

กรอบความรู้เรื่องเพศตามทัศนะของพุทธโกต์ในเพลงไทย

นายจิรเวทย์ รักชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุริยางค์บัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FOUCAULT'S SEXUAL EPISTEME ON THAI SONGS

Mr. Jirawate Rugchat

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กรอบความรู้เรื่องเพศตามทัศนะของพุทโธต์ในเพลงไทย
โดย	นายจิรเวทย์ รักชาติ
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ใต้ฟ้าพูล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ)

จิรวุฑฒั ร้กษาคติ : กรอบควมร้รู้ร่องเพศตามท้ศนะของฟูโกต์ในเพลงไทย (FOUCAULT'S SEXUAL EPISTEME ON THAI SONGS) อ.ที่ปร้กษาวิทยานัพนธ์หล้ก: รศ. ดร.กาญจนนา แก้วเทพ, 600 หน้า.

การศ้กษากรอบควมร้รู้ร่องเพศในเพลงไทยพยายามที่จะแสดงให้เห่นถึงขอบฟ้าทางควมค้ดเก้ยวกับร่องเพศในส้กมไทยในแต่ละยุคสมัยซึ่งปรากฏในบทเพลงไทยที่ท้ทำหน้าที่ในการถ้ายทอดควมร้รู้เก้ยวกับร่องเพศให้แก่คนในส้กมในแต่ละช่วงเวลาร่วมกันกับพื้น้ที่การส่ื่อสารอื่่นๆ การศ้กษาค้ร้้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศ้กษากรอบควมร้รู้ร่องเพศที่ก้หนดควมเป็นชาย ควมเป็นหญ้ิง และควมส้มพันธ์ชายหญ้ิงที่ปรากฏในน่ือร่องของบทเพลงไทยประเภทต้่างๆ โดยออกแบบงานว้จ้ยเป็นงานว้จ้ยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบว้ธีว้จ้ยแบบโบราณคดีของควมร้รู้ในส่วนของการศ้กษาวัตถุของวาทกรรมในการศ้กษาผู้ชาย ผู้หญ้ิง และควมส้มพันธ์ชายหญ้ิงในฐานะของวัตถุแห่งควมร้รู้ร่องเพศที่ปรากฏในน่ือร่องของบทเพลงไทยประเภทต้่างๆ ต้ั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้ันมาจนถึงปัจจุบั้น

ผลการว้จ้ยพบว้่า กรอบควมร้รู้ร่องเพศที่ปรากฏในส้กมไทยต้ั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้ันจนถึงปัจจุบั้นที่ก้หนดควมเป็นชาย ควมเป็นหญ้ิง และควมส้มพันธ์ชายหญ้ิงนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบต้วยกัน ค้ือ กรอบควมร้รู้ร่องเพศแบบเดิมจากศาสนาที่อาศัยหล้กของการจัดระเบียบซึ่งพบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้ัน และกรอบควมร้รู้ร่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ที่อาศัยมนุษย้เป็นศูนย์กลางของการจัดการควมส้มพันธ์ต้่างๆ โดยจะเริ่มพบรอยแตกระหว่างกรอบควมร้รู้เดิมที่เปล้ยนแปลงเข้าสู่กรอบควมร้รู้แบบใหม่ต้ั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ้หลังการเปล้ยนแปลงพ.ศ.2475 เป็นต้นมา นอกจากนี้กรอบควมร้รู้ยังแสดงควมส้มพันธ์กันระหว่างพื้น้ที่การส่ื่อสาร อำนาจของสถาบันที่สร้างหรือก้หนดควมร้รู้ และรูปแบบของควมร้รู้ที่มีเหตุผลในแต่ละช่วงเวลาอย่างแยกไม่ออกอื่กต้วย

สาขาวิชา น้เทศศาสตร้

ลายมือช้ือน้ส้ต

ปีการศ้กษา 2557

ลายมือช้ือ อ.ที่ปร้กษาหล้ก

5285101328 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: EPISTEME / KNOWLEDGE / SEXUALITY / GENDER / THAI SONGS / กรอบ
ความรู้ / ความรู้ / เพศสภาวะ / เพศวิถี / เพลงไทย

JIRAWATE RUGCHAT: FOUCAULT'S SEXUAL EPISTEME ON THAI SONGS.

ADVISOR: ASSOC. PROF.KANJANA KAEWTHEP, Ph.D., 600 pp.

The research of sexual episteme on Thai songs aims to reveal the horizon of thoughts about sexual knowledge in Thai history from Thai songs. The lyrics in Thai songs perform an educational function of sexuality concept to people in Thai society together with other communication areas. The objectives of this study are to study sexual episteme defining masculinity femininity and their sexual relationships appear on the various sorts of Thai songs. This qualitative research employed archaeology of knowledge (the formation of objects) as a methodology. The objects of sexual discourse are 'man', 'woman' and 'man-woman relations' in lyrics of Thai songs during Rattanakosin era (C.1781-2013)

The result reveals that during Rattanakosin era to the present, sexual episteme defining masculinity, femininity and sexual relationships can be divided into two types of sexual episteme as follows: 1) the old sexual episteme according to religion employed concept of 'Order' for sexual knowledge in early Rattanakosin era (c.1781-1855) and 2) the new sexual episteme according to science knowledge employed 'Human' as the center of sexual relationship management established since the King Rama IV era and developed perfectly after the democratic revolution (c.1932-2013). In addition, the episteme reveals correlation among the communication areas, the power of the institutions that constructing and ordering knowledge and the different forms of rational knowledge in Thai history.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature

Academic Year: 2014

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง 'กรอบความรู้เรื่องเพศตามทัศนะของฟูโกต์ในเพลงไทย' สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาของรศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพผู้เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้พัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์จากความสนใจของผู้วิจัยเองตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านทั้งศ.ดร.ยุบล เบญจรงค์กิจ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ศ.ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ผศ.ดร.ธาดารี ใต้ฟ้าพูล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ภายในคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รศ.ดร.สมสุข หินวิมาน และ ผศ.ดร.อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ภายนอก สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้ดียิ่งขึ้น

ขอบพระคุณการสนับสนุนทุนวิจัยจาก "ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช (THE 90th ANNIVERSARY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY FUND (Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund))

ขอบพระคุณมารดา ครอบครัว รวมถึงผู้ใกล้ชิดทุกท่านที่ให้การสนับสนุนทั้งร่างกายและแรงใจให้ผู้วิจัยสามารถฝ่าฝืนอุปสรรคทั้งในช่วงของการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตขั้นนี้ให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	14
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	14
ปัญหาคำวิจัย.....	29
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	29
ขอบเขตของการศึกษา.....	29
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	31
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	34
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน	36
<i>ความรู้เรื่องเพลง“เพลงไทย”ในประวัติศาสตร์</i>	<i>39</i>
แนวคิดเรื่องกรอบความรู้.....	61
แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมโดยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยาของมิเชล ฟูโกต์.....	75
แนวคิดเรื่องมนุษยนิยม(Humanism).....	91
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	100
งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นชายที่ปรากฏในสื่อ	101
งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นหญิงที่ปรากฏในสื่อ	111

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงที่ปรากฏในสื่อ	117
กรอบแนวคิดในการวิจัย	120
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	124
ส่วนที่ 1. การวิเคราะห์รูปแบบวาทกรรมเรื่องเพศจากบทเพลงไทย	125
ส่วนที่ 2. การวิเคราะห์กรอบความรู้เรื่องเพศจากบทเพลงไทย	132
บทที่ 4 รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	135
1. รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2352-2411)... 136	
1. การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ	140
1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ	140
2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่างๆ	178
2. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย	205
3. การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียด.....	215
1. <u>ความรู้เรื่องเพศอาศัยการจัดระเบียบ (Order)</u>	216
2. <u>ความรู้เรื่องเพศอาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ (the representation of the sign)</u>	226
3. <u>ความรู้เรื่องเพศอาศัยการจินตนาการในความเหมือน (The Imagination of Resemblance)</u>	239
4. <u>ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</u>	243
บทที่ 5 รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึง ช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475.....	253
รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (ประมาณ พ.ศ.2398 - ประมาณ พ.ศ.2475)	254
1. การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ	261

1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ	261
2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายในแบบต่างๆ	302
2. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย	336
3. การวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียด.....	350
1. <u>ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์(History)</u>	353
2. <u>ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของมาตรวัดแรงงาน(Unit of labour)</u>	361
3. <u>ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย(Organic structure)</u>	366
4. <u>ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุ(Subject-Object)</u>	372
1. <u>การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</u>	377
2. <u>การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ</u> (The representation of sign).....	380
3. <u>การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order) และการจินตนาการในความเหมือน(the Imagination of Resemblance)</u>	383
บทที่ 6 รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2555)	386
รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2475-2555).....	386
1. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงความเป็นชาย	392
2.การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ	416
1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ	416
2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายในแบบต่างๆ	463
3. การวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียด.....	504

1. รูปแบบของความสัมพัทธ์ชายหญิงที่เปรียบเสมือนกับความสัมพัทธ์ที่ ประสานกันของความรู้เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา	507
2. <u>การปรากฏของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาใน ปัจจุบัน</u>	517
3. <u>ความรู้เรื่องเพศที่อธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)</u> 518	
4. <u>ความรู้เรื่องเพศที่พึงพาการใช้เหตุผลที่นึกคิดได้และสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the ‘cogitio’ and the ‘Unthought’)</u>	523
บทที่ 7 บทสรุปและอภิปรายผล.....	527
1. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทย	529
2. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย	540
3. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพัทธ์ชายหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย	554
4. ความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพัทธ์ชายหญิง – สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดเรื่องเพศ – กรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยใน สังคมไทยในแต่ละช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกัน	570
5. เพลงไทยประเภทต่างๆ ที่เป็นพื้นที่ของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทย	583
6. ข้อจำกัดการวิจัย	594
7. ข้อเสนอแนะในอนาคต.....	596
รายการอ้างอิง	599
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	607

สารบัญตาราง

ตาราง 1 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	139
ตาราง 2 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	181
ตาราง 3 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึง ก่อนการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง	261
ตาราง 4 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึง ก่อนการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง	306
ตาราง 5 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบัน	392
ตาราง 6 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ ในการกำหนด ขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบัน	468
ตาราง 7 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นชายทั้งสามยุค	534
ตาราง 8 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นหญิงทั้งสามยุค	546
ตาราง 9 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความสัมพันธ์ชายหญิงทั้งสามยุค	561

สารบัญภาพ

รูปที่ 1	การแบ่งประเภทเพลงไทย.....	41
รูปที่ 2	แบบจำลองขั้นตอนของการศึกษาแบบโบราณวิทยาของฟูโกต์	82
รูปที่ 3	แบบจำลองของรูปแบบของวัตถุในวาทกรรม	88
รูปที่ 4	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	121
รูปที่ 5	ขั้นตอนการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทย.....	134
รูปที่ 6	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	216
รูปที่ 7	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัชกาลที่4 จนถึง ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง.....	351
รูปที่ 8	แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเรื่องเพศในรูปแบบสังขธรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ...	356
รูปที่ 9	แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเพศในรูปแบบประวัติศาสตร์ของสังคม ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา	356
รูปที่ 10	แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเพศเดิมและความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ ที่ถูกเปรียบเทียบกับหลักแบบประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา.....	357
รูปที่ 11	แบบจำลองความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	444
รูปที่ 12	แบบจำลองความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	490
รูปที่ 13	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน.....	505
รูปที่ 14	ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงความสัมพันธ์กันของความรู้ชีวิวิทยาและเศรษฐศาสตร์	509
รูปที่ 15	ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคตามแบบความรู้ทางเศรษฐศาสตร์	510
รูปที่ 16	ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งสองฝ่าย.....	511
รูปที่ 17	ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันที่แสดง การแข่งขันในการความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งชายและหญิงจำนวนมาก	513

รูปที่ 18	แบบจำลองความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	515
รูปที่ 19	แบบจำลองความรู้เรื่องเพศที่พึ่งพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the ‘cogitio’ and the ‘Unthought’)	524
รูปที่ 20	แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในเพลงไทย ที่เกิดจาก ความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสามองค์ประกอบ	530
รูปที่ 21	แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงในเพลงไทย ที่เกิดจาก ความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสามองค์ประกอบ	542
รูปที่ 22	แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงไทย ที่ เกิดจากความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสี่องค์ประกอบ	555
รูปที่ 23	แบบจำลองของความรู้เรื่องเพศที่แสดงความสัมพันธ์ที่ประสานกัน ระหว่างพื้นที่ของ การสื่อสารความรู้-อำนาจของสถาบันที่สร้างหรือกำหนดความรู้-ความรู้เรื่องเพศในแต่ละ ช่วงเวลา.....	571
รูปที่ 24	แบบจำลองของการเปลี่ยนแปลงระหว่างกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิม และกรอบ ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน	573
รูปที่ 25	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.....	575
รูปที่ 26	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง.....	579
รูปที่ 27	แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน	582
รูปที่ 28	ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบความรู้(Episteme)และโลกของความเป็นจริง	584

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทเพลงหรือดนตรีที่มีการขับร้องนั้น มีหน้าที่สำคัญหลายประการต่อสังคมโดยมิได้จำกัดตนเองในฐานะที่เป็นเพียงแค่สื่อบันเทิงเท่านั้น บทเพลงมีส่วนสำคัญในพิธีกรรมต่างๆ ของสังคมมาตั้งแต่สมัยโบราณ ยกตัวอย่างเช่น เพลงที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช หรืองานศพ เพลงที่ใช้ในการละเล่นต่างๆ ทั้งของทางราชการหรือของประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการสร้างความรู้สึกรักหวงแหนหรือปลุกใจในกรณีของสงคราม หรือการชุมนุมทางการเมืองต่างๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการสะท้อนชีวิตของคนในสังคมผ่านมุมมองต่างๆ เช่น ความยากลำบากในชีวิต ความสุขหรือความสนุกสนานในชีวิต เป็นต้น หน้าที่เดิมของเพลงในอดีตได้หลงเหลือร่องรอยของการทำหน้าที่ต่อสังคมตกทอดมาสู่เพลงประเภทต่างๆ ในปัจจุบัน โดยเพลงที่จะมีความเกี่ยวข้องกับการแสวงหาอุดมคติเกี่ยวกับเรื่องของการเมือง(เช่น เพลงเพื่อชีวิต หรือเพลงปลุกใจ) เพลงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่(เช่น เพลงวิถีชีวิตหรือเพลงที่สื่อความหมายที่เข้าใจง่าย) หรือเพลงที่สะท้อนความคิดของพวกัฒนคติต่อต้านศาสนา(เช่น เพลงแบล็คเมทัล) หรือเพลงที่โยงใยกับความรุนแรง(การตีกันของวัยรุ่นในคอนเสิร์ตเพลงร็อก) รวมทั้งการใช้เพลงเพื่อต่อต้านสังคม(เช่น เพลงเซฟตี้เมทัล)อีกด้วย

ก. บทบาทของสื่อเพลงที่มีต่อความรู้เรื่องเพศ

เพลงถือว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีบทบาทต่อความรู้เรื่องเพศของสังคมไทยหลายประการ โดยสามารถแบ่งบทบาทของสื่อเพลงที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องเพศได้ดังนี้

1) บทบาทในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศให้แก่ผู้ฟัง

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของเพลงคือ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศให้แก่ผู้ฟัง จากการศึกษาของพัลพงค์ สุวรรณวาทีน (2536) เรื่อง 'ตรรกะการบริโภคกับการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอ

เพลงไทยสากล: กรณีศึกษามิวสิควิดีโอของบริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด' และการศึกษาของจตุรงค์ ดวงมณี (2539) เรื่อง'การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล ของบริษัทแกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน)' ได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่า แก่นหรือความคิดสำคัญของเพลงประกอบในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลโดยส่วนใหญ่จะแสดงทัศนคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรักหรือความต้องการความรักของหนุ่มสาวเป็นหลัก ดังนั้นผู้ฟังเพลงไทยสากลและผู้รับชมมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลเหล่านี้จะสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองต่างๆ ต่อโลกและต่อตนเอง รวมทั้งการแสดงออกหรือมีมุมมองเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นในทางสังคมได้

2) บทบาทในการเป็นแหล่งที่มาของความรู้เรื่องเพศ

เพลงจะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศโดยอาศัยการอ้างอิงกับความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อสังคมในช่วงเวลานั้น เช่น ความรู้ที่มาจากความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ เช่น แพทย์ศาสตร์หรือจิตวิทยา แนวคิดแบบเสรีนิยมหรือแนวคิดสตรีนิยม เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น เพลงพูดสิ(Just Talk) ของพะแพง AF4(2554) เป็นเพลงที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทเพลงในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศในแนวทางปฏิบัติของผู้หญิงในการแสดงความรักต่อเพศตรงข้าม รวมทั้งแฝงค่านิยมของผู้หญิงที่ดีเอาไว้ โดยให้ความรู้แก่ผู้หญิงให้เป็นฝ่ายตั้งรับในเรื่องของการแสดงออกเกี่ยวกับความรัก โดยไม่เป็นฝ่ายบอกรักผู้ชายก่อน แต่ต้องเป็นฝ่ายรอให้เพศชายแสดงความรักผ่านคำพูดก่อน

(หญิง) Hey boy เป็นอะไร เธอไม่ค่อยจะมั่นใจ สบตากันเมื่อไร
 แค่มองก็รู้ ก็รู้ว่าเธอนั้นมีใจ แต่เพราะอะไรทำไมเธอไม่พูดมา
 เรื่องเดียวที่แฉ ไม่เข้าใจ ว่าทำไมเธอไม่คิดจะบอกสักคำ

เอา....เธอคิดอะไร ถ้ามีใจยังไงก็บอกมา
 เธอแค่พูดตรง ๆ หนึ่งง ๆ อย่างนั้นไม่เอาหน้า

พุดสี พุดมา ว่าใจของเธอเป็นใจ
แค่บอกความจริงของใจ

(เพลง พุดสี, พระแสง AF4, 2554)

ในขณะเดียวกันนี้ ในเพลงเดียวกันยังมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ผู้ชายพึงปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อเพศตรงข้ามในการแสดงออกเกี่ยวกับความรัก คุณลักษณะของการเป็นผู้ชายที่ดีที่มีลักษณะนิงสุขุม แสดงออกทางการกระทำมากกว่าคำพูดอันเป็นค่านิยมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสังคมโดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ซึ่งทำให้ผู้ชายต้องรอบคอบในการแสดงความรักต่อเพศตรงข้ามผ่านคำพูด

(ชาย) เขาบอกจะเป็นรุ่นใหญ่หัวใจต้องนิง
จะรักมากจะรักน้อย ไว้ตัวไว้หน่อย ผู้ใหญ่เขาสอนว่าให้นิง
พุดมากระวังจะโดนชิง
นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ ไม่มีน้ำยามมีแต่น้ำจิ้ม
พุดน้อยต่อยหนักก็นี้แหละคนจริง
เธอชอบหรือใจผู้ชายที่ดีแต่พุด แต่ทำไม่ได้เลยซักสิ่ง

คนอย่างพี่ไม่พุดหรือแต่รักจริง
พุดนง่าย แต่ฟังนงายกนะบางเรื่อง
ผู้ชายดีดี เขาไม่พุดคำว่ารักกันพรั้าเพรื่อ
ชั้นเชิงไม่มี ดีแต่พุดนะมันน่าเปื่อ
คิดกันสักนิด เลือกกันสักหน่อยก่อนเธอจะเชื่อ

(เพลง พุดสี, พระแสง AF4, 2554)

3) บทบาทในการเป็นแหล่งอ้างอิงทางความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องเพศของปัจเจกบุคคล

นอกจากการทำหน้าที่ในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการรักอันเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงลักษณะหนึ่งแล้ว เพลงยังเข้าไปทำหน้าที่เป็นแหล่งอ้างอิง

ทางความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของปัจเจกบุคคลแต่ละคนในฐานะของเพศที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เพลงได้สอดแทรกความเป็นชายและความเป็นหญิงที่แสดงถึงค่านิยมอันเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ ด้วย โดยความเป็นชาย(Masculinity)และความเป็นหญิง(Femininity)ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยสังคม(Socially Constructs)โดยความหมายของความเป็นชายได้รับการเปลี่ยนแปลงไปโดยขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสังคมและแต่ละช่วงเวลา

ข. ความเปลี่ยนแปลงของ ‘ความเป็นชายและความเป็นหญิง’ ผ่านเพลง

ขณะที่ความเป็นหญิงนั้นได้มีการศึกษาจำนวนมากจากนักทฤษฎีสตรีนิยม(Feminism theorists) โดยนักทฤษฎีสตรีนิยมเหล่านั้นมีมุมมองความเป็นหญิงในแบบเดียวกับแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาย นั่นคือ นักวิชาการกลุ่มนี้ไม่เชื่อว่ามีอะไรที่เป็นความจริง(Reality) เพราะความเป็นจริงล้วนเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น และสิ่งต่างๆ ล้วนแต่ถูกนิยามหรือให้ความหมายทั้งสิ้น ดังนั้นจึงไม่มีผู้หญิงโดยธรรมชาติ แต่เกิดจากการนิยามให้ผู้หญิงเป็นอะไรเท่านั้น โดยเมื่ออ้างอิงจากการศึกษาความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย โดยนันทา วีรวิทยานุกูล (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ. 2525-2540’ และมิตรภรณ์ อยู่สภกร (2539) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การสร้างภาพของความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยมระหว่างปีพ.ศ.2527-2539’ และการศึกษาของศรุตฯ แจ้งสว่าง (2550) ที่ได้การศึกษาเรื่อง ‘เพลงฮิปฮอปกับความ เป็นหญิง’ ผลของการศึกษาทั้งหมดนั้นได้สะท้อนภาพของความไม่แน่นอนในความเป็นหญิง โดยเฉพาะภาพของเพลงสมัยใหม่ในเพลงฮิปฮอปนั้นมีความแตกต่างจากความเป็นหญิงสมัยใหม่ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งในหลายประเด็น ขณะที่ความเป็นหญิงสมัยใหม่ในเพลงฮิปฮอปที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกนั้นสะท้อนภาพของพฤติกรรมของผู้หญิงที่สามารถจะเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนได้ และผู้หญิงจะมีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออก ขณะที่ภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ในเพลงลูกทุ่งจะมีความรักที่เสมอภาค จริงใจและซื่อสัตย์ ขณะที่ผู้ชายยังคงเป็นผู้ริเริ่มและควบคุมความสัมพันธ์กับเพศหญิง ผู้หญิงหัวสมัยใหม่จากเพลงฮิปฮอปจึงถือว่ามีลักษณะของผู้หญิงแบบตะวันตกเป็นต้นแบบซึ่งขัดกับค่านิยมของไทยแบบเดิม ขณะที่ความเป็นผู้หญิงหัวสมัยใหม่ของเพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะของกุลสตรีอันเป็นคุณลักษณะของวัฒนธรรมไทยแบบเดิมมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น เพลงห่างหน่อยถอยนิด และเพลงอื่นๆ ที่ขับร้องโดย

พุ่มพวง ดวงจันทร์ที่มีการแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ผู้หญิงกล้าแสดงออกมากกว่าเพลงลูกทุ่งแบบเดิม แต่ยังมีลักษณะที่นุ่มนวลกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเพลงฮิปฮอป

ทำตาหวานฉ่ำ
จ้องมองลวงล้ำ คิดจะหม่าเซียวแหละ
ทำมือทำไม้ บอกไข่แเบ๊แเบ๊
ซึกชวนชมกรุง ตบยุงเปาะแปะ
ที่แรกก็ยั้งนั่งห่างเราแหละ
ผลอแผลบหอมฟอดเอามือกอดลิ้มแกะ

(เพลงห่างหน่อยถอยนิด, พุ่มพวง ดวงจันทร์, 2529)

ค. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นชายและความเป็นหญิงในเพลงไทย

ผลของการวิจัยระหว่างความเป็นหญิงจากเพลงไทยประเภทต่างๆ ได้ก่อให้เกิดคำถามในการอธิบายความเป็นหญิงและความเป็นชายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาจมีหลายปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ 5 ประการนั้นคือ บริบทของช่วงเวลาในการศึกษาความเป็นหญิงในเพลงไทย ชนชั้นของผู้หญิงที่ฟังเพลงไทย ประเภทของเพลงไทย กลุ่มผู้ฟังเพลงไทย และชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ ด้วย

สำหรับตัวแปรตัวแรกคือ บริบทของช่วงเวลาที่แตกต่างกันในการศึกษาความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความเป็นหญิงอย่างชัดเจนผ่านงานของ นันดา วีรวิทยานุกูล (2541) ที่ศึกษาความเป็นหญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงปีพ.ศ.2525 – 2540 การศึกษาของมิตรารภรณ์ อยู่สภาพร (2539) ที่ศึกษาความเป็นหญิงช่วงพ.ศ.2537 – 2539 เช่นเดียวกับที่ ศรุตา แจ้งสว่าง (2550) ทำการศึกษาความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยมแนวฮิปฮอปในช่วงปัจจุบันนั้นคือช่วงเวลาตั้งแต่ประมาณพ.ศ.2547 เป็นต้นมา โดยข้อสรุปร่วมกันในงานทั้งสามแสดงให้เห็นว่าความเป็นหญิงในเพลงไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเป็นหญิงแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ปัจจัยเรื่องเวลาเป็นตัวกำหนดที่เห็นได้ชัดจากงานของนันดา วิทยานุกูลที่เปรียบเทียบเพลงลูกทุ่งโดยแบ่งเป็นสองช่วงเวลา หรือเมื่อนำผลการศึกษานั้นนำมาเปรียบเทียบกับ

ความเป็นหญิงในเพลงฮิปฮอป ของศรุตฯ แจ๊สสว่าง (2550) ซึ่งได้รับความนิยมในช่วงสิบปีต่อมาใน คือช่วงเวลาประมาณพ.ศ.2547 ก็แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเรื่องความเป็นหญิงที่สัมพันธ์กับบริบทด้านเวลาของการศึกษานั้นได้อย่างชัดเจนด้วย

สำหรับตัวแปรตัวที่สองคือ ชนชั้นของผู้หญิงที่สะท้อนจากการรับฟังเพลงไทยที่ต่างประเภทกันก็น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เนื่องมาจากเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่นิยมฟังกันในหมู่มชนชั้นล่าง ขณะที่เพลงไทยสมัยนิยมส่วนใหญ่จะนิยมฟังในกลุ่มชนชั้นกลางมากกว่า โดยเฉพาะเพลงไทยสมัยนิยมประเภทฮิปฮอปนั้นจะนิยมฟังกันในหมู่มชนชั้นกลางในเมืองมากกว่าในชนชั้นล่าง ส่งผลให้ความเป็นหญิงที่สะท้อนจากเพลงฮิปฮอปกับเพลงลูกทุ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ความเป็นหญิงทั้งสองแบบมีความแตกต่างกันในบางประเด็นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นความเป็นหญิงที่มีลักษณะที่แตกต่างก็น่าจะมาจากความแตกต่างทางชนชั้นของผู้หญิงที่ฟังเพลงไทยที่ต่างประเภทกันด้วย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภาพความเป็นหญิงตัวที่สามคือ ประเภทของเพลงไทยที่มีความแตกต่างกันจากที่มาจากวัฒนธรรมดนตรีแบบไทยดั้งเดิมและวัฒนธรรมดนตรีที่รับมาจากตะวันตกนั้นก็น่าจะมีส่วนสำคัญในการสะท้อนภาพของเป็นชายและความเป็นหญิงได้เช่นกัน ศรุตฯ แจ๊สสว่าง (2550) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า เพลงฮิปฮอปซึ่งมีต้นแบบมาจากตะวันตกนั้นมีความแตกต่างกับเพลงลูกทุ่งไทยที่มีลักษณะของความเป็นหญิงแบบจารีตของไทยมากกว่า และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับการศึกษาของนันทา วีรวิทยานุกูล (2541) แล้วพบว่า ภาพสะท้อนของผู้หญิงในเพลงไทยสมัยนิยมแนวฮิปฮอปนั้นมีผู้หญิงตะวันตกเป็นต้นแบบที่แสดงความเป็นหญิงแบบสมัยใหม่ด้วย แต่ขณะที่ความเป็นหญิงสมัยใหม่ในแบบของเพลงลูกทุ่งนั้นมีความแตกต่างออกไป เนื่องมาจากต้นแบบของผู้หญิงที่แตกต่างกันนั้นคือ เพลงลูกทุ่งแสดงความเป็นหญิงแบบไทยที่เน้นไปในลักษณะของการเชิดชูความเป็นกุลสตรีอันเป็นค่านิยมของสังคมไทยมากกว่า ดังนั้นอิทธิพลของวัฒนธรรมดนตรีแบบตะวันตก รวมทั้งความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกบางอย่าง ยกตัวอย่างเช่น การออกคำสั่งกับผู้ชายเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ การแสดงออกว่าชอบผู้ชายก่อนเพียงเพื่อให้ได้รับความสุขชั่วคราว การมีอำนาจในการกำหนดระยะห่างความสัมพันธ์ ไม่เทิดทูนความรัก มีโอกาสเลือกคู่ครองที่ตนเองต้องการ และอาจให้ความสำคัญกับคุณสมบัติอื่นๆ ที่มากกว่าความรัก เช่น ทรัพย์สินเงินทอง

โดยใช้ความสาวและความสวยของตนเองเป็นเครื่องมือ เป็นต้น คุณลักษณะเหล่านี้อาจถูกถ่ายทอดผ่านเนื้อร้องภาษาอังกฤษและภาพลักษณ์ของศิลปินต่างประเทศ เมื่อเพลงประเภทนี้ถูกถ่ายทอดเป็นภาษาไทยจากผู้ผลิตคนไทย ความรู้ที่อธิบายความเป็นชายและความเป็นหญิงบางอย่างจากตะวันตกนั้นน่าจะเข้ามาร่วมกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงของไทยให้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นชายและความเป็นหญิงแบบตะวันตกมากกว่าเดิมด้วย

ดังนั้น เมื่อประเภทของเพลงไทยเป็นตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภาพที่แสดงความเป็นชายและความเป็นหญิงที่แตกต่างกันไปแล้ว กลุ่มของผู้ฟังเพลงไทยแต่ละประเภทก็น่าจะจัดเป็นตัวแปรอีกตัวที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภาพความเป็นหญิงและความเป็นชายที่แตกต่างกันด้วย โดยอมรรัตน์ ทิพย์เลิศ (2545) ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล และเพลงสมัยนิยมที่มีกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกันนั้นคือ บริบทของการผลิตเพลงไทยเดิมนั้นจะมีกลุ่มผู้ฟังเป็นชนชั้นสูง ขณะที่บริบทของการเกิดของเพลงไทยสากล และเพลงสมัยนิยมนั้นจะเน้นไปที่การผลิตเพื่อคนทั่วไปมากกว่า โดยเฉพาะเพลงสมัยนิยมนั้นจะเน้นการผลิตเนื้อหาไปที่กลุ่มเฉพาะอย่างเช่นวัยรุ่น กลุ่มผู้ฟังที่มีความแตกต่างกันน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าที่ควรปฏิบัติทางเพศในระดับหนึ่ง โดยความไม่เหมือนกันทั้ง ระดับชนชั้น และช่วงอายุของการฟังน่าจะส่งผลต่อการให้คุณค่าความเป็นชายและความเป็นหญิงแตกต่างกันตามประเภทของเพลงไทยที่มีกลุ่มผู้ฟังแตกต่างกันไปด้วย

เมื่อกล่าวถึงประเภทของเพลงไทยที่ส่งผลถึงความแตกต่างในคุณค่าของความเป็นหญิงและความเป็นชายที่แตกต่างกันแล้ว บริบทเรื่องชนชั้นของกลุ่มผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ ก็น่าจะจัดได้ว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการแสดงคุณค่าความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งด้วย เพลงไทยบางประเภทถูกนิยามว่าเป็นเพลงที่ชนชั้นสูงนิยม ยกตัวอย่างเช่น เพลงไทยเดิม และเพลงผู้ดีในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ได้พัฒนากลายเป็นเพลงลูกกรุงในเวลาต่อมา ขณะที่เพลงอีกรุ่นหนึ่งได้ถูกนิยามว่าเป็นเพลงของชนชั้นกลาง ยกตัวอย่างเช่น เพลงพื้นบ้าน และเพลงชาวบ้าน หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเพลงตลาดที่กลายเป็นเพลงลูกทุ่งในเวลาต่อมา รวมถึงเพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนความทุกข์ยากของคนในชนบทและชนชั้นล่างในสังคมไทย (ฉกาจ ราชบุรี 2537)

ง. กรอบความรู้ที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิง

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ กรอบของความรู้ที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชาย ความเป็นหญิง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงน่าจะเป็นกรอบเดียวกับที่ใช้ในการกำหนดชนชั้น ด้วย จากการศึกษาของนิภา จีรภัทร์ (2539) ได้แสดงให้เห็นถึงกรอบความคิดที่กำหนดเรื่องของเพศให้มีความแตกต่างกันไปในช่วงเวลาและน่าจะส่งผลให้เกิดการแบ่งชนชั้นตามกรอบเดียวกันนั้นด้วย โดยให้คำอธิบายว่าการควบคุมเกี่ยวกับเรื่องเพศของผู้หญิงไทยรวมถึงลักษณะของการแบ่งชนชั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นเกิดจากกรอบคิด 3 แนวคิดคือ 1) กรอบแนวคิดเรื่องผี โดยเพศและชนชั้น ถูกแบ่งตามแนวคิดเกี่ยวกับผีในการควบคุมเรื่องความประพฤติทางเพศของคนในสังคม ขณะที่ชนชั้น ถูกแบ่งตามผีสองประเภทที่เป็นบรรพบุรุษของคนในสังคมที่เรียกว่า ผีบ้าน และผีเมือง โดยผีเมืองเป็นหัวหน้าของผีบ้าน ชาวบ้านจึงต้องเชื่อฟังผู้ปกครองเมืองตามไปด้วย 2) กรอบแนวคิดเรื่อง พุทธพราหมณ์ ผี ได้เข้ามากำหนดความเป็นเพศและชนชั้นผ่านบุญบารมีที่ได้กระทำมาในชาติก่อน เช่น ทำบุญมามากกว่าก็ได้เกิดมาเป็นผู้ชายหรือคนมีอำนาจวาสนาสูง ขณะที่คนที่ทำบุญมาน้อยก็เกิดมาเป็นผู้หญิงหรือคนยากจนไร้วาสนาเป็นต้น 3) กรอบแนวคิดเรื่องความทันสมัยก็ได้เข้ามากำหนดความเป็นชายหรือความเป็นหญิงผ่านเรื่องของร่างกายที่ระบุเพศนั้น และการแบ่งชนชั้นที่ใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด แนวคิดทั้งสามที่ได้กล่าวมาจึงสะท้อนให้เห็นถึงกรอบความคิดบางอย่างที่เข้าไปกำหนดวิถีชีวิตทางเพศและแบ่งชนชั้นของคนในสังคมให้แตกต่างกันในช่วงเวลาต่างๆ

ความรู้ที่กำหนดเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นมีทั้งความสอดคล้องกันในทางประวัติศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงมีสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชายในทุกยุคทุกสมัย(นิภา จีรภัทร์, 2539) และมีความไม่สอดคล้องต่อกันในทางประวัติศาสตร์ด้วย เพราะเมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิงในสมัยโบราณประมาณ ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นกับความเป็นชายและความเป็นหญิงในยุคสมัยปัจจุบันอาจพบความแตกต่างกันหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น ช่วงเวลาก่อนพ.ศ.2500 นั้น การเกิดเป็นหญิงหรือกะเทยได้รับการอธิบายว่าเป็นผลสืบเนื่องจากความคิดเรื่องกฎแห่งกรรมในการล่วงประเวณีภริยาผู้อื่นในชาติภพที่ผ่านมาแล้วซึ่งแสดงถึงสังคมที่มีค่านิยมแบบ “ชายเป็นใหญ่” อีกแบบหนึ่งผ่านความรู้แบบพุทธจากตำราชื่อว่าจักรวาทพิณินิที่แต่งขึ้นในสมัยอยุธยาเป็นราชธานีเมื่อปี 2068 กรอบความคิดลักษณะนี้

เกิดขึ้นจากกรอบความรู้แบบพุทธ พราหมณ์ ผีที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมไตรภูมิพระร่วงที่ได้มีการประพันธ์ขึ้นในสมัยพระยาสิทธิไทย เพศสภาพจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นจากบุญกรรมที่ได้กระทำมาในชาติก่อน ผู้ทำบุญมากก็ได้เกิดเป็นผู้ชาย ทำบุญมาน้อยกว่าก็เกิดมาเป็นผู้หญิงหรือกระเทย หากทำบาปก็จะกำเนิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือเกิดเป็น เปรต และภูตผีในภพภูมิอื่นๆ การแบ่งเพศสภาพในลักษณะที่เป็นลำดับขั้นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ถูกกระทำด้วยบุญกรรมตามหลักของศาสนาพุทธ ขณะที่กรอบในการอธิบายลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในยุคของกรอบความรู้แบบทันสมัยมีความแตกต่างกัน โดยคุณค่าของชายเหนือกว่าผู้หญิงในแง่มุมมองของแรงงานที่เป็นพลังในการผลิตสินค้า การกำหนดค่านิยมสังคมให้ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน และผู้หญิงทำงานในบ้านทำให้ผู้หญิงมีความเสียเปรียบผู้ชายทั้งในครอบครัวและชีวิตการทำงาน เมื่อเปรียบเทียบกรอบความรู้แบบทันสมัยกับกรอบความรู้แบบพุทธ พราหมณ์ ผีแบบเดิมแล้ว ผู้หญิงยังมีความด้อยกว่าผู้ชายเช่นเดิม แต่มีความแตกต่างกันในการให้คำอธิบายความเหนือกว่าทางเพศของผู้ชายเหนือผู้หญิง

ความเป็นชายและความเป็นหญิงมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นการให้คำอธิบายในเรื่องของความเป็นหญิงและความเป็นชายด้วยการใช้หลักเกณฑ์ของความเป็นเพศในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นตัวกำหนดทั้งหมดแบบตายตัวอาจก่อให้เกิดคำอธิบายที่ผิดพลาดในการตีความเรื่องเพศในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ การศึกษาของวรนุช จรุงรัตนางค์ (2551) ในการวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณีแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการให้คำอธิบายเรื่องเพศที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย โดยพบว่ามีการมีเพศสถานะ (gender) ที่แตกต่างกันระหว่างสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับสมัยปัจจุบัน โดยมีความขาดตอนออกจากกัน โดยความเป็นชายแบบตัวพระในวรรณคดีไทยที่ถูกเขียนขึ้นในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเมื่อทำการเปรียบเทียบกับความเป็นชายไทยในยุคปัจจุบันจะแสดงให้เห็นถึงเรื่องเพศสถานะและร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สอดคล้องกันเลย เพศสถานะในเรื่องพระอภัยมณีสะท้อนให้เห็นถึงเพศสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาอันเกิดจากกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับร่างกาย (body) ที่แตกต่างกัน แนวคิดเรื่องร่างกายในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งอยู่ในเรื่องของความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยร่างกายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนบุญบารมีของเจ้าของร่างกาย ความมั่งคั่งที่ปรากฏต่อร่างกายนั้นแสดงให้เห็นถึงคุณงามความดีของเจ้าของร่างกาย ดังนั้นร่างกายที่ไม่ล่ำสันบึกบึนของพระอภัยมณีจึงไม่ถือ

ว่ามีความบกพร่องใดๆ ในเรื่องของความเป็นชาย แต่ถ้าหากนำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดเกี่ยวกับร่างกายในปัจจุบันจะพบว่าร่างกายแบบพระอภัยมณีถือว่าเป็นชายที่ไม่สมชาย ดังนั้น เพศสถานะในพระอภัยมณีสะท้อนให้เห็นถึงการนิยามที่แตกต่างกันของความเป็นชายและความเป็นหญิงที่หลากหลาย ไม่ต่อเนื่อง มีความขาดตอน และเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททั้งสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นกรอบความรู้เรื่องเพศจึงมีความแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ในลักษณะที่ไม่ต่อเนื่องและขาดตอนออกจากกัน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจึงสามารถกล่าวได้ว่า ความรู้ ความเชื่อ วิธีคิด วิธีเข้าใจสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศในแต่ละยุคในสังคมไทยน่าจะได้มาจากกรอบความรู้ที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น กรอบแนวคิดเรื่องผี, กรอบแนวคิดเรื่องพุทธ พราหมณ์ ผี, กรอบแนวคิดเรื่องความทันสมัย และกรอบแนวคิดแบบสตรีนิยมที่ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมของบรรดาข้อเขียนหรือคำพูดต่างๆ ที่หมุนเวียนในสังคมผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศในแต่ละยุคนั้นๆ ผ่านสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรมที่ทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องเพศว่าผู้หญิงและผู้ชายคืออะไร ควรคิดหรือประพฤติปฏิบัติอย่างไร และควรจะมีการคิดหรือปฏิบัติระหว่างกันอย่างไร โดยกรอบความคิดที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงในสังคมไทยแต่ละช่วงเวลานั้นน่าจะมีความสอดคล้องในลักษณะเดียวกับแนวความคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ของมิเชล ฟูโกต์ที่แสดงให้เห็นถึงกรอบหรือเครือข่ายที่ใช้ในการสร้างความรู้ในแต่ละยุคสมัยเช่นเดียวกัน โดยการศึกษากรอบความรู้ที่จะใช้ในงานวิจัยนี้จะให้ความสำคัญกับกรอบความรู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องเพศ โดยครอบคลุมเรื่องความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงเป็นหลัก

มิเชล ฟูโกต์(Michel Foucault)ได้เสนอแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme) อันหมายถึง กรอบที่กำกับเครือข่ายความรู้ ความเชื่อ วิธีคิด วิธีเข้าใจต่างๆ ในยุคสมัยหนึ่งๆ เป็นเบ้าหลอมของบรรดาคำพูดและข้อเขียนในเรื่องต่างๆ ที่ไหลเวียนไปมาในสังคมที่เรียกว่า “วาทกรรม” และเป็น “แหล่งอ้างอิง” ของผู้คนในยุคนั้นๆ ที่จะหยิบยื่นคุณค่าให้แก่สรรพสิ่ง(กายัญญา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551)

โดยสรุปแล้วกรอบความรู้มีหน้าที่สำคัญต่อความรู้เรื่องเพศ 3 ประการคือ

1) บทบาทของการเป็นขอบฟ้าทางความคิดของคนในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์

กรอบความรู้เรื่องเพศทำหน้าที่เป็นกรอบขนาดใหญ่ระดับสังคมที่ควบคุมความคิดคนทุกคนในสังคม โดยกรอบความรู้ทำงานในระดับที่ไม่ตระหนัก(unconscious)ซึ่งหมายถึงกรอบความรู้จะทำหน้าที่ในการกำหนดความคิด ความเชื่อของคนในลักษณะที่คนเหล่านั้นไม่รู้สึกรู้สีกตัว และจะสามารถรับรู้ได้จากการเปรียบเทียบกับคนในสังคมอื่นที่อยู่ในต่างสถานที่และต่างช่วงเวลาเท่านั้น กรอบความรู้จะทำหน้าที่ในการสร้างความจริงในสังคมโดยการควบคุมและกำหนดความคิดให้คนในสังคมคิดถึงหรือไม่คิดถึงเรื่องต่างๆ ได้อย่างไม่รู้สึกรู้สีกตัว สามารถกำหนดคำถามอันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบหรือแม้แต่ทางเลือกที่จะมีได้ในการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ยกตัวอย่างเช่น กรอบความรู้แบบพุทธ พราหมณ์ ฝี่จะเป็นกรอบที่ทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องเพศในการกำหนดว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความไม่เท่าเทียมกันอันเป็นผลมาจากการทำบุญไม่เท่ากันในชาติที่ผ่านมาของแต่ละคน การด้อยกว่าของผู้หญิงเป็นสถานะที่เป็นเฉพาะชาตินี้เท่านั้น เพราะผู้หญิงอาจกลายเป็นผู้ชายได้ หรืออาจเกิดเป็นเทวดาได้หากทำบุญกุศล ขณะเดียวกันผู้ชายก็สามารถไปเกิดเป็นผู้หญิงหรือสิ่งมีชีวิตที่สถานภาพต่ำกว่ามนุษย์ เช่น สัตว์เดรัจฉาน สัตว์นรก หรือเปรตได้เช่นเดียวกันหากมีการกระทำชั่ว ดังนั้นผู้ชายและผู้หญิงจะไม่แข่งขันกันเอง แต่จะแข่งขันกับตัวเองผ่านการสร้างกุศลผลบุญเพื่อให้เกิดในสถานที่ดีขึ้นในภพภูมิต่อไป(นิภา จีรภัทร์, 2539)

ขณะที่เมื่อสังคมไทยเข้าสู่การมีกรอบความรู้แบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ได้สร้างให้ความเป็นชายและความเป็นหญิงปรากฏในรูปแบบใหม่ขึ้นมา เช่น การแบ่งแยกผู้ชายและผู้หญิงออกจากกันผ่านความแตกต่างของอวัยวะทางร่างกาย(ความรู้ด้านชีววิทยา) หรือแบ่งผู้หญิงและผู้ชายให้เหนือกว่ากันผ่านอำนาจทางการผลิตในฐานะแรงงาน(ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์) เป็นต้น และเพราะความรู้แบบใหม่นี้เองที่ทำให้ผู้ชายและผู้หญิงต้องแข่งขันกันในทุกด้านไม่ว่าทางด้านการผลิตสินค้า การบริโภค หรือแม้แต่การแข่งขันกันเพื่อให้ได้ความรัก โดยจะพบได้จากบทเพลงไทยสมัยนิยม เช่น เพลงแพ้อใจของใหม่ เจริญปุระ หรือเพลงไม่แข่งยิ่งแพ้ของธงชัย แมคอินไตย์ เป็นต้น

แม้จะพบว่าผู้หญิงยังคงมีความไม่เท่าเทียมกับชายเช่นเดิม แต่ความไม่เท่าเทียมกันนี้เกิดมาจากการจัดการความสัมพันธ์ทางเพศแบบใหม่ที่มาจากการเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้เรื่องเพศนั่นเอง

2) บทบาทในการเชื่อมโยงความรู้เรื่องเพศให้เข้ากับความรู้เรื่องอื่นๆ ในลักษณะที่มีความเชื่อมโยงกัน

กรอบความรู้เรื่องเพศในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับกรอบความรู้อื่นๆ เช่น กรอบความรู้เกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐศาสตร์ในยุคทุนนิยมในการมองความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นเหมือนการลงทุนที่มีความเสี่ยงแบบเดียวกับการลงทุนทางธุรกิจ ความรักซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงจึงมีลักษณะเดียวกับทุนในความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยมที่ไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังคมไทยยังใช้กรอบความรู้พุทธ พราหมณ์ ฝัก่อนหน้านี้ บทเพลงที่มีลักษณะเช่นนี้ได้แก่ เพลงเสียงเหลือเกินของ เต็ม นรารักษ์ ใจบำรุง เป็นต้น

ใครก็เตือนว่าไม่คุ้มกับสิ่งที่ฉันทิ้งไป

เพื่อสิ่งที่ฉันยังไม่ได้มา

ใครก็เตือนอย่ารีบร้อนจะเสียทำไมนะ

แต่มันก็ยังกล้าไปหมดทั้งใจ

ฉันอุตส่าห์ไม่รักเขาเพื่อที่จะรักเธอ

ยอมทุ่มเทหมดแล้วให้เธอ แล้วเธอก็ทิ้งไป

เสียค่าแล้วยังต้องเสียใจเธอสอนฉันให้เข้าใจ

การลงทุนเสียงเหลือเกิน

(เพลง เสียงเหลือเกิน, เต็ม นรารักษ์ ใจบำรุง, 2555)

3) บทบาทที่สัมพันธ์ต่อการจัดการสรรพสิ่งต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา

กรอบความรู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการสรรพสิ่งต่างๆ ในช่วงเวลานั้นๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยกรอบความรู้จะสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆ ในช่วงเวลานั้น โดยทำการอธิบายว่าสิ่งใดเป็นความรู้ และสิ่งใดไม่เป็นความรู้ในแต่ละช่วงเวลา ยกตัวอย่างเช่น การให้คำอธิบายเกี่ยวกับ “ร่างกาย” ในสังคมตะวันตกที่เปลี่ยนแปลงไปตามกรอบความรู้ยุคต่างๆ คือ กรอบความรู้ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ(Renaissance episteme)ได้อธิบายร่างกายมนุษย์ที่ถูกเชื่อมโยงกับพระเจ้าหรือดวงดาวบนท้องฟ้าผ่านความคล้ายคลึงระหว่างกัน, กรอบความรู้ยุคคลาสสิก(Classical episteme) ได้ทำการจำแนกแยกแยะมนุษย์ทั้งผู้หญิงผู้ชายและสิ่งมีชีวิตต่างๆ ตามธรรมชาติออกจากกันผ่านการมองหาความแตกต่าง และกรอบความรู้สมัยใหม่(Modern episteme)ที่เริ่มให้ความสำคัญกับมนุษย์เป็นศูนย์กลางของความรู้ และเริ่มปรากฏศาสตร์ที่ใช้มนุษย์เป็นวัตถุในการศึกษาเช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา อาชญาวิทยา เศรษฐศาสตร์ หรือประชากรศาสตร์ที่ได้เริ่มเข้ามากำหนดร่างกายของมนุษย์ในอีกรูปแบบหนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกรอบความรู้ในสังคมตะวันตกจากการศึกษาของฟูโกต์ (Foucault, 1994) กับการศึกษากรอบแนวคิดในเรื่องเพศของผู้หญิงในสังคมของนิภา จีระภัทร์ (2539) พบบริบททางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างสังคมตะวันตกและสังคมไทยที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะความแตกต่างทางศาสนาระหว่างสังคมตะวันตกที่นับถือศาสนาคริสต์และสังคมไทยที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก นอกจากนี้สังคมตะวันตกและสังคมไทยยังรับอิทธิพลของความรู้จากวิทยาศาสตร์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างมากอีกด้วย โดยความรู้วิทยาศาสตร์เริ่มก่อตัวขึ้นในสังคมตะวันตกตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา ขณะที่ความรู้แบบวิทยาศาสตร์เริ่มปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จากการเข้ามาของอิทธิพลของประเทศตะวันตกในสังคมไทยในยุคของการล่าอาณานิคมซึ่งอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 เท่านั้น โดยช่วงเวลาก่อนหน้านั้นสังคมไทยได้รับอิทธิพลของความรู้ทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เป็นหลัก

ขณะเดียวกันนี้ เพลงหรือดนตรีถือว่าเป็นสื่อสื่อมวลชนสมัยใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะของการให้ความเป็นบันเทิงมากกว่าบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งรวมถึงเรื่องเพศที่โดยทั่วไปแล้วน่าจะถูกรับรู้ในสื่อที่มีหน้าที่ในการให้ความรู้เรื่องเพศโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทตำราเรียนหรือนิตยสารเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเรื่องเพศ หรือสื่ออื่นๆ อย่างเช่น รายการทางโทรทัศน์หรือวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น การศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยผ่านสื่อเพลงที่ปรากฏในยุคสมัยต่างๆ จึงนำไปสู่การตั้งคำถามว่าสื่อที่ถูกใช้ในการให้ความบันเทิงในชีวิตประจำวันสามารถอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยได้หรือไม่ และมีความเหมือนหรือแตกต่างกับกรอบความรู้แบบตะวันตกจากการศึกษาของฟูโกต์อย่างไร

ขณะเดียวกันนี้สถาบันอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศนั้นก็ น่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างสังคมตะวันตกและสังคมไทยด้วยเช่นเดียวกัน โดยสถาบันกษัตริย์ สถาบันพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์นั้นถือว่าเป็นสถาบันที่มีอำนาจในสังคมไทยมากกว่าที่ปรากฏในสังคมตะวันตกซึ่งไม่ได้หายไปหลังการเข้ามาของสถาบันใหม่ที่รับจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้น ขณะเดียวกันนี้สถาบันที่ได้รับจากตะวันตกอย่างสถาบันการศึกษา สถาบันทหาร สถาบันการแพทย์ สถาบันสื่อมวลชน หรือสถาบันการเมืองนั้นเป็นสถาบันที่เริ่มมีอำนาจมากขึ้นเรื่อยๆ หลังจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ผสมผสานกับสถาบันที่มีอำนาจอยู่เดิมตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทย ดังนั้นสถาบันที่มีอำนาจในสังคมไทยทั้งแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและแบบใหม่จากสังคมตะวันตกเหล่านี้จึงน่าจะผสมผสานกันไปสู่รูปแบบเฉพาะตัวในสังคมไทยที่แตกต่างไปจากสังคมตะวันตก รวมทั้งน่าจะมีการจัดการของเครือข่ายแห่งอำนาจ(Network of power)ของสถาบันต่างๆ ในสังคมไทยซึ่งมีรูปแบบเฉพาะตัวในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศเช่นเดียวกันไปด้วย

นอกจากนี้การเข้ามาของความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์อย่างเช่น ชีววิทยา เศรษฐศาสตร์ และจิตวิทยาก็น่าจะทำให้ ‘กลยุทธ์ของการสร้างกรอบความรู้’ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่อ้างอิงจากความรู้เรื่องเพศจากศาสนาทั้งพุทธศาสนาหรือศาสนาพราหมณ์เป็นหลัก การรับเอาความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์ตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย น่าจะทำให้เกิดกลยุทธ์ในการสร้างกรอบความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ที่นำไปสู่การรับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่ออ้างอิงกับแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(episteme)และกรอบแนวคิดที่กำหนดผู้หญิงของนิภา จีรภัทร์(2539) แล้วจึงสามารถสันนิษฐานถึงการแบ่งยุคของความรู้เรื่องเพศได้ 3 ยุคด้วยกัน คือ 1) ยุคของกรอบความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาแบบพุทธ พราหมณ์ ผิที่นำจะมีอิทธิพลอย่างมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2) ยุคของการเข้ามาของกรอบความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์ตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 ซึ่งน่าจะถือว่าเป็นรอยแตก(break)ที่ความรู้แบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นปะทะกับกรอบความรู้แบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ของสังคมตะวันตก และ 3) ยุคของกรอบความรู้เรื่องเพศแบบสมัยใหม่ที่เข้าครอบครองความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของคนในสังคมไทยยุคปัจจุบันโดยสมบูรณ์พร้อมกับที่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ปิดตัวลงและหมดอำนาจในการให้คำอธิบายสังคมในฐานะความรู้ที่น่าเชื่อถือในช่วงเวลาปัจจุบัน

ดังนั้นการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศตามทัศนะของฟูโกต์ในเพลงไทยนี้จะนำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่ากรอบความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในเพลงไทยอย่างไร โดยกรอบความรู้จากตะวันตกนั้นจะมีสัมพันธ์กับกรอบความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในสังคมไทยผ่านบทเพลงหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ขณะเดียวกันสื่อเพลงซึ่งเป็นสื่อที่มีเป้าหมายในการให้ความบันเทิงเป็นหลักและปรากฏในสังคมไทยตลอดช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่มีอายุมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ จะสามารถนำไปสู่การให้คำอธิบายเกี่ยวกับกรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยได้หรือไม่ นอกจากนี้กรอบความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงจะมีความสัมพันธ์กับอำนาจของสถาบันต่างๆ และกลยุทธการสร้างกรอบความรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้เรื่องเพศที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างไร

ปัญหานำวิจัย

1. กรอบความรู้ที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยเป็นอย่างไร
2. กรอบความรู้ที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยเป็นอย่างไร
3. กรอบความรู้ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทย
2. เพื่อศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทย
3. เพื่อศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง กรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยในครั้งนี้จะศึกษาเนื้อเพลงหรือคำร้องของเพลงไทยทุกชนิดที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทยตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยมุ่งศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงไทยประเภทต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กับช่วงเวลาที่ผ่านมาความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์จากตะวันตกเริ่มเข้ามาสู่สังคมไทย(สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น), ช่วงเวลาที่ความรู้เรื่องเพศวิทยาศาสตร์เริ่มเข้าสู่สังคมไทยและทำการปะทะกับความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนา(สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475) และช่วงเวลาความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์มีอำนาจสูงสุดเหนือความรู้เรื่องเพศจากศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยสมบูรณ์(สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475จนถึงปัจจุบัน) โดยการศึกษาเพลงไทยประเภทต่างๆ ทั้ง 3 ยุคนั้นมีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะมุ่งศึกษาบทเพลงไทยเดิม(เพลงเถาและเพลงตับ)ที่นำมาจากบทละครหรือบทเสภาในช่วงเวลาเดียวกันนี้ เนื่องจากบทเพลงไทยเดิมมีข้อจำกัดที่แต่ละเพลงมี

บทร้องเป็นกลอนเพียง 3 บทซึ่งไม่ใช่บทเพลงที่มีเนื้อเรื่องจบในเพลงเช่นเดียวกับบทเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยสมัยนิยมยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกบทละครหรือบทเสภาที่ถูกใช้เป็นบทร้องเพลงไทยเดิมจำนวนมากที่สุดสองอันดับโดยคัดเลือกจากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2544)และสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2550) คือบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน และบทละครเรื่องอิเหนา ขณะเดียวกันเพลงพื้นบ้านทั้งหมดที่ถูกขับร้องในช่วงเวลานี้ไม่สามารถรวบรวมได้เนื่องจากพบข้อจำกัดในการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2. สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 จะทำการศึกษาบทเพลงถูกประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลานี้คือ 1) บทเพลงไทยเดิม(เพลงเถาและเพลงตับ)ที่นำบทร้องมาจากบทละครในช่วงเวลาเดียวกันนี้ โดยคัดเลือกจากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2544)และสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2550) และ 2) บทเพลงไทยสากลที่เริ่มประพันธ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่6 เป็นต้นมา ได้แก่ บทละครร้อง โดยจะทำการศึกษาทั้งหมดที่รวบรวมได้จากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2550) นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาบทละครประเภทต่างๆ ที่ดัดแปลงมาจากบทละครแบบตะวันตกซึ่งผู้แสดงต้องทำการขับร้องขณะแสดงละครเช่นบทละครดึกดำบรรพ์ และบทละครชวนหัวสลักรำ เป็นต้น ขณะที่เพลงพื้นบ้านทั้งหมดที่ถูกขับร้องในช่วงเวลานี้ไม่สามารถรวบรวมได้เนื่องจากพบข้อจำกัดในการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

3. สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันนี้ได้ทำการศึกษาบทเพลงที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันนี้คือ 1) เพลงไทยสากลประเภทเพลงผู้ดีและเพลงตลาดหลังที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475จนถึงพ.ศ.2507ซึ่งเริ่มมีการจัดประเภทเพลงจากเพลงผู้ดีมาเป็นเพลงลูกกรุงและเพลงตลาดมาเป็นเพลงลูกทุ่ง โดยจะนำบทเพลงทั้งหมดที่สามารถรวบรวมจากหนังสือรวมเพลงและสามารถอ้างอิงได้ว่าถูกประพันธ์หรือถูกขับร้องในช่วงเวลานี้

มาทำการศึกษาทั้งหมด 2) เพลงไทยสากลประเภทเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่งที่ถูกนิยามโดย นายจำนง รังสิกุลเมื่อพ.ศ.2507 เป็นต้นมาจนถึงเมื่อพ.ศ.2528 ที่การผลิตเพลงเริ่มมีลักษณะเป็นการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น โดยจะทำการศึกษาเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมจากหนังสือรวมเพลงยอดนิยมและสามารถอ้างอิงได้ว่าเป็นบทเพลงที่ประพันธ์หรือถูกขับร้องโดยศิลปินในช่วงเวลานั้นเท่านั้น และ 3) เพลงไทยสมัยนิยมทั้งเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่ปรากฏขึ้นหลังพ.ศ.2528 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเพลงกลุ่มนี้จะคัดเลือกจากหนังสือเพลงซึ่งรวมเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่ได้รับความนิยมสูงในแต่ละปีมาทำการศึกษาเท่านั้น

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

เพลงไทย หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องด้วยเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีสากล ร่วมกับการขับร้องเป็นภาษาไทย โดยสามารถแบ่งได้เป็น เพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยสากล(เพลงผู้ดี/เพลงตลาด/เพลงลูกทุ่ง/เพลงลูกกรุง) หรือเพลงไทยสมัยนิยม (เพลงไทยสมัยนิยม/เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม) โดยเพลงแต่ละประเภทจะได้รับความนิยมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

เพลงไทยเดิม หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทย มีทั้งเพลงบรรเลง และเพลงขับร้อง ถูกบรรเลงในพิธีกรรมสำคัญทางศาสนา หรือเกี่ยวกับกษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ ผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นชนชั้นสูง บทร้องส่วนหนึ่งนำมาจากบทละครและบทเสภาซึ่งใช้บทกลอนจำนวนสามบทในการขับร้อง(เพลงเถา)หรือใช้เนื้อเรื่องขนาดยาวกว่าบทกลอนสามบทเพื่อวัตถุประสงค์ในการเล่าเรื่องราวประกอบกับการบรรเลง(เพลงตับ) ขณะที่เนื้อร้องบางส่วนประพันธ์ขึ้นมาเพื่อใช้ขับร้องโดยตรง เพลงไทยเดิมได้รับความนิยมอย่างสูงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงช่วงปลายรัชกาลที่4 กรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาที่สังคมไทยเริ่มได้รับอิทธิพลจากดนตรีสากลแบบตะวันตกซึ่งนำไปสู่การให้ความนิยมในเพลงไทยสากลในเวลาต่อมา

เพลงไทยสากล หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากลเป็นหลัก ในบางครั้งมีเครื่องดนตรีไทยร่วมบรรเลงด้วย เนื้อหาเป็นเรื่องทางโลกเป็นหลัก มีเป้าหมายในการให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ผู้ฟังในช่วงแรกเป็นชนชั้นสูง(สมัยรัชกาลที่6)และได้รับความนิยมในกลุ่มคนสามัญชนทั่วไปในเวลาต่อมา เพลงไทยสากลถือว่าได้รับความนิยมในช่วงเวลานาน ช่วงที่เพลงประเภทนี้ได้รับความนิยมคือช่วงรัชกาลที่6 กรุงรัตนโกสินทร์จนถึงช่วงเวลาก่อนพ.ศ.2519 เพลงไทยสากลสามารถแบ่งประเภทต่างๆ ได้แก่ 1) เพลงละครร้องซึ่งเป็นเพลงไทยสากลในช่วงแรกในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2) เพลงผู้ดีซึ่งเป็นเพลงไทยสากลช่วงพ.ศ.2475-2507ที่นิยมฟังในกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในเมือง 3) เพลงตลาดซึ่งเป็นเพลงไทยสากลช่วงพ.ศ.2475-2507ที่นิยมฟังในกลุ่มชนชั้นล่างที่อาศัยในชนบท 4) เพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นเพลงไทยสากลประเภทเพลงตลาดที่ถูกนิยามขึ้นใหม่โดยจำนง รังสิกุลเมื่อพ.ศ.2507 เป็นต้นมา 5) เพลงลูกกรุงซึ่งเป็นเพลงไทยสากลประเภทเพลงผู้ดีที่ถูกนิยามขึ้นคู่กับเพลงลูกทุ่งเมื่อพ.ศ.2507 เป็นต้นมา

เพลงไทยสมัยนิยม หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล และ/หรือ เครื่องดนตรีไทยที่ถูกผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรมดนตรีตั้งแต่พ.ศ.2528 จนถึงปัจจุบัน โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องทางโลก เน้นบรรเลงเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก มีกลุ่มผู้ฟังเป็นคนทั่วไป โดยเฉพาะวัยรุ่นในช่วงเวลาความนิยมสั้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและชีวิตคนในสังคม มีลักษณะที่ติดหูผู้ฟัง โดยสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทคือ 1) เพลงไทยสมัยนิยมซึ่งพัฒนาต่อเนื่องมาจากเพลงไทยสากลประเภทเพลงลูกกรุงที่เน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นชนชั้นสูงและกลางในเมือง และ 2) เพลงลูกทุ่งสมัยนิยมซึ่งพัฒนาต่อเนื่องมาจากเพลงลูกทุ่งที่กลุ่มผู้ฟังเป็นชนชั้นล่างที่อาศัยในชนบท โดยตั้งแต่พ.ศ.2528 เป็นต้นมา ชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยสมัยนิยมทั้งสองประเภทเริ่มมีลักษณะคลุมเครือมากขึ้นเรื่อยๆ

เพลงลูกทุ่ง หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากลเป็นหลักที่ปรากฏใน พ.ศ.2507-2528 มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของคนในสังคมอย่างตรงไปตรงมา กลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นชนชั้นล่าง บรรยายสภาพชีวิตของ คนในสังคม เนื้อหาเพลงในช่วงแรกพรรณนาชีวิตในชนบทเป็นหลัก แต่ในช่วงเวลาต่อมาได้พรรณนาชีวิตคนที่อาศัยในเมืองด้วยเนื่องจาก คนในชนบทได้อพยพมาสู่เมืองหลวงมากขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับแรก ตั้งแต่พ.ศ.2504 เป็นต้นมา

เพลงลูกกรุง หมายถึง บทเพลงที่ถูกบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากลเป็นหลักที่ปรากฏใน พ.ศ.2507-2528 มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตคนในสังคมโดยเฉพาะในเมือง กลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นชนชั้นสูง และกลุ่มผู้ฟังทั่วไป

เพลงผู้ดี หมายถึง บทเพลงไทยสากลในช่วงพ.ศ.2475-2507 ที่ใช้เรียกบทเพลงที่ชนชั้นสูงนิยมฟัง มีเนื้อหาส่วนมากในพรรณนาชีวิตในเมือง ถูกเรียกโดย ป.วรานนท์ นักจัดรายการวิทยุ เพื่อใช้เรียกเพลงที่ถูกขับร้องโดยชรินทร์ นันทนาคร สุเทพ วงศ์กำแหง หรือสวลี ผกาพันธ์ เพลงผู้ดีถูกเรียกภายหลังว่าเพลงลูกกรุงในช่วงเวลาต่อมาหลังปีพ.ศ.2507

เพลงตลาด หมายถึง บทเพลงไทยสากลในช่วงพ.ศ.2475-2507ที่ใช้เรียกบทเพลงที่ชนชั้นล่าง โดยเฉพาะชาวชนบทนิยมฟัง มีเนื้อหาส่วนมากที่บรรยายถึงชีวิตชนบท ถูกเรียกโดย ป.วรานนท์ นักจัดรายการวิทยุในช่วงพ.ศ.2498 ใช้เรียกเพลงที่ถูกขับร้องโดยคารณ สัมบุญณานนท์ สมยศ ทัศนพันธ์ หรือ พยงค์ มุกดา โดยมีความหมายเดียวกับเพลงชีวิต เพลงตลาดถูกเรียกว่าเพลงลูกทุ่งหลังปีพ.ศ.2507

กรอบความรู้เรื่องเพศ หมายถึง กรอบหรือเครือข่ายที่ทำการกำกับ ความรู้ ความเชื่อ วิธีคิด หรือ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับความเป็นเพศในสังคมที่จะกำหนดว่าผู้ชายควรเป็นทำอย่างไร ผู้หญิงควรทำอย่างไร และควรปฏิบัติระหว่างเพศอย่างไร

ความเป็นชาย หมายถึง คุณลักษณะบางอย่างที่ถูกกำหนดทางสังคมให้เป็นของเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นอย่าง
คุณลักษณะที่ผู้ชายควรคิดหรือกระทำ หรือคุณลักษณะที่ผู้ชายไม่ควรคิดหรือกระทำ

ความเป็นหญิง หมายถึง คุณลักษณะบางอย่างที่ถูกกำหนดทางสังคมให้เป็นของเพศหญิง
ไม่ว่าจะเป็นลักษณะที่ผู้หญิงควรคิดหรือกระทำ หรือคุณลักษณะที่ผู้หญิงไม่ควรคิดหรือ
กระทำ

ความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง หมายถึง คุณลักษณะบางอย่างที่ถูกกำหนดทางสังคมให้เพศชาย
ควรคิด/กระทำ หรือไม่ควรคิด/กระทำต่อเพศหญิง หรือคุณลักษณะบางอย่างที่ถูกกำหนด
ทางสังคมให้เพศหญิงควรคิด/กระทำ หรือไม่ควรคิด/กระทำต่อเพศชาย หรือสถานะทาง
สังคมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงโดยตรงเช่น ผัวเมีย คู่หมั้น และ
คูรัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบว่าความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ได้ถูกกำหนดจากสังคมมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาอย่างไรบ้าง
2. ได้ทราบถึงค่านิยมเกี่ยวกับการปฏิบัติระหว่างกันของผู้ชายและผู้หญิงว่ามีความแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาอย่างไรบ้าง
3. ได้ทราบถึงลักษณะวิธีการในการสอดแทรกและถ่ายทอดค่านิยมเรื่องความเป็นชายและความเป็นหญิง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของทั้งสองเพศในเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ
4. เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของกรอบความรู้ว่ามีผลต่อการสร้างชุดความรู้เรื่องเพศอย่างไร

5. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สร้างสรรค์งานเพลง และผู้ฟังเพลงในการผลิตงานเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศในแง่มุมต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น
6. เพื่อเผยให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ทำงานผ่านวิธีการสื่อสารและการให้คำอธิบายความรู้เรื่องเพศด้วยภาษาแบบต่างๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องกรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาเป็นหลักเกณฑ์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน
2. แนวคิดเรื่องกรอบความรู้
3. แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีของมิเชล ฟูโกต์
4. แนวคิดเรื่องมนุษยนิยม

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

เมื่อศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์แล้วอาจกล่าวได้ว่าเพลงไทยนั้นได้ถือกำเนิดมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว โดยเอนก นาวิกมูล (2523) ได้กล่าวถึงบันทึกจารึกที่อาจสร้างขึ้นก่อนยุคสุโขทัยหรืออยู่ในยุคของสุโขทัยเอง โดยกล่าวถึงมหรสพการละเล่นที่เป็นมหรสพเกี่ยวกับงานพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์เป็นหลัก เช่น ชกนาคติกดาบรรพ์ ระเบง โมงครุ่ม เป็นต้น

ศิวาจารย์ของพ่อขุนรามคำแหง กล่าวถึงการเล่นดนตรีในสมัยนั้นเพียงรวมๆ ว่า

“...เสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัว-หัว ใครจักมักเลื้อน-เลื้อน...”

ช่วงเวลาเดียวกันนั้น วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในสมัยสุโขทัยอย่างไตรภูมิพระร่วงที่ถือว่าเป็นตำราเรื่องเพศในแบบพุทธก็มีการกล่าวถึงดนตรีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แม้มีการระบุว่าการทอดกฐินเกิดขึ้นในยุคสุโขทัยแล้ว แต่กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นดนตรีก็ยังถือว่าไม่ได้ถูกบันทึกเอาไว้ในยุคสมัยสุโขทัยถือเป็นช่วงเวลาที่ขาดหลักฐานการอ้างอิงในเรื่องของดนตรีอย่างชัดเจน แม้กระทั่ง

เพลงเทพทองที่สะท้อนความรู้เรื่องเพศที่อ้างอิงกับเรื่องภูตผีก็ไม่อาจตีกลุ่มว่าเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในสมัยของกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจริงๆ เนื่องจากไม่มีหลักฐานใดๆ มายืนยันอย่างหนักแน่น

ในเวลาต่อมาเมื่อเข้าสู่สมัยอยุธยาเป็นราชธานี หลักฐานทางประวัติศาสตร์สะท้อนให้เห็นถึงการปรากฏของเพลงไทยโบราณที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เช่น เพลงสัทวาที่เล่นกันในหน้าน้ำซึ่งดัดแปลงมาจากการเล่นเพลงเรือของชาวบ้านมาเป็นการเล่นของชาววังซึ่งแสดงความสัมพันธ์ชายหญิงที่เป็นชนชั้นสูง โดยมีการระบุถึงเพศชายและเพศหญิงที่นั่งอยู่ในเรืออันเป็นคุณลักษณะของเพลงแบบพื้นบ้านประเภทปฏิพากย์ที่แสดงการเกี่ยวพาราสีผ่านการร้องเพลงด้วย โดยระบุผ่านกมุขมณฑลในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ(พ.ศ. 1991-2031) กมุขมณฑลในตอนี่ 15 กล่าวว่

“แต่ละประตูดงรามถึงสระแก้ว ไอยการหมื่นโหวาริก ผิวผู้ชายผู้หญิงเจรจาด้วยกันก็ดี
นั่งในที่สงัดก็ดี อนึ่งทอดแหแลตกเบ็ดสุมส้อนซ้อนนางแลร้องเรือเป่าขลุ่ยเป่าปี่ทับรับรำ
โห่ร้องที่นั่น ไอยการหมื่นโหวาริก ถ้าจับได้โทษ 3 ประการ ประการหนึ่งให้ส่งมหาดไทย
ประการหนึ่งให้ส่งองครักษ์ ประการหนึ่งให้ส่งกลองหย้าช้าง”

ขณะที่กมุขมณฑลในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ตอนี่ 20 กล่าวว่

“อนึ่งในท่อน้ำในสระแก้ว ผู้ใดขี่เรือคฤ เรือปทุม เรือกูปและเรือมีศาสตราวุธ แลใส่หมวก
คลุมหัวนอนมา ชายหญิงนั่งมาด้วยกัน อนึ่งขเลาะตีด่ากัน ร้องเพลงเรือ เป่าปี่ เป่าขลุ่ยสี
ซอติดจะเข้ กระจับปี่ตีโหนดทับ โห่ร้องที่นั่น อนึ่งพิริยหมู่แขกขอมลาวพม่า เมงมอญมสุม
แสง จินจามชวา นานาประเทศทั้งปวง แลเข้ามาเดินในท้ายสนมก็ดี ทั้งนี้ไอยการขุนสนม
ห้าม ถ้ามิได้ปรามเกาะกุมเอามาถึงศาลาให้แก่เจ้าน้ำเจ้าท่า แลให้นานประเทศไปมาใน
ท้ายสนมได้ โทษเจ้าพนักงานถึงตาย”

บันทึกกมุขมณฑลสมัยพระบรมไตรโลกนาถนี้ แม้จะมีเป้าหมายในการกำหนดโทษห้ามมิให้ผู้ใดมาส่งเสียงดังในพื้นที่พระบรมมหาราชวัง แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการละเล่น

ที่น่าจะเป็นเพลงสัทวาของชาววังมากกว่าเพลงเรือของชาวบ้าน เนื่องจากบรรเลงด้วยโทนทับกรับฉิ่ง ขณะที่เพลงเรือของชาวบ้านจะใช้แค่กรับเป็นเครื่องบรรเลงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม การระบุดความสัมพันธ์ของผู้ชายและผู้หญิงที่นั้งมาในเรือด้วยกัน พร้อมด้วย การสื่อสารเจรจาระหว่างกันสะท้อนให้เห็นถึงเพลงไทยในยุคกรุงศรีอยุธยาที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดความเป็นชายและความเป็นหญิง รวมทั้งการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะของการเกี่ยวพาราสื่อเป็นคุณลักษณะสำคัญของกลุ่มเพลงปฏิพากย์อย่างเพลงเรือหรือเพลงสัทวาที่ใช้เพื่อการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง โดยจะใช้การร้องเพลงระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่อยู่คนละลำเรือในช่วงฤดูกลางที่แม่น้ำมีน้ำมาก มีเป้าหมายในการทำความรู้จักกันผ่านการร้องรำโดยใช้บทกลอน โดยไม่มีการสัมผัสร่างกายฝ่ายตรงข้ามเนื่องจากจะนั่งมาคนละลำเรือ หากหญิงชายคู่ใดมีการสร้างความรู้จักและพึงพอใจระหว่างกันจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์กันมากขึ้นและอาจเกิดการแต่งงานกันในภายหลัง ข้อสังเกตคือการละเล่นเพลงเรือหรือเพลงสัทวาดังกล่าวน่าจะแสดงให้เห็นถึงกรอบความรู้แบบผีที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงและผู้ชายแสดงความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศผ่านการละเล่น การกำหนดข้อบังคับผ่านกฎหมายเทียรบาลสมัยพระบรมไตรโลกนาถน่าจะแสดงให้เห็นถึงการปะทะกันระหว่างการละเล่นที่มาจากกรอบความรู้เรื่องผีที่มีอยู่ก่อนหน้ากับความคิดเรื่องอำนาจของกษัตริย์ตามกรอบความรู้แบบพุทธ พราหมณ์ ผีที่กำลังมีอิทธิพลสำคัญในขณะนั้น โดยพระนามพระบรมไตรโลกนาถให้ความหมายไปถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมทั้งรับแนวคิดเรื่องสมมติเทพมาใช้ ทำให้มีการใช้คำราชาศัพท์และกฎระเบียบที่เคร่งครัดเข้มงวด โดยมีการกำหนดการปฏิบัติในการเข้าพื้นที่พระราชวังอย่างเข้มงวด หากฝ่าฝืนจะได้รับโทษ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่จะแสดงฐานะของกษัตริย์ให้เปรียบประดุจเทพเท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษาความปลอดภัยแก่กษัตริย์ด้วย(นิภา จีรภัทร์, 2539, น.60)

แม้ความเชื่อเรื่องอำนาจของกษัตริย์ตามกรอบความรู้แบบพุทธ พราหมณ์ ผีจะเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างเห็นได้ชัดเจนในสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วก็ตาม แต่สันนิษฐานว่ากรอบความรู้เรื่องผียังคงหลงเหลือและดำรงอยู่ในช่วงเวลานั้นเช่นเดียวกัน เนื่องจากในช่วงเวลาครองราชย์ของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ(พ.ศ. 2275-2301) บุญโผนวาทคำฉันท์ที่แต่งในช่วงสมัยนั้นได้กล่าวถึงเพลงเทพทองซึ่งเป็นเพลงพื้นเมืองที่เป็นเพลงที่ใช้ถ้อยคำหยาบและรุนแรง โดยมีกรอบความรู้เรื่องผีที่ใช้กำหนดความคิดและความเชื่อของคนในสังคมโดยสร้างความเกี่ยวโยงกับเรื่องผี การใช้ถ้อยคำ

หยาบคายนั้นมาจากความคิดที่ว่าไม่อยากให้ผีเอ็นดู เพราะถ้าผีเอ็นดูใครเข้า ผีจะนำคนนั้นไปอยู่ด้วย ส่งผลให้คนนั้นอายุสั้น ในบุญโณวาทคำฉันท์ได้ห้ามการเล่นเพลงเทพทอง โดยมหานาค พระผู้แต่งบุญโณวาทได้ระบุว่าไม่ควรเล่น

แต่ในเวลาต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพลงเทพทองที่เป็นเพลงพื้นบ้านที่แสดง ลักษณะของการร้องเพลงเกี่ยวกับเรื่องเพศภายใต้กรอบความคิดเรื่องผีกลับได้รับความนิยมมากขึ้น โดยกลายมาเป็นเพลงมหรสพที่ใช้ในการฉลองวัดร่วมกับเพลงปรบไก่อซึ่งเป็นเพลงพื้นเมือง อีกประเภทหนึ่ง โดยโคลงถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิพระเจ้าหลวง พระนิพนธ์ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นศรีสุเรนทร์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ กล่าวถึงการพิธีในการถวายพระเพลิงพระชนก-ชนนีของพระราชบิดา(คือพระชนก-ชนนีของ รัชกาลที่ 1) โดยกล่าวถึงเพลงเทพทองว่า

เทพทองสองฝ่ายโต้	ตอบกัน
หญิงบ่ อายชายสรร	เศกเย้ย
ฝ่ายหญิงหยาบคำหยั้น	ตอบต่อ
พินแต่อายอีเอ้ย	ประพินคนหัว

โคลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเป็นหญิงที่สะท้อนผ่านการละเล่นเพลงเทพทอง รวมทั้งการแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ไม่ได้มีคุณลักษณะแบบกุลสตรีนั่นคือ ผู้หญิงไม่มีความเอียงอายต่อผู้ชาย อีกทั้งยังใช้คำหยาบร้องโต้ตอบกลับไป การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศดังกล่าว จึงมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับลักษณะความเป็นหญิงแบบกุลสตรีไทยอย่างชัดเจน

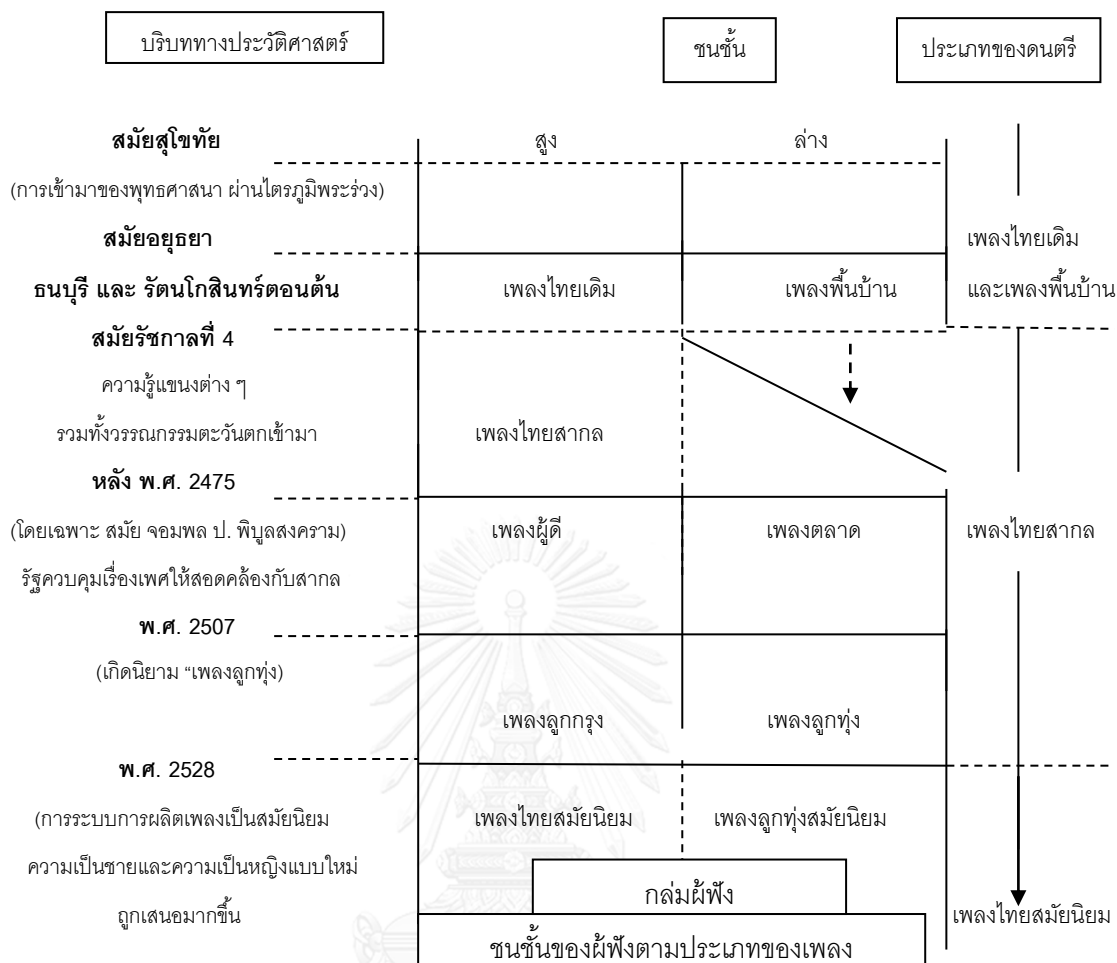
ความรู้เรื่องเพศ“เพลงไทย”ในประวัติศาสตร์

เพลงไทยนั้นมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการถ่ายทอดเรื่องเพศในฐานะที่เป็นแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเองในฐานะผู้ชายและผู้หญิง รวมทั้งเป็นแหล่งอ้างอิงต่อการปฏิบัติต่อกัน ระหว่างเพศด้วยเช่นเดียวกัน บทเพลงมีฐานะเป็นที่บรรจุของข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

เรื่องเพศของคนในสังคมและทำหน้าที่ในการถ่ายทอดให้แก่ผู้ฟังได้โดยไม่รู้สีกตัว นอกจากนี้บทบาทเพลงยังเป็นที่ยอมรับจากสังคมที่เกี่ยวกับเพศที่ถูกสร้างขึ้นจากสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนา, รัฐ, กษัตริย์ หรือสถาบันทางการแพทย์ ดังนั้นเพลงไทยจึงมีความสำคัญในการปลูกฝังความรู้เรื่องเพศให้แก่คนในสังคมไทยในทุกยุคทุกสมัย

แม้โดยหลักแล้วเราสามารถที่จะแบ่งยุคของเพลงออกเป็น 3 ยุคใหญ่ๆ คือ ยุคของเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นบ้าน ยุคเพลงไทยสากล และยุคเพลงไทยสมัยนิยม แต่เมื่อก้าวถึงยุคของการเปลี่ยนแปลงของความเป็นหญิงและความเป็นชายนั้นน่าจะได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของความรู้แบบใหม่ที่ใช้ในการอธิบายเรื่องเพศซึ่งเข้ามาสู่สังคมไทยในช่วงเวลาที่แตกต่างกันในทางประวัติศาสตร์ เช่น การเข้ามาของความรู้ทางศาสนาพุทธหรือพราหมณ์ในช่วงพระยาสิทธิไทยในยุคสุโขทัย โดยผ่านตำราไตรภูมิพระร่วงเข้ามาแทนที่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องผีที่ใช้กำหนดเรื่องเพศอยู่ก่อนแล้ว หรือในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงความรู้แบบใหม่ในการอธิบายเรื่องเพศที่เข้ามาจากตะวันตกในช่วงหลังสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา รวมทั้งการสร้างนโยบายทางวัฒนธรรมที่กำหนดความเป็นเพศให้สอดคล้องกับชาติตะวันตก ต่อมาก็ได้รับอิทธิพลจากการเกิดขึ้นของยุคเพลงไทยสมัยนิยมที่มีการจัดการภาพของศิลปินให้สอดคล้องกับความเป็นชายและความเป็นหญิงแบบใหม่เพื่อให้เกิดความดึงดูดแก่ผู้ฟังเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น

เมื่อแบ่งประเภทของเพลงไทยตามช่วงเวลาต่างๆ แล้ว สามารถนำมาอธิบายได้ในรูปแบบของแผนผังดังนี้

รูปที่ 1 การแบ่งประเภทเพลงไทย

จากแผนผังของประเภทของเพลงไทยที่ได้ยกมาข้างต้นนั้นมาจากเกณฑ์การจัดประเภทของเพลงตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ

1. บริบททางประวัติศาสตร์

โดยทั่วไปแล้ว ยุคของของเพลงไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ ตามช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของคุณลักษณะภายในตัวเพลงเอง นั่นคือการแบ่งยุคของเพลงออกเป็น ยุคเพลงไทยเดิม/เพลงพื้นบ้าน ยุคเพลงไทยสากล และยุคเพลงไทยสมัยนิยม(อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2545, น.247-429) การแบ่งประเภทของเพลงในลักษณะนี้เป็นการแบ่งตามประเภทหรือคุณลักษณะ

ของแนวทางการเล่นดนตรี กลุ่มผู้ฟัง รูปแบบของการเล่น และประเภทของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง อาจกล่าวได้ว่าการแบ่งยุคของเพลงไทยผ่านการแบ่งตามประวัติศาสตร์ของดนตรีเอง

แต่นอกจากจะมีการแบ่งประเภทของเพลงตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ภายในตัวของเพลงไทยเองแล้ว บริบททางประวัติศาสตร์อันเกี่ยวเนื่องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมก็ถือว่ามีผลต่อการแบ่งประเภทของเรื่องเพศในเพลงไทย เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น บริบททางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคสุโขทัยโดยการเข้ามาของ ความรู้ทางด้านพุทธศาสนาในสมัยพระยาไลไทยเพื่อใช้ความรู้จากพุทธศาสนาเพื่อคานอำนาจของ อยุธาที่ถือกำเนิดขึ้นเป็นอาณาจักรสำคัญในช่วงเวลานั้นแล้ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิม เกี่ยวกับเรื่องเพศที่อาศัยกรอบความรู้เรื่องผีที่มีอยู่ก่อนหน้าเวลาที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีให้ เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความรู้ทางพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น(นิภา จีรภัทร์, 2539)

ในเวลาต่อมาการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์จากบริบททางเศรษฐกิจผ่านสนธิสัญญา เบาวริงเองก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยให้เข้าสู่ความทันสมัยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 และ ส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงบริบท ทางประวัติศาสตร์เช่นนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้แบบเดิมให้มีลักษณะแบบที่สอดคล้องกับ ตะวันตกมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับที่ยุคของเพลงไทยเดิม/เพลงพื้นบ้านเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคของ เพลงไทยสากลนั่นเอง

ขณะที่บริบททางประวัติศาสตร์ต่อมาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเภทของเพลงไทย คือนโยบายสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงหลังพ.ศ.2475 ที่รัฐทำการควบคุมทางวัฒนธรรมที่ รวมไปถึงเรื่องเพศให้สอดคล้องกับแนวคิดสากล นำไปสู่การแบ่งเพลงไทยสากลให้กลายเป็น ช่วงของเพลงผู้ดี/เพลงตลาด นอกจากนั้นการเกิดของสื่อโทรทัศน์ในปีพ.ศ.2507 ก็ทำให้เกิดการนิยม ของเพลงลูกกรุง/เพลงลูกทุ่งเกิดขึ้น เช่นเดียวกับที่การเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิตเพลงให้เน้น ลักษณะแบบอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้นในพ.ศ.2528 ก็นำไปสู่ช่วงเวลาของเพลงไทยสมัยนิยม/ เพลงลูกทุ่งสมัยนิยมเกิดขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่อธิบายเรื่องเพศจนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางประวัติศาสตร์ด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทางประวัติศาสตร์ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมนั้นส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของความรู้ที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชายเป็นหญิงด้วยอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

2. ชนชั้น

ตัวแปรที่มีความสำคัญในการแบ่งประเภทของเพลงไทยประการต่อมาคือชนชั้นระดับของชนชั้นของสังคมมีผลสำคัญต่อการสร้างสรรค์บทเพลงซึ่งถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมกับคนเฉพาะกลุ่มชนชั้น โดยประเภทของเพลงไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตเพลงให้เป็นแบบสมัยนิยมนั้นมักถูกแบ่งแยกผ่านสองชนชั้นนั้นคือ ชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง โดยบทเพลงของชนชั้นสูงนั้นจะมีลักษณะของความหรูหราและประณีตในการขับร้องจากการยืมเนื้อเพลงมาจากวรรณกรรมสำคัญในช่วงเวลานั้นๆ ทำให้มีความสวยงามในแง่ของวรรณศิลป์มากกว่าบทเพลงที่ประพันธ์เพื่อชนชั้นล่างและยังมีเป้าหมายสำคัญของการบรรเลงเพื่อการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามเพลงที่ถูกขับร้องและบรรเลงจากชนชั้นล่างจะมีลักษณะที่เข้าใจง่าย มีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมาและมุ่งไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนชั้นเดียวกันอันมีการบรรยายสถานที่ต่างๆ ได้แก่ผืนนา แม่น้ำ ลำคลอง หรือสถานการณ์ต่างๆ อันแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในสังคมไทย

การแบ่งแยกของชนชั้นสูงและชนชั้นล่างทำให้เกิดการแบ่งระหว่างเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นบ้านในยุคของเพลงไทยเดิมก่อนรัชกาลที่4 ในกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะที่ลักษณะทางชนชั้นได้เข้ามาแบ่งประเภทของเพลงในช่วงเวลาของเพลงไทยสากลที่เริ่มเข้าสู่สังคมไทยด้วยการรับวัฒนธรรมดนตรีแบบตะวันตกผ่านการนำเข้ามาของชนชั้นสูงในช่วงเวลาเริ่มต้นแต่ยังไม่ได้รับความนิยมจากชนชั้นล่างโดยทันที ในเวลาต่อมาหลังจากการดำเนินนโยบายการควบคุมทางวัฒนธรรมสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นต้นมา เพลงไทยสากลได้รับความนิยมมากขึ้นจนทำให้เกิดเพลงผู้ดี/เพลงตลาดที่สะท้อนภาพของชนชั้นที่มีความแตกต่างกันทั้งสองผ่านการแบ่งแยกจากบรรยายสภาพของเมืองและชนบทและลักษณะทางชนชั้นของศิลปินผู้ขับร้อง และในเวลาต่อมาก็

เกิดการแบ่งแยกเป็นเพลงลูกกรุง/เพลงลูกทุ่งในเวลาต่อมาอันเกี่ยวเนื่องมาจากการแบ่งแยกตามลักษณะของชนชั้นด้วยเช่นเดียวกัน

แต่ในเวลาต่อมาหลังการเกิดขึ้นของระบบการผลิตเพลงแบบสมัยนิยมในพ.ศ. 2528 การแบ่งประเภทเพลงตามชนชั้นเริ่มมีความสำคัญน้อยลง การเพิ่มจำนวนขึ้นของชนชั้นกลางและการผลิตบทเพลงแบบสมัยนิยมที่เน้นผู้ฟังจำนวนมากและแฝงไปด้วยค่านิยมเกี่ยวกับความทันสมัยนั้น ทำให้การแบ่งคุณลักษณะจากชนชั้นสูงและชนชั้นล่างมีความไม่ชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ การแบ่งประเภทในยุคของเพลงไทยสมัยนิยมจึงต้องเปลี่ยนจากการแบ่งด้วยตัวแปรชนชั้นแบบเดิมที่เน้นไปที่ชนชั้นสูง/ชนชั้นล่างเพียงสองกลุ่มเท่านั้น โดยเปลี่ยนเป็นเป็นตัวแปรชนชั้นของกลุ่มผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปในการแบ่งแยกประเภทของเพลงไทยในช่วงเวลาของเพลงไทยสมัยนิยม

3. ประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะทางดนตรี

รูปแบบของเพลงไทยตามคุณลักษณะทางด้านดนตรีนั้นถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการจำแนกประเภทของเพลงไทยเป็นอย่างมาก คุณลักษณะต่างๆ ของเพลงไทยที่อาศัยความรู้เกี่ยวกับเรื่องดนตรีเองไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่น วิธีการขับร้องและบรรเลงแนวทาง การประพันธ์เพลง เป้าหมายของการผลิตเพลง คุณลักษณะเหล่านี้ถือเป็นคุณลักษณะทางดนตรีที่อยู่ในตัวแปรของประเภทของเพลงไทยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ โดยจะมีผลต่อการกำหนดความรู้ในเรื่องเพศผ่านเพลงไทยที่มีรูปแบบที่หลากหลายประเภทของเพลงไทยบางประเภทมีลักษณะที่ถูกผลิตโดยชนชั้นล่าง เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงตลาด หรือเพลงลูกทุ่ง ประเภทของเพลงเหล่านี้จึงน่าจะมีคุณลักษณะบางประการที่แสดงความแตกต่างกับเพลงที่ผลิตโดยชนชั้นสูง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงผู้ดีและเพลงลูกกรุง ยกตัวอย่างเช่น ความแตกต่างกันในเรื่องของจำนวนเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง ความไพเราะของการใช้ภาษา เนื้อหาของเพลงที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ต่างกันระหว่างเมืองและชนบท เป็นต้น การแบ่งประเภทเพลงผ่านคุณลักษณะในเรื่องเครื่องดนตรีก็ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่าง

เพลงไทยเดิมกับเพลงไทยสากล นอกจากนี้หากแบ่งตามคุณลักษณะของทางการประพันธ์เพลงก็จะส่งผลให้เกิดการแยกระหว่างเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล และเพลงไทยสมัยนิยมด้วย

รูปแบบของเพลงไทยเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดความแตกต่างของเพลงไทยที่สัมพันธ์กับเรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลา แต่ในขณะเดียวกันตัวแปรเรื่องประเภทของเพลงไทยนั้นยังอาจสร้างความสับสนในการจัดกลุ่มในการวิจัยได้ เนื่องจากการแบ่งประเภทตามคุณลักษณะของสไตล์ดนตรี เช่น เพลงฮิปฮอป เพลงร็อก เพลงลูกทุ่งแบบหมอลำ เพลงบลูส์ หรือเพลงแจ๊ส ส่งผลให้การแบ่งตามคุณลักษณะเพลงไทยมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นและหลากหลายมากขึ้นจนเกินไป ซึ่งส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการจำแนกแยกแยะประเภทของเพลงไทยในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมจึงได้จัดเพลงเหล่านี้โดยไม่ใช่คุณลักษณะของสไตล์ของดนตรี เพื่อให้การแบ่งประเภทของเพลงไทยไม่ซับซ้อนมากจนเกินไป โดยทำการจัดให้เพลงเหล่านี้อยู่ในกลุ่มของเพลงไทยสมัยนิยม ไม่ว่าจะเป็นเพลงไทยสมัยนิยมหรือเพลงลูกทุ่งสมัยนิยม

4. กลุ่มของผู้ฟัง

กลุ่มของผู้ฟังจัดว่าเป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งซึ่งส่งผลถึงเรื่องเพศที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าบริบททางประวัติศาสตร์ ชนชั้น รวมทั้งประเภทของเพลงทำให้เกิดการกำหนดเรื่องเพศที่แตกต่างกันออกไป แต่เพลงต่างๆ ที่ถูกประพันธ์เหล่านี้ไม่สามารถขาดกลุ่มผู้ฟังได้ในฐานะของเพลงต่างๆ ที่ทำหน้าที่เป็น‘วาทกรรม’นั้นมีสิ่งที่เรียกว่า ‘กฎและกระบวนการของการจัดสรร’(the rules and process of appropriation)(Foucault, 1972)ที่จะทำหน้าที่ในการกำหนดว่าจะให้คนกลุ่มไหนในสังคมในช่วงเวลานั้นสามารถถือครองได้บ้าง คุณลักษณะดังกล่าวจะทำหน้าที่กำหนดกลุ่มของผู้ฟังเพลงในแต่ละช่วงเวลา โดยในสมัยอดีตผู้ที่จะเข้าถึงเพลงไทยเดิมคือชนชั้นสูง ขณะที่ผู้ที่จะเข้าถึงเพลงพื้นบ้านก็คือชนชั้นล่าง แต่ในเวลาต่อมาในช่วงเวลาปัจจุบัน การเข้าถึงเพลงเหล่านี้ก็ไม่ได้จำกัดการฟังตามชนชั้นอีกแล้ว ใครก็สามารถฟังเพลงไทยเดิมไทยได้ ชนชั้นล่างก็สามารถหาซื้อผลงานเพลงไทยเดิมมาฟังได้ ขณะเดียวกันชนชั้นสูงก็สามารถเลือกฟังเพลงพื้นบ้านหรือเพลงลูกทุ่งได้

ดังนั้น กลุ่มของผู้ฟังจึงเป็นตัวแปรที่เกิดจากกฎเกณฑ์ที่อยู่ภายในวาทกรรมที่เรียกว่า ‘กฎและกระบวนการของการจัดสรร’ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องเพศว่า ผู้ที่สามารถเข้าถึงวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องผ่านเพลงประเภทต่างๆ ได้หรือไม่ เช่น ในสมัยก่อนรัชกาลที่4 กรุงรัตนโกสินทร์ เพลงไทยเดิมไม่อาจถ่ายทอดเรื่องเพศที่ตรงไปตรงมาและหยาบคายได้ เนื่องจากไม่ใช่คุณลักษณะเรื่องเพศที่ชนชั้นสูงควรจะมีติดถือ และยังทำการกำหนดว่า เรื่องเพศเหล่านั้นจะผ่านวิธีการถ่ายทอดแบบใด เช่น ผ่านลักษณะของโคลงในเพลงไทยเดิม หรือการร้องแร็ป หรือการตะโกนในเพลงสมัยนิยมซึ่งขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของวาทกรรม โดยเฉพาะในส่วนที่เรียกว่า รูปแบบของการพูดและเขียน (the formation of enunciative modalities)

5. ชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ

ตัวแปรเรื่องของชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยนั้นเป็นตัวแปรที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากตัวแปรเรื่องชนชั้น เนื่องจากการเกิดขึ้นของดนตรีแบบสมัยนิยมพ.ศ.2528 ที่มีการผลิตเพื่อเน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังจำนวนมาก และมีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมเพลงไทย ตัวแปรชนชั้นที่เน้นไปที่ชนชั้นสูงและชนชั้นล่างเพียงสองชนชั้นเท่านั้นไม่สามารถให้คำอธิบายแก่กลุ่มผู้ฟังเพลงอย่างเหมาะสมได้ เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นต้นมาขึ้น การเข้าถึงเพลงประเภทต่างๆ เป็นไปได้อย่างอิสระมากขึ้น ชนชั้นใดก็สามารถหาเพลงประเภทต่างๆ มาฟังได้โดยง่าย ขณะเดียวกันนี้การเติบโตของชนชั้นกลางในสังคมได้ก็ปรากฏได้ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรเรื่องชนชั้นที่จะมีผลต่อเรื่องเพศในเพลงไทยในมิติที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย

ตัวแปรเรื่องชนชั้นของกลุ่มผู้ฟังเพลงประเภทต่างๆ จึงมีความสำคัญในแง่ที่ว่า ประเภทของเพลงไทยรูปแบบต่างๆ จึงน่าจะมีการกำหนดเรื่องชนชั้นที่แยกย่อยลงไปอีก กล่าวคือน่าจะมีกลุ่มผู้ฟังเพลงไทยสมัยนิยมตั้งแต่ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่างซึ่งจะส่งผลให้ ศิลปินในยุคเพลงไทยสมัยนิยมต้องมีภาพลักษณ์และเนื้อร้องที่หมายรวมถึงเนื้อหาเรื่องเพศด้วยนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องไปกับกลุ่มผู้ฟังชนชั้นต่างๆ ที่บริษัทเพลงต้องการด้วย ในทิศทางตรงกันข้าม บทเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมก็น่าจะมีกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างตามชนชั้นด้วยเช่นกัน โดยผู้ฟังเพลงน่าจะมี

ตั้งแต่ชนชั้นล่างที่เป็นฐานกลุ่มใหญ่อยู่แล้ว แต่จะได้รับการเพิ่มเติมมาด้วยชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ที่กลายเป็นกลุ่มผู้ฟังเพิ่มขึ้นมาด้วยตามระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมเพลงตั้งแต่พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน ความรู้เรื่องเพลงจึงน่าจะมีลักษณะแยกย่อยไปตามชนชั้นของผู้ฟังในเพลงประเภทต่างๆ ในลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าช่วงเวลาของการเกิดอุตสาหกรรมเพลงแบบใหม่ขึ้น

ดังนั้นจากแผนผังเพลงไทยนั้นตามประวัติศาสตร์นั้นสามารถจัดแบ่งได้อย่างน้อย 5 ประเภทผ่านตัวแปรต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นคือ บริบทของช่วงเวลา, ชนชั้นของผู้ฟังเพลง, ประเภทของเพลงที่แบ่งจากแนวดนตรี, กลุ่มของผู้ฟังเพลงเหล่านั้น และชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทย ประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดประเภทเพลงไทยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องเพลงได้ดังนี้

1. เพลงไทยเดิม

แต่เดิมเพลงไทยที่มีการร้องและการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทยล้วนๆ หรือที่เรียกว่า “เพลงไทยเดิม” เป็นเพลงที่นิยมในหมู่ชนชั้นสูง โดยมีบรรเลงเฉพาะงานพิธีกรรมทางศาสนาและ ในกิจกรรมของเชื้อพระวงศ์ โดยเพลงที่มีเนื้อร้องเพื่อการขับร้องคือ เพลงเถา เพลงตับ และเพลงเกร็ด โดยนิยมนำวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วมาแต่งเป็นคำร้อง เช่น เพลงกล่อมพญาเถา หรือ กล่อมนารีเถา ซึ่งจะประพันธ์คำร้องจาก บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 หรือ เพลงแก้ก่อกมเถา ที่ได้ประพันธ์คำร้องตามบทละครเรื่อง พระอภัยมณีในสมัยรัชกาลที่ 2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำร้องในเพลงไทยเดิมก็คือ แม้หลายเพลง ที่ถูกรวบรวมเอาไว้ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา และ สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับของราชบัณฑิตยสถานจะถูกประพันธ์ จากครูเพลงหลายท่านที่อยู่ยุคสมัยภายหลังรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน แต่คำร้องจำนวนหนึ่งก็เอามา จากวรรณคดีที่ประพันธ์ขึ้นในรัตนโกสินทร์ตอนต้นเช่น รามเกียรติ์ อิเหนา หรือสุนทรภู่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงคำจากต้นฉบับเดิมเพียงเล็กน้อยเพื่อเหตุผลให้เกิดความสอดคล้องกับการร้องประกอบเครื่องดนตรีเท่านั้น ดังนั้น กรอบความรู้เรื่องเพลงที่ใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับ เรื่องความเป็นชายหรือความเป็นหญิงจึงน่าจะมีกฎหรือกระบวนการเชิงวาทกรรมที่ควบคุมให้ ข้อความ(statements)ในบทเพลงเหล่านั้นมีเหตุผลหรือเชื่อถือได้ โดยมีความสอดคล้องกับช่วงเวลา

บทประพันธ์ในวรรณคดีต้นฉบับนั้นถูกประพันธ์ขึ้น และกฎหรือกระบวนการเชิงวาทกรรมเหล่านั้น น่าจะมีความเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้เรื่องเพศที่ใช้อธิบายคนในสังคมช่วงที่ประพันธ์บทเพลง เหล่านั้นกับความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลาของการแต่งวรรณคดีต้นฉบับว่ายังคงใช้กรอบความรู้เรื่องเพศ แบบเดียวกันในการอธิบายความเป็นหญิงและความเป็นชายในสังคมไทยร่วมกัน

เพลงไทยเดิมที่ใช้คำร้องจากวรรณคดีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้สะท้อนให้เห็น คุณลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงในช่วงเวลานั้น โดยลักษณะที่ผู้ชายมีความเข้มแข็ง เหนือกว่าผู้หญิงสะท้อนจากคำร้องของเพลงขอมกล่อมลูกเภา ที่แม้ว่าจะมีการแต่งทำนองเพลงเภา ในช่วง พ.ศ.2481 โดยเรืออากาศเอก โองการ กลีบขึ้น แต่ยังคงใช้คำร้องมาจากต้นฉบับที่เป็น บทละครเรื่องอิเหนาซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ใจความกล่าวถึง องค์ประการะกาหลาซึ่งเป็น เทวดาต้นวงศ์ของอิเหนาและนางบุษบาอันเป็นตัวเอกของเรื่องได้ลงมาจากสวรรค์ เพื่อมาอวยพรการรบแก่นางบุษบาซึ่งขณะนั้นแปลงตัวเป็นชายนามว่าอุณากรรณร่วมรบกับอิเหนาซึ่ง ขณะนั้นปลอมเป็นโจรป่านามว่าปันทย ทั้งสององค์ร่วมรบศัตรูที่เข้ามาประชิดเมืองดาหาให้แก่ ท้าวดาหาอันถือว่าเป็นกษัตริย์ที่สืบสายตระกูลมาจากองค์ประการะกาหลาเช่นเดียวกับทั้งสอง พระองค์ องค์ประการะกาหลาได้สอนนางบุษบาที่ปลอมตัวเป็นชายในขณะนั้นให้มีจิตใจเข้มแข็งพร้อม ในการรบ โดยใช้การเปรียบเทียบว่า “จงใจแข็งให้เหมือนชาย” อันหมายถึงคุณลักษณะของ ความเข้มแข็งเป็นคุณลักษณะของเพศชาย ขณะที่ความหวาดหวั่นและความกังวลใจเป็น คุณสมบัติของผู้หญิง โดยมีใจความดังนี้

ครั้นถึงพารากาหลัง	ก็เข้าไปในนิเวศน์วังดาหา
ยืนอยู่ตรงพักตร์นัคนดา	แล้วมีบัญชาตรัสไป
เจ้าอย่าหวาดหวั่นพรั่นจิต	จะพ่ายแพ้ปัจจามิตรก็ทำไม่
อัยกาจะช่วยอวยชัย	บันดาลให้ไพร้อัปรา
จงแข็งใจทำให้เหมือนชาย	อย่าให้อายปันทยสุกาหรา
ประสาทพรสั่งสอนพระนัคนดา	แล้วคืนยังขึ้นฟ้าสุราลัย

(จากเพลงขอมกล่อมลูก เภา บทร้องที่ 3 บทละครเรื่องอิเหนา

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2)

2. เพลงพื้นบ้าน

โดยแท้จริงแล้วประวัติศาสตร์ของเพลงไทยโบราณนั้นสามารถแบ่งออกเป็นประวัติศาสตร์เพลงสองประเภท นอกจากเพลงไทยเดิมที่เป็นประเภทของเพลงไทยโบราณที่ได้รับความนิยมในกลุ่มชนชั้นสูงแล้ว ยังมีเพลงพื้นบ้านที่เป็นเพลงไทยโบราณอีกประเภทหนึ่งที่นิยมขับร้องในกลุ่มชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงอีกประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาสะท้อนภาพชีวิตสังคมไทย โดยเฉพาะชีวิตชาวบ้าน รวมถึงสะท้อนความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพลงพื้นบ้านนี้มีอยู่ในแต่ละภูมิภาคมานานแล้ว เพลงพื้นบ้านมีหลายประเภทได้แก่ เพลงขอทาน เพลงเรือ เพลงฉ่อย เป็นต้น เพลงพื้นบ้านเปรียบเหมือนคลังความรู้เรื่องเพศต่อคนในสังคม โดยบางประเภทเป็นเพลงที่ใช้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเพื่อสร้างการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงโดยตรง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เป็นเพลงที่ผู้ชายและผู้หญิงใช้เกี่ยวพาราสีกันในเวลากลางแจ้งเกี่ยวข้าว หรือเพลงเรือที่ผู้ชายและผู้หญิงร้องเพื่อเกี่ยวพาราสีกันบนเรือในช่วงฤดูกาลที่มีน้ำในแม่น้ำมาก ขณะที่เพลงพื้นบ้านบางประเภทเป็นเพลงที่ปลูกฝังบทบาทความเป็นชายและความเป็นหญิงให้แก่คนในสังคม อย่างเพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงการละเล่นต่างๆ ของเด็ก โดยเพลงพื้นบ้านมีมาตั้งแต่สมัยโบราณตั้งแต่สมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาแล้ว แต่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไม่นานมานี้ ในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 ต่อต้นรัชกาลที่ 6 นี้เอง โดยผ่านการตีพิมพ์หนังสือเพลงขอทานอันเป็นเพลงพื้นบ้านของไทยแขนงหนึ่งออกมาเผยแพร่

เพลงพื้นบ้านนี้มีจุดเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มกันทำการผลิตทางการเกษตร ในท้องไร่ท้องนาเป็นวัฒนธรรมทางบันเทิงอย่างง่ายๆ ของประชาชนเพื่อใช้ในการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน และเนื่องจากจุดประสงค์ที่ใช้เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน เพลงพื้นบ้านจึงมีรูปแบบที่เน้นความเรียบง่ายในการร้องและการเล่น คำร้องมักใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ เพื่อสะดวกแก่การโต้ตอบและการร้องรับของลูกคู่ ส่วนเนื้อหาสาระเป็นเรื่องของการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว ไปจนถึงเรื่องเพศในรูปแบบของคำสองแง่สองง่าม ไม่พยายามที่จะนำเอาเรื่องความทุกข์มาร้องเล่นกัน แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อเกิดสถานการณ์ที่มีความอึดอัดขัดใจจากความทุกข์ทั้งจากภัยธรรมชาติหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบ เพลงพื้นบ้านก็จะ เป็นทางระบายออกของประชาชนอีกทางหนึ่งเช่นเดียวกัน(ธีระภาพ โลหิตกุล, 2551, น.14-18)

เพลงพื้นบ้านไทยนั้นมีอยู่จำนวนมาก โดยสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท นับตั้งแต่เพลงที่เกิดจากความอบอุ่นภายในครอบครัว เช่น เพลงกล่อมเด็ก จนไปถึง เพลงจากลานนวดข้าวที่ชาวบ้านมีโอกาสได้ทำกิจกรรมทำร่วมกันด้วยความสามัคคี เสียสละ ที่เรียกว่า ลงแขก สถานที่แห่งนี้เป็นเสมือนบ่อเกิดแห่งเพลงพื้นบ้านหลายประเภท มีคำเรียกแตกต่างกัน โดยเฉพาะหนุ่มสาวที่มี ความใกล้ชิด ใช้คำพูดหยอกล้อ ประชดประชันโต้ตอบด้วยปฏิภาณ กลายเป็นถ้อยคำสำนวนที่มีคุณค่าในทางวรรณศิลป์ที่ตกทอดมาถึงลูกหลานในยุคปัจจุบันนี้ เพลงเหล่านี้ได้สะท้อนความรู้เรื่องเรื่องเพศที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงของ ชาวบ้านในสมัยโบราณ

3. เพลงไทยสากล

เพลงอย่างฝรั่งเริ่มเป็นที่สนใจในการแต่งมากขึ้นและเผยแพร่ในปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 โดยแบ่งเป็นสองสายคือ มาจากเพลงประกอบละครร้องและเพลงประกอบภาพยนตร์ สำหรับละครเพลงนั้น “กาญจนนาคพันธุ์” ได้เขียนเอาไว้ในหนังสือเรื่องของละครและเพลงว่า ละครปริตาลัยเป็นต้นกำเนิดของเพลงภาษาไทยที่ร้องตามท่วงทำนองของฝรั่ง โดยละครปริตาลัยเป็น ละครที่ใช้ผู้หญิงล้วนเล่น เล่นในเวลากลางวัน เรื่องที่เล่นมักเป็นเรื่องพงศาวดารแสดงถึงความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ละครปริตาลัยเกิดขึ้นในยุคปลายรัชกาลที่ 5 เป็นครั้งแรก โดยมีฉันทลักษณ์แบบกลอนสุภาพหรือกลอนแปดของไทยซึ่งมักใช้ในละครร้อง มาผสมกับท่วงทำนอง ที่เป็นทำนองฝรั่ง

ละครปริตาลัยที่นิยมเล่นตามเรื่องพงศาวดารได้สะท้อนความเป็นหญิงและความเป็นชาย ในเรื่องของพื้นที่สาธารณะ โดยมุ่งไปที่ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผ่านเนื้อร้อง ของเพลง ตัวอย่างเช่น ตอนที่ท้าวเทพสตรีและท้าวศรีสุนทรรบกับพม่าที่เมืองถลาง มีกลอนร้องกราวนอกที่แสดงถึงความเป็นหญิงที่มีคุณลักษณะของความกล้าหาญและเสียสละ เพื่อประเทศชาติและสถาบันกษัตริย์ ความว่า

เกิดเป็นไทยชายหญิงไม่นั่งขลาด	แสนสมครรักชาติศาสนา
ยอมตายไม่เสียดายแก่ชีวา	ต่อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินสิ้นทุกคน
ยามสบายปล่อยชายเป็นนายทหาร	ยามเกิดศึกเสื่อเมื่อขัดสน
พวกผู้หญิงหรือจะนั่งให้อับจน	ต้องออกชวนชายช่วยม้วยไม่กลัว
เปลก็ไกวดาบก็แกว่งแข็งหรือไม่	ไม่อวดหยิ่งหญิงไทยมิใช่ชั่ว
ไทไหนจะถากกรากรำไทไหนทำครัว	ไซ้รู้จักแต่ยั่วผิวเมื่อไร

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องของความรู้เรื่องเพศในเพลงละครร้องแบบที่เน้นไปในเรื่องของประเทศชาติหรือสถาบันกษัตริย์จากการนำคำร้องมาจากพงศาวดารมาใช้ ถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่ถูกกำหนดโดยชนชั้นสูง เนื่องจากละครร้องเป็นการละเล่นที่ได้รับความนิยมโดยชนชั้นสูง การถ่ายทอดความเป็นชายและความเป็นหญิงในเพลงประเภทนี้จึงแฝงไปด้วยอิทธิพลของชนชั้นสูงที่คอยกำหนดความรู้เรื่องเพศผ่านวัฒนธรรมเพลงที่ชนชั้นตนเองนิยม การนำเนื้อร้องมาจากพงศาวดารสะท้อนให้เห็นการสร้างคุณค่าเรื่องเพศผูกติดกับการเชิดชูสถาบันหลักในสังคมซึ่งเป็นการสนับสนุน ชนชั้นสูงผ่านคุณลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ยกย่องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่ผู้ชายและผู้หญิงต่างมีหน้าที่ร่วมกันในการปกป้อง เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของสังคมสมัยปลายรัชกาลที่ 5 แล้ว ความคิดเรื่องชาตินิยมเริ่มเข้ามาในสังคมไทยผ่านบุคคลชั้นสูงซึ่งทำหน้าที่ในการสร้างบทเพลงเหล่านี้ ดังนั้นมีความเป็นไปได้ว่ากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปกับความต้องการของอำนาจทางสังคมเช่นกัน

เมื่อมาถึงในสมัยรัชกาลที่ 6 เพลงไทยสากลได้ถูกใช้ขึ้นเพื่อประกอบการแสดงหน้าม่านที่ใช้กันแต่ละครของละครเวที วงดนตรีซิมโฟนีออเคสตราของไทยได้ถูกก่อตั้งขึ้นพร้อมกันกับการเกิดขึ้นของละครร้องในช่วงเวลาเดียวกัน โดยเพลงไทยสากลในช่วงเวลานั้นยังเป็นที่ยอมรับในกลุ่มชนชั้นสูงซึ่งแตกต่างจากช่วงหลังจากปีพ.ศ. 2475 เมื่อวงการละครร้องตื่นตัวพร้อมๆ กับการกำเนิดขึ้นของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยนั้น เพลงไทยสากลเริ่มได้รับความนิยมใน

กลุ่มประชาชนทั่วไปมากขึ้น มีการนำเข้าเพลงสากลจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย (อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2545, น.426-428) ความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยสากลช่วงเวลานั้นที่ใช้กำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงจึงยังถูกกำหนดจากชนชั้นสูงเป็นหลัก

ความรู้เรื่องเพศแบบไทยที่ได้รับการผสมผสานกับความรู้เรื่องเพศที่มาจากกรอบความรู้แบบตะวันตกน่าจะเริ่มมีอิทธิพลในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อละครปริตาลัย ละครในเครือปริตาลัย ตลอดจนละครปรามอทัยซึ่งเฟื่องฟูในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้หยุดเล่นไป ละครที่อยู่ในสมัยนิยมขณะนั้น ได้แก่ ละครพูด และละครพูดสลัปลำคือมีร้องเพลงประกอบบ้าง เพลงละครประเภทนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะใช้เพลงไทยประกอบทั้งหมด แต่ตัวละครก็เป็นเรื่องฝรั่งและแต่งตัวเป็นฝรั่ง ดังนั้นตัวละครที่มีคำร้องที่มีกฎเกณฑ์การเชิงวาทกรรม(discursive regularities)แบบตะวันตกกำกับอยู่น่าจะส่งผลต่อการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่เป็นลักษณะแบบตะวันตกมากกว่าละครร้องแบบเดิมที่นำเนื้อร้องมาจากวรรณคดีหรือพงศาวดาร เช่น เรื่อง วิวาทพระสมุทที่มีเนื้อร้องที่สะท้อนความเป็นชายแบบใหม่ โดยแสดงให้เห็นความลำบากในความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ผู้ชายเป็นฝ่ายด้อยกว่า เนื้อหาของเพลงสะท้อนให้เห็นการแข่งขันระหว่างชายและหญิงเพื่อแสดงความเหนือกว่า(Competition between man and woman for hierarchical position)ที่พยายามให้คำอธิบายว่าเพศใดจะมีความเหนือกว่ากัน โดยยกตัวอย่างการอ้างความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม รวมทั้งลักษณะของความเป็นการสร้างความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualization)แบบตะวันตกโดยแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งน่าจะเป็นอิทธิพลที่มาจากกรอบความรู้เรื่องเพศแบบตะวันตก ความว่า

“เกิดเป็นหญิงแท้จริงแสนลำบาก	เกิดเป็นชายยิ่งยากกว่าหลายเท่า
หญิงต้องเจียมกายมาแต่เยาว์	ชายต้องเฝ้างอนให้หล่อนรัก”

แต่สำหรับการกำเนิดของดนตรีสากลในเพลงไทยอีกสายหนึ่งนั้นสืบสายมาจากภาพยนตร์ โดยเริ่มมีในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 เช่นเดียวกัน โดยภาพยนตร์หรือ “หนัง” ในสมัยก่อนได้ริเริ่มนำมาฉายโดยชาวญี่ปุ่นราวพ.ศ. 2447 โดยจะมีการบรรเลงดนตรีเป็นการโหมโรงเรียกความสนใจเสียก่อน เพลงในระยะนั้นใช้เพลงสามเพลงคือ เพลงวอลทซ์ปลื้มจิตซึ่งเป็นเพลงแรก

ในประวัติศาสตร์การดนตรีของเมืองไทย เพลงมาร์ชบริพัตร และเพลงแบลคอีเกิ้ล(จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2533, น.33-34) คนไทยเริ่มมีการคิดสร้างภาพยนตร์อย่างจริงจังซึ่งทำให้เกิดเพลงไทยสากลที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มชาวบ้านที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยถือว่าเพลง “กล้วยไม้” ซึ่งแต่งโดย เรือโทสามิต เสนะวิณินเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกที่แต่งด้วยโน้ตสากล บรรเลงด้วยโน้ตสากล และบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล ใช้เป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ “ปุโสมเฝ้าทรัพย์” ของบริษัทภาพยนตร์เสียงกรุงในปีพ.ศ. 2476 โดยถือว่าเป็นการปรากฏขึ้นของเพลงไทยสากล โดยเฉพาะในแง่ที่ปรากฏสู่ประชาชนโดยทั่วไป โดยไม่จำกัดเฉพาะชนชั้นที่เคยมีการนำวัฒนธรรมการฟังเพลงสากลมาใช้ก่อนหน้านี้(ธีระภาพ โลหิตกุล, 2551, น.11-12)

ในช่วงเวลาต่อมา การดำเนินงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามในการทำงานด้านวัฒนธรรมของไทยได้ส่งผลต่อวัฒนธรรมบันเทิงของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก ด้วยนโยบายที่ต้องการให้เกิดการตัดเทียมกับอารยประเทศ รัฐบาลได้ปรับปรุงสิ่งบันเทิงที่มีแพร่หลายมาก่อนในสังคมแต่เดิม รวมถึงการสนับสนุนดนตรีและเพลงไทยสากลให้แพร่หลายในสังคมไทย โดยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 ไปแล้ว คณะรัฐบาลไม่สามารถนำความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้ตามนโยบายที่ตั้งไว้ จนกระทั่งรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ประกาศนโยบายวัฒนธรรมออกมาหลายลักษณะนับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐนิยม(State Convention)ซึ่งประกาศหลังบริหารประเทศไปแล้ว 6 เดือน หลังจากนั้นก็มีประกาศอีกถึง 12 ฉบับ รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่ควบคุมวัฒนธรรมในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งทำให้วัฒนธรรมที่ประกาศใช้ในยุคนี้จำนวนมากมีหลายลักษณะต่างๆ กันอันเป็นการสะท้อนความคิดของรัฐบาลชุดนี้ที่เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องกำหนดได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการละเล่นและการแสดงทั้งหลายที่เป็นสิ่งบันเทิงของคนไทย ในขณะที่รัฐบาลเห็นว่าล้าสมัยได้รับการดำเนินงานปรับปรุงขนานใหญ่เพื่อความทัดเทียมกับอารยประเทศ ทำให้การแสดงหรือการละเล่นบางอย่างต้องถูกควบคุมอย่างเข้มงวด เช่น ลิเกจะต้องทำบทร้องและเนื้อร้องที่แสดง การแสดงให้มีฉาก มีดนตรี และจะเล่นนอกบทหรือพูดคำหยาบคายเกี่ยวกับเรื่องเพศไม่ได้ การละเล่นต่างๆ ในเวลานั้นได้รับการควบคุมอย่างสูง (ศิริพร กรอบทอง, 2547, น.65-71) ดังนั้นความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยแบบเดิมโดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านได้ถูกจัดแสดงลดน้อยลง ขณะที่ความรู้เรื่องเพศ

แบบตะวันตกที่เข้ามาผ่านวรรณคดีต่างประเทศ หรือศาสตร์ความรู้แขนงใหม่ๆ จากตะวันตก จากนโยบายการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นอารยประเทศเท่าเทียมกับชาติตะวันตก ความรู้เรื่องเพศ แบบตะวันตกจึงได้เข้ามาผสมผสานกับความรู้เรื่องเพศของไทยที่มีมาแต่เดิมกลายเป็นความรู้เรื่องเพศ แบบใหม่ของไทยที่มีลักษณะของความผสมผสานกับความรู้เรื่องเพศที่รับมาจากตะวันตกมากยิ่งขึ้น

4. เพลงลูกทุ่ง

เมื่อพิจารณาถึงการกำเนิดของเพลงลูกทุ่งในประวัติศาสตร์ของเพลงไทยแล้ว กล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีที่มาระยะเวลานานเท่ากับเพลงไทยสากล เนื่องจากแรกเริ่มยังไม่มี การแยกประเภทเพลงไทยสากลออกมาเป็นเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุง เพลงทั้งสองแบบถือว่าเป็นเพลงแบบเดียวกัน นักแต่งเพลงและผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีหลายท่านในช่วงแรกล้วนแต่ไม่มีความประสงค์ให้แบ่งแยกเพลงไทยสากลออกเป็นเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุง แต่อย่างไรก็ดี ในช่วงแรกนี้นักร้องเพลงไทยสากลจำนวนหนึ่งมีความนิยมที่จะร้องเพลงที่มีเนื้อหาสาระในการบรรยายถึงชีวิตของชนชั้นล่างที่อาศัยอยู่ในชนบท หนุ่มสาวบ้านนา และความยากจน ชาวบ้านเรียกเพลงกลุ่มนี้ว่า “เพลงตลาด” หรือ “เพลงชีวิต” ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับการนิยมเพลงลูกทุ่งในเวลาต่อมา(จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2533, น.40) เพลงที่มีลักษณะที่เรียกได้ว่า เพลงลูกทุ่งและได้ถูกบันทึกไว้เป็นเพลงแรกนั้นคือ เพลง “ไอ้สาวชาวไร่” ซึ่งเป็นผลงานประพันธ์ของ เหม เวชกร และใช้ร้องประกอบรายการวิทยุเมื่อปีพ.ศ. 2481 จนกระทั่งได้มีการใช้ชื่อว่า “เพลงลูกทุ่ง” อย่างชัดเจนก็เมื่อจำนง รังสิกุลเริ่มใช้คำว่าเพลงลูกทุ่งครั้งแรกในปีพ.ศ. 2507 (สมยศ สิงห์คำ, 2534, น.30) การใช้ชื่อรายการเพลงทางสถานีโทรทัศน์ชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” ของประกอบ ไชยพิพัฒน์นั้นได้ส่งผลให้เพลงลูกทุ่งได้นิยามประเภทเพลงแบบของตนเองแยกออก อย่างเป็นเอกเทศกับเพลงลูกกรุงในเวลาเดียวกันอย่างเด่นชัดขึ้น(จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2534, น.40) การแบ่งประเภทระหว่างเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่งจึงแสดงถึงความแตกต่างทางชนชั้นซึ่งส่งผลไปถึง วัฒนธรรมทางการฟังเพลง ตลอดจนการถ่ายทอดค่านิยมเรื่องเพศที่แตกต่างกันในบทเพลงด้วย

เกณฑ์ของการตัดสินระหว่างเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงนั้นมีการตัดสินที่ไม่ชัดเจนนัก เพราะเมื่อศึกษาย้อนกลับไปในทางประวัติศาสตร์จะพบว่าในอดีตนั้น ความแตกต่างระหว่าง

สังคมชนบทและสังคมเมืองยังมีไม่มากนัก แต่การแบ่งของเพลงลูกทุ่งและลูกกรุงน่าจะมีการแบ่งตามลักษณะตามชนชั้นมากกว่า เนื่องจากสภาพของสังคมไทยขณะนั้นแบ่งคนออกเป็นสองระดับคือชนชั้นเจ้าขุนมูลนายหรือผู้ดีชนชั้นหนึ่ง กับชนชั้นไพร่อีกชนชั้นหนึ่ง คนทั้งสองชนชั้นมีการแบ่งแยกกันอย่างสิ้นเชิงมานานแล้ว คนทั้งสองระดับนี้ยากที่จะเข้ากันได้ โดยจะต้องอยู่กันแบบแบ่งแยกระหว่างผู้ดีและไพร่ ผู้รับใช้และผู้ถูกรับใช้ ผู้สูงศักดิ์และผู้ต่ำต้อยเท่านั้น ในทำนองเดียวกันนี้ศิลปวัฒนธรรมของชนชั้นทั้งสองนี้จะแบ่งแยกกันด้วย ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของบทเพลง โดยเพลงลูกกรุงได้เริ่มเปลี่ยนรูปแบบและแนวเพลงไทยเดิมมาสู่เพลงไทยสากลและได้รับความนิยมอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูงรวมทั้งผู้ที่มีการศึกษาในสังคมเมือง ส่วนเพลงลูกทุ่งเริ่มพัฒนาขึ้นมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แม้เพลงลูกทุ่งจะมีต้นกำเนิดอยู่ในเมือง แต่ก็มุ่งที่จะรับใช้ชาวชนบทเสียเป็นส่วนใหญ่ด้วยความที่มีลักษณะที่ตอบสนองต่อชนชั้นล่างนี้เองที่ส่งผลให้ผู้มีอำนาจในการควบคุมสื่อขณะนั้นทำการเข้าควบคุมการออกอากาศเพลงกลุ่มนี้ผ่านรายการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์นั้นแม้จะเริ่มมีมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2498 แล้ว แต่ก็ไม่ปรากฏว่าเพลงตลาดหรือเพลงลูกทุ่งจะได้ออกรายการ นอกจากเพลงผู้ดีหรือเพลงลูกกรุงเท่านั้น เมื่อวัฒนธรรมของค่านิยมการบริโภคระหว่างเมืองกับชนบทเริ่มมีความแตกต่างกันอย่างสูงขึ้น ลักษณะความแตกต่างทางชนชั้นจึงเกิดช่องว่างที่ห่างกันมากขึ้นอย่างรุนแรงส่งผลต่อการแยกออกห่างกันของเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงโดยสิ้นเชิง

จินตนา ดำรงค์เลิศ (2533)ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งในการแสดงถึงความเป็นหญิงคือค่านิยมในความเป็นหญิงที่มีลักษณะเป็นศรีภรรยา และภาพความเป็นชายที่มีค่านิยมในการมีอนุภรรยา ดังนี้

1. ความเป็นหญิงในลักษณะเป็นศรีภรรยา

เพลงลูกทุ่งก็แสดงค่านิยมในการใช้ชีวิตคู่แบบ “ข้างเท้าหน้า ข้างเท้าหลัง” เช่นเดียวกับค่านิยมแบบไทยดั้งเดิมเช่นเดียวกัน โดยแสดงค่านิยมที่ว่า “สามี” ซึ่งมาจากคำว่า “สวามิน” นั้นมีความหมายว่า “นาย เจ้าของ” ซึ่งแสดงถึงสถานภาพที่แสดงความเป็นนาย มีความเป็นผู้นำอยู่ในตัวแล้ว เช่นในเพลง ยิงนานยิ่งรัก ที่ขับร้องโดย เสรี รุ่งสว่าง และ พุ่มพวง ดวงจันทร์

“(...)”

ช. นื่องงามจริง สมเป็นยอดหญิงที่ชายต้องการ

ญ. ก็ที่เป็นช่างทำหน้าฝ้าฟัน

ช. นื่องช่วยปลักตัน เป็นช่างทำหลังเดินตาม

(...)

ขณะที่“ช่างทำหลัง”เป็นการสะท้อนความสัมพันธ์แบบหญิงชายที่ผู้หญิงต้องทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี อันได้แก่ การเอาใจใส่ปฏิบัติงานบ้านงานเรือน และมีความซื่อสัตย์ต่อสามี อีกทั้งยังต้องรู้จักปรนนิบัติสามี พุดจาอ่อนหวาน และมีเสน่ห์ปลายจวักอีกด้วย

“(...) คนที่รักจริงนั้นคือคุณแม่ คนที่รักแท้นั้นคือเมียเรา
การบ้านการเรือนเมียทำทั้งเย็นทั้งเช้า โอ้เอ๋ยเมียเรารักผัว
ไม่มีเปลี่ยนใจ (...)

(ผู้หญิงใจดำ, ดาว บ้านดอน)

ในแง่ของคุณสมบัติทางด้านกายภาพของสตรีแล้ว เพลงลูกทุ่งยังได้แสดงความ
ความเป็นหญิงที่ให้ความสำคัญกับ“ความสาว”และ“พรหมจารี”ของสตรีด้วยเช่นกัน

“ทำไมน้องไม่แต่งงาน จะอยู่อีกนานเท่าไร
จะครองโสด ความสาวให้หนาวใจไว้คอยใครเล่าหนา
ประเดี๋ยวก็แก่เกินกาล เหมือนเรือขึ้นคานคอยท่า
ใครจะมาเมียงมอง แผลหยาตาดอนวัยชราหย่อนยาน (...)

(ชวาน้องแต่งงาน, ไพฑูรย์ ชันทอง)

นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังสะท้อนความเป็นชายที่ให้คุณค่าในการมีภรรยาหลายคนอันเป็นค่านิยมที่มีต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน พฤติกรรมการเมืองนุภรรยาของชายไทยได้ถูกสะท้อนผ่านเพลงลูกทุ่ง โดยเพลงเหล่านี้ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ชายไทยมีนุภรรยาว่า เนื่องจากชายผู้มีนิสัย

รักสนุก เจ้าชู้ มีฐานะดี หรือไม่ก็เป็นชายที่สูงอายุที่ต้องการพิสูจน์ว่าตนเองยังเก่งกาจในเชิงกามารมณ์อยู่ เนื้อหาส่วนนี้ของเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์ต่อภรรยาของชายไทย โดยการมีภรรยาหลายคนถือเป็น “กำไรชีวิต” ด้วยเหตุนี้ชายไทยจำนวนมากจึงมักปกปิดฐานะการสมรสของตัวเองเพื่อหวังผลในดวงใจอื่นที่มีใช้ภรรยา และมักจะคิดว่าภรรยาที่ดีคือคนที่ไม่ “จู้จี้จ้าน” หรือไม่ซื่อซึ้ง เช่น เพลง “รักพี่อย่าถามถึงเมีย” ของ กุ๊กเกียรติ นครสวรรค์ เป็นต้น นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังกล่าวถึง ความเจ้าชู้เจ้าสำราญของชายไทยนั้นเป็นเพราะว่า “เมียเปลอ” หรือ “หนีเมีย” ไปหาความสุขเช่นกัน

“ปิดไฟใส่เกียร์จะรีบหนีเมียลงไปนอนในอ่าง นิ่งอยู่ไม่ไหว
เธอบ้าน้ำลายพูดจนสว่าง หมอนวดชินารักจิ้ง ให้เธอเกาหลังแล้วนอนสบาย
(...)”
(ปิดไฟใส่เกียร์, วิเชียร คำเจริญ)

5. เพลงลูกกรุง

สำหรับเพลงลูกกรุงที่เกิดมาจากการแบ่งตามชนชั้นระหว่างเพลงของชนชั้นสูงในเมือง และเพลงของชนชั้นล่างที่อยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ นั้น ดังที่กล่าวไปแล้วว่าในระยะแรกของการเกิดเพลงไทยสากลขึ้นนั้นยังไม่มี การแบ่งระหว่างเพลงลูกกรุงและลูกทุ่งอย่างชัดเจนแต่อย่างใด มิตรารมณ์ อยู่สุภาพร (2539) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเพลงลูกกรุงเอาไว้ว่าเป็นเพลงไทยที่เกิดขึ้นในช่วงพ.ศ. 2500-2520 โดยมีพัฒนาการมาจากเพลงไทยสากลยุคดนตรีสุนทราภรณ์ ในช่วงพ.ศ. 2482-2499 ที่มีบทบาทสำคัญในการเอาเครื่องดนตรีสากลมาเล่นเป็นเพลงไทย โดยทั่วไปแล้วเนื้อเพลงไทยสากลยุคสุนทราภรณ์ที่สะท้อนออกมาในเนื้อร้องนั้นยังคงสะท้อนความเป็นหญิงแบบจารีตประเพณี คือ เน้นไปที่ความเป็นหญิงที่เป็นเพศแม่และเป็นภรรยา เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) โดยเป้าหมายของการแต่งเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาเช่นนี้เนื่องจากการปกป้องมิให้ผู้หญิงไทย ตกไปเป็นเมียทหารญี่ปุ่น วงดนตรีกรมโฆษณาการจึงรับนโยบายนี้มานำมาแต่งเป็นเนื้อเพลง

เพื่อสร้างความเป็นหญิงแบบไทยที่รักในศักดิ์ศรี ตระหนักในคุณค่าของเพศแม่และความเป็นภรรยาที่ดี อาทิ เช่น ดอกไม้ของชาติ, ชีวิตหญิง, แม่ศรีเรือน, ศาสนารัก เป็นต้น

ยุคที่ถือเป็นยุคของเพลงลูกกรุงจริงๆ นั้นเริ่มตั้งแต่พ.ศ.2500-2520 คือเป็นช่วงที่ วงดนตรีสุนทราภรณ์เริ่มเสื่อมความนิยมลงไป ประกอบมีการเกิดขึ้นของเพลงลูกทุ่งเข้ามาเป็นที่นิยม แทน ในช่วงยุคเพลงลูกกรุงนี้ภาพความเป็นหญิงยังคงลักษณะคล้ายกับยุคสุนทราภรณ์ แต่มีการแต่งกายที่ทันสมัยมากขึ้นตามแบบของตะวันตก ขณะที่ในช่วงเวลาต่อมาหลังช่วงปีพ.ศ.2500 มาแล้ว เพลงไทยสากลมีการพัฒนามาจนถึง การเกิดวงสตริงคอมโบ โดย วงดิอิมพอสซิเบิล ถือเป็น วงดนตรีแนวสตริงรุ่นบุกเบิกที่ได้รับความนิยมจากการนำเอาเพลงสากลที่ได้รับความนิยมมาเล่นเป็นหลัก ในช่วงเวลาต่อมาวงดนตรีที่ถือว่าเป็นวงสตริงสำหรับวัยรุ่นและเล่นเพลงไทยสากลอย่างแท้จริง ได้แก่ วงชาติรี โดยมีการแต่งเนื้อหาและทำนองเพลงสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ วงชาติรีได้รับความนิยมอย่างมากและเป็นจุดเปลี่ยนของวงการเพลงไทยสากล กลุ่มผู้ฟังเพลงถูกแบ่งแยกชัดเจนขึ้นว่าเป็น เพลงไทยสากลสำหรับผู้ใหญ่ที่เรียกว่า เพลงลูกกรุง เช่น เพลงของธานินทร์ อินทรเทพ สุเทพ วงศ์กำแหง หรือ สวลี ผกาพันธ์ เป็นต้น ขณะที่เพลงสากลที่เป็นเพลงสำหรับวัยรุ่นก็ได้รับการเรียกว่า เพลงสมัยนิยม หรือที่เรียกกันว่า “เพลงป๊อป” (Popular song) เช่น วงชาติรี วงศรีบุญ วงพริ้วตี้ เป็นต้น(อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2545, น.428)

6. เพลงไทยสมัยนิยม

ยุคที่เรียกได้ว่าเป็นยุคของเพลงไทยสมัยนิยมจริงๆ เริ่มต้นจากการเกิดขึ้นของการจัดองค์กรทางดนตรีแบบสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในพ.ศ.2527 โดยบริษัทแกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ โดยการรวมกลุ่มของ ไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม, เรวัติ พุทธิพันธ์, บุชบา ดาวเรือง โดยมีการแบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบในการผลิตเทปเพลง โดยผลงานชุดแรกคือ “นิยายรักจากก้อนเมฆ” ขับร้องโดย แพทย์หญิง พันทิวา สนิรัชตานันท์ งานชิ้นนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำอัลบั้มเพลงอย่างมีระบบ ทั้งการโฆษณา การออกแบบปกเทป การทำมิวสิกวิดีโอ และการออกคอนเสิร์ต ตลอดจนการวางแนวคิด(Concept)ในงานเพลงแต่ละอัลบั้มให้ตรงตามกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีการจัดแบ่งแผนการทำงานในแต่ละแผนกให้ชัดเจนและแน่นอน

โดยเฉพาะการจัดตั้งฝ่ายผลิตและสร้างสรรค์นักร้อง และทำการว่าจ้างนักร้อง นักดนตรี และนักแต่งเพลง มีอาชีพประจำเพื่อทำงานให้กับต้นสังกัด

องค์กรธุรกิจได้เข้ามาควบคุมการแสดงออกทั้งหมดของศิลปินที่ต้องแสดงความเป็นผู้นำทางความคิด ความเป็นชายและความเป็นหญิงจึงต้องปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น มีความทันสมัย มีความเป็นตะวันตกตามการควบคุมของบริษัท มิตรารักษ์ อยู่สถาพร(2539)ให้ความเห็นว่า จากพ.ศ.2527 เป็นต้นมา ภาพความเป็นหญิงที่สื่อมวลชนนำเสนอขึ้นนั้นมักจะเป็นรูปแบบที่ให้ความรู้สึกทันสมัย ทั้งหน้าตา บุคลิกและการแสดงออก รวมทั้งวิถีคิดต่อเรื่องต่างๆ ทั้งความคิดที่มีต่อตัวเอง ความคิดที่มีต่อเพศชาย และความคิดที่มีต่อความรัก ไม่เฉพาะแต่บุคลิกภาพภายนอกเท่านั้น ลักษณะของเนื้อเพลง แนวคิด(concept)ของอัลบั้มต่างๆ ยังได้รับการปรุงแต่งให้คนฟังรู้สึกถึงความแปลกใหม่ในมุมมองด้านต่างๆ เช่น ด้านความรัก

เนื้อหาของเพลงไทยสมัยนิยมมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เน้นความเท่าเทียมกันมากขึ้น รวมถึงการพยายามกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงแบบใหม่ โดยการอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศแบบเดิมว่าไม่เหมาะสม โดยเฉพาะความเป็นชายที่มีคุณลักษณะเจ้าชู้ซึ่งถูกอ้างมาแต่โบราณว่าเป็นคุณลักษณะตามธรรมชาติของผู้ชาย การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเพศลักษณะนี้มีเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้เป็นแบบสตรีนิยมซึ่งได้รับความนิยมในสังคมไทยในช่วงเวลาปัจจุบัน

หลังการเปลี่ยนแปลงของเพลงไทยเข้าสู่ยุคของเพลงไทยสมัยนิยมช่วงพ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ความเป็นชายและความเป็นหญิงเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงให้มีความเป็นเพลงสมัยใหม่มากยิ่งขึ้นจากการศึกษาของภาพความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยมของอมรรัตน์ รัตนภาสุร (2534) และภาพความเป็นหญิงในเพลงลูกทุ่งของนันทา วีรวิทยานุกูล(2541) ในเพลงไทยสมัยนิยมของมิตรารักษ์ อยู่สถาพร (2539) และในเพลงไทยสมัยนิยมแนวฮิปฮอปของศรุตดา แจ้งสว่าง(2550) คุณลักษณะของความเป็นหญิงและความเป็นชายแบบเดิมที่มีลักษณะแบ่งแยกกันอย่างชัดเจนได้เปลี่ยนแปลงไปคุณลักษณะของความเป็นชายปรากฏในเพลงที่ขับร้องโดยศิลปินหญิง

และความเป็นหญิงปรากฏในเพลงที่ขับร้องโดยศิลปินชายจากการศึกษาเพลงไทยสมัยนิยมของ ชาลิน นุกูล (2552) เรื่อง ‘อติถิภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยอดนิยม’ ที่ทำการศึกษ เพลงไทยสมัยนิยมในช่วงปีพ.ศ. 2552 นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงก็เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมจากค่านิยมแบบเดิมที่มีนิยมมีความสัมพันธ์แบบผิวเดียวเมียวเดียวของผู้หญิง ได้เปลี่ยนไปคล้ายกับค่านิยมแบบมีอนุภรรยาแบบผู้ชายกลายเป็นความสัมพันธ์ที่คบหา เพศตรงข้ามหลายคน ดังที่ปรากฏในเนื้อเพลง กิ๊กทั่วไทย ของ ดาจิมี ที่มีเนื้อหาว่า

คงจะดีนะถ้าทุกคนกิ๊กกันหมด	อลหม่านจ้าละหวั่นสุขสันต์กันมันส์หยด
กิ๊กบนเรือกิ๊กบนดินกิ๊กบนรถ	ทุกอาชีพกิ๊กกันหมดอนาคตจะเป็นงัย
แม่ค้าขายผักเป็นกิ๊กกะต๋อเตอร	พยาบาลสาวกิ๊กกะเด็กเรียงเบอร์
สาวออฟฟิสกิ๊กกะหลานนายอำเภอ	เจ้าของร้านบาร์เบอร์กิ๊กกะลูกกำนัน

จากการแบ่งประเภทของเพลงไทยตามแผนผัง การศึกษาภาพความเป็นชาย ความเป็นหญิง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ปรากฏในเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ นั้น จะได้มาจากการศึกษาเนื้อร้องของเพลงไทยประเภทต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว หลังจากนั้นจึงได้นำมา วิเคราะห์ว่าความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยนั้น เกี่ยวเนื่องกับความรู้เรื่องเพศตามกรอบความรู้ที่แตกต่างกันผ่านวาทกรรมเรื่องเพศอย่างไร เมื่อศึกษารูปแบบวาทกรรมที่เกี่ยวกับเพศเหล่านี้แล้วจะสามารถจัดออกมาเป็นกลุ่มของรูปแบบที่ แตกต่างกันตามช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันได้หรือไม่ การจัดกลุ่มของรูปแบบวาทกรรม ตามช่วงเวลาเหล่านี้จะนำไปสู่การแบ่งกรอบความรู้ออกมาเป็นยุคต่างๆ โดยการศึกษาเรื่อง กรอบความรู้จำเป็นต้องใช้แนวคิดเรื่องกรอบความรู้ (Episteme) และการวิเคราะห์วาทกรรมด้วย วิธีการแบบโบราณคดี (Archaeology) ของมิเชล ฟูโกต์ มาใช้ในการสร้างกรอบความรู้เรื่องเพศใน แบบไทยขึ้นมาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ถ้อยคำ (statements) โดยกำหนดให้เป็นเนื้อร้อง ของเพลงไทยประเภทต่างๆ เพื่อหาว่าความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่าง ชายและหญิงเป็นอย่างไร ทั้งในระดับของเนื้อหา (contents) และในระดับของรูปแบบวาทกรรม (Discursive formation) ที่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องเพศของคนในสังคมไทยสมัยต่างๆ ว่ามีความเข้าใจ เกี่ยวกับเพศของตนเองและเพศตรงข้ามอย่างไรบ้าง รวมถึงการปฏิบัติต่อกันในความเข้าใจที่คน

ในแต่ละยุคสมัยเหล่านั้นไม่สามารถตระหนักได้(unconsciousness)อย่างไร การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของรูปแบบวาทกรรมจะส่งผลไปสู่การวิเคราะห์กรอบความรู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดความคิดของคนในสังคม และมีอิทธิพลต่อการกำหนดคุณค่าเกี่ยวกับความเป็นเพศในสังคมไทยในทางประวัติศาสตร์ด้วย

แนวคิดเรื่องกรอบความรู้

จากการศึกษาสิ่งที่เรียกว่ากรอบความรู้ นั้น มิเชล ฟูโกต์ได้อธิบายถึงอิทธิพลของกรอบความรู้แบบสมัยใหม่(Modern episteme)ที่ใช้ในการสร้างความรู้ต่างๆ ในยุคสมัยใหม่ที่ให้การยกย่องมนุษย์ในฐานะของการเป็นองค์ประธานในการควบคุมหรือกำหนดสิ่งต่างๆ ผ่านการสร้างความรู้สมัยใหม่ว่าเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่กี่ร้อยปีมานี้เอง ความรู้แบบสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับตัวมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดนี้ไม่ใช่สิ่งสากลที่อยู่เหนือกาลเวลา แต่มีลักษณะที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามบริบททางประวัติศาสตร์ ดังนั้นการยกย่องให้ตัวมนุษย์เปรียบเสมือนเป็นองค์ประธานที่มีอำนาจสูงสุดในการสร้างความรู้และเป็นวัตถุในการศึกษาแบบต่างๆ นั้นแท้ที่จริงแล้วคือคุณลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่นี้เท่านั้น การอธิบายเช่นนี้นำไปสู่การเปรียบเทียบของฟูโกต์ถึงการสิ้นสุดขององค์ประธาน(The Death of Subject)ที่เขาเองได้พยากรณ์ว่าไม่ช้านี้ลักษณะของความรู้ที่ยกย่ององค์ประธานให้มีอำนาจสูงสุดในการสร้างความรู้เช่นนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อกรอบความรู้แบบใหม่ปรากฏตัวขึ้น องค์ประธานจะลดความสำคัญลงเช่นเดียวกับช่วงเวลาที่ยกย่องความรู้แบบฟื้นฟูศิลปวิทยาการ(Renaissance episteme) และกรอบความรู้แบบคลาสสิก(Classical episteme) ทำการกำหนดการสร้างความรู้ต่างๆ ในช่วงเวลาของพวกเขาเอง

ความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์เป็นองค์ประธาน(subject) ในการสร้างความรู้ต่างๆ เช่น ชีววิทยา, จิตวิทยา, เศรษฐศาสตร์, มานุษยวิทยา หรือสังคมวิทยานั้น แท้จริงแล้วคืออิทธิพลที่มาจากกรอบความรู้สมัยใหม่(modern episteme)ที่ได้ยกย่องตัวมนุษย์เองให้กลายเป็นศูนย์กลางของการสร้างความรู้ ในขณะที่เดียวกันก็สถาปนาตัวของมนุษย์เองให้กลายเป็นวัตถุของความรู้(Object of knowledge)ที่ใช้ในการศึกษาเสียเองด้วย โดยได้เขียนบรรยายเอาไว้

ในหนังสือเรื่อง The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences เมื่อปีค.ศ.1971ซึ่งก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงแก่นักวิชาการที่ยกย่องมนุษย์ในฐานะองค์ประธานเป็นอย่างมาก โดยฟูโกต์ได้กล่าวเอาไว้ว่า

ก่อนปลายศตวรรษที่ 18 มนุษย์ไม่ได้มีปรากฏอยู่เช่นเดียวกับที่โบราณคดีทางความคิดของพวกเราได้แสดงให้เห็นอย่างง่ายตายว่า มนุษย์เป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่นานนี้ และบางทีสิ่งนี้อาจใกล้ถึงจุดสิ้นสุดของมันเอง(Foucault, 1994)

บทสรุปของการศึกษาในช่วงท้ายของหนังสือเล่มนี้สร้างความน่าแปลกประหลาดใจมากจากการศึกษาด้วยระเบียบวิธีทางโบราณคดีทางความคิด(Archaeological method of idea) และแนวคิดที่ใช้ในการศึกษานี้ที่ถือได้ว่ามีความสำคัญในหนังสือเล่มนี้มากที่สุดคือแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการศึกษาเรื่องกรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทย

เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องกรอบความรู้และแนวคิดอื่นๆทางด้านนิเทศศาสตร์จึงได้นำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดด้านนิเทศศาสตร์ทั้งแนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบในการตีความของข่าวสาร(Media framing) และแนวคิดเรื่องกรอบรองสาร(Schema)ถึงความเหมือนและความแตกต่างเพื่อให้เห็นแนวทางการทำงานของกรอบความรู้(Episteme)ได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)กับแนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบในการตีความของข่าวสาร(Media framing)แล้วจะสามารถพบความแตกต่างกันได้หลายประการ คือ

1) กรอบความรู้(Episteme)เป็นกรอบหรือตระแกรงที่กำหนดการสร้างความรู้ในบริบทขนาดใหญ่ระดับสังคม แต่การกำหนดกรอบการตีความของข่าวสาร(Media framing)จะใช้ใน

การอธิบายกรอบที่ใช้ในการกำหนดโครงสร้างความรู้ในระดับที่เล็กกว่า นั่นคือกรอบที่ทำหน้าที่กำหนดในระดับของสถาบันสื่อมวลชน(Media frame) และในระดับปัจเจกบุคคล(Audience frame)

2) แนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ไม่ได้ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในลักษณะขององค์ประธาน(subject)ซึ่งจะนำไปสู่การไม่ให้ความสนใจในการตีความของข่าวสารในส่วนของผู้รับสารในแง่ของโครงสร้างภายในจิตใจของคน(Individual frame หรือ audience frame) เนื่องจากแนวคิดกรอบความรู้(Episteme)ได้ให้คำอธิบายเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่เป็นพื้นฐานของความรู้สมัยใหม่อย่างสาขาทางจิตวิทยาว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลของกรอบความรู้ยุคใหม่(Modern episteme)ที่ส่งผลให้เกิดการศึกษามนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุในการศึกษาโดยตรงซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้น ส่งผลให้เกิดสาขาวิชาที่มุ่งศึกษามนุษย์ต่างๆ โดยตรง เช่น จิตวิทยา และสังคมวิทยา เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)จึงไม่ได้ให้ความสนใจคุณลักษณะทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ แต่ให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์วาทกรรม(discursive regularities)ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดหรือบงการการคิดของคนทั่วไปในสังคมมากกว่า โดยปัจเจกบุคคลนั้นเกิดจากกฎเกณฑ์ของวาทกรรมที่ส่งผลให้คนในยุคสมัยใหม่มีมุมมองเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกบุคคลโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นความเป็นปัจเจกบุคคลที่เป็นหลักของแนวคิดต่างๆ แม้แต่แนวคิดการกำหนดกรอบการตีความของข่าวสาร(Media framing)จึงเป็นผลมาจากปฏิบัติการเชิงวาทกรรม(discursive practices)ในช่วงเวลาของกรอบความรู้แบบสมัยใหม่(Modern episteme)ในสังคมตะวันตกซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละช่วงเวลาและพื้นที่มากกว่า

3) แม้แนวคิดการกำหนดกรอบการตีความข่าวสารในส่วนของกรอบของสื่อ หรือ กรอบของข่าว(Media frame or news frame)จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ในแง่ที่เป็นการให้ความสำคัญกับภาษาที่มีหน้าที่สำคัญในการสร้างหรือกำหนดความรู้ แต่จุดที่แตกต่างก็คือ แนวคิดการกำหนดกรอบการตีความของข่าวสาร(Media framing) ในส่วนของกรอบของสื่อหรือกรอบของข่าว(Media frame or news frame)จะให้ความสำคัญกับภาษาในแง่ของเนื้อหา(contents)ที่ปรากฏในข่าว โดยให้การเน้นย้ำบางแง่มุมของประเด็นที่ต้องการนำเสนอ โดยอาจใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ โดยเฉพาะการเขียน เช่น วิธีการเลือกสรร(selective) การเน้นย้ำ(emphasis) การตัดออก(exclusion) และการชี้แจงรายละเอียด

(elaboration) โดยบางครั้งสะท้อนออกมาจากกลวิธีของการเขียนต่างๆ เช่น การพาดหัวข่าว (headliners) ความนำ(leads) การยกบางคำพูดมาเน้น(pull quotes) หรือการใช้ย่อหน้าสำคัญ (nut graphs) ขณะที่แนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)จะให้ความสำคัญกับวาทกรรมและกฎเกณฑ์ของวาทกรรม(discursive regularities)ที่เป็นกฎเกณฑ์ที่ทำหน้าที่ในการควบคุม การสร้างเนื้อหาของคำพูดหรือข้อเขียนนั้น(Statements)อีกชั้นหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นกฎที่อยู่สูงกว่าระดับของเนื้อหาซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้จะทำหน้าที่ในการกำหนดให้เนื้อหาที่ถูกต้องออกมา นั้นมีความมีเหตุมีผล(reasonable) หรือมีความเป็นวิทยาศาสตร์(Scientific)

เนื้อหา(contents)และกฎเกณฑ์ของวาทกรรม(discursive regularities)ที่อยู่ในกรอบความรู้ต่างๆ ล้วนแต่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยกฎเกณฑ์ของวาทกรรมที่อยู่ในกรอบความรู้ นั้นเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหาให้อยู่ในลักษณะที่เป็นข้อความหรือคำพูดที่มีเหตุผล (reasonable)เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ยกตัวอย่างได้จากการอ้างถึงคนแก่ในสังคมในเชิงประวัติศาสตร์จากการศึกษาของกัจจกร หลุยยะพงศ์ (2553) เรื่อง ‘การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย’ ภาพของคนแก่ที่ปรากฏในระดับเนื้อหาที่ปรากฏผ่านสื่อประเภทต่างๆ ในยุคของกรอบความรู้ยุคเกษตรกรรมนั้นจะแสดงภาพของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความเคารพ และเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากมีความรู้และประสบการณ์มาก รวมถึงอธิบายว่าความชราเป็นเรื่องธรรมชาติที่ไม่มีใครหนีพ้น หากมองในระดับของกรอบความรู้(episteme)จะพบกฎเกณฑ์เชิงวาทกรรม(discursive regularities)ที่อธิบายให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ที่อยู่ในตัวภาษาที่ทำให้เห็นสถานะที่ถูกกำหนดมาแล้วและเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น “เต่าหัวงู” ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพร่างกายที่ร่วงโรยตามเวลาไม่เหมาะสมกับเรื่องเพศ เนื่องจากอายุมากแล้ว หรือสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วตามบุญกรรมอันมีผลจากกรอบความรู้ทางศาสนาพุทธ คุณลักษณะต่าง ๆ ของคนแก่เป็นไปตามธรรมชาติและบุญกรรมที่ได้ทำมาแต่ชาติปางก่อน คนในสังคมเวลานั้นมองเห็นข้อจำกัดของคนแก่ผ่านวัฏจักรของสังขารทางร่างกายแบบอริยสัจ 4 คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์ที่เลี่ยงไม่ได้

ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของกรอบความรู้เกี่ยวกับคนแก่ จากแบบสังคมเกษตรที่ใช้ความรู้ทางพุทธศาสนา มาทำการอธิบายสู่กรอบความรู้แบบสังคมอุตสาหกรรม คนแก่ได้รับการสร้างความหมายผ่านเนื้อหาแบบใหม่กว่าคนแก่เป็น

ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และเป็นภาระต่อสังคม คนแก่ได้รับการจัดการจากรัฐและสถาบันการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงในระดับเนื้อหาสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในระดับของกรอบความรู้โดยเกิดจาก กระบวนการเชิงวาทกรรมที่มีหลักของการแบ่งแยกโดยมองหาความต่าง คนแก่ได้ถูกแยกออกจาก คนประเภทอื่น โดยมองความแตกต่างกันระหว่างผู้มีพลังการผลิตและผู้ไม่มีพลังการผลิต โดยเห็นได้ จากการให้คำอธิบายคนแก่ในลักษณะที่ควรจะเกษียณอายุการทำงาน และกำหนดให้คนแก่กลายเป็น ผู้ป่วยจากร่างกายที่เต็มไปด้วยโรคร้ายไข้เจ็บที่ควรได้รับการดูแลจากแพทย์และรัฐ หลักการแบ่งแยก หรือมองหาความแตกต่างที่เป็นกฎเกณฑ์เชิงวาทกรรมจากความรู้เกี่ยวกับอำนาจการผลิตในสังคม แบบอุตสาหกรรมได้ส่งผลต่อการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับคนแก่ในเวลาเดียวกันนั้น

ขณะที่ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดกรอบความรู้ของคนแก่แบบใหม่ขึ้นมาในยุคสังคมข้อมูล ข่าวสารนั้น ความชราเป็นเรื่องที่สามารถจัดการได้ เนื้อหาแบบใหม่ที่อธิบายคนแก่คือ มนุษย์ผู้ สามารถเอาชนะความชราได้ สามารถพึ่งพาตนเองและทำประโยชน์เพื่อสังคมได้ ความเปลี่ยนแปลงใน ระดับเนื้อหาเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้แบบใหม่ที่มีกระบวนการเชิงวาทกรรมแบบ ใหม่ซึ่งแสดงลักษณะที่มนุษย์สามารถกลายมาเป็นองค์ประธานในการควบคุมเปลี่ยนแปลงหรือ เอาชนะธรรมชาติหรือวัตถุต่างๆ ที่มนุษย์ได้ทำการศึกษาผ่านการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือ เทคโนโลยี(Unilaterality of control by knowing subject over to be known) ในกรอบความรู้ แบบใหม่นี้คนแก่ซึ่งเป็นทั้งองค์ประธานและวัตถุของการศึกษาจึงสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลง ให้แก่ตนเองได้โดยการใช้วิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อการเอาชนะธรรมชาติอันหมายถึง ความชราและความเจ็บไข้ได้ป่วยได้ด้วย

ดังนั้นโดยสรุปแล้ว การสร้างเนื้อหาต่างๆ ที่แตกต่างกันแต่ละสมัยล้วนแล้วแต่สะท้อน ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในระดับกรอบความรู้(episteme)ซึ่งมีกฎเกณฑ์เชิงวาทกรรม (discursive regularities) จักรรวมหมู่เป็นกลุ่มต่างๆ แฝงอยู่ในระดับวาทกรรมในภาษาที่คนในแต่ละ ช่วงเวลาใช้ในการสื่อสาร รวมถึงแฝงอยู่ในความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ ที่ใช้อ้างอิงผ่านช่วงเวลาต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันไปด้วย โดยกฎเกณฑ์เชิงวาทกรรมเหล่านี้จะทำหน้าที่ในการกำกับเนื้อหา ที่เกี่ยวกับวัตถุต่างๆ(objects)ของวาทกรรมผู้สูงอายุในเวลาต่างๆ นั้นซึ่งในที่นี้หมายถึงคนแก่และ ความชรา อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการจำกัดความคิดของคนในสังคมนั้นๆ ในประเด็นนั้นๆ อีกด้วย

4) กระบวนการของการกำหนดกรอบข่าวของผู้ส่งสารตามแนวคิดการกำหนดกรอบของสื่อ(Media framing)อาจจะเกิดขึ้นได้โดยที่ตัวผู้ส่งสารเองตั้งใจหรือบางครั้งไม่ทันรู้ตัวก็ได้ แต่ในกรณีของแนวคิดกรอบความรู้(Episteme)นั้น กระบวนการของการกำหนดกรอบความรู้จะอยู่ในลักษณะที่คนในสังคมไม่มีความตระหนัก(unconsciousness)เสมอ กรอบความรู้จะเข้าสู่การคิดของคนในสังคมนั้นโดยไม่รู้ตัวผ่านการทำงานของกฎเกณฑ์ของวาทกรรม(discursive regularities)ที่ถูกสร้างขึ้นตามลักษณะเฉพาะตามกรอบความรู้ยุคต่างๆ ผ่านคำพูดหรือการเขียน(statements)ของคนในช่วงเวลานั้น โดยทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างทำหน้าที่ในการถ่ายทอดกฎเกณฑ์ของวาทกรรมเหล่านั้นอย่างไม่รู้ตัวทั้งสิ้น แต่จะสามารถทราบความแตกต่างของกฎเกณฑ์ในวาทกรรมต่างๆ เหล่านั้นก็ต่อเมื่อทำการเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ของวาทกรรมที่อยู่ในกรอบความรู้ยุคอื่นที่มีความแตกต่างจากกรอบความรู้ยุคปัจจุบันเท่านั้น

5) แนวคิดการกำหนดกรอบของสื่อ(Media framing)ทั้งในส่วนของ การกำหนดกรอบของสื่อ(Media frame) และกรอบของผู้รับสาร(Audience frame)นั้น ให้คำอธิบายกรอบของความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้ตามประสบการณ์ของบุคคล ขณะที่แนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)เป็นกรอบของความรู้ที่ใช้ในการกำหนดความรู้ ลักษณะที่เกิดขึ้นก่อนประสบการณ์ซึ่งฟูโกต์(Foucault)ได้นำมาจากแนวคิดที่เรียกว่า 'A priori' ของเอ็มมานูเอล ค้านท์(Emmanuel Kant) เพียงแต่มีลักษณะของความรู้ก่อนประสบการณ์ที่มีความแตกต่างกันในเชิงประวัติจึงถูกเรียกว่า 'The historical a priori' มากกว่า

6) แนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบของสื่อ(Media framing)ให้อำนาจกับตัวบุคคล ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในฐานะองค์ประธานในการคิดและสื่อสารที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขณะที่แนวคิดกรอบความรู้(Episteme)เป็นกรอบที่ใช้กำหนดความคิดของคนทั้งหมดในสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันโดยไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงได้ การแพร่กระจายของกรอบความรู้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ ว่ามีอำนาจสำคัญเหนือกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ในการควบคุมการแพร่กระจายของกรอบความรู้แม้แต่สื่อมวลชนเอง เพราะคนทั้งหมดในสังคมจะมีความเข้าใจสิ่งต่างๆ ไปตามกรอบความรู้ช่วงเวลานั้นเหมือนกันทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดกรอบความรู้ (Episteme) และแนวคิดเรื่องกรอบกรองสาร (Schema) พบว่ามีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้

1) กรอบกรองสาร (Schema) มีความสอดคล้องกับกรอบความรู้ (Episteme) ในแง่ที่ทำหน้าที่เป็นแบบแผนทางโครงสร้างความรู้ แต่ความแตกต่างสำคัญประการหนึ่งคือ กรอบกรองสาร (Schema) เป็นแบบแผนทางจิตสำนึกซึ่งทำงานในระดับของความตระหนัก (consciousness) ขณะที่กรอบความรู้ (Episteme) เป็นแบบแผนที่ทำงานในระดับของความไม่ตระหนัก (unconsciousness) ของบุคคลในสังคม

2) กรอบกรองสาร (Schema) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีต โดยเพียเจต์ (Piaget) (อ้างใน ดวงทอง แก้ววัชรรังษี, 2549) เปรียบเทียบกรอบกรองสารให้เข้ากับ “แฟ้มของสารบัญข้อมูล” (Index card file) ที่คนเราใช้จัดเก็บนิยามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ โดยสร้างขึ้นเป็นสารบัญข้อมูล (Index card) ซึ่งผู้ใหญ่จะมีมากกว่า เนื่องจากเป็นการสะสมจากประสบการณ์ในอดีต ขณะที่กรอบความรู้ (Episteme) เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นความรู้ที่มีมาก่อนประสบการณ์หรือที่เรียกว่า ‘the historical apriori’ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมนั้นๆ ไม่รู้ตัวซึ่งจะส่งผลต่อการมองโลกของคนในสังคมให้มีความสอดคล้องกัน การเข้าใจกรอบความรู้ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม แต่เกิดจากการรับเอากฎเกณฑ์ในวาทกรรม (discursive regularities) ที่อยู่ในกรอบความรู้ยุคนั้นผ่านข้อความหรือคำพูดต่างๆ (Statements) ที่ไหลเวียนในสังคมนั้นอย่างไม่รู้ตัวโดยทันทีโดยไม่ใช่มาจากการสะสมผ่านประสบการณ์

3) การเปลี่ยนแปลงของกรอบกรองสาร (Schema) จะเกิดขึ้นโดยสังเกตได้ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ของแต่ละบุคคลที่กรอบกรองสารจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ขณะที่การเปลี่ยนแปลงของกรอบความรู้ (Episteme) จากกรอบความรู้หนึ่งไปสู่อีกกรอบความรู้หนึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอาจที่ไ้ใช้เวลานานกว่าช่วงชีวิตของปัจเจกบุคคลในแต่ละคน โดยส่งผลให้แต่ละบุคคลอาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้ถึง การเปลี่ยนแปลงของกรอบความรู้ได้ชัดเจน หากไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกรอบความรู้ (Episteme) ในช่วงเวลาของตน

กับกรอบความรู้จากช่วงเวลาหรือพื้นที่อื่นๆ จากการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์โดยใช้ระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยา(Archaeological method)

4) กรอบรongsสาร(Schema)มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัจเจกบุคคลซึ่งจะส่งผลให้แต่ละบุคคลนั้นมีการมองสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของกรอบรongsสารนั้น แต่กรอบความรู้(Episteme)มีลักษณะที่เป็นกรอบขนาดใหญ่ในระดับสังคมที่ใช้ในการมองสิ่งต่างๆ ของคนทั้งหมดในสังคมในช่วงเวลาและพื้นที่หนึ่งร่วมกัน แต่จะมีความแตกต่างกันกับคนในสังคมทั้งหมดที่อยู่ในช่วงเวลาและพื้นที่อื่น แต่ไม่มีความแตกต่างในระดับของปัจเจกบุคคล

โดยสรุปแล้ว กรอบความรู้(Episteme)คือ ตระแกรงหรือเครือข่าย “ใต้ชั้นดิน” ซึ่งส่งผลให้ความคิดมีการจัดการในตัวของมันเองในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ โดยกรอบความรู้จะมีความเฉพาะตัวของตัวมันเองในแต่ละช่วงเวลา และทำหน้าที่ในการจำกัดประสบการณ์, ความรู้ และความจริง รวมทั้งทำการจัดการแต่ละศาสตร์วิชาในช่วงเวลาหนึ่ง(Horrocks & Jevtic, 2004, p.65)

นพพร ประชากุล(อ๋างโน, มิเชล พูโกต์, 2547)ให้ความหมายว่า กรอบความรู้ หมายถึง กรอบที่กำกับเครือข่ายของความรู้ ความเชื่อ วิธีคิด วิธีเข้าใจสิ่งต่างๆ ในยุคหนึ่ง กรอบความรู้เป็นเป้าหมายลอมคำพูดและข้อเขียนในเรื่องต่างๆ ที่ไหลเวียนไปมาอยู่ในสังคมที่เรียกว่า วาทกรรม และเป็นแหล่งอ้างอิงของผู้คนในยุคหนึ่งๆ ที่จะหยิบยื่นความหมายและคุณค่าให้แก่สรรพสิ่ง

แนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)นี้เกิดจากงานเขียนของฟูโกต์ที่มีชื่อว่า The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences ที่แต่งขึ้นเมื่อปีค.ศ.1971 ที่เป็งานที่มาจากความสนใจในภาษาและการตีความโลกของฟูโกต์เอง จุดประสงค์ของงานชิ้นนี้คือการมองหว่ามนุษย์เริ่มกลายมาเป็นวัตถุแห่งความรู้(the object of knowledge) ในวัฒนธรรมโลกตะวันตกได้อย่างไร โดยฟูโกต์ได้ทำการแบ่งประวัติศาสตร์ออกเป็น 3 ช่วง คือ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ(the Renaissance), ยุคคลาสสิก(the Classical era) และยุคสมัยใหม่

(the Modern era) และทำการขุดค้น‘สิ่งที่มีอยู่ก่อนทางประวัติศาสตร์’(historical a priori) โดยเฉพาะของแต่ละยุคซึ่งทำหน้าที่เหมือนเป็นตระแกรงของความรู้ที่แฝงอยู่ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการทิวภาพกรรมและนิยามว่าอะไรที่สามารถหรือไม่สามารถที่จะคิดอย่างถูกต้อง เป็นเหตุเป็นผลได้ โดยฟูโกต์เรียกกระบวนการของการเปิดเผยชั้นต่างๆ ของกรอบความรู้นี้ว่า โบราณคดี(Archaeology) งานของฟูโกต์คือการค้นหารหัสทางประวัติศาสตร์และรากฐานของ วัฒนธรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะในโลกตะวันตก(Horrocks & Jevtic, 2004, p.63)

ความแตกต่างของแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์(paradigm)ของโทมัส คูห์น กับแนวคิด เรื่องกรอบความรู้(episteme)อยู่ที่มุมมองของการตระหนักรู้(conscious)ซึ่งปรากฏอยู่ในแนวคิด เรื่องกระบวนทัศน์ ขณะที่แนวคิดเรื่องกรอบความรู้ของฟูโกต์นั้นอธิบายในระดับของความไม่ตระหนัก (unconscious)หรือตรรกะที่อยู่เบื้องหลัง โดยกรอบความรู้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับไวยากรณ์ ของภาษาที่ผู้ใช้จะนำมาใช้โดยไม่รู้สึกตัว การทำงานในระดับของความไม่ตระหนัก(unconscious)นี้ ตรงกันกับความคิดของคล็อด เลวี-สโตรส(Claude Levi-Strauss)ที่รับมาจากความคิดของ เอมีล เดอร์ไคม์(Emile Durkheim)ในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์และเรื่องทางโลก (sacred and profane)อีกทอดหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของโครงสร้างนิยมที่สืบทอดกันมา ของวงการวิชาการของนักคิดฝรั่งเศส(อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552, น.44-46) ดังนั้นกรอบความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศจะมีลักษณะของความไม่ตระหนัก(unconscious) ที่คนในยุคสมัยต่างๆ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่รวมถึงความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ ระหว่างเพศ โดยมองว่าเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องธรรมชาติ แต่แท้จริงแล้วมาจากกฎเกณฑ์เชิงลึกเป็น ตัวกำหนดความคิด ความเชื่อซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะกับยุคสมัยนั้น โดยมีอิทธิพลจากกรอบความรู้เรื่องเพศ ในขณะนั้น

แนวคิดเรื่องกรอบความรู้ที่ฟูโกต์ได้หยิบยืมแนวคิด Apriori ของเอมมานูเอล ค้านท์ (Emmanuel Kant)มาใช้ในการอธิบายกฎเกณฑ์ลึกๆ ของกรอบความรู้ โดย apriori นั้น มีความหมายถึง สิ่งที่มีลักษณะเป็นสากลโลกที่มีมาก่อน ดำรงอยู่มาก่อนกระบวนการคิดของมนุษย์ และทำให้การคิดของมนุษย์เป็นไปได้เท่าที่กรอบความรู้ลากเส้นตีกรอบเอาไว้ให้ ในขณะที่กรอบความรู้ของฟูโกต์คือสิ่งที่เรียกว่าเป็น historical apriori ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีมาก่อน

ในเชิงประวัติศาสตร์ (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.56) ขณะที่กรอบความรู้เรื่องเพศก็มีลักษณะที่เป็นสิ่งที่เรียกว่า historical apriori เช่นกัน โดยมีกฎเกณฑ์เชิงลึกที่กำหนดทำให้คนในสังคมที่มีอยู่เฉพาะในบางช่วงเวลา โดยคนในยุคหรือสมัยนั้นเชื่อว่ามีมาก่อนแล้วตามธรรมชาติหรือมีลักษณะที่เป็นสากลโลกที่มีมาก่อน กฎเกณฑ์ที่มีมาก่อนแล้วตามธรรมชาตินี้ได้เข้ามากำหนดการคิดหรือความเข้าใจว่าความเป็นหญิง ความเป็นชาย และกำหนดว่าควรกระทำอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติที่ผู้หญิงและผู้ชายถูกกำหนดมาเช่นนั้น

นอกจากนั้นในแง่ของความไม่ต่อเนื่องนี้ยังแสดงความขัดแย้งกับมุมมองเรื่องกระบวนทัศน์ของโทมัส คูห์น (Thomas Kuhn) ด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ในแง่ของการพัฒนาไปในเชิงเส้นตรง โดยแต่ละกระบวนทัศน์จะทำการ “ค้นพบ” สิ่งที่เป็นกระบวนทัศน์ก่อนหน้าหรือกรอบความรู้ที่ได้รับการพัฒนามาน้อยกว่าไม่อาจเข้าใจได้ พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ (scientific shifts) คล้ายคลึงกับก้อนอิฐที่ได้ถูกสร้างขึ้นสะสมพอกพูนโดยความรู้ที่พอจะหาได้จากผลการศึกษาอันเป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ถูกศึกษามาก่อนแล้ว และทำการเพิ่มความจริงใหม่ๆ ให้เข้าไปสู่ตัวองค์ความรู้ที่ปรากฏขึ้น (Danaher, Schirato & Webb, 2000, p.19) หนังสือเล่มดังกล่าวฟูโกต์พยายามที่จะบอกว่า ในรอบ 400 ปีในยุโรป มีกรอบความรู้ที่แสดงความไม่ต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์อย่างน้อย 3 กรอบด้วยกันคือ

1. ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ที่จะมองความรู้บนพื้นฐานของความเชื่อในพระเจ้าเป็นเจ้า
2. ยุคคลาสสิก จะมองความรู้เหมือนภาษาที่สร้างภาพตัวแทนเป็นฐานของความเข้าใจธรรมชาติและความมั่งคั่ง
3. ยุคสมัยใหม่ จะมองความรู้ผ่านการนิยามมนุษย์เป็นประเด็นของความรู้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องกรอบความรู้ของฟูโกต์ ค่อนข้างแตกต่างจากแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของโทมัส คูห์น เพราะว่าฟูโกต์ไม่ได้มองเห็นการพัฒนาแบบเป็นเส้นตรงและการพัฒนาแบบก้าวหน้าจากยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการไปสู่ยุคสมัยใหม่ โดยฟูโกต์เห็นว่ามีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ในแง่ของความแตกต่างนั้น

ฟูโกต์ได้แสดงให้เห็นผ่านการศึกษาของตนเองว่า ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้น คนเข้าใจโลก เหมือนกับหนังสือเล่มหนึ่งที่พระเจ้าได้เขียนขึ้น และทุกๆ สิ่งเช่น ธรรมชาติ, พฤติกรรมมนุษย์, สิ่งปลูกสร้างจะถูกตีความในความสัมพันธ์ต่างๆ ของรหัสอันศักดิ์สิทธิ์(a divine code) ซึ่งต้องถูกถอดความหมายออกมา ฟูโกต์อ้างถึงยุคดังกล่าวว่าเป็น “ยุคของความเหมือน” เพราะว่ามีทุกๆ สิ่งเหมือน(สะท้อน หรือ เลียนแบบ)สิ่งอื่นๆ และรหัสที่ได้รับจากพระเจ้าเท่านั้น ที่จะจัดวางความเหมือนต่างๆ เหล่านี้ให้เข้าด้วยกัน ถอดความหมาย และสร้างความเข้าใจได้

ในขณะที่ช่วงต่อมาคือ ยุคคลาสสิกนั้นเป็นการเกิดขึ้นเองของแนวทางทางวิทยาศาสตร์ โลกได้มาสู่การทำทำความเข้าใจในความสัมพันธ์ของการจัดอันดับตามธรรมชาติ(natural order) สรรพสิ่งต่างๆ ที่หลากหลายจะถูกบ่งชี้ผ่านการสังเกตการณ์อย่างระมัดระวัง และเข้าใจ ผ่านการใช้ตารางการวัด(tables of measurement) นั่นคือ ผู้คนเริ่มจะทำความเข้าใจและ เชื่อมประกอบสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันโดยการตั้งสิ่งต่างๆ ออกจาก ‘การแยกตัวออก’(isolation) ของพวกมันเอง, ทำการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง และหลังจากนั้นจึงทำการจัดเรียงพวกมัน ลงในตารางจากสิ่งที่ง่ายที่สุดไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การแบ่งวัตถุออกเป็นชั้นเล็กๆ ผ่านวัตถุธาตุชนิดต่างๆ ที่แยกออกเป็นส่วนประกอบเล็ก และจัดการวางธาตุที่แตกต่างเหล่านั้น เอาไว้ในตารางธาตุ เช่นเดียวกับการจัดสายพันธุ์พืชและสัตว์ในช่วงเวลานั้นผ่านลักษณะ ที่แตกต่างกันของสัตว์และพืชแต่ละชนิด หรือการแบ่งคำหรือประโยคผ่านการจัดวางอักษรแต่ละตัว ที่แตกต่างกันและนำไปสู่ความหมายจากการจัดวางที่แตกต่างกันนั้น

ในขณะที่ในช่วงเวลาต่อมายุคสมัยใหม่ได้แสดงถึงความแตกต่างและไม่ต่อเนื่องอีกครั้ง เพราะว่า ‘มนุษย์’ มีการตอบสนองต่อความรู้ซึ่งแตกต่างจากการจัดอันดับของสิ่งต่างๆ มาจากพระเจ้า หรือธรรมชาติ ดังนั้น “มาตรวัดของสรรพสิ่งทั้งหมด” จากปลายศตวรรษที่ 18 ไม่ใช่พระเจ้าหรือ ธรรมชาติ แต่เป็น ‘มนุษย์’ นั่นเอง มนุษย์เริ่มมองเห็นการเชื่อมโยงในลักษณะของความสัมพันธ์ (relation) ระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งต่อเนื่องกันในระดับของช่วงเวลาซึ่งทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ประวัติศาสตร์(history)เกิดขึ้นมา ขณะเดียวกันนั้นก็ยังมีความแตกต่างที่ไม่เหมือนกับการเชื่อมโยงระดับองค์ประกอบหนึ่งกับอีกองค์ประกอบหนึ่งดังที่เคยเป็นมาในยุคคลาสสิกด้วย (ยกตัวอย่างได้จากการเชื่อมโยงระหว่างอักษรซึ่งเป็นองค์ประกอบในของคำหนึ่งคำตามหลักของ

ไวยากรณ์ที่เกิดในยุคกรอบความรู้แบบคลาสสิก) การใช้มนุษย์เป็นวัตถุในการศึกษา ทำให้มองเห็นคุณลักษณะของการทำงานแบบหน้าที่(function)ที่เกิดจากลักษณะที่จำลองจากรูปแบบการทำงานของอวัยวะทางร่างกาย(organic structure)ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่มีลักษณะที่ไม่สามารถมองไม่เห็นได้ ดังนั้นความรู้ในยุคสมัยใหม่จะมีการอ้างถึงการมองเห็นในสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ความไม่ตระหนัก(unconsciousness)ในสาขาจิตวิเคราะห์ หรือพลังแรงงาน(labor force)ในทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆ อย่างที่ไม่สามารถมองเห็นได้(Danaher Schirato & Webb,2000, p.19-20)

ความต่อเนื่องและความเหมือนนั้นสามารถปรากฏข้ามกรอบความรู้ได้เช่นเดียวกัน แต่สำหรับฟูโกต์แล้ว ความเหมือนคือภพมายาที่มีพื้นฐานอยู่บนการตีความที่ผิดพลาดโดยมิเชล เดอ เซร์โต(Michel de Certeau) ได้ขยายความคิดของฟูโกต์ โดยยกตัวอย่างคำว่า “คนบ้า”(the madman)ที่ถูกใช้อย่างต่อเนื่องจากยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ผ่านยุคคลาสสิกไปถึงยุคสมัยใหม่ แต่สิ่งที่เราเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “คนบ้า” ในเวลาปัจจุบันนี้ไม่ได้สอดคล้องกับ “คนบ้า” ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการอีกต่อไปแล้ว เพราะ “คนบ้า” ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการเป็นพฤติกรรมที่ถูกเข้าใจว่าเป็นผลกระทบบของดวงจันทร์หรือการถูกรบกวนงำโดยซาตานถึงแม้วิทยาศาสตร์ทางการแพทย์จะถูกเข้าใจว่าเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนา, การสร้างความกระจ่าง และความก้าวหน้าของความรู้ทางวิทยาศาสตร์เสมอมา แต่ฟูโกต์แสดงความเห็นอย่างชัดเจนว่าไม่มีการเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างช่วงเวลา นั่นคือไม่มีการเชื่อมโยงตามธรรมชาติ หรือมีการเคลื่อนตัวจากกรอบความรู้หนึ่งไปอีกรอบความรู้หนึ่งสิ่งที่ฟูโกต์ทำเกี่ยวกับกรอบความรู้คือ การแนะนำว่าสิ่งที่เรามี, คิด, รู้ หรือทำความเข้าใจในทุกวันนี้ไม่ใช่สิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่เราแทบจะไม่มีโอกาสในการทำความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ นั้นมีความแตกต่างหรือถูกพูดถึงอย่างแตกต่างออกไป เนื่องจากเป็นสิ่งที่กรอบความรู้ของเราได้ควบคุมเอาไว้(Danaher, Schirato & Webb, 2000, p.20-21)

เมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของความเป็นชายและความเป็นหญิงกับลักษณะที่ต่อเนื่องข้ามกรอบความรู้ นั้นพบว่า “ผู้ชาย” หรือ “ผู้หญิง” ก็เป็นคำที่ถูกใช้ในการอ้างถึงคุณลักษณะบางอย่างเช่น การคิด และการปฏิบัติที่เหมาะสมกับเพศของตน แต่ผู้ชายหรือผู้หญิง

ในปัจจุบันก็ไม่ได้สอดคล้องกับผู้ชายหรือผู้หญิงในอดีต เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ในปัจจุบันแล้ว ความรู้สมัยใหม่โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย เสรีนิยม หรือสตรีนิยม ที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับผู้หญิงว่ามีความเท่าเทียมกับผู้ชายในแง่ของสิทธิเสรีภาพ หรือแม้แต่ความเป็นมนุษย์ แต่คำอธิบายแบบนี้ไม่ได้สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หรือหลังช่วงเวลาที่ยุโรปรับความคิดแบบศาสนาพุทธมาใช้ เป็นความคิด ความเชื่อหลักของคนในสังคมไทย โดยบุญกุศลหรือบาปบุญคุณโทษจากชาติปางก่อน เป็นตัวกำหนดให้มนุษย์กำเนิดมาเป็นชายหรือหญิง ดังนั้นผู้หญิงที่เชื่อว่าทำบุญมาน้อยกว่า จึงมีความด้อยกว่าผู้ชายตามธรรมชาติในความเชื่อและความเข้าใจของคนในช่วงเวลานั้น ผู้หญิงไม่สามารถเหนือกว่าผู้ชายได้ทั้งทางโลก คือไม่สามารถเป็นผู้ปกครองได้ และในทางธรรม ผู้หญิงก็ไม่สามารถบวชหรือบรรลุลหกรรมเป็นพระพุทเจ้าได้(นิภา จิรภัทร์, 2539) ดังนั้นความเป็นชายหรือความเป็นหญิงที่เราเข้าใจนั้นไม่มีการเชื่อมโยงกันตามธรรมชาติ แต่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนตัวจากกรอบความรู้หนึ่งไปอีกรอบความรู้หนึ่งที่ส่งผลต่อการอธิบายเรื่องเพศให้มีความแตกต่างกัน สิ่งที่เราคิด รู้ หรือเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และการปฏิบัติต่อกันอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างเพศนั้น จึงเป็นสิ่งที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลมาจากการควบคุมของกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดเอาไว้

ดังนั้นกรอบความรู้เรื่องเพศจึงต้องอธิบายในลักษณะเช่นเดียวกับขั้นดิน ที่ซ้อนทับกันเป็นชั้นๆ โดยที่สามารถมองเห็นรอยแยกระหว่างชั้นได้อย่างชัดเจน การอธิบายเรื่องเพศตามแนวทางของกรอบความรู้ไม่ได้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในความคิดเรื่องเพศ ที่เปลี่ยนแปลงจากมุมมองเรื่องเพศที่ล้าสมัยไปสู่มุมมองที่ทันสมัยมากขึ้น แต่กรอบความรู้เรื่องเพศในแต่ละยุคจะมีลักษณะที่ขาดตอน และมีคุณสมบัติเฉพาะที่มีอยู่ในแต่ละยุคของมันเอง แตกต่างจากการคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แบบจิตวิญญาณแห่งยุค (Spirit of the Age) ของจอร์จ วิลเลียม ฟรีดริช เฮเกิล (George Wilhelm Friedrich Hegel) ที่มองสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การอธิบายเรื่องการเท่าเทียมทางเพศ ตามแบบของแนวคิดแบบเสรีนิยม หรือสตรีนิยมที่อธิบายในแง่ของการปลดปล่อยผู้หญิงให้มีเสรีภาพ และเท่าเทียมกับผู้ชายจึงไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของความคิดมนุษย์ในยุคสมัยใหม่

ที่อยู่เหนือกว่าความคิดเรื่องเพศของคนในสมัยอดีต แต่ความคิดแบบใหม่นี้เป็นความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ผ่านกรอบความรู้สมัยใหม่และได้รับการยอมรับเฉพาะช่วงเวลานั้นเท่านั้น

เมื่ออ้างอิงกับวาทกรรมเรื่องเพศซึ่งถือว่าเป็นหน่วยของการศึกษาที่มีขนาดเล็กลงมาที่ได้รับอิทธิพลจากกรอบความรู้ที่เป็นกรอบขนาดใหญ่ของสังคมกำกับอยู่จะพบว่า แนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ได้ให้คำอธิบายว่า ปฏิบัติการต่างๆ ของวาทกรรมเรื่องเพศถูกจัดวางภายใต้บริบทสังคม-ประวัติศาสตร์ได้อย่างไร และกรอบความรู้ที่เป็นกรอบที่มีบริบทขนาดใหญ่นี้ได้บ่งการให้เกิดความสามารถที่จะยอมรับได้ (acceptability) ของกระบวนการของวาทกรรมเรื่องเพศให้มีเหตุผล(reasonable) หรือมีความเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific)ในแต่ละสถานที่และแต่ละช่วงเวลาได้อย่างไร นอกจากนี้ยังพบว่าในสังคมเดียวกันในช่วงเวลาหนึ่งนั้น ความรู้จากสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติผ่านกระบวนการของความรู้เดียวกัน(the same procedures of knowledge) หรือที่เรียกว่ากรอบความรู้แบบเดียวกัน

สำหรับการศึกษาเรื่อง 'กรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทย' จะนำแนวคิดเรื่องกรอบความรู้มาใช้เพื่อศึกษาว่า ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้ชายและผู้หญิงในสังคมไทยในยุคสมัยต่างๆ นั้นมีกรอบความรู้เรื่องเพศ หรือกรอบที่ทำหน้าที่ในการจำกัดประสบการณ์ ความรู้ และความจริงของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างไร แต่เนื่องจากฟูโกต์ไม่ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการศึกษาเรื่องของกรอบความรู้โดยตรงจึงทำให้ต้องอาศัยการศึกษาด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดี (Archaeology) ที่ให้การศึกษา 'วาทกรรม' ที่มีขนาดเล็กกว่ากรอบความรู้ การศึกษาถึงกรอบความรู้เรื่องเพศจึงจะใช้การเชื่อมโยงระหว่างกันของวาทกรรมเรื่องเพศและกรอบความรู้ผ่านระเบียบวิธีแบบโบราณคดี โดยจะใช้การศึกษาถ้อยแถลง (statements) จากในตัวตนเป็นหน่วยในการศึกษา (unit of analysis) ซึ่งหมายถึง ข้อความที่เป็นเนื้อร้องของเพลงไทยประเภทต่างๆ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งทำการเปรียบเทียบและอ้างอิงกับถ้อยแถลงต่างๆ ในเอกสารทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ที่สามารถอ้างอิงไปถึงความรู้สาขาต่างๆ ที่ใช้ในการกำหนดเรื่องเพศได้เพื่อที่จะนำไปสู่การอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานั้นๆ

การศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศนั้นจะเริ่มต้นในการมองหาวัตถุของวาทกรรม(object of discourse) ซึ่งหมายถึงผู้ชายและผู้หญิงที่คนในสังคมช่วงเวลานั้นคิดหรือเข้าใจ โดยมองว่าเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ หรือมีมาแต่กำเนิด รวมทั้งความสัมพันธ์ที่คนในช่วงเวลานั้นปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่คนในช่วงเวลานั้นเห็นว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอันเป็นผลมาจากอิทธิพลของกรอบความรู้เรื่องเพศขณะนั้น โดยจะทำการวิเคราะห์วาทกรรมด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีของฟูโกต์(Foucault)ในการศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่การหาชุดความรู้ต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องเพศ และมองหาลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันของความรู้เหล่านั้นผ่านสิ่งที่เรียกว่ากฎเกณฑ์เชิงวาทกรรม(discursive regularities) เพื่อที่จะนำไปสู่การหาสิ่งที่เรียกว่ากรอบความรู้เรื่องเพศได้

แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมโดยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยาของมิเชล ฟูโกต์

ถึงแม้ว่าฟูโกต์จะถูกเรียกว่าเป็นนักปรัชญา, นักทฤษฎีทางสังคม หรือนักวิจารณ์วัฒนธรรม แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว งานเกือบทั้งหมดของเขาคืองานเชิงประวัติศาสตร์จากการศึกษาของเขาเองตั้งแต่งานที่ชื่อว่า History of Madness ในปีค.ศ.1964 ไปจนถึงงานเรื่อง The History of Sexuality ในปีค.ศ.1976 การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ของฟูโกต์นั้นค่อนข้างแตกต่างไปจากงานมาตรฐานในประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ทางความคิด (history of ideas) และระเบียบวิธีการศึกษาของเขาได้ถูกเรียกอย่างแตกต่างออกไปว่า ‘โบราณคดีวิทยา’(Archaeology)ในช่วงแรก และ ‘วงศ์วิทยา’(Genealogy)ในช่วงเวลาต่อมา (Gutting, 2005, p. 32) สำหรับงานเขียนของฟูโกต์เรื่อง The Order of Things นั้น ตัวเขาเองได้นำเสนอระเบียบวิธีที่เรียกว่า โบราณคดีวิทยาเป็นครั้งแรกโดยได้นำเอาลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจมาบวกกับแนวคิดแบบโครงสร้างนิยมที่ฟูโกต์ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาในขณะนั้น แม้โดยทั่วไปแล้วแนวคิดแบบโครงสร้างนิยมจะไม่ได้มองนัยทางอำนาจ แต่สำหรับฟูโกต์แล้ว เขาเห็นว่าอำนาจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ แต่ในหนังสือเรื่อง The Order of Things นั้น ตัวฟูโกต์เองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในการกำกับความรู้ โดยเขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันเท่าใดนัก แต่ในงานชิ้นต่อมาคือ The Archaeology of Knowledge ในปีค.ศ.1969นั้น ฟูโกต์ได้พัฒนาระเบียบวิธีแบบโบราณคดีขึ้นมาเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงความรู้กับ

ปฏิบัติการทางวาทกรรม(discursive practices) และปฏิบัติการที่ไม่ใช่วาทกรรม (non-discursive practices)ซึ่งเป็นการให้ความสนใจกับสถาบันในฐานะปัจจัยในการสร้างความรู้นั้น เช่นเดียวกันนั้น เมื่อฟูโกต์ได้เริ่มนำระเบียบวิธีโบราณคดีวิทยามาใช้ ตัวของเขาเองก็ยังไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของอำนาจ เพียงแต่ให้ความสำคัญกับความรู้และโครงสร้างทางความรู้เท่านั้น แต่เมื่อได้เพิ่มมิติของวาทกรรมเข้าไปในความรู้แล้วจะสามารถทำให้เห็นการแฝงนัยของการครอบงำเอาไว้ด้วย ดังนั้นในช่วงแรก ฟูโกต์จะมองระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยาในฐานะของการขุดค้นความรู้ แต่เมื่อความรู้ต่างๆ เหล่านั้นได้ถูกยอมรับว่าเป็นจริง ก็จะมีอำนาจในการกำหนด กำกับ และบงการตามมาในภายหลังจากการยอมรับความรู้เหล่านั้นเสมอ อันเกิดจากการปฏิบัติการทางวาทกรรมและปฏิบัติการที่ไม่ใช่วาทกรรม ในแง่มุมนี้ตัวฟูโกต์เอง จึงได้เพิ่มเติมระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยาของความรู้มาช่วยในการค้นหาอำนาจของความเป็นจริงเหล่านั้นว่าทำงานอย่างไร เพื่อช่วยให้นำไปสู่ความเป็นอิสระจากการครอบงำนั้นได้ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552, น.47-48) แต่สำหรับการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบโบราณคดี เข้ามาศึกษาเรื่องกรอบความรู้นั้นจะให้ความสำคัญไปที่การขุดค้นความรู้และศึกษากฎเกณฑ์ที่เป็น โครงสร้างเชิงลึกของความรู้ในแต่ละยุคสมัยเท่านั้น โดยไม่ได้มุ่งศึกษาเรื่องมิติของอำนาจโดยตรง

ความคิดเรื่องโบราณคดีวิทยาของความรู้(Archaeology of thought)ของฟูโกต์ ถูกเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความคิดที่เห็นว่าภาษาเป็นแหล่งที่มาของความคิดในตัวเอง โดยไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือในการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่ใช้ภาษาเหล่านั้นเท่านั้น ฟูโกต์ยังแสดงข้อเท็จจริงว่า ในช่วงเวลาและพื้นที่หนึ่งมีข้อจำกัดพื้นฐานที่จะกำหนดว่า ผู้คนจะสามารถคิดได้อย่างไร แน่แน่นอนว่ามีข้อจำกัดพื้นฐานที่จะกำหนดว่า ผู้คนจะสามารถคิดได้อย่างไร และแน่นอนว่ามีข้อจำกัดของไวยากรณ์และตรรกะ ซึ่งจะทำหน้าที่แยกโครงสร้างประโยคเป็นการพูดหรือการเขียนที่ใช้คำศัพท์แปลกๆ และไม่ชัดเจน (ไร้ความหมาย) หรือไร้เหตุผล(ขัดแย้งในตัวเอง) แต่สิ่งที่นักโบราณคดีทางความคิดสนใจนั้น อยู่ในชุดของข้อจำกัดที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าที่ได้กล่าวไปแล้ว นั่นคือ ‘สิ่งที่ไม่สามารถคิดได้’(unthinkable) ในศตวรรษต่างๆ ซึ่งจะทำให้สิ่งต่างๆ เป็นไปได้ในเชิงวัตถุหรือเชิงกายภาพ หรือทำให้สิ่งต่างๆ เคลื่อนตัวอย่างเป็นวงจร ข้อจำกัดของการจัดลำดับหรือการแบ่งประเภทบางอย่างทั้งจากในอดีตหรือในพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไปอาจเป็นสิ่งที่เหลวไหลหรือไร้เหตุผลในมุมมองของเรา

หรืออาจดูเป็นไปไม่ได้เลย แต่ฟูโกต์มีความคิดว่าในทุกๆ แบบของการคิดจะเกี่ยวพันกับกฎที่ถูกชุกซ่อนเอาไว้ที่ทำหน้าที่ในการจำกัดขอบเขตของความคิดว่าสิ่งใดคิดได้หรือไม่อาจคิดได้เลย ถ้าเราสามารถเปิดเผยกฎเหล่านี้ได้ เราจะสามารถเห็นว่าข้อจำกัดที่ถูกคิดค้นขึ้นมา นั้นได้สร้างความรู้สึกรู้สึกทั้งหมดในกรอบการทำงานที่ถูกนิยามเอาไว้โดยกฎต่างๆ เหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว ฟูโกต์แนะนำว่าความคิดของเราเองก็ถูกกำหนดเอาไว้ด้วย เพราะว่าจากจุดยืนของอนาคต ความคิดของเราจะกลายเป็นสิ่งที่คิดขึ้นมาเองเช่นเดียวกันกับที่เรามองย้อนกลับไปในอดีตเช่นเดียวกัน(Gutting,2005, p.32-33)

ความคิดของฟูโกต์คือ ระดับของการวิเคราะห์หรือหลักสำคัญของ การทำความเข้าใจข้อจำกัดที่ผู้คิดอยู่ในนั้นเป็นสิ่งที่อยู่นอกการควบคุมของปัจเจกบุคคล ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเราจะมีความคิดเช่นนั้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นประวัติศาสตร์ของความคิด(the history of ideas)ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องโดยมีความตระหนักในจิตใจของนักวิทยาศาสตร์, นักปรัชญา และบุคคลอื่นๆ นั้นมีความสำคัญน้อยกว่าโครงสร้างภายในซึ่งได้สร้างบริบทในการคิดของนักคิดเหล่านั้นขึ้นมา ในมุมมองนี้ เราจะไม่สนใจในสิ่งที่เดวิด ฮูม (David Hume) หรือชาร์ล ดาร์วิน(Charles Darwin)พูดหรือเขียนมากเท่ากับการสนใจว่าอะไรที่ทำให้ฮูม หรือดาร์วินสามารถคิดได้เช่นนั้น สิ่งนี้คือรากฐานของแนวคิดที่ได้รับคามนิยมของฟูโกต์ เรื่อง‘การสร้างความเป็นชายขอบขององค์ประธาน’(marginalization of the subject) ไม่ใช่ฟูโกต์จะปฏิเสธความเป็นจริงหรือแม้แต่ปฏิเสธความสำคัญเชิงจริยธรรมของการตระหนักคิดของปัจเจกบุคคล(the individual consciousness) แต่เขาได้ให้เหตุผลว่าปัจเจกบุคคลได้ปฏิบัติการในสภาพแวดล้อมเชิงแนวคิดซึ่งถูกกำหนดและจำกัดในตัวบุคคลทั้งหลายในแนวทางที่พวกเขาเองไม่สามารถที่จะตระหนักในตนเองได้เลย(Gutting,2005, p.33)

แนวคิดเรื่องโบราณคดีของฟูโกต์มีการอุปมาให้คล้ายคลึงกับธรณีวิทยา(Geology) และจิตวิเคราะห์(Psychoanalysis) โดยของ ปอล ซาร์ต (Jean-Paul Sartre)แนะนำว่าแนวคิดดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับธรณีวิทยา และฟูโกต์เองก็ใช้คำนี้เช่นกัน เมื่อเขาพูดถึง ‘ชั้นตะกอนของดิน’(sedimentary strata)(Foucault, 1972, p.3)ที่ถูกเปิดเผยโดยชนิดของแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เขาเสนอ แต่การอุปมาเช่นนี้

อาจจะทำให้เราเข้าใจผิดว่าเราสามารถที่จะเข้าถึงได้จริง และ ‘เห็นได้ด้วยตัวของพวกเราเอง’ ในโครงสร้างภายนอกของความคิด ขณะที่แท้จริงแล้ว เราทั้งหมดเข้าถึงได้เพียงแค่ผลกระทบพื้นผิว ซึ่งเราต้องสรุปว่าจะไร้อยู่ภายใต้สิ่งนั้นด้วยเหตุผลบางประการ

สำหรับการอุปมาในเชิงจิตวิเคราะห์(the psychoanalysis metaphor) ซึ่งฟูโกต์ได้เน้นย้ำด้วยตัวเองนั้นได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภายในอย่างถูกต้อง เสมือนเป็นส่วนหนึ่งของความไม่ตระหนักรู้(unconsciousness) และเหมือนกับว่าเป็นสิ่งที่จะถูกค้นพบได้จากการวิเคราะห์ทางภาษาที่เราตระหนักได้เท่านั้น แต่ไม่เหมือนกับการศึกษาประวัติศาสตร์ของฟูโกต์ตรงที่ไม่ใช่ศาสตร์ของการตีความ(Hermeneutics) นั่นคือ การศึกษาแบบโบราณคดีวิทยา ไม่ได้พยายามที่จะทำการตีความออกมาว่าเราเห็นหรืออ่านอะไร เพื่อที่จะดึงโครงสร้างเชิงลึกออกมา แต่เกี่ยวข้องกับตัวบท(texts) โดยจัดการพวกมันเป็นเหมือนอนุสาวรีย์(monuments) แทนที่จะเป็นเอกสาร(documents) โดยการมองตัวบทเหมือนอนุสาวรีย์นี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของนักโบราณคดี กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือนักโบราณคดีทางความรู้ไม่ได้ถามว่าการไตร่ตรอง (meditations) ของเรเน เดการ์ต(Rene Descartes)นั้นหมายถึงอะไร แต่นักโบราณคดีทางความคิดใช้สิ่งที่เดการ์ตและนักเขียนคนอื่นๆ จำนวนมากทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงในช่วงเวลาเดียวกันเขียนเหมือนกับเป็นเงื่อนงำ(clues)ต่อโครงสร้างของระบบโดยทั่วไป ซึ่งพวกเขาได้คิดและเขียนออกมา สิ่งที่น่าสนใจไม่ใช่อยู่ในตัวบทเฉพาะ (text) ที่ถูกศึกษา แต่เป็นโครงสร้างโดยรวมของชั้นนั้นซึ่งมันได้ถูกขุดลงไปซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิดโบราณคดีนั่นเอง(Gutting,2005, p.33-34)

โบราณคดีวิทยาของฟูโกต์มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาประวัติศาสตร์โดยปราศจากองค์ประธานที่เป็นปัจเจกบุคคล(individual subject) โดยการศึกษาแบบโบราณคดีวิทยานั้นเน้นว่า ช่วงสมัยที่เราได้บัญญัติประวัติศาสตร์ของบุคคลที่อยู่ในอดีต เราได้ติดตั้งในความคิดและการกระทำของพวกเราเองอย่างอิสระ สิ่งนี้ได้แยกประวัติศาสตร์แบบโบราณคดีไปจากการศึกษาประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมซึ่งบอกว่าองค์ประธานแบบปัจเจกบุคคลได้เคลื่อนที่ผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของความคิดแบบมาตรฐานที่บอกว่่านักปรัชญา, นักวิทยาศาสตร์ และนักคิดท่านอื่นๆจะพัฒนาและถ่ายทอดแนวคิดและทฤษฎีสำคัญของพวกเขา

แก่คนรุ่นหลังอย่างไร พูโกต์ไม่ได้แยกการอธิบายแบบที่ให้ความสำคัญกับองค์ประธานเป็นหลัก (subject-centered) ออกมา แต่เขาชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่เน้นองค์ประธานเป็นหลัก จะมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการบิดเบือนในทางคุณลักษณะ แนวคิดดังกล่าวจะจัดการประวัติศาสตร์ เหมือนกับเรื่องราว(story), เรื่องเล่า(narrative) เพราะว่ามันถูกบอกเล่าจากจุดยืนของประสบการณ์ ของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งโดยมีสมมติฐานในความต่อเนื่อง(continuity) และการกำหนดเป้าหมายด้วยความตระหนัก(goal-directedness of consciousness) ดังนั้น ประวัติศาสตร์จะเริ่มกลายเป็นนวนิยาย(a novel)ด้วยโครงเรื่องแบบหนึ่งที่ทำให้เป็นหนึ่งเดียวกันด้วยการเกี่ยวพันกับมนุษยชาติ และการนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความหมายต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ปุถุชน การบรรยายเช่นนี้มีหลักฐานที่ยอมรับได้แต่เพียงผิวเผินเท่านั้น แต่มันกลับเพิกเฉยขอบเขตที่ ความไม่ต่อเนื่องที่เห็นได้ชัดและการมีจุดประสงค์ในทางประวัติศาสตร์อันอาจจะเนื่องมาจากการ สมมติฐานที่ผิด(the false assumption)ซึ่งเห็นว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์ถูกขับเคลื่อนเบื้องต้นด้วย ประสบการณ์และโครงการของความตระหนักรู้(projects of consciousness)ที่ดำเนินอยู่ภายใน ตัวมันเอง โบราณคดีวิทยาได้เสนอส่วนประกอบที่อยู่ภายนอกความตระหนักซึ่งอาจจะไม่ตรงกับ ความต่อเนื่องและทิศทางที่เราอ่านประวัติศาสตร์ในแนวทางของความต่อเนื่องในทางประวัติศาสตร์ เหล่านั้น(Gutting,2005, p.34-35)

เนื่องจากพูโกต์ไม่ได้ทำการอธิบายถึงระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์กรอบความรู้ แบบตะวันตกเอาไว้อย่างชัดเจนในงานเขียนที่ชื่อว่า The Order of Things และ ขณะที่ในงานชิ้นต่อมาพูโกต์ได้ลดความสำคัญในการให้คำอธิบายเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ลง ดังนั้นการศึกษาเรื่องกรอบความรู้เรื่องเพศจึงต้องทำการศึกษาร่วมกับวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) โดยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีที่ปรากฏในเนื้อร้องของเพลงไทย ในช่วงเวลาต่างๆ กัน เพื่อศึกษากฎเกณฑ์เชิงวาทกรรม(discursive regularities) ที่ว่าด้วยเรื่องเพศที่สร้างความมีเหตุผลหรือความเชื่อให้แก่คนในสังคมในเรื่องเพศ เพื่อนำกฎเกณฑ์เชิงวาทกรรมเหล่านั้นมาจัดกลุ่มเพื่อนำไปสู่การให้คำอธิบายความเป็นหนึ่งเดียวกัน ของวาทกรรมที่เรียกว่า ‘รูปแบบของวาทกรรม’(discursive formation)ที่ได้จากการวิเคราะห์วาทกรรมที่ว่าด้วยเรื่องเพศ เพื่อนำไปสู่การให้คำอธิบายเรื่อง ‘กรอบความรู้เรื่องเพศ’

ที่มีความสัมพันธ์กันกับ ‘รูปแบบวาทกรรมเรื่องเพศ’ ที่ไหลเวียนในการสื่อสารของคนในสังคมไทย ในช่วงเวลาต่างๆ ผ่านบทเพลงไทยในแต่ละประเภท

ขั้นตอนของการศึกษาดัวยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยา

การศึกษาดัวยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยานั้น มิเชล พูโกต์(1972) ได้ให้คำอธิบาย เกี่ยวกับการศึกษาเอาไว้ว่า ระเบียบวิธีแบบโบราณคดีนั้นเป็นการวิเคราะห์สิ่งที่เรียกว่า ‘กฎเกณฑ์ในวาทกรรม’(the discursive regularities)ซึ่งเป็นการศึกษาวาทกรรมผ่านถ้อยแถลงต่างๆ (statements) โดยถ้อยแถลงนั้นหมายความถึงข้อความหรือคำพูดที่ถูกหมุนเวียนอยู่ในสังคม ในช่วงเวลาต่างๆ การศึกษาแบบโบราณคดีวิทยานั้นเริ่มต้นด้วยการระงับความเป็นหนึ่งเดียวกัน ในหลายรูปแบบที่มักปรากฏอยู่ในวาทกรรม(the unities of discourse) โดยความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีลักษณะที่ไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงในทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏตามหลักฐานต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการพิสูจน์หลักฐานอย่างเข้มงวด โดยพูโกต์ได้ให้ความสำคัญกับ รูปแบบวาทกรรม(discursive formations)อันเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาวาทกรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียว(the unity)ที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาวาทกรรม ในทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริงมากกว่า การศึกษาดัวยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีที่ให้ความสำคัญ ไปที่ตัวของวาทกรรมนั้นจะมีจุดรวมที่จะสามารถใช้ในการศึกษากรอบความรู้(episteme) ได้เช่นเดียวกัน

รูปแบบเชิงวาทกรรม(the discursive formation)มีระดับของการศึกษาได้ในหลายระดับ โดยพูโกต์ได้แบ่งการศึกษารูปแบบวาทกรรมใน 4 ระดับ นั่นคือ

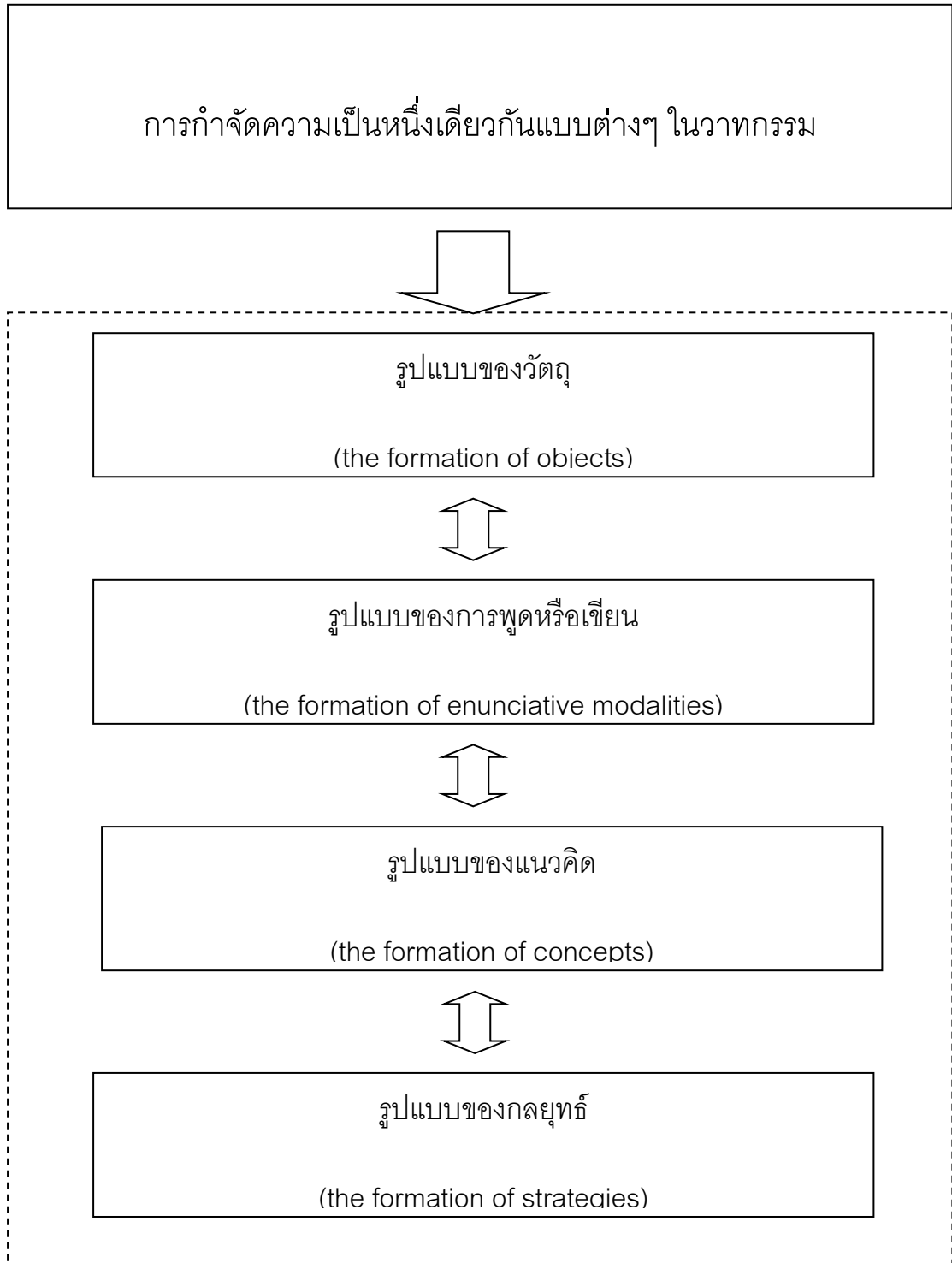
- 1) ระดับของรูปแบบของวัตถุที่วาทกรรมนั้นอ้างอิง(the formation of objects)
- 2) ระดับของรูปแบบของแบบแผนหรือที่เรียกว่า วิธีการพูดหรือเขียนในวาทกรรมนั้น (the formation of enunciative modalities)
- 3) ระดับของรูปแบบของแนวคิดที่ใช้ในวาทกรรมนั้น(the formation of concepts)
- 4) ระดับของรูปแบบของเนื้อหาหรือทฤษฎีที่วาทกรรมนั้นได้ใช้

โดยพูโกต์เรียกโดยรวมว่า ‘กลยุทธ์’(the formation of strategies)

โดยระดับของรูปแบบเชิงวาทกรรมทั้ง 4 ระดับนี้จะทำงานสัมพันธ์กันและสอดคล้องกันรวมเป็นหนึ่งรูปแบบวาทกรรม(a discursive formation)ซึ่งฟูโกต์ถือว่าเป็นความสอดคล้องที่เป็นหนึ่งเดียวกัน(a unity)อย่างแท้จริงภายในตัววาทกรรมต่างๆ ที่ไหลเวียนในสังคมในช่วงเวลาต่างๆ

ขั้นตอนของการศึกษาดัวยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยาทางความคิดของฟูโกต์นั้น
สามารถนำมาสร้างเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 2 แบบจำลองขั้นตอนของการศึกษาแบบโบราณวิทยาของฟูโกต์

กระบวนการศึกษาในระเบียบวิธีแบบโบราณคดีนั้นเริ่มแรกต้องทำการกำจัดความเป็นหนึ่งเดียวกันจากการศึกษาประวัติศาสตร์ในแบบดั้งเดิมเสียก่อน หลังจากนั้นจึงทำการศึกษารูปแบบวาทกรรมในแต่ละขั้นตอน กระบวนการการศึกษาในระเบียบวิธีแบบโบราณคดีนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำจัดความเป็นหนึ่งเดียวกันแบบต่างๆ ในวาทกรรม (*the unities of discourse*)

การกำจัดความเป็นหนึ่งเดียวที่อยู่ในวาทกรรมต่างๆ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นแรกสุดในการศึกษาแบบโบราณคดี โดยเป็นการมองการศึกษาวาทกรรมในลักษณะที่แยกสิ่งที่ถูกพูดหรือถูกเขียนออกจากกันอย่างแท้จริง เพื่อให้เห็นถึงการกระจัดกระจายของถ้อยแถลงเสมือนกับเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกันหรือไม่ต่อเนื่องกัน เหตุที่ต้องทำการกำจัดความเป็นหนึ่งเดียวกันก็เพื่อให้สามารถเห็นความสัมพันธ์ที่แท้จริงในรูปแบบของวาทกรรม โดยความเป็นหนึ่งเดียวนั้นจะปรากฏขึ้นในหลายรูปแบบคือ 1) การกำจัดแนวคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องต่างๆ อย่างเช่น แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่อง(*the theme of continuity*), แนวคิดการชักจูง(*the notion of influence*), แนวคิดการพัฒนาและการวิวัฒนาการ(*the notion of development and evolution*) และแนวคิดเรื่องจิตวิญญาณ(*the notion of spirit*) 2) กำจัดความต่อเนื่องในหนังสือและชุดของหนังสือที่ใช้ชื่อผู้แต่งคนเดียวกัน 3) การกำจัดแนวคิดเกี่ยวกับ 'ต้นกำเนิดของสิ่งที่ถูกพูดไปแล้วและสิ่งที่ไม่ได้เคยถูกพูด' ทั้งการกำจัดแนวความคิดเกี่ยวกับต้นกำเนิดของสิ่งที่ถูกพูดไปแล้ว และการกำจัดแนวความคิดเกี่ยวกับต้นกำเนิดของสิ่งที่ไม่ได้ถูกพูด

รูปแบบที่ปรากฏอยู่ก่อนแล้วของความต่อเนื่องแบบต่างๆ ที่ได้ถูกกล่าวถึงนี้ รวมทั้งการปะติดปะต่อกันทั้งหมดที่ถูกยอมรับโดยปราศจากการตั้งคำถามจำเป็นต้องได้รับการหยุดยั้งเอาไว้ชั่วคราว โดยลักษณะต่างๆ เหล่านี้ต้องถูกปฏิเสธทั้งหมด การยอมรับในการศึกษาวาทกรรมก่อนหน้านี้ต้องถูกขัดขวางเอาไว้ โดยเราต้องแสดงให้เห็นว่าพวกมันไม่ได้ปรากฏขึ้นได้ด้วยตัวของพวกมันเอง แต่เป็นผลลัพธ์ของการประกอบสร้างโดยกฎต่างๆ เสมอ โดยกฎเหล่านี้จำเป็นต้องถูกแสดงให้เห็น รวมทั้งการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของสิ่งเหล่านี้

ต้องได้รับการไตร่ตรอง เราต้องนิยามให้ได้ว่าอะไรคือข้อจำกัดและมุมมองของการวิเคราะห์ เป็นแบบไหนที่จะทำให้วาทกรรมจำนวนหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และเราต้องบ่งชี้ว่า สิ่งไหนของตัววาทกรรมที่ไม่เคยได้รับการยอมรับในสถานการณ์ใดๆ โดยแท้จริงแล้วสิ่งที่เราต้องทำคือ การฉีกหรือแยกความต่อเนื่องที่เหมือนจะปรากฏอยู่ก่อนแล้วให้ออกจากกัน ด้วยหลักฐานที่เป็นของพวกมันอย่างแท้จริง รวมถึงการละทิ้งคำถามเดิมๆ ที่พวกมันเคยตั้งอยู่ โดยตระหนักว่าพวกมันไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่คงที่บนพื้นฐานของคำถามที่อาจจะถูกตั้งขึ้น โดยเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง, ความสอดคล้องกัน, ความเป็นระบบ, การเปลี่ยนแปลงรูปร่างของพวกมัน แต่ตัวมันได้รับการติดตั้งกลุ่มของคำถามในแบบของพวกมันเอง เช่น พวกมันคืออะไร? พวกมันสามารถถูกนิยามหรือกำหนดอย่างไร? ชนิดของกฎที่แตกต่างกันแบบไหนที่พวกมันเชื่อฟัง? การประกอบรวมกันแบบใด (what articulation) ที่พวกมันมีความสามารถทำได้? กลุ่มย่อยอะไร (what sub-groups) ที่พวกมันสามารถให้กำเนิดได้? ปรากฏการณ์เฉพาะใด (what specific phenomena) ที่พวกมันได้เปิดเผยในสนามของวาทกรรม? โดยพวกเราจะต้องตระหนักว่าพวกมันอาจไม่ได้เป็นสิ่งที่น่าจะเป็นในแบบที่ได้เห็นในครั้งแรก กล่าวโดยสรุปคือ ในการปะติดปะต่อกันนั้น พวกมันต้องการทฤษฎีอันหนึ่ง และ ทฤษฎีนี้ไม่สามารถที่จะถูกสร้างขึ้นได้ถ้าหากสนามของข้อเท็จจริงในวาทกรรม ที่เหตุการณ์แท้จริงต่างๆ เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ปรากฏขึ้นมาจากความบริสุทธิ์ที่ไม่มีการปะติดปะต่อของมัน

สิ่งที่จำเป็นต้องทำคือ การนำเอาจุดเริ่มต้นที่ความเป็นหนึ่งเดียว ทางวาทกรรมอะไรก็ตามที่ได้รับการระบุไว้ก่อนหน้านี้แล้วมาเป็นหลัก เช่น วาทกรรมจิตพยาธิวิทยา, วาทกรรมการแพทย์ หรือวาทกรรมเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยการศึกษาของเราจะใช้วาทกรรม เรื่องเพศ แต่จะต้องไม่จัดวางการศึกษาวาทกรรมเหล่านั้นให้อยู่ภายใต้ความเป็นหนึ่งเดียว ที่มีลักษณะคลุมเครือดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว หลังจากนั้นจึงมองหาว่าความเป็นหนึ่งเดียวอะไร ที่พวกมันได้สร้างขึ้นมา, ความถูกต้องอะไรที่พวกมันสามารถใช้ในการกล่าวอ้างพื้นที่ เพื่อสร้างความเฉพาะเจาะจงให้กับพวกมันในแง่พื้นที่และความต่อเนื่องซึ่งแยกตัวของมัน ในฐานะวาทกรรมต่างๆ ออกจากกันในแต่ละช่วงเวลา, กฎอะไรที่พวกมันได้สร้างขึ้น, ภูมิหลังแบบไหนของเหตุการณ์เชิงวาทกรรมไหนที่พวกมันปรากฏขึ้นมา และไม่ว่าในท้ายที่สุดแล้ว พวกมันอาจจะไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันในรูปแบบต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้

แต่เราก็ยังคงที่จะต้องยอมรับการจัดกลุ่มประวัติศาสตร์ด้วยการนำพวกมันเข้าสู่การตั้งคำถาม โดยทำการแยกพวกมันออกจากกัน และหลังจากนั้นจึงมองว่าพวกมันสามารถสร้างซ้ำขึ้นมาใหม่ อย่างถูกต้องได้อย่างไร หรือว่าจะมีการจัดกลุ่มแบบอื่นๆ ที่น่าจะถูกสร้างขึ้นอีกบ้าง นอกจากนี้ยังต้องแทนที่พวกมันให้เข้าสู่พื้นที่ของวาทกรรมที่มีลักษณะที่ทั่วไปยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้มีความเป็นไปได้ในการสร้างทฤษฎีของพวกมัน ขณะเดียวกับที่จะต้องทำการกระจายความคุ้นเคยที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนของพวกมันออกจากกันด้วย

เมื่อรูปแบบของความต่อเนื่องต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกยกยั้งไว้แล้ว พื้นที่ทั้งหมด จะได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ และจะทำให้เกิดการปรากฏตัวของพื้นที่ที่กว้างใหญ่ ที่สามารถให้การนิยามได้ พื้นที่ที่เวลานี้จะถูกสร้างขึ้นจากการรวมตัวกันของถ้อยแถลงทั้งหมด ไม่ว่าจะถูกพูดหรือเขียน โดยการกระจายของพวกมันจะเปรียบได้กับการเกิดขึ้น ของเหตุการณ์ต่างๆ และการปรากฏขึ้นนี้จะมีความเหมาะสมกับพวกมันจริงๆ ศาสตร์ความรู้ต่างๆ, นวนิยาย, สนทนาทางการเมือง, งานเขียนของผู้แต่งที่ใช้ชื่อเดียวกัน หรือแม้แต่หนังสือนั้น จะถือว่าเป็นเหตุการณ์ทั้งหมดที่ปรากฏในพื้นที่ของวาทกรรม ถ้อยแถลงต่างๆ จากวัตถุดิบเหล่านั้น จะเปรียบได้กับเป็นเหตุการณ์(statement/event) โดยเหตุการณ์นี้จะอยู่ในสภาพที่เป็นวัตถุดิบ และมีความเป็นกลาง ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมานี้จะถูกนำไปสู่โครงการของการให้คำอธิบายที่บริสุทธิ์ ของเหตุการณ์เชิงวาทกรรม(a pure description of discursive events)ที่เปรียบเสมือนขอบฟ้า สำหรับการค้นหาความเป็นหนึ่งเดียวต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นภายในตัวของมัน

การวิเคราะห์ในสนามวาทกรรม(the analysis of the discursive field)นั้น เราต้องจัดการกับถ้อยแถลงในลักษณะของการเกิดขึ้นของมันอย่างเฉพาะเจาะจง มองหาข้อจำกัดต่างๆ ในการปรากฏขึ้นของมัน, ทำการระบุข้อจำกัดของมัน, ติดตั้งสัมพันธ์ระหว่างกันของมันกับถ้อยแถลงอื่นซึ่งอาจถูกเชื่อมโยงกับมัน และ แสดงรูปแบบของถ้อยแถลงอื่นๆ อะไรที่มันได้กีดกันออกไป อีกประการหนึ่งคือ เราต้องแสดงให้เห็นว่าทำไมมันไม่ได้เป็นสิ่งอื่นแทนที่จะเป็นสิ่งนี้ และมีความเกี่ยวข้องอะไร ที่ทำให้มันต้องกีดกันสิ่งอื่น

การแยกการปรากฏขึ้นของถ้อยแถลง/เหตุการณ์นั้นไม่ใช่เพื่อที่จะแพร่กระจายแยกข้อเท็จจริงต่างๆ ออกเป็นชั้นๆ เท่านั้น แต่ที่ทำเช่นนี้เพื่อที่จะทำให้แน่ใจว่าการปรากฏขึ้นนี้ไม่ได้ถูกเชื่อมโยงกับการปะติดปะต่อโดยการจัดการจากคุณลักษณะต่างๆ ในเชิงจิตวิทยา เช่น ความตั้งใจของผู้แต่ง, รูปแบบของจิตใจของเขา, ความเข้มงวดของความคิดของเขา, สาขาวิชาต่างๆ ที่ครอบงำเขา เป็นต้น หรือเพื่อที่จะถูกยึดจับกับรูปแบบของกฎอื่นๆ หรือชนิดของความสัมพันธ์ในแบบอื่นๆ ได้

ดังนั้น การวิเคราะห์แบบโบราณคดีไม่ได้มีจุดประสงค์ในการตีความข้อเท็จจริงในถ้อยแถลงซึ่งอาจเปิดเผยพวกมันออกมาได้ แต่จะเป็นการวิเคราะห์การปรากฏอยู่ร่วมกันของถ้อยแถลงต่างๆ, การต่อเนื่องของพวกมัน, การทำหน้าที่ระหว่างกันของพวกมัน, การกำหนดซึ่งกันและกันของพวกมัน และการเปลี่ยนรูปแบบที่อิสระหรือมีความสัมพันธ์ร่วมกันของพวกมัน

2. การศึกษารูปแบบวาทกรรม(Discursive Formations)

หลังจากทำการกำจัดความเป็นหนึ่งเดียวแบบต่างๆ ที่ปรากฏในวาทกรรมแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการศึกษาวาทกรรมด้วยวิธีการแบบโบราณคดีที่มุ่งหมายในการให้คำอธิบายระหว่างถ้อยแถลง(the relations between statements) โดยจะให้ความระมัดระวังในการศึกษาตัวของวาทกรรมโดยยอมรับว่าไม่มีความเป็นหนึ่งเดียวที่ถูกแสดงด้วยตัวมันเอง ตั้งแต่เริ่มต้น การศึกษาวาทกรรมแบบโบราณคดีจะไม่เพิกเฉยรูปแบบต่างๆ ของความไม่ต่อเนื่อง, รอยแยก(break), จุดเริ่มต้น(threshold) หรือข้อจำกัด(limit) โดยจะให้คำอธิบายถ้อยแถลงต่างๆ ในสนามของวาทกรรมและความสัมพันธ์ของพวกมัน

การศึกษาแบบโบราณคดีของมิเชล ฟูโกต์จะตั้งคำถามกับความต่อเนื่องใน 4 รูปแบบ ซึ่งเป็นมิติต่างๆ ของวาทกรรม อันได้แก่ รูปแบบของวัตถุ(Formation of objects), รูปแบบของวิธีการพูดหรือเขียน(Formation of enunciative modalities), รูปแบบของแนวคิด(Formation of concepts) และรูปแบบของกลยุทธ์(Formation of strategies)

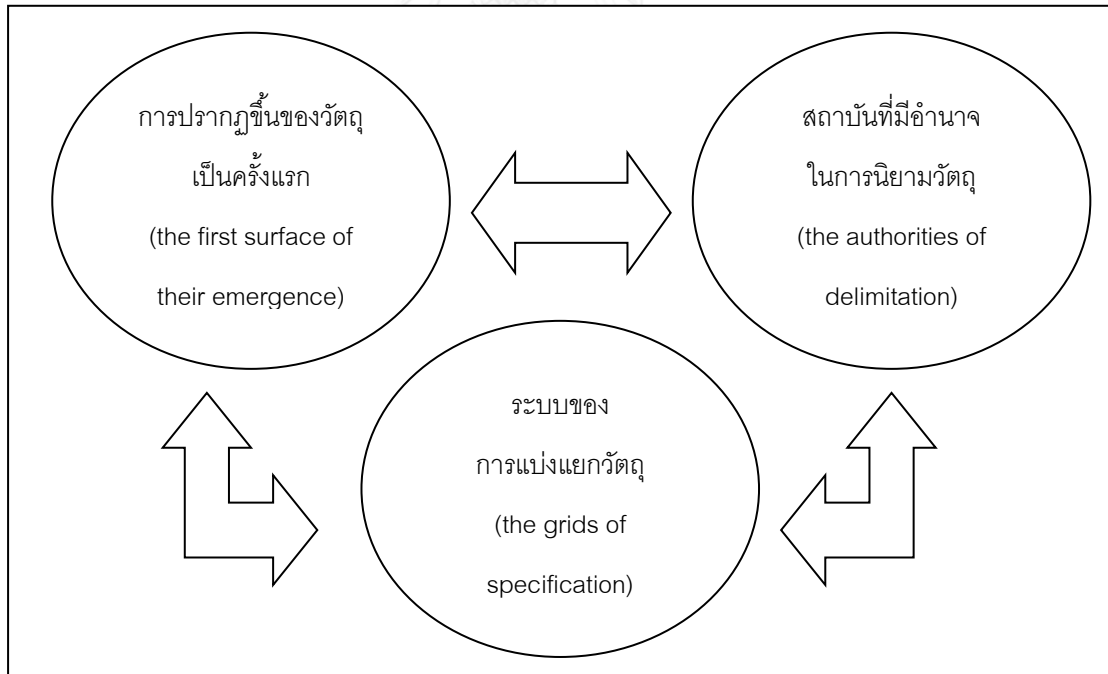
โดยให้ความเห็นว่าวัตถุ, แบบแผนในการพูดหรือเขียน, แนวคิดต่างๆ หรือแม้แต่ตัวเนื้อหาหรือทฤษฎี ซึ่งฟูโกต์ใช้คำว่า ‘กลยุทธ์’(strategies) นั้น แท้ที่จริงแล้วมีความกระจัดกระจายและไม่ต่อเนื่อง ปรากฏอยู่ในแต่ละรูปแบบนั้นมีกฎของการกระจัดกระจายของมันเอง แต่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้ง 4 รูปแบบในแง่ของการประกอบกันเป็นรูปแบบของวาทกรรมอันหนึ่ง(a discursive formation) รูปแบบทั้งสี่นี้จะทำหน้าที่ร่วมกันในตัวของรูปแบบเชิงวาทกรรมในมิติต่างๆ กัน กฎเกณฑ์ที่ได้จากการศึกษา(a regularity)คือ กฎเกณฑ์ในการให้คำอธิบายในการปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่องของตัววาทกรรม, ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในวาทกรรม, ตำแหน่งที่เกิดขึ้นในวาทกรรม, การทำหน้าที่ระหว่างกัน โดยกฎระเบียบนี้ถูกเชื่อมโยงและจัดระเบียบในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ ดังนั้นการวิเคราะห์แบบโบราณคดีจึงไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของถ้อยแถลงต่างๆ ในวาทกรรมที่มีความสอดคล้องกัน และไม่ได้เป็นระเบียบวิธีที่ทำหน้าที่ในการตั้งข้อสงสัยและเปิดเผยความขัดแย้งต่างๆ ที่ซุกซ่อนอยู่ แต่โดยแท้จริงแล้วระเบียบวิธีดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการศึกษารูปแบบต่างๆ ของการแบ่งแยกหรืออธิบายระบบของการกระจัดกระจาย(systems of dispersion)เป็นเป้าหมายสำคัญ

เมื่อการศึกษาแบบโบราณคดีสามารถให้คำอธิบายระบบของความกระจัดกระจาย เช่นนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกระจัดกระจายระหว่างวัตถุ, ชนิดของการพูดหรือการเขียน, แนวคิดหรือทางเลือกในเชิงทฤษฎี (theoretical choices)ที่ปรากฏขึ้นระหว่างถ้อยแถลงจำนวนมหาศาลได้แล้ว เราจะสามารถนิยามกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ด้วย ไม่ว่าจะ เป็นกฎระเบียบ, ความสัมพันธ์ร่วมกันแบบต่างๆ, ตำแหน่ง และการทำหน้าที่ รวมทั้งการเปลี่ยนรูปแบบ กล่าวโดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า เรากำลังเกี่ยวข้องกับ รูปแบบเชิงวาทกรรมอันหนึ่ง (a discursive formation)ซึ่งมีข้อจำกัดต่างๆ ทั้งในตัววัตถุ, แบบของการพูดหรือเขียน, แนวคิดและทางเลือกในเชิงสาขาวิชาได้ถูกควบคุม โดยจะเรียกว่า กฎของรูปแบบ(the rules of formation) โดยกฎของรูปแบบนี้คือ ข้อจำกัดของการปรากฏอยู่(conditions of existence) ซึ่งยังหมายรวมถึงข้อจำกัดอื่นๆ นั่นคือ ข้อจำกัดของการมีอยู่ร่วมกัน(coexistence), การคงอยู่(maintenance) และการหายไป(disappearance)ในการแบ่งแยกในตัววาทกรรมอันหนึ่ง

รูปแบบของวัตถุ(the formation of objects)

การศึกษารูปแบบของวัตถุจัดได้ว่าเป็นการศึกษามิติของวาทกรรมที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุดใน 4 รูปแบบ โดยฟูโกต์ได้ให้คำอธิบายว่า การปรากฏขึ้นของวัตถุ (objects) นั้นมีความหลากหลาย โดยวัตถุต่างๆ เหล่านี้จะถูกตั้งชื่อ, กำหนดขอบเขต, ถูกวิเคราะห์ และหลังจากนั้นก็จะถูกแก้ไข, ถูกนิยามใหม่, ถูกทำลาย และถูกลบออกไป กระบวนการต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นของวัตถุต่างๆ เหล่านี้เองที่เราสามารถนำมาอธิบายถึง กฎเกณฑ์ของการมีอยู่ของวัตถุในทางวาทกรรมซึ่งปรากฏขึ้นในถ้อยแถลงต่างๆ จำนวนมาก ที่กระจัดกระจายในทางประวัติศาสตร์

การศึกษารูปแบบของวัตถุในวาทกรรมมี 3 ประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันโดยสามารถสร้างแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 3 แบบจำลองของรูปแบบของวัตถุในวาทกรรม

1. **การกำหนดพื้นผิวของการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของวัตถุ** (the first surfaces of their emergence) เป็นการศึกษาว่าวัตถุนั้นได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อใด โดยพื้นผิวของการปรากฏขึ้นของวัตถุนั้นไม่ได้มีลักษณะแบบเดียวกันทั้งหมดสำหรับแต่ละสังคมที่มีความแตกต่างกัน, ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และปรากฏอยู่ในรูปแบบของวาทกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย การปรากฏขึ้นของวัตถุเป็นครั้งแรกนั้น จะทำหน้าที่ในการกำหนดอาณาเขตของตัววัตถุ, ทำหน้าที่เป็นแนวทางในการนิยามสิ่งที่มันกำลังพูดถึงอันจะนำมาสู่แนวทางที่ทำให้ตัวของวัตถุปรากฏขึ้นชัดเจน, สามารถเรียกชื่อได้ และสามารถให้คำอธิบายในตัวของวัตถุนั้นได้

2. **ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขต**(the authorities of delimitation) เป็นการระบุว่าผู้ใดหรือสถาบันใดที่มีอำนาจหลักในสังคมในการกำหนดขอบเขต, ระบุ, ตั้งชื่อ และติดตั้งตัววัตถุนั้นๆ โดยสถาบันในการระบุวัตถุนั้นไม่จำเป็นต้องมีเพียงสถาบันเดียว แต่อาจเป็นการประสานกันระหว่างสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในสังคมก็ได้

3. **การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียด**(the grids of specification) เป็นการระบุระบบของวัตถุที่มีความแตกต่างกันนั้นว่าถูกแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, มีการจัดกลุ่มใหม่อย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ จนกลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรมนั้นได้อย่างไร

รูปแบบของวัตถุจะถูกสร้างขึ้นได้โดยอาศัยกลุ่มของความสัมพันธ์ที่ถูกติดตั้งขึ้นกลุ่มหนึ่งระหว่างการกำหนดในการปรากฏตัวขึ้นของวัตถุ, ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขต และรายละเอียดต่างๆ ของวัตถุ หลังจากนั้นจึงจะสามารถพูดได้ว่าการปรากฏขึ้นของรูปแบบเชิงวาทกรรมอันหนึ่งได้เกิดขึ้นแล้ว

การปรากฏขึ้นของวัตถุในวาทกรรมจำเป็นต้องอาศัยข้อจำกัดต่างๆ โดยเฉพาะข้อจำกัดในทางประวัติศาสตร์ซึ่งนำไปสู่ ‘การพูดบางสิ่ง’ เกี่ยวกับตัวมัน และข้อจำกัดต่างๆ นั้นก็มีความสัมพันธ์กับวัตถุอื่นๆ ด้วย โดยจะนำไปสู่การติดตั้งความสัมพันธ์ต่างๆ

ของความคล้ายคลึงกัน(resemblance), ความใกล้เคียง(proximity), ความห่างเหิน(distance), ความแตกต่าง(difference), การเปลี่ยนรูปร่าง(transformation)ไว้กับตัวของพวกมันเอง ข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ได้ร่วมกันทำหน้าที่ในการกำหนดตัววัตถุ นั้นหมายความว่า เราไม่สามารถจะพูดถึงสิ่งใดๆ ในเวลาใดๆ ก็ได้ การพูดถึงสิ่งใหม่ๆ แท้ที่จริงแล้วไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะการพูดถึงสิ่งใหม่เหล่านี้จะต้องปรากฏภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกลุ่มหนึ่งนั่นเอง

รูปแบบของความสัมพันธ์ที่ได้กล่าวมาแล้วที่ปรากฏขึ้นระหว่างวัตถุต่างๆ นั้น แท้จริงแล้วถูกติดตั้งขึ้นจากสถาบันต่างๆ ในสังคม, กระบวนการเศรษฐกิจและสังคม, แบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ , ระบบของบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคม, เทคนิคต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางสังคม, ชนิดของการจำแนกแยกแยะประเภทต่างๆ, วิธีการกำหนดคุณลักษณะด้วยวิธีการต่างๆ และสิ่งสำคัญคือ ความสัมพันธ์ต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ถูกแสดงในตัววัตถุในตัวของมันเอง แต่ความสัมพันธ์เหล่านี้จะปรากฏขึ้นได้จากการที่ตัววัตถุทางวาทกรรมอันหนึ่งวางตัวของมันเองใกล้ชิดกับวัตถุอื่นๆ, ทำการติดตั้งตัววัตถุเหล่านั้นให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมทั้งทำการนิยามความแตกต่างระหว่างพวกมันซึ่งแท้จริงแล้วการนิยามเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวของวัตถุของวาทกรรมเอง

โดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ในเชิงวาทกรรมนั้นได้ทำหน้าที่ในการกำหนดวัตถุในวาทกรรมให้กลายเป็นวัตถุที่สามารถพูดถึงได้ โดยความสัมพันธ์เชิงวาทกรรมได้กำหนดกลุ่มของความสัมพันธ์กลุ่มต่างๆ ซึ่งวาทกรรมต้องทำการติดตั้ง เพื่อที่จะพูดถึงวัตถุต่างๆ, เรียกชื่อ, วิเคราะห์, จำแนกแยกแยะ และอธิบายพวกมัน ความสัมพันธ์ในเชิงวาทกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนปฏิบัติอย่างหนึ่งในตัวของมันเอง(discourse itself as a practice) โดยไม่ใช่ความสัมพันธ์อันเกิดจากโครงสร้างของภาษาที่ใช้ในวาทกรรมที่ทำหน้าที่เป็นความสัมพันธ์จากภายใน และไม่ได้เกิดจากสถานการณ์ต่างๆ ที่วาทกรรมนั้นได้ถูกใช้อันเป็นความสัมพันธ์ภายนอกเช่นเดียวกัน

เมื่อใช้การศึกษาด้วยวิธีแบบโบราณคดีเพื่อศึกษารูปแบบวาทกรรมในมิติของรูปแบบของวัตถุของวาทกรรม เราจะพบความเป็นหนึ่งเดียวในวาทกรรม(the unity of discourse) ในวัตถุด้วยตัวของพวกมันเอง, ความเป็นหนึ่งเดียวของวาทกรรมในการแพร่กระจายของตัวมัน, ความเป็นหนึ่งเดียวในวาทกรรมในการมีอิทธิพลระหว่างกันในความแตกต่างของพวกมัน หรือความเป็นหนึ่งเดียวกันในความใกล้ชิดหรือความห่างเหินของพวกมัน กล่าวโดยสรุปแล้ว การศึกษาวาทกรรมด้วยวิธีการแบบโบราณคดีจะนำเรากลับไปสู่การเกิดขึ้นของความสัมพันธ์ต่างๆ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการปฏิบัติการในเชิงวาทกรรมในตัวของมันเอง และสิ่งที่เราค้นพบจะไม่ใช่ทั้งโครงสร้าง(a configuration) หรือรูปแบบ(a form) แต่เป็นกลุ่มของกฎต่างๆ ที่อยู่ในปฏิบัติการอันหนึ่งและทำหน้าที่ในการนิยามลักษณะเฉพาะตัวของมันเอง

แนวคิดเรื่องมนุษยนิยม(Humanism)

แนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)นั้นปรากฏในฐานะของปรัชญาแขนงหนึ่งที่สามารถย้อนกลับไปตั้งแต่สมัยโบราณผ่านนักคิดทั้งจากโลกตะวันตกและตะวันออกจำนวนมาก โดยนักคิดที่แสดงคุณลักษณะแบบมนุษยนิยมนี้ได้เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นอย่างมากในยุคปัจจุบัน โดยแนวคิดเกี่ยวกับมนุษยนิยมนั้นมีข้อเสนอสำคัญที่มีรูปแบบง่ายๆ ซึ่งเน้นไปที่เป้าหมายในชีวิตมนุษย์ที่มีความสุขมากที่สุดในโลกนี้(for the happiness of man upon this earth) และมีความสุขภายใต้การจำกัดต่างๆ ของธรรมชาติ(the confines of the Nature) ซึ่งตัวมนุษย์นั้นได้อาศัยอยู่ แนวคิดที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของชีวิต(man-centered theory of life)นั้นได้ปรากฏอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยโบราณทั้งในสังคมตะวันตกและตะวันออก ภายใต้ชื่อเรียกต่างๆ ที่มีความหลากหลาย แต่ชื่อที่สามารถระบุได้อย่างเหมาะสมที่สุดคือมนุษยนิยม(Humanism)นั่นเอง

ความหมายของมนุษยนิยม

ลามอนท์(Lamont, 1949, p.18) ได้ให้คำจำกัดความสั้นๆ สำหรับแนวคิดมนุษยนิยมว่า หมายถึง ปรัชญาของการกระทำด้วยความสนุกสนานสำหรับการทำให้เกิดความดียิ่งขึ้น ในความเป็นมนุษย์ทั้งหมดในโลกทางธรรมชาติแห่งนี้และมีความสอดคล้องกับระเบียบวิธีต่างๆ ของการใช้เหตุผลและประชาธิปไตย และโดยทั่วไปแล้วแนวคิดมนุษยนิมนั้นไม่ใช่ปรัชญาสำหรับบุคคลที่เป็นนักปรัชญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่แนวคิดมนุษยนิยมเป็นแนวทางในการคิดและการกระทำประการหนึ่งสำหรับมนุษย์ทั่วไปที่มองหาความสุขและการใช้ชีวิตที่มีประโยชน์อย่างแท้จริง

หลักการพื้นฐานของมนุษยนิมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นแปดประการดังนี้

1. แนวคิดมนุษยนิยมเชื่อในจักรวาลวิทยาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ (naturalistic cosmology) หรืออภิปรัชญา (metaphysics) หรือทัศนคติต่อจักรวาลที่ปฏิเสธรูปแบบต่างๆ ของสิ่งที่เหนือธรรมชาติทั้งหมดและตระหนักถึงธรรมชาติ (nature) ที่เปรียบเสมือนกับผลรวมทั้งหมดของสิ่งที่มีตัวตนอยู่ (the totality of being) และเปรียบเสมือนกับระบบของเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอันหนึ่งซึ่งปรากฏอย่างอิสระจากความใส่ใจหรือความตระหนักใดๆ

2. แนวคิดมนุษยนิมนั้นเชื่อว่ามนุษย์คือผลผลิตที่มีวิวัฒนาการอันหนึ่ง (an evolutionary product) ของธรรมชาติขนาดใหญ่ซึ่งตัวมนุษย์เองคือส่วนหนึ่ง และมนุษย์เป็นสิ่งที่เป็นอย่างเดียวในร่างกายและบุคลิกภาพโดยไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ (an inseparable unity of body and personality) ไม่มีใครสามารถอยู่เหนือความตายได้ โดยความคิดดังกล่าวนี้ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ถูกพิสูจน์ได้แบบวิทยาศาสตร์

3. มนุษยนิยมเชื่อว่าการคิดของมนุษย์เป็นธรรมชาติเท่ากับการเดินหรือการหายใจ โดยการคิดนี้ถูกเชื่อมโยงกับการทำงานของสมองอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และความคิดต่างๆ นั้นปรากฏขึ้นมาและมีความเป็นจริงเมื่อร่างกายที่มีความซับซ้อนอันหนึ่งอย่างเช่นร่างกายมนุษย์กำลังปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและกำลังทำงานในด้านสติปัญญาอยู่

เท่านั้น โดยมนุษยนิยมได้ปฏิเสธการมีอยู่อย่างอิสระในอาณาเขตที่แยกจากกันระหว่างความคิด และการทำงานของสมองซึ่งเป็นอวัยวะอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิตที่มีความซับซ้อนอย่างเช่นมนุษย์

4. มนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษย์มีอำนาจและศักยภาพในการแก้ปัญหาของตนเอง ให้ประสบผลสำเร็จได้ผ่านการพึ่งพาต่อเหตุผลและระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานหลัก ในการแก้ปัญหาเหล่านั้น และใช้เหตุผลและระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์นั้น ในการขยายความรู้เกี่ยวกับความจริงของมนุษย์อย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้นไปได้

5. มนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษยชาติครอบครองอิสระอย่างแท้จริงในการกระทำที่สร้างสรรค์ และเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมเป้าหมายของพวกเขาเองภายในข้อจำกัดต่างๆ ที่สมเหตุสมผล โดยความคิดเช่นนี้มีความขัดแย้งกับทฤษฎีทั้งหมดของการกำหนดเป้าหมายล่วงหน้าของจักรวาล (universal predestination), นิชิตินิยม(determinism)และชะตานิยม(fatalism)

6. มนุษยนิยมเชื่อในจริยธรรมหรือศีลธรรมอันหนึ่งที่วางรากฐานแห่งค่านิยมต่างๆ ทั้งหมดของมนุษย์ทั้งหมดใน ประสบการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ภายในโลกนี้ (this-earthly experiences and relationships) และจริยธรรมและศีลธรรมนี้ได้ยึดเอาความสุข, อิสรภาพ และความก้าวหน้าภายในโลกนี้(ทางเศรษฐกิจ,ทางวัฒนธรรม และทางจริยธรรม) ของมนุษยชาติทั้งหมดเป็นสิ่งที่ได้รับการยึดมั่นอย่างสูงสุด โดยทั้งนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับชาติ, เชื้อชาติ และศาสนา

7. มนุษยนิยมเชื่อว่า การพัฒนา ศิลปะ ให้ กว้าง ขวาง ที่ สุด และ การพัฒนาในความตระหนักในความงามให้กว้างขวางขึ้นซึ่งรวมถึงความซาบซึ้งในธรรมชาติภายนอก (the appreciation of external Nature) ด้วย เพราะว่าประสบการณ์ในเชิงสุนทรียะ น่าจะเป็นความจริงที่มีอยู่ทั่วไปในชีวิตของมนุษย์ด้วยเช่นเดียวกัน

8. มนุษยนิยมเชื่อในโครงการทางสังคมที่ได้รับการแผ่ขยายออกไป เพื่อทำการติดตั้งให้ทั่วทั้งโลกมีประชาธิปไตยและความสุขโดยตั้งอยู่บนรากฐานของระเบียบทางเศรษฐกิจที่แบ่งบานและมีความร่วมมือกันทั้งในระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ

การพึ่งพาการใช้เหตุผลและการแสวงหาความรู้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของ
แนวคิดมนุษยนิยม

ในทางประวัติศาสตร์แล้วมีแนวทางในการแสวงหาความจริงหรือความรู้ 5 แนวทางด้วยกันนั่นคือ 1) การเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์(Revelation) 2) การกำหนดของผู้มีอำนาจ(Authority) 3) การหยั่งรู้(Intuition) 4) การใช้เหตุผลตามแนวคิดเหตุผลนิยม(Rationalism) และ 5) ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์(Scientific method) ดังนี้

1. การเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Revelation)

แนวทางแรกในการแสวงหาความจริงและความรู้นี้ถูกใช้อย่างมากจากศาสนาต่างๆ ตั้งแต่โบราณที่อ้างอิงการเปิดเผยของสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติในการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ เช่นเดียวกับที่ศาสดาที่ได้รับการเคารพและผู้นำทางศาสนาที่จะได้รับถ้อยคำจากพระเจ้า (the word of God)ไม่ว่าจะได้รับโดยตรงหรือโดยอ้อม และความรู้นั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นความจริงที่สมบูรณ์และเป็นสัจธรรมซึ่งพระเจ้าได้มอบให้แก่มนุษย์ในรูปแบบของการเปิดเผยสัจธรรม

คุณลักษณะอีกประการที่ถือว่าเป็นการได้มาของการเปิดเผยจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งจะพบได้จากความรู้ที่สืบทอดมาจากคนในสมัยโบราณนั่นคือ การการพึ่งพาเวทมนตร์ที่บริสุทธิ์ และเรียบง่ายในรูปแบบของการทำนายโชคชะตา(the form of divination) โดยเราจะสามารถระบุได้การทำนายในรูปแบบที่มีความแตกต่างกันได้มากกว่าห้าสิบประเภทซึ่งถูกใช้มาตลอดช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ รูปแบบของการทำนายที่ถือว่าเป็นที่แพร่หลายในยุคโบราณคือ การทำนายจากการสังเกตวัตถุที่ถูกใช้ในการบูชา (Hieromancy), การทำนายจากควันจากแท่นบูชา(Capnomancy) และโหราศาสตร์ซึ่งเป็นการทำนายจากดวงดาว (Astrology) จากความรู้และความจริงที่ได้มาจากโหราศาสตร์จะปรากฏคุณลักษณะ(character) และวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนที่ถูกกำหนดมาก่อนโดยตำแหน่งที่ถูกกำหนดขึ้นบนท้องฟ้า ในช่วงเวลาที่บุคคลนั้นได้ถือกำเนิดขึ้น โดยความคิดเช่นนี้ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมยุคปัจจุบัน

เช่นเดียวกัน นอกจากนี้การทำนายอีกชนิดหนึ่งที่คนในยุคปัจจุบันยังคงมีความเชื่ออยู่ว่าเป็นแนวทางที่จะได้มาซึ่งความรู้หรือความจริงอีกอย่างหนึ่งที่ใช้หลักของการทำนายนี้คือ การดูลายมือ (Palmistry)

วิธีการของการได้มาซึ่งความรู้และความจริงจากการเปิดเผยของสิ่งเหนือธรรมชาตินี้ยังสามารถได้มาจากผู้มีความเลื่อมใสทางศาสนาด้วย โดยบุคคลเหล่านี้ถูกเชื่อว่าจะสามารถติดต่อกับพระเจ้าหรือจิตวิญญาณของโลก(the World-Soul)ผ่านการอยู่เหนือเหตุผล(super-rational) และการใช้กระแสจิตที่เหนือประสาทสัมผัสทั้งห้า(super-sensuous trances), ภาพนิมิตต่างๆ(visions) และการหยั่งรู้ต่างๆ(intuitions) ด้วย

2. การกำหนดของผู้มีอำนาจ(Authority)

การได้มาของความรู้และความจริงในรูปแบบที่สองซึ่งปรากฏขึ้นเมื่อศาสนาหนึ่งได้เจริญเติบโตมากขึ้นและมีรากฐานที่เข้มแข็งมากขึ้นซึ่งเริ่มมีความต้องการที่จะยกเอาการกำหนดความรู้และความจริงต่างๆ ที่มีความคงที่จากการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง(authentic revelation) ขึ้นมา และทำการกำหนดว่าการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นควรที่จะถูกตีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นรูปธรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลายได้อย่างไร โดยบ่อยครั้งจะพบว่าบุคคลในคริสตจักรหรือผู้มีตำแหน่งสูงสุดอย่างเช่น พระสันตะปาปาซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความศรัทธาและมีศีลธรรมอย่างไม่บกพร่องนั้นถูกคิดว่าเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นผู้มีอำนาจทำให้สมาชิกของคริสตจักรจะต้องเชื่อฟังต่อคำสอนอย่างไม่ถูกตั้งคำถามที่ได้รับมาจากการสอนหรือตัดสินของพระสันตะปาปาซึ่งถูกตระหนักแล้วว่าเป็นผู้มีอำนาจ

ไม่เพียงแต่ในพื้นที่ของศาสนาซึ่งระเบียบวิธีของการมีอำนาจ(the method of authority)จะเป็นที่ยอมรับในอ้างความรู้และความจริง แต่ยังพบคุณลักษณะเดียวกันนี้ได้จากพื้นที่ทางการเมือง พื้นที่ทางศิลปะ หรือแม้แต่พื้นที่ทางวิชาการที่จะความศรัทธาของบุคคลต่างๆ ซึ่งปรารถนาที่จะอยู่ภายใต้ความคิดเห็นของบุคคลบางคน หรือปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงความตึงเครียดจากความคิดที่อิสระนั้นได้ให้ความยินยอมของพวกเขาต่อ 'ความจริง' ใดๆก็ตามของกลุ่มบุคคลที่ให้

คำปรึกษาที่มีอยู่มานาน หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีหน้าที่นั้นหรือผู้มีอำนาจในการครอบงำได้ส่งมอบมาให้การยินยอมของจิตใจต่อผู้มีอำนาจนี้โดยทั่วไปแล้วเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มคนผู้พยายามปกป้องทัศนคติแบบดั้งเดิมในพื้นที่ของความรู้ และพื้นที่ของการคงอยู่ของสถานะเดิม(the status quo)ในพื้นที่ของกิจการต่างๆ ในทางสังคม และทางเศรษฐกิจ ทั้งระเบียบวิธีของผู้มีอำนาจและการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้กล่าวมาแล้วต่างก็ต้องการให้บุคคลยอมรับพวกมันในลักษณะของความศรัทธาที่ไม่สามารถจะเอาชนะได้เลย

3. การหยั่งรู้ (Intuition)

ระเบียบวิธีในการแสวงหาความรู้และความจริงอีกประการหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสองประการแรกแต่ถูกตั้งอยู่ในสถานะที่สูงกว่าในเชิงปรัชญาคือ การหยั่งรู้(Intuition)ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจต่อความจริงของด้วยคุณลักษณะของมนุษย์เองโดยปราศจากการใช้กระบวนการในการใช้เหตุผลใดๆ การหยั่งรู้นั้นถือว่าเป็นระเบียบวิธีที่นำมาซึ่งความรู้ที่ไม่มีข้อผิดพลาดและชัดเจนในตัวเองที่มักถูกใช้เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของศาสนาและลัทธิความเชื่อต่างๆ โดยนักมนุษยนิยมไม่ได้ทำการปฏิเสธว่ามนุษย์ไม่สามารถมีพรสวรรค์ในบางสิ่งที่สามารถถูกเรียกว่าการหยั่งรู้ได้ แต่จะทำการยอมรับได้ตรงเท่าที่การหยั่งรู้นั้นปรากฏขึ้นในลักษณะที่เชื่อถือได้ โดยการหยั่งรู้ถูกแสดงในรูปแบบของการรับรู้ทางประสาทสัมผัสหรือการคิดที่ว่องไวซึ่งเจาะทะลุทะลวงเข้าสู่หัวใจของสถานการณ์หนึ่งได้ด้วยความเร็วที่มากกว่าปกติ ยกตัวอย่างเช่น ‘การหยั่งรู้ของผู้หญิง’(woman’s intuition)ที่คล้ายกับว่าเพศหญิงในสายพันธุ์สิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้ครอบครองคุณลักษณะพิเศษอันหนึ่งของความรู้ที่ไม่ถูกแสดงในเพศชาย แก่นแท้ของความจริงภายใต้มายาคติเช่นนี้คือ การรับรู้ของผู้หญิงในสถานการณ์ต่างๆ อาจทำหน้าที่อย่างรวดเร็วและถูกต้องมากกว่าผู้ชายอันเนื่องมาจากการฝึกฝนและความสามารถในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมนั่นเอง การหยั่งรู้ไม่ได้เป็นมากไปกว่าการคาดเดาที่รวดเร็วผ่านกลางสัญกรณซึ่งอาจพิสูจน์ว่าถูกต้องได้ แต่ก็มีคามจำเป็นต้องทำการพิสูจน์ความจริง(verification)อยู่ด้วยเสมอ

4. การใช้เหตุผลตามแนวคิดเหตุผลนิยม (Rationalism)

แนวทางในการแสวงหาความรู้ประการที่สี่ซึ่งมนุษยนิยมไม่ให้การยอมรับคือแนวทางในการแสวงหาเหตุผลแบบแนวคิดเหตุผลนิยมแบบดั้งเดิม (traditional rationalism) ซึ่งวางตัวมันเองตรงจุดเริ่มต้นบนข้อสันนิษฐานพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และตรรกศาสตร์ต่างๆ ซึ่งถูกใช้ผ่านหลักของการนิรนัย (deduction) ที่เข้มงวดซึ่งทำการจัดการความซับซ้อนของความคิดต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างใกล้ชิดให้เข้าสู่สิ่งที่มีความสัมพันธ์กันทั้งหมดอันหนึ่ง โดยการแสวงหาความรู้แบบแนวคิดเหตุผลนิยมนี้เป็นระเบียบวิธีอันหนึ่งที่มีหลักการทางปรัชญาที่สำคัญและเป็นวิธีการที่นักปรัชญาอย่างสปิโนซา (Spinoza) พึ่งพาในการแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ยังสามารถพบระเบียบวิธีเช่นนี้ได้จากนักคิดกลุ่มเหตุผลนิยมคนอื่น ๆ ด้วยระเบียบวิธีนี้มีจุดบกพร่องร้ายแรงตรงที่ระเบียบวิธีเช่นนี้ไม่ได้ยอมรับข้อเสนอดั้งเดิมที่อาจถูกเลือกผ่านการแสวงหาความรู้และความจริงผ่านการหยั่งรู้ และไม่ยอมรับข้อสรุปต่างๆ ในท้ายที่สุดที่มาจาก การตรวจสอบความถูกต้องผ่านการทดลองด้วยเช่นเดียวกัน โดยความคิดแบบเหตุผลนิยมแบบเดิมนี้อาจพัฒนามาสู่การให้เหตุผลแบบร่วมสมัยซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้และความจริงด้วยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง

5. ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method)

ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นวิธีการแสวงหาความรู้แบบใหม่ที่มีความสำคัญกับการตรวจสอบความถูกต้องในเชิงประจักษ์ และการทำการทดลองที่ถูกควบคุม (the empirical verification and controlled experimentation) ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญสูงสุดในวิทยาศาสตร์สมัยใหม่นั้นเอง โดยแท้จริงแล้วระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่นี้ได้ใช้ระเบียบวิธีของการมีอำนาจ (authority), การหยั่งรู้ (intuition) และการใช้เหตุผลแบบดั้งเดิม (rationalism) ในปริมาณที่จำกัด ตลอดเวลาที่ยาวนานมาแล้วนั้น นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการพัฒนาระเบียบวิธีการใช้อำนาจ (authority) ในรูปแบบของข้อเท็จจริงและกฎที่ถูกให้ความรู้มาอย่างต่อเนื่อง แต่ตัวของระเบียบวิธีของการมีอำนาจนี้ต้องสามารถถูกท้าทายและเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องด้วยการตัดสินทางวิทยาศาสตร์ใดๆ ก็ตามจะต้องถูกควบคุมต่อการร้องขอให้มีการเปลี่ยนแปลง

ให้ดียิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้ นักวิทยาศาสตร์ยังพึ่งพาการหยั่งรู้(Intuition)ซึ่งเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ เมื่อพวกเขากำลังจะสร้างจินตนาการต่างๆ ของพวกเขาเองเพื่อสร้างสมมติฐานแบบใหม่ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาอันหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้นักวิทยาศาสตร์ยังใช้ประโยชน์จากระเบียบวิธีของนักเหตุผลนิยม ตรรกะที่ระเบียบวิธีนั้นจะนำมาซึ่งการอนุมานที่เข้มงวดจากหลักฐานต่างๆ ที่มีความชัดเจน จากวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ เช่นเดียวกันนี้นักวิทยาศาสตร์ยังสามารถยอมรับหลักการของ แนวคิดเหตุผลนิยมแบบเดิมในความสอดคล้องกันอย่างสูงสุดท่ามกลางความคิดต่างๆ ว่าเป็นจริงได้ โดยเพื่อให้ได้มาซึ่งความสอดคล้องกันเช่นนี้จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบของระบบของข้อเสนอต่างๆ ซึ่งทั้งหมดจะต้องมีความสอดคล้องระหว่างกันทั้งหมดอย่างเข้มงวด โดยจะต้องเป็นอุดมคติอันหนึ่งของศาสตร์ใดๆ ก็ตามที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์แขนงอื่นๆ ในภาพรวมทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น ทุกๆ ข้อเสนอที่ถูกยอมรับว่าจริงในทางชีววิทยาน่าจะมีความสอดคล้องกันทั้งหมดกับข้อเสนอต่างๆ ที่ถูกยอมรับว่าจริงในทางจิตวิทยาเช่นเดียวกันด้วย โดยหลักการเช่นนี้จะได้รับการยึดถือท่ามกลาง ความรู้ในสาขาต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันทั้งหมด

เราจะพบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของแนวทางจากสามในสี่ของการแสวงหาความรู้ที่ไม่สามารถยอมรับได้ของแนวคิดมนุษยนิยมได้ถูกนำมาใช้ร่วมกันกับการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการแสวงหาความรู้สมัยใหม่ที่อาศัยวิธีการวิทยาศาสตร์ได้ก่อตัวขึ้น ผ่านการยอมรับระเบียบวิธีต่างๆ ในอดีตและเพิ่มเติมคุณลักษณะที่ใช้ในการแยกแยะ ด้วยการให้การยืนยันผ่านความเป็นเชิงประจักษ์ด้วยการสังเกตและการทำการทดลองที่มีความถูกต้อง จากคุณลักษณะของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการประสบความสำเร็จอย่างมากในการแพร่ขยายอาณาเขตของความรู้, การเร่งรัดให้เกิดกระบวนการของการประดิษฐ์คิดค้น และทำให้เกิดการขยายตัวของความสามารถในการควบคุมของมนุษย์เหนือสภาพแวดล้อม ของตัวเอง

แนวคิดมนุษยนิยมได้พึ่งพาระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ของมนุษย์ และอาศัยหลักฐานต่างๆ ที่ได้จากระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ในการพยายามที่จะกำหนดธรรมชาติ

ของความจริง(the nature of truth) โดยการวิเคราะห์ทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์ (the natural and the social sciences) ได้แสดงให้เห็นว่าเราไม่สามารถได้มาซึ่งสิ่งที่ถูกเรียกว่า ‘ความจริงโดยสมบูรณ์’(absolute truth) แต่น่าจะได้มาซึ่งความน่าจะเป็นที่มีระดับที่แตกต่างกัน (varying degrees of probability) และการประมาณใกล้เคียงของความจริงที่ถูกต้องและสมบูรณ์มากกว่า กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความเป็นจริงที่ได้จากระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์นั้นคือ สิ่งที่มีความน่าจะเป็นอย่างมากๆ(the very, very probable) แต่ความจริงในลักษณะนี้จะเป็นแนวทางที่พึงพาได้ต่อการกระทำในทางปฏิบัติและเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่เราจะสามารถพบได้ในวิทยาศาสตร์, ปรัชญา, การเมือง หรือในพื้นที่อื่นๆ ของกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

นอกจากนี้การศึกษาเชิงวัตถุวิสัยของวิทยาศาสตร์(an objective study of science) ได้แสดงให้เห็นว่าความรู้ทั้งหมดสามารถเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ของมนุษย์เองภายในโลกที่เป็นธรรมชาตินี้ โดยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้ทำการปฏิบัติการโดยปราศจากการพึ่งพาใดๆ จากคุณลักษณะที่เหนือธรรมชาติของมนุษย์ในการที่จะเข้าถึงการได้รับความจริงในรูปแบบที่เหนือธรรมชาติ แนวคิดมนุษย์นิยมได้แสดงความเชื่อที่ว่าความจริงหรือความรู้ทั้งหมดมีสถานะและต้นกำเนิดตามธรรมชาติแบบเดียวกันซึ่งความจริงทางวิทยาศาสตร์นั้นมีต้นกำเนิดอยู่ในประสบการณ์ของโลกนี้ของมนุษย์(the this-earthly experience of man) แต่ความเป็นจริงทางจิตวิญญาณหรือทางจริยธรรมนั้นมาจากสิ่งที่อยู่สูงกว่าธรรมชาติในแนวทางที่แตกต่างกัน

เช่นเดียวกันนี้ กระบวนการในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์บ่งชี้ว่าไม่มีความคิดหรือกลุ่มความคิดใดๆ ที่จะประสบความสำเร็จในฐานะของการเป็นความรู้ได้โดยทันที การติดตั้งความรู้ในสาขาใดๆ นั้นล้วนแล้วแต่ต้องการเวลา(time)และปัญหา(trouble) ในรูปแบบของการสังเกต, การครุ่นคิด, การทำการทดลอง และการทดสอบเสมอ ข้อเท็จจริงนี้ ได้ทำการปฏิเสธการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนาหรือการหยั่งรู้บางอย่างในฐานะของวิธีการได้มาของความจริงอย่างหนึ่งโดยทันที โดยการหยั่งรู้จากแหล่งที่มาใดๆ นั้นไม่สามารถเชื่อถือได้จนกระทั่งผ่านการทดสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้วเท่านั้น

ความเป็นไปไม่ได้ของความรู้ที่ชัดเจนในตัวเองและปรากฏชัดโดยทันทีของความรู้ จากระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์นี้ได้มีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับข้อเท็จจริง ที่ประสาทสัมผัสต่างๆ และภาพจากประสาทสัมผัสต่างๆ นั้น 'เป็น' ซึ่งมีอยู่ในประสบการณ์ของมนุษย์ แต่สิ่งเหล่านั้นก็ไม่ได้มีความเท่าเทียมกับความรู้ในตัวของพวกเขาเอง ประสาทสัมผัสต่างๆ (sensations) และการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sense-perception) ในการไหลที่เป็นพื้นฐาน และไม่สามารถแบ่งแยกได้นั้นเป็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถตระหนักได้อย่างง่ายดาย และไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกหรือผิดในตัวของพวกเขาเอง พวกมันถูกทำให้รู้สึกหรือมีประสบการณ์โดยทันที ซึ่งได้สถาปนาประสบการณ์โดยรวมทั้งหมดของมนุษย์ยิ่งขึ้น แต่สิ่งนี้อยู่ในระดับที่แตกต่างจาก ประสบการณ์ที่เป็นความรู้ซึ่งตรงจุดนี้เองที่สร้างความชัดเจนให้กับเรายิ่งขึ้นเมื่อเราทำความเข้าใจว่า สัตว์ส่วนใหญ่ที่รู้สึกเจ็บปวดและยินดีและมีประสาทสัมผัส แต่ไม่ได้มีเหตุผลและไม่ได้มาซึ่งความรู้

แนวคิดมนุษยนิยมถือว่าเป็นแนวคิดใหม่จากตะวันตกที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา เนื่องจากอิทธิพลของ การเปิดประเทศในทางการค้ากับต่างชาติโดยเฉพาะกับกลุ่มประเทศจากตะวันตก โดยแนวคิดมนุษยนิยมถือเป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดอื่นๆ ซึ่งร่วมกันจัดการกับ ความสัมพันธ์ต่างๆ ของโลกและสังคมโดยเริ่มให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางของชีวิต และความสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งถือว่ามีบทบาทสำคัญในการเข้ามาเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้แบบเดิม ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ถูกกำหนดผ่านความรู้ทางศาสนาที่มีลักษณะของการแสวงหาความรู้ ที่พึงพาคูณลักษณะที่เหนือธรรมชาติต่างๆ ให้เข้าสู่กรอบความรู้แบบใหม่ที่อาศัย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักในการสร้างความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยในช่วงเวลาต่อมา จนถึงปัจจุบันด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชาย และหญิงที่ปรากฏในสื่อต่างๆ มีการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นชายที่ปรากฏในสื่อ

ภาพความเป็นชายที่ปรากฏในสื่อมวลชนประเภทต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะที่แสดงถึงความเป็นชายที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาของชาตรี ลีศิริวิทย์ (2551)ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘ภาพเสนอของผู้ชายในนิตยสารปลูกใจเสือป่าช่วงปีพ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2527’ งานวิจัยชิ้นนี้ได้มุ่งหมายที่จะสืบค้นภาพเสนอผู้ชาย “ชนชั้นกลาง” ในช่วงปีพ.ศ. 2516 - พ.ศ. 2527 โดยได้ทำการศึกษานิตยสารแมนและหนุ่มสาวเป็นแหล่งของการสืบค้น พบว่า “ความเป็นชาย” ที่ความเป็นชายที่ปรากฏในหนังสือเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมในทางสังคม ความเป็นชายจึงไม่ใช่แก่นสารที่ถาวรแต่กลับเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลไปตามการเปลี่ยนแปลงเชิงประวัติศาสตร์

ในช่วงเวลาพ.ศ. 2517-2527 “ความเป็นชาย” ที่สะท้อนผ่านนิตยสารแมนและหนุ่มสาวจะถูกแสดงบนพื้นที่ 2 แห่งคือ พื้นที่ในมุ้งที่เป็นพื้นที่ส่วนตัวของผู้ชาย และพื้นที่นอกมุ้งที่เป็นพื้นที่สาธารณะ คือ

1. พื้นที่ในมุ้ง คือความเป็นชายในลักษณะความเป็นชายในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งผูกโยงกับเรื่องผู้หญิงและเพศวิถี การจัดวางผู้หญิงในนิตยสารแมนและนิตยสารหนุ่มสาวมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นวัตถุทางเพศให้ผู้ชายจับจ้องมองดู ผู้ชายในกลุ่มนี้จึงมีลักษณะที่เห็นผู้หญิงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของครีเอทีฟ 4 คือ สุรา นารี พาชี กีฬาบัตรซึ่งเป็นคติไทยที่มีอยู่เดิม ขณะที่ ลักษณะที่สอง เน้นไปในลักษณะที่เพื่อให้ผู้ชายเลือกใช้สอยได้ นั่นคือ การจัดวางให้ผู้หญิงเป็นสินค้า การจัดวางในลักษณะนี้ตอบรับกับวิถีของคนในชนชั้นกลางที่มองความสัมพันธ์ผ่านระบบตลาด การที่ชนชั้นกลางเลือกซื้อสินค้าสิ่งหนึ่งนั้นต้องมองไปที่คุณสมบัติของที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งนั้น กรณีของการจัดวางผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน ชนชั้นกลางรับเอาคติผิวเดียวเมียเดียวมาใช้ ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละทิ้งลักษณะความเจ้าชู้ไป

2. ความเป็นชายในพื้นที่อื่นๆ นอกมุ้ง หมายถึง ความเป็นชายที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ โดยสามารถแยกออกเป็น 4 องค์ประกอบคือ ความรอบรู้, รสนิยม, อุดมการณ์ และทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังนี้

2.1 ความรอบรู้ คุณลักษณะความเป็นชายดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของชนชั้นกลาง กล่าวคือ ชนชั้นกลางเชื่อในเรื่องของการศึกษาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเลื่อนสถานะ ความรอบรู้นั้นถือว่าเป็นเครื่องหมายของคนฉลาด โดยความฉลาดนั้นเป็นดัชนีชี้วัดค่าประสิทธิภาพของชนชั้นกลางในเรื่องต่างๆ ความรอบรู้ของชนชั้นกลางอาจแสดงผ่านเรื่องของเครื่องใช้ที่ทันสมัย ข้าวสารบ้านเมือง หรือเทคนิควิธีการในเรื่องเพศสัมพันธ์ ความรอบรู้ทำให้ชายชนชั้นกลางเป็นผู้กุมอำนาจในการขับเคลื่อนสังคม

2.2 รสนิยม เป็นคุณลักษณะความเป็นชายที่มีคติในเรื่องความแข็งแกร่งของร่างกายที่มีคุณลักษณะแบบ “มาดแมน” โดยนิตยสารแมนและหนุ่มสาวได้แสดงผ่านสื่อบนทีวีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวล่าสัตว์ แต่เมื่อมีเรื่องความแข็งแรงเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาจึงมีการลดความรุนแรงลง กลายเป็นการแสดงรสนิยมผ่านคอลัมน์ของสะสมเช่น อาวุธ กล่าวคือ อาวุธ เช่น ปืนและมีด กลายมาเป็นของสะสมประจำบ้านไป แทนที่จะมีไว้ใช้ในบริบทเดิมที่เป็นอาวุธหรือของสะสมภายในบ้านซึ่งเป็นยุทธโศปกรณ์ขนาดใหญ่อันทันสมัย ได้แก่ รถถัง เครื่องบิน หรือเรือรบ ซึ่งเป็นการเสริมแสนยานุภาพในเรื่องความรุนแรงเพื่อเป็นเครื่องประดับประดาของผู้ชาย แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น รสนิยมเรื่องบันเทิงของผู้ชายในยุคปัจจุบันนั้นเป็นกิจกรรมความบันเทิงที่อยู่ในบ้านเป็นหลัก เช่น ดูหนัง ฟังเพลง หรืออ่านหนังสือ รสนิยมความบันเทิงนี้มาควบคู่กับ “ความรอบรู้” นั่นเอง กล่าวคือ ชนชั้นกลางไม่ได้เสพความบันเทิงในเชิงสุนทรีย์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคงมีความรอบรู้ลงไปในเรื่องภูมิหลังประวัติศาสตร์ที่มา, บทวิเคราะห์วิจารณ์ รวมทั้งอาจจะต้องมีอุดมการณ์ความเชื่อบางอย่างมากำกับด้วย

2.3 อุดมการณ์ โดยคุณลักษณะนี้ ชายชนชั้นกลางในนิตยสารแมนและหนุ่มสาวนั้นแสดงอุดมการณ์ของการต่อสู้เพื่อชนชั้นล่างอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมีประเด็นทางสังคม

และประเด็นทางการเมืองปรากฏในเนื้อหาของนิยายสารด้วย อุดมการณ์จึงถือว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของความเป็นชายชนชั้นกลาง

2.4 ทรัพย์สินของชนชั้นกลาง เป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งของความเป็นชายชนชั้นกลางในพื้นที่นอกมุ้ง โดยแสดงการสะสมทุนเพื่อแสดงสถานะทางสังคม โดยช่วงต้นนั้น ชนชั้นกลางมีลักษณะเป็นครอบครัว อันประกอบไปด้วยสมาชิก พ่อ-แม่ และลูกไม่เกิน 2 คน ต่อมาเมื่อเกิดการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจขึ้น ชายชนชั้นกลางมีลักษณะที่อยู่คนเดียวมากขึ้น โดยสะท้อนให้เห็นผ่านทรัพย์สินต่างๆ จากรถยนต์ก็กลายเป็นรถจักรยานยนต์ หรือถุงยางอนามัยที่เริ่มต้นเป็นเครื่องมือวางแผนครอบครัว แต่ในเวลาต่อมาได้กลายเป็นเกราะป้องกันจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

ในเวลาต่อมา ภาพของผู้ชายที่มีคุณลักษณะบางอย่างที่คล้ายกับเพศหญิงได้ปรากฏขึ้นผ่านสื่อมวลชนประเภทเพลง โดยอมรรัตน์ รัตนภาสุร (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การนำเสนอภาพความเป็นชายในเพลงไทยสมัยนิยม : วิเคราะห์นักร้องชายยอดนิยม ระหว่างปีพ.ศ.2531-2533’ พบว่า ภาพความเป็นชายที่ถูกผลิตในเพลงไทยสมัยนิยมมีเพียง 2 รูปแบบ คือ ผู้ชายสำอางและสุภาพ และผู้ชายเข้มและแกร่ง ทั้งสองรูปแบบนี้ต่างเป็นผู้ชายในอุดมคติที่สร้างขึ้นจากโลกแห่งสัญลักษณ์ ให้มีภาพพจน์ของผู้ชายที่ดี มีลักษณะของความเป็นคนดีในอุดมการณ์ของผู้ผลิตซึ่งผู้ผลิตได้รับการถ่ายทอดมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ทางสังคม และนำเสนอโดยใช้กระบวนการโปรโมชันต่างๆ ถ่ายทอดอุดมการณ์เหล่านั้นผ่านสัญลักษณ์ให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการสื่อสารของผู้ผลิตผ่านตัวนักร้องและบทเพลงไปถึงวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้บริโภคส่วนใหญ่ ภาพของผู้ชายสำอางและสุภาพแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะแบบเพศหญิงซึ่งแตกต่างไปจากภาพความเป็นชายในพ.ศ.2517-2527 จากการศึกษาของชาติรี ลีศิริวิทย์(2551)ที่ยังแสดงถึงการกำหนดเพศชายที่ต้องมีคุณลักษณะทางเพศชายและแยกขาดออกจากการมีคุณลักษณะของเพศหญิงผ่านการกำหนดคุณค่าของสังคมด้วยความรู้ทางการแพทย์และจิตวิทยา

จากการวิเคราะห์จากภาพรวมของนักร้องชายที่ถูกนำเสนอในงานเพลงจำนวน 180 ชุด ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2531-2533 โดยการศึกษาจาก“เพลง”ในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ รูปแบบ และแนวคิดที่สะท้อนภาพของรูปแบบความเป็นชายที่มีลักษณะที่จำกัดเพียงแค่สองรูปแบบ คือ

1. ผู้ชายสำอางและสุภาพ โดยภาพลักษณ์ของผู้ชายรูปแบบนี้จะถูกนำเสนอถึง รูปร่าง หน้าตา และการแต่งกายดี สะอาดสะอ้านทั้งหน้าตาและการแต่งกาย ท่าทางการแสดงออกบ่งบอกถึงความเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบความเป็นชายที่สำอางและสุภาพ จะมีลักษณะเด่นที่ปรากฏอย่างชัดเจนประการแรกคือ รูปร่างหน้าตาดี สะอาดสะอ้าน ไม่นิยมไว้หนวดเครา หากมีก็เพียงหนวดเล็กน้อย ผมหวดสั้นเรียบร้อย โดยเฉพาะกรณีที่เป็น นักร้องเดี่ยวจะปรากฏเด่นชัดในเรื่องนี้ หากเป็นนักร้องที่เป็นวงหรือคณะจะปรากฏเด่นชัดที่นักร้องนำ ประการที่สอง ลักษณะเด่นที่ปรากฏคือการแต่งกาย ผู้ชายสำอางและสุภาพ จะแต่งกายสะอาด เรียบร้อย ได้รับการออกแบบให้เข้ากับบุคลิก เช่น ใส่เสื้อเชิ้ต ผูกเนคไท เสื้อสูท หรือแจ็กเก็ตใส่เสื้อตัวนอกทับเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต กางเกงผ้านุ่มหรือยีนส์ที่เข้ากับเสื้อ โดยรวมแล้วสุภาพ จะมีลักษณะสุภาพ อ่อนโยน พุดจาสุภาพ นุ่มนวล ผู้ชายในลักษณะนี้แสดงถึง ผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงบางอย่างอยู่ในตัว เช่น เรียบร้อย สะอาดสะอ้าน สุภาพนุ่มนวล หรือสนุกสนานร่าเริง อันเป็นคุณลักษณะที่เป็นของผู้หญิงมากกว่าภาพของผู้ชายทั่วไปในสังคม

2. ผู้ชายเข้มและแกร่ง โดยภาพลักษณ์จะแสดงถึงลักษณะที่เข้ม ทั้งหน้าตา ท่าทางการแสดงออก และการแต่งกาย ดูเป็นชายจริง มาดมันคง เข้มแข็ง ทำให้ภาพความเป็นชาย ในลักษณะนี้สะท้อนภาพผู้ชายในลักษณะที่มีความเป็นชาย ดังนั้นจึงถือว่าเป็นภาพของผู้ชาย ที่คล้ายกับผู้ชายจริงในโลกแห่งความเป็นจริง แตกต่างกับผู้ชายสำอางและสุภาพที่เป็นคุณลักษณะ แบบผู้หญิงที่ทำได้ยากกว่าในโลกของความเป็นจริง แต่คุณลักษณะผู้ชายในอุดมคติแบบผู้ชายก็ถูก จำกัดให้แสดงลักษณะของผู้ชายบางอย่างที่สังคมยอมรับได้เท่านั้น นั่นคือ ต้องแสดงออก เฉพาะคุณลักษณะเข้มแข็ง จริงจัง กล้าหาญ ซึ่งเป็นคุณลักษณะแบบผู้ชายที่สังคมยอมรับ

ภาพความเป็นชายที่ปรากฏในสื่อในช่วงเวลาพ.ศ.2541-2542 ยังแสดงให้เห็นถึง คุณลักษณะของผู้ชาย และคุณลักษณะแบบผู้หญิง เช่น เดิมผ่านสื่อภาพยนตร์

โดยวิชา สันทนาประสิทธิ์ (2543)ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง‘การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทยระหว่างปีพ.ศ. 2541-2542’ เพื่อศึกษาภาพความเป็นชายที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในภาพยนตร์เหล่านั้น โดยได้ทำการศึกษาภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายในช่วงเวลาพ.ศ.2541-2542 จำนวน 12 เรื่อง พบว่า ภาพความเป็นชายที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทยช่วงเวลานั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ภาพของผู้ชายแบบเก่า โดยผู้ชายลักษณะนี้คือผู้ชายที่ถูกนำเสนอในลักษณะแบบตายตัว(Stereotypic Traits)ที่เป็นไปตามค่านิยมกระแสหลักของสังคม ภาพที่ออกมาจึงแสดงภาพลักษณ์ของผู้ชายแบบแข็งแรงแรง(Macho) มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ เป็นวีรบุรุษ(Hero) รักศักดิ์ศรี รักการต่อสู้ การผจญภัย มีความรับผิดชอบ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเป็นผู้นำที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของผู้ชายดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดถือค่านิยมแบบสังคมที่ถืออำนาจผู้ชายเป็นใหญ่(Patriarchal)นั่นเอง เมื่อเปรียบเทียบกับภาพความเป็นชายในเพลงของอมรรัตน์ รัตนภาสุร(2534)แล้ว ผู้ชายแบบเก่านี้คือ คุณลักษณะผู้ชายแบบเข้มและแรงแรงนั่นเอง โดยคุณลักษณะของผู้ชายแบบนี้ได้รับความนิยมน้อยลงจนถูกเรียกว่าเป็นภาพผู้ชายแบบเก่า อันเป็นผลมาจากภาพของความเป็นชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงได้รับความนิยมที่หลัง และเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเรื่อยๆ ในเวลาต่อมา

2. ภาพของผู้ชายแบบใหม่ โดยผู้ชายลักษณะนี้คือผู้ชายที่พร้อมจะทำความเข้าใจกับสถานะของตนเอง และคนอื่น ๆ นิสัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้ชายลักษณะนี้ดูมีความเป็นคนแบบสมจริงมากขึ้นกว่าภาพผู้ชายแบบเก่า โดยมีความอ่อนไหวและความอ่อนโยนมากขึ้น โดยไม่ได้มีเพียงแค่ลักษณะที่เข้มแข็ง แข็งแรงแรงจนกลายเป็นดูแข็งกระด้าง ภาพของผู้ชายในลักษณะแบบนี้เทียบได้กับผู้ชายแบบสุภาพและสำออง ของอมรรัตน์ รัตนภาสุร(2534) เมื่อเปรียบเทียบภาพความเป็นชายจากงานวิจัยทั้งสองนั้นสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงเวลาต่อมาในพ.ศ. 2531-2533 ผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ คุณลักษณะแบบผู้หญิงบางประการ เช่น ความอ่อนไหว อ่อนโยน ที่เป็นคุณลักษณะที่ถือว่าไม่มีอยู่ในโลกความเป็นจริงของผู้ชายในช่วงพ.ศ.2534 กลับได้รับการยอมรับว่าเป็นคุณลักษณะที่ทำให้ผู้ชายในภาพยนตร์กลายเป็นคนสมจริงในโลกแห่งความเป็นจริง นั้นแสดงให้เห็นว่า สังคมใน พ.ศ.2541-2542 เริ่มยอมรับมากขึ้นว่า

ผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงบางอย่าง เช่น อ่อนไหว อ่อนโยน หรืออ่อนแอ ถือว่าเป็นคุณลักษณะของผู้ชายที่มีอยู่จริง ต่างจากช่วงพ.ศ.2531-2533 ที่ระบุว่า ภาพของผู้ชายลักษณะนี้เป็นแบบอุดมคติที่ไม่มีอยู่สังคมไทยขณะนั้น จากการศึกษาของ อมรรัตน์ รัตนภาสุร (2534) นั้น ภาพของผู้ชายแบบใหม่นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น

2.1 ผู้ชายแบบผสม ที่เกิดจากการผสมภาพความเป็นชายกระแสหลักกับภาพความเป็นชายแบบใหม่ที่มีความละเอียดอ่อน มีความอ่อนไหว ซึ่งส่งผลให้ภาพของผู้ชายแบบนี้ยังคงมีความเป็นชายกระแสหลักอยู่ในระดับหนึ่ง เพียงแต่มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น อ่อนโยนมากขึ้น ส่งผลสู่ความสมจริงสมจังมากขึ้น จับต้องได้ และทำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของความเป็นหญิงแล้ว ความละเอียดอ่อน ความอ่อนโยนนี้ถือว่าเป็นคุณลักษณะของผู้หญิงที่เป็นเชิงบวก

2.2 ผู้ชายอ่อนแอ โดยผู้ชายลักษณะนี้อยู่ในทางตรงกันข้ามกับความเป็นชายตามค่านิยมกระแสหลัก ตัวละครในลักษณะนี้เป็นตัวละครที่อ่อนแอ ขี้ขลาด โดยสะท้อนให้เห็นมุมมองกลับของความเป็นชายตามค่านิยมกระแสหลักโดยสิ้นเชิงนั่นเอง เมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะแบบผู้หญิงกับผู้ชายแบบผสมที่ได้กล่าวมาแล้ว ความอ่อนแอ ขี้ขลาด ถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของผู้หญิงในเชิงลบนั่นเอง

ในช่วงเวลาต่อมาในภาพของผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงได้ความชัดเจนมากขึ้น จากการศึกษาของวุฒิชัย ฤกษ์ประกรกิจ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การวิเคราะห์ลักษณะบุคคลของผู้เป็นแบบปกนิตยสาร GM ในช่วงปี 2528-2548’ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาลักษณะบุคคลของผู้เป็นแบบปกนิตยสาร GM ในแต่ละปี ตั้งแต่พ.ศ. 2528-2548 ทั้งในแง่ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงความเป็นชายทางสังคม (Masculinity) ของผู้เป็นแบบปก พบว่า ภาพของผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้หญิงได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยลักษณะความเป็นชายทางสังคมของผู้เป็นปกในแต่ละปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสถิติ คือเปลี่ยนแปลงจาก New Male ในช่วงพ.ศ. 2528-2536 ซึ่งหมายถึงความเป็นชายแบบใหม่ที่เกิดจากอิทธิพลของแนวคิดสตรีนิยม

ที่เน้นความสุภาพ อ่อนโยนต่อผู้หญิง และสนใจเรื่องหน้าที่การงานอย่างมาก โดยเริ่มพบอย่างชัดเจนในช่วงเริ่มนิตยสาร GM ในปีพ.ศ. 2528 ไปจนถึงปีพ.ศ. 2539 ในเวลาต่อมาจึงกลายเป็น New Led ชายแบบที่เป็นปฏิกิริยาแบบผู้ชายแบบ New Male ที่มีลักษณะเป็นเด็กชายที่สนุกสนานเฮฮา หยาบกระด้างต่อผู้หญิง โดยพบมากในช่วงปีพ.ศ. 2540-2543 และในเวลาต่อมาก็ได้เปลี่ยนแปลงมาสู่ Metrosexual คือความเป็นชายแบบที่ถูกขัดเกลามาโดยลัทธิทุนนิยมและบริโภคนิยม มีลักษณะการใช้ชีวิตเหมือนเกย์ มีความพิถีพิถันในการดูแลตัวเอง ใช้เครื่องสำอาง พบมากในเวลาปีพ.ศ. 2544 มาจนถึงปัจจุบันนี้

จากผลการวิจัยทำให้พบการแบ่งความเป็นชายในนิตยสาร GM ออกเป็น 3 แบบคือ

1. ลักษณะความเป็นชายแบบ New Male คือเป็นภาพของผู้ชายที่เน้นหลักในเรื่องของการทำงานและอาชีพอย่างชัดเจน มีความสนใจในการแข่งขันเพื่อความสำเร็จอันเป็นคุณสมบัติที่เด่นชัดมากที่สุด นอกจากนั้นยังมีคุณสมบัติในการใส่ใจเกี่ยวกับการวางตัว มารยาท การเข้าสังคม เรื่องไลฟ์สไตล์การบริโภคแบบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาย และใส่ใจในเรื่องละเอียดอ่อน โดยใส่ใจในความรู้สึกของผู้หญิง ความเป็นชายในลักษณะที่ปรากฏเด่นชัดอย่างคงที่และยาวนานบนปกนิตยสาร GM ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2528 มาจนถึงพ.ศ. 2536 คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องคุณลักษณะของผู้ชายสุภาพและสำอางในการศึกษาภาพความเป็นชายในเพลงสมัยนิยมของอมรรัตน์ รัตนภาสุร (2534) นั่นเอง

2. ลักษณะความเป็นชายแบบ New Lad โดยพบว่าเป็นลักษณะของความเป็นเด็กหนุ่มอายุน้อย สนุกสนาน ร่าเริง ตลกโปกฮา และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ท้าทาย เสี่ยงอันตราย เช่นการเล่นกีฬาที่มีความเสี่ยงสูง การแข่งรถยนต์หรืองานอดิเรกการสะสมอาวุธปืน นอกจากนี้ความเป็นชายในลักษณะแบบ New Lad จะมุ่งความสนใจไปแต่เรื่องเพศตรงข้าม และการแสดงออกให้เห็นถึงร่างกายแข็งแรง กำยำ ลำสัน ลักษณะความเป็นชายเช่นนี้มีความชัดเจนผ่านหน้าปก GM ในปี พ.ศ. 2541 – 2543 แต่ได้รับความนิยมสูงขึ้นเรื่อยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 แล้ว ขณะที่ได้ลดความสำคัญลงไปเรื่อยๆ ลงไปจนถึงปีพ.ศ. 2548 Rosalind Gil(Bethan Benwell, 2003 อังใน วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ)เสนอว่าในช่วงทศวรรษที่ 90 สื่อมวลชนแขนงต่างๆ

เริ่มมีแนวโน้มที่จะเฉลิมฉลองการกลับมาของแนวคิดกตัญญูทางเพศ โดยเป็นการระเปิดความรู้สึก เก็บกตทางเพศ หลังจากยุคของการตื่นกลัวโรคเอดส์ในทศวรรษที่80 ที่โรคเอดส์เริ่มแพร่ระบาด และผู้คนอยู่ในลักษณะของการหวาดกลัวโรคระบาดจึงส่งผลให้ต้องกลับมารักษารูปร่างประเพณี อย่างเคร่งครัด ส่งผลให้เวลาต่อมา เด็กรุ่นใหม่มีความอึดอัดกับจารีตประเพณีเต็มที่ ผสมกับการเติบโตของวัฒนธรรมกีฬาฟุตบอล วัฒนธรรมของกลุ่มเด็กวัยรุ่น ความรุนแรง ฮูลิแกนนิสต์ สิ่งเสพติด ที่แพร่กระจายในช่วงเวลาเดียวกัน ลักษณะความเป็นชายแบบนี้สะท้อนให้เห็นถึงการกลับมาของความนิยมภาพสะท้อนของผู้ชายที่มีคุณลักษณะแบบผู้ชายในช่วงเวลาดังกล่าว ที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา

3. ลักษณะความเป็นชายแบบ Metrosexual โดยลักษณะของผู้ชายเช่นนี้เป็นผู้ชายที่มีไลฟ์สไตล์ การบริโภคบางอย่างที่คล้ายคลึงกับเกย์หรือผู้หญิงอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ผ่านการแสดงออกทางร่างกาย เช่น การพิถีพิถันดูแลตัวเอง ใช้เครื่องสำอาง แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าตามแฟชั่น เป็นต้น ผู้ชายในลักษณะแบบ Metrosexual ให้ความสำคัญพิถีพิถันในการดูแลสุขภาพอย่างมาก ด้วยการเลือกรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย ผู้ชายในลักษณะนี้ส่วนใหญ่ยังแสดงความคิดเห็นว่ายอมรับเกย์และความเท่าเทียมกันทางเพศในสังคม ภาพลักษณะผู้ชายแบบ Metrosexual ได้รับความนิยมผ่านหน้าปกนิตยสาร GM ตั้งแต่ปีพ.ศ.2544 และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงเวลาปัจจุบัน

ความเป็นชายแบบใหม่หรือที่เรียกว่า Metrosexual นั้นถือว่าเป็นภาพความเป็นชายที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลาหลังพ.ศ.2544 เป็นต้นมา นำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นชายแบบใหม่นี้โดยตรง โดยวรรณภรณ์ สุขมาก (2547) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘นิตยสารผู้ชายกับกระบวนการสร้างความเป็นชายแบบ “เมโทรเซ็กส์ชวล” ’ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะภาพตัวแทนของความเป็นชายแบบ “เมโทรเซ็กส์ชวล” ที่ผ่านกระบวนการสร้างโดยนิตยสารผู้ชาย GM BOSS และ Esquire ในช่วงที่ออกจำหน่ายในปีพ.ศ.2547 โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องภาพตัวแทน โดยแสดงภาพของผู้ชายในลักษณะคล้ายคลึงกับผู้หญิงโดยหันมาดูแลร่างกายตนเอง ใช้เครื่องสำอางแบบผู้หญิง

แต่งกายตามแฟชั่น มีรูปร่างที่สวยงาม มีการตกแต่งร่างกายและทรงผม รวมถึงมีคุณลักษณะแบบผู้หญิงอื่นๆ ได้แก่ ความอ่อนโยน มีความละเอียดอ่อนในการใช้ชีวิต เป็นต้น

นอกจากการศึกษาของวรรณภรณ์ สุขมาก(2547)ในการศึกษาความเป็นชายแบบใหม่ผ่านสื่อนิยายสารแล้ว ยังมีการศึกษาผู้ชายแบบเมโทรเซ็กส์ชวลผ่านสื่อโทรทัศน์ด้วย โดยโยชิน สวัสดิ์โยชิน (2550)ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การสร้างภาพความเป็นชายแบบ “เมโทรเซ็กส์ชวล” ในภาพยนตร์ทางโทรทัศน์’ พบว่า ลักษณะภาพตัวแทนเมโทรเซ็กส์ชวลในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์เป็นการเสนอภาพตัวแทนที่อ้างอิงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภรณ์ สุขมาก(2547) และวุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ(2549)เช่นกัน โดยพบว่าความเป็นชายแบบเมโทรเซ็กส์ชวลคือ ความเป็นผู้ชายที่เป็นกระแสจากตะวันตก โดยผสมผสานเข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางการตลาดในสังคมไทย โดยส่วนของความเป็นชายที่อ้างอิงมาจากตะวันตกนั้นจะถูกนำมาใช้ด้วยภาพผู้ชายชนชั้นกลางในเมืองที่ให้ความสำคัญกับการดูแลตนเอง พิถีพิถันในการแต่งกาย มีรูปแบบของการใช้ชีวิตในแบบผู้ชายตะวันตก ในแทบจะทุกด้านอันเกิดมาจากการไหลเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติที่อาศัยสื่อมวลชนเป็นช่องทาง และในนำเอาลัทธิบริโภคนิยมเข้ามาด้วยอันนำไปสู่การเป็นแม่แบบของผู้ชายสมัยใหม่ที่ต้องใช้สินค้าเพื่อสร้างเสริมบุคลิกภาพตัวเอง สร้างภาพลักษณ์ภายนอก สร้างบุคลิกภาพให้โดดเด่นยิ่งกว่าเดิม

เมื่ออ้างอิงกับความเป็นชายในมิติของร่างกายที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของวรรณุช จรุงรัตนางค์ (2551)ที่ทำการศึกษาเรื่อง ‘การวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณี’ จะพบความแตกต่างของเพศภาวะที่แตกต่างกันในประเด็นของร่างกาย โดยวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีสะท้อนภาพความเป็นชายที่แตกต่างออกไปในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีมุมมองเกี่ยวกับร่างกายที่ไม่ให้ความสำคัญกับการมีร่างกายที่เหมาะสมกับเพศ ความเป็นชายไม่ได้ถูกกำหนดด้วยร่างกายที่สมชายชาตรี เพราะพระอภัยมณีมีรูปร่างบอบบาง ไม่กำยำเหมือนผู้ชายทั่วไป แต่ความเป็นชายในสมัยนั้นกลับสะท้อนจากลักษณะของร่างกายอ่อนแอ งดงามที่แสดงบุญบารมีของเจ้าของร่างกายตามแบบพุทธศาสนา คุณลักษณะของพระอภัยมณีจึงไม่ได้แสดงคุณลักษณะแบบเมโทรเซ็กส์ชวลเหมือนในช่วงเวลาปัจจุบัน เนื่องจากแนวคิดเรื่องร่างกายในยุคปัจจุบันได้มาจากกรอบของความรู้

ทางการแพทย์ที่กำหนดให้ร่างกายเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะทางเพศของเจ้าของร่างกาย ขณะที่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ร่างกายเป็นผลมาจากบุญบารมีที่ได้สะสมมาในชาติก่อน อันเป็นกรอบที่มาจากความรู้ทางพุทธศาสนา

ภาพความเป็นชายในเวลาต่อมาได้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะแบบผู้หญิงที่เข้ามาผสมผสานกับความเป็นชายอย่างชัดเจนผ่านภาพของความเป็นชายในสื่อเพลง โดยการศึกษาของชาลิน นุกูล(2552)ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘อิตถีภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิง ในเพลงไทยยอดนิยม’ ผลการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ.2552 อิตถีภาวะอันหมายถึงคุณลักษณะของผู้หญิงที่ปรากฏในศิลปินชายในเพลงไทยยอดนิยม นั้น จะพบคุณลักษณะแบบผู้หญิงแบบต่างๆ ที่เรียกว่าอิตถีภาวะความอ่อนไหว อิตถีภาวะความนุ่มนวล อิตถีภาวะความอดทน อิตถีภาวะความเกรงอกเกรงใจ และอิตถีภาวะความหงุดหงิด คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของภาพความเป็นชายที่ผสมผสานกับคุณลักษณะบางอย่างที่เคยกำหนดให้เป็นคุณลักษณะเฉพาะของเพศหญิงมากยิ่งขึ้น เมื่อเทียบกับการศึกษาภาพความเป็นชายในงานวิจัยที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้

ผลจากการศึกษาได้ข้อค้นพบที่ว่า เมื่อสภาพสังคมในปัจจุบัน(พ.ศ. 2552) ได้เปลี่ยนแปลงไป การต่อสู้ทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศจึงได้เกิดขึ้น โดยรูปแบบของความเป็นชายและความเป็นหญิงไม่ได้ถูกกำหนดตายตัวดังเช่นสมัยก่อนอีกต่อไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้แบบใหม่ที่ใช้ความรู้แบบสตรีนิยมที่ให้ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงส่งผลต่อการสลับสับเปลี่ยนคุณลักษณะที่เคยเป็นของผู้ชายไปสู่ผู้หญิง ขณะที่คุณลักษณะที่เคยเป็นลักษณะที่มีเฉพาะผู้หญิงได้เกิดขึ้นกับเพศชายบ้าง โดยการสื่อสารทางบทเพลงของศิลปินชายพบว่า ผู้ชายไม่ได้แสดงความแข็งแกร่งอันเป็นคุณลักษณะแบบเพศชายอีกต่อไปเพียงอย่างเดียว และบางครั้งก็อาจจะแสดงความเป็นเพศหญิงที่แสดงถึงการก้าวไปพร้อมๆ กับเพศหญิงด้วย การศึกษาของชาลิน นุกูล(2552)แสดงข้อค้นพบของความเป็นชายในช่วงเวลาปัจจุบันที่แตกต่างไปกับการศึกษาความเป็นชายก่อนหน้านี้ โดยแสดงให้เห็นว่า ความเป็นชายที่สะท้อนอยู่ในเพลงไทยสมัยนิยมช่วงเวลานี้ มีความผสมผสานปนเปกันอย่างมาก ศิลปินชายอันเป็นภาพตัวแทนของเพศชายสามารถเลือกใช้

คุณลักษณะบางอย่างที่แสดงความเป็นหญิงได้ในบางกรณี คุณลักษณะของการผสมผสานความเป็นหญิงเป็นชายนี้ได้เกิดมากขึ้นในปัจจุบัน แตกต่างจากอดีตที่ความเป็นชายและความเป็นหญิงได้ถูกแบ่งแยกจากกันอย่างชัดเจน

งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นหญิงที่ปรากฏในสื่อ

ความเป็นหญิงที่ปรากฏในสื่อสะท้อนภาพของผู้หญิงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา โดยการศึกษาของนิภา จีรภัทร์(2539)ที่ทำการศึกษาเรื่อง‘การควบคุมเรื่องเพศในผู้หญิงไทยปัจจุบัน: กรณีศึกษาเรื่องการควบคุมเรื่องเพศในวัยรุ่น’มีข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นว่า การควบคุมทางเพศในผู้หญิงไทยนั้น มีการดำเนินสืบทอดต่อเนื่องมายาวนานหลายร้อยปี ภายใต้กรอบคิด 3 แนวคิด คือ กรอบแนวคิดเรื่องผี กรอบแนวคิดเรื่อง พุทธ พราหมณ์ ผี และ กรอบแนวคิดเรื่องความทันสมัย กรอบความคิดดังกล่าวสะท้อนภาพของผู้หญิงที่แตกต่างกันออกไป นำไปสู่การควบคุมผู้หญิงตามกรอบแนวคิดที่แตกต่างกันไปเหล่านั้น โดยกรอบแนวคิดทั้งสามแบบมีลักษณะดังนี้

1. กรอบแนวคิดเรื่องผี โดยเป็นการควบคุมเรื่องเพศไว้กับความเชื่อเรื่องผีในยุคนิโบลจนถึงสมัยสุโขทัย ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อพื้นฐานต่อความสงสัยเรื่องชีวิตหลังความตาย ความผูกพัน ความอาลัยอาวรณ์ และสัญชาตญาณแห่งความกลัวตาย ทำให้มนุษย์ยังคงผูกพันกับความตาย โดยมีความเชื่อว่าตายแต่เพียงรูปกาย ขณะที่จิตวิญญาณจะยังคงมีความผูกพันเป็นเครือญาติกันอยู่ ความผูกพันระหว่างผู้ตายกับคนที่ยังอยู่ในรูปของ “ผี” จึงเกิดขึ้น โดยผีจะถูกเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจพิเศษ มีอำนาจที่อยู่นอกเหนือร่างกาย ผีมีอำนาจเหนือมนุษย์ในการดลบันดาลเรื่องต่างๆ ได้ ทั้งในการให้คุณและให้โทษ การนับถือผีกลายเป็นระบบความเชื่อของมนุษย์ และพลังอำนาจของผีนั้นสามารถควบคุมมนุษย์ได้ ด้วยความเกรงกลัวอำนาจของผีซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว ผีจึงกลายเป็นเครื่องมือในการควบคุมคนในทางสังคมให้เกรงกลัว และมีการจัดวางลำดับชั้นของผีเพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง ผีบ้านกับผีเมือง รวมถึงความสำคัญเชื่อมโยงระหว่าง ประชาชนกับผู้ปกครองด้วยการอธิบายว่าผู้ปกครองเป็นทายาทของผีเมืองซึ่งเป็นหัวหน้าของผีบ้านอีกที กลายเป็นความชอบธรรมในการปกครอง ก่อเกิดสายสัมพันธ์เชิงลำดับระหว่างผีกับคน ส่งผลสู่การจัดระเบียบการปกครอง

และความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะที่แน่นอนขึ้นมาด้วยการแบ่งคนในสังคมออกเป็นชนชั้นต่างๆ ซึ่งหมายความรวมถึงการควบคุมเพศหญิงผ่านกฎเกณฑ์ที่ผูกพันกับผี ยกตัวอย่างเช่น การผัดผี อันเกิดจากการละเมิดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน การผัดผีหมายถึงการทำให้ผีโกรธ นำมาสู่การบันดาลโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนซึ่งต้องมีพิธีกรรมในลักษณะของการขอขมาเพื่อการแก้ไขการละเมิดดังกล่าวด้วย

2. กรอบแนวคิดเรื่อง พุทธ พราหมณ์ ผี โดยเป็นการควบคุมผู้หญิงไว้กับความเชื่อ เรื่องการสะสมบุญบารมีตามแนวทางพุทธ - พราหมณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยของรัชสมัยพระญาติไทย แห่งอาณาจักรสุโขทัยผ่านวรรณคดีอย่างไตรภูมิพระร่วง และมีอิทธิพลรอบงำความคิดเรื่องเพศ ในเวลานั้น มาถึงสมัยอยุธยา เรื่อยมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการสถาปนาพุทธศาสนา ในประเทศไทยเป็นที่มาของกรอบความคิดนี้ วรรณกรรมเรื่องไตรภูมิพระร่วงซึ่งแต่งโดยญาติไทย เป็นเรื่องราวที่แสดงกำเนิดของชีวิต และความเป็นไปของชีวิตด้วยผลบุญกรรมบันดาล และการเวียนว่ายตายเกิดที่เกิดขึ้นภพภูมิต่างๆ ตามแนวพุทธศาสนา แนวคิดของสังคมไทย ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากระบบพ่อปกครองลูกมาเป็นเจ้าปกครองข้าซึ่งส่งผลต่อ ความสัมพันธ์ของคนในสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง ความเชื่อ พุทธ พราหมณ์ และผี ได้เข้ารวมกันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเดิมกับความเชื่อใหม่ในรูปแบบ การจัดลำดับความสำคัญใหม่สวมความเชื่อเดิมในเรื่องผี โดยให้การอธิบายถึงภพภูมิที่มี 3 ประเภทใหญ่ คือ นรก มนุษย์ และสวรรค์ ภพภูมิที่อธิบายเรื่องของชีวิตหลังความตายได้แก่ นรก และสวรรค์ซึ่งเป็นที่อยู่ของคนทำความชั่วและความดีตามลำดับ โดยแบ่งเป็นชั้นๆ ตามลำดับ ซึ่งผสมผสานกันระหว่างผี พุทธและพราหมณ์ ยกตัวอย่างเช่น เทวดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้นต่างๆ รวมทั้งชั้นพรหม ส่วนลำดับสูงสุดคือ พระพุทธเจ้าซึ่งบรรลุดังดินแดนที่เรียกว่า นิพพานนั่นเอง

3. กรอบแนวคิดเรื่องความทันสมัย ในเวลาต่อมาในสมัยรัชกาลที่4-5 ประเทศไทย จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตและการจัดลำดับความสัมพันธ์ของคนในสังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีลักษณะของความทันสมัย เพื่อให้รอดจากการเป็นเมืองขึ้น สิ่งที่น่าเข้ามาพร้อมกับ ความทันสมัยคือ การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ รวมทั้งพื้นที่ระหว่างเพศชายและเพศหญิง อุดมการณ์เรื่องของสุภาพบุรุษ และกุลสตรีแบบวิคตอเรียน การเน้นเรื่องพรหมจรรย์ของสตรี

จึงเกิดกรอบแนวคิดเรื่องความทันสมัยขึ้นมาควบคุมเรื่องเพศที่กระทำต่อสตรีผ่านการควบคุมร่างกายของผู้หญิงซึ่งเป็นการลดคุณค่าของเพศหญิง โดยผู้ร่างกายนางหญิงคือ พรหมจรรย์ ประจำเดือนไว้กับสิ่งที่ชั่วร้าย เป็นมลทิน อับมงคล หรือผู้ไว้กับความหมายของการรักษาพรหมจรรย์ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดของสตรี ส่งผลให้สตรีต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดและเป็นรากฐานของการควบคุมสตรีที่อยู่ภายใต้กรอบการจัดลำดับทางชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงประเทศสู่ความสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนการควบคุมร่างกายของผู้หญิงบนบรรทัดฐานของความเป็นกุลสตรี เป็นแม่บ้าน แม่เรือน และอบรมเลี้ยงดูลูก ความคิดดังกล่าวได้ถูกหล่อหลอมมาจนถึงปัจจุบันกลายมาเป็นมาตรฐานของสังคมโดยรวมทั้งประเทศผ่านสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือสื่อมวลชน

กรอบความคิดทั้ง 3 กรอบแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาพความเป็นหญิงและความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่แตกต่างกันในทางประวัติศาสตร์โดยมีความขาดตอนออกจากกัน

นันทา วีรวิทยานุกูล(2541)ได้แสดงภาพความเป็นหญิงในช่วงระหว่างพ.ศ. 2525-2540 ที่สะท้อนผ่านสื่อเพลงลูกทุ่งผ่านการศึกษารื่อง “การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ. 2525-2540” พบว่า ในพ.ศ. 2525-2540 มีการนำเสนอภาพของผู้หญิงผ่านสื่อเพลงลูกทุ่ง 3 ภาพ นั่นคือ ภาพของผู้หญิงหัวเก่า, ภาพของผู้หญิงที่กำลังระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่ โดยภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่มีการได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาพความเป็นหญิงแบบใหม่ที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ฟังเพลงลูกทุ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับกรอบความรู้ ผี, กรอบความรู้พุทธ พรหมณ์ ผี และกรอบรู้แบบทันสมัยแล้ว พบว่า ภาพความเป็นหญิงแบบหัวเก่ามีอิทธิพลมาจากการกำหนดของกรอบความรู้แบบทันสมัยที่กำหนดให้ผู้หญิงแยกออกจากผู้ชายผ่านการแบ่งแยกจากระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่ของผู้ชายและผู้หญิง โดยต้องการให้ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน และผู้หญิงทำงานในบ้าน ดังนั้นผู้หญิงหัวเก่าจึงมีการกำหนดคุณค่าไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการทำงานในบ้านและเป็นผู้ตามผู้ชายซึ่งเป็นสามี เช่น มีการสงวนท่าทีในเรื่องความรักหรือเรื่องเพศ เป็นเมียและแม่ที่ดี ซื่อสัตย์ต่อคนรัก เป็นต้น

ขณะที่การปรากฏตัวขึ้นของกรอบความรู้แบบใหม่คือแบบสตรีนิยมส่งผลให้ผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เรียกว่าเป็นผู้หญิงหัวสมัยใหม่ โดยจะมองหาความเท่าเทียมกับผู้ชายทั้งในแง่ของความรัก, การแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นในทางหน้าที่การงาน รวมทั้งเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะบางอย่างให้คล้ายกับผู้ชายมากขึ้น เช่น มีความความเข้มแข็ง มีมุมมองที่ดีต่อตนเอง และมั่นใจในตนเอง ขณะที่การปรากฏของคุณลักษณะที่ก้ำกึ่งระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่นั้นสะท้อนให้เห็นว่ากรอบความรู้ทั้งสองมีการวางทับซ้อนกันในลักษณะที่คาบเกี่ยวกับในช่วงเวลาที่ถูกศึกษา (พ.ศ.2525-2540)

ความเป็นหญิงรูปแบบใหม่ได้รับการศึกษาผ่านเพลงไทยสมัยนิยมเช่นเดียวกัน โดยมิตรราภรณ์ อยู่สถาพร(2539)ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยม ระหว่างปีพ.ศ.2527-2539’ ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นหญิงสมัยใหม่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1. ความเป็นผู้หญิงกล้า 2. ความเป็นผู้หญิงแกร่ง และ 3. ความเป็นผู้หญิงเก่ง โดยเนื้อหาส่วนมากแล้วจะเกี่ยวข้องกับความรัก สำหรับผู้หญิงสมัยใหม่นั้นจะมีคุณลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความเข้มแข็ง มีความอดทนอดกลั้น ต่อสู้อุปสรรคในชีวิต มีอำนาจเหนือผู้ชาย และสามารถทำการวิพากษ์วิจารณ์ได้ นอกจากนี้ยังมีความคิดที่เป็นอิสระ และมีหัวก้าวหน้า เคารพในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในความมีประสิทธิภาพของตนเอง และเป็นผู้ที่พร้อมจะเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ

ผู้หญิงสมัยใหม่มีแนวความคิดในด้านต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ ในด้านของความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่มีต่อตนเองนั้น ผู้หญิงสมัยใหม่มีความคิดว่าผู้หญิงควรมีอิสระในการดำเนินชีวิตตนเองตามความต้องการและด้วยความสามารถของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งความหวังไว้ แม้จะพบกับอุปสรรคใดๆ ก็จะไม่ละความพยายามที่จะดิ้นรนต่อสู้ ถ้าบางครั้งที่ต้องล้มเหลวก็จะนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมามาครั้งนั้นเข้ามาใช้เป็นแนวทางเพื่อสู้ต่อไปอย่างระมัดระวัง โดยการดำเนินชีวิตดังกล่าว ผู้หญิงเองต้องรู้จักเดินไปในทางสายกลาง ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเกินไป หรือปล่อยให้สิ่งใดๆ เข้ามามีอิทธิพลกับชีวิตตนเองซึ่งจะทำให้ปราศจากความเป็นอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเป็นอิสระนั้น

บางครั้งก็ทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกอ้างว้างได้เช่นกัน ในด้านของความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่มีต่อความรัก

การศึกษาความเป็นหญิงในสื่อเพลงยังปรากฏในงานของศรุตฯ แจ้งสว่าง(2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง‘เพลงฮิปฮอปกับความเป็นหญิง’ ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่แสดงความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่สะท้อนในเพลงฮิปฮอปในช่วงปีพ.ศ.2547-2548 มีความแตกต่างไปจากคุณลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่จากการศึกษาของมิตรารากรณ์ อยู่สถาพร(2539)ที่ศึกษาการสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านเพลงไทยสมัยนิยมประเภทเพลงลูกกรุงระหว่างปีพ.ศ. 2527-2539 และนันทา วีรวิทยานุกูล(2541)ที่ได้ทำการศึกษาภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ.2525-2540 โดยสะท้อนให้เห็นว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกแบบใหม่อย่างเพลงฮิปฮอปได้ทำให้ความเป็นหญิงที่มีต้นแบบจากระบบคุณค่าความเป็นหญิงในตะวันตกกลายมาเป็นต้นแบบของผู้หญิงหัวสมัยใหม่แบบไทยด้วย โดยผู้หญิงหัวสมัยใหม่ในเพลงฮิปฮอปนี้มีการจัดการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงโดยเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน นอกจากนี้ยังสามารถเลิกความสัมพันธ์ได้ก่อน ไม่บูชาความรัก และให้ความสนใจกับชื่อเสียง เงินทอง หรือผลประโยชน์ของฝ่ายชาย

เมื่อเปรียบเทียบกันการศึกษาเรื่องความเป็นหญิงในเพลงประเภทอื่นแล้ว ลักษณะของผู้หญิงในเพลงฮิปฮอปจะมีความแตกต่างไปจากความเป็นหญิงแบบดั้งเดิมของไทย โดยเมื่อเทียบความแตกต่างกับการศึกษาในเพลงประเภทอื่น เช่น งานศึกษาของมิตรารากรณ์ อยู่สถาพร (2539)ที่ศึกษาการสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านเพลงไทยสมัยนิยมประเภทเพลงลูกกรุงระหว่างปีพ.ศ.2527-2539 และนันทา วีรวิทยานุกูล(2541)ที่ได้ทำการศึกษาภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ.2525-2540 จะพบความแตกต่างกันในลักษณะที่ผู้หญิงสมัยใหม่ในเพลงลูกทุ่งที่จะมีความรักที่เสมอภาค จริงใจและซื่อสัตย์ ขณะที่ผู้ชายจะยังเป็นผู้ริเริ่มและควบคุมความสัมพันธ์กับเพศหญิง ขณะที่ความเป็นหญิงสมัยใหม่ในเพลงฮิปฮอปในช่วงพ.ศ.2547-2548 ที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกนั้น พฤติกรรมของผู้หญิงจะเป็นฝ่ายริเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนได้ และผู้หญิงจะมีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออก ผู้หญิงหัวสมัยใหม่จากเพลงฮิปฮอปจึงถือว่ามีลักษณะของผู้หญิงตะวันตกเป็นต้นแบบซึ่งขัดกับค่านิยมของไทยแบบเดิม

ขณะที่ผู้หญิงหัวสมัยใหม่ของเพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะของการเป็นกุลสตรีอันเป็นคุณลักษณะของวัฒนธรรมไทยแบบเดิมมากกว่า การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางเพศดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเป็นหญิงที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดความแตกต่างในความเป็นหญิง โดยเฉพาะความเป็นหญิงแบบสมัยใหม่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันในสังคมไทยไปด้วย

การศึกษาเพลงสมัยนิยมของชาลิน นุกูล(2552)ที่ทำการศึกษาเรื่อง‘อิทธิภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยอดนิยม’ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นหญิงแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อทำการศึกษาเนื้อเพลงไทยยอดนิยม มิวสิควิดีโอเพลงไทย รวมถึงการแต่งกาย การแสดงออกบนเวที และข่าวสารเกี่ยวกับศิลปินที่ได้รับการนิยมนในปีพ.ศ. 2552แล้วพบว่า ความเป็นหญิงแบบสมัยใหม่มีการผสมระหว่างคุณลักษณะของความเป็นหญิงแบบเดิมกับคุณลักษณะบางอย่างของชาย สภาวะที่เรียกว่า บุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยอดนิยม นั้น ลักษณะบุรุษภาวะที่พบในศิลปินหญิงจากมิวสิควิดีโอเพลงของศิลปินหญิงนั้นค้นพบ ลักษณะบุรุษภาวะความมั่นใจในตนเองมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือบุรุษภาวะความคิดเห็นที่หนักแน่น รองลงมาคือบุรุษภาวะความมีเหตุมีผล นอกจากนั้นยังพบลักษณะบุรุษภาวะความชอบใช้กำลัง บุรุษภาวะความควบคุม บุรุษภาวะความหยาบคาย และบุรุษภาวะความเข้มแข็งตามลำดับ คุณลักษณะที่เดิมเคยเป็นของผู้ชายได้ผสมผสานเข้าเป็นคุณลักษณะของความเป็นหญิงแบบใหม่ด้วย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สภาพสังคมในปัจจุบัน(พ.ศ. 2552)ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยความเป็นหญิงไม่ได้ถูกกำหนดตายตัวแบบเดิม โดยผู้หญิงจะเข้าสู่เพื่อความเสมอภาคแทนที่จะยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำของผู้ชายในแบบเดิม แต่ในการต่อสู้เช่นนี้ไม่ได้หมายถึงการเข้าไปแย่งตำแหน่งหน้าที่ของผู้ชาย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงส่วนใหญ่เพื่อลดการเอา رأดเอาเปรียบ และการการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงให้หมดไปจากสังคม ให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชาย การศึกษาของชาลิน นุกูล(2552)แสดงข้อค้นพบของความเป็นหญิงในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยแสดงให้เห็นว่า ความเป็นหญิงที่สะท้อนอยู่ในเพลงไทยสมัยนิยมช่วงเวลานี้มีความผสมผสานปนเปกันอย่างมาก ศิลปินหญิงที่สะท้อนถึง

ความเป็นบุคคลที่เป็นเพศหญิงก็สามารถเลือกเอาคุณลักษณะบางอย่างที่แสดงคุณลักษณะแบบเพศชายมาใช้ได้ คุณลักษณะของการผสมผสานความเป็นหญิงเป็นชายนี้ได้เกิดมากขึ้นในปัจจุบัน แตกต่างจากอดีตที่ความเป็นชายและความเป็นหญิงได้ถูกแบ่งแยกจากกันอย่างชัดเจน สะท้อนความเป็นหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงที่ปรากฏในสื่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยวรรณุช จรุงรัตนพงศ์(2551)ได้ทำการศึกษาเรื่อง ‘การวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณี’ สะท้อนความแตกต่างกันของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงของยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับยุคปัจจุบันผ่านการแสดงบทบาทของผู้หญิงตีในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่เชิงสังคม โดยเมื่อพิจารณาในพื้นที่ส่วนตัวนั้น บรรทัดฐานทางเพศจะค่อนข้างตายตัวและเป็นแบบฉบับ คือผู้ชายเป็นผู้กระทำและผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำซึ่งคล้ายคลึงกับความสัมพันธ์ของผู้ชายที่เหนือกว่าผู้หญิงในปัจจุบัน แต่ในส่วนพื้นที่เชิงสังคมกลับให้อิสระกับผู้หญิงมากกว่าในปัจจุบันมาก โดยผู้หญิงสามารถสวมบทบาทผู้กระทำได้แบบผู้ชายได้ และผู้ชายก็สามารถเป็นผู้ถูกกระทำแบบผู้หญิงได้เช่นกัน แม้จะไม่ได้หมายความว่าความครอบคลุมไปในทุกกรณีก็ตาม เพศวิถีในยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้สะท้อนออกมาผ่านวรรณคดีพระอภัยมณีโดยแสดงให้เห็นว่าเพศสถานะและเพศวิถีในพื้นที่ความสัมพันธ์เชิงบุคคลจะถูกให้ความสำคัญตราบไต่ที่บุคคลอันหมายถึง ทั้งชายและหญิงปฏิบัติตามกรอบของเพศสถานะและเพศวิถีในพื้นที่ความสัมพันธ์ชาย/หญิงนี้ (ผู้ชายเป็นผู้กระทำและผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำ) ขณะที่การฝ่าฝืนกรอบบรรทัดฐานทางเพศในพื้นที่เชิงสังคมสามารถกระทำได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าลำดับชั้นทางเพศจะไม่ถูกสั่นคลอน ยกตัวอย่างเช่น พระอภัยมณียังคงเป็นชายสมชายในเพศวิถีแบบไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แม้ว่าตนเองจะเป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอไม่เป็น แต่ก็ยังมีบารมีที่ทำให้สามารถครองอาณาจักรได้ เช่นเดียวกับที่นางกษัตริย์ ทั้งนางสุวรรณมาลี นางละเวง และนางเสาวคนธ์ที่สามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้โดยไม่ถูกลงโทษ นั้นเป็นเพราะว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการแต่งกายเป็นชาย ซึ่งเป็นการรักษาลำดับชั้นทางเพศของสังคม เพื่อยืนยันว่าพื้นที่ทางสังคมนี้เป็นของผู้ชาย และเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทได้ตราบเท่าที่ผู้ชายยังมีอำนาจเหนือกว่า ดังนั้นเพศสถานะ

ในพื้นที่ความสัมพันธ์เชิงสังคมอาจจะไม่ถูกกำหนดตายตัวเหมือนในพื้นที่ส่วนตัว แต่ดูเหมือนว่าจะเปิดกว้างให้บุคคลที่มีร่างกายเป็นเพศใดก็ได้เข้าไปสวมบทบาทเพศสถานะตรงข้ามมากกว่า ขณะที่เพศสถานะในพื้นที่ส่วนตัวมีบทบาทสำคัญที่ละเมิดได้ยาก เมื่อบทบาททางเพศในพื้นที่ส่วนตัว ผิดออกไปจากบรรทัดฐานบุคคลนั้นจะถูกกลองโทษ ยกตัวอย่างเช่น นางวาสิเป็นฝ่ายรุกในพื้นที่ส่วนตัว ในความสัมพันธ์ชาย/หญิง ถึงแม้ยามออกรบนางจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือไม่ก็ตาม แต่สุดท้ายนางก็ต้องถูกกลองโทษด้วยความตายเช่นเดียวกับนางยักษ์ที่มีบทบาทเป็นผู้นำพระอภัยมณี ในพื้นที่ส่วนตัว เป็นต้น

การศึกษาความสัมพันธ์ชายและหญิงในช่วงเวลาปัจจุบันมีการศึกษาจาก คณะกรรมการการศึกษา อาชีพ และวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักราชบัณฑิตยสถาน ที่ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่อง ‘การวิเคราะห์บทบาทหญิงชายในหนังสือแบบเรียน ภาษาไทย ระดับ ประถมศึกษา’ (2538) โดยได้ทำการวิเคราะห์บทบาทชายหญิง ในหนังสือเรียนภาษาไทยของกรมวิชาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 12 เล่มในปีเดียวกัน พบว่า เพศชายเป็นผู้ที่ได้รับบทบาทที่เด่นกว่าเพศหญิงในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการปรากฏตัว ในรูปภาพหรือข้อความ โดยเพศชายจะได้รับบทบาทเป็นตัวเอกหรือผู้ดำเนินเรื่องมากกว่าเพศหญิง ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมต่างๆ ในเนื้อเรื่องมากกว่า โดยมีอัตราความถี่ของบุคคลในเนื้อเรื่อง และภาพของต่อละบทของผู้ชายเหนือกว่าเพศหญิงประมาณ 2 ต่อ 1 เมื่อวิเคราะห์กิจกรรม ที่กระทำโดยเพศชายและเพศหญิงพบว่าจะเป็นกิจกรรมที่แสดงความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเดินทางไปมาหาสู่ การเล่าเรื่อง เล่านิทานให้แก่กันและกัน โดยสถานที่ที่เกิดความสัมพันธ์ ของบุคคลมากที่สุดคือ บ้าน รองลงมาคือ โรงเรียน และเมื่อใดที่ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเกิดขึ้น ในภาพหรือข้อความ ผู้ชายจะได้รับบทบาทเด่นเสมอ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ชาย หรือเด็กชาย (ผู้ใหญ่ชาย > ผู้ใหญ่หญิง ผู้ใหญ่ชาย > เด็กชายและเด็กหญิง เด็กชาย > เด็กหญิง) อันแสดงถึง ภาพของความสัมพันธ์ที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงในสังคมไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงที่ไม่เท่าเทียมกันสะท้อนผ่านการศึกษาชั้นอื่นของ คณะอนุกรรมการการศึกษา อาชีพ และวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน โดยรายงานการวิจัยเรื่อง ‘การวิเคราะห์บทบาทหญิงชาย ในหนังสือเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา’ (2538)

ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทชายหญิงในหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของกรมวิชาการ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่1-6 จำนวน 9 เล่มในปีพ.ศ.2537-2538 โดยพบว่าเพศชายได้รับบทบาทที่เด่นกว่าเพศหญิงทุกด้านเช่นกัน โดยเพศชายจะได้รับบทบาทในการเป็นตัวเอกมากกว่าเพศหญิง และเมื่อใดที่ทั้งสองเพศอยู่ร่วมกัน ผู้ที่ได้รับบทบาทโดดเด่นจะเป็นเพศชายเสมอ โดยเพศชายจะได้รับบทบาทที่เด่นกว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย และที่เด่นที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับอาชีพและกิจกรรมชุมชน ส่วนเพศหญิงจะได้รับบทบาทที่เด่นกว่าเพศชายเพียงกิจกรรมเดียวคือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับบ้านและครอบครัวซึ่งเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดเฉพาะเพศหญิงเท่านั้น ได้แก่ การเลี้ยงทารก การดูแลเรื่องการอยู่การกินของคนในครอบครัว แต่ถ้าเป็นเรื่องของการให้ความรู้ อบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวแล้ว เพศชายจะมีบทบาทที่สำคัญกว่า

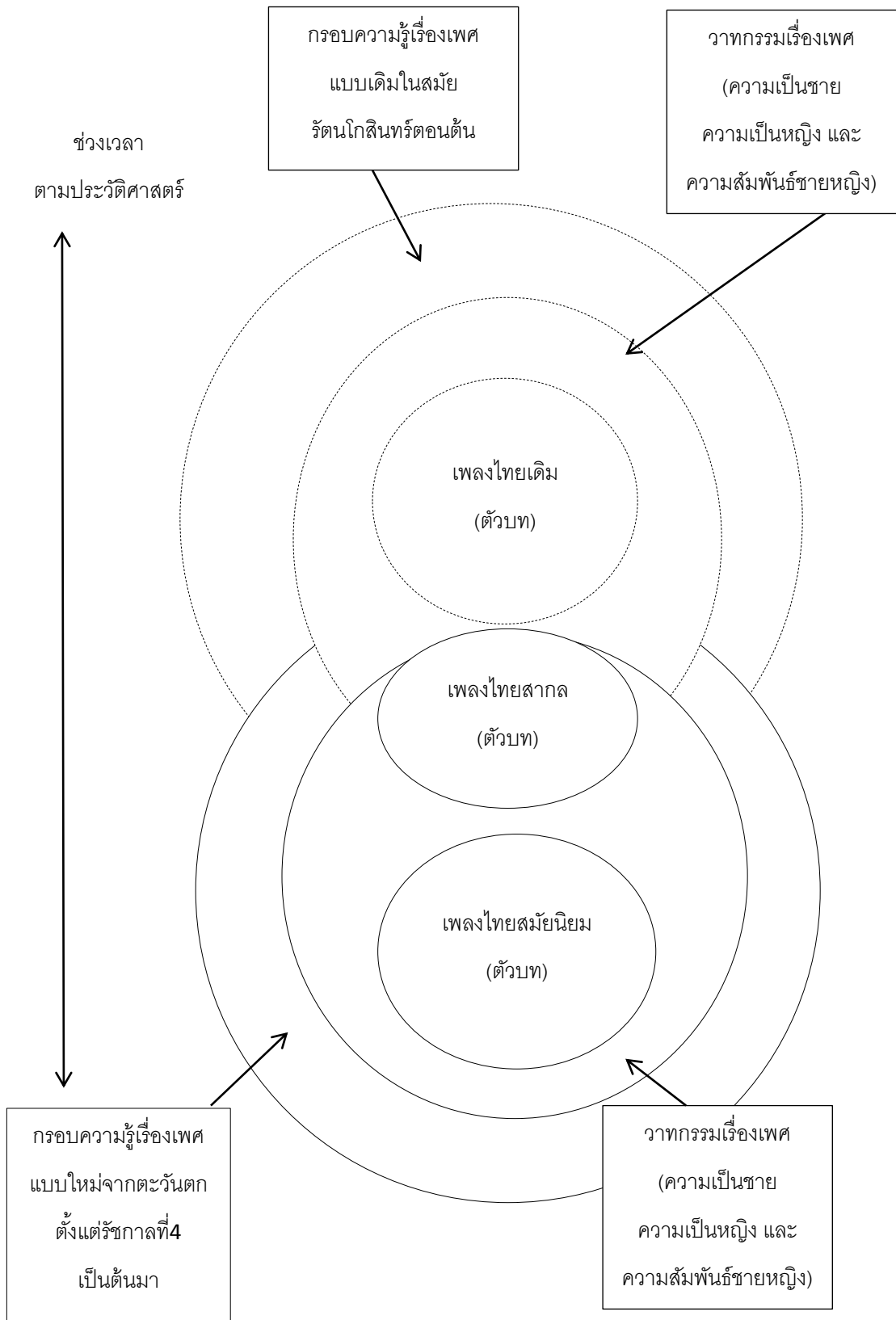
นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการการศึกษา อาชีพ และวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักราชบัณฑิตยสถาน ได้ทำรายงานวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยทั้ง 2 ชั้นที่ผ่านมาคือ ‘การประเมินหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบการเรียนรู้เชิงถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย’(2538) โดยการศึกษาบทบาทชายหญิงในหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาพบว่า ความถี่ในการปรากฏตัวของเพศชายในทุกวิชาสูงกว่าเพศหญิงประมาณ 2 เท่าซึ่งแสดงให้เห็นว่า เพศหญิงและเพศชายมีบทบาทในการถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทความสัมพันธ์ชายหญิง(Gender)ที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงพบว่า บทบาทเพศชายมีน้ำหนักความสำคัญมากกว่าเพศหญิงด้วยปัจจัยเรื่อง เพศ ลำดับญาติ อาวุโส และฐานะเป็นผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชน นอกจากนั้นยังได้ถ่ายทอดค่านิยมว่าชายมีบทบาทเป็นผู้ทำงานหาเลี้ยงครอบครัวและช่วยเหลือสังคม เป็นผู้นำทั้งในครอบครัวและสังคม ส่วนหญิงมีบทบาทเป็นแม่บ้าน ทำอาหาร และอบรมเลี้ยงดูบุตร ในบางครั้งที่ครอบครัวยากจนก็ต้องช่วยทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว และจะช่วยเหลือสังคมในแง่ทำอาหารหรือบริการน้ำดื่มแก่ผู้ลงแรงทำงานช่วยสังคมซึ่งเป็นชาย รวมทั้งผู้หญิงจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดค่านิยมในการเป็นแม่บ้านให้แก่บุตรสาวสืบต่อไปด้วย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในช่วงพ.ศ.2541-2542 ของวิชา สันทนาประสิทธิ์(2543)ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง‘การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทย ระหว่างปีพ.ศ.2541-2542’พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครชายและหญิงในภาพยนตร์ไทย สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในภาพยนตร์ที่มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ โดยยังมีลักษณะที่เป็นไปตาม ค่านิยมหลักของสังคม โดยให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชาย และผู้หญิงมีความไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายชายมีบทบาทมากกว่าและมีลักษณะที่ค่อนข้างไป ในทางการเป็นผู้นำ ในขณะที่ผู้หญิงที่ได้รับบทบาทน้อยกว่าก็ต้องเป็นฝ่ายตาม ฝ่ายเชื้อพึง ซึ่งเป็นไปตามค่านิยมของสังคมที่มักกำหนดให้ผู้หญิงรับบทบาทเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ บทบาทผู้หญิงส่วนใหญ่คือการเป็นภรรยา แม่ และเป็นผู้ตามที่ดีเท่านั้น

ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏ ในช่วงปีพ.ศ.2541-2542 ผ่านสื่อภาพยนตร์แล้ว พบความไม่เท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ระหว่างชาย และหญิงอย่างชัดเจน โดยจะเห็นลักษณะที่ผู้ชายมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทุกรูปแบบความสัมพันธ์ แม้ในกรณีของความสัมพันธ์แบบกลับบทบาท(Up Side Down) แต่ผู้หญิงที่จะมีความเหนือกว่า ก็ยังคงต้องใช้คุณลักษณะของเพศชายในการสร้างความเหนือกว่าอยู่ดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับเพลงไทย แนวคิดเรื่องกรอบความรู้ แนวคิดการวิเคราะห์ทิวาทกรรม โดยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีของมิเชล ฟูก็อด แนวคิดมนุษยนิยม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความเป็นชายและความเป็นหญิงในสื่อต่างๆ สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย ได้ดังนี้

รูปที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์กรอบความรู้เรื่องเพศนั้นเริ่มต้นด้วยการเก็บรวบรวมเพลงไทยที่ปรากฏในสมัยไทยต่างๆ ตั้งแต่ยุคเพลงไทยเดิม, เพลงไทยสากล และเพลงไทยสมัย โดยเพลงประเภทต่างๆ เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงวาทกรรมเรื่องเพศในแต่ละยุคสมัย โดยเพลงประเภทต่างๆ เหล่านี้ได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศทั้งความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีลักษณะเฉพาะสัมพันธ์กับกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดให้วาทกรรมเรื่องเพศมีความสอดคล้องกันในเวลานั้น โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่การสื่อสารอื่นๆ ที่ไม่ใช่เพลงก็จะสามารถแสดงวาทกรรมเรื่องเพศที่มีความสอดคล้องกับเพลงไทยในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งถูกกำหนดด้วยกรอบความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานั้นอย่างสอดคล้องกันไปด้วย

กรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีบทบาทสำคัญในการสร้างวาทกรรมเรื่องเพศ(ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง)ที่มีลักษณะเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยบทเพลงไทยเดิมที่ถูกขับร้องในช่วงเวลาเดียวกันนี้จะแสดงคุณลักษณะเฉพาะของวาทกรรมเรื่องเพศซึ่งถูกกำหนดด้วยกรอบความรู้เรื่องเพศอีกชั้นหนึ่งด้วย

หลังจากที่มีการเปิดตัวขึ้นของกรอบความรู้เรื่องเรื่องเพศแบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกโดยเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่รับมาจากตะวันตกได้นำมาซึ่งกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตัวอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งแตกต่างจากกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น กรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลในการปะทะกับกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในลักษณะที่เกิดรอยแตก(break)ซึ่งส่งผลถึงการสร้างวาทกรรมเรื่องเพศที่มีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างกรอบความรู้ทั้งสองแบบมากยิ่งขึ้นด้วย โดยเพลงไทยสากลและงานเขียนต่างๆ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ก็มักจะแสดงการปะทะกันของวาทกรรมเรื่องเพศที่มาจากกรอบความรู้ทั้งสองแบบได้เช่นเดียวกัน

ในเวลาต่อมาเมื่อกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ปิดตัวลงเช่นเดียวกับที่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ได้ปรากฏขึ้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด วาทกรรมเรื่องเพศจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับกรอบความรู้เรื่องเพศแบบสมัยใหม่ทั้งหมดพร้อมกันไป

ด้วย โดยเพลงไทยสมัยใหม่อย่างเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ ในช่วงเวลานี้ก็น่าจะแสดงวาทกรรมเรื่องเพศแบบใหม่ที่ถูกกำกับด้วยกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ไปพร้อมกันด้วย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทย” มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทย และเพื่อศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย เนื่องจากกรอบความรู้เรื่องเพศเป็นชุดของกฎในวาทกรรม (discursive regularities) หรือรูปแบบของวาทกรรม (discursive formation) จำนวนหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นโครงข่ายที่กำหนดหรือควบคุมการสร้างวาทกรรม หรือความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งหมดของคนในสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง ดังนั้นการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยจึงต้องทำการศึกษาเรื่องเพศผ่านการศึกษารูปแบบของวาทกรรมในระดับต่างๆ เพื่อใช้ในการอ้างอิงไปสู่การศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทย โดยขั้นตอนการศึกษานั้นสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ อยู่ 2 ขั้นตอน นั่นคือ

- 1) การศึกษารูปแบบวาทกรรม (discursive formation) เรื่องเพศที่ปรากฏในบทเพลงไทย โดยใช้ระเบียบวิธีแบบโบราณคดีในการศึกษาวาทกรรมเรื่องเพศในระดับต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงไทยสมัยต่างๆ โดยสามารถแบ่งการศึกษารูปแบบวาทกรรมได้เป็น 4 ส่วน นั่นคือ การศึกษารูปแบบของวัตถุของวาทกรรม (the formation of objects), การศึกษารูปแบบของแบบของการพูดและเขียน (the formation of enunciative modalities), การศึกษารูปแบบของแนวคิด (the formation of concepts) และการศึกษารูปแบบของกลยุทธ์ (the formation of strategies) แต่ในการวิจัยชิ้นนี้จะให้ความสำคัญกับการศึกษารูปแบบของวัตถุของวาทกรรม (the formation of object) เป็นหลัก โดยจะให้ทำการศึกษาความเป็นหญิง ความเป็นชาย และความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายรูปแบบต่างๆ ในฐานะที่เป็นวัตถุของวาทกรรม เรื่องเพศที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงประเภทต่างๆ ที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถเก็บรวบรวมได้ และสามารถอ้างช่วงเวลาของการประพันธ์ได้อย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถแน่ใจได้ว่าบทเพลงเหล่านั้นได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในสังคมช่วงเวลานั้นได้อย่างแท้จริง

2) การศึกษากรอบความรู้ (episteme) เรื่องเพศโดยทำการอ้างอิงจากรูปแบบของวาทกรรมเรื่องเพศที่ได้จากการศึกษารูปแบบของวัตถุของวาทกรรม(the formation of objects) เพื่อทำการอธิบายถึงกรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยที่ปรากฏในบทเพลงไทยสมัยต่างๆ ได้ โดยทั้งนี้จะต้องทำการอ้างอิงกับเอกสารในทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ประกอบด้วย ยกตัวอย่างเช่น กฎหมาย, ตำราความรู้ต่างๆ, พระราชกฤษฎีกา, พงศาวดาร หรือสื่อประเภทอื่นๆ ที่ไม่ได้อ้างอิงกับความรู้เรื่องเพศโดยตรง เช่น บทละครหรือนวนิยาย เป็นต้น

การศึกษากรอบความรู้จะต้องทำส่วนประกอบทั้งสามส่วนของวัตถุของวาทกรรมเรื่องเพศนั้นคือ 1) การปรากฏขึ้นบนพื้นผิวของวัตถุ(ผู้ชาย ผู้หญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง) 2) สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดวัตถุเหล่านั้น และ 3) ตะแกรงของรายละเอียดซึ่งแสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการความรู้เรื่องเพศที่จะมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ส่วนประกอบทั้งสามนี้จะถูกศึกษาร่วมกันเสมอเพื่อให้สามารถแยกแยะกรอบความรู้เรื่องเพศที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยได้

ส่วนที่ 1. การวิเคราะห์รูปแบบวาทกรรมเรื่องเพศจากบทเพลงไทย

ในส่วนแรกนี้จะทำการศึกษารูปแบบของวาทกรรมเรื่องเพศผ่านการศึกษาด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยา(Archaeology) เพื่อศึกษารูปแบบของวาทกรรมเรื่องเพศที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยในยุคสมัยต่างๆ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 2 ประการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการคัดเลือกถ้อยแถลง(statements)ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศจากบทเพลงไทยในสมัยต่างๆ พร้อมทั้งกำจัดความคิดเรื่องความต่อเนื่องในแบบต่างๆ

การคัดเลือกบทเพลงไทยประเภทต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา

ในขั้นตอนแรกนี้จะทำการคัดเลือกข้อความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศโดยที่กล่าวถึงความ เป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในรูปแบบต่างๆ ในบทเพลงไทย สมัยต่างๆ โดยจะมีวิธีการเลือกในเพลงแต่ละประเภทในแต่ละยุคสมัยดังนี้

1) เพลงไทยเดิม

ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกเพลงไทยเดิมจาก 1) สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติ และบทร้องเพลงต้น ประวัติเพลงหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2550) และ 2) สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2544)

สำหรับเนื้อร้องเพลงไทยเดิมนั้นพบข้อจำกัดในการศึกษาความรู้เรื่องเพศเนื่องจากบท เพลงไทยเดิมโดยเฉพาะเพลงเถานั้นใช้บทกลอนจากบทละครหรือบทเสภาจำนวนเพียงสามบทในการ ขับร้องเท่านั้น ขณะที่เพลงฉบับนั้นแม้จะเป็นการขับร้องบทละครหรือบทเสภาจำนวนมากกว่าสามบท แต่ก็ไม่ใช้บทเพลงที่มีเนื้อร้องที่มีเนื้อความแบบจบในตัวเพลงเหมือนกับเพลงไทยสากลที่ปรากฏขึ้น ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 หรือเพลงไทยสมัยนิยมในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกบทละครหรือบท เสภาที่ถูกนำมาใช้ขับร้องในเพลงไทยเดิมจำนวนมากที่สุดสองอันดับจากสารานุกรมทั้งสองเล่มที่ได้ กล่าวมาแล้ว โดยพบว่าบทละครเรื่องอิเหนา และบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนถูกนำมาใช้เป็นบท ร้อง มากที่สุดสองอันดับ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงจาก วรรณคดีทั้งสองเรื่องที่ประพันธ์ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นระหว่างรัชกาลที่1 ถึงรัชกาลที่4 เป็นหลัก

สำหรับเนื้อร้องเพลงไทยเดิมที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองพ.ศ.2475 ผู้วิจัยพบปัญหาของเนื้อร้องสั้นจำนวนเพียงสามบทที่นำจากบทละครเช่นเดียวกับ ในรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกบทละครจำนวนหนึ่งที่ถูกใช้เป็นบทขับร้องในเพลงไทยเดิม และแต่งในสมัยรัชกาลที่5 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ บทละครเรื่องเงาะป่า บทละคร เรื่องศกุนตลา บทละครเรื่องสาวีตรี และบทละครเรื่องพระร่วงหรือกลอนบทละครเรื่องขอมดำดิน

เพื่อใช้ในการศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงร่วมกันกับการศึกษาบทเพลงเพลงไทยสากลในช่วงเวลาเดียวกัน

2) เพลงพื้นบ้าน

สำหรับเพลงพื้นบ้านนั้นผู้วิจัยพบข้อจำกัดในการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากเพลงพื้นบ้านเป็นบทเพลงที่ถูกขับร้องโดยปราศจากการจดบันทึก ผู้วิจัยไม่พบบทเพลงพื้นบ้านที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ระบุช่วงเวลาว่าอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 ผู้วิจัยพบบทเพลงพื้นบ้านที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่เรียกว่า “เพลงทรงเครื่อง” จาก จำนวน 9 เพลงจากหนังสือประชุมเพลงทรงเครื่อง: สืบสานตำนานเพลงพื้นบ้านจากโรงพิมพ์วัดเกาะ(2555)ที่ระบุว่าพิมพ์ในปีพ.ศ.2432 โดยบทเพลงแต่ละเพลงนำมาจากส่วนหนึ่งของบทละครแต่ละเรื่องที่ถูกบันทึกในรูปแบบของความเรียงจำนวนที่สั้นมากจนทำให้ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงพื้นบ้านทรงเครื่องนี้ได้

ขณะที่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475จนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนได้พบข้อจำกัดจากบทเพลงพื้นบ้านที่เป็นบทเพลงถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรจำนวนน้อยมากและบทเพลงพื้นบ้านที่หาได้นั้นส่วนใหญ่จะมีเนื้อความค่อนข้างสั้นที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเหตุผลในแสดงถึงเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันในบทเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภทเท่านั้น โดยไม่สามารถใช้ในการศึกษาวาทกรรมเกี่ยวเรื่องเพศอย่างชัดเจนได้

3) เพลงไทยสากล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทเพลงร้องที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่6 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 จำนวน 8 เพลงคือ บทละครเรื่องชวดแก้วเจียรไน บทละครเรื่องขบถวิมวัง บทละครเรื่องจันทร์เจ้าขา บทละครเรื่องตุ๊กตาตายอดรัก บทละครเรื่องโรสิตา

บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า บทละครเรื่องเหมาเห่าคว่าเหลว และบทละครเรื่องอื่นากพระโขนง เพื่อศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงในเวลาดังกล่าวร่วมกันกับ บทละครที่ถูกนำมาขับร้องในเพลงไทยเดิมในช่วงเวลาเดียวกัน

สำหรับเพลงผู้ดี เพลงตลาด เพลงลูกกรุง และเพลงลูกทุ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มของเพลงไทยสากลในช่วงตั้งแต่พ.ศ.2475-2528 นั้นผู้วิจัยได้เลือกเพลงที่ถูกบันทึกเอาไว้จากหนังสือรวมเพลงเก่าที่สามารถระบุปีที่แต่งว่าอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนคือ หนังสือเพลงรักในอดีตเล่ม1-2(2544) และหนังสือรวมเพลง Retro Love Song รวมเพลงรักยอดนิยมยุค '70- '90 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์นที่สามารถอ้างอิงปีของการประพันธ์หรือการขับร้องบทเพลงไทยสากลประเภทเหล่านี้ได้ ขณะที่บทเพลงลูกทุ่ง/เพลงตลาดในช่วงเวลานี้สามารถจำแนกออกจากเพลงไทยสากลประเภทเพลงผู้ดี/เพลงลูกกรุงได้จากการศึกษาของศิริพร กรอบทอง(2547)

4) เพลงไทยสมัยนิยม

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเพลงกลุ่มเพลงไทยสมัยนิยมตั้งแต่พ.ศ.2528-2555 จำนวน 6,891 เพลง โดยรวบรวมจากหนังสือรวมเพลง Retro Love Song รวมเพลงรักยอดนิยมยุค '70- '90 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น, The Songs' 89-90(2533) และ The Songs' 93-94(2536)ของบริษัทสหสาส์น(1988)จำกัด, หนังสือรวมเพลงฮิต2538 ของบริษัททวงศ์สว่างการพิมพ์จำกัด, The Guitar Yearbook Express'42/'43/'44/'45/'46/'47/'48/'522'53 ของบริษัททวงศ์สว่างการพิมพ์จำกัด และหนังสือเพลงYearbook 2012และYearbook2013 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น โดยเพลงทั้งหมดได้ถูกนำมาศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิงและความสัมพันธ์ชายหญิงในยุคปัจจุบัน

ข้อจำกัดในการคัดเลือกเพลงกลุ่มเพลงไทยสมัยนิยมช่วงเวลานี้คือ บทเพลงที่ถูกขับร้องหรือประพันธ์ในช่วงเวลานี้มีจำนวนมากทำให้ผู้วิจัยต้องทำการคัดเลือกเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมสูงในแต่ละปีเท่านั้น ขณะเดียวกันนี้ผู้วิจัยพบข้อจำกัดในการค้นหาหนังสือรวมเพลงไทยสมัยนิยมที่

ได้รับความนิยมในแต่ละปีตั้งแต่พ.ศ.2528-2555 ในจำนวนที่ครบทุกปีได้ ผู้วิจัยจึงต้องคัดเลือกเฉพาะหนังสือรวมเพลงในปีที่พอจะค้นหาได้จากห้องสมุดดนตรีหุบลกระหม่อมสิรินธร หอสมุดแห่งชาติเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบข้อจำกัดในการคัดจำแนกความแตกต่างระหว่างเพลงไทยสมัยนิยมกับเพลงลูกทุ่งสมัยนิยม เนื่องจากการแบ่งประเภทตามชนชั้นของผู้ฟังระหว่างเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมหลังพ.ศ.2528 เป็นต้นมาเริ่มมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยจะพบว่าศิลปินสามารถมีผลงานในการขับร้องทั้งเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมได้ ยกตัวอย่างเช่นจักรพันธ์ อาบครบุรีที่เคยขับร้องทั้งเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยม

ขณะเดียวกันนี้ผู้วิจัยยังพบกับข้อจำกัดในการแยกประเภทแนวเพลงระหว่างเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมอีกประการหนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยทำการเลือกศึกษาเฉพาะเนื้อเพลงในหนังสือรวบรวมเพลงเท่านั้นโดยไม่ได้ทำการคัดเลือกเพลงประเภทต่างๆ จากการฟังเพลงทุกเพลงเพื่อคัดแยกประเภทผ่านสไตล์ของดนตรีได้ โดยผู้วิจัยพบกับข้อจำกัดที่พบหลายบทเพลงที่มีคำร้องชุดเดียวกันแต่สามารถนำไปขับร้องได้ทั้งเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยม ยกตัวอย่างเช่นเพลงลูกทุ่งอย่างเพลงสามสียังแจ้วของยอดรัก สลักใจสามารถถูกขับร้องโดยศิลปินแนวเพลงไทยสมัยนิยมอย่างนครินทร์ กิ่งศักดิ์ในรูปแบบของเพลงแนวร็อคซึ่งเป็นแนวเพลงไทยสมัยนิยมรูปแบบหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

5) เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมตั้งแต่พ.ศ.2528-2555 จำนวน 4,069 เพลง โดยรวบรวมจากหนังสือรวมเพลงอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งของสำนักพิมพ์ดาวสยามจำนวน 3 เล่ม, หนังสือพิมพ์ลูกทุ่งเพื่อชีวิต Vol.1-6 ของบริษัททวงศ์สว่างการพิมพ์, หนังสือรวมเพลงลูกทุ่ง F.M. ฉบับที่1-22 พ.ศ.2540-2542 ของบริษัททวงศ์สว่างการพิมพ์ และหนังสือรวมเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น เพื่อทำการศึกษาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมตั้งแต่พ.ศ.2528-2555

ข้อจำกัดที่ผู้วิจัยพบในการคัดเลือกบทเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมคล้ายคลึงกับการคัดเลือกบทเพลงไทยสมัยนิยมในเรื่องของการจำแนกแยกแยะระหว่างเพลงไทยทั้งสองประเภทที่มีความคลุมเครือในการจำแนกทั้งศิลปินและคำร้องที่สามารถถูกใช้ได้กับเพลงทั้งสองประเภท แต่ข้อจำกัดที่พบในการคัดเลือกเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่มีมากกว่าเพลงไทยสมัยนิยมคือบทเพลงที่ถูกบันทึกเอาไว้ในหนังสือรวมเพลงประจำเป็นในห้องสมุดดนตรีทุลกระหม่อมสิรินธร หอสมุดแห่งชาติ ถือว่ามีจำนวนน้อยกว่า แต่ยังถือว่าเพียงพอในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องเพศได้

การกำจัดความคิดเรื่องความต่อเนื่องในแบบต่างๆ

ขณะที่ทำการคัดเลือกเนื้อหาจากบทเพลงเหล่านี้ได้แล้ว ถ้อยแถลง(statements) ที่อยู่ในบทเพลงเหล่านี้จะเป็นหน่วยของการวิเคราะห์(unit of analysis) โดยจะมาจากการจัดความเป็นหนึ่งเดียวกัน(unities)ในแบบต่างๆ ได้แก่

1. การกำจัดแนวคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องต่างๆ
 - 1.1 แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่อง (the theme of continuity)
 - 1.2 แนวคิดการชักจูง (the notion of influence)
 - 1.3 แนวคิดการพัฒนาและการวิวัฒนาการ (the notion of development and evolution)
 - 1.4 แนวคิดเรื่องจิตวิญญาณ (the notion of spirit)

2. กำจัดความต่อเนื่องในหนังสือและชุดของหนังสือที่ใช้ชื่อผู้แต่งคนเดียวกัน โดยในแง่ของบทเพลงแล้ว อาจจะต้องกำจัดความต่อเนื่องภายในตัวเพลงแต่ละเพลง ความต่อเนื่องของเพลงทั้งหมดในอัลบั้มเพลงนั้น และความต่อเนื่องระหว่างอัลบั้มเพลงทั้งหมดที่ศิลปินคนนั้นขับร้อง

3. การกำจัดแนวคิดเกี่ยวกับ ‘ต้นกำเนิดของสิ่งที่ถูกพูดไปแล้ว, และ ‘สิ่งที่ไม่ได้เคยถูกพูด’

3.1 การกำจัดแนวความคิดเกี่ยวกับต้นกำเนิดของสิ่งที่ถูกพูดไปแล้ว

3.2 การกำจัดแนวความคิดเกี่ยวกับต้นกำเนิดของสิ่งที่ไม่ได้ถูกพูด

ขั้นตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์รูปแบบของวาทกรรมในระดับของรูปแบบของวัตถุในวาทกรรม (the formation of objects)

ในขั้นตอนนี้คือการศึกษารูปแบบของวาทกรรม (discursive formation) โดยการเริ่มต้นในระดับที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดของการศึกษารูปแบบวาทกรรม นั่นคือ การศึกษาวัตถุของวาทกรรม (the formation of objects) โดยทำการวิเคราะห์ใน 3 องค์ประกอบคือ

1) การกำหนดพื้นผิวของการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของวัตถุ (the first surfaces of their emergence) โดย ‘ผู้ชาย’ และ ‘ผู้หญิง’ และความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ในแบบต่างๆ ว่าปรากฏขึ้นในเวลาใดเป็นครั้งแรกบ้าง

2) ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขต (the authorities of delimitation) โดยทำการอ้างอิงกับข้อแรกว่า ‘ผู้ชาย’ และ ‘ผู้หญิง’ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในแบบต่างๆ ที่ปรากฏเป็นขึ้นครั้งแรกนั้นถูกเรียกชื่อโดยสถาบันใด และบุคคลที่มีบทบาทแบบใด ที่มีหน้าที่ในการนิยามในความเป็นชายและความเป็นหญิง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในลักษณะเหล่านั้นได้บ้าง

3) ตะแกรงของรายละเอียด (the grids of specification) เป็นการให้คำอธิบายว่า ‘ผู้ชาย’ และ ‘ผู้หญิง’ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงรูปแบบต่างๆ นั้นมีรายละเอียดของการให้คำอธิบายอย่างไรบ้าง, ถูกแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, มีการจัดกลุ่มใหม่อย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ จนกลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรมเรื่องเพศได้อย่างไร

ทั้งสามองค์ประกอบนี้จะทำหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดรูปแบบของวัตถุที่ในนี้หมายถึง ผู้ชายและผู้หญิงว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังสามารถใช้ข้อมูลจาก เอกสารทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ในการอ้างอิงในการศึกษาชั้นตอนนี้ด้วย โดยระดับของวาทกรรม ที่หมายถึงรูปแบบของวัตถุนี้จะสามารถนำไปสู่การนำไปใช้ในการศึกษาชั้นตอนต่อไปนั่นคือ การวิเคราะห์กรอบความรู้เรื่องเพศจากบทเพลงไทยซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของ วัตถุของวาทกรรมนี้ด้วย แต่จะมีความแตกต่างเนื่องจากมีลักษณะที่มีความเป็นนามธรรม มากกว่าการศึกษารูปแบบของวาทกรรม

ส่วนที่ 2. การวิเคราะห์กรอบความรู้เรื่องเพศจากบทเพลงไทย

เมื่อศึกษาถึงรูปแบบวาทกรรม(discursive formation)ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ในรูปแบบต่างๆ ในประวัติศาสตร์ด้วยการศึกษารูปแบบของวัตถุของวาทกรรมในเรื่องเพศ ในขั้นตอนแรกแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับกรอบความรู้เรื่องเพศ มาอ้างอิงกับการศึกษาระเบียบวิธีแบบโบราณคดีที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ รูปแบบวาทกรรมเรื่องเพศ โดยฟูโกต์ได้ให้คำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม และกรอบความรู้ว่าการวิเคราะห์รูปแบบวาทกรรมและความรู้โดยมีความสัมพันธ์กับ รูปของญาณวิทยา(epistemological figures) และสัมพันธ์กับศาสตร์ต่างๆ(sciences) คือ สิ่งที่เรียกว่าการวิเคราะห์กรอบความรู้(the analysis of the episteme) ดังนั้นการอ้างอิงกรอบความรู้เรื่องเพศกับรูปแบบของวาทกรรมเรื่องเพศโดยเฉพาะ ในระดับของรูปแบบของวัตถุของวาทกรรม(the formation of objects)นั้นจะสามารถนำไปใช้ ในการอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยได้เช่นเดียวกัน

การจำแนกกรอบความรู้เรื่องเพศออกมาเป็นยุคต่างๆ นั้นสามารถสังเคราะห์ขึ้นได้ผ่าน การนำผลการวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องเพศจากบทเพลงไทยประเภทต่างๆ ในขั้นตอนที่หนึ่งมาทำการ วิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

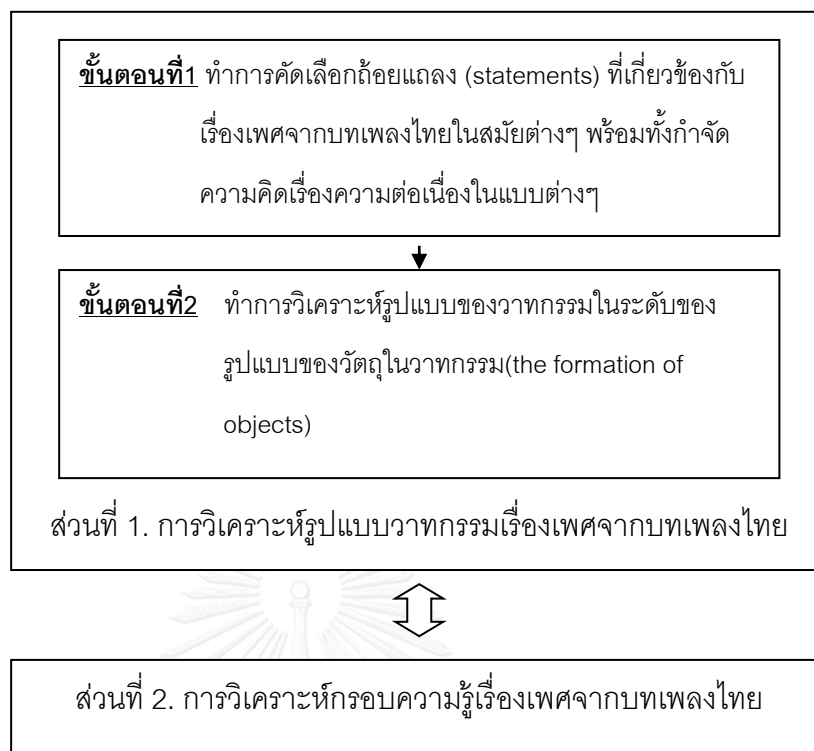
1) นำผลการวิเคราะห์รูปแบบของวัตถุของวาทกรรม(Formation of Objects)ที่ทำการศึกษาวาทกรรมเรื่องเพศ(ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง) ทั้งหมดตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันมาจัดเรียงร่วมกัน

2) ทำการสังเกตการขาดตอนและความต่อเนื่องของการปรากฏขึ้นของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในบทเพลงไทยสมัยต่างๆ, สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดสถานะของวัตถุในเรื่องเพศเหล่านั้น และกลยุทธ์ของความรู้ต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

3) ทำการเปรียบเทียบการขาดตอนและความต่อเนื่องในวาทกรรมเรื่องเพศเหล่านั้น ร่วมกับเอกสารทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เช่น กฎหมาย ตำราความรู้ต่างๆ ราชกิจจานุเบกษา หรือวรรณกรรมต่างๆ ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่เพลงเหล่านั้นถูกประพันธ์ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อให้เห็นถึงรอยแตกของกรอบความรู้ในยุคต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4) นำคุณลักษณะของรูปแบบวาทกรรมเรื่องเพศ(ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง)ที่มีความแตกต่างกันและรอยแตก(break)ที่พบมาทำการแบ่งแยกกรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยในยุคต่างๆ

เมื่อนำส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองมารวมเข้าด้วยกันจะสามารถแสดงแผนผังในการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศได้ดังนี้

รูปที่ 5 ขั้นตอนการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพลงในเพลงไทย

บทที่ 4

รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นตอนแรกของการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยนั้นเริ่มด้วยการศึกษา รูปแบบของวัตถุ (the formation of objects) ซึ่งระบุไปที่ผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อร้องเพลง ไทยช่วงเวลาต่างๆ กัน โดยทำการศึกษาการปรากฏขึ้นของผู้ชายและผู้หญิงแบบต่างๆ กันผ่าน ประเด็นที่มีความสัมพันธ์กัน 3 ประเด็นคือ

1. การกำหนดพื้นผิวของการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของวัตถุ (the first surfaces of their emergence) โดยทำการศึกษาว่าผู้ชายและผู้หญิงในแบบต่างๆ นั้นเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด

2. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขต (the authorities of delimitation) เป็นการระบุว่าบุคคลหรือสถาบันใดที่มีอำนาจในการกำหนด, ระบุ, ตั้งชื่อและติดตั้งความเป็นชายและหญิง เหล่านั้น

3. การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียด (the grids of specification) เป็นการระบุถึงระบบของผู้ชายและผู้หญิงที่มีการแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, ถูกจัดกลุ่มใหม่อย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ อย่างไรจนกลายมาเป็นผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏนี้ได้

เนื่องจากข้อจำกัดของเพลงไทยเดิมที่ใช้บทร้องขนาดสั้นที่นำเอาบทละครหรือบทเสภา มาขับร้องในจำนวนจำกัด ทั้งเพลงเถาที่ใช้บทร้องจำนวนสามบทและเพลงดับที่ใช้บทร้องเพลงส่วน หนึ่งของเรื่องเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้บทละครและบทเสภาที่แต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่1-4)ถูกใช้เป็นเนื้อร้องมากที่สุดสองเรื่องจากบทร้องของเพลงไทยเดิม โดยเพลงเถาคัดเลือก จากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2544) จำนวนทั้งหมด 130 เพลง และเพลงดับคัดเลือกจากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและ บทร้องเพลงดับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550) จำนวนทั้งหมด 16 เพลง คือ 1) บทละครเรื่องอิเหนา(เพลงเถา 53 เพลงและเพลงดับ 4 เพลง) และ 2) บทละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน(เพลงเถา 49 เพลง และเพลงดับ 1 เพลง)

การศึกษารูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงในเพลงไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็นสามช่วงเวลาดังนี้

1. รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2352-2411)

จากการรวบรวมเนื้อเพลงจากเพลงไทยเดิมพบว่า เพลงเถาในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 จำนวน 144 เพลง และเพลงตับจำนวน 29 เพลงได้นำเนื้อเพลงที่ใช้ในการขับร้องมาจากบทละครหรือบทเสภาต่างๆ ที่ได้ถูกแต่งขึ้นในช่วงเวลานั้น และเนื่องจากคำร้องที่ใช้ในเพลงไทยเดิมทั้งเพลงเถาและเพลงตับมีเนื้อร้องที่สั้นซึ่งโดยประมาณแล้วมีบทกลอนเพียง 3 บทต่อหนึ่งเพลง ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจคุณลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงจากเนื้อร้องของบทเพลงไทยเดิมได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้เลือกเฉพาะบทละครหรือบทเสภาที่ถูกใช้ในการขับร้องสองมากที่สุดอันดับแรกนั่นคือ บทละครเรื่องอิเหนา จากพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (เพลงเถาจำนวน 53 เพลง และเพลงตับจำนวน 8 เพลง) และบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดวชิรญาณที่แต่งขึ้นจากกวีหลายท่านในช่วงเวลาระหว่างสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและสุนทรภู่ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงกวีหลายท่านที่แต่งในช่วงเวลารัชการในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 ด้วยอีกหลายท่านซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนเนื่องจากไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร (เพลงเถาจำนวน 49 เพลง และเพลงตับจำนวน 3 เพลง)

จากการศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายจากบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผนในสมัยระหว่างรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 สามารถแบ่งผลการศึกษาดังนี้

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่างๆ
<p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ</p> <p>1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้หรือซื้อขายได้ <p>1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) หญิงงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) หญิงที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) หญิงใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ต่อสามี 3.2) หญิงที่ให้อภัย 	<p>2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ</p> <p>2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 2) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์ <p>2.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ชายงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้ชายรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) ชายที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) ชายใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) ชายที่ให้อภัย

<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูก <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>1.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง</p> <p>1.2.4 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวาร</p>	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูก <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>2.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพี่น้อง</p> <p>- การไม่ปรากฏของชายในสถานะของข้าทาสบริวาร</p>
<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) ความเอียงอายผู้ชาย 3) ความเอียงอายในการแสดงออกขณะอยู่ที่สาธารณะ 4) ความเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายต่อหน้าสาธารณะ 5) เก่งการบ้านการเรือน <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เมีย-ผัวเกิดจากเทพเทวดาเป็นบุตรบันดาล 2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน 	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิง</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) การเป็นผู้รักเรียน 3) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผัวมีเมียมากแสดงถึงอำนาจ 2) เลี้ยงดูและสั่งสอนเมีย 3) คุณลักษณะของผัวและชายชู้

<p>ระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘ซู้’</p> <p>3) ประเภทของเมีย</p> <p>3.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี</p> <p>3.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>3.3) คุณลักษณะของเมียต่างและเมียซู้</p> <p>3.4) เมียในทางกฎหมาย: เมียกลางเมือง, เมียกลางนอกและเมียกลางทาศี</p> <p>3.5) ‘เมียสองต้องห้าม’: ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย</p> <p>1.3.3 ‘หญิงซู้’: ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะของการเป็นเมียที่ผิดธรรมเนียมประเพณี</p>	<p>- การไม่ปรากฏของ ‘ชายซู้’</p>
<p>- การไม่ปรากฏของหญิงในฐานะสหาย</p>	<p>2.4 ‘สหาย’: ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัว</p> <p>- การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะสหาย</p>
<p>ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย</p>	
<p>1) สถาบันกษัตริย์</p> <p>2) สถาบันศาสนาพราหมณ์</p> <p>3) สถาบันพุทธศาสนา</p>	<p>4) สถาบันกฎหมาย</p> <p>5) สถาบันครอบครัว</p>

ตาราง 1 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1. การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ

การศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายแบ่งออกเป็นรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในเวลานี้สามารถแบ่งได้เป็นสามส่วนคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของวัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง และ 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย โดยเป็นคุณลักษณะต่างๆ ของผู้หญิงที่ปรากฏจากบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ดังนี้

1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ

การปรากฏตัวขึ้นของผู้หญิงในฐานะที่เป็นวัตถุ (objects) นั้นปรากฏคุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะวัตถุอยู่สองประการคือ ผู้หญิงในฐานะที่เป็นทรัพย์สิน และผู้หญิงในฐานะที่เป็นหญิงงาม

1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน

ผู้หญิงในฐานะที่เป็นวัตถุในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบว่าผู้หญิงเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่มีค่าหรือเป็นทรัพย์สินที่สามารถส่งมอบให้แก่กันได้, ถือครองได้, แลกเปลี่ยนกันได้ และแย่งชิงได้ หรือจัดได้ว่าเป็น 'วิญญาณะกะทรัพย์' ซึ่งหมายถึงทรัพย์สินที่มีวิญญาณ เช่นเดียวกับ ทาสชาย ทาสหญิงหรือสัตว์อื่นๆ แต่ผู้หญิงนั้นเป็นทรัพย์สินหรือสิ่งที่มีค่าสูงกว่าทรัพย์สินอื่นๆ ที่สามารถถูกถือครองโดยเจ้าของจำนวนมากได้แก่ ผู้ชายที่มีฐานะเป็นกษัตริย์, พ่อ, ด้ว หรือลูก นอกจากนั้นยังสามารถเป็นทรัพย์สินของแม่, เจ้านาย หรือเป็นทรัพย์สินของเทพเทวดาได้เช่นเดียวกันด้วย โดยสถานะของผู้หญิงเช่นนี้ถูกระบุเอาไว้ในกฎหมายไทยในสมัยก่อนรัชกาลที่ 4 คือ กฎพระไอยการหรือที่เรียกว่ากฎหมายตราสามดวงซึ่งทำให้ผู้หญิงถูกควบคุมผ่านกฎหมายไทยในสมัยนั้นด้วย คุณลักษณะที่เป็นฐานะทรัพย์สินของผู้หญิงนี้พบได้จากกฎหมายลักษณะฝั้วเมียในหนังสือเรื่องกฎหมายไทยที่ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2439 ที่โรงพิมพ์บรัดเล ระบุว่าหากพ่อแม่ฝ่ายหญิงรับปากจะนำตัวของหญิงมอบให้เป็นเมียแก่ฝ่าย

ชายและแลกเปลี่ยนกับขันหมากหรือสินสอดไปแล้ว ผู้หญิงจะตกอยู่ในการครอบครองของชายที่เป็น
 ฝ่ายอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

การปรากฏตัวขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินนั้นสามารถแบ่งคุณลักษณะต่างๆ ได้
 4 ประการคือ 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดง
 มิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้

1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่

คุณลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินหรือสิ่งที่มีคุณค่าแสดงให้เห็น
 ผ่านการครอบครองลูกสาวของพ่อแม่ โดยพ่อแม่มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกสาวให้เติบโตขึ้นเป็น
 ผู้ใหญ่ การสู่ขอจึงเป็นการแลกเปลี่ยนลูกสาวกับขันหมากหรือสินสอดซึ่งเป็นการประมาณค่าลูกสาว
 กับสิ่งที่มีคุณค่าเท่าเทียมกันโดยอาจจะเป็นเงิน, เรือนหอ หรืออาจจะสิ่งที่เป็นนามธรรมบางประการ
 เช่น บุญคุณ, การพึ่งพาในอนาคตหรือมิตรภาพได้เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น นายแสนคำแมนและ
 นางศรีเงินยวงในมอบนางลาวทองให้แก่พลายแก้วเพื่อแสดงความขอบคุณแก่พลายแก้วที่ไม่ได้เข้า
 ทำลายหมู่บ้านของตน นอกจากนี้ยังหวังการพึ่งพิงลูกสาวและพลายแก้วในอนาคตด้วย

กฎหมายไทยหมวดลักษณะทาสในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้มีมาตราที่ให้อำนาจทาง
 กฎหมายที่พ่อแม่มีอำนาจการขายลูกสาวได้ แต่ลูกไม่มีอำนาจในการขายพ่อแม่ได้ เช่นเดียวกันกับที่
 มอบอำนาจทางกฎหมายให้แก่สามีทำการขายภรรยาได้ แต่ภรรยาไม่สามารถขายสามีได้เช่นเดียวกัน
 ด้วย

เมื่อผู้หญิงมีสถานะเป็นทรัพย์สินเช่นนี้เอง การลักขโมยหรือการแอบล่องประเวณีได้
 เสียก่อนการสู่ขอจากพ่อแม่จึงสร้างความโกรธเคืองให้แก่พ่อแม่ และยังทำให้เสียเกียรติเสียศักดิ์ศรีแก่
 พ่อแม่ของฝ่ายหญิงด้วยเช่นเดียวกัน การละเมิดดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยการขอขมาหรือการสู่ขอ
 ฝ่ายหญิงแก่พ่อแม่ในภายหลังซึ่งมีความหมายถึงการนำสิ่งที่มีค่าเท่าเทียมกันมาแลกเปลี่ยนกับตัว
 ผู้หญิงในฐานะสิ่งมีค่าสิ่งซึ่งฝ่ายชายได้แย่งชิงหรือขโมยไปแล้วนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อขุนแผน
 ทราบว่าพลายงามได้เสียกับนางศรีมาลาซึ่งเป็นลูกสาวของพระพิจิตรและนางบุษบาที่ตนเองเคารพ
 เหมือนพ่อแม่จึงโมโหมาก แต่เนื่องจากพลายงามเป็นลูกชายของตนและยังติดราชการต้องไปรบที่
 เชียงใหม่จึงไม่สามารถแจ้งแก่พระพิจิตรซึ่งจะทำให้พลายงามถูกลงโทษได้

มาอยู่บ้านพระพิจิตรผู้บิดา
 เอ็งนี้จ้วงจาบละลาบละล้วง
 หากว่าติดนิตหนึ่งด้วยการทัพ
 ไม่ถูกหว่ายลายพร้อยก็เป็นบุญ

พระคุณท่านมีมาเป็นใหญ่หลวง
 บังอาจล่วงลูกท่านผู้มีคุณ
 หาไม่กูจะซบลงใต้ถุน
 ทำวุ่นแล้วจะว่าประการใดฯ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.776)

เนื่องจากการได้เสียกันก่อนการสู่ขอ นั้นเป็นเรื่องที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หญิง และพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ดังนั้นการสู่ขอในภายหลังจึงเป็นทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ในบางกรณีฝ่ายชายและฝ่ายหญิงอาจเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับอย่างเช่นกรณีของพลายแก้วและนางพิมพิลาไลย โดยทั้งคู่เลือกที่จะไม่บอกพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย แต่ในกรณีที่พ่อแม่ฝ่ายชายรู้จะต้องตำหนิการกระทำของฝ่ายชายและอาจปิดเป็นความลับไม่บอกแก่พ่อแม่ฝ่ายหญิงเนื่องจากจะทำให้โกรธและไม่พอใจและฝ่ายผู้ชายที่ล่วงประเวณีก็จะถูกลงโทษด้วย ทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมคือ พ่อแม่ของฝ่ายชายจะต้องทำหน้าที่ในการสู่ขอให้ฝ่ายชาย เนื่องจากฝ่ายผู้ชายนั้นไม่สามารถขอฝ่ายหญิงจากพ่อแม่ได้ด้วยตัวเอง ขณะที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงแม้ว่าจะไม่พอใจกับการได้เสียกันก่อนการสู่ขอ แต่ถ้าหากมีการสู่ขอกันแล้วพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็สามารถยกโทษให้แก่ชายคนนั้นได้เช่นเดียวกัน

คุณลักษณะต่างๆ ที่แสดงถึงสถานะที่เป็นทรัพย์สินของผู้หญิงเหล่านี้ได้ปรากฏในกฎหมายไทยที่ตีพิมพ์ใน พ.ศ.2439 ในหมวดของกฎหมายลักษณะผัวเมียและกฎหมายลักษณะลักพา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ชายหญิงในช่วงเวลานั้นไม่ได้ถูกควบคุมจากระบบศีลธรรมโดยแยกขาดออกจากการควบคุมในทางกฎหมาย การกระทำระหว่างชายและหญิงนั้นล้วนแต่มีสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้ระบุเอาไว้

2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์

สถาบันกษัตริย์ได้เข้ามามีอำนาจในการเป็นเจ้าของผู้หญิงและผู้ชายที่อยู่ในราชอาณาจักรด้วยเช่นเดียวกัน ในกรณีของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์จะเห็นได้ชัดกว่าผู้ชาย เพราะจะพบการส่งมอบผู้หญิงโดยเฉพาะผู้หญิงที่มีสถานะทางสังคมสูงเช่นเจ้าหญิงถูกส่งมอบเป็นบรรณาการเพื่อแลกเปลี่ยนกับมิตรไมตรีของกษัตริย์หรือผู้มีอำนาจทางสังคมขณะนั้น ยกตัวอย่างเช่น ในบทละครเรื่องอิเหนานั้น กษัตริย์เมืองต่างๆ ได้ส่งลูกสาวให้แก่โจรป่านหิซึ่งเป็นอิเหนาแปลงตัวมาเป็นโจรป่าเพื่อแสดงถึงความเป็นมิตรไมตรี แต่ความสัมพันธ์เช่นนี้ไม่ได้มีลักษณะ

แบบทางเดียวเพราะเมื่อป็นหยาธิรับเอาบุตรของกษัตริย์เหล่านั้นไว้แล้วจะมีการมอบทรัพย์สินมีค่าอื่นๆมอบคืนกลับไปให้กษัตริย์เหล่านั้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนด้วยเช่นเดียวกัน

ซึ่งระตุสามิภักดิ์รักใคร่	เราซึ่ชอบชอบใจหนักหนา
ไม่เสียดายสุริย์วงศ์กษัตรา	เอาธิดามาให้แก่โจรไพร

ตรัสพลางประทานสิ่งของ	เสื่อผ้าเงินทองกองให้
ของเราชาวป่าพนาลัย	มีใจให้ท่านเป็นไมตรี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.490-1)

เนื่องจากผู้หญิงที่มอบแก่กษัตริย์นั้นแทนความหมายถึงสิ่งที่มีค่าหรือทรัพย์สินที่มีค่า ดังนั้นการที่กษัตริย์มีเมียในฐานะของผู้ครอบครองนั้นจึงหมายถึงการเป็นผู้มั่งคั่งในทางทรัพย์สินอีกแบบหนึ่ง การมีเมียมากจึงแสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งและการมีบุญบารมี ยกตัวอย่างเช่น การมีเมหีสิบคนของอิเหนาเป็นการแสดงให้เห็นถึงการทรงอำนาจในฐานะของพระมหากษัตริย์ในอีกทางหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

เนื่องจากในช่วงเวลานี้สถาบันกษัตริย์ถือเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงสุด ทำให้กษัตริย์นั้นครอบครองผู้หญิงทั้งหมดที่อยู่ภายใต้อาณาจักรไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงที่อยู่ในวงศ์เดียวกันหรือผู้หญิงที่ได้รับเป็นบรรณาการหรือเป็นเชลยมาจากอาณาจักรอื่น รวมทั้งนางในที่รับใช้ในราชวังหรือแม้แต่ไพร่ที่อยู่ในอาณาจักรของตน ดังนั้นผู้หญิงทั้งหมดจึงเป็นของที่กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจจะมอบให้ใครก็ได้ สามารถนำมาเก็บเอาไว้เองหรือแม้แต่ทำลายทิ้งเสียก็ได้ ผู้หญิงในช่วงเวลานี้จึงมีสถานะเช่นเดียวกับวัตถุของกษัตริย์โดยสมบูรณ์ ยกตัวอย่างเช่นการมอบนางศรีมาลาให้แก่พระไวยซึ่งแม้ว่านางศรีมาลาจะเป็นเชื้อพระวงศ์เชียงใหม่ซึ่งไม่คู่ควรกับไพร่ทั่วไป แต่เมื่อเป็นคำสั่งของกษัตริย์ที่เป็นเจ้าของแล้ว ผู้หญิงก็ไม่สามารถขัดขืนได้

อย่าเลยอ้ายพลายงามมีความชอบ	ได้ประกอบยศศักดิ์เป็นไหนไหน
พร้อมสรรพเคหาทั้งข้าไท	ยังแต่ไม่มีเมียจะถือหน้า
ได้นึกอยู่ว่าจะดูหาเมียให้	เราจะได้เลี้ยงชูปอุปถัมภ์
ปล่อยไว้ฉวยได้คนระยา	มันจะทำเสื่อมเสื่อวิชาติ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.924)

ในลักษณะที่ผู้หญิงในราชอาณาจักรเป็นทรัพย์สินเช่นนี้ กษัตริย์จึงสามารถนำเอาผู้หญิงที่ต้องการเข้ามาเก็บเอาไว้ในวังได้ ยกตัวอย่างเช่น พระพันวษาได้มีคำสั่งให้นำนางลาวทองเข้ามาทำงานเป็นนางในในวังเพื่อเป็นการลงโทษขุนแผนที่หนีหน้าที่เฝ้าเวรยามป็นกำแพงเมืองกลับไปหา นางลาวทองที่เมืองกาญจนบุรี นอกจากนี้หากมีเหตุการณ์ที่กษัตริย์เห็นว่าผู้หญิงคนใดมีความผิด กษัตริย์ก็มีความชอบธรรมและอำนาจในการกำจัดผู้หญิงเหล่านั้นในฐานะที่ตนเองเป็นเจ้าของนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น การตัดสินประหารนางวันทองเมื่อพระพันวษาเห็นว่า การไม่ตัดสินใจเลือกอยู่กับขุน ช้างหรือขุนแผนของนางวันทองนั้นมีความผิด เป็นต้น

เมื่อผู้หญิงมีฐานะเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์เช่นนี้ คนสามัญทั่วไปที่เป็นไพร่จึงไม่สามารถ ล่วงประเวณีหรือแตะเนื้อต้องตัวผู้หญิงที่เป็นของกษัตริย์โดยตรงซึ่งหมายถึง มเหสี ธิดา หรือแม้แต่นางในได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อขุนแผนและพลาญงามได้ลอบเข้าไปในราชวังของกษัตริย์เชียงใหม่ ขุนแผนไม่พอใจพลาญงามที่แตะต้องตัวนางในและห้ามปรามไม่ให้แตะต้องพระธิดาของเจ้าเชียงใหม่ เนื่องจากการแตะต้องทรัพย์สินของกษัตริย์เป็นสิ่งไม่สมควร แม้ว่าทั้งสองคนจะเป็นทหารรับใช้กษัตริย์ แห่งอยุธยาแต่สถานะกษัตริย์แห่งเชียงใหม่ก็ย่อมต้องได้รับความเคารพเช่นเดียวกัน

ขุนแผนเห็นลูกเข้าไปเคล้าคลอ	เอามือห่อพายหลังลงดั่งผึ้ง
นี่ของหลวงนระอย่าเข้าไปเคล้าคลึง	ถ้าแม้นนี้กลิ้งซึ่งเสียความ
ไม่ควรนระเจ้าเราเป็นไพร่	เขาก็ได้เป็นนางระวางห้าม
ยิ่งจะให้เชี่ยวชาญการสงคราม	มาตุคามลวนลามอย่าควรทำ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.862)

คุณลักษณะของผู้หญิงที่เป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ได้ถูกกำหนดผ่านกฎหมายไทย ในสมัยก่อนรัชกาลที่ 4 เช่นเดียวกัน(หนังสือกฎหมายไทย เล่ม2, 2439) โดยจะพบข้อบังคับต่าง ๆ ผ่าน กฎมณเฑียรบาลที่มีบทลงโทษในการละเมิดความสัมพันธ์ผู้สาวระหว่างหญิงกับชายหรือหญิงกับหญิง ภายในวัง โดยการทำชู้กับหญิงระดับสนมมีโทษประหารชีวิตทั้งคู่ ขณะที่ระดับนางในมีโทษลดลงมาใน ระดับของการโบยตี ปรับ หรือลดตำแหน่ง ตามลำดับ ขณะที่การลักผู้หญิงซึ่งเป็นทรัพย์สินของ กษัตริย์จะถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตด้วยเช่นเดียวกัน สถานะของผู้หญิงที่เปรียบเสมือนกับ ทรัพย์สินของกษัตริย์จึงไม่ได้หมายความว่าทรัพย์สินทั่วไปหรือทรัพย์สินธรรมดาสามัญ แต่หมายถึง ‘สิ่งของต้องห้าม’ ซึ่งคนทั่วไปไม่สามารถครอบครองได้จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากกษัตริย์แล้วเท่านั้น

บทลงโทษที่แตกต่างกันของการทำชู้ของหญิงในวังมีโทษแตกต่างกันออกไปเนื่องมาจากตำแหน่งหรือศักดิ์นาที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์ของหญิงแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเหี้ยมบาลเกิดขึ้น ความหนักเบาของการลงโทษจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมของการกระทำผิดและตำแหน่งของผู้กระทำผิดนั้นรวมกันด้วย ระดับของการลงโทษที่มีความมากน้อยไม่เท่าเทียมกันในแต่ละบุคคลจึงแสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องชนชั้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการตัดสินความผิดของแต่ละบุคคลซึ่งปรากฏอย่างเด่นชัดอย่างมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ

เมื่อผู้หญิงเป็นของมีค่าของผู้ครอบครองซึ่งอาจหมายถึงพ่อแม่หรือกษัตริย์แล้ว ผู้หญิงจึงสามารถกลายเป็นของขวัญที่มีค่าที่แสดงถึงการขอบคุณหรือเป็นสิ่งมีค่าที่แสดงถึงการมีมิตรไมตรีที่มอบให้กับฝ่ายชายได้เช่นกัน โดยการยกผู้หญิงซึ่งถือเป็นการครอบครองของพ่อแม่หรือกษัตริย์นี้ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยกตัวอย่างเช่น หมื่นหาญได้มอบนางบัวคลี่ซึ่งเป็นลูกสาวให้แก่ขุนแผนเพื่อเป็นการขอบคุณกับการที่ขุนแผนช่วยตนให้รอดชีวิตจากการถูกวัววิดในป่า เป็นต้น

ถ้าคนอื่นไกลมิใช่แก้ว	เห็นแววชีวิตจะฉิบหาย
คุณเขายู่กับเรากี่มากมาย	แน่ท่านยายข้าจะว่าอย่าน้อยใจ
จำต้องเกื้อหนุนแทนคุณเขา	ออบัวคลี่ลูกเราจะยกให้
เห็นสมผิวสมเมียอย่าเสียใจ	ยายจะเห็นเป็นอย่างไรให้ว่ามาฯ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.450-1)

นอกจากการมอบผู้หญิงในฐานะของวัตถุที่เป็นของขวัญแสดงมิตรไมตรีจะปรากฏในรูปแบบของธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว คุณลักษณะเช่นนี้ยังปรากฏในระดับของกฎหมายในช่วงเวลาเดียวกันนี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยกฎหมายเหี้ยมบาลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายไทยสมัยก่อนพ.ศ.2439 ได้กล่าวถึงการมอบพระราชธิดาหรือผู้หญิงซึ่งเป็นของพระมหากษัตริย์ให้เป็นภรรยาของผู้ทำความดีความชอบ โดยจะแสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้หญิงที่แทนด้วยรางวัลซึ่งถือว่าเป็นรางวัลที่มีค่าอย่างมาก(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 2, 2439, น.118)

4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้หรือซื้อขายได้

เนื่องจากผู้หญิงนั้นมีฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีค่า ดังนั้นผู้หญิงจึงต้องถูกครอบครองเสมอไม่ว่าจากพ่อแม่ สามี ลูก หรือกษัตริย์ ผู้ครอบครองจะมีหน้าที่รักษาผู้หญิงที่ตนเองครอบครองไม่ให้ถูกแย่งชิงไปได้ ในการแย่งชิงนี้เป็นไปได้ในสองกรณีคือ การแย่งชิงตัวผู้หญิงไปจากผู้ครอบครอง และการทำชู้ซึ่งหมายถึงการได้เสียกัน การแย่งชิงทั้งสองแบบนี้จะสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ผู้ครอบครองผู้หญิงคนนั้น นอกจากนี้ผู้ที่ทำการแย่งชิงจะถือว่าผิดทั้งศีลธรรมและกฎหมาย

ในกรณีของการได้เสียกันมีบทลงโทษที่เบากว่าคือการลงโทษโดยตี ดังที่จะเห็นตัวอย่างจากการที่ขุนแผนกล่าวโทษพลาญงามที่ได้เสียนางศรีมาลาบุตรพระพิจิตร ในขณะที่การลักตัวผู้หญิงโดยเฉพาะการเป็นชู้เมียผู้อื่นนั้นมีบทลงโทษสองแบบนี้คือการปรับและการฆ่าชายชู้ที่ลักเมียนั้นหลักของการลงโทษที่แตกต่างกันระหว่างการได้เสียกันของชายหญิงที่ไม่มีคู่กับการเป็นชู้นั้นถูกอธิบายด้วยหลักของพุทธศาสนา กรณีของการได้เสียกันระหว่างชายหญิงที่ไม่มีคู่นั้นถือว่าเป็นการผิดศีลธรรมอย่างรุนแรงซึ่งทำให้คู่บุญกันมาแต่ชาติปางก่อนให้ลงโทษสถานเบาด้วยการปรับซึ่งคำอธิบายนี้ปรากฏในกฎหมายลักษณะผัวเมียอย่างชัดเจน ขณะที่การได้เสียแบบชู้เมียนั้นถือว่าเป็นการผิดศีลธรรมอย่างรุนแรงซึ่งทำให้บทลงโทษทางกฎหมายมีความรุนแรงตามไปด้วยโดยพบโทษสูงสุดถึงระดับของการประหารชีวิต ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพระพันวษาตัดสินว่าขุนช้างมีความผิดในการลักลอบเป็นชู้และนำเอาตัววันทองมาจากขุนแผน บทลงโทษที่ขุนแผนต้องเลือกให้กับขุนช้างคือการปรับเงินหรือถ้าหากไม่เกรงจะมีเวรกรรมติดตัวก็คือการฆ่าขุนช้างเสีย ขณะที่วันทองซึ่งเป็นหญิงชู้นั้นจะต้องถูกประจานหรือขายที่เป็นผัวจะต้องจ่ายเงินค่าปรับเพื่อไม่ให้หญิงถูกประจานเป็นการแลกเปลี่ยน

ให้ยกเอาศักดิ์ขุนแผนปรับ	เป็นทรัพย์สินผิดเมียเสียตามฐาน
ศรีประจันขุนช้างเป็นคนพาล	ให้เทียบไถ่ค่าประจานแทนวันทอง
แล้วให้ทวนขุนช้างศรีประจัน	ยายกลอนยายสานั้นด้วยทั้งสอง
ถ้าเจ้าผัวกลัวผิดไม่คิดปอง	ต้องบทให้เอาสินไหมไป
ถ้าเจ้าผัวไม่กลัวซึ่งเวร	จะฟันฆ่าเสียก็ตามอชฌาศัย
วันทองส่งคืนขุนแผนไป	ตามในพระราชกฤษฎีกา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.609-610)

เนื่องด้วยผู้หญิงมีฐานะเป็นสิ่งที่สามารถถูกชิงได้ เมื่อผู้หญิงถูกลักไปจากผู้ครอบครอง การติดตามฝ่ายหญิงที่ถูกลักไปและการต่อสู้ระหว่างผู้เป็นเจ้าของและผู้ลักขโมยไปจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะการลักขโมยผู้หญิงทำให้ฝ่ายผู้ครอบครองนั้นส่งผลให้เจ้าของเสียศักดิ์ศรี การมุ่งหมายชีวิตของผู้ลักตัวผู้หญิงไปจึงเป็นการลงโทษจากผู้เป็นเจ้าของผู้หญิงเดิม ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากป็นหยาซึ่งเป็นโจรป่าที่อืเหนาปลอมตัวมาได้หมายเอาชีวิตย่าหรั่งซึ่งลักพาเกณฑ์หนึ่งหรวดซึ่งเป็นน้องสาวไปเป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในฐานะวัตถุโดยเฉพาะที่มีฐานะเป็นทรัพย์สิน จะพบว่าผู้หญิงอยู่ในสถานะของวัตถุที่ถูกถือครองโดยเจ้าของที่มีสถานะที่ความหลากหลายมากกว่าผู้ชายในสถานะของวัตถุอย่างมาก โดยผู้หญิงนั้นมีสถานะของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่, ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์, ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ และสิ่งที่ถูกแย่งชิงและซื้อขายได้ ขณะที่ผู้ชายนั้นมีสถานะเพียงแค่ว่าเป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์และของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์เท่านั้น

ขณะเดียวกันนี้สถานะวัตถุของผู้หญิงและผู้ชายยังถือได้ว่ามีความแตกต่างกัน โดยผู้หญิงมีสถานะเป็นวัตถุที่ต่ำกว่าผู้ชาย โดยจะพบว่าผู้หญิงนั้นสามารถถูกแย่งชิงหรือซื้อขายได้ นอกจากนี้ยังสามารถส่งมอบให้แก่กันในลักษณะที่เป็นเสมือนกับของขวัญทั้งจากกษัตริย์หรือพ่อแม่ได้อีกด้วย ขณะที่ผู้ชายเป็นวัตถุที่มีฐานะสูงกว่า โดยจะถูกส่งมอบได้จากกษัตริย์ได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ชายยังถือว่ามีอิสระมากกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายจะไม่ถูกควบคุมจากครอบครัวและไม่สามารถถูกแย่งชิงหรือขายได้เช่นเดียวกับผู้หญิง ความแตกต่างระหว่างสถานะวัตถุในครอบครัวและวัตถุของกษัตริย์ของผู้หญิงและผู้ชายจึงแสดงให้เห็นว่าอำนาจคนในครอบครัวนั้นน้อยกว่าอำนาจของกษัตริย์ในระดับของสังคม ทำให้พ่อแม่ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในสถาบันครอบครัวไม่สามารถใช้อำนาจกับผู้ชายที่เป็นลูกชายเช่นเดียวกับที่ใช้อำนาจกับผู้หญิงที่เป็นลูกสาวได้ ขณะที่ในระดับของสังคมนั้น กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมหรือกำหนดชีวิตของทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม

1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของหญิงงาม

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุที่ถูกกำหนดว่าเป็นหญิงงามในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นสามารถแบ่งออกได้ในคุณลักษณะต่างๆ 3 ประการ คือ 1) ผู้หญิงที่มีความงามทาง

ร่างกาย โดยแบ่งย่อยไปได้สามประการคือ ผู้หญิงที่มีรูปร่างงดงาม, ผู้หญิงที่มีร่างกายที่สะอาด และ ผู้หญิงที่มีการประดับตกแต่งร่างกายที่สวยงาม 2) ผู้หญิงที่ความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติ กำเนิด และ 3) ผู้หญิงที่มีความงามทางจิตใจ

1) หญิงงามทางร่างกาย

หญิงงามในทางร่างกายนั้นมีความหมายถึงความงามภายนอกร่างกายของผู้หญิงทั้งหมด โดยรวมแล้วในช่วงเวลานี้ความงามทางร่างกายของผู้หญิงสามารถแบ่งได้หลายประเภทคือ ความงามในทางรูปร่างของผู้หญิง ความงามในความสะอาดของร่างกาย และความงามในการประดับตกแต่งร่างกาย

1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม

ความงามในลักษณะของรูปร่างงดงามเป็นความงามทางกายภาพที่สามารถเห็นได้ชัดเจนที่สุด โดยมากแล้วจะปรากฏผ่านคุณลักษณะทางร่างกายที่มองเห็นได้ชัดผ่านจุดต่างๆ ทางร่างกายที่ไม่ถูกปกปิดด้วยเครื่องแต่งกาย ได้แก่ ผม ตา คิ้ว ปาก แขน และทรวดทรง โดยมากแล้ว ผู้หญิงที่งดงามจะมีรูปร่างที่อ่อนแอ้นบอบบาง ยกตัวอย่างเช่น ความงามของนางจินตะหราในบทละครเรื่องอิเหนา เป็นต้น

พิศพิศตรังามพัคตร์ผุดผ่อง
อรชรอ่อนแอ้นทั้งอินทรีย์

ผิตเนื้อนวลละอองสองสี
ภูมิดูนางไม่วางตา ฯ

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.39)

ความงามทางร่างกายที่ปรากฏอยู่ในบทเสภาขุนช้างขุนแผนได้แสดงความสำคัญไปที่ร่างกายอ่อนแอ้นและอวัยวะส่วนที่ปรากฏชัดโดยไม่มีเสื้อผ้าปกปิดเช่นเดียวกัน จุดที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้างคือการกล่าวถึงความงามของหน้าอกซึ่งบทละครเรื่องอิเหนาไม่ได้กล่าวถึงแต่กลับกล่าวถึงในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยความงามของหน้าอกผู้หญิงนี้ถือเป็นความงามที่สามารถจับจ้องมองได้ เหตุที่ความงามของหน้าอกถูกกล่าวถึงได้เฉพาะเรื่องดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้มีที่มาจากนิทานพื้นบ้านสุพรรณบุรีซึ่งเล่าถึงความเป็นอยู่ในอยุธยาสมัยสมเด็จพระรามาธิบดี

ที่ 2 บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนนำมาจากนิทานพื้นบ้านซึ่งนิยมเล่าเรื่องเพศที่ค่อนข้างหยาบ เนื่องจากยังคงคติความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีในเรื่องที่ว่า หากผีเอ็นดูใครจะพาคนนั้นไปอยู่ด้วยส่งผลให้คนนั้นเสียชีวิต ดังนั้นหากไม่ต้องการให้ผีเอ็นดูและพาไปอยู่ด้วยก็จำเป็นต้องพูดคำหยาบคายบ้าง นิทานพื้นบ้านจึงแฝงคำพูดที่ค่อนข้างหยาบ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ใน บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.52-3) ดังนั้นเมื่อนำนิทานพื้นบ้านอย่างขุนช้างขุนแผนมาทำเป็นบทเสภาจึงยังหลงเหลือความคิดเรื่องของภูตผีปีศาจและการกล่าวถึงเรื่องเพศที่เปิดเผยมากกว่าวรรณคดีเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้ความแตกต่างของบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เล่าเรื่องของสามัญชนกับบทละครเรื่องอิเหนาที่เล่าเรื่องของกษัตริย์ก็ได้แสดงความแตกต่างระหว่างสถานะของผู้หญิงชาวบ้านทั่วไปและผู้หญิงที่มีฐานะเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในบทละครเรื่องอิเหนาก็น่าจะทำให้หน้าอกของผู้หญิงเป็นความงามทางกายไม่สามารถถูกจับจ้องได้โดยบุคคลทั่วไปด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นความแตกต่างระหว่างความงามทางร่างกายที่ต่างกันในแต่ละชนชั้นที่ปรากฏจากบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องวิธีการมองผู้หญิงในแต่ละชนชั้นซึ่งมีความแตกต่างกันผ่านการให้ความสนใจกับหน้าอกของผู้หญิงในรูปแบบหนึ่งของความงามทางกายด้วย

คอคางบางแบบกะทัดรัด

เล็บยาวขาวชัดเจนงามสม

ไม่พร่องบกอกนางอล่างนม

ค่อยผวมสงวนต้องประคองทรง

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.191)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยทั่วไปแล้ว ความงามในรูปร่างนั้นเป็นผลมาจากการกำหนดของเทพเทวดาที่จะสร้างให้สวยงามแค่ไหนก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น การเกิดขึ้นของนางพิมพิลาไลยที่มีความงามนั้นมาจากความฝันที่เทพเทวดาเป็นผู้สร้างให้ผู้ที่จะมีเกิดความงามเท่าใดก็ได้ ความงามในรูปร่างของผู้หญิงในช่วงเวลานี้จึงถือว่ามีที่มาจากความรู้จากทางศาสนาโดยเฉพาะการดลบันดาลจากเทพเทวดาและความงามทางกายนี้ยังเป็นความงามตามธรรมชาติและมีมาแต่กำเนิดโดยไม่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้ด้วยตัวของมนุษย์เองซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่ความงามทางกายสามารถเปลี่ยนแปลงได้ผ่านความรู้ทางการแพทย์ซึ่งอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ได้แหวนประดับลูกจะเป็นหญิง

รูปร่างงามจริงตระแกลิ่งสร

ด้วยเป็นแหวนของพระพิศณุกรรม

จะเป็นช่างใครนั้นไม่ทันเลย

(จาก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.91-2)

ความงามของผู้หญิงช่วงเวลานั้นถูกกำหนดด้วยลักษณะที่ดีจากตำราบรรณลักษณะซึ่งเป็นความรู้ในการดูคุณลักษณะทางร่างกายที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีนก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้พบตำราบรรณลักษณะฉบับพระมหามณเฑียรซึ่งจีนแสหรือจีนแสในสมัยรัชกาลที่1 เมื่อ พ.ศ.2351 โดยได้แปลมาจากตำราทายลักษณะจีนเป็นคำไทยทูลเกล้าถวาย ตำราดังกล่าวได้ระบุทั้งผู้ชายและผู้หญิงซึ่งมีลักษณะที่ดี โดยกษัตริย์จะยึดความรู้จากตำรานั้นเพื่อทำการเลือกผู้หญิงที่จะรับเอาไว้เป็นเมีย ตำรานี้แสดงความงามของผู้หญิงที่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวซึ่งถูกแสดงในรูปแบบของความงามแบบมาตรฐานในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งคุณลักษณะความงามของผู้หญิงเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ปรากฏเฉพาะหญิงที่เป็นชนชั้นสูงเท่านั้น ตำราความงามของผู้หญิงนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับตำราที่ใช้เลือกช้างเลือกม้า ขณะเดียวกันความงามของผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ในตำราบรรณลักษณะเช่นนี้จะเป็นตัวนำผู้หญิงไปสู่สถานะต่างๆ อย่างเช่นการเป็นเมีย โดยผู้ชายที่มีอำนาจในสังคมจะมีอำนาจในการเลือกผู้หญิงตามคุณลักษณะความงามตามตำราที่ตายตัวเช่นนี้เพื่อนำผู้หญิงมาเป็นเมีย ผู้หญิงที่มีความงามลักษณะเช่นนี้จะแสดงให้เห็นถึงการเป็นทรัพย์สมบัติที่มีค่ามากและหาได้ยากด้วยในขณะเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า ‘นารีมีรูปเป็นทรัพย์’ ที่เป็นความรู้ที่ใช้สอนผู้หญิงเพื่อให้ความสำคัญกับความงามทางร่างกายของตนเอง ยกตัวอย่างที่ปรากฏในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนในตอนที่พระพันวษาทำการเลือกนางสร้อยทองให้เป็นเมียเนื่องจากการใช้ความรู้เกี่ยวกับบรรณลักษณะในการคัดเลือกนั่นเอง

พินิจทรงสร้อยทองละอองพักตร์

นรลักษณ์งามเลิศเฉิดฉัน

ละมุนละม่อมพร้อมพริ้งทุกสิ่งอัน

สมเป็นขวัญของประเทศเขต

ลาวกา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.922)

1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด

นอกจากความงามของรูปร่างจะเป็นความงามที่สำคัญของผู้หญิงแล้ว ผู้หญิงที่มีร่างกายสะอาดสะอ้านนั้นแสดงให้เห็นถึงความงามในอีกรูปแบบหนึ่ง ในบทละครเรื่องอิเหนานั้นการอาบน้ำชำระร่างกายพร้อมด้วยการประพรมน้ำหอมเป็นสิ่งสำคัญอันแสดงถึงความมีสุขภาพที่ดี ก่อนการออกเดินทางหรือพิธีกรรมใดๆ จึงพบว่าการอาบน้ำเป็นกิจกรรมที่สำคัญทั้งก่อนเดินทางและก่อนนอน ยกตัวอย่างเช่น การอาบน้ำของนางบุษบาและเหล่านางกำนัล เป็นต้น

นอกจากความงามที่มาจากร่างกายสะอาดปรากฏให้เห็นในการอาบน้ำของหญิงสามัญชนด้วยเช่นเดียวกัน แต่การอาบน้ำของหญิงที่เป็นสามัญชนนั้นให้ความสำคัญกับการชำระล้างร่างกายที่มีเหงื่อไคลจากการทำงานในชีวิตประจำวันด้วยซึ่งแตกต่างกับการอาบน้ำของหญิงที่เป็นชนชั้นสูงที่เน้นไปที่การอาบน้ำเพื่อความงามทางกายโดยตรง ยกตัวอย่างเช่นการอาบน้ำของนางพิมพาลาไลย นางสายทองและเหล่าข้าทาสบริวาร

พร้อมด้วยข้าไทยอยู่กายกอง
ถึงท่าผลัดผ้าด้วยดี

กับนางสายทองผู้เป็นพี่
ลงน้ำแล้วก็สีซึ่งเหงื่อไคล

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2554, น.203)

1.3) ความงามจะการประดับตกแต่งร่างกาย

ผู้หญิงที่มีความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายนี้เป็นความงามที่พบได้มากที่สุด การแต่งกายสวยงามที่แตกต่างกันไปในนั้นขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม หากเป็นชนชั้นกษัตริย์จะมีการตกแต่งร่างกายมากกว่าชนชั้นสามัญชน แต่อย่างไรก็ตามผู้หญิงที่สวยงามทุกคนก็ไม่สามารถแยกออกจากเครื่องประดับตกแต่งร่างกายได้ ยกตัวอย่างเช่น นางบุษบาจะมีการตกแต่งด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่สวยงามสมกับการเป็นธิดากษัตริย์ ขณะที่สามัญชนก็มีการประดับตกแต่งร่างกายให้งดงามเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การแต่งกายของนางพิมพาลาไลยในการตกแต่งร่างกายให้สวยงามก่อนจะไปงานเทศมหาชาติที่วัด เช่นกัน

ให้ทรงภูษายกพื้นตอง
สอดสีทับทิมขับใบ
ตาบประดับดอกดวงพวงเพชร
เข็มขัดรัดรอบเอวองค์

หม่มสไบคาดทองผ่องใส
แล้วใส่สร้อยสะอึงสังวาลทรง
ทองกรแก้วกาบเก็จก่องก่ง
อ้อมรงค์เพชรเรืองรุจี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.299)

เอาสีพื้นเป็นมันชลับ
นุ่งยกลายกระหนกเป็นพื้นแดง

กระจกส่องเงาวับดูจับแสง
ก้านแย่งทองระยับจับตาพราย

ชั้นในหมสไบชมพูนี้
รื้อทองกรองดองพรรณราย

สีทับทิมทับนอกดูเฉิดฉาย
ชายเห็นเป็นที่เจริญตา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.153)

นอกจากนั้นเครื่องแต่งกายยังช่วยในการบ่งบอกความเป็นหญิงหรือความเป็นชายด้วย เนื่องจากผู้ชายที่มีความงามนั้นมีรูปร่างที่อ่อนแอและบอบบางเช่นเดียวกับหญิงงามเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้หญิงจึงต้องมีการแต่งกายแบบผู้หญิงที่ระบุเพศและแสดงถึงความงามในการแต่งกายของผู้หญิงด้วย ในทางตรงกันข้ามหากผู้หญิงแต่งกายเป็นชายแม้จะมีผู้สงสัยแต่ก็ไม่สามารถระบุความเป็นหญิงชายได้จากร่างกายภายนอกได้ เนื่องจากรูปร่างของชายและหญิงที่งดงามจะมีความออร่าอ่อนแอไม่แตกต่างกันมาก สิ่งที่แตกต่างกันซึ่งพอจะแยกออกไปคือกิริยามารยาทซึ่งผู้หญิงและผู้ชายถูกเลี้ยงดูมาแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น นางบุษบาเมื่อพลัดหลงกับอิเหนาได้เปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นชายนามว่าอุณากรรณ แม้ว่าจะมีผู้สงสัยแต่ก็ไม่สามารถสังเกตได้จากคุณลักษณะทางร่างกายภายนอกได้

เราจะแต่งแปลงองค์ให้เป็นชาย มิให้คนทั้งหลายสงสัย
พรุ่งนี้ก็จะได้เข้าไป สำนักในนครประมอดัน

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.473)

จึงว่าถ้าเป็นสตรี อื่นที่จะละอย่าสงสัย
ด้วยเหมือนบุษบาตั้งวาดไว้ เสียตายพันไปด้วยเป็นชาย ฯ

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.535)

2) ผู้หญิงที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด

การได้กำเนิดในตระกูลที่สูงศักดิ์ถือเป็นความงามแบบหนึ่งที่สะท้อนถึงความมีบุญญาธิการ การมีวาสนาสูง เพราะการกำเนิดของคนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองจากบิดามารดา แต่เกิดขึ้นจากเทพเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออาจกำเนิดขึ้นมาโดยอุบัติเหตุในกรณีของบุคคลที่เกิดมาเป็นคนไม่ดี ดังนั้นการได้เกิดอยู่ในตระกูลที่สูงอย่างเช่นวงศ์ษัตริย์หรือขุนนางถือได้ว่าเป็นความงามในอีกรูปแบบหนึ่ง การได้กำเนิดในชาติตระกูลที่ดีจะมาพร้อมกับความงามทางร่างกายและกิริยามารยาทที่งดงามพร้อมกันโดยไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยหากผู้ใดได้เกิดในตระกูลสูงเช่นเกิดในราชวงศ์ก็จะมี

ร่างกายที่สวยงามและได้รับการอบรมกิริยาให้งดงามพร้อมกันไปด้วย หญิงที่มีชาติกำเนิดงดงามจึงถือได้ว่ามีความเพียบพร้อมในความงามทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น ตัวละครอย่างนางบุษบาที่แสดงให้เห็นถึงหญิงที่มีความงดงามในชาติกำเนิดและเพียบพร้อมไปด้วยบุญญาบารมี

เมื่อจะประสูติพระदनัย	เวลาปัจจุบันสมัยไภษณ
บังเกิดมหัศจรรย์	กลืนสุคันธสรวยริน
ดอกไม้ทุกพรรณก็บังดาล	เบิกบานเกษรขจรกลิ่น
ภูมเรศร่วนร้องโอบยบิน	ประสานเสียงเพียงพิณพาทย์ซ้อง

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.19)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นชาติกำเนิดของหญิงถูกระบุผ่านระบบศักดินาอย่างเป็นรูปธรรม โดยในกฎหมายไทยหมวดของพลเรือนได้ระบุศักดิ์ของผู้หญิงเอาไว้อย่างชัดเจนเพื่อแบ่งแยกสถานะของผู้หญิงอันเกิดจากชาติกำเนิดโดยสร้างอัตลักษณ์อันเกิดจากตำแหน่งตามลำดับขั้นที่แตกต่างกันตามศักดิ์ของนาที่ได้ระบุในกฎหมาย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.125)

3) หญิงใจงาม

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุในลักษณะของผู้หญิงที่มีความงามทางจิตใจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นสามารถแบ่งคุณลักษณะสองประการที่สำคัญคือ 1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ และ 2) หญิงที่ให้อภัย โดยจะปรากฏคุณลักษณะทั้งสองประการนี้ในบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ความรู้เรื่องความงามของผู้หญิงในงามนั้นเป็นความสัมพันธ์ทางด้านเดียวซึ่งจะปรากฏขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงกระทำต่อผู้ชายผู้เป็นสามีและบุคคลอื่นเท่านั้น

3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ต่อสามี

ความซื่อสัตย์ต่อสามีนั้นเป็นคุณลักษณะของความงามที่ผู้หญิงจะได้มาจากความสัมพันธ์กับชายซึ่งเป็นสามี โดยผู้หญิงที่มีความงามทางใจเช่นนี้จะได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก คุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นคุณธรรมสำคัญที่หากผู้ใดยึดถือแล้วจะได้รับการปกป้องจากเทพเทวดา ยกตัวอย่างจากที่พระพันวษาสั่งให้นางสร้อยฟ้าและนางศรีมาลาเข้าพิธีลุยไฟเนื่องจากทั้งสองต่างถูกกล่าวโทษในข้อกล่าวหาที่หาพยานพิสูจน์ข้อเท็จจริงไม่ได้ โดยนางสร้อยฟ้าถูกกล่าวหาว่าทำเสน่ห์ต่อพระไวยผู้เป็น

ผิว ความซื่อสัตย์ต่อสามีเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทำให้นางศรีมาลาได้รับการคุ้มครองจากเทพเทวดาไม่ได้รับอันตรายจากพริศลุยไฟ ซึ่งพริศดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีจิตใจที่ซื่อสัตย์ต่อสามีจะได้รับความคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยพริศนี้จะเป็นพิธีกรรมที่ระบุในกฎหมายตราสามดวงเพื่อใช้เพื่อพิสูจน์ความจริงในกรณีที่มีการกล่าวหาความผิดโดยที่ไม่มีผู้เป็นพยานยืนยันในเหตุการณ์นั้น

ลีลาศดั่งราชเหมหงส์	เยื้องย่างเหยียบลงหาร้อนไม่
นางมิได้หวาดหวั่นพรันฤทัย	ลุยมาลุยไปได้สามที
เทวดารักษาด้วยความสัตย์	พระพายชายพัดอยู่เรื่อยรี่
ต้องนำอย่างทิพวารีย์	เสียงคนชมมีไปทั้งกอง

(จากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1194)

3.2) หญิงที่ให้อภัย

การให้อภัยหรือเรียกตามแนวคิดแบบพุทธศาสนาว่าการอโหสิกรรมเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงที่ปฏิบัติมีจิตใจที่งดงาม ในกรณีที่มีความบาดหมางระหว่างกันมาก่อน การให้อภัยหรือการอโหสิกรรมนั้นถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้หญิงที่มีจิตใจที่งดงามซึ่งถือเป็นความงามทางจิตใจที่มาจากความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงมีต่อคนอื่นๆ ในสังคม ยกตัวอย่างเช่น นางศรีมาลาที่ให้อภัยนางสร้อยฟ้าที่ทำเสน่ห์พระไวยและยู่ให้บุตรนางศรีมาลาแล้วยังขอชีวิตนางสร้อยฟ้าเพื่อไม่ให้ลูกประหารชีวิตด้วย

วาสนาสร้อยฟ้าจะไม่ม้วย	กุศลศรีมาลาช่วยค้ำชูนั้น
ทั้งบุญบุตรในท้องนั้นป้องกัน	บันดาลให้ไถยยันต้นนั้นพันไป
จึงตรัสว่าขอบใจศรีมาลา	มิ่งนี้หาอาฆาตจองเวรไม่
อยู่ในสัตย์ธรรมล้ำเหลือใจ	หากว่าอิจัญไรมันใจพาล

(จาก บทเสภาขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1198-9)

การให้อภัยหรือการอโหสิกรรมนั้นเป็นคุณธรรมที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อในชาติหน้า ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากความรู้ทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดซึ่งปรากฏเป็นคุณลักษณะเฉพาะในช่วงเวลาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีที่จะมีผู้ใดเสียชีวิต การให้อภัยหรือการขอขมาลาโทษจะมีความสำคัญในรูปแบบของพิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อไม่ให้มีการมี

เวรกรรมต่อกัน การขอขมาเป็นคุณธรรมในจิตใจที่สำคัญซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดในทางพุทธศาสนาที่กำหนดให้เป็นความงามทางจิตใจที่ปรากฏทั้งผู้หญิงและผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนางวันทองต้องโทษประหาร นางลาวทองและนางแก้วก็รีบต่างมาขอขมาแก่นางวันทองเพื่อไม่ให้มีการผูกเวรกรรมกันในชาติหน้าต่อไป หลังจากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การให้อภัยในลักษณะของการอโหสิกรรมจากความเชื่อในเรื่องของชีวิตหลังความตายหรือการเวียนหัวตายเกิดตามหลักของพุทธศาสนานั้นได้ลดความสำคัญลงไปจากการเข้ามาของความคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และตั้งคำถามเกี่ยวกับการมีอยู่ของชาติหน้าหรือสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดธรรมชาตินิยม(Naturalism)นั่นเอง แม้การให้อภัยยังคงปรากฏเป็นความงามทางใจในช่วงเวลาต่อมา แต่การให้อภัยหลังยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่ติงามระหว่างบุคคลในบริบทของชาตินี้ของมนุษย์ไม่ใช่การกระทำที่หวังผลในชาติหน้าหรือชีวิตหลังความตาย

นางรับขมาน้ำตานอง
น้องได้สว่างเกินแต่ก่อนมา
วันทองรับขมาเจ้าลาวทอง
พี่ก็ขอขมาอย่ารำคาญ

ลาวทองโศกเศร้าเข้าไปหา
พี่จงอดโทษในวันนี้
น้องเอ๋ยพี่ได้ว่าเป็นถั่วถั่ว
ต่างคนต่างมีซึ่งน้ำตา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1025)

1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง

สถานะทางครอบครัวของผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ผู้หญิงได้ปรากฏในสถานะต่างกัน โดยแบ่งเป็น 1) ผู้หญิงในสถานะของแม่ 2) ผู้หญิงในสถานะของลูก 3) ผู้หญิงในฐานะพี่น้อง และ 4) ผู้หญิงในฐานะของข้าทาสบริวารซึ่งถือว่าเป็นสถานะที่ปรากฏอยู่ในครอบครัวของสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยเช่นเดียวกัน

1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่

ผู้หญิงที่มีสถานะของแม่มีบทบาทสำคัญสองประการคือ 1) บทบาทที่เป็นผู้เลี้ยงลูก และ 2) บทบาทที่เป็นผู้เฝ้าระวังอย่างชอบธรรมในการครอบครองลูกซึ่งจะทำหน้าที่แทนพ่อซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว โดยสามารถส่งมอบบุตรสาวให้แก่ชายผู้มาสู่ขอหรือทำหน้าที่ในการสู่ขอผู้หญิงให้แก่บุตรชายในกรณีที่บุตรชายโตพอจะมีครอบครัวได้

1) แม่ในฐานะของผู้เลี้ยงดูลูก

การเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่สำคัญของผู้หญิงที่เป็นแม่ การอุ้มท้องลูก การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นแม่ แต่บทบาทของแม่ในช่วงเวลานี้ไม่ได้ถูกให้ความสำคัญไปในการคลอดลูกหรือให้กำเนิดลูก เนื่องจากการเกิดของบุตรนั้นไม่ได้เกิดจากตัวผู้หญิงที่เป็นแม่และผู้ชายที่เป็นพ่อ แต่เกิดจากอิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันได้แก่เทพเทวดาซึ่งเป็นอิทธิพลจากความรู้ทางศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ขณะเดียวกันในช่วงเวลานั้นยังไม่ได้อิทธิพลของความรู้แบบวิทยาศาสตร์เรื่องชีววิทยาซึ่งจะเข้ามาสู่สังคมไทยในภายหลัง ดังนั้นแม่จึงมีบทบาทในการเลี้ยงดูมากกว่าให้กำเนิดบุตร ยกตัวอย่างเช่น บทบาทของแม่ที่นางวันทองเลี้ยงดูพระโอรส

โอรสเจ้าประคุณของลูกเอ๋ย
ผูกเปลห่มข้าให้ลูกนอน

แม่เคยเลี้ยงลูกแล้วสั่งสอน
ป้อนข้าวอาบน้ำให้หมกนิน

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1020)

กฎหมายตราสามดวงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของการเลี้ยงดูของแม่นั้นหมดสิ้นลงหลังจากการแต่งงานออกเรือนของลูกโดยเฉพาะลูกสาว การดูแลลูกของพ่อแม่ที่กระทำในฐานะของผู้เลี้ยงดูลูกนั้นอยู่ในฐานะของวัดฤๅซึ่งเป็นที่พำนักที่มีชีวิต ดังนั้นหากพ่อแม่ได้ยกลูกสาวให้แก่ชายอื่นแล้วถือว่าลูกได้เปลี่ยนไปเป็นที่พำนักของผู้อื่นไปแล้ว หน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกสาวนั้นต้องตกไปอยู่กับผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ครอบครองคนใหม่เช่นเดียวกันด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าลูกโดยเฉพาะลูกสาวของแม่นั้นมีลักษณะเป็นที่พำนักแบบเดียวกับช้างม้าวัวควายที่ผู้ครอบครองมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูและสามารถมอบให้แก่ผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.258)

2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูก

สถานะในครอบครัวของแม่ถือว่าด้อยกว่าพ่ออย่างชัดเจนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะหากชายผู้ทำหน้าที่พ่อเสียชีวิตไปแล้ว ผู้หญิงที่เป็นแม่ต้องทำหน้าที่แทนพ่อในการสู่ขอไม่ว่าจะมีลูกชายหรือลูกสาว ผู้หญิงที่เป็นแม่มีหน้าที่ในการสู่ขอผู้หญิงให้แก่ลูกชายและทำการตัดสินใจมอบบุตรสาวให้แก่ผู้ที่มาสู่ขอ ยกตัวอย่างเช่น พลายแก้วนั้นต้องให้นางทองประศรีผู้เป็นแม่ทำหน้าที่

ในการสู่ขอนางพิมพิลาไลยให้ แม้ว่าตนเองจะได้เสียกับนางพิมแล้วก็ตาม พลายแก้วที่เป็นบุตรชายไม่สามารถสู่ขอผู้หญิงได้ด้วยตัวเอง แต่ต้องอาศัยแม่ในการสู่ขอ ขณะเดียวกันแม่ที่มีบุตรสาวก็ต้องทำหน้าที่ในการตัดสินใจยกลูกสาวให้แก่ผู้ที่มาทำการสู่ขอ ยกตัวอย่างเช่น นางศรีประจันผู้เป็นแม่ของนางพิมพิลาไลยก็ต้องทำหน้าที่ในการตัดสินใจยกลูกสาวให้ผู้ทำการสู่ขอ พร้อมทั้งกำหนดสินสอดเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในการสู่ขอด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายช่วงเวลานั้นแล้ว หมวดของกฎหมายลักษณะัวเมียที่ตีพิมพ์ในพ.ศ.2439 ได้ระบุอำนาจของพ่อแม่ในการยกลูกสาวให้แก่ชายที่มาสู่ขอบนเงื่อนไขต่างๆ ผ่านชุดความรู้ที่ว่าด้วยสถานะของผู้หญิงที่เป็นแม่ซึ่งอยู่ในรูปแบบของผู้เป็นเจ้าของผู้หญิงที่เป็นลูกในฐานะทรัพย์สินที่มีชีวิตหรือ ‘วิญญาณกะทรัพย์’ ด้วยในขณะเดียวกัน โดยกฎหมายระบุว่าพ่อแม่สามารถยกให้ผู้ใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร ยกเว้นที่ชายหญิงได้เสียกันแล้วกลับมาขอขมาพ่อแม่ฝ่ายหญิงซึ่งพ่อแม่จะต้องยกให้เพราะถือว่าทำบุญร่วมกันมา ขณะเดียวกันกฎหมายยังเปิดโอกาสให้พ่อแม่หญิงในการนำลูกสาวกลับมาจากการเป็นเมียของชายในกรณีที่ชายผิดทัณฑ์บนหรือคบกับโจรผู้ร้ายได้อย่างไม่มีความผิดใดๆ ได้เช่นเดียวกันด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.254)

1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของลูก

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูกเป็นอีกสถานะหนึ่งที่ระบุให้ตัวของผู้หญิงมีหน้าที่ต่างๆ ที่ต้องกระทำโดยสามารถแบ่งได้สองประการคือ 1) บทบาทในการเชื่อฟังคำสั่งบุคคลที่เป็นบิดามารดา และ 2) บทบาทของตอบแทนบุญคุณของบิดามารดา

1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา

การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดานั้นเป็นหน้าที่สำคัญของผู้หญิงที่เป็นลูกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ บิดามารดานั้นถือว่าเป็นผู้ที่ต้องให้การเชื่อฟังเป็นอย่างดี บิดามารดานั้นมีอำนาจในการควบคุมผู้หญิงที่เป็นลูกได้แม้ว่าลูกคนนั้นจะแต่งงานอยู่กับสามีแล้วก็ตาม ความสัมพันธ์ของผู้หญิงที่เชื่อฟังต่อพ่อแม่ที่มากกว่าผัวนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงกลับไปมาได้ระหว่างสถานะลูก(ถูกรับรองโดยพ่อแม่)และเมีย(ถูกรับรองโดยผัว)ของผู้หญิง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการให้ลำดับคุณค่าระหว่างพ่อแม่และผัวด้วยเช่นเดียวกัน โดยผู้หญิงควรเชื่อฟังพ่อแม่มากกว่าผัวเนื่องจากพ่อแม่มีบุญคุณในการเลี้ยงลูกมาก่อนและถือว่าเป็นสถานะที่เปลี่ยนแปลง

ไม่ได้ ขณะที่สถานะของผัวหรือเมียระหว่างชายหญิงนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นพ่อแม่จึงถือว่าเป็นบุคคลที่ควรเชื่อฟังมากกว่าผัว ยกตัวอย่างเช่น นางบัวคลีได้ตัดสินใจเลือกพ่อมากกว่าขุนแผนผู้เป็นผัว ทำให้ตัดสินใจวางยาพิษขุนแผนตามคำสั่งของพ่อ เป็นต้น

อันสามีเขาจะรักสักเพียงไหน
ที่ตรงท่านพ่อแม่จนแก่ตัว

ลงบันไดสามชั้นก็ขาดผัว
ถึงลูกชั่วฉันทัดไม้ขาดกัน

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.462)

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในช่วงเวลาใกล้เคียงกันพบว่า การไม่เชื่อฟังพ่อแม่ของผู้หญิงมีบทลงโทษด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะพบได้จากกรณีที่หญิงที่หนีตามชายไปนั้นได้นำทรัพย์สินของพ่อแม่ตนติดตัวไปด้วย หากพ่อแม่ต้องการทรัพย์สินนั้นคืนสามารถนำกลับคืนมาได้เนื่องจากว่าหญิงคนนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสอนของบิดามารดาตนเอง (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.261)

2) การตอบแทนบิดามารดา

การตอบแทนคุณบิดามารดาเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่ผู้หญิงที่มีสถานะเป็นลูกต้องกระทำ การตอบแทนคุณบิดามารดานั้นทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเลี้ยงดูพ่อแม่ การเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ การแต่งงานกับคนที่พ่อแม่ยกให้ ในสถานะของลูกแล้วการทำตามสิ่งที่พ่อแม่ต้องการถือเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ถือเป็นการทำบุญกุศลอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วตัวผู้หญิงที่เป็นลูกเองไม่สามารถปฏิเสธความต้องการของพ่อแม่ได้ แต่ข้อสังเกตคือการตอบแทนบิดามารดาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ไม่ได้กล่าวถึงการประกอบอาชีพตามที่พ่อแม่ต้องการและการเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อแก่เฒ่าซึ่งเป็นกรอบความรู้ที่ว่าด้วย ‘ความกตัญญู’ ในช่วงเวลานี้ เนื่องจากผู้หญิงที่อยู่ในฐานะลูกในเวลานั้นถูกแสดงในฐานะของทรัพย์สินที่ต้องถูกใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนกับสิ่งมีค่าอื่นๆ มากกว่า การตอบแทนบิดามารดาของหญิงจึงปรากฏอยู่ในรูปแบบของการถูกนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งต่างๆ ที่พ่อแม่ต้องการเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณเป็นหลัก ขณะที่การตอบแทนบุญคุณนั้นจะส่งผลให้ลูกนั้นได้รับบุญกุศลในชาติหน้าซึ่งเป็นอิทธิพลจากความรู้ทางพุทธศาสนาในช่วงเวลานี้ ดังตัวอย่างที่นางสร้อยฟ้าได้ถูกถวายให้แก่พระพันวษาถือเป็นการทดแทนบุญคุณบิดาซึ่งเป็นเจ้านครเชียงใหม่ให้สามารถกลับคืนไปสู่นครเชียงใหม่หลังจากถูกคุมตัวมาลงโทษที่อยุธยา

พระพ่อได้ถวายเจ้าไถ่โทษ
ตั้งกัญหาซาลีสองกุมาร
เป็นกุศลผลบุญอันยิ่งใหญ่
ไม่ควรย่อท้อคิดระอิดระอา

เหมือนเจ้าโปรดพ่อให้ได้คืนสถาน
เพิ่มประโยชน์โพธิญาณพระบิดา
จะค้าชูตัวไปในภายหน้า
จงก้มหน้าสนองพระคุณไป

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.929-30)

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายไทยหมวดกฎหมายลักษณะผิดเมียในช่วงเวลาเดียวกันนี้จะพบว่า การแต่งงานของผู้หญิงจะแสดงถึงการตอบแทนคุณของบิดามารดาโดยตรง เนื่องจากการสู่ขอแต่งงานจะต้องแลกตัวหญิงกับสินสอดหรือขันหมากจากฝ่ายชาย พ่อแม่ของหญิงจะได้รับทรัพย์สินนั้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับลูกสาวซึ่งหญิงนั้นจะกลายเป็นกรรมสิทธิ์ของชายผู้เป็นสามีต่อไป โดยหญิงนั้นสามารถถูกนำไปขายต่อเป็นทาสเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินแก่ชายผู้เป็นสามีได้ด้วย ดังนั้นการแต่งงานจึงถือว่าเป็นการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่โดยตรงของผู้หญิงเหมือนกับการแลกเปลี่ยนระหว่างลูกสาวกับทรัพย์สินอื่นๆ (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.261)

1.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของพี่น้องเป็นการจัดการความสัมพันธ์ตามความอาวุโส ผู้หญิงคนหนึ่งที่มีฐานะอาวุโสกว่าจะทำหน้าที่ในการดูแลหรือควบคุมหญิงหรือชายที่มีอาวุโสน้อยกว่า การดูแลจะมีลักษณะคล้ายกับการดูแลของพ่อแม่ แต่มีการควบคุมที่เข้มงวดน้อยกว่า การมีสถานะเป็นพี่น้องกันไม่จำเป็นจะต้องมีความเกี่ยวข้องกันในทางสายเลือดเป็นพี่น้องกันโดยตรงเท่านั้น แต่ในบางครั้งการเป็นพี่น้องกันนั้นมาจากการตกลงกันด้วย ดังจะเห็นได้จากการตกลงเป็นพี่น้องกันของนางจันทะหราน นางมาหยารัศมีและนางสการะวาตีที่มีอิเหนาเป็นสามีร่วมกัน โดยทั้งสามคนตกลงความสัมพันธ์กันเหมือนเป็นพี่น้องร่วมสายเลือดเดียวกัน นางจันทะหรานทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองนางมาหยารัศมีและนางสการะวาตีโดยมอบทรัพย์สินและสิ่งของมีค่าให้ พร้อมทั้งเชิญมาอาศัยร่วมกันในวัง ขณะที่นางมาหยารัศมีและนางสการะวาตีก็ให้ความเคารพนางจันทะหรานในฐานะพี่สาว

น้องไกลบิตุเรศมารดา
แม้ใครว่าขานประการใด

สุริยวงศ์พงศาก็หาไม่
จงถามไถ่ให้แท่นแน่นอน

แม้มาตราประมาทจิตผิดพลั้ง
จะได้สุขสบายคลายทุกข์ร้อน

ปราณียับยั้งช่วยสั่งสอน
เพราะบุญบังอรปกไป ฯ
(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.174)

1.2.4 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะข้าทาสหรือบริวาร

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นยังมีผู้ที่เป็นทาสหรือข้ารับใช้ทั้งในวังหรือในบ้านเรือนทั่วไปในลักษณะที่เปรียบได้กับสมาชิกของครอบครัวที่มีสถานะที่ต่ำที่สุด ดังนั้นผู้หญิงที่อยู่ในสถานะทาสจึงเป็นสถานะที่อยู่ภายในครอบครัวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกสถานะหนึ่ง ผู้หญิงที่เป็นข้าทาสนั้นมีบทบาทที่แตกต่างออกไปจากผู้หญิงทั่วไปในเวลานั้น หน้าที่ของผู้หญิงที่เป็นทาสนั้นไม่เพียงแต่ต้องทำงานบ้านงานเรือนตามหน้าที่ของผู้หญิงทั่วไปเท่านั้น ข้าทาสที่เป็นหญิงยังมีหน้าที่ในการให้ความสุขทางเพศให้แก่ผู้เป็นเจ้านายอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้อีกด้วย เจ้านายที่เป็นผู้ชายไม่มีความจำเป็นจะต้องสู้อหรือรับผิดชอบให้เป็นเมียต่อสาธารณะ เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะผู้หญิงที่เป็นทาสนั้นมีเจ้านายเป็นผู้มีอำนาจควบคุมชีวิตของตัวเองอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น นางกริมที่เป็นทาสในเรือนของขุนช้างมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางเพศของขุนช้างผู้เป็นเจ้านาย

กูเรียกพิมอิกริมมิ่งรับชาน
มิ่งก็มีต้อยในเรือนเหมือนกับพรา

กำลังพล่านกูไม่ทันได้ดูหน้า
เลยไขว่คว้าเกล้าคลึงจนถึงใจ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.197)

การให้ความสุขทางเพศให้แก่ผู้เป็นเจ้านายเป็นหน้าที่ของทาสโดยไม่จำกัดว่าเป็นหน้าที่เฉพาะทาสที่ซื้อขามาเท่านั้น ในกรณีของทาสที่เป็นเชลยก็ต้องมีหน้าที่ในการให้ความสุขทางเพศแก่เจ้าของเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการสนทนาของปັນหยีและนางกันจะหนาซึ่งเป็นเชลยที่แสดงให้เห็นหน้าที่ของทาสเชลยที่ต้องเป็นคู่นอนให้แก่เจ้านายด้วย

เนื้อละมุนอ่อนอ่อนดังสำลี
พื้ก็ไม่มีการสิ่งใดมา
สุดแต่จะเป็นเพื่อนนอนพื้
ว่าพกลางอิงแอบแนบเกล้า

กระนี้หรือจะใช้เป็นทาสา
จะใช้ตามวาสนานางเยาว์
การสิ่งนี้แลจะใช้เจ้า
สัพยอกหยอกเย้ากัลยา

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.495)

หน้าที่ในการสนองความต้องการทางเพศของทาสหญิงแก่เจ้านายนั้นไม่ได้เป็นไปอย่างอิสระตามความต้องการของนายทาส แต่เมื่อเกิดการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายชายและทาสหญิงเกิดขึ้นนั้นจะนำไปสู่ข้อบังคับต่างๆ ในทางกฎหมาย ในกรณีที่หญิงนั้นไม่มีผัวอยู่ก่อนแล้ว ชายจะต้องรับหญิงนั้นเป็นเมียหรือที่เรียกว่า ‘เมียดกลางทาศี’ ซึ่งเป็นเมียประเภทที่สามอันเป็นสถานะของเมียที่ต่ำสุด รองจาก ‘เมียดกลางเมือง’ และ ‘เมียดกลางนอก’ ที่เป็นอันดับหนึ่งและสองตามลำดับ นอกจากนี้ถ้าหญิงทาสนั้นมีสามีอยู่แล้ว หากเจ้านายทำชู้จะมีบทลงโทษแก่เจ้านายต้องให้สามีที่เป็นทาสด้วยการให้เป็นไทยและให้หญิงทาสนั้นออกจากบ้านไปกับสามีด้วย แต่หากหญิงนั้นไม่ยอมไป เจ้านายต้องให้ค่าตัวหญิงนั้นแก่ชายที่เป็นสามีด้วย ในกรณีดังกล่าวนี้หมายถึงว่าเจ้านายนั้นต้องเสียทรัพย์สินทั้งทาสชายและทาสหญิงพร้อมกันเป็นบทลงโทษจากการทำชู้(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.235)

ข้อสังเกตที่สำคัญคือ การปรากฏขึ้นของสถานะข้าทาสบริวารนั้นปรากฏขึ้นเฉพาะเพศหญิงเท่านั้นเพราะการตอบสนองความต้องการทางเพศของทาสนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงที่เป็นทาสต่อเจ้านายที่เป็นผู้ชายเท่านั้น ทาสชายไม่ได้ปรากฏว่าทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางเพศให้แก่เจ้านายฝ่ายหญิงหรือแม้แต่เจ้านายที่เป็นชายด้วยกันก็ตาม สังคมไทยในสมัยนั้นไม่ได้ห้ามให้เจ้านายชายมีความสัมพันธ์กับทาสฝ่ายหญิง เพียงแต่จะมีข้อบังคับบางประการที่จะตามมาหลังการได้เสียกันแล้วเท่านั้นซึ่งอาจจะต้องรับทาสหญิงคนนั้นเป็นเมีย หรืออาจจะต้องปลดปล่อยทาสหญิงนั้นให้เป็นอิสระหรือให้เงินแก่ผัวของหญิงนั้นในกรณีที่ทาสหญิงนั้นมีผัวอยู่ก่อนแล้ว เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าสถานะทาสในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นจะมีอยู่ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่บทบาทของทาสชายในเรื่องของการตอบสนองความต้องการเรื่องเพศนั้นไม่ปรากฏให้เห็นในเพลงและงานเขียนอื่นๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติต่อผู้ชายนั้นสามารถแบ่งออกได้ในลักษณะต่างๆ ตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย คือ 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน 2) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมีย และ 3) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะ ‘หญิงชู้’ จากการเป็นเมียที่ผิดจากธรรมเนียมประเพณี

1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน

ความสัมพันธ์หญิง-ชายที่กำหนดให้ผู้หญิงแสดงออกในความสัมพันธ์ต่อผู้ชายก่อนการแต่งงานหรือการได้เสียกันในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นสามารถจำแนกได้ผ่านการแสดงออก 5 ประการ ได้แก่ 1) การประพฤติพรหมจรรย์ 2) เอียงอายต่อผู้ชาย 3) เอียงอายในการปรากฏตัวในที่สาธารณะ 4) เอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะ และ 5) เก่งการบ้านการเรือน

1) การประพฤติพรหมจรรย์

การประพฤติพรหมจรรย์นั้นเป็นความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายที่เป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญที่ผู้หญิงต้องประพฤติปฏิบัติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปรากฏขึ้นของการประพฤติพรหมจรรย์เป็นการรักษาความสะอาดทางร่างกายที่อยู่นอกเหนือไปจากการทำความสะอาดร่างกายหรือการตกแต่งร่างกายด้วยความสวยงาม แต่ความงามจากการประพฤติพรหมจรรย์นั้นเป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสัมผัสร่างกายระหว่างเพศหญิงและเพศชายโดยตรงก่อนการสู่ขอเป็นัวเมียกันตามประเพณีสมัยนั้น ผู้ชายและผู้หญิงที่ไม่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือดนั้นไม่สามารถแตะต้องร่างกายกันได้ หากมีการแตะต้องร่างกายกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายแล้วจะส่งผลให้ผู้หญิงและครอบครัวฝ่ายหญิงเสียหายและได้รับความอับอาย ยกตัวอย่างเช่น นางบุษบาถูกอิเหนาแตะต้องตัวทำให้นางบุษบารู้สึกอับอายเป็นอย่างมาก

ผู้หญิงที่ถูกผู้ชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวสัมผัสร่างกายจะรู้สึกถึงความรู้สึกมีมลทินของร่างกาย โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงที่ได้รับการสัมผัสโดยผู้ชายนั้นจะรู้สึกฝังใจกับผู้ชายที่ได้สัมผัสกายเป็นคนแรก ผู้หญิงที่ยึดถือประเพณีอย่างเคร่งครัดนั้นจะถือว่าผู้ชายที่ได้สัมผัสร่างกายถือได้ว่าเป็นัวถึงแม้ว่าจะไม่ได้ผ่านการสู่ขอหรือการได้เสีย ยกตัวอย่างเช่น นางบุษบาถือว่าตนเองตกเป็นเมียของอิเหนาแล้วเนื่องจากได้ถูกอุ้มหนีออกมาจากเมืองดาหาลู่อ้านอกเมือง สังเกตได้จากข้อความที่นางบุษบาพูดกับอิเหนาดังนี้

ยังไม่เคยละเมิดพระบรรหาร
น้องว่าแต่ตามจริงไป

จะให้สัตย์ปฏิญาณกระไรได้
ชายใดได้ต้องจำครองกัน ฯ

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.440)

อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในเวลานั้นเปิดโอกาสให้ผู้หญิงประพฤติพรหมจรรย์ในบริบทของศาสนาได้ด้วยเช่นกัน โดยผู้หญิงสามารถทำการบวชชีในศาสนาพราหมณ์ได้ซึ่งแตกต่างจากศาสนาพุทธในสังคมไทยที่ไม่เปิดโอกาสให้การรักษาพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องทางธรรม สำหรับการบวชชีตามศาสนาพราหมณ์นั้นจะส่งผลให้ผู้หญิงที่ประพฤติก่เกิดบุญกุศล สะเดาะเคราะห์และทำให้ความรู้ในด้านของการทำนายโชคชะตา ดังเช่น นางบุษบาไปบวชชีเพื่อให้การบวชช่วยให้เทพเทวดาคลันดาลให้พบอิเหนาที่พลัดพรากจากกัน นอกจากนี้เมื่อนางบุษبابวชได้พอสมควรแล้วยังสามารถที่จะทำนายทายทักเหตุการณ์ได้อย่างแม่นยำอีกด้วย

บำเพ็ญภาวนารักษากิจ

สังเกตดูแลแค้นครัน

นางมิได้วายทเวชถึงเชษฐา

ขอเทพเทวัญจงบันดาล

ตั้งจิตสำรวมอารมณ์มั่น

สารพันแม่นยำชำนาญ

กัลยาตั้งจิตพิชฐฐาน

ให้ประสบพบพานพระพี่ยา

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.747-8)

นอกจากนี้การประพฤติพรหมจรรย์ของผู้หญิงยังได้รับการปกป้องจากกฎหมายด้วย โดยกฎหมายไทย พ.ศ.2439 หมวดกฎหมายลักษณะผัวเมียพบว่าโทษแรกสุดของการละเมิดทางร่างกายที่ชายทำต่อหญิงคือ การจับมือ หรือสัมผัสส่วนต่างๆ ของร่างกายหญิง โดยจะมีบทลงโทษตามกฎหมายด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.248)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อเปรียบเทียบการประพฤติพรหมจรรย์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายแล้วจะพบความแตกต่างกันในสถานะของการประพฤติพรหมจรรย์ ขณะที่ผู้หญิงต้องประพฤติพรหมจรรย์จากอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศที่ถูกกำหนดจากสถาบันครอบครัวและสถาบันกฎหมาย แต่ผู้ชายนั้นถูกกำหนดให้ควรจะประพฤติพรหมจรรย์จากบริบทของพุทธศาสนาหรือศาสนาพราหมณ์เป็นสำคัญ การประพฤติพรหมจรรย์ของผู้หญิงนั้นทำเพื่อไม่ให้ผู้หญิงเสียชื่อเสียงเนื่องจากธรรมเนียมที่ผู้หญิงต้องตกเป็นเมียของชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวคนแรกที่สัมผัสร่างกายและไม่ควรถูกชายอื่นสัมผัสร่างกายอีก ขณะที่การประพฤติพรหมจรรย์ของชายจะเป็นไปเพื่อการสะสมบุญในทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนาหรือศาสนาพราหมณ์ก็ตาม ดังนั้นการประพฤติพรหมจรรย์ระหว่างหญิงและชายจึงมีสถานภาพที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

2) ความเอียงอายผู้ชาย

พฤติกรรมเอียงอายของผู้หญิงนั้นแสดงความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ปรากฏในช่วงเวลารัตนโกสินทร์ตอนต้น ความเอียงอายของผู้หญิงต่อผู้ชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวถือว่าเป็นการแสดงความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายที่แสดงถึงกิริยามารยาทที่ดีสำหรับผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีสถานะทางสังคมสูงไม่ว่าจะเป็นระดับราชวงศ์หรือระดับสามัญชนทั่วไป ผู้หญิงที่ได้รับการอบรมจะแสดงกิริยามารยาทที่ดีในคุณลักษณะที่จะไม่มองหน้าผู้ชายโดยตรง อาจเป็นไปในลักษณะแคะขี้เลื่อยมองผู้ชายเท่านั้น การมองผู้ชายโดยตรงถือเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้หญิง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนางมาหยารัศมีและนางสการะวาทีเข้าเฝ้าฯ โจรป่าป่านหยีที่เป็นอิเหนาปลอมตัวมาก็แสดงกิริยาอาการที่เอียงอายเช่นเดียวกัน

องค์อ่อนระทวยขวยเขิน
ถึงพลับพลาหน้าที่นั่งทรงธรรม

ทั้งสะเทินทั้งอายค้อยผายผัน
ก็ทรุดองค์ภีวันท์อัญชลี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.134)

3) ความเอียงอายในการแสดงออกขณะอยู่ที่สาธารณะ

นอกจากพฤติกรรมที่แสดงความเอียงอายในการอยู่ต่อหน้าผู้ชายแล้ว ผู้หญิงที่มีกิริยามารยาทดีโดยเฉพาะผู้หญิงที่อยู่ในระดับทางสังคมสูงจะมีความเอียงอายในการปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าสาธารณะ เนื่องจากผู้หญิงจะถูกกำหนดให้อยู่แต่ในพื้นที่เฉพาะอย่างเช่น บ้านหรือวัง โดยมากแล้วพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ดังนั้นเมื่อผู้หญิงต้องเดินทางไปสู่พื้นที่สาธารณะจึงจำเป็นต้องสำรวมกิริยาซึ่งอาจแสดงออกมาในลักษณะเอียงอายเมื่อพบกับบุคคลแปลกหน้า โดยเฉพาะผู้ชายในที่สาธารณะ กิริยามารยาทในลักษณะนี้อาจพบเห็นได้ไม่ชัดเจนนักในระดับของสามัญชน แต่จะปรากฏชัดในผู้หญิงที่อยู่ในราชวงศ์ซึ่งถูกจำกัดให้อยู่แต่ในพื้นที่วัง ดังนั้นการปรากฏตัวในสถานที่สาธารณะจึงทำให้เกิดความรู้สึกอาย ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนางบุษบาแปลงเป็นชายนามว่าอุณากรรณจะเกิดความรู้สึกอายขณะแสดงกิริยาในการรับประทานหรือสิ่งขบเคี้ยวต่อหน้าผู้อื่น

พระแสนกระสันรัญจวนจิต
จึงว่ากินสลา ก็ต้องอาย

ยิ่งพิศยิ่งเหมือนนางโฉมฉาย
เหมือนมิใช่ชายชาติตรี ฯ

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.534)

4) ความเอียงอวยในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายต่อหน้าสาธารณชน

ความเอียงอวยในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายต่อหน้าสาธารณชนนั้นเป็นความสัมพันธ์หญิง-ชายที่เป็นการผสมผสานกันระหว่างความเอียงอวยในตัวผู้ชายและการเอียงอวยต่อสาธารณชน ผู้หญิงถูกกำหนดให้ต้องหลีกเลี่ยงในการแสดงความรักต่อชายในพื้นที่สาธารณชน การแสดงออกทางความสัมพันธ์ทั้งการก่ียวพาราสิกันหรือการสัมผัสร่างกายเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง ผู้หญิงที่แสดงออกในความสัมพันธ์เหล่านี้จะถูกรังเกียจและประณามจากคนในสังคม ตัวผู้หญิงรวมถึงครอบครัวจะได้รับความอับอายอย่างมาก ดังนั้นเมื่อผู้ชายกับผู้หญิงจะเข้าหากันได้จึงต้องอาศัยตัวกลางที่เรียกว่า ‘พ่อสื่อแม่สื่อ’ ในกรณีของพลายแก้วและนางพิมพิลาไลยคือนางสายทองพี่เลี้ยงของนางพิมเอง เช่นเดียวกับที่โอเหนาต้องใช้ขุนนางคนสนิทลอบติดต่อกับนางในคนสนิทของนางจินตะหรา เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพื่อเลี่ยงที่จะก่อให้เกิดการเสื่อมเสียของผู้หญิงและครอบครัวนั่นเอง

การเป็นพ่อสื่อแม่สื่อในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถือได้ว่ามีความเสี่ยงจะเกิดการละเมิดกฎหมายอย่างมาก เพราะหากชายนั้นไปทำชู้แก่หญิงแล้ว ผู้ที่เป็นสื่อกลางนั้นอาจได้รับการลงโทษทางกฎหมายด้วยเนื่องจากถือว่าเป็นเหตุให้หญิงสาวนั้นเสียตัวเช่นเดียวกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.251)

ในทางตรงกันข้าม หากมีการแสดงความรักระหว่างชายหญิงในที่สาธารณชนเกิดขึ้นฝ่ายหญิงจะได้รับความอับอายเป็นอย่างมาก ตัวผู้หญิงเองจึงต้องทำการขอร้องให้ผู้ชายหยุดการแสดงออกเกี่ยวกับการแสดงความรักในสาธารณชน เพื่อไม่ให้ฝ่ายตนเองที่เป็นหญิงอับอายและได้รับความเสียหายยกตัวอย่างเช่น นางพิมพิลาไลยขอร้องให้พลายแก้วหยุดการแตะเนื้อต้องตัวก่อนที่ข้าทาสที่ทำงานในไร่ฝ่ายจะมาเห็น

อนิจจาว่าแล้วหาฟังไม่
รักน้องกลางหนให้คนลือ

จะฆ่าพิมพ์เสียที่เรนี้แล้วหรือ
อย่างนี้น้องไม่ถือว่ารักน้อง
(จาก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.185)

5) เก่งการบ้านการเรือน

การเก่งการบ้านการเรือนของผู้หญิงนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายที่ปรากฏอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การที่ผู้หญิงมีความสามารถในงานบ้านนั้นเป็นกิจกรรมายาทที่กำหนดความสัมพันธ์ที่ให้ความรู้ของผู้หญิงอยู่ในครัวเรือน การทำงานบ้านเป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงควรกระทำ ขณะที่ผู้ชายมีหน้าที่ในพื้นที่นอกบ้านเป็นหลัก นอกจากนี้การที่ผู้หญิงเก่งการบ้านการเรือนถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของผู้หญิงที่ไว้มัดใจชายด้วย ดังนั้นการทำงานบ้านงานเรือนเป็นกิจกรรมายาทที่แสดงความงดงามอย่างหนึ่งของหญิงในสังคมสมัยนั้น งานต่างๆ ที่กระทำในบ้านเรือน เช่น การทำอาหาร, การปักผ้าม่าน หรือการร้อยดอกไม้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงแต่ละคนมีเสน่ห์และความงดงามแตกต่างกันออกไป กิริยาในการทำงานบ้านเช่นนี้จะได้รับคำชมจากพ่อแม่หรือจากชายที่ได้ออกไป เห็น ถือได้ว่าการบ้านการเรือนจะเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้ฝ่ายชายชื่นชมอีกประการหนึ่งด้วย ยกตัวอย่างเช่น การมีฝีมือในการปักผ้าม่านของนางลาวทองทำให้หลายแก้วชื่นชมเป็นอย่างมาก

เช่นเดียวกันนี้ การทำครัวก็เป็นหนึ่งในการบ้านการเรือนที่ทำให้หญิงที่ปฏิบัติมีความงามเช่นเดียวกัน การทำครัวได้ดีจะทำให้ได้รับความชื่นชมจากคนรอบข้าง ในทางตรงกันข้าม ผู้หญิงที่ทำครัวได้ไม่ดีจะได้รับการตำหนิจากผู้อื่นโดยเฉพาะจากผู้หญิงด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น การเข้าครัวระหว่างนางศรีมาลาและนางสร้อยฟ้าซึ่งเป็นเมียของพระไวยทั้งคู่ ฝีมือการทำครัวที่แตกต่างกันทำให้นางศรีมาลาได้รับการชื่นชม ขณะที่นางสร้อยฟ้าที่มีฝีมือด้อยกว่าได้รับการตำหนิ โดยเฉพาะจากนางทองประศรีผู้เป็นย่าของพระไวย

ศรีมาลาละเลงแผ่นบางบาง	แซะใส่จานวางออกไปให้
สร้อยฟ้าไม่สันทัดอีต้อใจ	ปามแป้งใส่ไล่หน้าหนาสิ้นดี
พลายชุมพลจึงว่าพี่สร้อยฟ้า	ทำขนมเบื้องหนาเหมือนแป้งจี
พระไวยตอบว่าหนาหนาดี	ทองประศรีว่ากูไม่เคยพบ

(จาก บทเสภาขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1055-6)

นอกจากนี้การร้อยดอกไม้ถือว่าเป็นงานบ้านงานเรือนที่ผู้หญิงจำเป็นต้องทำเช่นเดียวกัน ฝีมือการร้อยดอกไม้จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ได้รับ ขณะเดียวกันผู้ที่ร้อยดอกไม้ได้ดีก็จะได้ความชื่นชมเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น นางสะการะหนึ่งรัตได้ร้อยมาลัยให้แก่ปิ่นหยิกกับอุณากรรณ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับปิ่นหยิก เป็นต้น

1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย

เมื่อผู้หญิงผ่านการสู่ขอแต่งงานหรือหลังการได้เสียกันของฝ่ายผู้ชายแล้ว ผู้หญิงจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานะเมีย โดยคุณลักษณะของผู้หญิงจากความสัมพันธ์แบบผู้หญิง-ผู้ชายที่กลายมาเป็นความสัมพันธ์แบบเมีย-ผัว มีคุณลักษณะที่สำคัญที่สรุปการดังนี้คือ 1) ความสัมพันธ์มาจากเทพเทวดาเป็นผู้ดลบันดาล 2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างเมียและชู้ 3) ประเภทของเมียที่แบ่งได้เป็น เมียดี/เมียไม่ดี, เมียหลวง/เมียน้อย และ เมียแต่ง/เมียชู้ และ 4) ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย

1) เมีย-ผัวเกิดจากเทพเทวดาเป็นผู้ดลบันดาล

ความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ผู้หญิงมีสถานะเมียที่ปรากฏในบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องของขุนช้างขุนแผนนั้นได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ของศาสนาพราหมณ์ โดยการเป็นผัวเมียกันนั้นถูกกำหนดมาจากเทพเทวดา แต่การเป็นคู่ผัวเมียนั้นไม่ได้มีความหมายรวมไปถึงการเป็นคู่ที่เป็นความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (ผัวเดียวเมียเดียว) แต่เป็นความหมายว่าชายอาจมีคู่หลายเมียเช่นอิเหนามีคู่ 10 คน หรือขุนแผนมีคู่ 5 คนก็ได้ โดยผู้หญิงในฐานะเมียที่ถูกกำหนดมาจากเทพเทวดานั้นได้แก่ นางบุษบาที่เกิดจากการดลบันดาลของเทพอสัญแดหวาเพื่อให้มาเป็นเมียของอิเหนาเป็นต้น

มาจะกล่าวบทไป	ถึงองค์ปะตาระกาหลา
ซึ่งเป็นบรมราชอัยกา	สถิตในชั้นฟ้าสุราลัย
แค้นด้วยอิเหนานัดดา	อหังการก่อเภทเหตุใหญ่
กุแกล้งสรรศ์บุษบาลงไป	หวังจะให้เป็นคู่ครองกัน
ก็ไม่เลียงตามวงศ์ที่จงให้	ทำตามน้ำใจหุ่นหัน
รักแต่ที่ต่ำพงศ์พันธุ์	บากย่นตรอนบ่ห่อนคิด

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.471-2)

ในทางกฎหมายนั้นอาการเป็นคู่สร้างคู่สมของชายหญิงเช่นเดียวกัน ในกรณีที่เกิดการทำชู้กันนั้น ให้ถือว่าเป็นเพราะทั้งคู่เป็นคู่สร้างคู่สมกันมา โดยให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงยอมรับชายคนนั้นหากมาทำการขอขมา(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.250)

2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘ซู้’

แนวคิดเกี่ยวกับเมียและซู้ในช่วงเวลาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีความแตกต่างกับแนวคิดเมียและซู้ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการเมียกับซู้ในช่วงเวลานั้นมีความหมายแทบจะเป็นอย่างเดียวกัน นั่นคือ เมียและซู้จะหมายถึงผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายโดยขาดการยินยอมของพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายหรือก่อนผ่านพิธีการสู่ขอแต่งงาน และการมีความสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่ผู้หลังในกรณีที่ยังไม่เสียชีวิต

ดังนั้นการกลายเป็นเมียนั้นไม่ได้เกิดมาจากสถานะของการแต่งงานระหว่างชายหญิง แต่เกิดมาจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งเป็นความสัมพันธ์ผ่านร่างกายโดยตรงระหว่างชายหญิงที่เรียกว่า ‘การได้เสีย’ หรือ ‘การทำซู้’ (ในกรณีของการได้เสียที่ผิดประเพณี) ที่อาจเกิดก่อนการสู่ขอแต่งงานหรือหลังการสู่ขอทั้งจากผัวหรือชายอื่นก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น การได้เสียกันก่อนการสู่ขอแต่งงานของพลายงามและนางศรีมาลา การเป็นเมียในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดประเพณีที่ทำให้ตัวผู้หญิงและตัวพ่อแม่ฝ่ายหญิงเสื่อมเสียและอับอายได้ ขณะที่ในทางกฎหมายแล้ว การทำซู้ระหว่างชายหญิงนั้นมีบทลงโทษจากพ่อแม่หญิงในขั้นที่ไม่รุนแรงมาก โดยกฎหมายให้อำนาจพ่อแม่หญิงในการลงโทษชายที่มาทำซู้ในเรือนตนเองได้ แต่ไม่ให้ลงโทษถึงชีวิต(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.249)

ขณะเดียวกันการได้เสียกับชายอื่นที่ไม่ใช่ผัวจะทำความเสื่อมเสียและความโกรธแค้นให้กับชายผู้เป็นผัวและครอบครัวฝ่ายผัวได้ด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การคบซู้ของนางวันทองกับขุนช้างที่สร้างความโกรธแค้นให้แก่ขุนแผนจนถึงขั้นต้องการฆ่าให้ตายทั้งคู่ โดยเมื่ออ้างอิงจากกฎหมายไทยที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้เปิดโอกาสให้ชายผู้เป็นสามีมีอำนาจในการสังหารหญิงที่เป็นภรรยาและชายซู้ได้หากพบได้ขณะที่ทั้งคู่มีเพศสัมพันธ์กันอยู่โดยไม่มีความผิด โดยกฎหมายได้สงวนอำนาจให้ชายผู้เป็นสามีมีอำนาจในการฆ่าทั้งคู่ได้เฉพาะชายที่เป็นสามีเพียงคนเดียวเท่านั้น โดยกฎหมายได้ระบุเพิ่มเติมให้ฆ่าทั้งคู่โดยไม่ให้เจาะจงเลือกฆ่าคนใดคนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ผู้ลงมือฆ่าก็ไม่อาจหนีพ้นการมีเวรกรรมติดตัวซึ่งเป็นผลมาจากกรอบความรู้ในทางพุทธศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.227)

เมียในลักษณะนี้จะมีความหมายในลักษณะเดียวกับซู้จนกว่าฝ่ายหญิงจะได้รับการสู่ขอไปเลี้ยงเป็นเมียจากฝ่ายชายตามประเพณี เช่นเดียวกับที่ผัวจะมีความหมายแยกออกจากซู้หลังพิธีการ

สื้อขอแต่งงานเช่นเดียวกัน กรณีของการเป็นเมียที่เป็นชู้นี้ได้แก่นางสายทองที่ได้เสียกับพลายแก้ว แต่ไม่ผ่านการสื้อขอไปเลี้ยงดู เป็นต้น

บทลงโทษทางกฎหมายนั้นแยกบทลงโทษระหว่างชายชู้กับหญิงชู้เอาไว้จากกัน โดยจะพบว่าบทลงโทษของหญิงชู้โดยพื้นฐานแล้วคือการประจานต่อสาธารณะในระดับต่างๆ ซึ่งหากไม่ยอมให้ถูกประจานจะต้องจ่ายค่าปรับให้แก่หลวง ขณะที่ชายชู้โทษสถานเบา นั้นจะถูกลงโทษด้วยการปรับเงินหรือโบยตีเป็นหลักแทนการประจานซึ่งจะเป็นบทลงโทษที่หนักขึ้น ยกเว้นบทลงโทษถึงชีวิตจากการถูกฆ่าโดยชายที่เป็นสามีขณะชายชู้และหญิงชู้กำลังมีเพศสัมพันธ์กันเท่านั้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.224-5)

ช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ปรากฏคำนิยามว่า ‘หญิงแพศยา’ เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้โดยให้ความหมายผู้หญิงที่ทำชู้กับผู้ชายมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปในวันเดียว บทลงโทษที่ตามมาจะมีความรุนแรงมากกว่าหญิงที่ทำชู้โดยทั่วไป(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.227)

3) ประเภทของเมีย

ความสัมพันธ์หญิง-ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้กำหนดผู้หญิงที่อยู่ในสถานะเมียประเภทต่างๆ ตามคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไปสามประเภท ได้แก่ คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี, คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย, คุณลักษณะของเมียแต่งและเมียชู้

3.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี

คุณลักษณะของเมียที่ดีนั้นสามารถรวบรวมได้ 8 ประการคือ เลี้ยงดูผัว, ร่วมทุกข์ร่วมสุข, เคารพผัว, รับใช้ผัว, เอาใจผัว, ทำอาหารเก่ง, ซื่อสัตย์ และอดทน นอกจากนี้เมียกษัตริย์นั้นมีคุณลักษณะเพิ่มเติมอีก 3 ประการ คือ ความจงรักภักดี, มีความเกรงกลัว และการตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่ง ขณะที่คุณลักษณะของเมียที่ไม่ดีนั้นประกอบไปด้วย 5 ประการคือ คิดร้ายผัว, โลก, เกียจคร้าน, ไม่ซื่อสัตย์ และนอนหรือหึ่งหวง โดยบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนได้มีการกล่าวถึงคุณลักษณะของเมียเอาไว้อย่างชัดเจนบทหนึ่ง โดยว่าลักษณะของเมียที่ไม่ดีมี 3 ประการคือ การคิดร้ายผัว, ความโลภโมโหสัน และการเกียจคร้านในการทำงาน ขณะที่ลักษณะของเมียดีมี 4 ประการคือ การเลี้ยงดูผัว, การร่วมทุกข์ร่วมสุข, การเคารพนบนอบผัว และรับใช้ผัวอย่างไม่รังเกียจเดียดฉันท์ นอกจากนี้ยังได้ระบุ

เพิ่มตามลักษณะของเมียนกษัตริย์ที่ดีคือ ความจงรักภักดี, มีความเกรงกลัว และการตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่ง ดังที่ปรากฏในคำสอนของมเหสีนครล้านช้างที่มอบแก่นางสร้อยทองธิดาของนครล้านช้าง ในบทเสภาขุนช้างขุนแผนเป็นต้น

อันหญิงดีที่เป็นภรรยา	กำหนดไว้ในตำราว่าเป็นสี่
หนึ่งเลี้ยงภัสตาด้วยปราณี	หนึ่งร่วมทุกข์สุขมีเสมอกัน
หนึ่งนั้นเคารพนบขอบน้อม	หนึ่งยอมตัวให้ใช้ไม่เดียดฉันท์
จึงอยู่เย็นเป็นสุขทุกคืนวัน	ด้วยผัวนั้นวางใจทีในตัว

(จาก บทเสภาขุนช้างขุนแผน, 2555, น.691-2)

สำหรับคุณลักษณะที่ดีของเมียนกษัตริย์นั้น ความจงรักภักดีนั้นถูกเน้นให้เห็นจากบทละครเรื่องอิเหนาด้วยเช่นเดียวกัน โดยแสดงให้เห็นถึงการจงรักภักดีต่อสามีที่กษัตริย์ด้วยชีวิต โดยเห็นจากการกระโจนเข้ากองไฟของนางตราที่เป็นมเหสีของระตูปุสึหนาทที่เป็นกษัตริย์ซึ่งถูกอิเหนาขณะปลอมเป็นโจรนามว่าปันหยีสังหาร เป็นต้น

แล้วทูลว่าพระองค์ผู้ทรงเดช	จงได้โปรดเกศเกศา
ข้าน้อยขอถวายบังคมลา	ตายตามภัสตาด้วยภักดี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.128)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยิ่งไปกว่านั้นคุณสมบัติของการเป็นเมียที่ดียังต้องเอาใจสามี และมีเสน่ห์ปลายจวัก ดังที่มเหสีของนครเชียงใหม่สอนนางสร้อยฟ้าบุตรธิดาของตน เป็นต้น

ถ้ารู้จักประกอบให้ชอบล้น	ถึงแก่สิ้นเพราพริ่งไม่ทิ้งได้
คงต้องจ้อขอกินทุกวันไป	จงใส่ใจจัดหาสารพัน

(จาก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.931)

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ความซื่อสัตย์ก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเมียด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เอง กรณีของนางบัวคลีที่คิดปองร้ายวางพิษขุนแผน และนางวันทองที่คบชู้กับขุนช้างจึงนับได้ว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีที่ไม่ซื่อสัตย์ ขณะที่เมียที่ซื่อสัตย์ต่อสามีจะได้รับการยกย่องว่าเป็นเมียที่ดี ยกตัวอย่างเช่น นางศรีมาลาที่ซื่อสัตย์ต่อพระไวยได้เข้าพิธีลุยไฟเพื่อพิสูจน์ความสัตย์ที่ไม่ได้คบชู้กับพลายชุมพลน้องของพระไวย เป็นต้น

ลีลาศตั้งราชเหมหงส์	เยื้องย่างเหยียบบลงหาร้อนไม่
นางมิได้หวาดหวั่นพริ้นฤทัย	ลุยมาลุยไปได้สามที
เทวดารักษาด้วยความสัสต์ย	พระพายชายพัดอยู่เรื่อยรี่
ต้องนำอย่างทิพวารี	เสียงคนชมมีไปทั้งกอง

(จากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1194)

ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการเป็นเมียที่ดี ดังจะเห็นได้จากเช่น บทสนทนาที่นางบุษบาได้สอนเรื่องความอดทนให้แก่ลูกสาวคือนางศรีมาลาในงานแต่งงาน ดังนี้

ใครจะตำเจะจังกี่ช่างเขา	จงอดเอาอย่าสำออยคอยฟ้องผัว
อันคนตีนานดอกจิ้งออกตัว	ถ้าคนชั่วเขาคงเห็นเป็นไปเอง

(จากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.960)

ขณะที่คุณลักษณะประการหนึ่งที่ไม่ดีในการเป็นเมียคือการงอน โดยในที่นี้มีความหมายถึงลักษณะของการเป็นคนขี้หึง มีความเคียดแค้นหรืออิจฉาริษยา โดยเป็นคุณลักษณะที่ถูกอ้างถึงว่าไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้หญิงที่ดีในเรื่องของนรลักษณ์ คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคุณลักษณะที่ไม่ดีของนางสร้อยฟ้าที่พระพันวษาปฏิเสธในการรับเป็นไว้เป็นเมียแต่กลับประทานให้เป็นเมียพระไวยในเวลาต่อมา คุณลักษณะดังกล่าวของนางสร้อยฟ้านำไปสู่การหึงหวงและอิจฉาริษยา คิดแค้นเมียอีกคนคือนางศรีมาลาและนำมาซึ่งการทำเสน่ห์พระไวยในภายหลัง

แล้วผินพักตร์มาพิศเจ้าสร้อยฟ้า	ดูจริตกิริยากระดุ้งกระด้าง
ท่วงท่าท่วงทีก็ดีจริง	จะเสียวอยู่แต่สักสิ่งด้วยรายงอน
หุดากลอกกลมคมคายเหลือ	พิศแล้วเปื้อนดูได้แต่ร่อนร่อน
จะเปรียบก็เหมือนอย่างนางละคร	งามงอนอ่อนแอ้นขันแอกกลม

(จากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.922)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบว่าผู้หญิงที่เป็นเมียฐานะที่ต่ำกว่าชายที่เป็นผัวอย่างชัดเจน โดยชายสามารถโบยตีผู้หญิงที่เป็นเมียได้หากเห็นว่ากระทำผิด ขณะที่ผู้หญิงที่เป็นเมียไม่สามารถตำว่าชายที่เป็นผัวได้ โดยจะพบในกฎหมายลักษณะผัวเมียที่ระบุว่าในกรณีที่เมียตำว่าผัวนั้นต้องทำการขอขมาแก่ชายที่เป็นผัวด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.242)

สถานะที่ต่ำกว่าของผู้หญิงที่เป็นเมียนอกจากจะถูกควบคุมผ่านกฎหมายลักษณะผัวเมีย ในเวลานั้นแล้ว ยังพบว่าถูกระบุอยู่ในทางพุทธศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน โดยการดำว่สามีจะส่งผลให้ ผู้หญิงต้องตกนรกด้วยเช่นเดียวกับการกระทำบาปอื่นๆ โดยจะพบได้จากการระบุเกี่ยวกับ ‘อุสทนรก’ ซึ่งความหมายถึงนรกย่อยๆ ในนรกต่างๆ อีกจำนวนหนึ่ง หนึ่งในนั้นจะมีนรกขุมย่อยที่ผู้หญิงซึ่งดำว่ สามีจะถูกนำให้มาชดใช้กรรมในนรกแห่งนี้โดยเฉพาะ โดยจะพบได้จากหนังสือจักรวาลที่ปณี (พระสิริมิ่งคลาจารย์ 2548)ซึ่งคาดการณ์ว่าแต่งในสมัย พ.ศ.2063 โดยพระสิริมิ่งคลาจารย์ แต่หนังสือ ได้ถูกแปลเป็นภาษาไทยจากฉบับบาลีที่หลายเล่มจารในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นทั้งสมัยรัชกาลที่ 2 ถึง รัชกาลที่ 4

3.2) คุณลักษณะของเมียหลวง และ เมียน้อย

การกำหนดว่าหญิงใดเป็นเมียหลวงและเมียน้อยไม่ได้เกิดจากความแตกต่างของผู้หญิงที่ เป็นเมียได้แต่งงานและผู้หญิงที่เป็นเมียโดยไม่ได้แต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตาม กฎหมาย แต่เป็นลำดับของการได้เสียระหว่างผู้ชายที่เป็นผัวและฝ่ายหญิง หากหญิงใดได้เสียกับผู้ชาย ก่อนเป็นคนแรกก็จะเป็นเมียหลวง หลังจากนั้นผู้หญิงที่ได้เสียกับผู้ชายคนเดียวกันในลำดับต่อมานั้น จะกลายเป็นเมียน้อย ในกรณีนี้ผู้หญิงที่เป็นเมียน้อยจะต้องตกอยู่ในสถานะอันเป็นรองเมียหลวงเสมอ ซึ่งเป็นธรรมเนียมในสมัยนั้น โดยทั้งบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนก็ได้แสดงให้เห็นคุณลักษณะเช่นนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น แม่ว่านางบุษบาจะเป็นคู่ตุนาหงันซึ่งเป็น คู่สร้างคู่สมจากเทพเวทดา อีกทั้งยังมีศักดิ์ของวงศ์ตระกูลเท่ากันกับอิเหนา แต่ยั้งต้องเคารพจินตะหราที่มีสถานะทางชาติกำเนิดต่ำกว่าเนื่องจากนางจินตะหราเป็นเมียคนแรกของอิเหนา นางบุษบาจึงต้อง เคารพเมียหลวงตามธรรมเนียม เป็นต้น

คู่ตุนะบุษบา
ไม่รู้จักเมียหลวงหรือว่าไร

จะวันทาเจ้าผัวก็หาไม่
ตกจะให้มีความนิทา ฯ

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.894)

การเป็นเมียหลวงเมียน้อยจึงเป็นการจัดลำดับตามความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งมีลำดับ ก่อนหลังอย่างชัดเจน ตามธรรมเนียมขณะนั้น เมียน้อยจะต้องเข้าฝากตัวกับเมียหลวง ขณะเดียวกันนี้ เมียหลวงจะต้องมีไมตรีกับเมียน้อยและแสดงความรักแบบพี่น้องในฐานะที่ผู้หญิงเหล่านั้นร่วมสามี เดียวกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น นางจินตะหรารับการเข้าไหว้ของนางมาหยาธิ์ศรีและนางสการะวาตีที่

เป็นเมียน้อยของอิเหนา นอกจากนี้การเข้าไหว้ของเมียน้อยนั้นฝ่ายผัวควรจะต้องเป็นผู้แนะนำให้หญิงสองฝ่ายรู้จักกัน ยกตัวอย่างเช่น การที่ขุนแผนพานางลาวทองมาให้นางวันทองรู้จักนั้นเป็นมารยาททางสังคมในเวลานั้น เป็นต้น

3.3) คุณลักษณะของเมียแต่ง และ เมียชู้

ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วว่าผู้หญิงที่ได้เสียกับผู้ชายก่อนที่จะผ่านพิธีการสู่ขอแต่งงานอย่างถูกต้องนั้นจะกลายเป็นเมียชู้ที่สร้างความอับอายให้แก่ฝ่ายหญิงและครอบครัว ดังนั้นการสู่ขอแต่งงานจึงเป็นพิธีการที่ช่วยแก้ความอับอายให้แก่ฝ่ายหญิงได้ แต่การแต่งงานนี้จะต้องไม่ทำ ความเข้าใจว่าเป็นเหมือนกับการแต่งงานในปัจจุบันที่มีการรับรองทางกฎหมายให้แก่คู่สามีภรรยา เพียงคู่เดียวหรือมีการแต่งงานเพื่อแจ้งให้สาธารณชนรู้ว่าคู่ชายหญิงคู่นั้นที่เป็นเมียที่ถูกต้องตามธรรมเนียม ในช่วงเวลานั้นการแต่งงานสามารถเกิดขึ้นพร้อมกันทีเดียวได้หลายคน โดยหญิงทุกคนก็จะได้สถานะเป็นเมียแต่งเท่ากันหมด เพียงแต่มีความแตกต่างกันเล็กน้อยระหว่างเมียของไพร่และเมียของ กษัตริย์ โดยเมียของไพร่จะไม่มี การแบ่งลำดับชั้นกัน ขณะที่เมียของกษัตริย์จะมีการแบ่งลำดับชั้นอย่าง ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่นการแบ่งลำดับเมียทั้งสิบคนของอิเหนาในงานแต่งงาน เป็นต้น

ระเด่นสการะวาตี	มะเดหวีฝ่ายขวาโฉมฉาย
นางมาหารัศมีเพริศพราย	มะเดหวีฝ่ายซ้ายคู่กัน
บุษบาวิลิศกัลยา	มะโตฝ่ายขวาเจ็ดฉัน
บุษบากันจะหนาลาวัณย์	นั้นเป็นฝ่ายซ้ายเทวี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.908)

เนื่องจากการแต่งงานเป็นการแสดงฐานะทางสังคมของผู้แต่งโดยเฉพาะผู้ชาย ดังนั้นผู้ชายที่มีสถานะทางสังคมสูงสามารถมีเมียแต่งได้หลายคนซึ่งในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่ทำหน้าที่ในการปกครองทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเห็นสมควร ยกตัวอย่างเช่น พระพันวษาได้จัดงานแต่งให้แก่พระ ไวยกับนางศรีมาลา รวมทั้งมอบนางสร้อยฟ้าให้เป็นภรรยาพร้อมกันอีกด้วย นางศรีมาลาและนาง สร้อยฟ้าจึงถือได้ว่าเป็นเมียแต่งทั้งคู่

3.4. เมียในทางกฎหมาย: เมียกลางเมือง, เมียกลางนอก และเมียกลางทาศี

แม้ว่าจะมีการกำหนดเมียจากลำดับของการได้เสียและจากการแต่งงานหรือการทำคู่แล้ว เมียยังได้รับการกำหนดในทางกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน โดยกฎหมายลักษณะผัวเมีย พ.ศ. 2439 นั้นได้ทำการแบ่งประเภทเมียในทางกฎหมายออกเป็นสามส่วนซึ่งจะทำหน้าที่ในการแบ่งลำดับของสถานะเมียในทางกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ในการลงโทษหรือการแบ่งทรัพย์สินซึ่งเมียแต่ละประเภทอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งจะมีการกำหนดคุณค่าเมียให้แตกต่างกันตามลำดับอย่างชัดเจนจากการจัดแบ่งประเภทเมียที่ได้มาจากวิธีการของได้เมียซึ่งมีความแตกต่างกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.224-5)

กฎหมายลักษณะผัวเมียได้ทำให้เกิดการระบุอำนาจที่มีระดับชั้นที่แตกต่างกันของเมียประเภทต่างๆ ด้วย โดยกฎหมายให้อำนาจเมียกลางเมืองนั้นมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า ‘เจ้าผัว’ มีอำนาจสูงสุดในทางกฎหมายเมื่อเกิดข้อขัดแย้งระหว่างหญิงอื่นที่เป็นเมียรองลงมา(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.231)

3.5) ‘เมียสองต้องห้าม’: ความสัมพันธ์เกี่ยวปริมาณเมียของผู้ชาย

เนื่องจากการเมียหลายคนนั้นไม่ใช่ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยในช่วงเวลานั้น ผู้ชายจึงสามารถมีเมียหลายคนได้ แต่ก็ไม่ใช่ไม่มีข้อห้ามเลยในการมีเมีย ในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนมีการระบุถึงการมีเมียสองคนที่มีข้อห้ามมาแต่โบราณ เหตุที่เป็นข้อห้ามก็เพราะว่าเมียทั้งสองคนจะเกิดอาการหึงหวง อิจฉาริษยากันและนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งกันได้ ตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะการมีเมียสองคนได้ถูกแสดงให้เห็นจากปัญหาของการหึงหวงและอิจฉากันซึ่งนำไปสู่ทะเลาะกันของนางสร้อยฟ้าและนางศรีมาลาที่เป็นเมียของพระไวยทั้งคู่ นำไปสู่การที่นางสร้อยฟ้าทำเสน่ห์ให้แก่พระไวย แต่ปัญหาของการทะเลาะเนื่องจากมีเมียสองนี้เกี่ยวข้องรวมกันกับการงอนของนางสร้อยฟ้า ซึ่งเป็นคุณลักษณะไม่ดีตามตำราบรรทัดฐานด้วย

ทางแก้ปัญหามาจากการมีเมียสองนี้คือการให้ผู้ชายมีเมียเพิ่มขึ้นเป็นสามหรือสี่คนซึ่งจะช่วยแก้ปัญหของการหึงหวงและอิจฉาริษยากันของเมียทั้งสองคนได้ ข้อแก้ใจนี้ก็เป็นทางแก้ที่ระบุไว้ในตำราความรู้ในช่วงเวลานั้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยพบจะข้อเสนอแนะที่พระพันวษาแนะนำพระไวยเพื่อแก้ไขปัญหาของการมีเมียสองที่หึงหวงกัน

หรือเมียมึงหึงหวงจ้วงจาบ	หยาบหยามเกินเลยหรือโฉน
ใครมีเมียสองมักหมองใจ	จะหาความสบายได้มีใครมี
ถ้าแม่มีสามสี่เสียดีกว่า	ต้องตำราว่าเป็นสุขเกษมศรี
แน่กว่าแล้วเอ็งตรองดูให้ดี	มันจะเป็นราศีข้างหน้าไปฯ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1083)

1.3.3) ‘หญิงชั่ว’: ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในของการเป็นเมียที่ผิดจาก ธรรมเนียมประเพณี

หญิงชั่วเป็นคุณลักษณะแบบหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างกับแนวความคิดแบบดีชู้ในปัจจุบัน หญิงชู้ในความหมายของยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถูกให้ความหมายไปที่ผู้หญิงซึ่งกระทำผิดในเรื่องเพศเป็นหลัก เช่น ผู้หญิงได้เสียกับชายก่อนแต่งงานหรือผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความรวมไปถึงการคบชู้ซึ่งผู้หญิงมีผัวสองคนพร้อมกันเพียงอย่างเดียว แต่ผู้หญิงที่มีผัวทีละคนก็ถือได้ว่าเป็นหญิงชู้ ดังนั้นผู้หญิงที่มีหลายผัวจึงถูกระบุว่าเป็นผู้หญิงชู้โดยทันที โดยสังเกตจากคำอธิบายของพระพันวษาเกี่ยวกับผู้หญิงชู้ที่หมายถึงผู้หญิงที่มีหลายผัว โดยการเปรียบเทียบกับนางพิมพิลาไลยกับหญิงชู้

มึงนี่ถ้อยยิ่งกว่าถ้อยอีท่ายเมือง	จะเอาเรื่องไม่ได้สักสิ่งสรรพ
ละโมภมากตณหาตาเป็นมัน	สักร้อยพันให้มึงไม่ถึงใจ
ว่าหญิงชั่วผัวยั้งคราวละคนเดียว	หาตามตอมกันเกรียวเหมือนมึงไม่
หนักแผ่นดินกูจะอยู่ไย	อ้ายไว้มึงอย่านับเป็นมารดา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1015)

นอกจากนี้คุณลักษณะของหญิงชู้ได้สร้างความน่าอับอายให้แก่ผู้หญิงนั้น โดยจะสังเกตได้จากบทสนทนาของนางวันทองกับนางศรีประจันก็ได้อธิบายเกี่ยวกับหญิงชู้เอาไว้ในลักษณะเดียวกัน โดยเปรียบเทียบตัวเองเป็นหญิงชู้และรู้สึกอับอายหากนางศรีประจันผู้เป็นแม่จะยกตัวเองให้เป็นเมียของขุนช้าง ขณะที่ตนเองเคยเป็นเมียขุนแผนมาก่อน

แต่อายุเท่านั้นี่มีสองตัว
มีแต่จะอับอายไม่วายตรม

แสนชั่วแสนถ่อยทุกเส้นผม
ชีวิตสิ้นดีมณก็ชื่อลือ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.390)

กฎหมายลักษณะผัวเมียยังได้แสดงคุณลักษณะโดยอ้อมของหญิงชั่วเอาไว้เช่นเดียวกัน โดยระบุเอาไว้ว่าผู้หญิงไม่ควรให้ชายอื่นที่ไม่ใช่ผัวถูกต้องเนื้อตัวอีกซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกับหญิงชั่วที่ได้กล่าวมา โดยไม่ได้ให้ความหมายจำกัดแค่การมีผัวสองคนของหญิงเท่านั้น แต่น่าจะหมายถึงการให้ผู้ชายสัมผัสร่างกายเกินหนึ่งคนขึ้นไปด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.250)

เมื่อเปรียบเทียบกับชายแล้ว คุณลักษณะแบบหญิงชั่วเป็นลักษณะที่ควบคุมเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น คุณลักษณะแบบหญิงชื่อนี้อาศัยความรู้เรื่องเพศทางศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความคิดเรื่องพรหมจรรย์แบบศาสนาพราหมณ์ซึ่งถูกระบุผ่านกฎหมายตราสามดวงด้วย โดยคุณลักษณะดังกล่าวของหญิงไม่ปรากฏคุณลักษณะแบบ “ชายชั่ว” เพื่อใช้เรียกชายที่มีเมียหลายคน ความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้ความสำคัญกับหญิงที่ควรจะมีผัวเดียวเท่านั้นในชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับความคิดเรื่องพรหมจรรย์ที่กำหนดให้ผู้หญิงควรถูกชายผู้เป็นผัวสัมผัสร่างกายได้เพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้นผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคนไม่ว่าผัวจะตายหรือยกเลิกความสัมพันธ์กันแล้วแต่เป็นสิ่งที่สังคมไม่ให้การยอมรับทั้งสิ้น ขณะเดียวกันผู้ชายสามารถมีเมียกี่คนก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมของชายที่เป็นตัวแปรสำคัญในที่แสดงถึงความสามารถเลี้ยงดูหญิงที่เป็นเมียได้จำนวนเท่าใด

ความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายนั้นแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสองเพศ โดยความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้เข้าควบคุมผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอย่างมาก สถานะของผู้หญิงก่อนการได้เสียกับชาย, ผู้หญิงในสถานะที่เป็นเมีย และผู้หญิงที่ถูกกำหนดว่าเป็นหญิงชื่อนั้นล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นจากสถาบันกษัตริย์, สถาบันกฎหมาย, สถาบันพุทธศาสนา, สถาบันศาสนาพราหมณ์และสถาบันครอบครัวที่กำหนดร่วมกัน โดยผู้หญิงที่ยังไม่มีสามีต้องถูกควบคุมให้อยู่แต่ภายในพื้นที่ของครอบครัวพ่อแม่เท่านั้น ขณะที่กฎหมายก็ให้ความคุ้มครองผู้หญิงเฉพาะในพื้นที่บ้านเช่นเดียวกัน โดยเมื่อผู้หญิงออกไปจากบ้านสู่พื้นที่สาธารณะจะได้รับการคุ้มครองน้อยลง ในกรณีที่หญิงไปเรือนชาย เมื่อถูกละเมิดทางร่างกายจะไม่สามารถฟ้องร้องเอาความผิดได้เลย ดังนั้นผู้หญิงที่ยังไม่มีสามีจึงต้องมีกิริยามารยาทที่สัมพันธ์กับการอยู่ในเรือนเป็นสำคัญ เช่น การเก่งการบ้านการเรือน ขณะที่การแสดงออกต่อชายนั้นต้องเอียงอายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่คุ้นเคยกับชายอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวและการไม่คุ้นเคยต่อ

การออกไปสู่พื้นที่สาธารณะด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะของชายที่ยังไม่มีภรรยาจะพบว่าผู้ชายไม่ได้ถูกควบคุมจากสถาบันครอบครัวและกฎหมายที่ระบุเกี่ยวกับเรื่องเพศมากนัก ยกเว้นในกรณีผิดเมียหรือได้เสียกับหญิงอย่างผิดธรรมเนียมประเพณีเท่านั้น นอกจากนั้นจะเป็นค่านิยมทางศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ที่จะชายจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ในกรณีของการประพฤติดิพรหมจรรย์

ขณะเดียวกันสถานะเมียของผู้หญิงก็ถือได้ว่าถูกควบคุมมากกว่าสถานะผัวของผู้ชายด้วย โดยจะพบการจัดแบ่งประเภทของเมียในรูปแบบต่างๆ จำนวนมากทั้งเมียและชู้, เมียดีและเมียไม่ดี, เมียหลวงและเมียน้อย, เมียแต่งและเมียชู้, เมียกลางเมือง เมียกลางนอกและเมียกลางทาศี, ปริมาณของการมีเมีย รวมทั้งหญิงชู้ การจัดแบ่งประเภทมากมายเช่นนี้แสดงถึงการใช้อำนาจในการควบคุมผู้หญิงอย่างสูงผ่านการสร้างความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ทั้งจากทางโลกโดยสถาบันกฎหมาย, สถาบันครอบครัว, สถาบันกษัตริย์และทางธรรมที่จะถูกกำหนดร่วมกันโดยสถาบันพุทธศาสนาและสถาบันศาสนาพราหมณ์ ขณะที่สถานะผัวไม่ได้มีการจัดแบ่งประเภทที่มากมายและมีความซับซ้อนเท่ากับสถานะเมีย ยกเว้นการแบ่งระหว่างผัวกับชู้ซึ่งเป็นการควบคุมผ่านศีลธรรมและกฎหมายลักษณะผัวเมียเท่านั้น

ขณะที่ผู้หญิงที่มีสามีหลายคนถือว่าไม่เหมาะสมในแง่ของขนบธรรมเนียมประเพณี ยกตัวอย่างได้จากการให้คำนิยามของ ‘หญิงชู้’ นั้นแสดงให้เห็นถึงผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคนซึ่งเป็นค่านิยมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในเวลาขึ้น แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ตรงกันข้ามที่สังคมไทยในช่วงเวลานั้นเห็นว่าชายที่มีเมียหลายคนแสดงถึงความมั่งคั่งและมีอำนาจ เนื่องจากผู้หญิงในช่วงเวลานั้นมีฐานะที่เหมือนกับทรัพย์สินที่มีค่าอย่างสูง ดังนั้นชายที่มีเมียมากจึงถือว่าร่ำรวยและมีอำนาจตามค่านิยมในสังคมไทยขณะนั้นซึ่งสอดคล้องกับการที่ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยกย่องการมีผัวเดียวเมียเดียวยังไม่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกัน

การไม่ปรากฏของหญิงในฐานะสหาย

ความแตกต่างอีกประการหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสัมพันธ์ของทั้งหญิงและชายจะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงด้วยกันหรือระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสถานะ ‘สหาย’ นั้นไม่ปรากฏขึ้นเลยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ขณะที่พบความสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกันในสถานะสหายเท่านั้นที่เกิดขึ้นได้ โดยคุณลักษณะของการเป็นเพื่อนหรือสหายนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของ

ความรู้เรื่องเพศที่จำกัดให้ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่เฉพาะในบริบทของครอบครัวทั้งในฐานะของแม่หรือลูก หรืออยู่ในฐานะของทรัพย์สินที่ถูกเก็บรักษาให้อยู่ในบ้านเท่านั้น แต่ขณะเดียวกันสถานะของการเป็นเพื่อนจะเกิดขึ้นได้จากพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นเมื่อผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่แต่ในเฉพาะครอบครัวหรือภายในบ้านเท่านั้นจึงทำให้ไม่สามารถเกิดการเป็นเพื่อนระหว่างเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามได้เลย ผู้หญิงจะสนิทสนมได้เฉพาะกับคนในครอบครัว แม้หญิงที่ร่วมสามีเดียวกันก็จะถือว่ามิสถานะเป็นพี่น้องร่วมผัวเดียวกันเท่านั้น ดังนั้นผู้หญิงกับผู้ชายที่ไม่เกี่ยวข้องกันหรือครอบครัวจึงไม่สามารถใกล้ชิดกันได้ ในสถานะสหายได้เนื่องจากสังคมไทยในช่วงเวลานี้แยกพื้นที่ระหว่างหญิงกับชายที่ไม่ใช่ครอบครัวเดียวกันออกจากกันโดยเด็ดขาด นอกจากนี้การใกล้ชิดระหว่างหญิงชายที่ไม่ใช่คนครอบครัวจะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายหญิงอีกด้วย ความเป็นสหายระหว่างผู้หญิงและผู้ชายหรือแม้แต่ผู้หญิงด้วยกันจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเลย ผลที่ตามมาคือผู้หญิงถูกกีดกันจากพื้นที่สาธารณะในลักษณะของสิ่งที่ไม่สามารถคิดได้และปรากฏอยู่ได้เฉพาะในพื้นที่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวเท่านั้น ขณะที่ผู้ชายสามารถปรากฏได้ทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว

สถานะของผู้หญิงที่เป็นสหายไม่เกิดขึ้นเลยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเนื่องจากอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศจากพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ซึ่งถูกเสนอผ่านตำราทางศาสนาต่างๆ และกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นการกำหนดของสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายที่ยังไม่แยกขาดออกจากกันในช่วงเวลานี้โดยนำความรู้จากศาสนามาใช้เพื่อสร้างเป็นกรอบของความรู้เรื่องเพศขนาดใหญ่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกคนในสังคมออกเป็นชนชั้นต่างๆ และกำหนดความเหนือกว่าของชายที่มีต่อหญิงอย่างชัดเจนทั้งในทางโลกและทางธรรม คุณลักษณะแบบสหายของหญิงนั้นได้เริ่มปรากฏตัวขึ้นตั้งแต่การเริ่มมีอำนาจของสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันชาติ และสถาบันการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นซึ่งเป็นผลจากการรับอิทธิพลของความรู้จากตะวันตกตั้งแต่การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงเป็นต้นมา โดยผู้หญิงสามารถปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะได้ซึ่งนำมาซึ่งการมีสถานะสหายของหญิงที่มีต่อเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งเป็นสถานะแบบที่เคยปรากฏอยู่แล้วของผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในช่วงเวลานี้สามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะของวัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัว

โดยเป็นคุณลักษณะต่างๆ ของผู้ชายที่ปรากฏจากบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนได้ดังนี้

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่างๆ
<p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ</p> <p>1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้หรือซื้อขายได้ <p>1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) หญิงงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) หญิงที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) หญิงใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ต่อสามี 3.2) หญิงที่ให้อภัย 	<p>2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ</p> <p>2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 2) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์ <p>2.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ชายงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้ชายรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) ชายที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) ชายใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) ชายที่ให้อภัย

<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูก <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>1.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง</p> <p>1.2.4 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวาร</p>	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูก <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>2.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพี่น้อง</p> <p>- การไม่ปรากฏของชายในสถานะของข้าทาสบริวาร</p>
<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) ความเอียงอายผู้ชาย 3) ความเอียงอายในการแสดงออกขณะอยู่ที่สาธารณะ 4) ความเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายต่อหน้าสาธารณะ 5) เก่งการบ้านการเรือน <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เมีย-ผัวเกิดจากเทพเทวดาเป็นบุตรบันดาล 2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน 	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิง</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) การเป็นผู้รักเรียน 3) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผัวมีเมียมากแสดงถึงอำนาจ 2) เลี้ยงดูและสั่งสอนเมีย 3) คุณลักษณะของผัวและชายชู้

<p>ระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘ซู้’</p> <p>3) ประเภทของเมีย</p> <p>3.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี</p> <p>3.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>3.3) คุณลักษณะของเมียต่างและเมียซู้</p> <p>3.4) เมียในทางกฎหมาย: เมียกลางเมือง, เมียกลางนอก และเมียกลางทาศี</p> <p>3.5) ‘เมียสองต้องห้าม’: ความสัมพันธ์เกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย</p> <p>1.3.3 ‘หญิงซู้’: ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะของการเป็นเมียที่ผิดธรรมเนียมประเพณี</p>	<p>- การไม่ปรากฏของ ‘ชายซู้’</p>
<p>- การไม่ปรากฏของหญิงในฐานะสหาย</p>	<p>2.4 ‘สหาย’: ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัว</p> <p>- การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะสหาย</p>
<p>ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย</p>	
<p>4) สถาบันกษัตริย์</p> <p>5) สถาบันศาสนาพราหมณ์</p> <p>6) สถาบันพุทธศาสนา</p>	<p>4) สถาบันกฎหมาย</p> <p>5) สถาบันครอบครัว</p>

ตาราง 2 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ (objects) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบคุณลักษณะที่สำคัญสองประการคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะของทรัพย์สิน และ 2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะที่เป็นชายงาม

2.1.1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สินนั้นเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นมากกว่าเรื่องเพศ โดยขณะที่ผู้หญิงมีฐานะเป็นวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของพ่อแม่, ผัว หรือลูกที่เกี่ยวข้องกับการสู่ขอแต่งงาน และเป็นสิ่งมีค่าของกษัตริย์ที่สามารถถูกเรียกใช้งานในบทบาทต่างๆ ได้ ผู้ชายกลับมีฐานะเป็นวัตถุที่มีค่าจากอำนาจในการควบคุมของกษัตริย์เท่านั้น พ่อแม่ไม่สามารถยกชายที่เจริญวัยเป็นผู้ใหญ่แล้วให้เป็นทรัพย์สินของใครหรือจะมอบชายให้แต่งงานกับผู้หญิงคนใดได้ เมื่อผู้ชายเติบโตขึ้นจากวัยเด็กแล้วจะเป็นอิสระจากการครอบครองของบิดามารดา แต่ในมิติของชนชั้นแล้ว ผู้ชายไม่สามารถหลบหนีออกจากการควบคุมของกษัตริย์ที่เป็นเจ้าชีวิตของผู้ชายทั้งหมดที่อยู่ในราชอาณาจักรได้ พ่อแม่นั้นสามารถพาลูกไปถวายตัวให้แก่กษัตริย์ แต่กษัตริย์ก็ยังมีอำนาจในการเรียกใช้งานชายทั้งหมดในราชอาณาจักรตามความต้องการของตนเองที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรได้ แม้จะไม่เข้าถวายตัวก็ตาม คุณลักษณะของผู้ชายในฐานะสิ่งมีค่าจึงปรากฏได้สองประการคือ 1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ และ 2) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์

1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์

ไม่เพียงแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ถูกจัดวางอยู่ในฐานะเดียวกันกับทรัพย์สินหรือสิ่งมีค่า ขณะเดียวกันผู้ชายก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าเช่นเดียวกัน แต่ผู้ชายนั้นไม่ได้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องถูกครอบครองจากครอบครัวหรือคู่แต่งงาน ยกเว้นผู้ชายที่ยังอยู่ในวัยเด็กยังถือได้ว่าเป็นสมบัติของพ่อแม่ และถือได้ว่าเป็นสมบัติของกษัตริย์ในฐานะผู้ปกครอง โดยทั่วไปแล้วผู้ชายทั้งหมดในราชอาณาจักรถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ที่ครอบครองแผ่นดินนั้น แต่การเข้าพบแล้วถวายตัวต่อกษัตริย์จะทำให้มีโอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงานทางราชการมากกว่า เนื่องจากการแนะนำตัวให้กษัตริย์ได้รู้จักและจดจำเพื่อที่จะทำให้กษัตริย์สามารถเรียกใช้งานเมื่อนึกถึงได้ ในลักษณะนี้พ่อแม่จึง

ต้องนำลูกชายไปถวายตัวให้แก่กษัตริย์เพื่อให้ไปใช้งาน ดังเช่นการที่ขุนศรีวิชัยนำขุนช้างไปถวายตัวแก่พระพันวษานั่นเอง

ขุนช้างบุตรข้าพระพุทธเจ้า	ขอทูลเกล้าถวายไว้เป็นทหาร
ด้วยชะดาราศิมิลาภสการ	มาสู่โพธิสมภารพระทรงชัย

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.102-3)

2) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์

แม้ในระดับของสามัญชนนั้นผู้ชายจะไม่สามารถถูกยกให้กันได้ผ่านการสู่ขอ แต่การที่กษัตริย์มอบโอรสเพื่อเป็นการแสดงมิตรไมตรีนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ โดยสามารถมอบให้แก่กษัตริย์ด้วยกันเพื่อแสดงถึงความมีมิตรไมตรี ยกตัวอย่างเช่น กษัตริย์เมืองปึกมาหงันได้มอบสังคามาระตาผู้เป็นบุตรชายให้แก่ป็นหยาเพื่อแสดงไมตรี โดยนำมาเลี้ยงเอาไว้เช่นเดียวกับน้องชาย

เมื่อเปรียบเทียบกับกับสถานะระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นวัตถุที่มีฐานะเป็นทรัพย์สินแล้วพบว่าผู้ชายไม่ได้เป็นวัตถุที่มีฐานะที่มีค่าของสถาบันครอบครัว โดยผู้ชายมีอิสระอย่างเต็มที่โดยไม่ถูกครอบครองจากพ่อแม่หลังจากที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนี้ยังไม่สามารถถูกแย่งชิงตัวได้ซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงที่จะถูกควบคุมในฐานะของวัตถุที่ต้องถูกครอบครองอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่, พี่ หรือชายอื่นได้ทั้งสิ้น ขณะที่ผู้ชายยังคงมีสถานะที่เป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับผู้หญิง โดยกษัตริย์จะสามารถนำไปมอบให้แก่ใครก็ได้ ในจุดนี้แสดงให้เห็นถึงอำนาจของสถาบันกษัตริย์ที่มีอำนาจสูงมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายนั้นทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในการกำหนดเรื่องเพศในทางโลกเพราะคำสั่งจากกษัตริย์นั้นทำหน้าที่เป็นกฎหมายที่ควบคุมคนในสังคมไปพร้อมกันด้วย ผู้ชายและผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรนั้นถือว่าเป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ทั้งหมดโดยไม่สามารถขัดขืนได้เลย

2.1.2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม

ช่วงเวลารัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ ชายกับหญิงยังถูกยกย่องว่างามในรูปแบบเดียวกัน เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างเกี่ยวกับร่างกายของผู้ชายและผู้หญิงนั้นไม่ได้ปรากฏตัวขึ้น คุณลักษณะของชายงามจึงสามารถแบ่งแยกได้คล้ายคลึงกับคุณลักษณะของหญิงงาม

นั่นเอง โดยสามารถแบ่งตามคุณลักษณะสำคัญได้สามประการคือ 1) ชายที่มีร่างกายงดงาม 2) ชายผู้มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด และ 3) ชายใจงาม

1) ชายงามทางร่างกาย

ความงามในทางร่างกายของผู้ชายนั้นมีความสอดคล้องกับความงามทางร่างกายของผู้หญิงเช่นกัน โดยสามารถแบ่งเป็น 3 คุณลักษณะคือ 1) ผู้ชายรูปร่างงดงาม 2) ผู้ชายร่างกายสะอาด และ 3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

1.1) ผู้ชายรูปร่างงดงาม

รูปร่างที่งดงามของชายในช่วงเวลานี้ไม่แตกต่างจากรูปร่างงดงามแบบผู้หญิงนั่นคือ รูปร่างออร่าอ่อนแอ้น บอบบางแบบผู้หญิงก็ถือว่าเป็นค่านิยมเดียวกับรูปร่างของชายในเวลาเดียวกันนี้ ด้วย รูปร่างที่ผอมบอบบางแบบผู้หญิงนั้นทำให้ผู้ชายมีความสวยงามเช่นกัน โดยมากแล้วรูปร่างเช่นนี้ มักถูกบรรยายว่างดงามตามแบบกษัตริย์ ยกตัวอย่างเช่น ปันหยีซึ่งเป็นอิเหนาปลอมตัวมา และอุณากรรมที่เป็นบุษบาซึ่งปลอมตัวโดยการแต่งกายเป็นชาย ทั้งปันหยีและอุณากรรมจึงแสดงให้เห็นถึงชายที่มีความงดงามทั้งสองแบบ

อันโฉมอุณากรรมกับปันหยี	งามดีแต่ละกลคนละอย่าง
อุณากรรมนั้นดีเป็นทีนาง	รูปร่างกิริยาละม่อมละไม
แต่ซี้มำดูหน้าเห็นชายกัม	จะสมเป็นบุรุษนั้นหาไม่
งามเหมือนพระจันทร์อำไพ	คู่ได้ทั่วทั้งหญิงชาย
อันปันหยีนี้งามมีสง่า	ท่วงทีซี้มำก็เฉิดฉาย
ซึ่งชั้นมันคงเป็นทรงชาย	หูดาสอดสายเป็นพันไป

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.561)

ความงามจากรูปร่างที่บอบบางนี้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างรูปร่างแบบกษัตริย์และสามัญชน โดยจะพบความงดงามทางร่างกายที่บอบบางนี้ผ่านร่างกายของพलयงมซึ่งเป็นสามัญชนเช่นเดียวกัน โดยสังเกตได้จากบทสนทนาของแสนตรีเพชรกล้าที่กล่าวต่อพलयงมในการรบระหว่างทัพเชียงใหม่และทัพอยุธยา

เจ้าหนุ่มน้อยนี้หรือชื่อพลายงาม
 ตละแกลิ่งหล่อเหลาเพราะพริ้ง

ช่างสมรูปสมนามดูงามยิ่ง
 รูปร่างอย่างผู้หญิงพริ้งพรายตา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.830)

ในทางตรงกันข้ามผู้ชายที่มีร่างกายไม่ดงามนั้นถูกกำหนดว่ามีร่างกายเหมือนไพร่ซึ่งมีลักษณะที่มีร่างกายกำยำ ผมหยิก จมูกใหญ่ และมีเสียงที่แหบห้าว คุณลักษณะเช่นนี้เป็นรูปแบบของร่างกายชายที่ไม่ดงามดังถูกอธิบายโดยตัวละครจากบทละครเรื่องอิเหนาที่มีนามว่าระตูลจกกาซึ่งอยู่วรรณะกษัตริย์เช่นเดียวกัน

พิศดูรูปร่างเหมือนอย่างไพร่
 เต็บใหญ่กำยาลำสัน

น่าชิงชู้ซ้าสารพัน
 ไม่คู่ควรกับกับบุตรี

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.305)

ขณะเดียวกันนั้น ผู้ชายที่มีร่างกายไม่ดงามก็ถูกแสดงผ่านร่างกายที่ใหญ่โต หัวล้านซึ่งเป็นลักษณะที่น่าเกลียดโดยผ่านตัวละครแบบขุนช้างในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนด้วยเช่นเดียวกัน

นางเทพทองเหลียวหน้าคว่ำลูกชาย
 พลิกคว่ำพลิกหงายอยู่ตัวสัน

ทุตลูกบัตสีเหมือนผีป่วน
 หัวล้านในครรรค์ดังวงเดือน

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.93)

1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด

ความงามจากร่างกายที่สะอาดเป็นความงามแบบหนึ่งของผู้ชายก็มีได้เช่นเดียวกับผู้หญิง การชำระล้างร่างกายแสดงให้เห็นถึงความงามจากการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยจะพบการอาบน้ำเป็นกิจกรรมที่สำคัญของผู้ชายฐานะกษัตริย์ที่ต้องกระทำทั้งก่อนหรือหลังการออกรบ หลังพิธีศพ หรือก่อนการเดินทางไปที่ใดๆ ยกตัวอย่างเช่น หลังการศึกสงครามจะมีพิธีกรรมที่ต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาด เป็นต้น โดยการชำระล้างร่างกายในรูปแบบของพิธีกรรมนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสถาบันศาสนาพราหมณ์ที่กำหนดให้การอาบน้ำชำระร่างกายเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของกษัตริย์ที่กระทำก่อนหรือหลังกิจกรรมที่มีความสำคัญต่างๆ เช่น การอาบน้ำก่อนหรือหลังการออกรบ เป็นต้น

ประเพณีกษัตริย์แต่ก่อน
 แม้นชนะไพร่มีชัย

รณรงค์ราษฎรอนศีกใหญ่
 ย่อมไปสรรเสนาณสำราญองค์
 (จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.287)

1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

ผู้ชายก็ต้องอาศัยความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายเช่นเดียวกับผู้หญิง การตกแต่งร่างกายนอกจากจะทำให้ผู้แต่งกายมีความงดงามแล้ว การประดับตกแต่งร่างกายนี้ยังแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะความเป็นชายด้วย เครื่องประดับบางอย่างเป็นของที่ถูกกำหนดให้ผู้ชายใช้ โดยเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น กริชซึ่งถือเป็นเครื่องประดับที่มีเฉพาะผู้ชายและการแต่งกายของระตุจรรกาที่แสดงถึงผู้ชายในฐานะกษัตริย์ดังนี้

ทรงชฎาเดินหนกมลทลทอง
 ห้อยอุบะบรรจทรงทัด

เรื่องรองดอกไม้ไหวสะบัด
 พระหัตถ์กุมกริชแล้วจรรจิล ฯ
 (จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.292)

การประดับตกแต่งร่างกายของผู้ชายเป็นความงามที่แสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคม ยิ่งหาเสื้อผ้าเครื่องประดับราคาแพงหรือหายากก็ยิ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคมที่สูงขึ้นไปด้วย แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีรูปร่างหน้าตาที่ไม่สวยงาม แต่การประดับตกแต่งร่างกายก็ช่วยให้ผู้ชายงดงามขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น การประดับตกแต่งร่างกายด้วยเสื้อผ้าเครื่องประดับของขุนช้างที่ทำให้ตนเองดูงดงามขึ้น เป็นต้น

2) ชายที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด

ผู้ชายที่มีชาติกำเนิดที่งดงามถือได้ว่าเป็นชายที่มีบุญบารมี โดยทั่วไปแล้วผู้ชายที่มีชาติกำเนิดสูงมักจะถูกประกอบร่วมกับความงดงามในรูปแบบอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยจะมีทั้งความงามในทางร่างกายและมีกิริยามารยาทที่งดงามร่วมกันหมด โดยยกตัวอย่างถึงอิเหนาที่เป็นรูปแบบของชายที่มีชาติกำเนิดงดงามคือเกิดในวงศ์กษัตริย์ที่สืบทอดมาจากเทพเทวดา ทำให้อิเหนามีความสามารถมากมาย รวมทั้งมีร่างกายที่งดงามเสมือนกับเทวดาบนสวรรค์ นอกจากนั้นยังได้รับพรจากองค์อสูรแดหวาเทวดาผู้เป็นปู่และได้รับกริชที่สลักชื่ออิเหนาอันเป็นมงคลด้วย

การมีชาติกำเนิดที่งามนั้นไม่ได้หมายความถึงการมีชาติกำเนิดในวงศ์ของกษัตริย์เท่านั้น แต่การได้กำเนิดในตระกูลทหารก็ถือว่าเป็นชาติกำเนิดที่ดีเช่นเดียวกัน โดยจะสังเกตได้จากบทสนทนาที่พระพันวษากล่าวถึงชาติกำเนิดของพลายแก้วว่าได้เกิดมาในตระกูลที่ดีซึ่งหมายถึงการได้เกิดมาในตระกูลของทหารนั่นเอง

3) ชายใจงาม

ชายผู้มีจิตใจงามนั้นมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับหญิงที่มีจิตใจงามเช่นเดียวกัน คุณลักษณะที่สำคัญของชายใจงามนั้นปรากฏขึ้น 2 ประการคือ 1) ชายที่มีใจซื่อสัตย์ และ 2) ชายที่ให้อภัย

3.1) ชายที่มีใจซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ถือเป็นคุณธรรมสำคัญที่คนในสังคมประพุดติเป็นสิ่งสำคัญ ดังจะปรากฏอยู่ในพิธีการสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัจจาซึ่งแสดงถึงความซื่อสัตย์ระหว่างกษัตริย์ผู้เป็นเจ้าและกษัตริย์ที่เป็นเมืองขึ้น และระหว่างกษัตริย์และขุนนาง พิธีพิสูจน์ความสัตย์ผ่านการดำน้ำหรือลุยไฟ ความซื่อสัตย์เป็นคุณลักษณะสำคัญที่พบเห็นได้ทั่วไป ผู้ชายที่มีจิตใจงามจึงต้องมีความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้เวทย์มนตร์ความรู้ต่างๆ ที่ได้ร่ำเรียนมาจะเสื่อมไปหากชายผู้นั้นไม่ซื่อสัตย์ โดยจะเห็นได้จากบทสนทนาของเนรพลายแก้วกับสมภารคงแห่งวัดแคเกี่ยวกับการรักษาความซื่อสัตย์ของขุนไกรผู้เป็นบิดา

เนรแก้วบอกท่านสมภารไป
หากรับสัตย์พระพิพัฒน์วารี
สู้อยมตายไว้ชื่อเชื้อทหาร
อาคมจึงเสื่อมทุกสิ่งไป

พ้อมิใช่สิ้นฤทธิคิดถอยหนี
ไม่ราศีคิดคดขบถใจ
มิให้พานผิดเสียความสัตย์ได้
ท่านไม่เลี้ยงแล้วก็ตามบุญ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.216-7)

นอกจากนี้ คนที่มีจิตใจไม่ซื่อสัตย์จะได้รับการรังเกียจจากคนทั่วไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การแสดงคุณลักษณะของขุนช้างที่เป็นคนที่ไม่มีความสัตย์ส่งผลให้เป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ เนื่องด้วยขุนช้างมีพฤติกรรมที่ชอบพูดโกหกอยู่เป็นประจำ ในบางครั้งก็โกหกแม้กระทั่งพระมหากษัตริย์ทำ

ให้มีโทษต่อชีวิต ยกตัวอย่างเช่น ขุนช้างโกหกว่าไม่ได้คิดฆ่าพระวายุเมื่อวัยเด็ก พระพันวษาเห็นว่าไม่มีพยานจึงให้เข้าพิธีดำนํ้าเพื่อพิสูจน์วาจาสัตย์ ผลคือขุนช้างแพ้ พระพันวษาจึงสั่งประหารชีวิตขุนช้างเป็นต้น

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นการโกหกไม่ว่าจะการสัญญาด้วยตัวหนังสือหรือการพูดปากเปล่าล้วนมีบทลงโทษ ในทางกฎหมายแล้วเมื่อพูดหรือเขียนสิ่งใดไปแล้วหากไม่ทำตามสัญญาจะมีบทลงโทษตามกฎหมาย และในช่วงเวลานั้นเชื่อว่าสามารถทำการพิสูจน์ความจริงทั้งหมดได้จากพิธีการพิสูจน์สัจจะตามที่ระบุในกฎหมายหมวดที่เรียกว่า ‘ลักษณะพิสูจน์ดำน้ำลูยเพลิง’ ซึ่งส่งผลให้คนในสังคมช่วงเวลานั้นเชื่อว่าสามารถพิสูจน์การถูกผิดผ่านการพูดหรือเขียนได้อย่างถูกต้องทั้งหมด (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.263-4)

2.2) ขายที่ให้อภัย

นอกจากความซื่อสัตย์แล้ว การให้อภัยถือเป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ผู้ชายที่ดีจะต้องปฏิบัติ การให้อภัยมีความสัมพันธ์กับเรื่องของศาสนาโดยเฉพาะพุทธศาสนาอย่างชัดเจน การให้อภัยหรือที่เรียกว่าการโอสถกรรมจะเกี่ยวพันกับเรื่องของเวรกรรม การให้อภัยจะเป็นการไม่ผูกเวรกรรมที่จะตามตัวผู้จองเวรไปในชาติหน้า การให้อภัยถือเป็นคุณธรรมสำคัญในจิตใจที่ผู้ชายควรมี ยกตัวอย่างให้เห็นได้จากการที่ขุนแผนให้อภัยขุนช้างที่เป็นคู่กับนางวันทองเมียของตัวเอง โดยไม่ฆ่าขุนช้างหลังจากที่พระพันวษาดัดสินโทษแล้ว โดยเห็นว่าไม่ยากให้มีเวรกรรมต่อกันระหว่างตนเองและขุนช้าง

ขุนแผนแสนสูกาพกราบกราน
ตามแต่สินไหมแลพินัย

กระหม่อมฉานหาให้เป็นเวรไม่
จะโปรดปรับอย่างไรก็อย่างนั้นฯ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.610)

2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย

สถานะของผู้ชายที่ปรากฏในครอบครัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นสามารถแบ่งตามสถานะต่างๆ ของผู้ชายในครอบครัวคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ 2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก และ 3) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพี่น้อง

2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ

ผู้ชายนั้นถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในฐานะของพ่อทั้งในฐานะที่เป็นผู้เลี้ยงดูและเป็นผู้มีอำนาจอย่างชอบธรรมในการครอบครองลูก โดยสามารถส่งมอบบุตรสาวให้แก่ชายผู้มาสู่ขอหรือทำหน้าที่ในการสู่ขอผู้หญิงให้แก่บุตรชายในกรณีที่บุตรชายโตพอจะมีครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบกับแม่แล้ว พ่อมีสิทธิขาดในการตัดสินใจทั้งหมดเกี่ยวกับลูก โดยแม่จะมีฐานะให้ความเห็นแก่พ่อเท่านั้น หากพ่อมีความต้องการสิ่งใดเกี่ยวกับลูกแล้ว ผู้เป็นแม่ไม่สามารถขัดความต้องการของพ่อได้ คุณลักษณะของผู้ชายในสถานะพ่อที่สำคัญมี 2 ประการคือ 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก และ 2) พ่อในฐานะผู้ครอบครองลูก

1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก

พ่อมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกเช่นเดียวกับแม่ โดยเฉพาะหน้าที่ที่ต้องทำในสิ่งที่ลูกมีความสุข ความแตกต่างนั้นอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับรายละเอียดในการดูแลลูกซึ่งมีความแตกต่างกัน ขณะที่แม่อาจดูแลลูกในขณะที่ลูกอยู่ในเรือนของตนเป็นหลัก แต่พ่ออาจจะดูแลลูกในพื้นที่นอกเรือน ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้ชายทำได้ดีกว่า ยกตัวอย่างเช่น ขุนแผนได้พาพลายงามลูกชายไปฝากแก่พระหมื่นศรีเพื่อให้มีโอกาสได้ทำงานรับใช้พระพันวษา

ในบางกรณีจะพบว่าสิ่งที่ลูกต้องการอาจเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เช่น การแย่งชิงหญิงที่มีคู่ครองอยู่แล้ว แต่ในฐานะของพ่อแล้วการเลี้ยงดูลูกเพื่อให้ลูกมีความสุขนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และอาจจะกระทำการต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้นด้วยหน้าที่ของผู้เป็นพ่อ ยกตัวอย่างเช่น ท้าวกระหมังกุหนิงตัดสินใจที่จะยกทัพไปเมืองดาหาโดยมีเป้าหมายจะเข้าแย่งชิงนางบุษบาจากจรรกาเพื่อมอบให้แก่วิหยาสะก่าผู้เป็นบุตรชาย แม้ว่าจะถูกขัดขวางด้วยน้องสองคน แต่ด้วยความรักลูกจึงท้าวกระหมังกุหนิงตัดสินใจออกรบและทำให้ถูกอิเหนาสังหารในการรบที่เมืองดาหา เป็นต้น

การที่พ่อหรือแม่มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกนี้เองที่สร้างความชอบธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในการขายลูกสาวให้เป็นทาสเพื่อแลกกับเงินเมื่อมีความขัดสนได้ โดยการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ก็ยังทำให้พ่อแม่มีความชอบธรรมในการครอบครองลูกสาวในฐานะทรัพย์สินอีกด้วย (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.263)

2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูก

พ่อมีหน้าที่สำคัญในการดูแลปกป้องลูกและเป็นธุระจัดการให้ลูกได้มีครอบครัว เช่นเดียวกับผู้หญิงในฐานะแม่ที่ต้องเป็นธุระจัดการให้แก่ลูกในฐานะของผู้ครอบครองลูก แต่เมื่อเทียบกับแม่แล้ว พ่อถือเป็นบุคคลที่มีอำนาจเด็ดขาดในการควบคุมลูกหรือยกลูกสาวให้แก่ชายที่เห็นว่าเหมาะสม ขณะเดียวกันพ่อก็มีหน้าที่ในการสู่ขอลูกสาวครอบครัวอื่นให้แก่ลูกชายตนเองเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ท้าวทุเรปันบิดาของอิเหนามีหน้าที่ในการขออนางบุษบาธิดาของท้าวดาห ขณะเดียวกันท้าวทุเรปันก็ต้องตัดสินใจยกนางวิยาดาบุตรของตนให้แก่สียะตราบุตรของท้าวดาห เช่นเดียวกัน

กฎหมายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเปิดโอกาสให้บิดามารดาหญิงมีอำนาจเต็มที่ในการมอบหญิงให้แก่ใครก็ได้เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินสอดหรือขันหมาก ยกเว้นในกรณีที่หญิงได้เสียกับชายใดแล้ว โดยกฎหมายให้ชายทำการขอขมาพ่อแม่ฝ่ายหญิงนั้น แต่โดยทั่วไปแล้วพ่อแม่จะมีอำนาจสูงสุดในการยกลูกสาวให้แต่งงานซึ่งคนอื่นไม่มีอำนาจกระทำได้(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.262)

แต่ในทางตรงกันข้ามนั้น กฎหมายสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ให้อำนาจแก่ความมีสัจจะในกรณีที่พ่อหรือแม่ให้สัญญาว่าจะยกลูกสาวให้เป็นภรรยาแก่ชายคนใดแล้วจะไม่สามารถกลับคำได้เช่นเดียวกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.251)

2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก

ลูกเป็นอีกสถานะหนึ่งของผู้ชายที่ระบุให้ตัวของผู้ชายมีหน้าที่ต่างๆ ที่ต้องกระทำ คุณลักษณะที่สำคัญของผู้ชายในสถานะลูกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ 1) การซื้อฟังกำสั่งของบิดามารดา และ 2) การตอบแทนบิดามารดา

1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา

ลูกชายก็ต้องเชื่อฟังคำบิดามารดาเช่นเดียวกับลูกสาวเช่นกัน ลูกชายที่ดืนั้นต้องเชื่อในสิ่งที่บิดามารดาสั่งสอนว่ากล่าวจึงจะนับว่าเป็นลูกที่ดี แม้ว่าในบางครั้งไม่เห็นด้วยกับพ่อแม่ก็ตาม สิ่งที่ได้จากการที่พระไวขอภัยโทษให้แก่ขุนช้างเพราะเห็นแก่นางวันทองผู้เป็นมารดา

ถึงขุนช้างชั่วช้าเหมือนหมาหมู
จะนั่งเสียทีเดียวไม่เหลียวแล

เขาก็รู้ยู่ที่ว่าพ่อแม่
ก็ตั้งแต่คนเขาจะนิทา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.984)

ลูกชายอาจจะมีโอกาสในการกระทำมากกว่าลูกสาว ในบางครั้งจึงพบการขัดคำสั่งบิดา บ้างซึ่งหากเปรียบเทียบกับลูกสาวแล้วไม่พบการขัดคำสั่งของบิดามารดาเลย การขัดคำสั่งบิดามารดา นั้นพบได้จากการที่อิเหนาปฏิเสธการแต่งงานกับนางบุษบาซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่ท้าวกรุงพันธุ์ เป็นบิดาเป็นอย่างมาก เป็นต้น

กฎหมายไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ทำการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ฝ่ายหญิงและชายที่เป็นสามีของลูกสาวด้วย โดยกฎหมายลักษณะผัวเมียได้ให้อ่านาจพ่อแม่ฝ่ายหญิงให้มีสถานะเช่นเดียวกับพ่อแม่ของฝ่ายชาย ทำให้ผู้ชายต้องเคารพพ่อแม่ฝ่ายหญิงเช่นเดียวกับพ่อแม่ของตนเองด้วย หากมีการกระทำผิดก็ต้องมีการขอขมา โดยกฎหมายได้ระบุให้ผู้ชายมีสถานะเป็นลูกของพ่อแม่ฝ่ายหญิงด้วยเช่นเดียวกัน(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.241)

2) การตอบแทนบิดามารดา

การตอบแทนคุณของบิดามารดานั้นเป็นสิ่งที่ลูกที่เป็นผู้ชายต้องกระทำเช่นเดียวกัน ลูกชายนั้นไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแต่งงานกับผู้หญิงเพื่อทดแทนบุญคุณเพราะไม่ถูกระบุในธรรมเนียมประเพณีในการสู่ขอ แต่การตอบแทนบุญคุณบิดามารดานั้นอาจทำได้ในการรับราชการเพื่อให้มีเงินทองในการเลี้ยงดูบิดามารดา ยกตัวอย่างเช่น การเข้าอาสาพระพันวษาไปรบที่เชียงใหม่นี้ทำให้พลายงามสามารถขอภัยโทษขุนแผนได้ซึ่งถือเป็นการตอบแทนบุญคุณของบิดาอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้การทดแทนบุญคุณของบิดามารดาของลูกชายนั้นอาจทดแทนได้ในลักษณะอื่นที่ลูกสาวไม่สามารถกระทำได้นั้นคือการออกบวชในทางพุทธศาสนา เช่น การบวชเณรของพระไวยที่ทดแทนบุญคุณของนางวันทองที่ถูกประหารชีวิตไป เป็นต้น

หากไม่สมดังจิตที่คิดไว้
ข้าพระบาทขอสนองคุณมารดา

มารดามาบรรลัสน์สังขาร
บังคมลาบวชตัวสักเจ็ดวัน

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1042)

2.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพี่น้อง

การจัดการความสัมพันธ์ของผู้ชายในฐานะพี่น้องนั้นมีความคล้ายคลึงกันกับความสัมพันธ์แบบพี่น้องของผู้หญิง โดยเป็นการจัดการผ่านความอาวุโส ผู้ชายที่มีอายุมากกว่าจะทำหน้าที่ในการปกครองน้องคล้ายกับการปกครองของพ่อแม่ ในขณะที่เดียวกันผู้ชายที่มีบทบาทเป็นน้องจะต้องทำความเคารพผู้อาวุโสกว่า ในช่วงเวลาที่ไม่มีพ่อแม่ ก็จะทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในการดูแลและปกป้องน้องไม่ให้ใครทำอันตรายได้ ดังนั้นพี่ชายจึงต้องทำหน้าที่เช่นเดียวกับพ่อแม่ในการปกป้องดูแลน้องโดยเฉพาะน้องที่เป็นผู้หญิง ยกตัวอย่างได้จาก อิเหนาซึ่งปลอมเป็นโจรป็นหนีต้องทำหน้าที่ดูแลวิยะดาผู้เป็นน้องแทนพ่อแม่ โดยต้องปกป้องไม่ให้ใครมาทำร้ายได้ เมื่อนางวิยะดาที่ปลอมเป็นนางเกนหลงถูกสียะตราที่ปลอมเป็นย่าหรั้นลักพาตัวไปอิเหนาที่เป็นพี่ชายจึงมีหน้าที่ในการต่อสู้และชิงตัววิยะดาผู้เป็นน้องกลับมา

ครั้งนี้ลูกพาพระน้องมา
ให้มาปนศักดิ์ด้วยชาวไพร

ไม่พิทักษ์รักษาไว้ได้
แม้พระองค์แจ้งไปจะได้อาย

เสียแรงเรื่องฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์
เสียทีที่เกิดมาเป็นชาย

อัปลักษณ์ยิ่งคนทั้งหลาย
มาทำความอับอายถึงเพียงนี้

(จาก บทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.719)

การไม่ปรากฏของผู้ชายในสถานะของข้าทาสบริวาร

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถานะในครอบครัวของผู้หญิงและผู้ชายแล้วจะพบว่าผู้ชายในสถานะข้าทาสบริวารนั้นไม่ได้ปรากฏว่ามีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องเพศในครอบครัวผ่านเนื้อเพลงไทยเดิมหรืองานเขียนที่ใช้ในการขบร้องในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเลย ข้าทาสบริวารที่เป็นผู้ชายถูกกีดกันออกไปจากพื้นที่ครอบครัวต่างกับเพศหญิงที่พบว่ามีการตอบสนองความต้องการทางเพศของเจ้านายผู้ชาย เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะของผู้ชายและผู้หญิงเชื้อพระวงศ์หรือข้าทาสที่อยู่ในวังก็พบคุณลักษณะเช่นเดียวกันนี้ด้วยที่จะมีการกีดกันผู้ชายให้ออกไปจากพื้นที่เฉพาะของผู้หญิงในพระราชวังหรือที่เรียกว่า ‘วังหลัง’ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าข้าทาสชายไม่ว่าจะเป็นของสามัญชนหรือของกษัตริย์ก็ล้วนแล้วแต่ถูกกีดกันออกจากพื้นที่ครอบครัวทั้งสิ้น แต่ละครอบครัวทั้งในระดับสามัญชนหรือระดับกษัตริย์ล้วนแต่กำหนดให้มีพื้นที่เฉพาะซึ่งสงวนให้แก่ผู้หญิงในครอบครัวของตนเองไม่ว่าจะเป็น แม่ เมีย ลูกสาว หรือข้าทาสหญิงเท่านั้น โดยจะไม่พบข้าทาสชายมีบทบาทอยู่ในเรือนในช่วงเวลากลางวันหรือการตอบสนองความต้องการทางเพศของเจ้านายฝ่ายหญิง ในกรณีของพระราชวังของกษัตริย์ก็มีการกำหนดให้พื้นที่ของวังหลังนั้นห้ามไม่ให้ผู้ชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวกษัตริย์เข้าเช่นเดียวกันด้วย แม้ว่าในสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะยังมีระบบข้าทาสอยู่ แต่ผู้ชายในสถานะข้าทาสนั้นถูกกีดกันออกจากสถาบันครอบครัวโดยข้าทาสชายจะปรากฏอยู่ในสถานะของคนนอกครอบครัวแตกต่างจากผู้หญิงที่ยังปรากฏผู้หญิงที่เป็นเมียทาสหรือ ‘เมียกลางทาส’ ขณะที่ข้าทาสชายนั้นไม่ปรากฏชื่อเรียกในสถานะของผัวที่เป็นทาสเลย

2.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิงที่ผู้ชายต้องปฏิบัติต่อผู้หญิงนั้นสามารถแบ่งออกได้ในลักษณะต่างๆ ตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง คือ 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน และ 2) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัวซึ่งเป็นความสัมพันธ์หลังการแต่งงาน

2.3.1) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน

ความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่กำหนดคุณลักษณะต่างๆ ของผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานหรือได้เสียนั้นถือว่ามีกำหนดที่น้อยกว่าผู้หญิงมาก โดยเฉพาะความประพฤติในเรื่องทางเพศที่ผู้ชายจะถูก

ตำหนิน้อยกว่าผู้หญิงหากกระทำตัวไม่เหมาะสม โดยทางกฎหมายจะมีบทลงโทษชายอยู่กับการปรับไหม เชื้อยนต์ หรือต้องขอขมาพ่อแม่ฝ่ายหญิงหากได้กระทำผิดโดยต่างจากบทลงโทษของหญิงที่จะมีโทษประจานต่อสังคมเป็นเบื้องต้น ยกเว้นกรณีที่ชายมีพฤติกรรมการเป็นชู้กับเมียผู้อื่นซึ่งมีบทลงโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตหากพบชายขณะกำลังมีเพศสัมพันธ์กับเมียผู้อื่นซึ่งอาจถูกชายที่เป็นสามีฆ่าได้ทันที หรือชายเป็นชู้กับพระสนมในวังซึ่งจะมีบทลงโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายกษัตริย์บาล ขณะที่การเป็นชู้ (การได้เสีย) กับลูกสาวผู้อื่นโดยไม่ได้รับการยินยอมจากพ่อแม่ก็นឹងถูกลงโทษด้วยการเชื้อยนต์ แต่หากชายผู้นั้นทำการขอขมาพ่อแม่หญิงแล้ว ชายสามารถรับหญิงคนนั้นเป็นเมียได้ซึ่งถือว่าเป็นโทษสถานเบาหากเป็นกรณีที่ทั้งคู่เป็นพรหมจรรย์หรือไม่ได้มีผัวหรือเมียอยู่แล้ว (ไม่ได้เข้าข่ายลักษณะของการผิดเมียซึ่งจะมีการลงโทษปรับด้วย)

ดังนั้นคุณลักษณะเกี่ยวกับการแสดงความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่ผู้ชายต้องกระทำจึงเป็นเรื่องของความเหมาะสมหรือค่านิยมที่จะได้รับการยกย่องจากสังคมเพิ่มขึ้นมากกว่าข้อห้ามทางกฎหมายเมื่อเทียบกับผู้หญิงที่กฎหมายบังคับควบคุมมากกว่า โดยชายจะมีอิสระในการแสดงออกเรื่องเพศมากกว่าหญิง ยกเว้นการบุกรุกเข้าพื้นที่ส่วนตัวหรือสัมผัสร่างกายหญิงซึ่งกฎหมายได้ห้ามเอาไว้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างชายหญิงที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามนั้นก็ถือว่าไม่ถูกตำหนิตีติเตียนเท่ากับผู้หญิงที่ทำพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่างๆ ที่สังคมได้กำหนดเหล่านั้น ชายที่ประพฤติผิดกฎหมายลักษณะผัวเมียโดยมากจะไม่ถูกลงโทษประจานให้อับอาย แต่จะทำการลงโทษด้วยการปรับไหมหรือเชื้อยนต์มากกว่า โดยผู้ชายที่ยังไม่อยู่ในสถานะของการแต่งงานนั้นมีพฤติกรรมที่ควรกระทำ 3 ประการคือ 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) การเป็นผู้รักการเรียน และ 3) การเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง

1) ประพฤติพรหมจรรย์

การประพฤติพรหมจรรย์ของเพศชายถือได้ว่าเป็นความแตกต่างจากการประพฤติพรหมจรรย์ของฝ่ายหญิงอย่างชัดเจน กล่าวคือการประพฤติพรหมจรรย์ของผู้ชายจะได้รับการยกย่องจากสังคมผ่านการบวชเรียน ผู้ชายที่บวชจะต้องรักษาพรหมจรรย์พร้อมกันกับการรักษาศีล การรักษาพรหมจรรย์ของผู้ชายจึงเป็นสถานะที่สังคมยกย่อง ในทางตรงกันข้าม หากผู้ชายคนใดไม่รักษาพรหมจรรย์ก็ถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติ ในทางตรงกันข้ามกับผู้หญิงที่การรักษาพรหมจรรย์กลับเป็นเรื่องปกติที่ผู้หญิงในสังคมไทยขณะนั้นพึงกระทำและไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเท่ากับการรักษาพรหมจรรย์ของผู้ชาย ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ประพฤติพรหมจรรย์กลับถูกตำหนิจากสังคมและสร้างความ

อับอายให้แก่คนในครอบครัวอีกด้วย ขณะเดียวกันกฎหมายลักษณะผัวเมียจึงได้กำหนดบทลงโทษชั้นต่ำสุดของชายที่สัมพันธ์ร่างกายหญิง เพื่อเป็นการปกป้องฝ่ายหญิงไม่ให้ถูกละเมิดพรหมจรรย์ แต่จะไม่พบว่าการสัมพันธ์ร่างกายระหว่างชายหญิงนั้นจะสร้างความเสื่อมเสียแก่ชายแต่อย่างใด

การประพฤติพรหมจรรย์โดยเฉพาะในพฤติกรรมของผู้ชายนั้นได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นการบวชชีพราหมณ์หรือการบวชตามแบบพุทธศาสนา การออกบวชนั้นทำให้เกิดการประพฤติพรหมจรรย์ที่ไม่ถูกเนื้อต้องตัวเพศหญิง ผู้ชายที่บวชจะได้รับการเคารพยกย่อง ขณะเดียวกันผู้ชายที่ออกบวชนั้นจะถูกตำหนิติเตียนในการสัมพันธ์ร่างกายผู้หญิงซึ่งเป็นการละเมิดพรหมจรรย์ ยกตัวอย่างเช่น เณรพलयงามสัมพันธ์ร่างกายของนางสายทองทำให้ได้รับการตำหนิติเตียนจากพระในวัด เป็นต้น

ข้อสังเกตประการหนึ่งเรื่องของการประพฤติพรหมจรรย์ของชายจะพบว่าในทางกฎหมายได้มีการระบุดำเนินการของกฎหมายลักษณะผัวเมียและข้อปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่มีมาตราหนึ่งกำหนดว่า หากชายที่บวชเป็นพระมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงถือว่าชายผู้นั้นขาดจากการเป็นพระทันทีและต้องถูกลงโทษในทางกฎหมายด้วยซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยในช่วงเวลานั้นไม่ได้แยกแยะระหว่างกฎหมายทางโลกและการปฏิบัติของพระในทางธรรมจากกันอย่างเด็ดขาดดังเช่นปัจจุบัน (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.235)

นอกจากนั้นการประพฤติพรหมจรรย์ในลักษณะของการบวชได้ก่อให้เกิดบุญกุศลด้วย โดยในทางพุทธศาสนาแล้วครอบครัวของผู้ชายจะได้รับผลของการประพฤติพรหมจรรย์นั้นด้วย การประพฤติพรหมจรรย์ในทางศาสนาจึงเป็นความงามที่ได้รับความชื่นชมยกย่องอย่างสูง และเนื่องจากการบวชในพุทธศาสนาในสังคมไทยจำกัดแค่เพศชาย ความงามในการประพฤติพรหมจรรย์ผ่านการบวชในทางพุทธศาสนาจึงเป็นความงามที่ให้อภิสัทธาเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม เนื่องจากการบวชทางพุทธศาสนานั้นทำได้เฉพาะผู้ชาย การประพฤติพรหมจรรย์ผ่านการบวชทางพุทธศาสนาจึงเป็นหน้าที่เฉพาะลูกผู้ชายเท่านั้นที่กระทำต่อพ่อแม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น นางทองประศรีผู้เป็นแม่ของพลายแก้วต้องการให้ลูกบวชเพื่อรับบุญกุศลจากลูก

ทองประศรีว่ากรรมเอ๋ยกรรมแล้ว
บวชก่อนเกิดอย่าเพ่อมีเมียเลย

พ่อแก้วแก้วตาของแม่เอ๋ย
แม่จะได้ชมเชยชายจีวร

พ่อเจ้าเขาก็ตายไปนานแล้ว

ลูกแก้วจงโปรดแกเสียก่อน

บวชสักสองพรรษาอย่าอาวรณ์

สักมาแม่จะผ่อนให้มิเมีย

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.248)

งานเขียนทางพุทธศาสนาก็ได้แสดงคุณลักษณะที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงในทางธรรมตามแนวทางเดียวกัน โดยจะพบว่าตำราจักรวาลที่ป็นนี้ได้กล่าวอ้างตำราต่างๆ ว่าผู้หญิงไม่อาจเกิดในชั้นมหาพรหมหรือจติเป็นท้าวสักกะผู้ครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้ดังเช่นผู้ชายที่เกิดในโลกมนุษย์นี้ เนื่องด้วยเพศหญิงฐานะอันต่ำ โดยจะไปเกิดได้ในชั้นพรหมปารีสัชชะซึ่งเป็นสถานะของพรหมที่ต่ำที่สุดเท่านั้น(พระสิริมงคลจารย์, 2548, น.443)

ในขณะที่เดียวกันการประพุดิพรหมจรรย์ไม่จำกัดแค่พุทธศาสนาเท่านั้น ในทางศาสนาพราหมณ์ก็มีการบวชชีพราหมณ์ด้วย (ชายที่ออกใช้คำว่าดาบส) แต่มีความแตกต่างตรงที่ไม่จำกัดเฉพาะเพศชายเท่านั้น เพราะเพศหญิงสามารถบวชได้ สังเกตได้จากนางบุษบาไปบวชชี (หญิงที่ออกบวชใช้คำว่าแอหนัง) แต่การบวชชีก็ให้ความสำคัญการประพุดิพรหมจรรย์เช่นเดียวกันกับการบวชในทางพุทธศาสนาด้วย การบวชในลักษณะนี้จะสร้างผลบุญได้ในลักษณะเดียวกัน โดยอิเหนาได้ทำการบวชเพื่อให้ผลบุญไปดลใจปะตาระกาหลาเทพเทวดาผู้เป็นปู่ของอิเหนาเพื่อให้ดลบันดาลให้ได้พบกับนางบุษบาโดยเร็ว

2) การเป็นผู้รักการเรียนรู้

ความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงได้กำหนดคุณค่าให้ผู้ชายในลักษณะที่แตกต่างไปจากคุณค่าของผู้หญิง โดยขณะที่ผู้หญิงต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการบ้านการเรือน ความสัมพันธ์ชาย-หญิงได้กำหนดให้ผู้ชายต้องมีความรู้ที่จะนำไปใช้นอกบ้าน ในช่วงเวลาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเป็นช่วงเวลาที่มีการสู้รบกันระหว่างสยามกับประเทศเพื่อนบ้าน ความรู้ในสมัยนั้นจึงให้ความสำคัญไปในการรบ คุณลักษณะของผู้ชายที่ควรเป็นผู้รักการเรียนรู้โดยเฉพาะเจาะจงไปในการหาความรู้เรื่องการสู้รบทำสงครามจึงเป็นคุณค่าที่ถูกกำหนดให้ผู้ชายเท่านั้นที่ควรกระทำ โดยแสดงถึงความแตกต่างระหว่างคุณค่าของชายและหญิงในสมัยนั้น

บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนแสดงให้เห็นระบบคุณค่าที่มีความแตกต่างไปจากปัจจุบันที่ให้ความสำคัญในเรื่องของความมั่งคั่งในทางทรัพย์สินจากสังคมแบบทุนนิยมมากกว่าในสมัย

รัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ให้ความสำคัญกับการสะสมความรู้เพื่อใช้ในการศึกสงครามและเข้ารับราชการ ตามการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มากกว่า โดยวรรณคดีนี้ได้แฝงการยกย่องการแสวงหา ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะที่ใช้ในการสงครามและรับราชการมากกว่าการแสวงหาการสะสม ทรัพย์สินเงินทอง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเปรียบเทียบระหว่างขุนแผนผู้มีความรู้ต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะเวทมนตร์คาถา ศาสตร์ในการรบ หรือศาสตร์ในการทำนายต่างๆ กับตัวของขุน ช้างที่มีความมั่งคั่งทางทรัพย์สินแต่ไม่มีความรู้ใดๆ โดยขุนแผนเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นค่านิยมที่ ได้รับการยกย่องในขณะนั้น คุณลักษณะที่เป็นผู้รักการศึกษาจึงเป็นค่านิยมสำคัญของผู้ชายโดย เฉพาะที่ได้รับการยกย่องในเวลานั้นผ่านการจัดการความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่แสดงบทบาทแยกขาด จากกันอย่างชัดเจน ความรู้ต่างๆ นั้นจะนำไปให้ผู้ชายได้เข้ารับราชการและส่งผลให้กลายเป็นผู้มี เกียรติยศและมีชื่อเสียง รวมทั้งได้รับการยกย่องจากพระมหากษัตริย์และบุคคลทั่วไป ขณะที่ความรู้ ดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีการถือครองโดยผู้หญิงเลย คุณลักษณะการรักการศึกษาของผู้ชายนี้สังเกตได้ จากการทำนางวันทองสั่งสอนพลายงามให้รักการศึกษา

ลูกผู้ชายลายมือนั้นคือยศ
แล้วพาลูกออกมาข้างท่าเกวียน

เจ้าจงอุตส่าห์ทำสมาธิ
จะจากเจียนใจขาดอนาถ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.639)

ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการศึกษานั้นคือความรู้ทั้งในทางพุทธและพราหมณ์ ทั้งใน ภาษาไทยและภาษาขอม โดยมีจุดมุ่งหมายเอาไว้ใช้ในการศึกสงคราม ดังตัวอย่างของวิชาต่างๆ ที่ พลายงามได้ศึกษา ดังนี้

เข้าในห่องลองวิชาประสาเด็ก
มหาทะมึนยี่นยงคกงระพัน
แล้วทำตัวหัวใจปิโตโส
สะกดคนมนตรีจั้งงักำบังกาย
ทั้งเรียนธรรมกรรมฐานนิพพานสูตร
ผูกพยนต์หุ่นหญ้าเข้าราวี

แทงจนเหล็กแหลมลู่ขยับขึ้น
ทั้งเลขยันตร์ลากเหมือนไม้เคลื่อนคล้าย
สะเดาะไซ้ตรวนได้ตั้งใจหมาย
เมฆฉายสุริย์จันทร์ขยับดี
ร้องเรียกภูตพรายปราบกำราบผี
ทองประศรีสอนหลานช้านาญมา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.648-9)

ความรู้ในการสงครามนั้นเป็นสิ่งที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ผู้มีความรู้ด้านนี้เป็น อย่างมาก โดยจะเห็นได้จากหมวดของกฎมณเฑียรบาลสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่พบว่าผู้ใดที่มีชัย

ชนะในการสงครามได้จะได้รับรางวัลอย่างมาก ความรู้ทางการรบจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งกับคนทำราชการในเวลานั้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 2, 2439, น.103)

1.3) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง

ความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงได้กำหนดให้ผู้ชายแสดงบทบาทที่ตรงกันข้ามกับผู้หญิงในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ขณะที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้เอียงอายุในความสัมพันธ์ต่อเพศตรงข้ามและไม่เริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างเพศก่อนเพราะเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ ผู้ชายจึงต้องแสดงบทบาทในการริเริ่มความสัมพันธ์ต่อเพศหญิงก่อน โดยอาจมีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ได้หลายทางเช่น การใช้พ้อสื่อแม่สื่อ หรืออาจต้องลักลอบเข้าหาผู้หญิงโดยไม่ให้ผู้หญิงเห็นเนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่สังคมในขณะนั้นยอมรับ เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคุณลักษณะของผู้หญิงที่สังคมยอมรับนั้นต้องมีความเอียงอายุในชายและการแสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพศชายในที่สาธารณะ ดังนั้นการที่ผู้ชายเป็นผู้ริเริ่มในความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม โดยผู้ชายต้องเป็นฝ่ายเกี่ยวพาราสิผู้หญิงก่อน อาจด้วยการใช้พ้อสื่อแม่สื่อในการเป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง โดยผู้ชายต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้นหากคนที่จะเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ให้แก่ตนเอง ยกตัวอย่างเช่น พลายแก้วเข้าหานางสายทองเพื่อพ้อพาให้เป็นแม่สื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนางพิมพิลาไลย เป็นต้น

เมื่อฝ่ายชายเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการใช้พ้อสื่อหรือแม่สื่อแล้ว ผู้ชายจะต้องเป็นฝ่ายเข้าหาฝ่ายหญิงก่อน แต่จะต้องระมัดระวังไม่ให้มีความขัดแย้งระหว่างตัวผู้ชายเองกับตัวของผู้หญิงหรือครอบครัวของผู้หญิงที่ตนเข้าหา ยกตัวอย่างจากการกระทำของพลายแก้วที่ลอบเข้าหานางพิมพิลาไลย แม้ว่าพลายแก้วจะมีเวทมนตร์ในการเปิดประตูและสะกดคนในเรือน แต่ก็ต้องคลายมนตร์สะกดให้แก่นางพิมพิลาไลย รวมทั้งยังต้องทำการเล้าโลมฝ่ายหญิงก่อน เพื่อที่จะให้ฝ่ายหญิงยินยอมพร้อมใจที่จะได้เสียด้วยตนเองโดยไม่ต้องทำการขืนใจ

เลื่อนลดแก่สะกดให้พมตี้น
เจ้าอย่าแหมงแกล้งจิตว่าพี่ลวง

เป่าต๋องน้องก็พื้นสงบ่วง
ดวงใจแม่จงตื่นขึ้นเถิดตรา

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.191-2)

นอกจากการเริ่มต้นเข้าหาฝ่ายหญิงแล้ว ฝ่ายชายยังต้องเป็นฝ่ายที่เริ่มต้นบอกกล่าวแก่พ่อแม่ของตนเองเพื่อที่จะให้เกิดการสู่ขอแก่ฝ่ายหญิง อันจะนำไปสู่การแต่งงานใช้ชีวิตร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากขุนแผนที่ต้องเดินทางจากสุพรรณบุรีไปเมืองกาญจนบุรีเพื่อที่จะบอกกล่าวแก่นางทองประศรีผู้เป็นแม่เพื่อให้ไปสู่ขอนางพิมพิลาไลยจากนางศรีประจัน

ขณะเดียวกันนี้ นอกจากการริเริ่มความสัมพันธ์ตั้งแต่การพึงพาพ่อแม่สื่อ การเข้าหาฝ่ายหญิง และการออกปากขอพ่อแม่ของตนเองให้ไปสู่ขอฝ่ายหญิงแล้ว ฝ่ายชายยังต้องเป็นฝ่ายริเริ่มความสัมพันธ์ทางเพศก่อน โดยจะสามารถสังเกตได้จากบทสนทนาระหว่างนางบัวคลี่และนางศรีจันทร์ผู้เป็นมารดาเกี่ยวกับเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศหลังการส่งตัวเข้าหอแล้ว โดยฝ่ายหญิงไม่ต้องเป็นฝ่ายเริ่มใดๆ ขณะที่ผู้ชายมีหน้าที่ในการเริ่มกิจกรรมทางเพศ

อันซึ่งการประเวณีไม่มีครู	กลัวจะรู้เสียหนักไม่พักสอน
ประเดี๋ยวใจได้สุขสิ้นทุกขร้อน	พ่อแม่มาแต่ก่อนก็เหมือนกัน
เมื่อยายเจ้าเอาแม่ไปส่งตัว	พอเข้าซิดคิดกลัวจนตัวสั่น
พ่อแกช่างฉอเลาะออเซาะครั้น	เฝ้าวอนว่าสารพันจะเอาใจ

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.453)

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบว่าจะมีบทบัญญัติที่ให้ควบคุมไม่ให้ผู้ชายทำการรุกกล้าเข้าหาเพศหญิงมากเกินไป โดยจะพบว่ากฎหมายลักษณะผัวเมียระบุบทบัญญัติข้อห้ามในการรุกกล้าพื้นที่ส่วนตัวของหญิงหรือสัมผัสร่างกายของหญิงที่ไม่ได้ทำการสู่ขอเอาไว้ เนื่องจากมีไว้ควบคุมไม่ให้ชายมีอำนาจในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงมากเกินไปจนนำไปสู่การละเมิดต่อหญิงและครอบครัวของหญิงนั่นเอง(หนังสือเรื่องกฎหมายไทยเล่มที่ 1, 2439, น.248)

2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว

ความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงที่เข้ามากำหนดให้ผู้ชายที่ผ่านการแต่งงานหรือการได้เสียแล้วเปลี่ยนสถานะเป็นผัวซึ่งถือว่าเป็นสถานะที่เหนือกว่าเมียในช่วงเวลานั้น เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะเมียของผู้หญิงแล้วจะพบว่าสถานะผัวของผู้ชายถูกควบคุมน้อยกว่า และมีการจัดประเภทของผู้ชายที่มีสถานะผัวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะผัวมีความสอดคล้องกับผู้หญิงในฐานะเมีย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการมีเมียหลายคนของคนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นไม่ได้มีข้อห้าม ยกเว้นผู้ชายที่จะมีเมียสองคนจะพบปัญหาเกี่ยวกับการหึงหวงระหว่างเมียสองคนเท่านั้น โดยคุณลักษณะต่างๆ ของผัวนั้นมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) ผัวมีเมียมากแสดงถึงอำนาจ 2) การเลี้ยงดูและสั่งสอนเมีย และ 3) คุณลักษณะของผัว/ชู

1) ผัวมีเมียมากแสดงถึงอำนาจ

ก่อนที่ความคิดเกี่ยวกับการมีผัวเดียวเมียเดียวจะเข้ามาสู่สังคมไทย ความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่กำหนดผู้ชายที่มีสถานะผัวตามความเชื่อว่าการมีเมียมากนั้นแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ เพราะการมีเมียมากแสดงถึงบุญบารมี ยกตัวอย่างเช่น กษัตริย์แบบอียิปต์นั้นมีเมียถึงสิบคน ขณะที่กษัตริย์อย่างพระพันวษาในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นมีนางสร้อยทองจากนครลำปางและนางสร้อยฟ้าจากนครเขียงใหม่มาถวายตัว แม้เลือกรับนางสร้อยทองเป็นเมียเพียงแค่มộtคนเดียวแต่ก็แสดงให้เห็นถึงการมีบารมีของผู้ชาย นอกจากนี้สามีภรรยาอย่างขุนแผนก็มีเมียถึงห้าคนคือ นางวันทอง นางลาวทอง นางแก้วกิริยา นางบัวคลี และนางสายทอง โดยสรุปแล้วการมีเมียมากนั้นแสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจวาสนาผู้ชายจึงเป็นผัวที่มีเมียได้หลายคนซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคมที่สูงของผู้ชาย เนื่องจากมีอำนาจและความมั่นคงในการเลี้ยงดูผู้หญิงที่เป็นเมียได้ สังเกตได้จากที่พระพันวษากล่าวว่า พระไวยเป็นผู้ขุนนางที่มีอำนาจบารมีจึงจะมีเมียกี่คนก็ได้

2) เลี้ยงดูและสั่งสอนเมีย

ความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่กำหนดชายที่มีสถานะผัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ระบุหน้าที่ในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนเมียที่เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ให้ตกทอดลงมาเป็นหน้าที่ของผัว หลังจากการแต่งงาน ผู้ชายที่มีสถานะผัวมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูและสามารถดูแลเมียได้ดังเช่นที่พ่อแม่เคยกระทำต่อฝ่ายหญิง นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงสามารถทำการเขียนตีเมียได้อย่างถูกต้องด้วย การเลี้ยงดูและดูแลสั่งสอนเมียนั้นเป็นความชอบธรรมที่ผัวสามารถทำได้ แม้ว่าในบางครั้งจะได้รับการห้ามปรามจากผู้อื่น เช่น พ่อแม่ของเมีย แต่ผัวก็ยังสามารถที่จะกระทำได้เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงของผัว สังเกตได้จากที่นางศรีประจันแม่ของนางพิมพิลาไลยบอกกล่าวแก่พลายแก้วในคืนเข้าหอถึงหน้าที่ของการเป็นผัว เป็นต้น

กฎหมายลักษณะผัวเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ระบุหน้าที่ของผัวที่ต้องดูแลเลี้ยงดูเมียเอาไว้โดยตรง โดยระบุให้ชายปฏิบัติต่อเมียในแต่ละประเภทอย่างแตกต่างกันไปตามลำดับ โดยระบุว่าจะต้องแบ่งทรัพย์สินที่ตนเองหามาได้แก่เมียแต่ละคนในอัตราส่วนที่ไม่เท่าเทียมกันตามข้อกำหนดทางกฎหมายนั้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.247) และเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างเมียหรือเมียคนใดไม่เชื่อฟังผัว ผู้เป็นผัวสามารถลงโทษเมียคนที่ได้เมื่อเห็นว่าเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น พระไวยสามารถตีเมียอย่างนางศรีมาลาได้เมื่อเห็นว่าได้กระทำการสิ่งที่ไม่สมควร ขณะที่กฎหมายลักษณะผัวเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ได้ระบุอำนาจของสามีในการลงโทษหญิงผู้เป็นภรรยาในกรณีที่หญิงนั้นทำความผิดได้ ตรงกันข้ามนั้น การที่ผู้หญิงที่เป็นภรรยาจะใช้อำนาจในการดุด่าสามีบ้างนั้น กฎหมายระบุว่า เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งมีบทลงโทษต่อหญิงที่กระทำนั้นด้วย (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.242)

3) คุณลักษณะของผัว และ ชายชู้

ความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่กำหนดคุณลักษณะระหว่างผัวและชู้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีความหมายที่มีความคล้ายกันมาก ความแตกต่างที่สำคัญที่แยกผู้ชายที่เป็นผัวและผู้ชายที่เป็นชู้คือการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยผู้ชายสามารถเปลี่ยนสถานะจากชายชู้ไปเป็นผัวได้จากการสู่ขอฝ่ายหญิงตามประเพณี หรือกรณีที่ผัวคนเดิมของฝ่ายหญิงตายหรือปฏิเสธการเลี้ยงดูฝ่ายหญิงที่เป็นเมียแล้ว ชายชู้จะสามารถเปลี่ยนสถานะเป็นผัวผ่านการสู่ขอจากพ่อแม่ฝ่ายหญิงได้เช่นเดียวกัน

สถานะของชายชู้ นั้นเป็นความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงที่มีความสอดคล้องกับหญิงชู้ในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ชาย-หญิงในแบบที่ไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากการเป็นชู้หมายความว่าความถึงการได้เสียกันอย่างไม่ถูกต้องตามธรรมเนียม ดังนั้นชายที่ทำการได้เสียก่อนพิธีการสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียผู้หญิงที่แต่งงานแล้วหรือได้เสียกับชายอื่นแล้วจึงถือว่าเป็นชายชู้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงทำให้ชายชู้กับผัวมีความสอดคล้องกันในบางจุด ในกรณีที่ชายได้เสียกับผู้หญิงก่อนการสู่ขอแต่งงานอย่างเป็นทางการจากพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะถือว่าเป็นชายชู้ จนพ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะยอมยกลูกสาวให้แก่ฝ่ายชาย ขณะเดียวกันชู้ก็ยังหมายถึงผู้ชายที่ได้เสียกับผู้หญิงที่มีผัวอยู่แล้วซึ่งมีความหมายที่สอดคล้องกับความหมายของชู้ในสมัยปัจจุบัน โดยในกรณีนี้ก็เรียกว่าชายชู้ได้เช่นเดียวกันด้วย แต่การเป็นชู้ในลักษณะนี้ถือว่าเป็นผิดศีลธรรมและยังมีโทษรุนแรงในสมัยนั้นถึงขั้นประหารชีวิตหรือโทษสถานเบาคือการเสียค่าปรับเข้าหลวงหากฝ่ายผัวไม่ยอมให้มีเวร

กรรมติดตัวจากการสังเคราะห์ซู่ ตัวอย่างของซู่ที่ปรากฏในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนการคือขุนช้างได้เสียกับนางวันทองในขณะที่นางวันทองเป็นเมียของขุนแผนอยู่แล้ว ขุนช้างจึงเรียกได้ว่าซู่ เป็นต้น

ในทางกฎหมายแล้ว การทำซู่ นั้นหมายถึงการมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง โดยไม่ได้ทำการตกลงมอบสินสอดหรือขันหมากของชายแก่พ่อแม่หญิงก่อน แต่กฎหมายนั้นจำแนกการลงโทษในการทำซู่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสถานะทางเพศของชายหญิงคู่่นั้น บรรดาศักดิ์ของพ่อแม่ฝ่ายหญิง สถานที่ของการทำซู่ และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงนั้นด้วย การลงโทษจะสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ เหล่านี้ โดยบทลงโทษจะไม่เกิดขึ้นเลยหากการทำซู่เกิดขึ้นที่เรือนของฝ่ายชายซึ่งพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะเอาโทษไม่ได้เลย กรณีที่ชายหญิงต่างเป็นพรหมจรรย์ทั้งคู่ พ่อแม่หญิงอาจโบายดี แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้ชายขอมาพ่อแม่หญิงเพื่อรับหญิงนั้นเป็นเมียอย่างถูกต้อง กรณีที่ผิดเมียผู้อื่น หรือตนเองมีเมียอยู่แล้วแต่ยังมีการทำซู่ บทลงโทษอาจเป็นการปรับหรือการโบายดีในปริมาณต่างๆ กันออกไป โดยการปรับและโบายดีนั้นจะขึ้นอยู่กับระดับของการละเมิดว่ากระทำซ้ำเราหรือไม่ และละเมิดในลักษณะใด รวมทั้งพ่อแม่หญิงมีสถานะทางสังคมระดับใด หญิงนั้นเป็นหญิงหม้ายหรือเป็นเด็กหรือไม่ มีเพื่อนร่วมกระทำการหรือไม่ โดยการลงโทษอาจปรับไหมหรือโบายตามที่กฎหมายระบุ ขณะที่ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงจะนำไปสู่การลงโทษที่จะเลือกปรับไหมชายซู่หรือไม่ ตัวอย่างเช่นการไม่ปรับเงินแต่โบายดีอย่างเดียวนั้นอาจเนื่องมาจากการทำซู่ระหว่างชายและหญิงในครอบครัวที่แต่งงานเข้ามาโดยไม่ใช้สายเลือดเดียวกันเพราะการปรับเงินคนในครอบครัวเดียวกันนั้นไม่มีความเหมาะสม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยมากแล้วการผิดเมียนั้นไม่มีผลลงโทษถึงชีวิต ยกเว้นบางกรณีที่ขัดต่อกฎมณเฑียรบาลเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นการทำซู่กับนางสนม ดังนั้นโดยสรุปแล้วการลงโทษในการทำซู่จึงไม่ตายตัว แต่เป็นไปตามตัวแปรต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วเหล่านั้น ซ้อยกเว้นอีกประการหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่การลงโทษที่รุนแรงที่สุดของการทำซู่ในระดับสามัญชนทั่วไปคือการทำซู่กันในสายเลือดซึ่งถือว่าร้ายแรงที่สุด บทลงโทษคือการนำไปลอยทะเลและต้องทำพิธีทางศาสนาด้วย โดยสรุปแล้วการทำซู่จึงอาจเป็นเรื่องเล็กไปจนถึงเรื่องใหญ่ถึงขั้นเสียชีวิตด้วยตัวแปรต่างๆ เหล่านี้(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.234)

การไม่ปรากฏของ ‘ชายชั่ว’

เมื่อเปรียบเทียบผู้หญิงในสถานะของเมียและผู้ชายในสถานะของผัวแล้วพบว่าผู้ชายแบบ ‘ชายชั่ว’ นั้นไม่ปรากฏอยู่เลยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งแตกต่างจากสถานะของหญิงที่เรียกว่า ‘หญิงชั่ว’ การไม่ปรากฏของชายช่วนั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการควบคุมร่างกายและความสัมพันธ์แบบผัวเมียในสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีความแตกต่างระหว่างผู้ชายและผู้หญิงอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้แสดงให้เห็นว่าผู้ชายทำชั่วในเรื่องเพศได้ยาก ขณะที่ความรู้เรื่องการข่มขืนที่ชายกระทำต่อหญิงไม่ปรากฏเลยในช่วงเวลานี้

ขณะที่ผู้ชายสามารถมีเมียได้หลายคนและการมีเมียจำนวนมากก็แสดงคุณค่าของความเป็นอำนาจและสถานะทางสังคมในรูปแบบเดียวกับที่ชายนั้นมีการถือครองทรัพย์สินมีค่าอื่นๆ ผู้หญิงกลับถูกควบคุมให้มีผัวหรือมีผู้ชายเป็นเจ้าของเพียงคนเดียวเท่านั้น โดยหญิงช่วนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคนหรือถูกชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวสัมพันธ์ร่างกายนั้นเป็นเรื่องไม่เหมาะสมและน่าอับอายของตัวผู้หญิงเองและครอบครัวของหญิงนั้นด้วย

นอกจากนี้ความคิดเกี่ยวกับพรหมจรรย์ที่นำมาจากศาสนาพราหมณ์ก็เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ควบคุมผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงนั้นไม่ควรถูกชายสัมพันธ์มากกว่าหนึ่งคน โดยชายที่สัมพันธ์ร่างกายหญิงนั้นจะถือได้ว่าเป็นผัวตามธรรมเนียมของสังคมไทยสมัยนั้นและค่านิยมดังกล่าวถูกแสดงอยู่ภายในกฎหมายตราสามดวงด้วย และแม้จะมีกฎหมายควบคุมไม่ให้ผู้ชายสัมพันธ์ร่างกายหญิงโดยมีบทลงโทษทางกฎหมาย แต่หากเกิดการละเมิดจากการสัมพันธ์ทางร่างกายหรือการมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้นแล้วแล้วฝ่ายชายถือว่าเป็นฝ่ายได้เปรียบหญิงที่จะได้รับความอับอายและต้องแก้ไขความอับอายนั้นด้วยการยินยอมที่จะเป็นเมียชายที่สัมพันธ์ร่างกายนั้นซึ่งยกเว้นกรณีของการเป็นซู้ผิดเมียของชายอื่นซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายและศีลธรรมอย่างมาก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการไม่ปรากฏของชายช่วนั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการควบคุมร่างกายและความสัมพันธ์แบบผัวเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เป็นความสัมพันธ์ที่ควบคุมผู้หญิงเพียงด้านเดียว โดยสถานะของผู้ชายถือว่าเหนือกว่าผู้หญิงในบริบทครอบครัวอย่างเห็นได้ชัดเจนอย่างมาก การปรากฏของหญิงช่วนั้นเพียงฝ่ายเดียวแสดงให้เห็นถึงอำนาจของชายที่กระทำต่อหญิงผ่านการควบคุมให้หญิงมีผัวเพียงคนเดียวเท่านั้นโดยไม่ให้ความสำคัญกับสาเหตุที่จะทำให้หญิงนั้นจะมีผัวมากกว่าหนึ่งคน

2.4 'สหาย': ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัว

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกันที่อยู่ต่างครอบครัวกันเป็นคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกับผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะสหายนั้นปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และไม่ปรากฏความสัมพันธ์ของสหายระหว่างหญิงด้วยกัน หรือความสัมพันธ์ของสหายแบบหญิง-ชายต่างเพศกัน กล่าวได้ว่าสถานะสหายเป็นสถานะที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะที่จะปรากฏขึ้นเฉพาะผู้ชายเท่านั้นในช่วงเวลานี้

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะสหาย

การปรากฏขึ้นของสหายหรือเพื่อนั้นในช่วงเวลานี้มีลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะกับเพศชายเท่านั้น การเป็นสหายกันนั้นเกิดจากการสนิทกันและนับถือกัน แต่การเป็นสหายนั้นผ่านการให้สัตย์ต่อกันว่าจะไม่ทรยศหักหลังกัน ดังนั้นการเป็นสหายกันต้องอาศัยความสัตย์ที่ต้องยึดถือระหว่างกันด้วย ดังจะพบได้จากการเป็นสหายกันของห้าขุนนางของพระพันวษาที่ต้องผ่านการสาบานต่อกันเพื่อที่จะนับถือกันเป็นสหายได้

พระหมื่นศรีขุนเพชรขุนรามมา	เป็นห้าทั้งขุนแผนขุนช้างนั้น
กินเหล้าเมาหراثาเป็นมัน	รินเหล้าเกลือรันลงสาบาน
สารพัดสัตย์ชื่อต่อกันสิ้น	กินเมาพูดโธ่ด้วยโวหาร
สร้างเมาเหล้าหมดก็สำราญ	ต่างคนไปบ้านด้วยฉับพลัน

(จาก บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.431)

ดังนั้นหน้าที่ของการเป็นสหายคือการซื้อสัตย์ต่อกัน เมื่อสัญญาในการทำสิ่งใดแล้วต้องไม่ทรยศหักหลังกัน ดังนั้นเมื่อในกรณีที่ขุนแผนขอฝากเวรไว้ให้กับขุนช้าง เพื่อที่จะไปเฝ้าไฉนางลาวทองที่เป็นเมีย ในฐานะที่เป็นสหายกันนั้น ขุนช้างต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับขุนแผนผู้เป็นสหาย ดังนั้นการหักหลังของขุนช้างในการไปฟ้องพระพันวษาจึงแสดงให้เห็นถึงการเป็นสหายที่ไม่ดี

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างเพศทั้งสองเพศแล้วจะพบว่าผู้ชายนั้นถูกควบคุมผ่านความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่น้อยกว่าผู้หญิงมาก ผู้ชายจะมีอิสระจากการควบคุมเรื่องเพศภายในครอบครัว โดยผู้ชายจะมีอำนาจในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างเพศก่อนเสมอ กฎหมายได้

เข้ามามีอำนาจในการควบคุมในกรณีที่ไม่ให้ผู้ชายมีอิสระที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพศจนเกินขอบเขตที่สังคมยอมรับได้เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การผิดเมียผู้อื่น การละเมิดหญิงที่เป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ หรือการละเมิดหญิงที่ถือว่าเป็นทรัพย์สินของพ่อแม่หญิงนั้นเท่านั้น

สถาบันทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ได้ร่วมในการกำหนดหรือควบคุมให้ผู้ชายแสดงออกทางเพศอย่างเหมาะสมผ่านการประพฤติพรหมจรรย์ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญกุศล ขณะที่ไม่ได้มีข้อบังคับหรือข้อห้ามทางกฎหมายที่ห้ามไม่ให้สร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิงก่อนยกเว้นแต่เป็นการละเมิดศีลธรรมของสังคม เช่น การผิดเมียหรือทำชู้หญิงที่พ่อแม่หญิงยังไม่ยกให้แก่ชายผู้นั้นเท่านั้น การประพฤติพรหมจรรย์ของชายจึงแตกต่างจากการประพฤติพรหมจรรย์ของฝ่ายหญิงที่ต้องทำตามการควบคุมของสถาบันครอบครัวและสถาบันกฎหมายในฐานะที่หญิงเป็นทรัพย์สินของพ่อแม่และตัวมากกว่าจะเป็นการกำหนดจากสถาบันทางศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์

ขณะเดียวกันนี้การแบ่งประเภทของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงก็แสดงให้เห็นว่าผู้ชายถูกควบคุมผ่านการจัดแบ่งประเภทของความรู้เรื่องเพศน้อยกว่าด้วย โดยจะพบว่าสถานะตัวนั้นมีการแบ่งประเภทน้อยกว่าสถานะเมียเป็นอย่างมาก โดยจะพบความแตกต่างระหว่างตัวกับชู้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการควบคุมของสถาบันพุทธศาสนา, สถาบันครอบครัวและสถาบันกฎหมายที่เข้ามาทำการควบคุมไม่ให้ชายทำผิดศีลธรรมในการกระทำผิดต่อชายที่เป็นตัวหรือพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเท่านั้น ขณะที่ผู้ชายที่เป็นตัวถือว่ามีอำนาจสูงสุดในการปกครองและควบคุมผู้หญิงที่เป็นเมียตามที่เห็นสมควร โดยที่ผู้หญิงที่เป็นเมียนั้นไม่อาจขัดขืนได้เลย

2. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย

ผู้ที่มีอำนาจหรือสถาบันที่มีอำนาจหลักในการกำหนดขอบเขตของความเป็นหญิงและความเป็นชาย, ทำหน้าที่ในการระบุชื่อ, ตั้งชื่อ และติดตั้งความเป็นหญิงและความเป็นชายให้แก่สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2352-2411 โดยประมาณ) ได้ปรากฏให้เห็นบุคคลหรือสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายดังนี้

1. สถาบันกษัตริย์

สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิง โดยเป็นผู้ผลิตวาทกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านการตรากฎหมายหรือการนิพนธ์บทละครและบทเสภาจำนวนมากมาย ในชวงเวลานี้สถาบันกษัตริย์ทำงานร่วมกันกับสถาบันกฎหมายอย่างแทบจะแยกกันไม่ออก การพูดหรือการว่าความของกษัตริย์ในทางคติความหรือข้อพิพาทต่างๆ จะถูกนำไปเป็นข้อกำหนดของกฎหมายหมวดต่างๆ นอกจากนี้สถาบันกษัตริย์ยังทำการผลิตวรรณกรรมต่างๆ เพื่อใช้ในการละเล่นจำนวนมาก โดยกฎหมายและงานนิพนธ์เหล่านี้ได้ถูกแพร่กระจายไปในสังคมไทยในขณะนั้น สถาบันกษัตริย์ได้มีบทบาทสำคัญในการตรากฎหมายต่างๆ ที่ใช้ควบคุมเรื่องเพศเช่น กฎหมายลักษณะผัวเมียที่ได้ถูกใช้ในการควบคุมให้บุคคลในสังคมปฏิบัติตามอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากมีการระบุงการปฏิบัติผ่านภาษาที่กำหนดอย่างละเอียดและชัดเจนในตัวกฎหมายต่างๆ นั้น รวมถึงมีบทลงโทษต่างๆ ลดหล่นไปตามความสำคัญของข้อบังคับนั้น ขณะที่บทประพันธ์อื่นๆ ที่ไม่มีข้อบังคับและบทลงโทษอย่างเด่นชัดอย่างเช่น บทละครหรือบทเสภาได้ผ่านการแพร่กระจายผ่านการละเล่นต่างๆ หรือในพิธีกรรมต่างๆ ในสังคมไทยชวงเวลานั้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การบรรเลงเพลงไทยเดิมก็ได้ทำหน้าที่ในการหมนเวียนวาทกรรมเรื่องเพศที่สร้างโดยสถาบันกษัตริย์ผ่านการนำบางส่วนของบทประพันธ์มาใช้ในการขับร้องทั้งเพลงเถาและเพลงตับ หรือจะใช้ในการขับเสภาอีกด้วยอย่างเช่น บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้เป็นต้น

สถาบันกษัตริย์ในขณะนั้นถือว่าเป็นสถาบันสูงสุดในการมีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศและเรื่องอื่นๆ เนื่องด้วยในทางพุทธศาสนาที่ถือว่ามอิทธิพลกับสังคมไทยในชวงเวลานั้นได้กำหนดคุณลักษณะของกษัตริย์ว่าเป็นเทพประเภทหนึ่งทีเรียกว่า ‘สมมติเทพ’ โดยปรากฏการกำหนดสถานะที่สูงเช่นเดียวกับเทพในงานเขียนทางพุทธศาสนาหลายชิ้นยกตัวอย่างเช่น โลกทีปกสาร (พระสังฆราชเมธังกร, 2549, น.142) เป็นต้น นอกจากนี้ความรู้จากพุทธศาสนายังถือว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสถานะที่สูงที่สุดของมนุษย์ด้วยเช่นเดียวกันโดยทำการอ้างความเหนือกว่าของกษัตริย์ผ่านความรู้เรื่องวรรณะเช่นเดียวกัน

เมื่อศึกษาจากงานเขียนในชวงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายไทยทีตีพิมพ์จากโรงพิมพ์บริดเลย์ พ.ศ.2439 งานประพันธ์ประเภทบทละครร้องและบทเสภาทีปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเปรียบเทียบกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนาทีถูกจารในใบลานทั้งในภาษาบาลีหรือภาษาไทยในสมัยเดียวกันนี้อย่างจักรวาททีปนี โลกทีปกสาร โลกบัญญัติ และไตรภูมิพระร่วง

กิติ รวมถึงตำราพรหมชาติและตำรานรลักษณ์ซึ่งแปลจากตำราจีนในช่วงเวลารัชกาลที่ 1 กิติ พบว่าการจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างชายหญิงในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันที่สำคัญที่สุดไม่ได้ปรากฏชัดเจนผ่านตำราทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นตำราศาสนาพุทธหรือศาสนาพราหมณ์ แต่เกิดจากงานเขียนที่มาจากสถาบันกษัตริย์เป็นสำคัญ โดยจะพบว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนผ่านกฎหมายต่างๆ ที่ตราขึ้นในช่วงเวลารัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งกล่าวอ้างว่าเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ รวมไปถึงวรรณคดีไทยที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยดังกล่าวที่อ้างถึงความแตกต่างกันระหว่างหญิงชายอย่างเป็นธรรมชาติด้วย ขณะที่ตำราทางพุทธศาสนานี้อ้างความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายในระดับของทางธรรมเท่านั้นแต่ไม่กล่าวถึงการจำแนกการปฏิบัติระหว่างสองเพศอย่างชัดเจน ขณะที่การกล่าวอ้างความแตกต่างที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศในทางโลกนั้นไม่ปรากฏชัดในงานประพันธ์เหล่านี้ นอกจากนี้ตำราความรู้อย่างตำราพรหมชาติ และตำราที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศจีนอย่างตำรานรลักษณ์นั้นเพียงแต่ให้คำอธิบายความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำการจัดระเบียบหรือให้คุณค่าที่ไม่เท่ากันระหว่างเพศเหมือนกับที่ปรากฏในงานเขียนร่วมสมัยกันที่เกิดจากสถาบันกษัตริย์ขณะนั้น

เมื่อเปรียบเทียบบทประพันธ์หรืองานเขียนต่างๆ โดยสถาบันกษัตริย์แล้วจะพบว่ากฎหมายที่ถูกผลิตจากกษัตริย์นั้นมีสถานะสูงสุดในการควบคุมคนในสังคมโดยไม่จำกัดเฉพาะเรื่องเพศเท่านั้น กฎหมายถือว่าเป็นสิ่งที่ละเมิดไม่ได้เนื่องด้วยกฎหมายนั้นมีความหมายเดียวกับกฎแห่งโลกหรือกฎธรรมชาติโดยไม่ได้เกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ กฎหมายไทยใน พ.ศ. 2439 ได้แสดงการปรากฏขึ้นของกฎหมายแรกสุดนั้นคือกฎหมายพระธรรมศาสตร์ที่เกิดขึ้นผ่านความเชื่อที่ว่าผู้มีบุญบารมีได้ไปนำเอากฎที่มีอยู่แล้วของโลกหรือจักรวาลที่มนุษย์ทั่วไปไม่ทราบมาก่อนมาเผยแพร่แก่มนุษย์โดยมอบให้แก่กษัตริย์องค์แรกซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกษัตริย์ทั้งปวงนามว่าพระเจ้าสมมติราช หลังจากนั้นจึงได้รับการถ่ายทอดแก่มนุษย์ในสังคมต่อมาโดยไม่ใช้สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.10-1)

ดังนั้นการอ้างกฎหมายที่มีมาแต่โบราณหรือการตรากฎหมายขึ้นมาใหม่จึงส่งผลต่อความเชื่อของคนในสมัยนั้นว่าเป็นกฎอันเป็นธรรมชาติของโลกและถูกส่งมอบจากบุคคลที่แทนสถานะเป็นเทพเทวดามาหรือกษัตริย์ซึ่งเป็นสมมติเทพมามอบแก่ผู้คนในสังคม กฎหมายจึงมีความศักดิ์สิทธิ์อย่างมากเพราะเป็นกฎของธรรมชาติที่ต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อส่วนร่วม ดังนั้นเราจะพบว่าการละเมิดศีลธรรมของปัจเจกบุคคลที่จะส่งผลเสียต่อสังคมขนาดใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น การร่วมประเวณีกันในของคนสายเลือดเดียวกันจะทำให้ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาลซึ่งแสดงให้เห็นกรอบความรู้ที่ปัจเจกและส่วนรวมมีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นในช่วงเวลานี้

สถาบันกษัตริย์ได้แสดงอำนาจสูงสุดด้วยการกำหนดเรื่องเพศทั้งทางตรงและทางอ้อมในลักษณะที่เป็นข้อบังคับผ่านกฎหมายหมวดต่างๆ เช่น กฎหมายลักษณะผัวเมีย กฎหมายลักษณะลักพา กฎ-มณเฑียรบาล เป็นต้น กฎหมายที่ถูกตราขึ้นโดยกษัตริย์ได้ให้อำนาจของชายเหนือหญิงผ่านความเป็นโบราณประเพณีที่อ้างว่าหญิงมีสถานะต่ำกว่าชายอยู่ก่อนแล้ว การเป็นคู่บุพเพสันนิวาสกันแต่ชาติก่อน หรือสถานะอันเป็นทรัพย์สินที่มีวิญญูณของผู้หญิง โดยกฎหมายต่างๆ นี้จะทำการกำหนดการปฏิบัติของชายและหญิงในสังคมเวลานั้นที่จะระบุว่าสิ่งใดที่มีอยู่แล้วก็ให้กระทำไปตามที่กำหนดมาแต่โบราณ แต่หากในช่วงเวลานั้นมีเหตุการณ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเกิดขึ้นหรือไม่อาจกระทำตามที่กำหนดแต่โบราณนั้นได้แล้ว สถาบันกษัตริย์จะทำหน้าที่ในการสร้างข้อบังคับตามกฎหมายขึ้นมาใหม่ผ่านการชำระกฎหมายซึ่งเป็นการสร้างข้อบังคับในตัวกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ในการควบคุมคนในสังคมในกรณีที่เกิดเหตุการณ์สอดคล้องกันนั้นเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป โดยตัวอย่างของเหตุการณ์เช่นนี้คือการชำระกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัชกาลที่1 นั่นเอง

นอกจากกฎหมายแล้ว สถาบันกษัตริย์ได้แสดงความสำคัญของสถาบันตนเองผ่านงานประพันธ์อื่นๆ นอกเหนือจากกฎหมาย จากผลงานประพันธ์โดยพระมหากษัตริย์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงนิพนธ์บทละครและบทเสภาเอาไว้หลายชิ้น ขณะเดียวกันนี้ก็สำคัญในช่วงเวลานั้น ได้แก่ เจ้าพระยาพระคลัง(หน) หรือสุนทรภู่ซึ่งขณะที่ทำการร่วมแต่งบทเสภาหรือบทละครต่างๆ ก็ถือได้ว่าอยู่ในสถานะของขุนนางที่เป็นตำแหน่งหนึ่งที่มีสถานะเป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ ดังนั้นตัวของกษัตริย์และขุนนางจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตวาทกรรมต่างๆ ที่กำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายในสังคมขณะนั้นด้วย

นอกจากนี้บุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ยังได้ยึดติดกับความเป็นหญิงและความเป็นชายที่เป็นอุดมคติที่คนในสังคมยกย่อง โดยบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนและบทละครเรื่องอิเหนานั้นแสดงให้เห็นบทบาทของกษัตริย์ในการกำหนดรูปแบบของผู้ชายที่ดีและผู้หญิงที่ดี โดยจะพบว่าอิเหนาเป็นตัวละครที่เป็นกษัตริย์ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นชายที่มีความงามอย่างสมบูรณ์ ทั้งในแง่ของความงามทางร่างกาย ความงามในได้ของกิริยา ความงามในชาติกำเนิด นอกจากนั้นยังมีความสามารถในทางการรบซึ่งเป็นความรู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสำคัญในช่วงเวลานั้น ตัวละครที่เป็นกษัตริย์จะมีคุณลักษณะที่ได้รับความชื่นชมในสังคมนั้นอยู่ในตัวคนเดียวกัน แม้บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสามัญชนเป็นส่วนใหญ่ แต่ตัวละครอย่างพระพันวษาก็แสดงให้เห็นถึงกษัตริย์ที่มีความปรีชาสามารถอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันตัวละครหญิงอย่างนางบุษบาที่เป็นตัวแทนของหญิงสถาบันกษัตริย์ก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นหญิงในอุดมคติเช่นเดียวกัน โดยนางบุษบาเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีความงามโดยสมบูรณ์ ทั้งในทางร่างกาย กิริยามารยาท และชาติ

กำเนิด คุณลักษณะทางอุดมคติเช่นนี้จะปรากฏเฉพาะบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ทั้งหญิงและชายเท่านั้น

2. สถาบันศาสนาพราหมณ์

แม้ว่าความรู้เรื่องเพศจากศาสนาพราหมณ์จะไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในฐานะของตัวความรู้ที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับความเป็นชายและความเป็นหญิงโดยตรง แต่ก็ถือว่าพราหมณ์หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันศาสนาพราหมณ์มีความสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศผ่านความรู้เกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยามในตำราพรหมชาติด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากสถาบันกษัตริย์ไม่สามารถถ่ายทอดความเป็นชายเป็นหญิงเพียงสถาบันเดียวอย่างโดดเดี่ยวได้ แต่ในทางตรงข้าม เพื่อให้ความรู้เรื่องเพศถูกแสดงเช่นเดียวกับกฎแห่งธรรมชาตินั้น นอกจากสถาบันกษัตริย์จะร่วมมือกับสถาบันกฎหมายแล้วยังต้องอาศัยความร่วมมือกันของความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นจากศาสนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธหรือพราหมณ์ โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศแล้วพบว่าความรู้เรื่องเพศจากตำราพรหมชาติที่ถูกมอบอำนาจในการเผยแพร่จากพราหมณ์โดยตรงนั้นมีอิทธิพลต่อคนในสังคมในลักษณะที่เป็นข้อแนะนำหรือข้อบังคับที่ควรกระทำให้ถูกต้องมากกว่าความรู้เรื่องเพศในศาสนาพุทธที่มีอธิบายเรื่องเพศในลักษณะของการประพาดพิรหมจรรย์อันเป็นอุดมคติมากกว่านั่นเอง

สถาบันศาสนาพราหมณ์ถือว่ามิชบาทสำคัญในการร่วมมือกันในการสร้างความรู้เรื่องเพศร่วมกับสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมาย โดยจะพบได้จากกฎหมายเทียรบาลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เห็นว่าบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นนักบวชในศาสนาพราหมณ์จะได้รับสิทธิพิเศษค่อนข้างมาก โดยกรณีที่ทำผิดถึงขั้นรุนแรงที่ต้องประหารชีวิต บุคคลเหล่านั้นจะได้รับการลงโทษเพียงแค่เนรเทศเท่านั้น นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆ ในราชสำนักนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ในด้านการคำนวณฤกษ์ยามเป็นความรู้สำคัญในการปฏิบัติราชพิธีทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพระราชพิธีทั้งสิบสองเดือน การให้ฤกษ์ในการออกรบ หรือการสะเดาะเคราะห์ ดังนั้นบุคคลที่มีสถานะเป็นตัวแทนหรือนักบวชในศาสนาพราหมณ์จึงได้รับสิทธิพิเศษในการประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์หรือราชวงศ์อยู่เสมอ

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยามจากตำราพรหมชาติ(หรือ ตำรา 2500)ถือว่าเป็นความรู้สำคัญที่ได้ทำการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของคนในสังคมโดยไม่จำกัดเฉพาะกิจกรรมของกษัตริย์

และจำกัดในพระราชวังเท่านั้น ความรู้เกี่ยวกับฤกษ์ยามหรือวันเดือนปีเกิดของแต่ละคนจะมีความสำคัญอย่างมากในการกำหนดชีวิตในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงการกำหนดข้อบังคับในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ดีหรือไม่ดีที่จะส่งผลทั้งสั้นต่อบุคคลหรือสังคม โดยจะพบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ควรหรือไม่ควรกระทำไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเล็กแล้วแต่เกี่ยวกับความรู้ในตำราพรหมชาติทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น ฤกษ์ยามในการออกศึกสงคราม การทำนาถนายน หรือ การเลือกสุนัข เป็นต้น

นอกจากนี้บางส่วนของตำราพรหมชาติได้ทำการระบุเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เป็นข้อกำหนดโดยตรง โดยจะส่งผลต่อการใช้ชีวิตที่เหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ชายหญิงควรปฏิบัติและความสัมพันธ์หญิงชายโดยเฉพาะการเลือกคู่ โดยจะเห็นได้จากบทที่กล่าวถึงการเลือกคู่วาหะ ดูว่าหญิงหรือชายที่เป็นคู่สามีภรรยาคนนั้นใครจะตายก่อน และตำราดูของลับหญิงซึ่งถูกใช้ในการเลือกคู่ของชายในสมัยนั้นเพื่อให้ได้คู่ครองที่เหมาะสมตามตำรา

ความรู้ในลักษณะนี้จะถูกจำกัดเฉพาะผู้ที่ได้ทำการศึกษาตำราพรหมชาติเท่านั้น โดยไม่ใช่ทุกคนที่จะเข้าถึงความรู้นี้ได้ โดยเมื่ออ้างอิงจากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนแล้ว การคำนวณฤกษ์ยามนี้จะได้มาจากการศึกษาในวัดหรือจากพระสงฆ์ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าความรู้เช่นนี้จะจำกัดเฉพาะผู้ชาย ข้อสังเกตคือตำราพรหมชาติที่ได้นำมาใช้ศึกษานี้ไม่พบว่ามีตำราดูของลับชาย อาจเป็นไปได้ว่าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นชายมีอำนาจในการเลือกผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียวจึงไม่ปรากฏความรู้ในการดูของลับชายปรากฏขึ้น

นอกจากความรู้เรื่องเพศจากตำราพรหมชาติแล้ว สถาบันพราหมณ์ก็ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับการดูลักษณะต่างๆ ทางร่างกายอย่างตำรานรลักษณ์มาใช้ในการเลือกคู่อีกด้วย โดยจะพบว่าในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนมีการใช้ความรู้การดูหญิงจากตำรานรลักษณ์ในบทที่พระพันวษาทำการเลือกนางสร้อยฟ้าและนางสร้อยทองเพื่อดูว่าจะนำใครมาเป็นพระสนม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าพราหมณ์ในพระราชวังจะใช้ความรู้ทั้งการดูฤกษ์ยามในตำราพรหมชาติ และการดูคุณลักษณะทางร่างกายจากตำรานรลักษณ์ร่วมกันเนื่องจากทั้งสองตำรานี้ไม่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ซ้อนทับกันที่จะทำให้เกิดการขัดแย้งกันเองในความรู้เรื่องเพศที่แตกต่างกันโดยตรง

จากการอ้างอิงในตำรานรลักษณ์ฉบับพระมหาราชเทวีพบว่าความรู้ดังกล่าวนี้ได้ถูกนำมาจากประเทศจีน โดยจีนแสหรือซินแสได้แปลมาจากตำราทายลักษณะจีนออกเป็นคำไทยทุกเกล้าถวายพระพุทธยอดฟ้าใน พ.ศ.2351 ดังนั้นตำรานรลักษณ์จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อสถาบันกษัตริย์จนทำ

ให้บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนซึ่งประพันธ์หลังรัชกาลที่ 1 มีการอ้างอิงความรู้เรื่องเพศจากตำรานี้ต่อมา

แม้ตำราพรหมชาติและตำรานรลักษณ์นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะถูกใช้ร่วมกันจากบุคคลที่มีสถานะเป็นนักบวชหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาพราหมณ์ แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกันระหว่างความรู้เรื่องเพศทั้งสองตำรานี้จะพบว่ามีการอบความรู้ที่ใช้ในการอ้างอิงที่น่าจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยตำราพรหมชาตินี้จะสร้างขึ้นจากการระบุอัตลักษณ์ (identities) และความแตกต่าง (differences) ออกจากกันเป็นหมวดหมู่เพื่อใช้ในการกำหนดคนให้แยกออกจากกันซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกรอบความรู้แบบตะวันตกในยุคคลาสสิก (Classical episteme) แต่ในขณะที่ตำรานรลักษณ์ที่นำความรู้มาจากตำราทายลักษณะจากจีนนั้นกลับอ้างอิงคุณลักษณะของร่างกายมนุษย์ซึ่งเป็นลักษณะคล้ายจักรวาลขนาดเล็ก (microcosm) ผ่านการอ้างอิงกับคุณลักษณะโลกซึ่งคล้ายกับจักรวาลขนาดใหญ่ (macrocosm) ผ่านความเหมือนกัน (resemblance) ซึ่งทำให้ความรู้นี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับกรอบความรู้แบบตะวันตกในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance episteme) มากกว่าความรู้จากตำราพรหมชาติ

3. สถาบันพุทธศาสนา

พุทธศาสนาได้รับการเชื่อมโยงกันกับสถาบันกษัตริย์ สถาบันศาสนาพราหมณ์ สถาบันกฎหมายและสถาบันครอบครัวด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะพบเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ ที่เป็นพิธีกรรมของสถาบันกษัตริย์จะต้องมีทั้งตัวแทนจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ร่วมกันทำพิธีเสมอ ขณะที่สถาบันกฎหมายนั้นก็ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์และสถาบันครอบครัว ทั้งห้าสถาบันจึงเป็นผู้ร่วมกันผลิตความรู้ขนาดใหญ่โดยแยกออกจากกันไม่ได้ โดยความรู้เรื่องเพศนั้นก็เกิดขึ้นจากทั้งห้าสถาบันนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

พุทธศาสนาได้รับการปกป้องจากสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายให้มีบทบาทหน้าที่ในการสร้างความรู้ทางศีลธรรมโดยได้ทำการกำหนดกฎหมายพระสงฆ์ขึ้นมาเพื่อให้คนทุกคนในสังคมปฏิบัติตาม กฎหมายในช่วงเวลานั้นได้เห็นว่าการเผยแพร่พุทธศาสนาถือเป็นทานอันยิ่งใหญ่ การให้นิพพานเป็นทานถือว่าเป็นทานอันสูงสุด ดังนั้นสถาบันพุทธศาสนา สถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายจึงได้ร่วมกันกำหนดบทบาทของพุทธศาสนาและบุคคลที่เป็นตัวแทนซึ่งทำหน้าที่ในการเผยแพร่พุทธศาสนาอย่างเหมาะสมเพื่อให้คนในสังคมได้รับฟังและปฏิบัติตามพระธรรมที่ได้ถูกถ่ายทอดนั้น

โดยกฎหมายพระสงฆ์ได้ระบุบุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาได้ให้เป็นหน้าที่ของผู้ที่รู้ภาษาบาลีซึ่งโดยมากเป็นพระ นอกจากนี้ยังไม่อนุญาตให้แปลพระธรรมเป็นภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาบาลี แม้แต่การแต่งให้เป็นกาพย์กลอนก็ถือว่าขัดกับพระธรรมวินัย เนื่องจากรูปแบบของภาษานั้นส่งผลต่อการเข้าถึงบุญกุศลโดยตรงโดยไม่ได้จำเป็นที่จะเข้าใจความหมายในภาษาบาลีนั้น ดังนั้นกฎหมายพระสงฆ์เช่นนี้จึงทำการกำหนดให้พระสงฆ์เท่านั้นที่มีอำนาจในการเผยแผ่ศาสนาพุทธในรูปแบบที่ถูกกำหนดไว้ผ่านการตรากฎหมาย ในบางกรณีการละเมิดกฎหมายพระสงฆ์จะส่งผลกระทบต่อทางกฎหมายแก่พระสงฆ์เองและตัวญาติโยมด้วย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพุทธศาสนาไม่อาจแยกขาดออกจากสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติทางธรรมไม่อาจแยกขาดจากการปฏิบัติทางโลกได้อย่างอิสระ เนื่องจากการละเมิดข้อพระธรรมวินัยจะมีผลเช่นเดียวกับการละเมิดกฎหมายซึ่งจะมีบทลงโทษในทางโลกด้วย การนับถือศาสนาจึงไม่ได้เป็นอิสระดังเช่นในปัจจุบันเนื่องจากการเผยแผ่ศาสนาที่ไม่ถูกต้องจะมีบทลงโทษทั้งผู้เทศนาและผู้ฟังด้วยกันทั้งหมด

สถาบันพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศที่มีบทบาทร่วมกันกับความรู้เรื่องเพศจากทางสถาบันศาสนาพราหมณ์ที่ได้ถูกกษัตริย์และขุนนางที่เป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์นำไปใช้ในการร่วมกันกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายผ่านการสร้างวาทกรรมต่างๆ เช่นเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความรู้เรื่องเพศจากสถาบันกษัตริย์ผ่านตัวกฎหมายหรือบทประพันธ์อื่นและความรู้จากตำราพราหมณ์ชาติที่ถูกถ่ายทอดโดยพราหมณ์แล้วจะพบว่าพุทธศาสนาให้ข้อกำหนดเรื่องเพศโดยตรงในทางโลกน้อยกว่า โดยพุทธศาสนาจะทำการกำหนดความแตกต่างระหว่างชายหญิงในทางธรรมเท่านั้น

แต่ในทางตรงกันข้าม การไม่อ้างอิงข้อกำหนดเรื่องเพศโดยตรงในระดับทางโลกของพุทธศาสนาไม่ได้หมายความว่าพุทธศาสนาจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศในโลกเลย แต่พุทธศาสนา กลับสร้างความรู้เรื่องเพศในอุดมคติที่คนในสังคมควรจะต้องปฏิบัติให้ได้หรือกระทำให้ใกล้เคียงที่สุดผ่านตำราในทางพุทธศาสนาหลายๆ เล่ม ยกตัวอย่างเช่น ตำราจักรวาลทีปนี(พระสิริมังคลาจารย์ 2548)ได้ยกตัวอย่างของคนในอุตรกुरुทวีปซึ่งเป็นทวีปอื่นที่ไม่ใช่ทวีปที่คนในสังคมทั่วไปอาศัยอยู่ คนในทวีปนี้มีความเจริญทางศีลธรรมและมีความงดงามมากกว่าคนในสังคมเราที่ระบุว่าอยู่ในชมพูทวีป โดยเฉพาะเรื่องเพศสัมพันธ์ซึ่งคนในทวีปนี้กระทำน้อยกว่าคนในชมพูทวีปอย่างมาก ตำราทางพุทธศาสนานั้นได้อธิบายคนในทวีปอื่นหรือภูมิที่เหนือกว่าอื่นๆ โดยอ้างคุณลักษณะของหญิงงาม ชายงาม รวมถึงความสัมพันธ์ทางเพศที่เป็นอุดมคติซึ่งล้นแล้วแต่เหนือกว่าชมพูทวีปซึ่งถือว่าเป็นทวีปที่เราอาศัยอยู่

ทั้งสิ้น ความแตกต่างระหว่างมนุษย์ในอุตรกฐทวีปกับชมพูทวีปแสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อตนเองเพศในสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ปริมาณของเพศสัมพันธ์ของคนในสังคมมีความสัมพันธ์กับความเจริญทางศีลธรรมของสังคมนั้นๆ ด้วย

ดังนั้นสถาบันกษัตริย์ สถาบันศาสนาพราหมณ์และสถาบันพุทธศาสนาจึงร่วมกันสร้างกรอบความรู้เรื่องเพศขนาดใหญ่ที่เป็นเครือข่ายเดียวกันเพื่อใช้ในการกำหนดให้คนในสังคมปฏิบัติตาม โดยมีทั้งการแยกแยะความแตกต่างระหว่างหญิงชายโดยทั่วไป การจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงอย่างเหมาะสม การกำหนดข้อปฏิบัติและบทลงโทษในกรณีที่เกิดมีความขัดแย้งกันระหว่างเพศเกิดขึ้น หรือแม้แต่ทำการสร้างการปฏิบัติเรื่องเพศในอุดมคติเพื่อกำหนดให้คนในสังคมปฏิบัติเรื่องเพศเพื่อแสดงความเหนือกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม โดยการกระทำทั้งสิ้นนี้จะนำไปตามข้อกำหนดต่างๆ ของเครือข่ายของความรู้เรื่องเพศขนาดใหญ่นี้

4. สถาบันกฎหมาย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น สถาบันกฎหมายนั้นยังไม่ได้แยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์อย่างชัดเจน ข้อกำหนดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตัวของกฎหมายนั้นล้วนแล้วมาจากจากการพิพากษาของกษัตริย์หรือถ้าหากเป็นข้อกฎหมายที่ถ่ายทอดมาจากอดีตก็ต้องผ่านการเห็นชอบจากกษัตริย์ก่อน จึงจะถูกนำมาประกาศใช้ได้ โดยสถาบันกษัตริย์จะมีอำนาจในการกำหนดบุคคลที่เห็นว่ามีอำนาจในการกำหนดข้อกฎหมายหรือมีอำนาจในการตัดสินคดีความแทนพระองค์ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้เมื่อกษัตริย์เห็นว่ากฎหมายมีการผิดเพี้ยนไปจากเดิมแล้ว พระมหากษัตริย์มีอำนาจในการชำระตัวบทกฎหมายให้ถูกต้องได้ด้วยตนเองดังที่เกิดขึ้นจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ทรงชำระกฎหมายพระอัยการหรือที่เรียกว่ากฎหมายตราสามดวงนั่นเอง

ในช่วงเวลานี้สถาบันกฎหมายยังไม่ได้แยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์อย่างชัดเจนเหมือนกับสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาที่สถาบันกฎหมายมีบทบาทในการตัดสินคดีความโดยผ่านระบบศาลและกฎหมายสมัยใหม่ตามแบบตะวันตก ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้สถาบันกษัตริย์ได้รวบรวมเอาสถาบันกฎหมายเอาไว้ด้วยกันเพื่อทำการกำหนดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยในช่วงเวลานั้น แต่สถาบันทั้งสองไม่ได้สร้างความรู้เรื่องเพศได้อย่างอิสระ แต่จะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันผ่านระบบศีลธรรมที่ถูกกำหนดผ่านสถาบันทางศาสนาทั้งศาสนาพราหมณ์และพุทธ

ศาสนาร่วมกันอีกด้วย นอกจากนี้แล้วสถาบันกฎหมายยังต้องอ้างอิงกับสถาบันครอบครัวในสมัยนั้นที่ยังคงกำหนดให้พ่อแม่มีอำนาจเหนือลูกและผู้มีอำนาจเหนือเมีย โดยสถาบันต่างๆ เหล่านี้ทำงานร่วมกันในการกำหนดข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศร่วมกันอย่างเหมาะสมอีกด้วย

5. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและสร้างความรู้เรื่องเพศเช่นเดียวกัน สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและมีบทบาทที่เป็นรูปธรรมที่สุดที่มีบทบาทในการควบคุมความรู้เรื่องเพศในสังคมไทย ในช่วงเวลานี้ระบบอาวุโสในครอบครัวมีอำนาจสูงอย่างมาก ผู้มีอาวุโสน้อยจำเป็นต้องเคารพผู้มีอาวุโสมากเสมออย่างไม่สามารถโต้แย้งได้ เช่นเดียวกับที่ผู้หญิงจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของครอบครัวไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือสามีก็ตาม สถาบันครอบครัวนั้นทำงานประสานกับสถาบันต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งสถาบันพุทธศาสนา, สถาบันศาสนาพราหมณ์, สถาบันกษัตริย์ และสถาบันกฎหมาย โดยเฉพาะสถาบันกฎหมายนั้นจะทำการสนับสนุนสถาบันครอบครัวให้มีอำนาจในการควบคุมหรือปกครองคนในครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นภายในครอบครัว กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะผัวเมียจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอาวุโสในครอบครัวมีอำนาจในการแก้ไขปัญหา ก่อนเจ้าหน้าที่ของราชการ กฎหมายจะกำหนดให้ผู้มีอาวุโสสูงมีอำนาจในการห้ามปรามสิ่งที่ไม่สมควร นอกจากนี้ยังปกป้องมิให้ผู้อาวุโสเหล่านั้นถูกทำร้ายหรือไม่ได้รับการเคารพจากผู้มีอาวุโสต่ำกว่า ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันครอบครัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นสถาบันที่มีอำนาจมากในการควบคุมหรือกำหนดเรื่องเพศในชั้นแรกเสมอ (หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.241)

สถาบันครอบครัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถือได้ว่าได้มอบอำนาจแก่บุคคลในครอบครัวให้ทำการจัดการปัญหาเรื่องเพศได้ก่อนที่บุคคลที่เป็นตัวแทนจากสถาบันอื่นๆ จะเข้ามาควบคุม โดยผู้เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่หรือสามีนั้นสามารถลงโทษผู้กระทำผิดเรื่องเพศได้เองโดยที่ได้รับการรับรองให้กระทำผ่านตัวบทกฎหมายในหลายๆ มาตรา ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่รุนแรงเช่นผัวพบเห็นการทำชู้ของเมียตนเองกับชายอื่นสามารถตีสินลงโทษได้ทันที แม้การฆ่าฟันชายชู้และเมียของตนเองก็ถือว่าไม่เป็นการผิดกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้นสถาบันครอบครัวในสมัยนี้จึงถือว่ามีอำนาจสูงมากในการกำหนดและควบคุมความรู้เรื่องเพศแก่คนในสังคม

3. การวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียด

การวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียดนั้นอาศัยการศึกษาจากตำราหรืองานเขียนต่างๆ ที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 เพื่อให้เห็นลักษณะร่วมกันของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพื่อนำมาสร้างเป็นตระแกรงของรายละเอียดที่ใช้ในการอธิบายการปรากฏขึ้นของกรอบความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ โดยได้ทำการศึกษากฎหมาย และตำราความรู้ทางศาสนาร่วมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นดังนี้

1. หนังสือเรื่องกฎหมายเมืองไทย(พ.ศ.2439)
2. ตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณ์ และตำราลักษณ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนและดูได้ด้วยตนเอง ตีพิมพ์ พ.ศ.2500
3. จกกวาฬที่ปณี ฉบับแปลเป็นภาษาไทย พ.ศ.2548 (จากฉบับโบราณในหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 17 ฉบับที่เขียนด้วยภาษาบาลีพบว่าจำนวน 5 ฉบับจารในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 โดยประมาณ)
4. โลกที่ปกสาร ฉบับแปลเป็นภาษาไทย พ.ศ.2549 (จากฉบับโบราณในหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 18 ฉบับที่เขียนด้วยภาษาบาลีพบว่าจำนวน 4 ฉบับจารในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 2 ในสมัยรัตนโกสินทร์)
5. โลกบัญญัติ ฉบับแปลเป็นภาษาไทย พ.ศ.2528 (ไม่ระบุปีที่แต่งหรือปีที่จารลงในโบราณ) โดยพระสังฆธรรมโฆษเถระ (2528)

เมื่อนำเอาความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาเชื่อมโยงกับพื้นที่ของการสื่อสารอื่นๆ เกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศ สถาบันที่สร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศ และกลยุทธ์ของความรู้เรื่องเพศ(ตระแกรงของรายละเอียด)ในช่วงเวลานั้นสามารถถูกแสดงผ่านแบบจำลองได้ในรูปแบบดังนี้

รูปที่ 6 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ตระแกรงของรายละเอียดที่กลายมาเป็นกรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีลักษณะต่างๆ ที่สามารถแบ่งได้ 4 ประการคือ 1) ความรู้เรื่องเพศอาศัยการจัดระเบียบ (Order) 2) ความรู้เรื่องเพศอาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ (The representation of signs) 3) ความรู้เรื่องเพศอาศัยจินตนาการในความเหมือน (The imagination of resemblance) และ 4) ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1. ความรู้เรื่องเพศอาศัยการจัดระเบียบ (Order)

ความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากความรู้จากพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ได้ผสมผสานกับความรู้จากสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายซึ่งยัง

ไม่มีอำนาจแยกขาดออกจากสถาบันกษัตริย์ ทั้งหมดนี้ได้สร้างการจัดระเบียบขนาดใหญ่ในการแบ่งแยกระดับชนชั้นและความแตกต่างกันระหว่างเพศในรูปแบบของการจัดระเบียบซึ่งมีลักษณะที่ค่อนข้างคงที่และเปลี่ยนแปลงได้ยาก ขณะเดียวกันยังเป็นการผสมผสานกันระหว่างสิ่งที่เป็นธรรมชาติ (the Nature) และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ (the supernatural) เข้าด้วยกันซึ่งทั้งสองสิ่งนี้จะถูกแยกจากกันหลังการเข้ามาของวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งอาศัยแนวคิดธรรมชาตินิยม (Naturalism) และวัตถุนิยม (Materialism) ที่ทำให้เกิดการไม่สามารถใช้การได้ของความรู้ที่อาศัยการจัดระเบียบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ได้ในเวลาต่อมา

โดยนอกจากตำราความรู้เรื่องเพศจากตำรานรลักษณ์ซึ่งนำมาจากตำราทนายลักษณะของจีนที่อาศัยการอธิบายคุณลักษณะของร่างกายผ่านการอ้างอิงกับโลกทางกายภาพขนาดใหญ่ผ่านความเหมือน (resemblance) แล้ว ตำราทั้งหมดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอาศัยการอ้างอิงเรื่องเพศผ่านการวิเคราะห์ของความแตกต่าง (difference), อัตลักษณ์ (identity), การวัด (measurement) และการจัดระเบียบ (order) ทั้งสิ้น

ความเหมือนระหว่างชายหญิงหรือความเหมือนกันในชายและหญิงประเภทต่างๆ จะปรากฏขึ้นได้จากการเปรียบเทียบ (comparison) ที่พบเห็นได้ผ่านการเปรียบเทียบเพียงสองรูปแบบเท่านั้นคือผ่านการเปรียบเทียบโดยการวัด (the comparison of measurement) และผ่านการเปรียบเทียบในการจัดระเบียบ (the comparison of order) ดังนี้

1. การเปรียบเทียบโดยการวัด (the comparison of measurement)

การเปรียบเทียบในลักษณะนี้จะทำการเปรียบเทียบระหว่างชายและหญิง รวมทั้งทำการเปรียบเทียบในแต่ละเพศทำให้เกิดชายประเภทต่างๆ หรือหญิงประเภทต่างๆ ผ่านความสามารถในการเปรียบเทียบโดยอาศัยหน่วยวัด (units) รูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ในการวัดขนาดหรือจำนวนนับเพื่อให้เปรียบเทียบชายหญิง ผู้หญิงด้วยกัน หรือผู้ชายด้วยกันในลักษณะที่เท่ากัน (equality) และไม่เท่ากัน (inequality) ได้

การแบ่งแยกความเป็นหญิงและความเป็นชายในลักษณะเช่นนี้จะใช้หน่วยในการวัดจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นเพียงแค่หน่วยตามธรรมเนียมประเพณีที่ได้ตกลงร่วมกันมาก่อนแล้วเท่านั้น โดยจะพบได้จากความรู้เรื่องเพศในกฎหมายหรือตำราต่างๆ ทั้งจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ที่

สามารถทำให้ชายหรือหญิงสามารถถูกวัดจากหน่วยต่างๆ ให้เข้าสู่ความแตกต่างหรือความเหมือนในเชิงขนาดหรือจำนวนอย่างง่าย ๆ ยกตัวอย่างเช่น ระบบศักดิ์หรือที่เรียกว่า ‘ศักดิ์นา’ ที่ทำการระบุคนในสังคมให้สามารถถูกแบ่งชั้นที่เหมือนหรือแตกต่างกันจากจำนวนของศักดิ์นาทำให้เกิดจากแบ่งชั้นทางสังคมอย่างง่าย ๆ เกิดขึ้น เช่นเดียวกับที่ชายและหญิงทั้งหมดก็ต้องถูกจัดผ่านระบบศักดิ์ในลักษณะที่มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างเป็นระบบผ่านหน่วยเช่นนี้ด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.127) โดยคนในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะมีความตระหนักในระดับชั้นผ่าน ‘ศักดิ์’ ของตนเองและผู้อื่นที่ตนเองมีความสัมพันธ์ด้วยเสมอ ยกตัวอย่างเช่น การแต่งงานระหว่างชายที่มีศักดิ์นาต่ำกว่าหญิงถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ใช่บรรทัดฐานสังคมไทยในช่วงเวลานี้ซึ่งจะพบได้จากขอแต่งงานระหว่างจรรยาซึ่งมีศักดิ์นาน้อยกว่านางบุษบาเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ค่านิยมของสังคมไทยขณะนั้น

ทูลองค์สมเด็จพระเชษฐา

ด้วยระตุล่ำสาอาบุรี

ไม่ควรเคียงศักดิ์ก็เข้าใจ

จะแต่งการเท่าวงศ์เทวา

แจ้งกิจจาพระน้องสองกรุงศรี

มาขอบุตรให้อนุชา

แต่ได้ให้เขาตามวาสนา

พอแก้หน้าที่ได้ความอัประมาณ ฯ

(จากบทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.202)

ขณะเดียวกันนี้ กฎหมายกรมศักดิ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังกำหนดค่าของชายหญิงที่ผันแปรตามอายุและมีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศปรากฏขึ้นในกรณีที่เกิดคดีความทางกฎหมายและต้องมีโทษปรับไหมซึ่งจะต้องจ่ายค่าปรับตามคุณค่าที่ถูกกำหนดของแต่ละคนตามหน่วยวัดแทนเงินนั้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.97-8)

เมื่อเปรียบเทียบการใช้หน่วยวัดเป็นเงินในการปรับไหมระหว่างชายหญิงแล้วจะพบว่าเมื่อเทียบตามเพศแล้วผู้ชายจะมีค่ามากกว่าผู้หญิงในช่วงอายุเดียวกันเสมอ ขณะที่คุณค่าของชายและหญิงจะเพิ่มขึ้นตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงช่วงยี่สิบหกปีถึงสี่สิบปีในกรณีของเพศชายและสามสิบเอ็ดปีจนถึงสามสิบห้าปีในกรณีของเพศหญิง หลังจากนั้นค่าตัวจะลดลงมาจนถึงอายุร้อยปี มาตราวัดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าคุณค่าของเพศชายและหญิงนั้นไม่มีความเท่าเทียมกันตั้งแต่แรกเริ่มและปรากฏการให้คุณค่าผ่านความแตกต่างของอายุแทนการให้คุณค่าในการเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันโดยพื้นฐาน ดังนั้นการเปรียบเทียบด้วยหน่วยวัดแบบศักดิ์นาเองที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศรวมถึงความไม่เท่ากันระหว่างชายด้วยกันหรือหญิงด้วยกันด้วย โดยผู้หญิงและผู้ชายในสังคมจะถูก

แบ่งเป็นลำดับชั้นตามหน่วยวัดแบบศักดินานี้ คนในสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงมีความไม่เท่าเทียมกันผ่านการเปรียบเทียบลักษณะเช่นนี้

นอกจากนี้ลำดับชั้นที่ถูกแบ่งจากหน่วยวัดแบบศักดินานี้จะส่งผลให้แต่ละบุคคลจำเป็นต้องปฏิบัติแก่กันอย่างเหมาะสมเพราะการกระทำผิดต่างๆ จะถูกใช้คำนวณผ่านระดับของหน่วยวัดของศักดินาดังนั้นโทษของการกระทำผิดจะขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำผิด ศักดินาของผู้เสียหาย และศักดินาของผู้กระทำความผิดประกอบกันทั้งสามด้านเสมอ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดการทำชู้กับหญิงระดับสนมจะมีโทษให้มีการประหารชีวิตทั้งคู่ ขณะที่การทำชู้กับหญิงระดับต่ำกว่าอย่างเช่นนางในจะมีโทษเบาลงคือ การโบยตี ปรับ หรือลดตำแหน่ง ความแตกต่างกันของการลงโทษนั้นเป็นเพราะว่าระดับชั้นของหญิงนั้นมีศักดินาสูง เมื่อกระทำผิดจึงได้รับโทษสูงตามไปด้วย โดยผู้ชายที่ทำชู้ถือว่าทำผิดต่อพระมหากษัตริย์เนื่องจากหญิงนั้นเป็นเมียของพระมหากษัตริย์ โทษของชายจึงต้องรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต ขณะที่หญิงนั้นต้องโทษอย่างรุนแรงในฐานะของผู้มีศักดินาสูง การลงโทษต่างๆ ในช่วงเวลานี้ต้องคำนวณตามศักดินาของผู้กระทำผิดด้วย ดังนั้นผลของการกระทำผิดก็ จะไม่มีความเท่าเทียมกันเนื่องผู้กระทำผิดที่มีศักดินาสูงจะได้รับโทษจากการกระทำผิดของตนมากกว่าผู้มีศักดินาต่ำที่กระทำผิดในลักษณะเดียวกันเสมอ โดยบทลงโทษเช่นนี้แตกต่างกับบทลงโทษสมัยใหม่ที่มีบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดอย่างเท่าเทียมกันโดยจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความตระหนักในการกระทำผิดของบุคคลเท่านั้นโดยไม่ได้รวมหน่วยวัดของศักดินาของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายเข้าไปด้วย

ขณะที่ความรู้เรื่องเพศในตำราพรหมชาติก็ได้สร้างหน่วยวัดอีกแบบหนึ่งเพื่อใช้ในการกำหนดมณุษย์ทั้งชายและหญิงโดยอาศัยการกำหนดวัน เดือน ปีเกิดเป็นหน่วยของมาตรวัดในการกำหนดคนแต่ละบุคคลในสังคมให้สามารถถูกจำแนกออกมาให้มีความแตกต่างกันออกไป คนแต่ละคนจะมีคุณลักษณะต่างๆ จากการจำแนกให้มีลักษณะร่วมกันเฉพาะภายในกลุ่มของตนเองและแตกต่างจากคุณลักษณะของกลุ่มอื่นๆ ภายในหน่วยวัด รวมทั้งได้ถูกกำหนดให้มีลักษณะของความเป็นมิตรหรือศัตรูต่อกลุ่มอื่นๆ ภายในหน่วยวัดนั้นด้วย นอกจากนี้ยังสามารถสร้างให้เกิดความสามารถในการทำนายเรื่องต่างๆ โดยอาศัยการคำนวณแบบพีชคณิตขั้นได้โดยอาศัยหน่วยวัดต่างๆ เหล่านี้ในการวิเคราะห์ด้วยโดยวัน เดือน ปีเกิดสามารถแปลงไปเป็นตัวเลขต่างๆ เพื่อใช้ในการวัดได้ (ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และ ตำรานรลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนรู้และดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.78-80)

หน่วยวัดแบบวันเดือนปีนี้ได้ถูกนำไปใช้ในการจำแนกประเภทของชายและหญิงว่ามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันอย่างไร โดยจะพบตัวอย่างได้จากการนำหน่วยวัดวัน เดือน ปีเกิดนี้ไป

ค่านวนหลักขณะของลับของผู้หญิงที่แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีความจำเป็นที่ความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จะได้มาจากหลักของการสังเกตในเชิงประจักษ์เช่นเดียวกับหลักการแบบวิทยาศาสตร์ที่จะแพร่หลายในสังคมไทยช่วงเวลาต่อมา การนำเสนอความรู้เกี่ยวกับการดูของลับหญิงผ่านการคำนวณทางตัวเลขเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าความรู้จากการสังเกตแบบวิทยาศาสตร์นั้นไม่มีเป็นที่ยอมรับว่าเป็นหลักการสำคัญการแสวงหาความรู้ในช่วงเวลานี้(ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และ ตำรานรลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนรู้และดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.389)

หน่วยวัดแบบวัน เดือน ปีนั้นยังสามารถนำไปใช้ในการคำนวณด้วยหลักการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เป็นคำอธิบายถึงเส้นทางชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศ รวมทั้งสิ่งอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักของเหตุผลที่มาจากการทำงานของมนุษย์เองที่จะได้รับความนิยมน่าเชื่อถือขึ้นหลังการเข้ามาของความคิดแบบมนุษยนิยม(Humanism)ตั้งแต่รัชกาลที่4 เป็นต้นมา ยกตัวอย่างของความเชื่อจากการคำนวณตามมาตรวัดเช่นนี้คือการที่สมภารคงใช้การคำนวณวัน เดือน ปีของพลายแก้วเพื่อทำนายอนาคตที่จะเกิดขึ้นของพลายแก้วซึ่งตามท้องเรื่องที่เกิดขึ้นต่อมาในบทเสภาขุนช้างขุนแผนแล้วถือว่าเป็นจริงทุกประการ

สมภารพึงหลานเห็นเหลือห้าม

หยิบกระดานดูยามดิลี

คุณหารดูตามคัมภีร์มี

เอาวันเดือนปีของเนรพลาย

บวกรันเข้าดูก็รู้แท้

เห็นแน่ดังอินทเนตรหมาย

ชะตาดีที่ทหารเจิวหลานชาย

แกก็ทายว่าเจ้าแก้วนี้ปดกู

(จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.228)

การเปรียบเทียบผ่านหน่วยการวัดต่างๆ เช่นนี้ได้เรียกร้องให้มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายต้องถูกวิเคราะห์ตามหน่วยทั่วไปอันหนึ่งเพื่อที่จะยอมให้การเปรียบเทียบผ่านการวัดนี้สามารถลดรูปได้สู่ความสัมพันธ์ที่สามารถจำแนกความเท่ากัน (equality) หรือไม่เท่ากัน (inequality) ได้ โดยเราจะพบกับข้อสรุปที่ว่าเมื่อเทียบระหว่างหน่วยวัดต่างๆ นี้โดยละเอียดแล้ว ผู้หญิงกับผู้ชายจะมีความไม่เท่าเทียมกันปรากฏอยู่เสมอ

ด้วยหลักของการเปรียบเทียบผ่านการวัด (measurement) นี้จะทำให้เราสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถจะคำนวณได้ของอัตลักษณ์และความแตกต่างต่างๆ ได้ โดยการวัดไม่ได้จำกัดเพียงแค่เรื่องของชายหญิงโดยตรงเท่านั้นแต่ยังรวมถึง

มาตรวัดอื่นๆ ด้วย ยกตัวอย่างเช่น มาตรวัดความยาวและมาตรวัดเวลา เป็นต้น โดยจะสามารถสังเกตได้ว่ามาตรวัดไม่จำเป็นต้องใช้ในการวัดสิ่งที่สามารถวัดได้จริงในเชิงประจักษ์เท่านั้น มาตรวัดบางประเภทมีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแตกต่างผ่านการเปรียบเทียบในเชิงนามธรรมเพื่ออธิบายถึงอัตลักษณ์หรือความแตกต่างรูปแบบต่างๆ ที่มีความไม่เท่าเทียมกันเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น โยชน์ที่เป็นมาตรวัดความห่างระหว่างภพภูมิต่างๆ เช่น ระยะระหว่างพื้นแผ่นดินถึงดาวดิงส์ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ เป็นต้น เช่นเดียวกันนี้มาตรวัดเกี่ยวกับเวลาก็ไม่จำเป็นที่จะกำหนดเฉพาะเวลาที่ปรากฏในเชิงประจักษ์ของมนุษย์เท่านั้น แต่จะพบมาตรวัดของอายุของสัตว์ เทพและพรหมในภพภูมิต่างๆ ที่มีหน่วยวัดในเชิงนามธรรมอีกประเภทหนึ่งด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ามาตรวัดเหล่านี้ไม่ได้ถูกใช้วัดสิ่งที่เป็นธรรมชาติ(Nature)ในทางวิทยาศาสตร์ที่จะเริ่มมีอิทธิพลในสมัยรัชกาลที่ 4 แต่มาตรวัดในช่วงเวลานี้ใช้สำหรับการวัดสิ่งที่เป็นธรรมชาติ(Nature)และสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural)ในลักษณะที่ผสมผสานกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้(พระสัทธรรมโฆษเถระ, 2528, น.66)

มาตรวัดที่เกี่ยวข้องกับเวลาและความห่างไกลของพื้นที่นี้ส่งผลต่อการจัดระเบียบ (order) ของความรู้เรื่องเพศโดยอ้อมผ่านการสร้างความรู้ในทางพุทธศาสนา เนื่องจากในตำราพุทธศาสนานั้นระบุไว้ว่าผู้หญิงสามารถไปเกิดเป็นสถานะที่ต่ำสุดของพรหมได้เท่านั้น มีแต่ผู้ชายเพียงเพศเดียวที่จุดเป็นพรหมชั้นสูงได้และเหล่าพรหมชั้นสูงทั้งหลายนั้นก็ไม่ได้มีรูปร่างแบบหญิงเลย ดังนั้นมาตรวัดของเวลาและพื้นที่จากพุทธศาสนาจะแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างหญิงกับชายในทางธรรมโดยอ้อมว่าผู้หญิงมีความห่างไกลจากผู้ชายทั้งในแง่พื้นที่และเวลา โดยหญิงจะต้องใช้เวลานานมากกว่าผู้ชายเมื่อเปรียบเทียบในมาตรวัดเวลาในการสะสมบุญกุศลเพื่อที่จะได้ไปเกิดในสถานะเดียวกับชายที่อยู่ในสวรรค์ชั้นพรหมหรือชั้นที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก (หญิงจะใช้เวลาสะสมบุญสูงสุดได้เพียงแค่ออกเกิดในสวรรค์ชั้นพรหมที่ต่ำสุดได้เท่านั้น ขณะที่ชายสามารถเกิดในสวรรค์ชั้นสูงกว่าหญิงในชั้นใดๆ ก็ได้หากสะสมบุญเพียงพอ เมื่อเทียบเวลาในช่วงชีวิตของมนุษย์ที่ใช้ในการสะสมบุญแล้ว ผู้ชายมีโอกาสในการสะสมบุญมากกว่าผู้หญิงในช่วงเวลาเท่ากัน) ขณะเดียวกันความแตกต่างในเชิงระยะห่างของพื้นที่ระหว่างสวรรค์ชั้นต่างๆ ก็แสดงถึงความห่างไกลในเชิงพื้นที่ซึ่งผู้หญิงจะต้องสร้างบุญกุศลมากกว่าผู้ชายเพื่อที่จะไปถึงสวรรค์ชั้นพรหมที่มีเฉพาะชายอยู่ได้เท่านั้นด้วยเช่นเดียวกัน (ผู้หญิงจะเกิดในสวรรค์ชั้นพรหมที่ต่ำสุดเสมอ ขณะที่ชายสามารถสะสมบุญเพื่อไปเกิดยังสวรรค์ชั้นที่อยู่ห่างไกลกว่าโลกมนุษย์ที่ห่างไกลแค่ไหนก็ได้) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ชายมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทางธรรมผ่านการเปรียบเทียบตามมาตรวัดเชิงเวลาและพื้นที่โดยอ้อมผ่านความรู้ทางพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วย

ดังนั้นมาตรวัดเกี่ยวกับพื้นที่และเวลาที่ถูกสร้างขึ้นผ่านความรู้เรื่องเพศจากพุทธศาสนานั้นจะส่งผลให้การสะสมบุญมาเกิดระหว่างผู้ชายและผู้หญิงมีความไม่เท่าเทียมกันเสมอ โดยจะสามารถสังเกตได้จากบทสนทนาของนางสายทองที่ห้ามพลายแก้วไม่ให้ฆ่าตัวตายเนื่องจากการเกิดมาเป็นชายนั้นอาศัยการสะสมบุญอย่างมากซึ่งน่าจะมากกว่าการมาเกิดเป็นหญิงด้วยเช่นเดียวกัน

มานี้ที่จะว่าให้พ่อฟัง

ควรหรือคลังฆ่าตัวเสียง่ายง่าย

ยากนักจักได้เกิดมาเป็นชาย

ไม่เสียดายแม่ดอกหรือไร

(จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.238)

2. การเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบ (the comparison of order)

ความรู้เรื่องเพศนั้นยังสามารถถูกแยกแยะได้จากการทำการเปรียบเทียบได้อีกประการหนึ่งด้วยนั่นคือ การเปรียบเทียบลักษณะของการจัดอันดับ (order) ที่จะไม่เหมือนกันกับการเปรียบเทียบโดยการวัด (measurement) เนื่องจากการเปรียบเทียบโดยการจัดอันดับนี้เป็นการเปรียบเทียบโดยปราศจากการอ้างอิงจากหน่วยวัดภายนอกดังเช่นที่กระทำโดยการเปรียบเทียบโดยอาศัยการวัด การเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบนี้จะสามารถทำให้คนรับรู้ได้ถึงกฎระเบียบของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่ถูกแยกออกจากกันได้ โดยมนุษย์จะสามารถพบในสิ่งที่ยากที่สุดและสามารถนำไปใช้ในการแยกแยะต่อสิ่งที่ซับซ้อนมากขึ้นได้โดยการเปรียบเทียบเช่นนี้เองที่ความเป็นหญิงและความเป็นชายสามารถถูกแบ่งแยกได้จากการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบนี้ได้เช่นเดียวกัน หลักของการจัดระเบียบนี้ทำให้การแบ่งแยกมนุษย์ออกเป็นชั้นๆ เป็นหลักการสำคัญในการจัดการชนชั้นและเพศของแต่ละบุคคลในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบแสดงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ให้กลายเป็นเรื่องธรรมชาติ โดยความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันของมนุษย์นั้นถือว่าเป็นสิ่งยังไม่ปรากฏในช่วงเวลานี้เนื่องจากยังไม่ได้รับความคิดเกี่ยวกับเรื่องของความเท่าเทียมกันของมนุษย์จากแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) และการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) ที่ได้รับมาจากสังคมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา

หลักการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบจะเริ่มต้นโดยการกระทำง่ายๆ อันหนึ่งคือการกำหนดสิ่งหนึ่งที่มีคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างซึ่งจะนำไปสู่การก้าวผ่านไปส่วนต่อไปได้ผ่านการเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของสิ่งที่สองและนำหลักการเปรียบเทียบนี้ไปสู่สิ่งที่สามและสี่ต่อไปได้เรื่อยๆ โดยสมบูรณ์อย่างไม่ถูกขัดขวาง ดังนั้นกระบวนการเปรียบเทียบเช่นนี้จึงนำไปสู่การติดตั้ง

อนุกรม (series) จำนวนหนึ่งซึ่งเริ่มต้นจากการใช้คุณลักษณะต่างๆ ภายในสิ่งที่เป็นอันแรกสุดเสมือนกับเป็นสิ่งที่มีความหมายอันหนึ่งที่จะถูกวางขึ้นมาใช้ในการเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ ต่อมาเพื่อที่จะทำให้เราสามารถหยั่งรู้ในธรรมชาติอื่นๆ ได้อย่างอิสระผ่านการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันเป็นธรรมชาติอื่นๆ ต่อไป การเปรียบเทียบเช่นนี้จะนำไปสู่การสร้างความแตกต่างที่เพิ่มมาอย่างต่อเนื่องเสมือนกับเป็นอนุกรมขนาดใหญ่ซึ่งแน่นอนว่าความเป็นหญิงและความเป็นชาย รวมถึงหน้าที่ของชายหญิงที่แตกต่างกันนี้จะต้องถูกแบ่งแยกอยู่ภายในอนุกรมขนาดใหญ่ของธรรมชาตินี้ด้วยเช่นเดียวกันด้วย

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยวิธีการเปรียบเทียบโดยใช้การจัดระเบียบนี้จะสามารถพบได้จากงานเขียนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นหลายประเภท โดยมีหลักการทั่วไปที่จะเริ่มต้นจากสิ่งหนึ่งที่เป็นธรรมชาติอันหนึ่งหลังจากนั้นจึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ จนนำไปสู่การสร้างอนุกรมจำนวนหนึ่งยกตัวอย่างเช่น การอธิบายถึงมนุษย์ผ่านการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบโดยตั้งต้นด้วยธรรมชาติอย่างหนึ่งและทำการเปรียบเทียบกับธรรมชาติอื่นๆ ไปเรื่อยๆ จนเกิดลักษณะที่เป็นอนุกรมเกิดขึ้นในตำราโลกที่ปกสารเป็นต้น(พระสัทธรรมโฆษเถระ, 2549, น.54) โดยการแบ่งแยกโดยการจัดระเบียบ (Order) ในการแบ่งแยกบุคคลทั่วไปกับสิ่งที่ไม่ได้สามารถวัดได้ด้วยมาตรวัด(measurement)ที่ได้กล่าวมาอย่างเช่นการเปรียบเทียบมนุษย์ทั่วไปกับกษัตริย์วงศ์เวทวาที่เป็นเทพที่ลงมาจากสวรรค์แสดงให้เห็นความรู้เรื่องจากจัดระเบียบในการแบ่งแยกมนุษย์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่การแบ่งแยกด้วยมาตรวัดศักดิ์นาซึ่งในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเองก็ไม่สามารถวัดศักดิ์นาของกษัตริย์ได้เช่นเดียวกันเนื่องจากกษัตริย์มีสถานะที่เหนือกว่ามนุษย์สามัญชนทั่วไปผ่านการจัดระเบียบด้วยมาตรวัดศักดิ์นาแต่สามารถแยกแยะความแตกต่างได้จากการจัดระเบียบ(Order)เท่านั้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จึงอัสัญแดหวาทั้งสี่	สถิตที่ไกรลาสภูผา
เขมรจากสถานวิมานมา	แหล่งแปลงกายเป็นมนุษย์
เข้าไปชุมนุเมืองหมันยา	รูปทรงโสภาคผาดมุด
จึงจับพระขรรค์กับคันธนู	ก็เขยื้อนเคลื่อนหลุดขึ้นทันใด
อันสมบัติที่ระตูอนุญาต	เทวราชไม่ประสงค์คงคืนให้
รับแต่พระธิดาพาไป	จึงสร้างสรรคพิชัยธานี

(จากบทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.118)

ขณะเดียวกันนี้ความรู้จากตำราพรหมชาติก็ได้ทำการแบ่งแยกมนุษย์ทั้งชายและหญิงผ่านการเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบด้วยการกำหนดวัน เดือน ปีเช่นเดียวกัน โดยจะสามารถเห็นได้ว่าวัน เดือน ปี สามารถเป็นได้ทั้งการเปรียบเทียบด้วยการจัดอันดับและการเปรียบเทียบด้วยมาตร

วัดด้วยเช่นเดียวกัน โดยการเปรียบเทียบด้วยการใช้มาตรวัดนั้นสามารถแปลงวัน เดือน ปีนี้ให้เป็นหน่วยวัดเชิงตัวเลขได้ ขณะที่การเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบเช่นนี้จะทำให้เกิดการสร้างตารางขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นวงกลมสิบสองช่องที่เป็นผลมาจากปี 12 นักษัตร ตั้งแต่ ปีชวดซึ่งถือเป็นปีที่ 1 ไปจนถึงปีกุนซึ่งเป็นปีที่ 12 ขณะที่ในแต่ละช่องจะแบ่งได้เป็น 12 ช่องย่อยตั้งแต่เดือนอ้ายซึ่งเป็นเดือนแรกไปสู่อันที่ 12 และในช่องแต่ละช่องนั้นยังสามารถแยกเป็น 7 ช่อง ตั้งแต่วันอาทิตย์ไปจนถึงวันเสาร์ด้วย มนุษย์ทั้งหญิงและชายแต่ละคนจะถูกกำหนดคุณลักษณะต่างๆ ตามแต่ละช่องที่ตนเองตกลงไปในตารางที่เกิดจากการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบจนเป็นอนุกรมขนาดใหญ่เช่นนี้ ด้วยเช่นเดียวกัน(ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และ ตำรารนลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนและดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.3)

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยหลักของการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบเช่นนี้ยังพบได้กับการจัดแบ่งลักษณะของผิวและเมื่อยผ่านกฎหมายไทยที่เรียกว่าบทพระไอยการในช่วงเวลานั้นด้วย โดยจะพบว่ากฎหมายลักษณะผิวเมื่อยได้ใช้การเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบผ่านลักษณะต่างๆ ของความสัมพันธ์ของผิวเมื่อย เช่น ลักษณะมูลวิาทแห่งผิวเมื่อย ลักษณะวิาทด้วยทาศกริยา ลักษณะผิวเมื่อยวิาทร่างอย่างกัน ลักษณะผิวเมื่อยวิาทกันเกินเลยพอดาแม่ยาย ลักษณะผิวไปค้าแลไปราชการ กำหนดในหญิงอยู่ ลักษณะหญิงชายลอบทำขุมมิได้สุขอแลชายพ้อลงหญิงเปนมูลวิาท ลักษณะแห่งชายสุขอลูกสาวหลานสาวทาน และลักษณะหญิงชายสมรัภักภักกันไป เป็นต้น การเปรียบเทียบด้วยการจัดลำดับจึงเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศในขณะนั้นด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จึงมีทั้งการเปรียบเทียบด้วยการวัดและการเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบทำงานร่วมกัน โดยจะเกิดการลดรูปของการวัดทั้งหมด(สิ่งที่กำหนดความเท่ากันหรือไม่เท่ากัน)ให้เข้าสู่อนุกรมอันหนึ่งที่จะเปิดเผยให้เห็นความแตกต่างทั้งหมดที่เปรียบเทียบได้กับการกำหนดระดับต่างๆ ที่มีความซับซ้อนได้ ยกตัวอย่างเช่น การจัดการระบบของศักดินาซึ่งก่อให้เกิดระบบที่ซับซ้อนขนาดใหญ่ที่ใช้ในการกำหนดระดับชนชั้นของบุคคลในสังคมไทยขณะนั้น การเปรียบเทียบโดยการวัดศักดิ์จากจำนวนนาจะก่อให้เกิดระดับที่ซับซ้อนของบุคคลที่มีสถานะสูง ต่ำ หรือเท่าเทียมกันเกิดขึ้น ความแตกต่างของความเป็นชายและความเป็นหญิงในรูปแบบต่างๆ ก็ถูกกำหนดผ่านหลักการนี้เช่นเดียวกันด้วย(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.124 และ 168-9)

ดังนั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ การเปรียบเทียบ (comparison) จึงมีหน้าที่สำคัญในการอธิบายถึงการจัดระเบียบสิ่งต่างๆ ในเรื่องเพศโดยจะเริ่มต้นจากการแบ่งแยกสิ่งที่เรียบง่ายไปสู่

สิ่งที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยความเหมือนต่างๆ จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องได้รับการพิสูจน์ด้วยการเปรียบเทียบกันเสียก่อน โดยความเหมือนเหล่านี้จะไม่เป็นที่ยอมรับจากคนในสังคมจนกระทั่งผ่านวิธีการเปรียบเทียบด้วยการวัดและการเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบเสียก่อน การเปรียบเทียบทั้งสองนี้จะทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์และอนุกรมต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างขึ้น ดังนั้นเราจึงไม่อาจพบความเท่าเทียมกันได้ระหว่างเพศชายและหญิงผ่านการเปรียบเทียบเช่นนี้เลย เนื่องจากไม่มีมาตรวัดใดๆ ที่อธิบายความเท่าเทียมกันในการวัดค่าของชายและหญิงไม่ว่าจะเป็นมาตรวัดที่ถูกกำหนดผ่านกฎหมายในเรื่องของศักดิ์นาระหว่างชายและหญิงที่ทำการกำหนดผ่านความสำคัญของตำแหน่งรับราชการประเภทต่างๆ หรือมาตรวัดพื้นที่และระยะเวลาในทางพุทธศาสนาที่อธิบายโดยอ้อมถึงการเข้าถึงภพภูมิที่อยู่ในสวรรค์ชั้นพรหมที่เข้าถึงระหว่างหญิงและชายได้ไม่เท่าเทียมกัน

ขณะที่การเปรียบเทียบโดยจัดระเบียบก็จะกำหนดให้หญิงอยู่ในอันดับรองลงมาจากชายเสมอไม่ว่าจะในทางโลกหรือในทางธรรม ทั้งในทางกฎหมายอย่างเช่น กฎหมายลักษณะผัวเมียที่เปรียบเทียบผ่านการจัดระเบียบระหว่างผัวและเมียให้เมียมีสถานะที่ต่ำกว่าผัวเสมอ หรือการเปรียบเทียบให้ลูกสาวมีสถานะต่ำกว่าลูกชายเสมอ ขณะที่ความเป็นชายและความเป็นหญิงนั้นจะใช้การเปรียบเทียบในการวัดหรือการจัดระเบียบในการแบ่งแยกความแตกต่างร่วมกันด้วย โดยจะพบได้จากการจัดระเบียบของระบบศักดินาที่ผู้หญิงและผู้ชายที่มีบทบาทในการทำงานราชการประเภทต่างๆ ที่จะมีศักดินาจำนวนไม่เท่ากัน ตำแหน่งของชายและหญิงที่เป็นเชื้อพระวงศ์จะมีศักดินาที่สูงกรณีชายที่เข้ารับราชการจะมีโอกาสก้าวหน้าและมีสถานะหรือศักดินาที่สูงกว่าหญิงเสมอ เพราะตำแหน่งของหญิงโดยมากนั้นไม่ได้ระบุให้มีศักดินาจำนวนสูงเท่าชายที่มักจะเข้ารับราชการในตำแหน่งสำคัญมากกว่าทั้งงานในราชการทหารหรือพลเรือน ขณะที่สถานะไพร่และทาสจะมีศักดินาที่ต่ำที่สุดในสังคม นอกจากนี้ความเป็นหญิงและความเป็นชายยังอาศัยการจัดระเบียบผ่านระบบวัน เดือน ปี ตามตำราพรหมชาติเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ดีและไม่ดีของหญิงและชาย รวมทั้งการเข้ากันได้หรือการขัดกันระหว่างทั้งสองเพศในการเป็นคู่ครองกันอีกด้วย

ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏเป็นกิจกรรมที่สำคัญภายในจิตใจของคนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือการแบ่งแยก (discrimination) เพื่อที่จะทำการติดตั้งอัตลักษณ์ต่างๆ ของตนเอง หลังจากนั้นก็จะทำการติดตั้งการเชื่อมโยงต่างๆ ด้วยลักษณะของความต่อเนื่องกันภายในตัวของอนุกรมอันหนึ่ง สังคมไทยในช่วงเวลานี้จึงมีการแบ่งแยกเป็นชั้นๆ อย่างชัดเจนรวมถึงคนในสังคมด้วย ดังนั้นคนทุกคนจึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตนเองตามบทบาทที่ถูกกำหนดเป็นลำดับภายใต้อนุกรมต่างๆ ที่ปรากฏในกฎหมายหรือตำราความรู้ทั้งจากตำราพรหมชาติและพุทธศาสนาต่างๆ ในช่วงเวลานี้ด้วย

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการเปรียบเทียบทั้งสองแบบซึ่งหมายถึงการเปรียบเทียบโดยการวัดและการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบนั้นไม่ได้เป็นไปโดยสมมูลระหว่างกัน โดยมีความเป็นไปได้ในการลดผลของการเปรียบเทียบโดยการวัดให้เข้าสู่ผลของการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบ เพื่อที่ว่าอาจจะเกิดการจัดวางให้เกิดระเบียบที่ต่อเนื่องระหว่างสิ่งต่างๆ ได้แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้ก็ตาม ดังนั้นจะเห็นว่าข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเปรียบเทียบจากการวัดเช่นค่าจากระบบศักดินาหรือค่าตัวของคนจากค่าปรับยังต้องถูกลดเข้าสู่การแบ่งตำแหน่งราชการของระบบของศักดินาหรือระบบของกฎหมายที่ถูกสร้างจากการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบ โดยคนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะสามารถมองเห็นความเท่าเทียมหรือความไม่เท่าเทียมกันแบบง่ายๆ ผ่านจำนวนของนาที่อาศัยการเปรียบเทียบตามมาตรวัดแบบศักดินา ขณะที่ความแตกต่างที่ซับซ้อนระหว่างสถานะและหน้าที่ในทางราชการของแต่ละบุคคลที่มีบทบาทแตกต่างกันอย่างมากจะยังคงอาศัยการเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบที่ถือว่าการจัดแบ่งประเภทของบุคคลที่มีความซับซ้อนมากกว่าการใช้มาตรวัด

2. ความรู้เรื่องเพศอาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ (the representation of the sign)

เนื่องจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นความรู้เรื่องเพศได้รับอิทธิพลจากความรู้ทางศาสนาทั้งจากพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ร่วมกันในการจัดระเบียบ(order)ร่วมกันโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล(Reason)และการใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์(Scientific method) ในการแสวงหาความรู้ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา ดังนั้นความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จึงอาศัยหลักการของการจัดระเบียบของสิ่งต่างๆ ร่วมกันกับการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์(the representation of the sign) เพื่อให้สัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านั้นสามารถถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในบริบทที่แตกต่างกันซึ่งความรู้ในรูปแบบนี้จะแสดงความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏร่วมกันในรูปแบบของความรู้เกี่ยวกับการพยากรณ์ซึ่งในช่วงเวลานั้นถือว่าเป็นความรู้ที่น่าเชื่อถืออย่างมาก

คุณลักษณะของการสร้างความรู้เรื่องเพศโดยการเปรียบเทียบผ่านการจัดระเบียบสิ่งต่างๆ (order) นั้นต้องพึงพาการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ต่างๆ ในฐานะของหลักการในการจัดการความรู้เรื่องเพศในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์และความแตกต่างจำนวนมากทั้งคุณลักษณะของแต่ละบุคคล, คุณลักษณะที่แตกต่างกันในระดับชนชั้นหรือคุณลักษณะ

ที่แตกต่างระหว่างเพศ โดยสัญญาณต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นนี้จะปรากฏอยู่ในตำราความรู้ต่างๆ ทั้งในกฎหมาย ตำราศาสนาหรือวรรณกรรมต่างๆ ในช่วงเวลานั้นซึ่งจะกลายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น สัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้จะกลายเป็นเครื่องหมายต่างๆ ที่ใช้แสดงอัตลักษณ์และความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องเพศ นอกจากนี้หลักการต่างๆ ที่อาศัยวิธีการของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณจะสามารถถูกทำให้ลดลงสู่การจัดระเบียบ (order) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดความรู้เรื่องเพศให้เป็นหมวดหมู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั่นเอง

การจัดระเบียบสิ่งต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์นั้นอาศัยหลักการอันเข้มงวดของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ (the representation of the sign) ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้เกิดการตีความสัญญาณต่างๆ ได้อย่างอิสระ ดังนั้นหลักการของความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ได้อาศัยหลักการของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณที่มีฐานะเป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศที่ไม่เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลมีอิสระภาพในการตีความความหมายของสัญญาณต่างๆ เหล่านี้ได้ตามอำเภอใจเช่นเดียวกันด้วย โดยคุณลักษณะของการจัดระเบียบ (order) ของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้อาศัยหลักการการทำหน้าที่ของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ 3 คุณลักษณะด้วยกันคือ 1) สัญญาณมีความสัมพันธ์กับความหมายอย่างชัดเจน 2) สัญญาณสามารถจัดวางร่วมกันหรือถอดแยกออกจากกันได้ และ 3) ให้ความสำคัญกับสัญญาณที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าสัญญาณตามธรรมชาติซึ่งมีลักษณะที่มีความเฉพาะตัวในช่วงเวลานั้น ดังต่อไปนี้

1. สัญญาณมีความสัมพันธ์กับความหมายอย่างชัดเจน

ความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเกิดจากการจัดระเบียบด้วยหลักการของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณที่มีความสัมพันธ์กับความหมายที่มีความชัดเจนอย่างมาก โดยในช่วงเวลานี้สัญญาณที่แสดงคุณลักษณะต่างๆ ในเรื่องเพศจะเป็นสิ่งที่คงที่อย่างมากซึ่งคนในสังคมจะสามารถแน่ใจในความถูกต้องของสัญญาณและความหมายของมันได้เสมอ รวมทั้งสัญญาณเหล่านี้อาจจะแสดงถึงความเป็นความน่าจะเป็นอย่างง่ายได้อีกด้วย (เช่น สัญญาณเรื่องเพศที่ปรากฏในความฝันหรือโชคกลางต่างๆ) โดยสัญญาณหนึ่งจะสะท้อนความหมายอันหนึ่งเท่านั้นซึ่งหมายความว่าเราไม่อาจอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ผ่านความเหมือนหรือสอดคล้องกันของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกจากการตีความอย่างอิสระได้เลยเนื่องมาจากสัญญาณต่างๆ มีความหมายของมันเพียงความหมายเดียวเท่านั้น

การตีความของคนเพื่อเลือกความหมายของสัญญาที่หลากหลายนั้นจึงไม่มีความจำเป็นในช่วงเวลานี้เลย

ความชัดเจนของความสัมพันธ์นี้ได้ส่งผลให้สัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวพันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีความหมายที่แบ่งแยกขาดออกจากกันอย่างชัดเจนเสมอ สัญญาแต่ละอย่างจะมีความหมายที่ไม่เหมือนกันระหว่างชายและหญิงจากการระบุความสัมพันธ์ที่ชัดเจนของสัญญาเช่นนี้ ยกตัวอย่างเช่น สัญญาของแหวนที่ปรากฏในความฝันซึ่งมีความหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่า แต่เมื่อผู้หญิงและผู้ชายฝันถึงแหวนในฐานะของสัญญาแล้วจะพบว่ามีความหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ดังนั้นหากผู้ชายฝันถึงแหวนทองนั้นอาจหมายความว่าผู้หญิงมาเป็นเมียขณะที่หญิงโสดฝันถึงแหวนทองนั้นหมายถึงได้สามี แต่ถ้าเป็นหญิงที่มีสามีแล้วจะได้ลูก เป็นต้น ดังนั้นสัญญาต่างๆ ที่ต้องแสดงความแตกต่างทางเพศระหว่างชายหญิงจึงไม่อาจใช้ร่วมกันระหว่างหญิงและชายได้เนื่องจากความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาที่แยกขาดระหว่างหญิงและชายอย่างชัดเจนเสมอ การตีความสัญญาต่างๆ ตามอำเภอใจของตนเองจึงเกิดขึ้นไม่ได้ รวมถึงไม่มีการอธิบายความสัมพันธ์ที่สามารถใช้ได้ทั้งหญิงและชายได้ เพราะความรู้เรื่องเพศที่ผ่านการจัดอันดับ (order) โดยการใช้สัญญาในช่วงนั้นมีความชัดเจนของความสัมพันธ์ที่สูงมากซึ่งแยกชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจนภายใต้การจัดการความรู้ลักษณะนี้(ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และตำรานรลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียบและดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.52

ดังนั้นในช่วงเวลานี้สัญญาจะพบพื้นที่ชัดเจนในการมีอยู่ของมันภายในความรู้เรื่องเพศต่างๆ โดยความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้สามารถถูกจัดการให้เข้ากันกับความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้นทั้งความรู้เรื่องเพศที่ได้จากการพยากรณ์ความฝันในตำราพรหมชาติหรือการอธิบายในเรื่องของโศคลาต่างๆ ความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จึงมาจากการจัดระเบียบ (order) ของสัญญาที่อาศัยความสัมพันธ์ที่ปรากฏขึ้นเฉพาะในช่วงเวลานี้คือ ความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งของสัญญาต่อสิ่งที่ถูกให้ความหมายสัญญาเท่านั้น

ข้อสังเกตที่พบได้จากการทำงานของสัญญาที่อาศัยความชัดเจนในความสัมพันธ์ในการสร้างการจัดระเบียบ(order)ในความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ การเชื่อมโยงของความคิดต่างๆ เช่นนี้ไม่ได้แผงนัยถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผลแต่กลับแผงความหมายของความสัมพันธ์แบบภาพตัวแทน(representation)ระหว่างเครื่องหมายหรือสัญญาหนึ่งกับสิ่งที่มันให้ความหมายอันหนึ่งเท่านั้น โดยเราจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่าความรู้เรื่องเพศที่ได้จากตำราพรหมชาตินั้นแสดงความสัมพันธ์ของสัญญาหนึ่งกับสิ่งที่มันให้ความหมายเสมอโดยไม่ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่อธิบายการกระทำอันหนึ่งที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์อันหนึ่งเลย หรือ

อาจจะกล่าวได้ว่ามีสัญญาณในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีรหัส(code)ที่แตกต่างจากสัญญาณในสมัยปัจจุบันนั่นเอง ยกตัวอย่างจากคำอธิบายที่ว่าเมื่อมนุษย์คนใดได้ถือกำเนิดซึ่งแปลว่าตกอยู่ภายใต้สัญญาณของวัน เดือน ปีเกิดต่าง ๆ ที่ถูกระบุไว้แล้วจะพบกับความสัมพันธ์ในเชิงภาพตัวแทนต่อความหมายของมันซึ่งหมายถึงคุณลักษณะต่างๆ ของบุคคลที่จะเกิดขึ้นเพื่อเป็นภาพสะท้อนแห่งสัญญาณเหล่านั้น โดยความสัมพันธ์เช่นนี้ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ-ผลที่เกิดจากการกระทำใดทั้งจากตัวบุคคลนั้นหรือสิ่งอื่นๆ เลย ความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณและความหมายนี้จะเริ่มถูกเริ่มตั้งคำถามถึงการมีเหตุมีผลหลังการเข้ามาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 ซึ่งมองว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่สามารถอธิบายหรือพิสูจน์ความถูกต้องได้ผ่านกระบวนการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้คำอธิบายของความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณกับความหมายก็แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural) ซึ่งได้รับการตั้งคำถามมากยิ่งขึ้นหลังการเข้ามาของแนวคิดแบบธรรมชาตินิยม(Naturalism)ที่ไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งเหนือธรรมชาติในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาด้วย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ถูกกำหนดจากการจัดระเบียบของเครือข่ายของสัญญาณที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในลักษณะที่เป็นกฎธรรมชาติอันเกิดจากการกำหนดระหว่างสัญญาณและความหมายต่างๆ ที่มีความคงที่เป็นอย่างมาก โดยจะพบว่าความสอดคล้องหรือแตกต่างที่มีเกิดขึ้นระหว่างเพศหญิงและเพศชาย หรือความสัมพันธ์ต่อเพศเดียวกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดอย่างเป็นธรรมชาติซึ่งมีความคงที่อย่างสูง เช่น คู่ครองที่ถูกกำหนดมาแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือความงามรูปแบบต่างๆ ที่เป็นมาแต่เกิดแล้วไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยการจัดระเบียบต่างๆ ทางเพศเหล่านั้นก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณซึ่งถือว่ามีคามยุติธรรมต่อคนในสังคมมากที่สุด การกระทำของมนุษย์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งต่างๆ ล้วนแล้วแต่ถูกจัดระเบียบเอาไว้ก่อนแล้วทั้งทางร่างกายหรือการจัดระเบียบเกี่ยวกับเรื่องทางเพศอื่นๆ ขณะที่ความรู้เรื่องเพศที่ใช้คุณลักษณะของการอ้างการเปลี่ยนแปลงแบบเหตุไปสู่อุณหภูมิต่ำน้อยมากหรือแทบจะไม่ปรากฏเลยในช่วงเวลานี้ คุณลักษณะต่างๆ ของหญิงและชายในช่วงเวลานี้มุ่งเน้นไปในคุณลักษณะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่มีอำนาจมากกว่ามนุษย์ โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงตามอำเภอใจของมนุษย์มากนัก โดยจะเห็นตัวอย่างได้จากการทำนายชีวิตของอิเหนาที่มีความเที่ยงตรงอย่างมากจากการวิเคราะห์สัญญาณต่างๆ ในช่วงเวลาก่อนประสูติของอิเหนา

เพราะอานุภาพพระโอรส

ซึ่งฟ้าร้องสนั่นลั่นแลบพราย

ให้ปรากฏแก่โลกทั้งหลาย

บันดาลเป็นสายอินทรรณู

จะก๊กก้องเกียรติยศทั้งทิศทิศ
 พระจะเทียวโรมรันพันคู
 อันเกิดพายุใหญ่ไม้ล้ม
 ซึ่งฝนตกเจ็ดวันเจ็ดราตรี

เรื่องฤทธิ์ไม่มีที่เคียงคู่
 ปราบหม้อวิราชทุกบุรี
 ระตูจะบังคมบาศรี
 บรรยาอากาศจะมีเนื่องมา

(จากบทละครเรื่องอิเหนา, 2554, น.11)

2. สัญญะสามารถจัดวางร่วมกันหรือถอดแยกออกจากกันได้

การสร้างภาพตัวแทนของสัญญะเพื่อนำไปใช้ในการจัดระเบียบ (order) ของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นไม่เพียงแต่อาศัยความชัดเจนของความสัมพันธ์ (the certainty of the relation) ที่ใช้ในการกำหนดความสัมพันธ์ที่คงที่ระหว่างสัญญะที่มีฐานะเป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศกับความหมายของมันแบบหนึ่งต่อหนึ่งเท่านั้น แต่สัญญะเหล่านี้ยังคงต้องอาศัยคุณลักษณะประการที่สองในการสร้างสัญญะนั้นคือ สัญญะสามารถจัดวางร่วมกันหรือถอดแยกออกจากกันได้ด้วย เพื่อให้สัญญะต่างๆ สามารถถูกนำไปใช้ในการอธิบายสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมที่ซับซ้อนและอย่างกว้างขวางได้อย่างครอบคลุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อีกด้วย

ชนิดของความสัมพันธ์ซึ่งเป็นคุณลักษณะประการที่สองที่ปรากฏขึ้นในสัญญะที่ใช้ในการจัดระเบียบ (order) ความรู้เรื่องเพศในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้หมายถึง การแสดงรูปแบบเฉพาะบางประการในความสัมพันธ์ระหว่างสัญญะกับสิ่งที่มันให้ความหมายในรูปแบบที่มีความซับซ้อนในการนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมต่างๆ ในฐานะของความรู้เรื่องเพศ โดยความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการแสดงสัญญะและความหมายของมันผ่านความเหมือนแบบง่ายๆ อย่างเช่นการแสดงความสัมพันธ์แบบง่ายๆ ระหว่างชีวิตมนุษย์กับการโคจรของดวงดาวที่เป็นสัญญะแทนตัวของมนุษย์แต่ละคนหรือการแสดงความสัมพันธ์ของร่างกายที่เป็นสัญญะซึ่งสะท้อนส่วนประกอบต่างๆ ของโลกผ่านความเหมือนที่ปรากฏเป็นรากฐานในการสร้างความรู้ในตำราทาลักษณะของเงินที่เป็นที่มาของตำรานรลักษณ์

ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสัญญะกับสิ่งที่มันให้ความหมายมีความเข้มงวดอย่างมาก นอกจากความชัดเจนในความสัมพันธ์ (the certainty of the relation) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของสัญญะประการแรกที่แสดงความสัมพันธ์ที่เข้มงวดระหว่างสัญญะกับความหมายของมันด้วยความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ความรู้เรื่องเพศในสมัยนั้นไม่ว่าจะ

มาจากกฎหมายไทยที่เรียกว่าบทพระไอยการ ตำราพรหมชาติหรือตำราพุทธศาสนาอย่าง จักรวาท ติปิณี โลกบัญญัติ หรือโลกที่ปกสารล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงการจัดระเบียบของสัญญาต่างๆ เรื่อง เพศที่ถูกรวบรวมเข้าด้วยกันเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ โดยสัญญาเหล่านี้ได้กำหนดคุณลักษณะของตัว มั่นเองภายในความสัมพันธ์หนึ่งในสองชนิดนี้เสมอ นั่นคือ

1) คุณลักษณะของสัญญาชนิดแรกคือ สัญญาสามารถถูกกล่าวถึงในฐานะที่เป็น องค์ประกอบหนึ่งหรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่มีนัยต้องการระบุ สัญญาชนิดนี้จะปรากฏขึ้นในลักษณะที่ คล้ายคลึงการยกองค์ประกอบอันหนึ่งออกมาเพียงอันเดียวจากผลรวมทั้งหมดที่เกิดจากองค์ประกอบ ต่างๆ ซึ่งองค์ประกอบที่ถูกยกมานั้นได้ถูกรวมอยู่ด้วย ยกตัวอย่างเช่น อวัยวะเพศหญิงที่เลือดออก ขณะมีเพศสัมพันธ์เป็นสัญญาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเยาวยวัย เลือดที่ไหลออกจากอวัยวะ เพศหญิงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหนึ่งซึ่งแสดงหนึ่งในคุณลักษณะของความเป็นเด็กของผู้หญิงทั้งหมด เป็นต้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.249)

คุณลักษณะของสัญญาชนิดนี้สามารถใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องเพศได้ในกรณีของ การครอบครองสัญญาเพียงอย่างหนึ่งแต่หมายถึงการครอบครองผลรวมทั้งหมดได้เช่นเดียวกัน โดย สอดคล้องกับหลักการที่อธิบาย ผู้ชายที่ได้สัมผัสผู้หญิงที่ไม่ใช่คนในครอบครัวจะถือว่าหญิงต้องตกเป็น เมียของชายผู้นั้น การครอบครองสัญญาการสัมผัสสร้างกายจึงหมายถึงการครอบครองหญิงด้วย ดังนั้น การครอบครองส่วนประกอบหนึ่งของร่างกายหญิงจากการสัมผัสจึงมีความหมายถึงการครอบครอง ผู้หญิงซึ่งถือเป็นผลรวมทั้งหมดที่องค์ประกอบที่ถูกครอบครองนั้นเป็นส่วนหนึ่งด้วย หลักของการ ครอบครองหญิงผ่านการสัมผัสดังกล่าวนี้ได้เริ่มถูกยกเลิกในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา

2) คุณลักษณะของสัญญาชนิดที่สองคือ สัญญานั้นจะต้องถูกแยกขาดจากสิ่งที่มีนัยได้ ระบุอย่างแท้จริง โดยสัญญานั้นจะต้องแยกขาดออกจากสัญญาอื่นๆ ได้อย่างชัดเจน สัญญาอันหนึ่ง นั้นจะไม่ถูกใช้ร่วมหรือคาบเกี่ยวกันกับสัญญาตัวอื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความกำกวมในระบบของการ ให้ความหมายที่จะถูกสะท้อนออกมาผ่านสัญญานั้น ด้วยคุณลักษณะเช่นนี้เองที่จะช่วยให้สัญญา สะท้อนความหมายของมันเองอย่างชัดเจนแบบหนึ่งต่อหนึ่งได้ เพราะสัญญาหนึ่งจะแยกขาด จากสัญญาอื่นๆ อย่างเด็ดขาด ขณะที่ความหมายของสัญญานั้นก็จะมี ความแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น สัญญาต่างๆ ที่ใช้ในการทำนายฝันในตำราพรหมชาติจะมีการแยกขาดออกจากกัน อย่างชัดเจน สัญญาที่แตกต่างกันจะนำไปสู่ความหมายที่แตกต่างกันไปด้วยซึ่งไม่ได้อาศัยการตีความ อย่างอำเภोजใจของเราเองในการทำความเข้าใจสัญญาและความหมายของมันโดยอิสระ ดังนั้นการฝัน ในวันพฤหัสบดีนั้นจึงหมายถึง เรื่องราวที่จะเกิดกับครูบาอาจารย์ เพราะวันพฤหัสบดีนั้นเป็นสัญญาที่

หมายถึงอาจารย์ ขณะที่สัญญาะของวันอื่นๆ หมายถึงบุคคลอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่ครูอาจารย์ เป็นต้น (ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และตำรารัตนลักษณะ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนและดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.408)

การแบ่งแยกสัญญาะต่างๆ ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันนี้จะส่งผลไปสู่การจำแนกประเภทของผู้ชายและผู้หญิงรูปแบบต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้มีบทบาทต่างๆ ที่แยกขาดออกจากกันอย่างชัดเจนด้วย โดยยกตัวอย่างเช่น การจำแนกตำแหน่งทางราชการพร้อมทั้งศักดินาในกฎหมายหมวดนาพลเรือน โดยทำการระบุตำแหน่งของผู้ชายและผู้หญิงผ่านงานประเภทต่างๆ โดยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของสัญญาะเกิดขึ้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.125)

หลักการทำงานของสัญญาะทั้งสองชนิดแสดงให้เห็นว่าสัญญาะต้องเป็นการแทรกในสิ่งที่มีนัยให้ความหมายและยังต้องแตกต่างจากตัวมันเองไปพร้อมกันด้วย ผลที่ตามมาคือ สัญญาะต้องถูกแสดงเหมือนกับเป็นวัตถุของความรู้ (an object of knowledge) เช่นเดียวกับสิ่งที่มีนัยให้ความหมายในขณะเดียวกันไปด้วย การสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็คือการสร้างสัญญาะต่างๆ ในเรื่องเพศเพื่อใช้ในการจัดระเบียบสังคมในช่วงเวลานั้นนั่นเอง

วิธีการของการสร้างความรู้เรื่องเพศผ่านการสร้างสัญญาะนั้นสามารถแสดงให้เห็นผ่านการยกตัวอย่างของ การสร้างสัญญาะ ‘หญิงแพศยา’ ซึ่งหมายถึงผู้หญิงที่ทำชู้กับชายที่ไม่ใช่สามีตนเองมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปภายในวันเดียวนั้น สัญญาะของหญิงแพศยานั้นเป็นสัญญาะที่แยกออกมาจากสัญญาะอื่นๆ เช่น หญิงชู้ เมียกลางนอก เมียกลางทาศี หรือหญิงนครโสเภณี และยังแยกออกจากสัญญาะของผู้ชายต่างๆ ทั้งหมด โดยคำว่าหญิงแพศยาได้ทำหน้าที่เป็นสัญญาะอันหนึ่งที่มีความหมายเฉพาะตัวถึงพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงอย่างหนึ่งที่สังคมไม่ยอมรับอันหนึ่งซึ่งถูกระบุเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น (ต่างจากหญิงชู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับชายซึ่งไม่ใช่ผัวเพียงแค่วันเดียวเท่านั้นในหนึ่งวัน) ขณะที่ผู้ชายไม่ปรากฏสัญญาะที่เรียกว่า ‘ชายแพศยา’ เลยซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงคล้ายคลึงกับความหมายของสัญญาะเช่นนี้ถูกกำหนดให้เป็นข้อห้ามเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น ดังนั้นความรู้เรื่องเพศได้อาศัยการจัดระเบียบที่เกี่ยวกับเรื่องเพศโดยใช้การสร้างภาพตัวแทนของสัญญาะในลักษณะนี้เพื่อสร้างอำนาจในการควบคุมผู้หญิงเพื่อไม่ให้ปฏิบัติตามสัญญาะ ‘หญิงแพศยา’ ซึ่งการกระทำซึ่งสังคมไม่ยอมรับ ในลักษณะเดียวกันนี้ การกระทำทางเพศของชายที่มีสัมพันธ์กับหญิงหลายคนในวันเดียวจึงถือว่าเป็นสิ่งผิด เพราะไม่ได้มีการระบุสัญญาะในลักษณะเดียวกันเอาไว้ กฎหมายลักษณะผัวเมียได้สร้างความรู้เรื่องเพศผ่านการสร้างสัญญาะเกี่ยวกับหญิงแพศยาขึ้นมาเพื่อเป็นวัตถุของความรู้พร้อมกันกับการให้ความหมายว่าสังคมจะไม่ให้การยอมรับในพฤติกรรมเรื่องเพศของผู้หญิง

เช่นนี้ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายที่ไม่ใช่สามีมากกว่าหนึ่งคนในวันเดียวกัน แต่กลับไม่ควบคุมผู้ชายที่กระทำการในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดระเบียบ (order) ของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้หลักการของการสร้างสัญญาเช่นนี้เพื่อสร้างเครือข่ายของสัญญาที่ทำหน้าที่เป็นวัตถุของความรู้ (the objects of knowledge) เกี่ยวกับเรื่องเพศขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการกำหนดให้คนในสังคมปฏิบัติตามในเรื่องเพศอย่างไม่สามารถขัดขืนได้(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.227)

ดังนั้นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ (analysis) เพื่อที่จะใช้จำแนกแยกแยะสัญญาต่างๆ ที่ทำหน้าที่เป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศพร้อมกับความหมายของพวกมันเพื่อที่จะใช้ในการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น กระบวนการวิเคราะห์สามารถแยกสัญญาของ ‘หญิงแพศยา’ ออกจากสัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเพศชายทั้งหมด (หญิงแพศยาไม่ใช่องค์ประกอบหนึ่งขององค์ประกอบทั้งหมดของผู้ชาย แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งขององค์ประกอบทั้งหมดของผู้หญิงในสังคมเท่านั้น) และจะทำการแยกแยะสัญญาอื่นๆ ที่แสดงถึงเพศหญิง เช่น หญิงชู้ เมียประเภทต่างๆ หญิงนครโสเภณี (หญิงแพศยาจะแยกออกจากสัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิงโดยเด็ดขาด) โดยเราจะสามารถเข้าใจความหมายของสัญญา ‘หญิงแพศยา’ ว่าเป็นพฤติกรรมทางเพศของหญิงที่ทำชู้กับชายที่ไม่ใช่สามีตนเองมากกว่าหนึ่งคนในวันเดียวว่าซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น โดยไม่ได้ถูกกำหนดให้มีโดยผู้ชายผ่านกระบวนการแยกแยะความแตกต่างของสัญญาทั้งหมดได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นการแยกแยะสัญญาระหว่างสัตว์ หญิงชู้ แม่ เมียและหญิงแพศยาของพระพันวษาที่กล่าวถึงนางวันทองในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นต้น

รูปงามนามเพราะน้อยไปหรือ	ใจไม่ซื่อสมศักดิ์เท่าเส้นผม
แต่ใจสัตว์มันยังมีที่นิยม	สมาคมก็แต่ถึงฤดูมัน
มิ่งนี้ถ้อยยิ่งกว่าถ้อยอิตายเมือง	จะเอาเรื่องไม่ได้สักสิ่งสรรพ
ละโมบมากตณหาตาเป็นมัน	สักร้อยพันให้มิ่งไม่ถึงใจ
ว่าหญิงชู้ผัวยังคราวละคนเดียว	หาตามตอมกันเกรียวเหมือนมิ่งไม่
หนักแผ่นดินกูจะอยู่ไย	อ้ายไว้มิ่งอย่างนับว่ามารดา
กูเลี้ยงมิ่งถึงให้เป็นหัวหมื่น	คนอื่นรู้ว่าแม่ก็ขายหน้า
อ้ายขุนช้างขุนแผนทั้งสองรา	กูจะหาเมียให้อายอาลัย
หญิงกาลกนิอีแพศยา	มันไม่น่าเชยชมพิสมัย
ที่รูปรวยสวยสมมีถมไป	มิ่งตัดใจเสียเถิดอีกคนนี่

(จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.1015)

นอกจากนั้นสัญญาเรื่องเพศต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ (the instrument of analysis) เพื่อใช้ในการสร้างความรู้เรื่องเพศต่างๆ ที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ เนื่องจากเมื่อสัญญาเรื่องเพศต่างๆ ได้ถูกนิยามและแยกตัวของมันเองออกจากกันแล้ว สัญญาเหล่านั้นก็จะสามารถถูกนำไปใช้ต่อไปอีกเรื่อยๆ ก่อให้เกิดระบบของสัญญาเรื่องเพศขนาดใหญ่ได้ และในความสัมพันธ์ต่อระบบสัญญาเรื่องเพศขนาดใหญ่นี้เองที่พวกมันได้แสดงบทบาทของตะแกรง (the role of a grid) ที่สัญญาเรื่องเพศต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกติดตั้งหรือวางตำแหน่งอยู่ โดยระบบสัญญาเรื่องเพศจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการถูกจัดวางลงในตารางที่จะถูกใช้เพื่อจำแนกสัญญาเรื่องเพศเหล่านั้นออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ เมื่อจิตใจของเราได้ทำการวิเคราะห์สัญญาต่างๆ เหล่านี้แล้วผลที่ได้รับคือการทำให้สัญญาเรื่องเพศเหล่านั้นปรากฏตัวขึ้นมาได้

เนื่องจากภายในจิตใจมีสัญญาเรื่องเพศต่างๆ ที่ได้ผ่านการติดตั้งอยู่แล้วจึงทำให้การวิเคราะห์ความรู้เรื่องเพศไม่เคยหยุดนิ่งแต่จะถูกใช้ในการวิเคราะห์เรื่องเพศที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นไปได้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะของการจัดการความสัมพันธ์ของสัญญาเรื่องเพศเช่นนี้เองที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการเชื่อมโยงสัญญาเรื่องเพศต่างๆ กับความหมายของพวกมันผ่านความเหมือนแบบง่าย (ลายมือแสดงความเหมือนของชีวิตมนุษย์ หรืออวัยวะของร่างกายของมนุษย์เหมือนกับส่วนประกอบต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นโลก) และเนื่องจากสัญญาเรื่องเพศต่างๆ ที่ได้เคยถูกนิยามและถูกติดตั้งภายในจิตใจไปแล้วจะสามารถนำไปใช้ต่อเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อนต่างๆ ที่ต้องใช้สัญญาที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศเหล่านั้นในการวิเคราะห์ได้อีกมากมายซึ่งจะส่งผลให้สัญญาเรื่องเพศเหล่านั้นกลายเป็นเครือข่ายของความรู้เรื่องเพศที่ซับซ้อนมากกว่าการอ้างอิงความเหมือนแบบง่ายๆ เท่านั้น

โดยการวิเคราะห์จะทำหน้าที่ในการแยกแยะสัญญาและความหมายต่างๆ ของมันแล้วนำไปใช้ในการอธิบายสิ่งต่างๆ ต่อไปเรื่อยๆ ยกตัวอย่างเช่น ในตำราพรหมชาติได้เริ่มต้นด้วยการสร้างความรู้ผ่านการกำหนดสัญญาของผู้ที่เกิดในวันทั้ง 7 (วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ และวันเสาร์) และสัญญาของดาวบริวารทั้ง 8 (พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ และพระราหูซึ่งหมายถึงช่วงเวลาพุทธกลางคืน) โดยวันทั้งเจ็ดและดวงดาวบริวารทั้งแปดนี้ได้กลายมาเป็นสัญญาต่างๆ ซึ่งอยู่ในตะแกรงซึ่งจะให้ความหมายในการอธิบายคุณลักษณะของมนุษย์ผู้ที่เป็นตัวแทนของสัญญาเหล่านั้นอย่างแตกต่างกันตามความหมายของสัญญาของวันเกิดและดวงดาวบริวารที่แตกต่างกันนั้น หลังจากนั้นสัญญาต่างๆ เหล่านี้จะ

สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างความหมายต่างๆ ต่อไปได้โดยอาศัยกิจกรรมของการวิเคราะห์เพื่อสร้างความหมายตามเครือข่ายของสัญญาณนั้นต่อไปเรื่อยๆ

ดังนั้นการวิเคราะห์ในสัญญาณต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศจะสามารถนำมาใช้ในการอ้างอิงกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศหรือความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในสังคมได้ ยกตัวอย่างเช่น การอ้างอิงสัญญาณวัน เดือน ปีเกิด หรืออายุของตนเองกับบุคคลที่จะมาเป็นคู่ โดยจะพบการจัดการของความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างเพศได้ โดยจะแสดงความเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้หรือคุณลักษณะปลีกย่อยต่างๆ ของชายหรือหญิงที่ถูกอธิบายผ่านสัญญาณเรื่องเพศเหล่านั้นซึ่งส่งผลต่อการเลือกคู่ครองและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของคนในสังคมไทยสมัยนั้น (ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และตำราารลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียบและดูได้ด้วยตนเอง, 2500, น.385-6)

เนื่องจากความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้มีความซับซ้อนจากการทำความเข้าใจระบบสัญญาณต่างๆ ในฐานะที่เป็นวัตถุของความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ การวิเคราะห์สัญญาณที่เกี่ยวกับเรื่องเพศต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศต่างๆ ที่มีความซับซ้อนอย่างมากจึงต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายหรือกลุ่มของสัญญาณเรื่องเพศจำนวนหนึ่งสถานะของผู้เข้าใจสัญญาณและความหมายเรื่องเพศเหล่านั้นจึงเปรียบได้กับผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างสูงเช่นเดียวกัน บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ในการกำหนดหรือควบคุมเรื่องเพศแก่คนทั่วไปในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติไปตามระบบของสัญญาณเรื่องเพศที่ถูกสร้างเอาไว้แล้วเหล่านั้น บุคคลเหล่านี้ยกตัวอย่างเช่น พราหมณ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นโหราจารย์ในการตัดสินความรู้เรื่องเพศจากตำราพรหมชาติ, กษัตริย์หรือข้าราชการที่มีหน้าที่สำคัญควบคุมเรื่องเพศผ่านการตรากฎหมายหรือตัดสินคดีความทางเพศต่างๆ, พระสงฆ์ที่มีหน้าที่ในการเทศนาหรือตัดสินความรู้เรื่องเพศจากตำราพุทธศาสนาต่างๆ นอกจากนี้สถานะบางอย่างในครอบครัว เช่น พ่อแม่ ผู้อาวุโสในครอบครัว หรือสามีก็ถือว่ามีบทบาทสำคัญในการอธิบายหรือควบคุมความรู้เรื่องเพศต่างๆ ที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาแล้วนั้นให้แก่สมาชิกในสถาบันครอบครัวได้ปฏิบัติตามด้วย ดังนั้นการเข้ามาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่4 ทำให้บทบาทของผู้มีหน้าที่แปลความหมายสัญญาณผ่านความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ลดความสำคัญลงไป ขณะที่เมื่อมีการเข้ามาของความรู้แบบวิทยาศาสตร์และแนวคิดแบบมนุษยนิยมในเวลาต่อมาตั้งแต่รัชกาลที่4 จนถึงปัจจุบัน ผู้มีอำนาจในการอธิบายหรือแปลความหมายของสัญญาณจากความรู้เรื่องเพศจึงได้เปลี่ยนมาสู่แพทย์ นักกฎหมาย ครูหรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายเรื่องเพศต่อมา

3. ให้ความสำคัญกับสัญญาณที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าสัญญาณตามธรรมชาติ

นอกจากความชัดเจนของความสัมพันธ์ (the certainty of the relation) และชนิดของความสัมพันธ์ (the type of relation) แล้ว ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ (order) ผ่านการสร้างสัญญาณต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศในฐานะที่เป็นวัตถุแห่งความรู้เรื่องเพศยังต้องพึ่งพาคุณลักษณะเฉพาะของต้นกำเนิดของความสัมพันธ์ต่างๆ ของสัญญาณที่เกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นด้วย เช่นเดียวกัน

ต้นกำเนิดของความสัมพันธ์ทั้งหมดของสัญญาณเรื่องเพศที่ถูกสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นทั้งหมดนั้นคือสัญญาณที่มีต้นกำเนิดจากการสร้างของมนุษย์ (conventional sign) แม้ว่าตำราต่างๆ ทั้งทางพุทธศาสนาหรือทางกฎหมายจะกล่าวอ้างถึงว่าสร้างจากธรรมชาติ เทพเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่ว่าจะเป็น กฎหมาย ตำราพรหมชาติ จักรวาทพิณ โลกทิปการ และโลกบัญญัตินั้นล้วนแล้วแต่เป็นความรู้เรื่องเพศที่เกิดจากการติดตั้งสัญญาณที่มีฐานะที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ (conventional sign) เพื่อให้ง่ายแก่การจดจำ, สามารถนำไปใช้ต่อองค์ประกอบต่างๆ จำนวนไม่จำกัด, สามารถทำให้ง่ายต่อการแยกย่อยภายในตัวมันเองและง่ายต่อการผสมผสานกันกับสัญญาณอื่นๆ ได้เช่นเดียวกัน

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ สัญญาณที่มนุษย์สร้าง (the man-made sign) ให้เป็นสัญญาณที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศได้ถูกจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่าวัตถุของความรู้เรื่องเพศที่มาจากสัญญาณที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (natural sign) โดยมนุษย์ได้สร้างสัญญาณต่างๆ เหล่านี้ขึ้นเองเพื่อใช้ในการอธิบายความรู้เรื่องเพศมากกว่าการมุ่งอธิบายโดยใช้สัญญาณเรื่องเพศที่เป็นธรรมชาติต่างๆ (ร่างกายหรืออวัยวะต่างๆ ของมนุษย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง) เป็นหลักสำคัญในการสร้างความรู้เหล่านั้นโดยตรง โดยสามารถสังเกตได้จากตำราเกี่ยวกับเรื่องเพศต่างๆ ที่อธิบายความรู้เรื่องเพศผ่านสัญญาณต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเองโดยมนุษย์หรือเกิดจากวัฒนธรรมเป็นหลักยกตัวอย่างเช่น ตำราพรหมชาติที่แสดงสัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยมนุษย์ (conventional sign) เพื่อใช้ในการอธิบายความรู้เรื่องเพศ โดยสัญญาณเกี่ยวกับวัน เดือน ปีเกิดได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของสัญญาณเหล่านั้นให้สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์ ความเป็นหญิง ความเป็นชายและความสัมพันธ์ระหว่างเพศในรูปแบบต่างๆ กันออกไป

นอกจากนี้ตำราพุทธศาสนาอย่างจักรวาททีปนี โลกทีปกสาร และโลกบัญญัติก็อาศัยสัญญาณที่มนุษย์สร้างขึ้นในฐานะที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศเพื่อที่จะใช้ในการอธิบายเรื่องเพศผ่านระบบสัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นมาเองที่มีต่อร่างกายและความสัมพันธ์ระหว่างเพศมากกว่าการอธิบายสัญญาณทางธรรมชาติที่เกี่ยวกับเพศผ่านการสังเกตร่างกายและอวัยวะต่างๆ ของมนุษย์โดยตรง อย่างเช่นความรู้ทางชีววิทยาที่ได้รับจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา ยกตัวอย่างเช่น การสร้างสัญญาณของมนุษย์ในอุตรกुरुทวีปขึ้นมาเพื่อแสดงความเป็นมนุษย์ในอุดมคติในทางพุทธศาสนาขึ้นมา(พระสิริมิ่งคลาจารย์, 2548, น.335-6)

ต้นกำเนิดของความสัมพันธ์ของสัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ที่ถูกใช้เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศเมื่อเปรียบเทียบกับความรู้เรื่องเพศจากตำราธรรมชาติซึ่งนำมาจากตำรายาลักษณะของจีนแล้วจะพบว่าความแตกต่างในลักษณะที่ว่าตำรานี้มุ่งให้ความสำคัญกับสัญญาณที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (natural sign) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กันระหว่างสัญญาณที่ปรากฏทางร่างกาย เช่น หน้าผาก จมูก ตา ปาก คิ้ว และเส้นผมหรือขนต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กับสัญญาณที่เกิดตามธรรมชาติอื่นๆ คือ ท้องฟ้า ภูเขา พระจันทร์ พระอาทิตย์ ทะเล แผ่นดิน และต้นไม้ต้นหญ้า โดยสัญญาณเหล่านี้ได้ถูกเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยความเหมือน ความรู้เรื่องเพศในลักษณะแบบตำราธรรมชาติจึงเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกันของสัญญาณที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (natural sign) ซึ่งแตกต่างจากความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ใช้สัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นเอง (conventional sign) เป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการสร้างความรู้เรื่องเพศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับความรู้เรื่องเพศในยุคปัจจุบันที่อาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะสาขาชีววิทยาในการอธิบายร่างกายและความสัมพันธ์ต่างๆ ของมนุษย์โดยการศึกษาร่างกายและอวัยวะต่างๆ เสมือนกับสัญญาณที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติผ่านกระบวนการของการสังเกตอย่างเป็นระบบในการทำความเข้าใจความหมายของสัญญาณตามธรรมชาติเหล่านั้น สัญญาณต่างๆ ที่ใช้อธิบายความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นนอกจากจะไม่ให้ความสำคัญกับสัญญาณตามธรรมชาติเท่ากับสัญญาณที่สร้างขึ้นมาเอง (conventional sign) แล้ว สัญญาณในช่วงเวลานี้ยังแสดงการเชื่อมโยงด้วยตามความอำเภอใจโดยไม่ได้พึ่งพากระบวนการสังเกตในการเชื่อมโยงสัญญาณต่างๆ กับความหมายของพวกมันเลย ยกตัวอย่างเช่น ตำราพรหมชาติมีหลักของการดูของลับของผู้หญิงโดยอาศัยการอ้างอิงวัน เดือน ปีเกิดของหญิงนั้นและใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์ที่มีรูปแบบเฉพาะตัวเพื่อนำไปสู่การอ้างอิงลักษณะของอวัยวะเพศหญิงโดยไม่อาศัยการสังเกตอวัยวะเพศของผู้หญิงโดยตรงซึ่งแตกต่างกับความรู้เรื่องเพศในทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะสาขาชีววิทยาเลย

สิ่งที่ปรากฏขึ้นโดยสัมพันธ์กับการสร้างความรู้เรื่องเพศผ่านสัญญาณต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเองโดยมนุษย์ (conventional signs) เพื่อใช้เป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ การเกิดขึ้นของระบบที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงสัญญาณที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเหล่านั้นที่มีลักษณะของระบบที่คิดตามอำเภอใจ (arbitrary system) ที่จะถูกสร้างขึ้นจากมนุษย์เพื่อนำไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศต่างๆ โดยระบบนี้จะมีรูปแบบหรือกฎต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการสัญญาณเหล่านั้นในรูปแบบเฉพาะของมันเองตามที่มนุษย์ได้ทำการกำหนดขึ้นมา โดยจะพบได้จากการทำงานของระบบเช่นนี้ได้จากตำราที่สามารถใช้ในการอ้างอิงเรื่องเพศในสมัยนั้นเช่น ตำราพรหมชาติ ตำราพุทธศาสนาอย่างจักรวาทพิณี โลกที่ปกสาร และโลกบัญญัติ รวมถึงกฎหมายในช่วงเวลานั้น เป็นต้น

ระบบที่คิดตามอำเภอใจ (arbitrary system) เป็นระบบที่ทำการอธิบายสัญญาณต่างๆ ที่ถูกใช้เป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ระบบเช่นนี้สามารถทำการวิเคราะห์สัญญาณที่มนุษย์สร้างขึ้นในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีความซับซ้อนได้ แต่ระบบเช่นนี้เป็นระบบของการเชื่อมโยงเรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นมาเองโดยมนุษย์ โดยจะพบหลักการทำงานของบุญกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดเป็นระบบคิดตามอำเภอใจที่ใช้ในการอธิบายสัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยมนุษย์ซึ่งถูกใช้เป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศจากตำราพุทธศาสนา ขณะที่ระบบของความสัมพันธ์ระหว่างจักรวาลของดวงดาวต่อมนุษย์ผ่านสัญญาณต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัน เดือน ปีเกิดก็ถือว่าเป็นระบบคิดตามอำเภอใจที่ถูกมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายความรู้เรื่องเพศในอีกรูปแบบหนึ่งจากตำราพรหมชาติเช่นเดียวกัน

หลักการที่อาศัยระบบคิดตามอำเภอใจมีความแตกต่างกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้อธิบายความรู้เรื่องร่างกายอย่างเช่นในสาขาวิชาชีววิทยาที่อาศัยหลักการของการสังเกตในเชิงประจักษ์เป็นวิธีการของการสร้างความรู้ ดังนั้นเมื่อความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ถูกอธิบายในยุคปัจจุบันจึงขาดความน่าเชื่อถือเนื่องจากระบบที่คิดตามอำเภอใจที่ใช้ในการจัดการสัญญาณที่คิดขึ้นมาเองโดยมนุษย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ขาดความเชื่อมโยงกับความสามารถในการสังเกตเห็นได้ในเชิงประจักษ์ที่เป็นวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้เรื่องเพศในยุคปัจจุบัน

3. ความรู้เรื่องเพศอาศัยการจินตนาการในความเหมือน (The Imagination of Resemblance)

การจินตนาการในความเหมือน (the imagination of resemblance) คือหลักการที่ทำงานร่วมกันกับการจัดระเบียบ (order) ในลักษณะของคู่ตรงข้ามเพื่อทำการจัดการความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คุณลักษณะนี้ช่วยให้การแบ่งแยก (discrimination) ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญภายในจิตใจของคนในสังคมไทยช่วงเวลานี้ไม่จำแนกคุณลักษณะหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศให้มีความแตกต่างกันอย่างไม่สิ้นสุดและไม่มีสิ่งใดที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันเลย

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นใช้การจัดระเบียบผ่านการเปรียบเทียบทั้งผ่านมาตรวัด (measurement) และการจัดระเบียบ (order) เพื่อสร้างความรู้ผ่านความแตกต่างและอัตลักษณ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างเช่น การใช้มาตรวัดศักดิ์นาเพื่อแบ่งสถานะคนในทางสังคมและการจัดระเบียบโดยการกำหนดรูปแบบต่างๆ ของความเป็นหญิงและความเป็นชาย เช่น ผัว เมียประเภทต่างๆ หรือชู้ แต่ถ้าหากปราศจากการจินตนาการในความเหมือนในการจัดการความรู้เรื่องเพศเหล่านี้แล้ว สิ่งต่างๆ ที่ได้มาจากการแบ่งแยกเหล่านี้จะไม่สามารถระบุว่ามีสิ่งใดเหมือนกับสิ่งใดในเรื่องเพศได้เลย ความแตกต่างหรืออัตลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกแบ่งแยกเหล่านี้จะแยกขาดออกจากกันอย่างสมบูรณ์โดยไม่ปรากฏว่ามีคุณลักษณะใดคล้ายกับคุณลักษณะที่เคยปรากฏอยู่ก่อนหน้าเลย

สำหรับความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการเปรียบเทียบผ่านมาตรวัด (measurement) ที่จะสามารถทำการเปรียบเทียบว่าสิ่งใดเท่ากันหรือไม่เท่ากันกับสิ่งใดได้ ยกตัวอย่างเช่น ศักดินาที่ทำหน้าที่เป็นมาตรวัดที่อธิบายความเท่าเทียมหรือไม่เท่าเทียมกันของสถานะทางสังคมทั้งหญิงและชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น แท้จริงแล้วมาตรวัดนี้จะถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการจินตนาการของความเหมือนที่อยู่ภายในจิตใจของผู้สร้างและผู้ใช้ความรู้เรื่องเพศเหล่านั้นเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบในความเท่าเทียมกันหรือไม่เท่าเทียมกันอย่างง่าย ๆ ของผู้หญิงหรือผู้ชายในสังคมไทย หน่วยวัดศักดิ์นาเป็นหน่วยวัดที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเองเพื่อใช้ในการจัดระเบียบคนในสังคมแบบง่ายผ่านความเท่ากันและไม่เท่ากันผ่านมาตรวัด ดังนั้นหน่วยวัดนี้จึงถูกสร้างขึ้นมาจากจินตนาการความเหมือนเพื่อใช้ในการอธิบายบุคคลหนึ่งเทียบกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด หากไม่มีการจินตนาการของความเหมือนที่นำไปสู่การสร้างหน่วยวัดแล้ว คนในสังคมไทยช่วงเวลานี้จะมีความแตกต่างกันทั้งหมดและจะไม่พบความเท่าเทียมหรือระยะห่างของความแตกต่างกันใน

สถานะทางสังคมเกิดขึ้นได้เลย นอกจากนี้มาตรวัดศักดิ์ยานั้นก็ไม่ใช่มมาตรวัดที่ใช้วัดมนุษย์ในเชิงประจักษ์เหมือนกับมาตรวัดส่วนสูงหรือน้ำหนัก แต่มาตรวัดนี้ได้ถูกกำหนดขึ้นมาเองผ่านการจินตนาการในความเหมือนของผู้สร้างและผู้ใช้ความรู้เรื่องเพศนี้ในการแบ่งคนในสังคมไทยสมัยนั้นทั้งหญิงและชายให้อยู่ในสถานะต่างๆ ทางสังคมแบบง่ายๆ นั่นเอง

ขณะที่การเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบ (order) ในความรู้เรื่องเพศนั้นมีความจำเป็นที่ต้องใช้การจินตนาการในความเหมือน (the imagination of resemblance) ในการจัดระเบียบในความรู้เรื่องเพศเช่นเดียวกัน เพราะหากขาดการใช้จินตนาการในความเหมือนในการจัดระเบียบความรู้เรื่องเพศแล้ว สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวพันกับเรื่องเพศจะมีแต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างไม่สิ้นสุดโดยจะไม่มีพบว่ามีสิ่งใด ๆ มีความเหมือนกันเลย โดยตามหลักการทั่วไปของการจัดระเบียบนั้นจะเริ่มต้นการการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อแยกแยะคุณลักษณะหรือองค์ประกอบบางอย่างที่มีความแตกต่างกันของทั้งสองสิ่งนั้นออกมา หลังจากนั้นแล้วจึงนำสิ่งต่างๆ ที่ถูกใช้ในการเปรียบเทียบไปแล้วนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ เพื่อแยกแยะคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่มีความแตกต่างกันอีกต่อไปเรื่อยๆ จนก่อให้เกิดการจัดระเบียบสิ่งต่างๆ ในลักษณะของอนุกรมต่างๆ (series) ขึ้นมา ดังนั้นหากไม่มีภาพของความเหมือนที่เป็นเสมือนการจินตนาการอยู่ภายในจิตใจแล้ว การจัดระเบียบสิ่งต่างๆ จะไม่พบความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นได้เลย

ด้วยหลักการของการจัดระเบียบที่ต้องพึ่งพาการจินตนาการในความเหมือนในลักษณะนี้เองที่การจัดระเบียบในความรู้เรื่องเพศจำเป็นต้องอาศัยหลักการเดียวกันเพื่อใช้ในการจัดอนุกรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่างๆ ในเรื่องเพศรูปแบบต่างๆ กัน การจัดระเบียบ (order) ในการสร้างความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จึงต้องใช้การแบ่งแยกเพื่อสร้างความแตกต่างและอัตลักษณ์ต่างๆ ร่วมกันกับการจินตนาการในความเหมือนที่อยู่ภายในจิตใจเพื่อให้เกิดการแบ่งประเภทของความเป็นหญิงและความเป็นชายรูปแบบต่างๆ ออกจากกันได้

การเปรียบเทียบด้วยการจัดระเบียบ (order) และการจินตนาการในความเหมือน (the imagination of resemblance) จึงต้องทำงานร่วมกันเสมออย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้เพื่อสร้างให้เกิดความต่อเนื่องของอัตลักษณ์หรือสิ่งที่มีความแตกต่างกันให้ผูกติดกลายเป็นอนุกรมต่างๆ (series) ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องเพศ โดยการจัดระเบียบในเรื่องเพศนั้นด้านหนึ่งอาศัยการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศตั้งแต่สิ่งที่เรียบง่ายไปจนถึงสิ่งต่างๆ ที่มีความซับซ้อนต่อเนื่องกันจนเกิดอัตลักษณ์ (identities) หรือสิ่งที่มีความแตกต่างต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องเพศทั้งหมดเกิดขึ้น แต่ในอีก

ด้านหนึ่งนั้น ถ้าหากไม่มีจินตนาการในความเหมือนอยู่ภายในจิตใจแล้ว สิ่งต่างๆ ที่ถูกแบ่งแยกออกมา นั้นจะไม่สามารถถูกจัดกลุ่มหรือมีความเชื่อมโยงระหว่างกันได้เลย ยกตัวอย่างเช่น การแบ่งแยกสถานะของหญิงที่เป็นของกษัตริย์หรือหญิงทั่วไปจำเป็นต้องมีภาพของความเหมือนจินตนาการอยู่ด้วย เช่นกันเพื่อให้สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างหญิงเหล่านั้นและสถานะของตนเองได้ โดยจะพบได้จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่พลายงามและขุนแผนทำการแยกแยะผู้หญิงที่อยู่ในวังของเจ้าเชียงใหม่และเปรียบเทียบกับสถานะของตนเองนั่นเอง

เจ้าพลายงามเดินหลังตั้งตาเขม้น	เสียดายเป็นที่นั่งรองของหลวง
เอามือซ้อนเข้าที่พุ่มปทุมทรวง	ไมโรยร่วงกลีบกลัดกำตัดตึง
ขุนแผนเห็นลูกเข้าไปเคล้าคลอ	เอามือห่อพายหลังลงดั่งผึ้ง
นี่ของหลวงนะอย่างเข้าไปเคล้าคลึง	ถ้าแม่นนี่กลักซึ่งเสียความ
ไม่ควรจะเจ้าเราเป็นไพร่	เขาก็ได้เป็นนางระวางห้าม
ยิ่งจะให้เชี่ยวชาญการสงคราม	มาตุคามลามลอนอย่าควรทำ

(จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.862)

ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อทำการจัดระเบียบในสิ่งต่างๆ จึงต้องมีภาพของความเหมือนกันของสิ่งต่างๆ อยู่ภายในจิตใจอยู่ด้วยเสมอเพื่อให้สามารถมองเห็นความเหมือนในสิ่งที่แตกต่างกันและนำไปสู่การจัดกลุ่มอัตลักษณ์หรือนุกรมต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศได้ โดยสามารถยกตัวอย่างได้จากการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในฐานะเมียที่จำเป็นจะต้องมีการจินตนาการความเหมือนอยู่ภายในจิตใจเพื่อให้สามารถระบุความเหมือนหรือความต่างของเมียกับสถานะของความสัมพันธ์อื่นๆ นอกจากนี้ยังสามารถระบุความแตกต่างของเมียในรูปแบบต่างๆ ด้วย โดยจะสามารถแบ่งแยกคุณลักษณะของผัว-เมียและชู้, เมียหลวงหรือเมียน้อย, เมียแต่งและเมียชู้ หรือเมียกลางเมือง เมียกลางนอก และเมียกลางทาสีได้ เป็นต้น การจินตนาการของความเหมือนที่อยู่ภายในจิตใจจะสามารถทำให้พบความคล้ายคลึงหรือความใกล้ชิดกันของอัตลักษณ์หรือความแตกต่างบางอย่างผ่านองค์ประกอบบางอย่างที่มีลักษณะร่วมกันของสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเหล่านั้นนำไปสู่การสร้างอนุกรมต่างๆ ในเรื่องเพศที่นำไปใช้ในการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้

นอกจากนี้ความเหมือนที่เกิดขึ้นในการจินตนาการนี้ยังถูกใช้เพื่อทำการเปรียบเทียบสัญลักษณ์ต่างๆ ที่อยู่ในฐานะวัตถุของความรู้เรื่องเพศกับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศใดๆ ที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้ ยกตัวอย่างเช่น การใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับวัน เดือน ปีในการอธิบายคุณลักษณะบุคคลแต่ละ

บุคคลของผู้หญิงหรือผู้ชาย โดยหากมองไม่เห็นความเหมือนระหว่างทั้งสองสิ่งนี้เลย เราก็ไม่สามารถที่จะอ้างความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณเหล่านั้นกับสิ่งที่มันได้อ้างอิงอยู่ได้เลยเช่นเดียวกัน โดยจะพบจากหลักของการดูของลัทธิจิงจากสัญญาณวัน เดือน ปีเกิดของผู้หญิงคนนั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ถ้าหากไม่มีความเหมือนระหว่างลักษณะของลัทธิจิงของผู้หญิงกับระบบสัญญาณวัน เดือน ปีเกิดเกิดขึ้นในระดับของจินตนาการ

ดังนั้นการทำงานของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันของความรู้เรื่องเพศกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศจำนวนหนึ่งในลักษณะที่ต้องอาศัยความเหมือนที่อยู่ในจินตนาการอยู่ด้วยเสมอ เพราะถ้าหากไม่มีการจินตนาการเกี่ยวกับความเหมือนของสัญญาณเรื่องเพศต่างๆ กับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเหล่านั้นอยู่ในจิตใจแล้ว มนุษย์จะไม่สามารถที่จะแยกแยะว่าสิ่งใดเหมือนหรือแตกต่างกับสิ่งใดในเรื่องเพศได้เลย การใช้ความรู้เรื่องเพศมาอธิบายเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นจะมีความแตกต่างกันทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องมีการให้อำนาจแก่เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศในลักษณะที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับสัญญาณบางอย่างที่มีฐานะเป็นวัตถุแห่งความรู้เรื่องทางเพศเหล่านั้นด้ผ่านการจินตนาการภายในจิตใจเพื่อให้เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นสามารถสร้างความแตกต่างหรือเหมือนกันได้ เพราะถ้าเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องเพศนี้ไม่ได้ครอบครองอำนาจของการสร้างให้เหตุการณ์ในอดีตหรือสัญญาณต่างๆ ที่ถูกระบุว่าเป็นความรู้เรื่องเพศถูกแสดงขึ้นอีกครั้งผ่านความเหมือนในจินตนาการแล้ว หลังจากนั้นจะไม่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศที่จะเกิดขึ้นเหมือนหรือคล้ายกับเหตุการณ์หรือสัญญาณที่ถูกกำหนดอยู่ก่อนหน้านั้นเกิดขึ้นได้เลย การบังคับใช้ความรู้เรื่องเพศกับเหตุการณ์เหล่านั้นก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ อำนาจในการระลึกนี้จึงได้แฝงนัยของความเป็นไปได้ในการเป็นสาเหตุให้เหตุการณ์เรื่องเพศสองเหตุการณ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หนึ่งกับสัญญาณเรื่องเพศปรากฏขึ้นเสมือนกับมีความคล้ายคลึงกัน โดยหากปราศจากการจินตนาการภายในจิตใจนี้ก็จะไม่มีความเหมือนระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นได้เลยและความรู้เรื่องเพศต่างๆ ก็ไม่สามารถใช้ในการกำหนดหรือบังคับใช้ต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นได้เช่นเดียวกันด้วย

4. ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น

ความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งมีความแตกต่างจากคุณลักษณะของภาษาที่ปรากฏในช่วงเวลาปัจจุบันอย่างมาก โดยความรู้เรื่องเพศไม่ว่าจะมาจากกฎหมาย ตำราพรหมชาติ และตำราพุทธศาสนา ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับภาษาที่มีคุณลักษณะเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งได้ส่งผลให้ความรู้เรื่องเพศในสมัยนั้นมีความแตกต่างไปจากความรู้เรื่องเพศในสมัยปัจจุบันเช่นเดียวกันไปด้วย โดยคุณลักษณะของภาษาที่ส่งผลต่อการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมี 3 ประการซึ่งมีความสัมพันธ์ร่วมกันคือ 1) ภาษาสะท้อนความคิดเหมือนกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเอง 2) ภาษากับความรู้อีกทอดประสานกันอย่างเข้มงวด และ 3) ภาษาและความสัมพันธ์กับเวลา

1. ภาษาสะท้อนความคิดเหมือนกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเอง (language represents thought as thought represent itself)

เนื่องจากความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถูกถ่ายทอดผ่านระบบภาษาที่มีคุณลักษณะเฉพาะของมันเองในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งแตกต่างกับระบบภาษาในช่วงเวลาต่อมา ดังนั้นจึงส่งผลให้ความรู้เรื่องเพศมีคุณลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลาต่อมาไปด้วย โดยคุณลักษณะประการแรกที่ปรากฏขึ้นคือ ความสัมพันธ์ของภาษาที่สะท้อนความเป็นจริงในตัวของมันเองต่อความรู้เรื่องเพศโดยเฉพาะการสื่อสารด้วยการพูดที่จะมีลักษณะเฉพาะตัวตามไปด้วย

คุณลักษณะของภาษาที่สะท้อนความคิดเช่นเดียวกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเองนั้นได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศสะท้อนความคิดเรื่องเพศอย่างเข้มงวดไปด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะพบว่าการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การพูดให้สัญญาเกี่ยวกับการมอบลูกสาวให้เป็นเมียแก่ผู้ใดหรือมอบลูกให้อยู่ในการเลี้ยงดูของใคร การกล่าวสัญญาหรือสาบานของชายในเรื่องของการรับเลี้ยงหญิงเป็นเมีย หรือข้อบังคับในการห้ามพูดคำหยาบเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เข้มงวดนั้นล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากคุณลักษณะของภาษาที่สะท้อนความคิดอย่างเข้มงวดเช่นนี้ทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น การกล่าวขานของนางบัวคลี่ให้แก่ขุนแผนในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นต้น

ให้น้องออกมาจ่ายอมให้	พี่จะได้เอาไว้เป็นกรรมสิทธิ์
จะกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูเป็นคู่ชีวิต	เจ้าไม่คิดถึงแล้วก็แล้วไป
ครานั้นจึงโฉมเจ้าบัวคลี	จะถึงสิ้นชีวิตประสิทธิ์ให้
พลั้งปากหากแก้งประทัดไป	ฉันยอมให้ละตามความคิด

(จากบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, 2555, น.465)

ด้วยหลักการของภาพตัวแทน (representation) ที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ทำให้ภาษามีอำนาจในการสะท้อนตัวของมันเองจากภายในโดยปราศจากการให้ความหมายจากภายนอกใดๆ ทุกคำพูดหรือข้อเขียนสะท้อนความคิดจากภายในจิตใจเสมอเพื่อที่จะทำให้ตัวมันสามารถทำการจัดวางตัวของมันเองที่ละส่วน รวมทั้งสามารถทำการสลับสับเปลี่ยนตัวของมันเองโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ได้ และเนื่องด้วยหลักการทำงานของภาพตัวแทนนี้เองที่ทำให้ภาษาคือการแสดงและบ่งชี้ความคิดจากภายในตัวมันเองเสมอ ภาษาที่ถูกพูดหรือเขียนได้ทำหน้าที่ในการสะท้อนความคิดโดยตรงจากตัวของมันเองในลักษณะที่โปร่งใสอย่างมาก ดังนั้นเมื่อภาษาถูกพูดออกจากใครจึงแสดงถึงสิ่งที่คนผู้นั้นคิดเสมอ โดยจะสามารถเห็นได้จากกัญญาพจน์ลักษณะพิสุจน์คำน้ำลวยเพลงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ภาษาได้แสดงคุณลักษณะของความโปร่งใสซึ่งสะท้อนความคิดของผู้พูดได้โดยตรงโดยปราศจากความคลุมเครือที่อยู่คั่นกลางจากตัวของภาษาเอง(หนังสือเรื่องกัญญาพจน์ไทยเล่มที่ 2, 2439, น.82-3)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากคุณลักษณะที่ภาษาสะท้อนความคิดของมันเองอย่างโปร่งใสนี้ส่งผลเด่นชัดกับการสื่อสารด้วยการพูดซึ่งหมายความรวมถึงการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศในกรณีใดๆ ก็ตามซึ่งถือว่าการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศออกมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่พ่อแม่ให้สัญญาว่าจะยกลูกสาวให้เป็นเมียแก่ชายหรือยกลูกให้ผู้อื่นนำไปเลี้ยง การสัญญาหรือสาบานของชายว่าจะรับหญิงใดเป็นเมีย หรือการงดเว้นการพูดคำหยาบเกี่ยวกับเรื่องเพศเพราะจะส่งผลเสียที่มีลักษณะเป็นบาปต่อผู้พูดคำหยาบนั้นล้วนแล้วแต่มาจากคุณลักษณะของภาษาที่จะสะท้อนความคิดอย่างโปร่งใสเช่นนี้ทั้งสิ้น

คุณลักษณะของการพูดที่แสดงความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยตรงนี้แตกต่างจากระบบภาษาที่ถูกใช้ในการสื่อสารยุคปัจจุบันนี้ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษาพูดในลักษณะที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือเหมือนกับภาษาเขียน เนื่องจากคำพูดนั้นเป็นสิ่งที่ล่องลอยและไม่สามารถปรากฏเป็นหลักฐานในเชิงประจักษ์ได้ยกเว้นจะมียานบุคคลยืนยันการพูดนั้น โดยเมื่อเทียบระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียนแล้วจะพบว่าการเขียนจะแสดงความชัดเจนในการตกลงและการสัญญาผ่านการเขียน

จะเป็นที่ยอมรับของคนในสมัยปัจจุบันมากกว่าการพูดสัญญาหรือสาบาน โดยจะพบเห็นการทำหนังสือสัญญาที่ต้องทำการลงชื่อหรือมีการลงลายมือเพื่อแสดงให้เห็นถึงการยอมรับข้อตกลงเป็นหลักฐานให้สามารถเห็นในเชิงประจักษ์ได้โดยทั่วไปในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยหลักการเช่นนี้เราสามารถพบเห็นได้จากการทำสนธิสัญญา ข้อตกลง หรือนิติกรรมสัญญาต่างๆ ในทางกฎหมายแม้แต่ในเรื่องเพศ เช่น การจดทะเบียนสมรสหรือการจดทะเบียนหย่าของคู่สามีภรรยา เป็นต้น

แต่คุณลักษณะประการนี้ของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นถือว่ามีความแตกต่างจากคุณลักษณะของภาษาในยุคปัจจุบันอย่างมาก โดยในช่วงเวลานั้นการสื่อสารเกี่ยวกับการตกลงเรื่องเพศต่างๆ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักการในเชิงประจักษ์ใดๆ เพื่อที่จะใช้เป็นข้อตกลงในการยอมรับกรณีที่มีการทำสัญญาใดๆ ที่เป็นหลักฐานอย่างเช่นการลงชื่อหรือประทับลายมือลงไป การสื่อสารผ่านการเขียนหรือหนังสือสัญญาใดๆ นอกจากนี้ยังถือว่าไม่มีความจำเป็นแต่จะต้องอาศัยพยานในพิสูจน์ความจริงในการพูดให้สัญญาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากกระบวนการพิสูจน์ความจริงนั้นสามารถทำได้ผ่านหลักของการดำเนินน้ำลุ่มไฟดั่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น โดยจะพบการยอมรับการให้สัญญาเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านข้อกำหนดในทางกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น เมื่อชายได้สัญญาว่าจะเลี้ยงดูหญิงเป็นเมียแต่ไม่ได้ทำ ถือว่ามีโทษ เพราะไม่กระทำตามสัญญาที่ให้ไว้ หรือถ้าพ่อแม่รับปากจะยกบุตรสาวให้เป็นเมียชายใดแล้วถือว่าไม่สามารถบอกเลิกข้อตกลงได้แล้ว โดยกฎหมายลักษณะพัวเมียได้ให้การรับรองและให้ความคุ้มครองการพูดสัญญาเกี่ยวกับเรื่องเพศเช่นนี้ไว้อย่างชัดเจนในมาตราที่ 140 และ 141

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นการให้สัตย์หรือการให้คำสาบานเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เป็นเพียงแค่การพูดโดยไม่ต้องมีแม้แต่การจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านการเขียนจึงมีอำนาจในการสะท้อนความคิดในเรื่องเพศของผู้พูดซึ่งถือว่าเป็นการสะท้อนความจริงไปพร้อมกันไปด้วย ภาษาที่พูดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกแสดงออกผ่านการพูดจึงไม่ใช่เพียงแค่คำพูดลอยๆ อย่างไม่มีหลักฐานที่ต้องถูกตั้งคำถามในบริบทของความน่าเชื่อถือดังเช่นที่คนในยุคปัจจุบันมักทำการตั้งคำถามในความน่าเชื่อถือของคำสัญญาหรือคำสาบานที่เป็นเพียงคำพูดเพียงลมปากเท่านั้น เช่นเดียวกันนี้ด้วยคุณลักษณะของภาษาเช่นนี้ทำให้การพูดคำหยาบเกี่ยวกับเรื่องเพศจึงถือว่ามีความผิดทางศีลธรรมไปด้วย โดยจะสามารถพบว่าการพูดคำหยาบจะสะท้อนถึงให้เห็นถึงการกระทำบาปหรือผิดศีลในตัวของมันเอง โดยจะพบตัวอย่างได้จากคุณธรรมหนึ่งในเจ็ดประการสำคัญที่ส่งผลให้ท้าวสักกะได้มาเกิดเป็นเทพในชั้นดาวดึงส์ที่ปรากฏในตำราจักรวาลที่ปณี(พระสิริมังคลาจารย์, 2548, น.394)

ด้วยคุณลักษณะของภาษาเช่นเดียวกันนี้ได้ส่งผลให้การกล่าวถึงกิจกรรมทางเพศหรือ อวัยวะเพศที่ถูกกำหนดว่าเป็นคำที่หยาบคายจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรพูดโดยตรง การอุปมาอุปไมย กิจกรรมทางเพศหรือที่เรียกว่าบทกวีหรือบทประพันธ์จึงถูกนำมาใช้ในบทละครหรือบทเสภาบางเรื่องในช่วงเวลา นี้เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงคำที่หยาบคายซึ่งจะมีผลทางจริยธรรมแก่ผู้พูดหรือเขียนโดยตรงไปด้วย

จากมุมมองที่มีผลจากคุณลักษณะเฉพาะของภาษาดังกล่าวนี้อาจจะพูดได้ว่าความรู้เรื่อง เพศที่ถูกสร้างขึ้นด้วยระบบภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นไม่ได้ถูกตั้งคำถามในความถูกต้อง ภายในตัวของภาษาเอง โดยคำพูดหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องเพศทำหน้าที่ในการแสดงภาพตัวแทนที่ โปร่งใสของความคิดหรือความรู้เรื่องเพศจากการที่ภาษาทำหน้าที่ในการสะท้อนความคิดเรื่องเพศ เหล่านั้น ดังนั้นจึงไม่ปรากฏว่าพบการตั้งคำถามของคนในสังคมในช่วงเวลานี้ในลักษณะที่ว่าจะตั้ง คำถามถึงความผิดพลาดภายในตัวของภาษาเองในการทำหน้าที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ยกตัวอย่างเช่น การตั้งคำถามว่าทำไมการให้สัญญาของชายที่สัญญาว่าจะรับหญิงเป็นเมียจะต้อง กำหนดให้ชายต้องรับผิดชอบในการพูดของตนเองหนึ่งในสองทางระหว่างการรับหญิงนั้นเป็นเมีย หรือไม่ก็ต้องจ่ายค่าปรับในการผิดคำพูดเสมอ หรือการตั้งคำถามถึงการพูดคำหยาบเกี่ยวกับเรื่องเพศ ว่าจะก่อให้เกิดโทษแก่ผู้พูดในแง่ของบาปกรรมที่ตามมาจากการพูดคำหยาบนั้นจริงหรือไม่ ด้วย แนวทางเช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าภาษาที่ทำการสื่อสารในความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ได้ค้นพบ ความสัมพันธ์อันหนึ่งในตัวของภาษาซึ่งไม่สามารถถูกคิดได้ในตัวของมันเองได้เลย

2. ภาษากับความรู้เรื่องเพศถักทอประสานกันอย่างเข้มงวด

คุณลักษณะประการต่อมาของระบบภาษาที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้เรื่องเพศในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ การถักทอประสานกันอย่างเข้มงวดระหว่างภาษา กับความรู้เรื่องเพศซึ่ง เกิดขึ้นเพราะว่าความรู้เรื่องเพศและภาษานั้นได้แบ่งปันต้นกำเนิดและมีหน้าที่ในแบบเดียวกัน โดย ความรู้เรื่องเพศและภาษาจะทำการสนับสนุน, เสริมเติมและทำการวิจารณ์ซึ่งกันและกัน

การทำงานของความรู้เรื่องเพศและภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถือว่ามี ความสอดคล้องกันเนื่องมาจากทั้งการรู้และการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้นเกิดขึ้นจากการทำการวิเคราะห์ ภายในจิตใจในลักษณะเดียวกันซึ่งจะปรากฏขึ้นด้วยการอ้างอิงจากคุณลักษณะของภาษาประการแรก ที่ว่าภาษาสะท้อนความคิดเช่นเดียวกันกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเอง โดยทั้งการรู้ (ความคิด) และ การพูด (ภาษา) คือการเคลื่อนไหวสองอย่างที่แทบจะเหมือนกันที่เกิดขึ้นในจิตใจขณะทำการพูดและรู้

กล่าวคือทั้งการพูดและการรู้ก็มีกระบวนการทำงานอย่างเดียวกัน การพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านภาษาจึงทำงานเสมือนกับเป็นภาพสะท้อนของความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศภายในจิตใจเสมอ ดังนั้นการประกอบกันของภาษาที่อ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศจึงอาศัยกระบวนการแบบเดียวกันภายในจิตใจ เช่นเดียวกับการทำความเข้าใจหรือการรู้ในความรู้เรื่องเพศต่างๆ ทั้งจากตำราพุทธศาสนา ตำราพรหมชาติ และกฎหมายไทยในช่วงเวลานั้นด้วย

แต่ความแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งระหว่างภาษาและความรู้เรื่องเพศคือ ภาษามีลักษณะที่เป็นความรู้ในรูปแบบที่ไม่ได้แสดงหรือนำความคิดเรื่องเพศออกมาอย่างจริงจัง โดยภาษาจะทำการส่งมอบตัวของมันเองให้ไปสู่อัจฉริยะบุคคลต่างๆ นำทางพวกเขาเข้าสู่ความคิดต่างๆ ซึ่งอาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ และจะเข้าสู่ปัจเจกบุคคลเหล่านั้นไม่ว่าจะด้วยความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม

ขณะที่อีกด้านหนึ่งนั้นความรู้เรื่องเพศจะเปรียบเสมือนกับเป็นภาษาหนึ่งที่ทุกๆ คำได้ถูกทดสอบและทุกๆ ความสัมพันธ์ได้ถูกยืนยันความจริงหรือความถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศไปแล้ว ความรู้เรื่องเพศจึงเป็นการพูดอย่างถูกต้อง ดังนั้นการพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านการใช้ภาษาจึงเป็นความรู้เรื่องเพศเท่าที่คนจะสามารถกระทำได้ โดยศาสตร์ต่างๆ ซึ่งใช้ในการอ้างว่าเป็นความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงหมายถึงภาษาที่พูดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นอย่างดี (well-made languages) เช่นเดียวกับที่ภาษาต่างๆ ก็คือศาสตร์ต่างๆ ที่วางรอเอาไว้สำหรับการทำการทดสอบหรือยืนยันความจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศในลักษณะที่อุปมาคล้ายกับที่ดินถูกที่ไถเอาไว้แต่ยังไม่ได้เพาะปลูก ดังนั้นภาษาที่ถูกใช้อ้างอิงในเรื่องเพศจะถูกอธิบายและถูกตัดสินความถูกต้อง และภาษาเหล่านั้นจะได้รับการจัดการขึ้นมาใหม่ถ้าหากจำเป็น โดยจะพบได้จากกรณีที่ไม่มีภาษาที่อ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศในช่วงเวลานั้นซึ่งทำให้ไม่สามารถใช้ในการอธิบายความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในขณะนั้นได้ เพื่อให้สายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของความรู้เรื่องเพศทั้งหมดถูกทำให้มองเห็นได้ในลักษณะที่มีความชัดเจนทั้งหมดของมันโดยปราศจากการปิดบังหรือข้อบกพร่องใดๆ โดยจะพบตัวอย่างของการสร้างภาษาเกี่ยวกับเรื่องเพศขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ในการอธิบายความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ปรากฏในสังคมขณะนั้นได้อย่างถูกต้องจะพบได้จากกฎหมายไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 2, 2439, น.64-5)

คุณลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างภาษาและความรู้เรื่องเพศนี้ได้นำไปสู่การสร้างพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศอันหนึ่ง โดยภาษาต่างๆ ที่ถูกใช้ในการอ้างอิงเรื่องเพศนั้นคือสิ่งที่หลงเหลือของประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีความน่าเชื่อถือ ในขณะที่ภาษานั้นจะยังคงแสดงความความก้าวหน้าในตัวของมันเองในฐานะที่เป็นสัญญาณที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศที่

มุ่งไปสู่ความสมบูรณ์เสมอ แม้ว่าภาษาจะเป็นความรู้เรื่องเพศที่มีความไม่สมบูรณ์ในตัวของพวกเขาเองก็ตาม เพราะในขณะที่ภาษาจะนำไปสู่ความผิดพลาดในการอ้างอิงกับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศได้ แต่พวกเขาก็ยังได้ทำการบันทึกสิ่งที่ถูกเรียนรู้ในเรื่องเพศเอาไว้ด้วยเช่นเดียวกัน แม้ว่าภาษาได้ให้กำเนิดความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่อาจมีความผิดพลาด แต่ความคิดในเรื่องเพศที่ถูกต้องต่างๆ จะได้รับโอกาสจากการสร้างขึ้นใหม่ของภาษาคู่เช่นเดียวกัน คนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงมีความเชื่อว่าความรู้เรื่องเพศและความเจริญก้าวหน้าของคนในช่วงเวลาที่ผ่านมาพวกเขาได้แฝงอยู่ในคำต่างๆ ของภาษาเท่ากับตัวของเนื้อหาเรื่องเพศที่บรรจุอยู่ในตัวบทต่างๆ เหล่านั้นด้วย โดยจะพบการอ้างอิงภาษาบาลีจากตำราพระธรรมศาสตร์ในบทพระอัยการด้วยความเชื่อที่ว่าประโยคที่เป็นภาษาบาลีที่อ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้นคือความรู้เรื่องเพศในตัวของพวกเขาเองเท่ากับความหมายของประโยคภาษาบาลีเหล่านั้นเมื่อได้ถูกแปลความหมายมาแล้ว(หนังสือเรื่องกฎหมายไทย เล่มที่ 1, 2439, น.224)

ด้วยเหตุที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความเชื่อว่าความรู้เรื่องเพศที่มาจากภาษาบาลีทั้งตำราทางพุทธศาสนา ตำราพรหมชาติ หรือกฎหมายที่เขียนโดยภาษาบาลีอย่างตำราพระธรรมศาสตร์นั้นแสดงถึงภูมิปัญญาของคนในยุคก่อนหน้าและเป็นภาษาที่แสดงความรู้เรื่องเพศที่ถูกเขียนเอาไว้ดีแล้ว ดังนั้นความหมายของการชำระความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้จึงเป็นการกลับไปสู่การอ้างอิงกับภาษาที่ถูกสร้างเอาไว้ก่อนหน้าเพื่อศึกษาว่าความรู้เรื่องเพศที่อยู่ในภาษาเหล่านี้จะใช้ในการอ้างอิงความจริงหรือเหตุการณ์จริงที่เกี่ยวกับเรื่องเพศในช่วงเวลานี้ได้หรือไม่ หากเกิดกรณีที่ภาษาที่ใช้ในการอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นมาก่อนหน้านี้ไม่อาจอ้างอิงกับเหตุการณ์เรื่องเพศที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ได้จะนำไปสู่การสร้างภาษาใหม่ที่ใช้ในการอ้างอิงเรื่องเพศขึ้นมา

คุณลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เรื่องเพศและภาษาในลักษณะนี้ได้นำไปสู่การสร้างภาษาในลักษณะของการสร้างคำ, การสร้างประโยคของภาษาและเสียงของภาษาขึ้นมาจำนวนหนึ่งเพื่อทำให้เกิดโครงการของการสร้างสารานุกรมของศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องเพศปรากฏเป็นโครงข่ายขนาดใหญ่อันหนึ่ง ความรู้เรื่องเพศจากศาสตร์ต่างๆ ทั้งหมดจะถูกทำให้เกิดความเข้ากันในรูปแบบของภาษาภายในพื้นที่ที่ปรากฏขึ้นของคำต่างๆ นั้น โดยการร่วมกันของคำต่างๆ นี้จะทำให้ความรู้เรื่องเพศจากสาขาวิชาต่างๆ ที่กระจัดกระจายไม่เชื่อมต่อกันเกิดการเชื่อมต่อกันผ่านคำต่างๆ ซึ่งในที่นี่จะปรากฏโครงการของสารานุกรมขนาดใหญ่เพื่อทำการอธิบายความรู้เรื่องเพศในลักษณะที่สอดคล้องกันผ่านรูปแบบของการสร้างภาษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันทั้งหมด โดยสามารถพบตัวอย่างของการทำงานของลักษณะของภาษาเช่นนี้ได้จากการเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันของความรู้เรื่องเพศที่พบในกฎหมายหรือบทพระอัยการซึ่งอ้างอิงความรู้เรื่องเพศ

จากพุทธศาสนาและตำราธรรมศาสตร์เป็นหลักในการอ้างอิงทางกฎหมายที่ใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่องเพศต่างๆ นอกจากนี้ยังระบุบทบาทของพราหมณ์ที่จะใช้ความรู้เรื่องเพศจากตำราพราหมณ์ชาติเพื่อใช้ในการประกอบกิจการของพระราชวังหรือกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานะต่างๆ ผ่านความรู้เรื่องเพศจากตำราพราหมณ์ชาติได้ในหมวดของกฎหมายเทียบบาลด้วยเช่นเดียวกัน

3 ภาษาและความสัมพันธ์กับเวลา

ระบบภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องเพศและคุณลักษณะเกี่ยวกับเวลาที่มีรูปแบบแตกต่างจากสมัยปัจจุบันด้วย โดยความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องเพศกับเวลานั้นมีความแตกต่างกันเนื่องจากความสัมพันธ์ที่อ้างอิงจากคุณลักษณะของการประสานกันระหว่างภาษาและความรู้เรื่องเพศที่ได้ถ่ายทอดประสานกันดังที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ โดยการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นอาศัยการจัดวางภาษาและคำต่างๆ ลงในลักษณะของประวัติศาสตร์ของโลกโดยทำการอธิบายว่าภาษาและคำต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้นล้วนแล้วแต่แสดงความเชื่อมต่อกันในฐานะของความรู้เรื่องเพศที่ใช้ในการอธิบายหรืออ้างอิงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคม นอกจากนี้ความรู้เรื่องเพศจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาในลักษณะของการก่อตัวหรือการสะสมความรู้เรื่องเพศอย่างต่อเนื่องผ่านการสร้างคำหรือการจัดวางภาษาในรูปแบบใหม่เพื่อใช้ในการอธิบายเหตุการณ์เรื่องเพศที่ปรากฏขึ้นในสังคม

แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ภาษาที่ใช้ในการอธิบายหรืออ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศได้เปิดเผยภาพตัวตนและคำต่างๆ ที่เปรียบเสมือนส่วนประกอบของความรู้เรื่องเพศจากสาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันและมีการเรียงลำดับอันหนึ่งที่มีกฎต่างๆ ในตัวของพวกมันเองโดยอาศัยวิธีการในการจัดระเบียบภายในและการจัดวางตำแหน่งของคำต่างๆ ในลักษณะเฉพาะของมันเอง รวมทั้งการประกอบร่วมกันของความรู้เรื่องเพศเหล่านี้ไม่ได้ประกอบร่วมกันโดยอาศัยลักษณะของความต่อเนื่องแบบอนุกรมในเชิงประวัติศาสตร์ (a historical series) เช่นเดียวกับที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้พบว่าความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นมาในช่วงเวลานี้ไม่ได้แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้ในการอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องเพศและเวลาในลักษณะที่ต่อเนื่องเป็นเส้นตรงทางประวัติศาสตร์ โดยความรู้เรื่องเพศไม่ได้ถูกจัดวางลงในเส้นตรงของเวลาที่มีลักษณะของความต่อเนื่องและมีลักษณะของการสะสมผ่านช่วงเวลาเหล่านั้น ดังนั้นความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นมาก่อน

หน้าจึงไม่มีลักษณะที่ล้าสมัยหรือโบราณเมื่อเทียบกับความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในภายหลัง ดังที่ถูกอธิบายในช่วงเวลาต่อมาอันเป็นผลจากการอธิบายด้วยลักษณะที่เป็นประวัติศาสตร์จากอนุกรมของช่วงเวลา ความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏขึ้นก่อนหน้าหรือมีลักษณะที่โบราณจึงมีลักษณะเป็นสังขธรรมซึ่งมีความสอดคล้องในทุกยุคสมัย ยกเว้นกรณีที่ความรู้เรื่องเพศที่เกิดก่อนหน้านั้นไม่สามารถอธิบายเหตุการณ์ทางสังคมได้ที่ต้องสร้างความรู้เรื่องเพศเพิ่มเติมขึ้นใหม่ขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายอย่างเหมาะสมเท่านั้น

สำหรับภาษาที่ใช้อธิบายความรู้เรื่องเพศแล้ว เวลาคือรูปแบบที่อยู่ภายในการวิเคราะห์ของภาษาที่ใช้ในการอธิบายหรืออ้างอิงความรู้เรื่องเพศนั่นเอง โดยเวลาไม่ได้เป็นต้นเหตุหรือตัวแปรที่ผลักดันให้ภาษาหรือความรู้เรื่องเพศถือกำเนิดขึ้นซึ่งแตกต่างกับความรู้เรื่องเพศที่อ้างความทันสมัยเป็นเหตุของการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศเข้าสู่รูปแบบใหม่ ยกตัวอย่างเช่นความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับเรื่องของการเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงที่เกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นการศึกษาภาษาหรือความรู้เรื่องเพศจะให้ความสนใจไปที่การศึกษาการจัดระบบแบ่งประเภท (typologies) ด้วยการสร้างคำและการจัดเรียงของประโยคของคำในเรื่องเพศซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทตามประเภทของสิ่งที่ถูกกำหนดในเรื่องเพศ เช่น เมียประเภทต่างๆ หรือสถานะของผู้ชายและผู้หญิง เช่น พ่อ แม่ ลูกสาวหรือลูกชายที่ถูกแบ่งเป็นหลายประเภท แทนการให้ความสนใจไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ต่างๆ ของมนุษย์ตามคุณลักษณะทางเพศต่างๆ ที่เป็นการอธิบายในเชิงเหตุผลหรือความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องตามช่วงเวลาในลักษณะที่เป็นอนุกรมทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ (function) ตามแบบของสาขาชีววิทยาหรือความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างเช่นความสามารถในการผลิตในแต่ละบุคคลหรือแรงงาน (labour) ตามแบบของความรู้จากทางเศรษฐศาสตร์ก็ตาม

โดยภาษาซึ่งใช้ในการอธิบายในเรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่ได้เชื้อเพลิงหลักการภายในของเวลาหรือความเป็นประวัติศาสตร์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของภาษาเหล่านั้น แต่ภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องเพศในช่วงเวลานี้ได้ทำหน้าที่ในการเปิดเผยสัญญาณที่เป็นวัตถุของความรู้ในเรื่องเพศ ภาพตัวแทนต่างๆ และองค์ประกอบต่างๆ ของพวกมันในลำดับเชิงเส้นตรงอย่างง่าย ๆ อันหนึ่งคล้ายการจัดเรียงขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันและถูกเชื่อมต่อกันจำนวนหนึ่งที่ใช้ในการอ้างอิงเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคม

โดยสรุปแล้วเวลาถูกกำหนดให้อยู่ภายในตัวของภาษาที่ใช้ในการอ้างอิงเรื่องเพศเองและไม่ถูกกำหนดจากภายนอกโดยลักษณะของความเป็นประวัติศาสตร์ (historicity) แต่ภาษาที่ใช้ในการ

อ้างอิงเรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้จัดการให้เวลาอยู่ภายในการจัดระบบของคำต่างๆ ของพวกมันในรูปแบบของการต่อเนื่องเชิงลำดับของคำที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลง ในประวัติศาสตร์ของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ ความพยายามในการสร้างคำ หรือระบบของภาษาที่อ้างอิงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

เนื่องจากคุณลักษณะของภาษาที่ถูกใช้อธิบายเรื่องเพศและความรู้เรื่องเพศได้เชื่อมโยง กันอย่างแยกไม่ออกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ส่งผลให้เวลาถูกกำหนดให้มีความสัมพันธ์ให้อยู่ ภายในความรู้เรื่องเพศด้วยเช่นเดียวกัน โดยความรู้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นไม่ได้ถูกทำให้ ขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องของช่วงเวลาหรือความเป็นประวัติศาสตร์ที่เวลาเป็นปัจจัยที่ผลักดันความรู้ เรื่องเพศจากภายนอกในแง่ของความต่อเนื่องหรือการสะสมของช่วงเวลาที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงใน ตัวของความรู้เรื่องเพศ ดังนั้นในช่วงเวลานี้ความรู้เรื่องเพศและภาษาที่ใช้ในการสร้างความรู้เรื่องเพศ จึงไม่มีลักษณะของความล้ำสมัยหรือโบราณ รวมทั้งไม่มีการให้คำอธิบายความรู้เรื่องเพศในแง่ของ ความทันสมัยหรือก้าวหน้าในช่วงเวลานี้ด้วย

แต่ในทางตรงข้าม เวลาได้กลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดให้อยู่ภายในภาษาที่ใช้ในการ อธิบายเรื่องเพศและความรู้เรื่องเพศ โดยเวลาได้กลายเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในการจัดประเภทของ คุณลักษณะที่เกี่ยวกับเพศที่อยู่ในรูปของตารางหรือถูกควบคุมให้อยู่ภายในพื้นที่หนึ่ง กล่าวอีกอย่าง หนึ่งคือเวลาไม่ได้เป็นตัวแปรที่ผลักดันให้ความรู้เรื่องเพศเกิดความเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (ยกตัวอย่างเช่น หลักของการวิวัฒนาการของร่างกายหรืออวัยวะต่างๆ ของมนุษย์แบบดาร์วิน หรือ หลักการปฏิวัติของสังคมแบบวัตถุนิยมเชิงวิภาษแบบมาร์กซ์) แต่การเปลี่ยนแปลงของเวลาจะเกิดขึ้น ภายในตารางหรือพื้นที่อันเนื่องมาจากคุณลักษณะของสัตว์โลกซึ่งรวมถึงมนุษย์ด้วยนั้นที่มีความ แตกต่างกันในตารางการจัดระบบแบ่งประเภท (typologies) ยกตัวอย่างจากความรู้เรื่องเพศจาก ตำราพรหมชาติจะทำการกำหนดช่วงเวลาที่มนุษย์ที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนดนั้นจะมีเคราะห์ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าเวลาเป็นตัวแปรที่ได้ถูกกำหนดให้อยู่ภายในคุณลักษณะของการจัดแบ่งประเภท เวลาที่ แต่ละบุคคลจะพบเคราะห์ดีหรือเคราะห์ร้ายจะขึ้นอยู่กับประเภทของวันเดือนปีเกิดซึ่งแสดง คุณลักษณะที่ถูกกำหนดในตารางซึ่งจะเป็นภาพตัวแทนของดาวดวงหนึ่งซึ่งมีระยะเวลาตายตัวในการ โคจรหรือการเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ซึ่งจะเข้าใกล้กับดวงดาวต่างๆ ที่ถูกระบุว่าเป็นมิตรหรือเป็นศัตรู เวลาจึงถูกแสดงต่อปัจเจกบุคคลภายในการจัดแบ่งประเภทที่ถูกกำหนดให้ได้เจอกับเคราะห์ดีหรือ เคราะห์ร้ายในช่วงเวลาที่ได้ถูกกำหนดเอาไว้แล้วเท่านั้น

เช่นเดียวกันนี้ ความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในตำราพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก็แสดงเวลาในลักษณะที่อยู่ภายในพื้นที่หรือเป็นคุณลักษณะที่ถูกกำหนดให้อยู่ภายในความรู้เรื่องเพศ ผ่านการจัดระบบแบ่งแยกประเภท โดยจะพบตัวอย่างได้จากตำราชื่อว่าโลกบัญญัติที่เป็นตำราพุทธศาสนาเล่มหนึ่งที่ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของเวลาที่อยู่ภายในพื้นที่และคุณลักษณะเฉพาะของการจัดแบ่งประเภทของสัตว์โลกหรือมนุษย์ที่อาศัยในภพภูมิหรือทวีปต่างๆ โดยเวลาหรืออายุของสัตว์โลกประเภทต่างๆ จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่ถูกจำแนกเป็นประเภทนั้นๆ และขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในแต่ละพื้นที่นั้นด้วย

บทที่ 5

รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึง ช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ความรู้เรื่องเพศสังคัมไทยที่อาศัยความรู้ทางศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เป็นหลักในการควบคุมเรื่องเพศของคนในสังคมเริ่มพบกับ การเปลี่ยนแปลงจากการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่มีหลักการแบบมนุษยนิยม(Humanism)ซึ่งเป็นหลักปรัชญาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของความรู้ต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับชีวิตและความสุขของมนุษย์ในชาตินี้มากกว่าความสุขในชีวิตหลังความตาย เช่น การแสวงหาความต้องการของมนุษย์ตามหลักการของวิชาเศรษฐศาสตร์ตะวันตก, การอธิบายคุณลักษณะทางเพศตามธรรมชาติของมนุษย์ด้วยความรู้วิทยาศาสตร์สาขาชีววิทยาที่ศึกษาร่างกายมนุษย์แทนการอธิบายเรื่องเพศผ่านหลักศาสนาและให้คำอธิบายเรื่องเพศจากคุณลักษณะของมนุษย์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติแบบวิทยาศาสตร์มากกว่าสิ่งมีชีวิตที่ถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติ (the supernatural) รวมทั้งการยกย่องความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ของมนุษย์ตามหลักของแนวคิดเสรีนิยมและหลักการเมืองการปกครองประชาธิปไตยตามแบบตะวันตก โดยคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้เริ่มปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้และทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเมื่อพ.ศ.2475 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดในบริบทสังคมไทยที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกอย่างชัดเจนที่สุด

การเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากต่างประเทศได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลังจากการเริ่มมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้นของกลุ่มประเทศจากโลกตะวันตกอย่างอังกฤษ อเมริกาและฝรั่งเศส โดยสังคมไทยได้พบกับการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมอันเป็นผลมาจากการตกลงทำสนธิสัญญาทางเศรษฐกิจหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงพ.ศ.2398 กับประเทศอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้ความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นมา โดยจะพบการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความรู้จากตะวันตกมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลาต่อมาโดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ที่เริ่มพบการปรากฏขึ้นของสถาบันแบบใหม่เช่น สถาบันชาติ, สถาบันทหาร, สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันการศึกษา ขณะที่สถาบันที่มี

อำนาจอยู่เดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มลดอำนาจลงได้แก่ สถาบันกษัตริย์ สถาบันศาสนา พราหมณ์ รวมถึงสถาบันพุทธศาสนาที่หายไปในฐานะของสถาบันที่ทำการกำหนดความรู้เรื่องเพศ ขณะที่สถาบันกฎหมายและสถาบันครอบครัวที่ปรากฏอยู่เดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มปรับตัว มากยิ่งขึ้นให้เข้ากับความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ในช่วงเวลานี้

แนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)ที่ได้รับมาจากตะวันตกเริ่มปรากฏความสำคัญใน สังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา โดยหลังการเปลี่ยนแปลงสังคมอันเนื่องมาจากการมีอิทธิพล ของความรู้จากตะวันตกซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้เรื่องเพศจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ให้มีลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้นผ่านความรู้ทางชีววิทยาและความรู้ทางเศรษฐกิจแบบเสรี นิยมแบบตะวันตกที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิในการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตได้ทัดเทียมกับ ผู้ชายมากยิ่งขึ้น การเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากโลกตะวันตกที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ได้เข้ามามีอิทธิพลสำคัญในการต่อสู้กับความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่อาศัย ความรู้ทางศาสนาพุทธและพราหมณ์ในการกำหนดความเป็นหญิง-ชายและความสัมพันธ์ของคนใน สังคมไทย นอกจากนี้การปรากฏขึ้นของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกยังได้ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในความรู้เรื่องเพศทั้งหมดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแบบเดิมให้เข้าสู่ การจัดระเบียบในรูปแบบใหม่ซึ่งสอดคล้องความรู้เรื่องเพศที่ได้รับมาจากสังคมตะวันตกซึ่งเน้น ความสำคัญของมนุษย์เป็นศูนย์กลางตามแบบมนุษยนิยมอีกด้วย

การศึกษารูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 ถึงช่วงของการ เปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ระบอบประชาธิปไตย(ประมาณพ.ศ.2398 ถึง ประมาณ พ.ศ.2475) สามารถแบ่งได้ดังนี้

รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (ประมาณ พ.ศ.2398 - ประมาณ พ.ศ.2475)

จากการรวบรวมเนื้อเพลงประเภทต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงช่วงเวลาของการ เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นมีเพลงไทยประเภทต่างๆ ที่ถูกแต่งขึ้นใน ช่วงเวลานี้คือ เพลงไทยเดิมคือ เพลงเถาและเพลงตับ ขณะที่เพลงไทยสากลประเภทเพลงละครร้อง กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงเวลานั้นด้วย

ผู้วิจัยได้เลือกบทละครหรือบทเสภาที่ใช้เป็นเนื้อร้องในเพลงไทยเดิมประเภทเพลงเถา จำนวน 7 เรื่องคือ

1. บทละครเรื่องเงาะป่า
2. บทละครเรื่องเรื่องศกุนตลา
3. บทละครเรื่องเรื่องสาวตรี
4. บทละครเรื่องพระร่วง
5. บทเสภาเรื่องพญาราชวังสัน
6. บทละครเรื่องท้าวแสนปม
7. บทละครแปลเรื่องเวนิสวานิช

นอกจากนี้ได้ทำการเลือกเนื้อร้องจากเพลงไทยเดิมประเภทเพลงตับอีกจำนวน 6 เพลง คือ

1. เพลงตับเรื่องพระยาแกรก
2. เพลงตับเรื่องพระยาโคตรบอง
3. เพลงตับเรื่องความพยาบาล
4. เพลงตับเรื่องตาโบลวอง(Tableaux Vivants)
5. ตับเพลงสวัสดิรักษา
6. เพลงตับเรื่องนิตราชาคริต ตอนนางนอชาดอลแต่งตัวเข้าพิธีแต่งงาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการเลือกเพลงไทยสากลประเภทบทละครร้องหรืองานนิพนธ์ อื่นๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นเนื้อเพลงขับร้องจำนวน 16 เรื่องด้วยกัน นั่นคือ

1. เพลงบทละครเรื่องเรื่องขวดแก้วเจียรไน
2. เพลงบทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า
3. เพลงบทละครเรื่องเรื่องพระลอ
4. เพลงบทละครเรื่องเรื่องตุ๊กตายอดรัก
5. เพลงบทละครเรื่องเรื่องอินากพระโขนง
6. บทกลอนละครเรื่องหอมด่าดิน
7. บทละครเรื่องเรื่องพระร่วง
8. บทละครเรื่องเรื่องพระเกียรติรถ
9. บทละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย
10. บทละครพูดสลักรำเรื่องวิวาท์พระสมุท

11. บทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง
12. โคลงสุภาษิตนักรบโบราณ
13. บทละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ภาคต้น
14. เพลงบทละครร้องเรื่องเหมาะทำคว่าเหลว
15. เพลงบทละครเรื่องโรสิตา
16. เพลงบทละครร้องเรื่องขอบรั้วริมวัง

จากการศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายจากบทเพลงและวรรณกรรมที่ถูกนำมาใช้เป็นเนื้อเพลงขับร้องทั้งประเภทเพลงไทยเดิมและเพลงไทยสากลที่ถูกแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ.2475 นั้นสามารถแบ่งผลการศึกษาได้ดังนี้

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่าง ๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่าง ๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่าง ๆ
<p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ</p> <p>1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้และซื้อขายได้ 5) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง <p>1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) หญิงงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) หญิงที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) หญิงใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) หญิงที่สามัคคี 3.3) หญิงที่มีความกล้าหาญ 3.4) หญิงที่มีความเสียสละ 	<p>2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ</p> <p>2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ - การขาดหายไปของชายในฐานะวัตถุที่เป็นของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์ <p>2.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ชายงามทางร่างกาย <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ผู้ชายรูปร่างกำยำสมชาย 1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย 2) ชายที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) ชายใจงาม <ol style="list-style-type: none"> 3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) ชายที่ให้อภัย 3.3) ชายที่มีความกล้าหาญ 3.4) ชายที่มีความสามัคคี 3.5) ชายที่มีความเสียสละ 3.6) ชายที่มีความอดทน 3.7) ชายที่มีวินัย 3.8) ชายที่มีความกรุณาปราณี

<p>4) หญิงร่ำรวย</p> <p>1.1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การปรากฏขึ้นของอวัยวะเพศหญิงหรือ ‘ของสงวน’ 2) การปรากฏขึ้นของอาชีพนางบำเรอหรือหญิงนครโสเภณี 3) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย 	<p>4) ชายชาติทหาร</p> <p>5) ชายร่ำรวย</p>
<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง - การหายไปของผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวารสู่สถานะคนรับใช้ 	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูกสาว <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การตอบแทนบิดามารดา <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของการเชื่อฟังบิดามารดา - การหายไปของผู้ชายในสถานะพี่น้อง
<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่ 	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิง</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเป็นผู้รักเรียน 2) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้าง

<p>สาธารณะ</p> <p>2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว</p> <p>3) เียงอายุต่อผู้ชายน้อยลง</p> <p>4) เก่งการบ้านการเรือนซึ่งเพิ่มเติมการรักการเรียน</p> <p>5) มีความเรียบร้อย</p> <p>- การหายไปของความเียงอายุในที่สาธารณะ</p> <p>- การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์</p> <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <p>1) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน</p> <p>2) หญิง-ชายสามารถอยู่กันตามลำพังได้</p> <p>3) ความหมายใหม่ของคำว่าชู้</p> <p>1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) ตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทพเทวดาในการดลบันดาลการเป็นเมีย-ผัว</p> <p>2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง 'เมีย' และ 'มิตร'</p> <p>3) การปรากฏขึ้นของความสมัครใจเป็นเมีย</p>	<p>ความสัมพันธ์กับผู้หญิง</p> <p>- การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์</p> <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิงในสถานะคู่รัก</p> <p>1) ความสัมพันธ์ที่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์หลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน</p> <p>2) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้</p> <p>3) ความหมายใหม่ของคำว่าชู้</p> <p>4) สามารถเลิกความสัมพันธ์แบบคู่รักได้</p> <p>2.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <p>1) ผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) รับฟังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิง</p> <p>3) ดูแลเมีย</p> <p>- การหายไปของชายชู้</p>
--	--

<p>4) การแบ่งประเภทของเมียโดยอาศัยความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเป็นหลัก</p> <p>4.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี</p> <p>4.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>4.3) คุณลักษณะของเมียแต่งและเมียชู้ที่สัมพันธ์กับความ เป็นเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>4.4) ‘เมียเดียวเท่านั้น’: ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย</p> <p>- การหายไปของความหมายของหญิงชู้แบบเดิม</p>	
<p>1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิงหรือชายในฐานะสหาย</p>	<p>2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชายหรือหญิงในฐานะสหาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผูกพันด้วยความชอบ 2) ผู้ชายเป็นสหายกับผู้หญิงได้ 3) สหายสามารถแข่งกันได้
<p>ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 4) สถาบันกฎหมาย 5) สถาบันทหาร 	

- 6) สถาบันครอบครัว
- 7) สถาบันการศึกษา
- 8) สถาบันศาสนาพราหมณ์
- การหายไปของสถาบันพุทธศาสนา

**ตาราง 3 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ
ในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัชกาลที่4 จนถึง
ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง**

1. การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ

การศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายแบ่งออกเป็นรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในเวลานี้สามารถแบ่งได้เป็นสามส่วนคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของวัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง และ 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย โดยเป็นคุณลักษณะต่างๆ ของผู้หญิงที่ปรากฏจากบทละคร ร้องหรือบทเพลงประเภทต่างๆ ที่ได้กล่าวมาได้ดังนี้

1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ

การปรากฏตัวขึ้นของผู้หญิงในฐานะที่เป็นวัตถุ(objects)นั้นยังคงปรากฏคุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะวัตถุเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2 ประการคือ ผู้หญิงในฐานะที่เป็นทรัพย์สิน และผู้หญิงในฐานะที่เป็นหญิงงาม ขณะที่คุณลักษณะซึ่งเพิ่มเติมขึ้นมาในช่วงเวลานี้คือ ผู้หญิงได้ปรากฏตัวขึ้นในฐานะของวัตถุทางเพศซึ่งเป็นผลจากการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกโดยเฉพาะความรู้จากสาขาชีววิทยา(Biology)

1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ไปจนถึงช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้นพบว่า ผู้หญิงยังคงมีสถานะเช่นเดียวกับทรัพย์สินเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่มีลักษณะที่ยังคงเดิมและเปลี่ยนแปลงไปในหลายรูปแบบด้วยกัน โดยรูปแบบของผู้หญิงที่มีสถานะทรัพย์สินที่ยังคงมีความต่อเนื่องจากช่วงเวลาก่อนหน้านี้นี้คือ 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้และซื้อขายได้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวและสถาบันกษัตริย์ยังคงมีอำนาจอยู่ในช่วงเวลานี้ แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงภายในคุณลักษณะเช่นนี้ได้ปรากฏขึ้นในลักษณะของข้อจำกัดของการแลกเปลี่ยนของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้นต้องผ่านความสมัครใจของผู้หญิงที่ได้ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน โดยผู้หญิงกลายเป็นองค์ประธานร่วมกันกับพ่อแม่, สามีย และพระมหากษัตริย์ในการร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็นทรัพย์สินด้วยเพื่อจะถูกใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายนั้นด้วย การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกซึ่งให้แสดงแนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)ซึ่งให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ต่างๆ ซึ่งจะพบเริ่มพบการเรียกร้องอิสระในการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพของหญิง รวมทั้งให้ความสำคัญกับความสมัครใจของผู้หญิงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยส่งผลให้สถานะวัตถุที่เป็นทรัพย์สินที่มีค่าของหญิงแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้รับการเปลี่ยนแปลงและถูกยกเลิกไปในที่สุด

1) ทรัพย์สินที่มีค่าของพ่อแม่

คุณลักษณะที่ผู้หญิงมีฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีค่าของพ่อแม่ นั้นเป็นคุณลักษณะที่ยังคงปรากฏต่อเนื่องมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบว่าผู้หญิงยังมีฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่โดยที่ตัวของพ่อแม่เองนั้นต้องทำหน้าที่ปกป้องดูแลอย่างดีที่สุด แต่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความสมัครใจ ความมีอิสระและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะทรัพย์สินที่มีค่าของพ่อแม่ซึ่งเกิดจากรู้เรื่องเพศแบบเดิม โดยความสมัครใจที่ปรากฏขึ้นนี้เองที่ทำหน้าที่ให้ผู้หญิงสามารถต่อรองในการส่งมอบตนเองแทนที่ผู้หญิงจะเป็นทรัพย์สินของพ่อแม่ที่ไม่สามารถขัดขืนได้ดังเช่นในช่วงของสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การส่งมอบผู้หญิงให้แก่ผู้ชายในการสู่ขอแต่งงานโดยความต้องการของพ่อแม่จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้

หากขาดความสมัครใจของผู้หญิงที่เป็นลูกเองด้วย ในกรณีที่ผู้หญิงมีคนรักอยู่แล้วอาจเกิดการหนีตามชายอื่นไปได้ ยกตัวอย่างเช่นในกรณีของนางลำหับและ ชมพลาในเรื่องเงาะป่า ในกรณีที่บิดามารดาไม่อนุญาตให้แต่งงานกับชายคนรัก นอกจากนี้ผู้หญิงก็อาจหนีตามชายคนรักนั้นไปได้เช่นกัน โดยพบตัวอย่างได้จากที่นางบัวผันหนีจากบิดาเพื่อไปอยู่กับพญาราชवंสสัน โดยพญาราชवंสสันได้ให้นายขวัญ ซึ่งเป็นลูกมารับนางบัวขวัญไปจากเรือนในบทเสภาเรื่องพญาราชवंสสันเป็นต้น

มาพบปะปราศรัยกับนายขวัญ

แล้วส่งห่อผ้าพลันให้แก่พี่

จึงชวนกันอย่างเอื้องจรัส

นายขวัญผู้รักดีนำทางจร

ถึงเวลาคลาไคลแสนใจหาย

แม่โฉมฉายจึงทอดอุทัยถอน

ฝ่ายนายขวัญเร่งพลันให้นางจร

ฝ่ายบังอรเดินไปร้องไห้พลาฯ

(จาก บทเสภาเรื่องพญาราชवंสสัน, 2516, น.156)

2) ทรรศนคติของพระมหากษัตริย์

ในช่วงเวลานี้ผู้หญิงยังคงถือว่าเป็นทรรศนคติของกษัตริย์ที่จะทำการครอบครองหรือมอบให้แก่ใครก็ได้เมื่อเห็นว่าสมควรซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของสถาบันกษัตริย์ซึ่งยังคงมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยช่วงเวลานี้ผ่านการควบคุมผู้หญิงในฐานะทรรศนคติ แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในของผู้หญิงที่เป็นสิ่งมีค่าของกษัตริย์นั้นคือการขัดขืนทางจิตใจหรือที่เรียกว่าความไม่สมัครใจซึ่งเกิดขึ้นขัดแย้งกับฐานะที่ผู้หญิงเป็นวัตถุซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะทางร่างกาย ดังนั้นเมื่อร่างกายของผู้หญิงยังคงถูกครอบครองโดยกษัตริย์แต่จิตใจไม่มีความสมัครใจในการได้เสียกับกษัตริย์ซึ่งเป็นชายแล้ว สิ่งที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกคือ ‘การข่มขืน’ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ร่างกายของผู้หญิงถูกครอบครองโดยผู้ชาย แต่ขาดความสมัครใจของฝ่ายหญิง การปรากฏขึ้นของการขัดขืนต่ออำนาจของผู้หญิงนี้ได้รับการสถาปนาตัวตนขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันกษัตริย์เริ่มลดอำนาจที่มีต่อการครอบครองผู้หญิงในฐานะของวัตถุและผู้หญิงเริ่มปรากฏสู่สถานะมนุษย์มากขึ้นทัดเทียมกับชายหรือกษัตริย์ โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีผู้หญิงที่ขัดขืนในโลกแห่งความจริงแต่ไม่ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับช่วงเวลานี้เนื่องจากขัดกับความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่ให้อำนาจกษัตริย์สูงสุดเช่นเดียวกับเทพซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงซึ่งเป็นมนุษย์ธรรมดา การได้รับอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความสมัครใจของผู้หญิงในฐานะของมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกับกษัตริย์ได้ทำให้เกิดการสถาปนาตัวตนของผู้หญิงที่สามารถขัดขืนอำนาจของกษัตริย์ได้ในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยการสถาปนาของผู้หญิงที่ขัดขืนอำนาจของกษัตริย์ได้ถูกแสดงผ่านการ

ข่มขืนของกษัตริย์ที่มีต่อผู้หญิงที่ได้ปรากฏขึ้นในบทละครเรื่องขอบรรวีรัมวัง โดยพระเจ้าสาปไตย กำลังมีความมุ่งหมายจะมีเพศสัมพันธ์กับเจ้าหญิงวารุณีโดยขาดการสมัครใจของฝ่ายหญิงเอง

- (สาปไตย) เจ้ารักคนตาย ก็เหมือนครองกายคอยกรรม
 (วารุณี) เขาตายด้วยชื่อ ชื่อเขายังน่า น้อมใจจำตลอดไป
 (สาปไตย) ถ้ารักคำ ก็ต้องจำขึ้นใจ
 (วารุณี) ข่มแต่กายเห็นจะได้

(จาก บทละครเรื่อง ขอบรรวีรัมวัง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.163)

3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ

การแลกเปลี่ยนผู้หญิงเพื่อแสดงมิตรไมตรีที่เคยมีมาแต่เดิมได้ถูกเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในเกิดขึ้น โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผู้หญิงถูกใช้เพื่อแลกเปลี่ยนเพื่อแสดงความมิตรไมตรีหรือการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้นหากมีการนำผู้หญิงกลับคืนจากกษัตริย์ก็จะแสดงให้เห็นถึงการตัดขาดมิตรไมตรีไปด้วยเช่นเดียวกัน แต่ด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจที่ทำให้วังไม่อาจเลี้ยงดูหญิงได้อย่างเหมาะสมและสถานะที่กษัตริย์เริ่มถูกมองว่าเป็นมนุษย์ซึ่งถูกมองว่าการมีเมียมากแสดงถึงการละโมภหรือมีกิเลสในตัวผู้หญิงนั้นได้ทำให้ในช่วงเวลานี้ผู้ใดที่ส่งหญิงให้กษัตริย์เพื่อมิตรไมตรีนั้นสามารถนำหญิงเหล่านั้นกลับคืนไปได้ โดยตัวของกษัตริย์เองก็ได้ออกมายืนยันด้วยพระองค์เองว่าการรับหญิงคืนไปก็ไม่ได้หมายถึงการขาดจากมิตรไมตรี ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าสถาบันกษัตริย์เริ่มมีอำนาจที่ลดลงซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ทำให้การถือครองผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินจำนวนมากของกษัตริย์เพื่อแลกเปลี่ยนกับมิตรไมตรีหรือตอบแทนบุญคุณของกษัตริย์ต่อขุนนางหรือไพร่ตามกรอบความรู้ของศาสนาแบบเดิมนั้นไม่มีความสำคัญดังเช่นสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป(ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4, 2547, น.361-2)

นอกจากนี้คุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นใหม่ในฐานะของการเป็นทรัพย์สินที่แสดงความเป็นมิตรไมตรีหรือขอบคุณในช่วงเวลานี้คือ ตัวของผู้หญิงเองกลายเป็นผู้มอบตนเองในฐานะที่เป็นทรัพย์สินให้แก่ชายเพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องผ่านความยินยอมจาก

พ่อแม่ก็ได้ คุณลักษณะที่ผู้หญิงสามารถเป็นเจ้าของชีวิตของตัวเองได้นั้น ปรากฏในฐานะของความรู้ใหม่ในช่วงเวลานี้ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรื่องของการเคารพในเสรีภาพของมนุษย์ตามแนวคิดแบบมนุษยนิยม(Humanism)ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสังคมนะวันตก โดยพบตัวอย่างจากที่นางลำทับแสดงความชอบคุณชมพลาที่ช่วยตนเองจากงูโดยยินยอมมอบความรักและเป็นเมียของชมพลาจากเรื่องเงาะป่า เป็นต้น

ถึงตัวเจ้าเล่าก็ไม่ได้รัก

ไม่ใฝ่ชักนำเฉลยก็เฉยอยู่

นี่เจ้ากรรมนำมาให้พบงู

เจ้าจึงจู่เข้ามาว่าให้น่าอาย

คิดถึงบุญคุณมีช่วยชีวิต

จะจงจิตรักเจ้าไม่จางหาย

เป็นสัจจากว่าชีวิตจะรอดวาย

ข้าบรรยายตอบเสรีจจนเมตตา

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.37-8)

4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้และซื้อช่ายได้

ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ผู้หญิงยังคงเป็นวัตถุที่สามารถแย่งชิงได้ โดยผู้หญิงยังสามารถถูกแย่งชิงจากชายอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตนเองได้ แต่สิ่งทีปรากฏขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้คือการปรากฏขึ้นของความสมัครใจของผู้หญิงในการถูกแย่งชิง โดยจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากคุณลักษณะของผู้หญิงที่ถูกแย่งชิงจากผู้ชายที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ใช้บทร้องในเพลงไทยเดิมอย่างบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน(ขุนแผนชิงนางวันทองจากเรือนขุนช้าง) หรือบทละครเรื่องอิเหนา(อิเหนาชิงนางบุษบาจากท้าวดาหาคู่เป็นพ่อ)ไปสู่ ‘การหนีตาม’ ซึ่งแผ่ถึงถึงความสมัครใจของฝ่ายหญิงในการถูกลักพาหรือแย่งชิงโดยผู้ชายด้วย โดยเห็นได้จากที่นางบัวผันได้ตอบพระวิกรมราชสีห์ผู้เป็นกษัตริย์ว่าหนีตามพญาราชวังสันมาโดยสมัครใจ การแย่งชิงผู้หญิงโดยที่ฝ่ายหญิงไม่สมัครใจที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกลายเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับในช่วงเวลานี้เนื่องจากขัดกับเสรีภาพของผู้หญิงที่ได้รับมาจากกรอบความรู้สมัยใหม่จากตะวันตก

สำหรับสถานะของผู้หญิงในฐานะที่เป็นสิ่งที่ซื้อช่ายได้ในช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่4 จนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อพ.ศ. 2475 ถือว่ามีเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยจะสามารถแบ่งแยกออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรกๆที่ผู้หญิงยังคงสามารถถูกซื้อช่ายเป็นทาสได้โดยมีการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในผ่านความสมัครใจของผู้หญิงที่จะถูกซื้อช่ายด้วย ซึ่งแสดงถึงการรับเอาอิทธิพลทางความคิดเรื่องเสรีภาพในฐานะมนุษย์จากตะวันตกเข้าสู่สังคมไทยเป็น

ครั้งแรกผ่านการให้ความสำคัญต่อความสมัครใจของหญิงที่จะถูกขายมีโอกาสดังความสมัครใจในตนเองเมื่อจะถูกขายเป็นทาสร่วมกับพ่อแม่หรือผัวด้วย โดยจะสามารถพบคุณลักษณะเช่นนี้ได้ ในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงการประกาศให้ลูกทาสเริ่มเป็นอิสระจากการเป็นทาสได้ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของช่วงเวลาที่สอง โดยสถานะของหญิงที่เป็นทาสที่ซื้อขายได้นั้นเริ่มหายไปตั้งแต่การปรากฏขึ้นของประกาศพระราชบัญญัติลูกทาส ลูกไท จุลศักราช 1236 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่ถูกปลดปล่อยจากสถานะทาสตามกรอบความรู้แบบเดิมที่เคยสร้างความชอบธรรมให้มนุษย์ถูกกำหนดให้เป็นทาสโดยกำเนิดผ่านการระบุคุณลักษณะของลูกทาสที่เกิดขึ้นจากพ่อแม่ที่เป็นทาสในตำราธรรมศาสตร์ซึ่งถูกนำมาใช้ในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างทาสและเจ้าของทาส ในกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับอิสระภาพและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ได้กลายมาเป็นความรู้แบบใหม่ที่ทำการปฏิเสธสถานะที่ซื้อขายได้ของผู้หญิงในฐานะมนุษย์ ขณะเดียวกันสถานะของผู้หญิงก็ได้ถูกปรับเปลี่ยนจากสินค้าที่ถูกซื้อขายได้ไปสู่การซื้อขายแรงงานที่ผลิตโดยผู้หญิงแทนซึ่งเป็นความจำเป็นที่สังคมไทยในช่วงเวลานั้นกำลังเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้ากับต่างประเทศซึ่งเป็นผลให้เกิดความต้องการแรงงานทั้งชายและหญิงจำนวนมากในการทำการเกษตรกรรม

ดังนั้นในช่วงเวลาการประกาศใช้พระราชบัญญัติลูกทาส ลูกไทในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ต่อเนื่องมาจนถึงการเลิกทาสโดยสมบูรณ์ในสมัยรัชกาลเดียวกันนี้ ผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนจากการสถานะของวัตถุที่เป็นทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายได้ไปสู่ผู้หญิงที่สามารถซื้อขายแรงงานได้เท่านั้น โดยในช่วงเวลานี้จะไม่พบว่ามีการซื้อขายผู้หญิงเป็นทาสได้โดยตรงและการซื้อขายผู้หญิงเริ่มกลายเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องทางศีลธรรมและผิดกฎหมายในสังคมไทย การซื้อขายผู้หญิงนั้นกลายเป็นการจินตนาการของผู้ชายผ่านการผลิตบทเพลงหรือวรรณกรรมเท่านั้น แต่ผู้หญิงได้เปลี่ยนสถานะเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกับชายมากขึ้นอย่างสอดคล้องกับความคิดมนุษยนิยมจากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน โดยผู้หญิงถูกยกให้มีสถานะที่เหนือกว่าช่างม้าวัวควายโดยสมบูรณ์แตกต่างจากสถานะเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพบตัวอย่างจากบทละครเรื่องตุ๊กตาทองที่นางแฉล้มได้ปลอมไปเป็นตุ๊กตาเพราะกลัวหลวงกะละมังผู้เป็นพ่อจะลงโทษเนื่องจากทำตุ๊กตาแตก โดยการซื้อตุ๊กตาที่ถูกปลอมตัวโดยนางแฉล้มของหลวงวิเชียรได้ปรากฏจินตนาการของชายที่อยากให้ผู้หญิงกลายเป็นทรัพย์สินที่สามารถซื้อขาย แต่เพราะผู้หญิงซึ่งเป็นมนุษย์จริงๆ ไม่สามารถทำการซื้อขายได้แล้ว ขณะที่สิ่งที่ถูกแลกเปลี่ยนกับเงินอย่างแท้จริงคือแรงงานของนางแฉล้มที่ใช้ร่างกายของตัวเองปลอมลักษณะท่าทางให้เหมือนกับตุ๊กตาเป็นต้น

(หลวงวิเชียร)	มันนารัก	นักรหา	ตุ๊กตาประหลาด
	สีพันบาท	ชื่อไว้	เหมือนได้เปล่า
(หลวงพานิช)	ถ้าลูกสาว	พระศร	หล่อนพริ้งเพรา
	สวยเหมือนเจ้า	ตุ๊กกะตา	น่าจะดี

(จาก บทละครเรื่องเรื่องตุ๊กตายอดรัก ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.186-7)

5) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา แม้จะยังพบว่าผู้หญิงยังคงมีสถานะเป็นวัตถุแต่ก็ได้ปรากฏคุณลักษณะแบบใหม่ที่ผู้หญิงเริ่มกลายเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเองมากขึ้น ผู้หญิงเริ่มมีสิทธิในการครอบครองร่างกายของตนเองขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ จากการประกาศพระราชบัญญัติกฎหมายลักษณะลักพาได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเริ่มเป็นเจ้าของตนเองร่วมกันกับพ่อแม่หรือสามี โดยการค้าขายตนเองไปเป็นทาสนั้นผู้หญิงต้องมีความสมัครใจก่อนจึงจะทำการค้าขายนี้ได้ นอกจากนี้ผู้หญิงก็เริ่มมีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ครองผ่านความสมัครใจของตนเองได้เช่นเดียวกันด้วย แต่ผู้หญิงในช่วงเวลานี้ถือว่ายังคงอยู่ภายใต้การครอบครองของกษัตริย์ พ่อแม่ และสามีอยู่ผ่านระบบทาสซึ่งยังถูกพ่อแม่หรือสามีขายได้ และยังคงอยู่ในระบบไพร่ซึ่งต้องมีสังกัดไม่ว่าจะอยู่ในสังกัดขุนนางหรือสังกัดกับกษัตริย์หรือราชการก็ตาม

ความเป็นอิสระของผู้หญิงในการเป็นทรัพย์สินของตนเองโดยสมบูรณ์นั้นทำให้ผู้หญิงมีอิสระในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลาหลังการยกเลิกระบบไพร่และทาส นอกจากนี้แนวคิดเสรีทางการค้าแบบตะวันตกทำให้แรงงานของผู้หญิงมีความจำเป็นมากขึ้นในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นผู้หญิงในช่วงเวลานี้จึงได้ออกจากพื้นที่บ้านเพื่อการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้หญิงเริ่มมีอาชีพที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าการทำเกษตรซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องผู้หญิงกับการประกอบอาชีพซึ่งสอดคล้องกับอาชีพใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสังคมที่ทันสมัยยิ่งขึ้นตามแบบตะวันตก นอกจากนี้ผู้หญิงสามารถหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองโดยไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาพ่อแม่และสามีอีกต่อไป โดยการเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงออกจากพื้นที่บ้านเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ นี้ได้รับอิทธิพลมาจากการเปิดเสรีในการค้าขายและการประกอบอาชีพซึ่งจะพบได้ในบทละครเรื่องโรสิตา (2474) ของพรานบูรณที่ได้ปรากฏผู้หญิงที่เป็นตัวละครจากตะวันตก(โรสิตา)ที่กลายมาเป็น

คุณลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ในช่วงเวลาปัจจุบันที่ไม่ปรากฏว่าตนเองต้องมีพ่อแม่หรือผู้ชายคนใดครอบครองหรือดูแล โดยโรสิตาสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้จากการทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในบาร์ นอกจากนี้ยังมีอิสระในการดูแลตนเองโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการดูแลจากผู้ชายคนใด โรสิตากลายเป็นการปรากฏขึ้นของผู้หญิงที่เป็นทรัพย์สินที่มีค่าของตนเองที่สามารถดูแลตัวเองได้ นอกจากนี้ยังทำการตัดขาดความสัมพันธ์ชู้สาวกับชายคนรักได้ด้วยตนเองเมื่อเห็นว่าสมควร โดยจะพบความมีอิสระของโรสิตาจากการกลับบ้านหลังเลิกงานในเวลากลางคืนได้โดยลำพัง โดยคุณลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงผู้หญิงแบบใหม่ที่เริ่มปรากฏเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานั้น การนำเสนอหญิงแบบใหม่ปรากฏในลักษณะของหญิงที่เป็นทางเลือกจากสังคมตะวันตกที่แสดงคุณลักษณะของหญิงสมัยใหม่แบบตะวันตกโดยสังเกตได้จากการนำเสนอเพลงละครร้องดังกล่าวผ่านบริบทในสังคมแบบตะวันตกซึ่งผู้หญิงอย่างโรสิตาก็แสดงถึงคุณลักษณะของหญิงตะวันตกไม่ใช่คุณลักษณะของหญิงไทยในขณะนั้นอย่างแท้จริงซึ่งถูกนำเสนอผ่านละครร้องซึ่งเป็นการละเล่นของกลุ่มชนชั้นสูง

(อะลองโซ)เลือกเอาเถิดเธอจะให้ใครไปส่ง	เลือกเจาะจงโดยเฉพาะให้เหมาะสม
ฉันร้อยโทโตใหญ่ใจนักเลง	ใครจะกล้ามาข่มเหงระหว่างทาง
(โรสิตา) ขอบพระคุณคุณที่แข่งแย่งกันส่ง	ไม่ประสงค์เพราะบ้านอยู่ไม่สู้ห่าง
เคยเดินเดียวมาแต่ไรไม่อ้างว้าง	เดินเคียงข้างกับใคร ๆ ยังไม่เคย

(จาก บทละครเรื่องโรสิตา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.198)

1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุที่ถูกกำหนดว่าเป็นหญิงงามในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยพ.ศ.2475 นั้นสามารถแบ่งออกได้ว่าคุณลักษณะต่างๆ ที่ยังคงต่อเนื่องมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2 ประการ คือ 1) ผู้หญิงที่มีความงามทางร่างกาย โดยแบ่งย่อยไปได้สามประการคือ ผู้หญิงที่มีรูปร่างงดงาม, ผู้หญิงที่มีร่างกายที่สะอาด และผู้หญิงที่มีการประดับตกแต่งร่างกายที่สวยงาม 2) ผู้หญิงที่มีความงามทางจิตใจ ขณะที่พบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดมนุษยนิยมที่เริ่มปฏิเสธคุณลักษณะที่ถูกกำหนดจากสิ่งที่เหนือธรรมชาติ(the supernatural)เช่น เทพเวทดาหรือบุญกรรม และอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจที่สนับสนุนการค้าเสรีตะวันตกและยกย่องการแสวงหาความสุขในชาตินี้ผ่านการสะสม

ทรัพย์สินแทนการสะสมบุญเพื่อชาติหน้าได้ทำให้สถานะของผู้หญิงตามชาติกำเนิดนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามคือ ‘ผู้หญิงที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด’ ขณะที่ก่อให้เกิดความงามของผู้หญิงในทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า ‘หญิงร่ำรวย’ ที่ได้รับการยกย่องจากการสะสมทรัพย์สินเพื่อความสุขในชาตินี้ซึ่งได้ปรากฏในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกด้วย

1) หญิงงามทางร่างกาย

หญิงงามในทางร่างกายในช่วงเวลานี้นั้นยังคงมีความหมายถึงความงามภายนอกร่างกายของผู้หญิงทั้งหมด โดยรวมแล้วในช่วงเวลาดังแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยนั้น ความงามทางร่างกายของผู้หญิงยังคงสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการคือ 1) ความงามในทางรูปร่างของผู้หญิง 2) ความงามในความสะอาดของร่างกาย และ 3) ความงามในการประดับตกแต่งร่างกาย

1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม

ช่วงเวลานี้ผู้หญิงที่มีรูปร่างงดงามยังคงมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับรูปร่างในแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ให้ความสำคัญไปที่ความงามผิวที่นุ่มนวล, ผม, ดวงตา, ปาก, แขนและรูปร่างที่อ่อนแอเช่นเดิม โดยพบได้จากความงามของนางศกุนตลาจากการบรรยายของท้าวทุษยันต์ แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้คือความรู้เกี่ยวกับรูปร่างที่ได้รับมาจากตะวันตกโดยเฉพาะความรู้ทางชีววิทยาที่ได้สร้างความแตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายให้เด่นชัดขึ้นมาเป็นครั้งแรก โดยรูปร่างที่แสดงความเป็นหญิงโดยเฉพาะนั้นได้กลายมาเป็นความงามทางรูปร่างขึ้นเป็นครั้งแรกด้วยในช่วงเวลาพบการให้ความสำคัญไปที่ส่วนของหน้าอกซึ่งหมายรวมไปถึงปทุมถันและส่วนของช่วงเอวหรือสะโพกที่กลมกลิ้งซึ่งเป็นสองคุณลักษณะเฉพาะที่แสดงแตกต่างจากรูปร่างของผู้ชาย ในช่วงเวลานี้จึงปรากฏความรู้ในความแตกต่างทางร่างกายของหญิงและชายซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก โดยจะพบได้จากที่พระชินเสนบรรยายความงามทางร่างกายของนางอุษาขณะกำลังอาบน้ำจากสระในอุทยานจากบทละครเรื่องเรื่องท้าวแสนปมเป็นต้น

งามถันเทียมดวงดอกกมล

กรกลศิลปีช่างประดิษฐ์

เอวกลมสมทรงพะวงพิศ

งามจริตงามสรรพจใจ

(จากบทละครเรื่องเรื่องท้าวแสนปม ในศกุนตลา มัทนะพาธา ท้าวแสนปม

ประมวลสุภาษิต , น.424)

ความงามเรื่องร่างกายผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากของชายนี้ไม่ได้จำกัดแค่ความงามทางร่างกายของผู้หญิงชนชั้นกษัตริย์เท่านั้น ความงามทางร่างกายของผู้หญิงสามัญชนก็ปรากฏความงามของร่างกายแบบผู้หญิงชั้นเช่นเดียวกัน โดยพบได้จากการบรรยายความงามทางร่างกายของนางลำหับในบทละครเรื่องเงาะป่าด้วยเช่นเดียวกัน

อุระรัตครัดเคร่งตมเต่งตั้ง

ตะโพกผายพอกกำลังไม่อ้วนผอม

ลำขาบาทากี่เรียวยาวพร้อม

งามละม่อมประมวลสิ้นทั้งอินทรี

(บทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.57)

1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด

ความงามจากการมีร่างกายสะอาดยังพบคุณลักษณะที่ให้ความสำคัญกับการชำระล้างร่างกายที่สะอาดผ่านการอาบน้ำเช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบได้จากบทละครเรื่องศกุนตลาเช่นเดียวกัน แต่ข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการชำระล้างร่างกายนี้พบว่า การชำระล้างร่างกายในแบบที่เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ได้หายไปในช่วงเวลานี้ ความรู้เรื่องเพศจากสถาบันพราหมณ์เช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ลดความสำคัญในการให้คำอธิบายในชีวิตของคนในสังคมไทยโดยทั่วไป แต่จะยังคงมีอำนาจในบริบทที่สร้างความเหนือกว่าของชนชั้นสูงโดยเฉพาะสถาบันกษัตริย์ การอาบน้ำกลายเป็นกิจกรรมทางโลกมากกว่ากิจกรรมทางศาสนา โดยถูกแสดงบทเพลงต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่าการชำระล้างร่างกายลดความสำคัญในฐานะที่เป็นพิธีกรรมทางศาสนาลง แต่กลายเป็นกิจกรรมทางโลกที่เป็นการกระทำเพื่อชำระล้างความสะอาดร่างกายที่เน้นไปที่สุขอนามัยโดยทั่วไปของคนเท่านั้น

1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

ความงามในการประดับตกแต่งร่างกายก็ยังคงเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความมั่งคั่งของหญิงในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในคุณลักษณะของความงามของผู้หญิงจากการประดับตกแต่งร่างกายกลับพบผลตรงกันข้ามนั่นคือ การพบการแต่งกายที่ไม่งดงามตามแบบ

ของผู้หญิงจากการที่ผู้หญิงต้องแต่งเป็นหญิงเท่านั้น การที่ผู้หญิงแต่งกายเป็นชายกลายเป็นเรื่องน่าอายซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยอาจเป็นธรรมเนียมมาจากสังคมตะวันตกที่มีการแบ่งเพศชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทละครแปลเรื่องเวนิสวานิชที่เชสซิกาปลอมเป็นชายเพื่อหนีไปกับลอเรนโซชายคนรัก ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ให้ความรู้เรื่องการแบ่งแยกเพศและห้ามสลับเพศกันได้ปรากฏขึ้นในสังคมไทยเป็นครั้งแรกผ่านการแปลงานวรรณกรรมจากตะวันตกเป็นภาษาไทยนั่นเอง

เพราะนี่ก็อายุที่แปลงตกแต่งกาย

เป็นผู้ชาย, นึกกระดากมาสักหน่อย:

แต่ความรักตามัว, ตัวมีค้อย

รู้สึกผิด, จิตคอยแต่ซมกัน;

ถ้าคุณรักมีใจก่อนได้แล้ว,

ดิฉันคงไม่แคล้วถูกเย้ยหยัน,

ถึงแม้กามเทพตัวเก่งนั้น

ก็อาจขึ้นฉันแต่งแปลงเป็นชาย.

(จากบทละครเรื่องเวนิสวานิช, 2544, น.79-80)

นอกจากนี้ความงามของหญิงจากการประดับตกแต่งร่างกายยังพบเกณฑ์เรื่องพื้นที่ปรากฏขึ้นผ่าน ‘ความงามและไม่งามของการแต่งกายในที่สาธารณะ’ ในช่วงเวลานี้ได้ด้วย ความรู้ใหม่เรื่องพื้นที่(สาธารณะ/ส่วนตัว)ที่ได้รับมาจากตะวันตกได้สร้างเส้นแบ่งระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวได้ถูกแบ่งออกจากกันอย่างชัดเจนผ่านการควบคุมด้วยกฎหมายทำให้การแต่งกายที่เหมาะสมในที่สาธารณะได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้โดยพบได้จากการออกประกาศห้ามแต่งกายโดยไม่สมควรในรัชกาลที่ 5 โดยจะพบได้ได้ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่างๆ รัชกาลที่ 5 ร.ศ.117 ที่บังคับให้ผู้หญิงแต่งกายให้เหมาะสมขณะออกมาสู่ที่สาธารณะ เพื่อไม่ให้เกิดการอนาจารซึ่งถือเป็นพฤติกรรมแต่งกายที่ไม่สมควร การแต่งกายให้เหมาะสมต่อที่สาธารณะจึงถูกควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นครั้งแรก(ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่างๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. 117, 2441, น.148-9)

2) ผู้หญิงที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด

ในช่วงเวลานี้ ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่สนับสนุนให้คนในสังคมมีอิสรภาพและความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ได้รับมาจากตะวันตกได้ทำให้ความงามกลายเป็นเรื่องของความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น ความแตกต่างเรื่องของชนชั้นของผู้หญิงไม่ได้ส่งผลต่อความงามรูปแบบต่างๆ ของผู้หญิงอีกต่อไป ผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นจะอยู่ในชนชั้นกษัตริย์หรือสามัญชนก็สามารถมีความงามได้เช่นเดียวกันทั้งสิ้น โดยความคิดเกี่ยวกับความงามเช่นนี้ได้เปลี่ยนแปลงจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ชนชั้นสูงเท่านั้นที่จะครอบครองความงามทางกายและทางใจทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ ขณะที่ชนชั้นไพร่หรือทาสจะไม่มี ความงามทางกายและทางใจอยู่เลยหรืออาจมีความงามเหล่านั้นได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ชนชั้นกษัตริย์และสามัญชนเริ่มขยับคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความงามของชนชั้นให้มาใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยจะพบตัวละครที่เป็นสามัญชนที่ครอบครองความงามทางกายและใจเช่นเดียวกับชนชั้นสูงซึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ผูกขาดความงามทางกายและใจเอาไว้กับชนชั้นตนเองเท่านั้น โดยจะพบได้จากตัวละครที่เป็นชาวเงาะอย่างลำหับก็มีความงามในแบบของชาวเงาะได้ หรือโรสิตาซึ่งเป็นผู้หญิงสามัญชนที่ทำงานเป็นสาวบารก็มี ความสวยในแบบของตนเองโดยไม่ต้องอาศัยว่าต้องเกิดในชนชั้นสูงจึงจะต้องมีร่างกายงดงามหรือกิริยามารยาทที่งดงามเท่านั้นซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอำนาจของสามัญชนสูงขึ้น

(คามิโน) แม่เสิร์ฟสาวคราวคะนอง เสนาะสำเนียงเสียงร้อง ช่างแกล้วคล่องทำนองระบำ
เรโอเนียว่ำทำทีกันท่า แกเคยมาเป็นขาประจำ แม่รูปสำรวสวยสมคมขำ
ควรจะต้องแนะนำหน่อยว่าหล่อนนั้นนามใด

(อะลองโซ) อายากรู้จักกันนักหรือวัลเดรี นั่นคือยอดสตรี นามหล่อนโรสิตา
เป็นกุหลาบดอกงามหนามคม จะเด็ดจะดมยังไม่สมสักครา
หนามนั้นเหน็บให้กันเจ็บอุรา ทุกคืนวันกันมาเพราะติดตาต้องใจ

(จาก บทละครเรื่องโรสิตา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละคร
ร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.197)

3) หญิงใจงาม

คุณลักษณะของหญิงใจงามที่ปรากฏในช่วงรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปีพ.ศ. 2475 นั้นพบว่ามี การปรากฏขึ้นของคุณลักษณะที่แสดงถึงความงามทางจิตใจของผู้หญิงที่เพิ่มขึ้นอย่างมากนอกเหนือจากความซื่อสัตย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะภายในตัวของพวกมันเองด้วยเช่นเดียวกัน โดยสามารถแบ่งคุณลักษณะของหญิงใจงามได้ 4 ประการคือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) สามัคคี 3) กล้าหาญ และ 4) เสียสละ คุณลักษณะของความงามทางจิตใจรูปแบบใหม่เหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากการสร้างความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ให้สอดคล้องกับค่านิยมทางจิตใจแบบใหม่เพื่อการสนับสนุนสถาบันทางสังคมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้คือ สถาบันชาติและสถาบันทหารซึ่งจะทำหน้าที่ร่วมกันกับสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันเดิมที่ยังคงมีอำนาจในช่วงเวลานี้ ขณะที่การให้อภัยซึ่งหวังให้หลุดพ้นจากการมีเวรกรรมในชาติหน้าที่เป็นความงามทางจิตใจแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้หายไปเนื่องจากความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลสำคัญในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ได้ลดความสำคัญลงไปในฐานะของความรู้ที่ใช้อ้างอิงในเรื่องเพศ

3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์

คุณลักษณะของความซื่อสัตย์นั้นถือว่าเป็นยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องมาสู่ช่วงเวลานี้ โดยผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์จะได้รับการยกย่องจากสังคม โดยยังคงพบผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์โดยเฉพาะต่อชายผู้เป็นผัว ยกตัวอย่างเช่น นางลำหับที่แสดงความซื่อสัตย์กับชมพลาผู้เป็นผัวด้วยการฆ่าตัวตายตาม โดยไม่ยอมไปอยู่กับชเอนาตามที่ชมพลาต้องการ ขณะที่ความซื่อสัตย์ได้ขยายขอบเขตจาก ‘ครอบครัว’ ไปสู่ ‘อาชีพ’ และ ‘พื้นที่สาธารณะ’ โดยจะพบการซื่อสัตย์ในการค้าขายปรากฏขึ้นเป็นความงามทางจิตใจรูปแบบใหม่ด้วยเช่นกัน คุณลักษณะเช่นนี้จะพบได้จากบทละครเรื่องตุ๊กตายุคแรกที่นางแฉล้มซึ่งปลอมเป็นตุ๊กตาเกิดความลังเลในการหนีออกไปจากบ้านหลวงวิเชียรเพราะไม่ ยากฉ้อโกงเงินจากค่าซื้อตุ๊กตาซึ่งตนได้ปลอมตัวเองมาเป็นต้น

(แฉล้ม) ดู ๆ ก็เหมือนคนไม่มีอาย

เข้ามาอยู่ในห้องนอนผู้ชาย

แล้วก็บ้ำเสียดาย มาหลงรักตุ๊กตา

ถ้าเราหนีกลับบ้านก็ไม่เท่ากับฉ้อโกงเขา

(จาก บทละครเรื่องเรื่องตุ๊กตายอดรัก ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ
เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.188)

3.2) หญิงที่สามัคคี

การปรากฏขึ้นของสถาบันชาติที่ให้ความสำคัญทั้งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์พร้อมกับการยกเลิกระบบไพร่และทาสซึ่งส่งผลให้คนไทยในช่วงเวลานี้ได้รับสถานะของพลเมืองหรือราษฎรเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย ในช่วงเวลานี้ได้มีการเรียกร้องความสามัคคีแก่ทั้งหญิงและชายให้เป็นหน้าที่สำคัญของพลเมือง ความรู้เรื่องชาติที่ได้รับมาจากตะวันตกได้ทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายขึ้นเนื่องจากทั้งสองเพศต่างมีสถานะเป็นพลเมือง(citizen)ของชาติเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้หญิงจึงต้องมีความสามัคคีจึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจงดงาม โดยพบความสามัคคีเป็นคุณลักษณะสำคัญผ่านบทละครชวนหัวสลักร้าเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งเป็นต้น

ไม่ควรนั่งนิ่งทั้งหญิงชาย	ไม่ควรให้อายชายหน้าเขา
อย่าให้ใครตำหนิติเรา	ว่าเอาแต่แก่งแย่งกัน
เพ่งดูประโยชน์หมู่มาก	ด้วยอมล้าปากทุกสิ่งสรรพ
ประนีประนอมพร้อมกัน	ทุกวันมุ่งรักษสามัคคี

(จากบทละครชวนหัวสลักร้าเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง ในบทละครเรื่องหมิ่นประมาท
ศาล ตบตา ฉวยอำนาจ และหนามยอกเอาหนามบ่ง, 2506, น.348)

3.3) หญิงที่มีความกล้าหาญ

ความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะใหม่ที่เป็นความงามทางจิตใจซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยก่อนหน้านี้ผู้หญิงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความกล้าหาญโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาติหรือการสงคราม แต่การเข้ามาของความรู้ใหม่เรื่องชาติที่ได้รับจากตะวันตกได้ทำการผนวกความรู้เรื่องเพศของผู้หญิงให้ความเป็นหญิงกล้าหาญเพื่อชาติกลายเป็นความงามทางจิตใจรูปแบบใหม่ไปด้วย ความกล้าหาญของผู้หญิงจึงปรากฏขึ้นเป็นความงามทางจิตใจของผู้หญิง

ในช่วงเวลานี้ซึ่งสัมพันธ์กับการเกิดสถาบันชาติไปด้วย ความกล้าหาญไม่ใช่คุณลักษณะของผู้ชายเท่านั้นแต่กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีภายในจิตใจของผู้หญิงด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะพบตัวอย่างได้จากบทบาทของนางจันทน์ซึ่งเป็นแม่ของพระร่วงแสดงความกล้าหาญในการออกรบกับกองทัพขอมในบทละครเรื่องพระร่วง เป็นต้น

แต่อย่าลืม, เราไซ้แม่เป็นหญิง,	ก็จะนั่งอยู่ไหน? ไม่ได้แน่!
เราเป็นไทยเชื้อชาตินี้กรบแท้,	อีกเป็นแม่พระร่วงพ่อเมืองไทย.
เหตุฉะนี้จะไปกับกองทัพ,	ชิงชัยไล่ขับประยุทธ์ใหญ่;
ให้อ้ายขอมอาธรรม์จัญไร	พ่ายแพ้ฝีมือไทยโดยพลัน.

(จากบทละครเรื่องพระร่วง ในบทกลอนละครเรื่องขอมดำดิน บทละครเรื่องพระร่วง บทละครเรื่องพระเกียรติยศ บทละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย, 2515, น.98)

3.4) หญิงที่มีความเสียสละ

ความเสียสละเป็นความงามทางจิตใจของผู้หญิงที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกด้วยเช่นเดียวกัน โดยผู้หญิงต้องทำการเสียสละความสุขในชีวิตครอบครัว โดยปล่อยให้ผู้ชายซึ่งอาจเป็นลูกหรือผัวของตนเองได้เข้าสู่สงครามหรือทำหน้าที่เพื่อชาติ และเมื่อนำความเสียสละมาอ้างอิงร่วมกันกับความสามัคคีและความกล้าหาญแล้วจะพบว่าความเสียสละนั้นก็ถูกสร้างขึ้นผ่านความรู้ที่ทำการสนับสนุนอำนาจของสถาบันกษัตริย์ สถาบันชาติและสถาบันทหารด้วยเช่นเดียวกัน โดยผู้หญิงจำเป็นต้องมีความเสียสละความสุขของตนเองในการสนับสนุนให้ผู้ชายซึ่งเป็นสามีต้องออกไปรบในฐานะทหารเพื่อปกป้องชาติและกษัตริย์ ดังนั้นการเสียสละเช่นนี้จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องกระทำการออกไปรบเพื่อชาติและกษัตริย์ด้วยตัวของผู้หญิงเอง

4) หญิงร่ำรวย

หญิงร่ำรวยได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยสถานะทางเศรษฐกิจของผู้หญิงกลายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงคนนั้นได้รับการยกย่องมากกว่าหญิงอื่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า โดยจะเริ่มพบว่าชายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำได้แสดงความต้องการที่จะเกี่ยวพาราสีเพื่อที่จะนำไปสู่การได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวยเพื่อเป้าหมายในการครอบครองทรัพย์สินของ

ผู้หญิงที่ร่ำรวยด้วย สถานะของผู้หญิงร่ำรวยซึ่งเป็นที่หมายปองของชายนี้ได้รับอิทธิพลมาจากงานเขียน ตะวันตกซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของสังคมแบบทุนนิยมมากกว่าสังคมไทยที่ขณะนั้นยังคงเป็น สังคมแบบศักดินาอยู่ โดยจะสังเกตได้ว่าการมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้มีความหมายเดียวกันกับผู้ มีศักดินาสสูงซึ่งเกี่ยวข้องกับชาติกำเนิดมากกว่า หญิงร่ำรวยจึงเป็นคุณค่าแบบใหม่ในช่วงเวลานี้ที่ได้รับ อิทธิพลจากความรู้เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกซึ่งให้ความสำคัญกับหญิงที่มีฐานะสูงขึ้นเพราะมิติทาง เศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกับความรู้เดิมที่ให้ความสำคัญของผู้หญิงผ่านความสูงศักดิ์หรือชาติตระกูล โดยจะพบ คุณลักษณะของผู้หญิงร่ำรวยนี้ผ่านวรรณกรรมไทยที่แปลมาจากบทละครตะวันตกอย่างเช่น เวนิสวานิช โดยจะพบได้จากสถานะของนางเปอร์เซียที่ร่ำรวยจากการได้รับมรดกของบิดา ฐานะของผู้หญิงที่ ร่ำรวยนี้เองที่สร้างความสนใจให้แก่ชายจำนวนมาก รวมทั้งบัณฑิตชายผู้ตกยากซึ่งต้องการปลดหนี้ จากอันโตนีโอผู้เป็นสหายด้วยการแต่งงานกับนางเปอร์เซียและครอบครองมรดกของนางเป็นต้น

อันโตนีโอแม่ฉันนั้นมีสิน

จะได้ชมโฉมยุพินประสงค์สม,

ฉันเชื่อใจว่าจะได้ตั้งอารมณ์

ลาภอุดมคงจะได้สมใจปอง!

(จากบทละครแปลเรื่องเวนิสวานิช, 2544, น.23-5)

1.1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

ช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบ ประชาธิปไตยพ.ศ.2475 นั้น ผู้หญิงได้ปรากฏตัวขึ้นในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศที่เป็นเชิงบวกเป็นครั้งแรก เนื่องจาก ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกได้ทำให้การแสวงหาความสุขของมนุษย์ในชาตินี้ มีความสำคัญมากกว่าการแสวงหาความสุขเพื่อชาติหน้าตามแบบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ทางศาสนาซึ่งมีมุมมองเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ เป็นเชิงลบและถือเป็นกิเลสซึ่งควรลดหรืองดเว้นเพื่อสร้างบุญกุศลไปสู่ภพภูมิที่สูงขึ้นต่อไปในชาติหน้า ดังนั้นเมื่อความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่สนับสนุนการแสวงหาความสุขที่หลากหลายของมนุษย์ที่ให้ ความสำคัญที่ชาตินี้และการมาถึงของความคิดแบบชีววิทยาที่แสดงให้เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์และ การมีความสุขทางเพศของมนุษย์เป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติและไม่เป็นสิ่งที่ผิดหรือเป็นกิเลสจึงทำให้การ แสวงหาความสุขทางเพศในช่วงเวลานี้ได้กลายเป็นมุมมองเชิงบวกและเป็นที่ยอมรับในทางสังคม

ได้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะพบความพยายามที่จะให้จำกัดความสุขทางเพศให้อยู่เฉพาะการมีความสัมพันธ์ทางเพศภายในครอบครัวหรือระหว่างผัวเมียก็ตาม โดยพบคุณลักษณะที่ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุที่สนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย โดยมีคุณลักษณะที่สามารถสังเกตเห็นได้ 3 ประการคือ 1) การปรากฏขึ้นของอวัยวะเพศของผู้หญิง 2) การปรากฏขึ้นของอาชีพนางบำเรอหรือหญิงนครโสเภณี และ 3) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย

1) การปรากฏขึ้นของอวัยวะเพศหญิงหรือ ‘ของสงวน’

บทละครเรื่องเรื่องจันทร์เจ้าขาของพรานบุรณได้ปรากฏความรู้เรื่องร่างกายของผู้หญิงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นคือ ในช่วงเวลานี้พบการพูดถึงอวัยวะเพศโดยตรงที่สะท้อนความรู้แบบที่ตรงไปตรงมาของเพศศึกษาแทนการพูดถึงอวัยวะเพศแบบอุปมาผ่านบทอัศจรรย์หรือความพยายามในการปกปิดเรื่องเพศแบบเดิม โดยพบการกล่าวถึงอวัยวะเพศหญิงหรือ ‘ของสงวน’ โดยตรงซึ่งมีความแตกต่างจากอวัยวะที่แสดงความเป็นหญิงอย่างอื่นคือ หน้าอกและสะโพก แต่เป็นอวัยวะเพศหญิงได้แสดงหน้าที่ของอวัยวะในการมีกิจกรรมทางเพศสัมพันธ์โดยตรงซึ่งเห็นได้จากการเรียกอวัยวะเพศหญิงว่า ‘ของสงวน’ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นอวัยวะที่ต้องได้รับการดูแลรักษาให้ห่างจากผู้ชายหรือกิจกรรมทางเพศ ดังนั้นเมื่อเรียกว่าอวัยวะเพศหญิงว่าของสงวนจึงหมายความว่าอวัยวะในร่างกายของผู้หญิงที่ต้องพยายามรักษาให้อยู่ห่างไกลกับกิจกรรมทางเพศกับผู้ชายไปโดยปริยาย

(มงคล) ช่างขึ้นบานจริงหลานป่างามหน้านัก มาหมกรักหมักใหม่ขึ้นในห้อง
ของสงวนคว่นขยายให้ชายลอง ป้าไม่อยู่ซู้ขึ้นครองคั่นของชม

(จาก บทละครเรื่องเรื่องจันทร์เจ้า ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละคร
เรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.168)

2) การปรากฏขึ้นของอาชีพนางบำเรอหรือหญิงนครโสเภณี

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ปรากฏสถานะของทาสหญิงที่มีบทบาทในการสนองความต้องการทางเพศของเจ้านายผู้ชาย แต่ในช่วงเวลานี้ได้ปรากฏผู้หญิงที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชายในลักษณะที่เป็นการประกอบอาชีพ ตัวละครที่ชื่อว่าโรสิตาในบทละครเรื่องโรสิตานั้นได้

แสดงให้เห็นถึงการปรากฏของอาชีพของผู้หญิงที่สนองความต้องการทางเพศของผู้ชายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นซึ่งการปรากฏขึ้นของนางบำเรอหรือหญิงนครโสเภณีในฐานะที่เป็นอาชีพนั้นเป็นผลที่ตามมาจากการประกาศเลิกระบบทาสและระบบไพรในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทำให้ผู้หญิงสามารถเป็นอิสระจากการเป็นทาสหรือไพรในสังกัดของเจ้านายหรือราชการโดยที่ผู้หญิงในช่วงเวลานี้ได้รับอิสระในการประกอบอาชีพและสามารถใช้แรงงานของตนเองในการสะสมทุนได้ด้วยการใช้แรงงานและร่างกายของตนเองเพื่อแลกกับรายได้หรือที่เรียกว่า ‘นางบำเรอ’ หรือในทางกฎหมายอาจเรียกว่า ‘หญิงนครโสเภณี’ ที่ได้เกิดขึ้นในฐานะของอาชีพในช่วงเวลานั้นเป็นครั้งแรก

(คามิโน) หล่อนเป็นหญิงใจหลายบำเรอชายทุกชนิด ยั่วชวนกวนจริตให้เซยชิดไม่ชิดชั้น
 สมเป็นหญิงไฮเตลเช่นกุหลาบสามัญ ทุกวัยทุกชั้นหล่อนหวานมันเชิญเลือกชม
 (จาก บทละครเรื่องโรสิตา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละคร
 ร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.208)

3) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย

การปรากฏของผู้หญิงที่กระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย ในบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งแสดงให้เห็นว่าการแสดงละครของผู้หญิงในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวพาราสีระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นกระตุ้นความต้องการทางเพศให้แก่ผู้ชายที่ได้ชม ดังนั้นกิริยาท่าทางบางประการของผู้หญิงจึงส่งผลให้ผู้ชายเกิดความต้องการทางเพศซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เป็นแนวคิดใหม่จากตะวันตกที่อธิบายความรู้เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้เรื่องชีววิทยาจากตะวันตก โดยจะสังเกตได้จากบทสนทนาที่แพตเทตผู้เป็นนคราภิบาลเมืองโนแวย์ได้กล่าวแก่ลูกสาวว่าเหตุที่ต้องถูกบังคับแต่งงานกับเหล่าทหารทั้งที่ไม่ได้ยินยอมนั้นก็เนื่องมาจากการแสดงละครที่ลูกของตนเองแสดงได้ส่งผลให้ทหารเกิดความต้องการทางเพศขึ้นมา ความต้องการทางเพศของผู้ชายที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องรับผิดชอบเพราะผู้หญิงเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ชายเกิดความต้องการทางเพศขึ้นมาเอง

แพต เจ้าน่ะอย่าพูดมากนักเลย เจ้านั่นแหละควรรับผิดชอบ

เอลิส ทำไมคะ?

แพต ก็เจ้ากับพวกละครสาระแนออกมาร้องเกี้ยวและทำท่าเล้าโลมให้เขาดูสิ ตาผู้บังคับการกับทหารจึงได้เกิดกระสันเสียวขึ้นมา เจ้ากับพวกละครเป็นต้นเหตุ ก็ควรจะช่วยกันออกความคิดแก้ไปเองสิ! ไปเถอะมาร์ธา (พามาร์ธาเข้าโรงไป)

(จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง ในบทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาล ตบตา ฉวยอำนาจ และหนามยอกเอาหนามบ่ง, 2506, น.319-20)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผู้หญิงได้กระตุ้นความต้องการทางเพศของชายผ่านการใช้เวทมนตร์ซึ่งเป็นการกระตุ้นความต้องการทางเพศโดยใช้คำอธิบายในรูปแบบของสิ่งเหนือธรรมชาติ (supernatural) ซึ่งมีอิทธิพลจากความรู้ในทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ดังที่จะปรากฏในบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนในตอนที่นางสร้อยฟ้าทำเสน่ห์ใส่พระไวยซึ่งแต่งโดยกลุ่มชนชั้นสูงในราชสำนัก แต่ในช่วงเวลานี้ผู้หญิงได้กระตุ้นความต้องการทางเพศของชายด้วยความงดงามทางร่างกายของตนเองซึ่งผู้ชายจะเกิดความต้องการทางเพศจากการจ้องมองความงดงามทางร่างกายของผู้หญิงนั้น การกระตุ้นความต้องการทางเพศได้รับอิทธิพลมาจากความรู้เรื่องธรรมชาติแบบใหม่ของมนุษย์ซึ่งมีสถานะแบบสัตว์จากความรู้สาขาชีววิทยาแบบตะวันตกได้เข้ามาแทนที่อำนาจเหนือธรรมชาติแบบเดิม จากความรู้ทางศาสนาซึ่งให้คำอธิบายที่แตกต่างจากเดิมในสถานการณ์ที่ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย

1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง

สถานะทางครอบครัวของผู้หญิงที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้หญิงยังคงปรากฏในสถานะในครอบครัวในรูปแบบเดิม โดยแบ่งเป็น 1) ผู้หญิงในสถานะของแม่ และ 2) ผู้หญิงในสถานะของลูก ขณะที่ผู้หญิงในสถานะที่เป็นพี่น้องได้หายไปเนื่องจากผู้หญิงเริ่มเปิดอกสู่พื้นที่สาธารณะมากขึ้นซึ่งพบสถานะของผู้หญิงที่เป็นสหายในพื้นที่สาธารณะเข้ามาแทนที่สถานะพี่น้องในครอบครัวของผู้หญิงแบบเดิม นอกจากนี้ผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวารนั้นได้หายไปโดยคงเหลือเพียงสถานะของคนรับใช้ที่เข้าทำงานในบ้านนายจ้าง โดยความสมัครใจเพื่อแลกกับค่าจ้างเท่านั้น โดยส่งผลให้บทบาทในการสนองความต้องการทางเพศของเจ้านายในแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นหายไป โดยการตอบสนองความต้องการทางเพศของชายของผู้หญิงที่ไม่ได้มีสถานะเมียภายในครอบครัวกลายเป็นหน้าที่ของโสเภณีซึ่งเป็นอาชีพซึ่งปรากฏภายนอกบริบทของครอบครัวแทน

1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่

สถานะของแม่ในช่วงเวลานี้ยังคงบทบาทสำคัญสองประการคือ 1) บทบาทที่เป็นผู้เลี้ยงดู และ 2) บทบาทที่เป็นผู้มีอำนาจอย่างชอบธรรมในการครอบครองลูก แต่การปรากฏขึ้นของความสมัครใจของลูกทำให้ผู้หญิงที่มีสถานะแม่ไม่ได้มีอิทธิพลสูงสุดในการควบคุมลูกดังที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป โดยการเข้ามาของความรู้แบบมนุษยนิยมจากตะวันตกได้ทำให้ลูกมีอิสระในการใช้ชีวิตและสามารถต่อรองกับอำนาจในการเลี้ยงดูและครอบครองของพ่อแม่ในครอบครัวมากยิ่งขึ้นกว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1) แม่ในฐานะของผู้เลี้ยงดูลูก

บทบาทของแม่ในฐานะของผู้เลี้ยงดูลูกยังคงเป็นบทบาทสำคัญของผู้เป็นแม่ โดยแม่ยังมีหน้าที่เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนลูกให้เติบโต โดยเห็นได้จากมารดาทั้งสามได้กล่าวถึงความเหนื่อยยากในการเลี้ยงลูกทั้งสามคน (ชมพลา, ลำหับ และฮเนา) พร้อมทั้งโศกเศร้าจากการตายของลูกในบทละครเรื่องเงาะป่า

(ทั้งหมด) นำสงสารสามแม่ล้วนแก่กาย

เลี้ยงลูกคล้ายฝูงนกที่กกฟอง

(สามแม่) ถนอมมากมิให้พรากไปหนไหน

มาเหมือนไขกระทบแตกแยกเป็นสอง

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.109-10)

ขณะที่สถาบันกฎหมายในช่วงเวลานี้ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกของแม่เช่นเดียวกัน โดยพบได้จากพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2477 มาตรา 1536 ซึ่งกำหนดให้พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูกเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย แต่การเลี้ยงดูนี้กำหนดตามกฎหมายให้แม่เลี้ยงดูบุตรจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะหรือในกรณีที่บุตรเป็นผู้ทุพพลภาพเท่านั้น การปรากฏขึ้นของการควบคุมทางกฎหมายนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความรู้ในการเลี้ยงดูที่จากเดิมอาศัยการควบคุมหน้าที่ของพ่อแม่ด้วยหลักธรรมทางศาสนาไปสู่การควบคุมหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกให้เป็นไปตามกฎหมาย

2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว

เนื้อหาของบทเพลงที่ถูกแต่งขึ้นมาในช่วงเวลานี้ยังปรากฏว่าผู้หญิงที่มีสถานะแม่ยังคงมีบทบาทในการครอบครองลูกโดยยังคงสามารถมอบลูกสาวของตนเองให้แต่งงานกับชายที่ตนเองเห็นว่าสมควร แต่หากครอบครัวใดที่มีทั้งพ่อและแม่ ผู้หญิงที่มีสถานะแม่ยังคงเป็นรองผู้ชายในสถานะของพ่อในการตัดสินใจลูกสาวให้กับผู้ชายซึ่งมาสู่ขอหรือทำหน้าที่ในการไปสู่ขอผู้หญิงให้แก่ลูกชาย สิ่งที่น่าประหลาดใจในช่วงเวลานี้คือผู้หญิงที่ทำหน้าที่แม่จะต้องถามความสมัครใจของลูกชายและลูกสาวก่อนว่ายินดีที่จะให้มีการสู่ขอแต่งงานหรือไม่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความคิดแบบมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่เรียกร้องอิสรภาพให้แก่ลูกสาวในการแสดงความสมัครใจของตนเองในการแต่งงานกับชายที่ตนเองรักและยังเรียกร้องให้แม่ต้องรับฟังความสมัครใจของลูกสาวนั้นด้วยซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ความสมัครใจของลูกสาวนั้นแทบไม่ปรากฏหรือไม่ได้รับความสนใจเลย

1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของลูก

สถานะลูกของผู้หญิงในช่วงเวลานี้ยังคงมี 2 ประการคือ 1) บทบาทในการเชื่อฟังคำสั่งบุคคลที่เป็นบิดามารดา และ 2) บทบาทของตอบแทนบุญคุณของบิดามารดา แต่ผู้หญิงที่มีฐานะลูกในช่วงเวลานี้พบความเป็นอิสระในตัวเองมากขึ้นและสามารถทำในสิ่งที่ตนเองต้องการโดยขัดแย้งกับบทบาทที่ต้องทำในฐานะลูกได้ซึ่งสัมพันธ์กับความรู้สมัยใหม่จากตะวันตกที่วางอยู่บนอุดมการณ์แบบเสรีนิยมซึ่งได้รับมาจากการเปิดให้มีการค้าขายอย่างเสรีกับต่างประเทศตั้งแต่การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง โดยบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะลูกนั้นได้ถูกระบุเอาไว้ในกฎหมายตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย

1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา

ผู้หญิงในฐานะลูกในช่วงเวลานี้ยังคงเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดาเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ แต่ความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับคุณลักษณะของการเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ได้ปรากฏการละเมิดคำสั่งของพ่อแม่ได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคู่ครอง ทั้งในกรณีของการถูกบังคับให้แต่งงานโดยไม่สมัครใจหรือไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งงานกับชายคนรัก ผู้หญิงที่มีฐานะลูกสามารถหลบหนีตามผู้ชายที่เป็นคนรักหรือมีอิสระในการหนีออกจากบ้านได้ด้วยตนเองตามความต้องการ โดยจะพบการหนีออกจากบ้านเมื่อถูกบังคับให้แต่งงานกับผู้ที่ตนไม่ได้รับรักจากเรื่องจันทร์เจ้าขาซึ่งนางเจียม

ได้หนีจากบ้านนางมงคลผู้เป็นป้าซึ่งเป็นญาติที่เลี้ยงดูหลังจากถูกบังคับให้แต่งงานกับคุณหลวงอย่างไม่เต็มใจในบทละครเรื่องจันทร์เจ้าขา ขณะที่กรณีของการขัดคำสั่งพ่อแม่เมื่อไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งงานกับชายที่รักนั้นกลายเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ในช่วงเวลานี้เช่นกัน การแสดงอิสระในการใช้ชีวิตของลูกสาวที่ขัดแย้งกับความต้องการของพ่อแม่เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้นด้วย โดยจะพบได้จากที่นางบัวผันหนีตามพญาราชवंสสันไปจากเรือนของพระศรีอัครราชผู้เป็นบิดาและปฏิเสธที่จะกลับไปอยู่กับบิดาในบทเสภาเรื่องพญาราชवंสสัน

อันท่านบิดาบังเกิดเกล้า	ท่านได้เฝ้าทะนุถนอมกระหม่อมฉัน
พระคุณไฉริ้ใหญ่เห็นเป็นอนันต์	เป็นมหันต์เหลือล้นคนนา
แต่หญิงที่มีผิวแล้ว	ผัวยอมยิ่งแก้วสุดสง่า
จำต้องปฏิบัติภักศดา	สนิทเสนหาไม่ลาต ๗

(จากบทเสภาเรื่องพญาราชवंสสัน ในบทละครเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเบิกโรงเรื่อง
ดึกดำบรรพ์ บทเสภาเรื่องพญาราชवंสสันกับสมัคคีเสวก, 2516, น.184)

2) การตอบแทนบิดามารดา

การตอบแทนบิดามารดาของผู้หญิงในฐานะลูกยังคงเป็นบทบาทที่ผู้หญิงในฐานะลูกควรกระทำ การตอบแทนบิดามารดานั้นหมายความรวมถึงบิดามารดาของสามีซึ่งต้องถือว่าเป็นบิดามารดาของตนด้วยเช่นเดียวกัน การตอบแทนบิดามารดาของสามีจึงเป็นสิ่งที่สมควรกระทำด้วย โดยจะเห็นเมื่อนางสาวิตรีได้รับพรจากพระยมเนื่องจากได้แก่กลางธรรมได้อย่างน่าพอใจ นางสาวิตรีได้ขอให้ดวงตาที่พิการของบิดาของสามีได้หายดีดังเดิม เป็นต้น

บทร้อง-สาวิตรี.

อันชนกขององค์พระภรรยา เคยได้เป็นราชามหาศาล เป็นเคราะห์ร้ายทรงเดชเนตรพิการ
ศัตรูพาลชิงไอศวรรยา ขอประทานให้พระบิดุเรศ พระเนตรกลับคืนดีมีสง่า เพื่อพระองค์ได้ทรง
พระเดชา ประคองพระสุริยาและอัคคี. ๗

(จากบทละครเรื่องสาวิตรี ในบทละครเรื่องศกุนตลา บทละครดึกดำบรรพ์เรื่องศกุนตลา
บทความเรียงและบทละครเรื่องสาวิตรี, 2509, น.216-7)

การหายไปของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง

ความสัมพันธ์ของผู้หญิงในสถานะพี่น้องได้ถูกลดความสำคัญลงในช่วงเวลานี้ การขาดหายไปของผู้หญิงในสถานะพี่น้องไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงนั้นเป็นบุตรเพียงคนเดียวในครอบครัว แต่กลับหมายความว่าให้ความสำคัญถึงคุณลักษณะของความเป็นพี่น้องกันของผู้หญิงกับพี่น้องในครอบครัวลดน้อยลงไป สถานะของผู้หญิงในครอบครัวนั้นให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้หญิงในฐานะลูกหรือแม่มากกว่าความสัมพันธ์แบบพี่น้อง มีความเป็นไปได้ว่าผู้หญิงได้รับมีสถานะทางสังคมที่เปิดสู่ความเป็นสาธารณะมากยิ่งขึ้น การให้ความสำคัญไปที่คุณลักษณะแบบพี่น้องซึ่งเป็นคุณสมบัติของครอบครัวในพื้นที่ส่วนตัวจึงอาจลดความสำคัญลงตามไปด้วย สถานะที่มาทดแทนความสัมพันธ์แบบพี่น้องคือสถานะของเพื่อนหรือมิตรอันเป็นสถานะที่แสดงว่าผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่สาธารณะโดยปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงเวลานี้เอง

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องนั้นเริ่มพบความรู้หรือเกณฑ์แบบใหม่ที่แสดงความสัมพันธ์แบบ 'พี่น้องร่วมชาติ' ที่คล้ายพี่น้องร่วมสายเลือดกันปรากฏขึ้น โดยพบการอธิบายที่อ้างว่าคนไทยในชาติล้วนเป็นพี่น้องกันทั้งหมดจากการอ้างอิงในความรู้ทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังใช้ความรู้จากคริสตศาสนาปรากฏขึ้นในครั้งแรกเพื่อใช้ในการอ้างอิงถึงต้นกำเนิดของมนุษย์เกิดขึ้นด้วย โดยพบได้จากพระโอวาทของกรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเรื่องหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อชาติ พ.ศ.2456 (ประชุมโอวาท, 2509, น.60-2) ดังนั้นพลเรือนในชาติจึงมีความผูกพันเสมือนกับเป็นพี่น้องร่วมสายเลือดกันจากความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่อธิบายว่ามาจากต้นกำเนิดเดียวกันแบบพี่น้องกันนั่นเอง

การหายไปของผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวารสู่สถานะคนรับใช้

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการประกาศห้ามขายทาสในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ทำให้สถานะข้าทาสบริวารที่เป็นสถานะทางสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้หายไป แต่ได้เกิดสถานะของคนรับใช้เป็นสถานะใหม่เกิดขึ้นมาใหม่หลังจากนั้น คนรับใช้ถือว่าเป็นอาชีพหนึ่งซึ่งผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพนี้จะกระทำเนื่องจากมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ยากจนจึงเข้ามารับใช้ในครอบครัวที่มีสถานะทางการเงินสูงพอจะจ้างงานได้ คนรับใช้นั้นทำหน้าที่ในการใช้แรงงานของตนเพื่อทำงานให้แก่ นายจ้าง การปรากฏของสถานะคนรับใช้จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงที่เป็นทาสหรือบ่าวที่ต้องตอบสนองความต้องการต่างๆ รวมถึงเรื่องทางเพศของเจ้านายตลอดชีวิตของตนมาสู่

การเป็นคนรับใช้เฉพาะมิติทางเศรษฐกิจและมีอิสระในการเลือกประกอบอาชีพและมีความสมัครใจในการสนองความต้องการทางเพศของนายจ้างผู้ชายหรือไม่ก็ได้ ขณะเดียวกันนั้นคนรับใช้ผู้หญิงนี้ก็มิอิสระที่จะเลิกออกจากสถานะคนรับใช้ได้หากเห็นว่าสมควรด้วย

1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติต่อผู้ชายในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นสามารถแบ่งออกได้ในลักษณะต่างๆ ตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย 3 ประการ คือ 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนเป็นคู่รักซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน 2) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะคู่รักที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ และ 3) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมีย นอกจากนี้ยังมีการหายไปของความหมายของหญิงชั่วแบบเดิมด้วย

1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน

ความสัมพันธ์หญิง-ชายที่กำหนดให้ผู้หญิงแสดงออกในความสัมพันธ์ต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือการได้เสียกันในเวลานี้ถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งซึ่งเป็นผลมาจากการเปิดให้ผู้หญิงออกจากครอบครัวไปสู่พื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการปรากฏขึ้นของความสมัครใจและผู้หญิงสามารถเปิดเผยความรู้สึกของตัวเองได้บ้าง โดยความสัมพันธ์เช่นนี้สามารถแบ่งคุณลักษณะต่างๆ ได้ 5 ประการคือ 1) การเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะซึ่งยังคงเป็นคุณลักษณะที่ยังคงมีความต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก 2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับชายในพื้นที่ส่วนตัว 3) เอียงอายต่อผู้ชายลดน้อยลง 4) เก่งการบ้านการเรือนซึ่งเพิ่มเติมการรักการเรียนไปด้วยซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกเนื่องจากสถาบันเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่ปรากฏตัวขึ้นหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ 4 เริ่มมีอำนาจมากขึ้นในช่วงเวลานี้และได้ทำการสร้างความรู้ให้แก่ผู้หญิงว่าควรมีความรู้สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพในพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างครอบครัวและประเทศชาติให้มีความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นจากที่เคยกำหนดให้เป็นหน้าที่เฉพาะเพศชายที่เป็นสามีในการหาเลี้ยงครอบครัวเท่านั้น นอกเหนือไปจากการมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานในพื้นที่บ้านแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะของคุณค่าของหญิง

ที่ต้องอยู่เฉพาะพื้นที่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเท่านั้น และ 5) การมีความเรียบร้อย สิ่งที่หายไปคือการเอียงอายในการอยู่ในพื้นที่สาธารณะและการประพฤติพรหมจรรย์

1) การเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะ

การเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะยังเป็นคุณลักษณะที่ค่อนข้างต่อเนื่องโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงมากนัก ดังจะเห็นได้จากบทละครเรื่องจันทร์เจ้าขาที่นางจิตต์มีความอายในการแสดงความสัมพันธ์กับนายเจียมที่เป็นคนรักต่อหน้านางสุคนธ์ภายนอกพื้นที่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ ขณะที่ ‘อายจันทร์’ เป็นการแสดงความอายในการแสดงออกของความสัมพันธ์ชายหญิงในที่สาธารณะซึ่งแสดงการอุปมาพระจันทร์เป็นเสมือนกับบุคคลหนึ่งที่มองเห็นการแสดง ความสัมพันธ์ของชายหญิงนั้น โดยหญิง-ชายควรจะแสดงความสัมพันธ์ทางเพศใน พื้นที่ส่วนตัวมากกว่าพื้นที่สาธารณะ

(จิตต์) ของสงวนของน้องนั้นควรเสนอ สมอง

(เจียม) อู๊ย วูยอย่ามองดิฉัน ซิคะจันทร์เจ้าขา

(จิตต์) โธ่จันทร์เจ้าขา ไม่เวทนาข้า หรือว่าไร

(เจียม) หลบหน้าหน่อยซิเจ้าคะ

(จิตต์) เราจะกระชี่กระชิก

(จาก บทละครเรื่องจันทร์เจ้าขา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.166-7)

2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว

แม้ว่าธรรมเนียมที่ว่าชายใดแตะต้องหญิงที่ไม่ใช่คนในครอบครัวแล้วต้องแต่งงานหรือสู่ขอกันจะไม่ปรากฏให้เห็นแล้วในช่วงเวลานี้ แต่ก็ไม่ใช่ว่าแนวคิดเกี่ยวกับพรหมจรรย์ของหญิงนี้จะหายไปหมดสิ้นอย่างไรร่องรอย ความเสื่อมเสียของผู้หญิงจากการถูกสัมผัสร่างกายโดยผู้ชายนั้น เปลี่ยนไปสู่ความเสื่อมเสียของผู้หญิงจากการถูกละเมิด ‘ของสงวน’ และโอกาสที่หญิงจะถูกละเมิดนั้น ได้จากการอยู่ในพื้นที่ลับตาคนแทน แม้ว่าจะไม่ปรากฏว่าหญิงและชายคู่หนึ่งผ่านการได้เสียกันหรือการ ผู้ชายได้สัมผัสของสงวนของผู้หญิงแล้ว แต่เพราะว่าการที่ชายหญิงอยู่ในพื้นที่ลับตาถือว่าเป็นพื้นที่ซึ่ง

ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ว่าชายหญิงนั้นมีเพศสัมพันธ์กันแล้วหรือไม่นั่นเอง โดยพื้นที่ลับตานี้มีความหมายที่รวมถึงพื้นที่ส่วนตัว ห้องนอนและช่วงเวลากลางคืนซึ่งถือเป็นพื้นที่ซึ่งบุคคลอื่นไม่สามารถพบเห็นหรือยืนยันได้ว่าชายหญิงนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางเพศกัน ดังนั้นการที่ผู้หญิงอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ลับตาจึงสามารถสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ผู้หญิงและครอบครัวของฝ่ายหญิงได้เช่นเดียวกันเนื่องจากไม่อาจยืนยันได้ว่าทั้งคู่มีเพศสัมพันธ์กันแล้วหรือไม่ ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีที่ชายหญิงอยู่ในพื้นที่ลับตาเช่นนี้ขึ้น ฝ่ายชายและครอบครัวฝ่ายชายจึงต้องทำการส่ขผู้หญิงจากครอบครัวฝ่ายหญิงตามประเพณีเพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ฝ่ายหญิงและครอบครัวได้ โดยจะเห็นได้จากบทละครเรื่องเรื่องตุ๊กตาทองที่หลวงกะละมังจำเป็นต้องยกนางแฉล้มลูกสาวให้แก่หลวงวิเชียรเนื่องจากนางแฉล้มไปอยู่ในห้องนอนของหลวงวิเชียรทั้งคืนจากการปลอมตัวไปเป็นตุ๊กตา หลวงกะละมังผู้เป็นพ่อจึงต้องยอมยกลูกสาวให้แต่งงานเพื่อไม่ให้ครอบครัวและลูกสาวได้รับความอับอาย แม้ว่าทั้งคู่จะยังไม่ได้เสียกันก็ตาม

(ลูกคู่)	เป็นสุคติ	หมดฤทธิ์	จะบิดเบี้ยว
	ตัวคนเดียว	หมดเสียง	เขาเถียงกัน
	ต้องจำ	ประนีประนอม	ยอมตะแคง
(หลวงกะละมัง)	เอาเป็นแต่่ง	แต่ต้องขอ	ปลุกหอกัน

(จาก บทละครเรื่องเรื่องตุ๊กตาทอง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.193)

3) เียงอายต่อผู้ชายลดน้อยลง

แม้ว่าในช่วงเวลานี้ผู้หญิงจะมีความเียงอายในตัวของผู้ชายเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่กลับพบความแตกต่างที่ว่าผู้หญิงในช่วงเวลานี้กล้าแสดงออกต่อผู้ชายมากขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะไม่ถึงขั้นที่กล้าเกี่ยวพาราสีกับผู้ชายก่อน แต่ผู้หญิงนั้นก็สามารถแสดงท่าทีตอบรับผู้ชายเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองพึงพอใจในตัวผู้ชายที่มาเกี่ยวพาราสีนั้นได้เช่นกัน การเปิดให้ผู้หญิงออกจากพื้นที่บ้านมาสู่พื้นที่สาธารณะนั้นทำให้ผู้หญิงมีความอายในการพบปะกับผู้ชายน้อยลง ความรู้ที่ทำให้ผู้หญิงเียงอายต่อผู้ชายน้อยลงนี้มาจากการเข้ามาของความคิดเรื่องเสรีภาพและความเสมอภาคระหว่างเพศที่ได้รับจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงสามารถตอบโต้การเกี่ยวพาราสีให้แก่ฝ่ายชายได้แล้วโดยคุณลักษณะเช่นนี้ไม่ปรากฏมาก่อนในบทละครเรื่องอิเหนาและบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเห็นได้จากที่นางอุษาเขียน

กลอนตอบพระชินเสนเพื่อบอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อฝ่ายชายและกระตุ้นให้ฝ่ายชายกล้าพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านแผ่นกระดาษพับใส่ตะกร้าฝากนางกำนัลคืนให้ฝ่ายชายในบทละครเรื่องท้าวแสนปม ขณะที่ตัวละครที่ชื่อว่าโรสิตาจากบทละครเรื่องโรสิตาถือได้ว่าเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงผู้หญิงยุคใหม่จากสังคมตะวันตกในช่วงเวลานั้นที่ไม่มีความเอียงอายในผู้ชายเช่นเดิมอีกต่อไปแล้ว โรสิตาเป็นผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะเป็นสาวบาร์ทำให้ไม่มีความเอียงอายเนื่องจากพบผู้ชายจำนวนมากทุกวันและมีความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์เมื่อมีผู้ชายมาเกี่ยวพาราสีได้

(คามิโน) โอ้อ้อ กุหลาบงาม ไม่นึกเลยว่าหนามเจ้าจะแหลม จะคมเด็ดไว้ได้สมอารมณ์แล้ว

กลับจะแคล้วไปไกล เจ้าจะทิ้งไว้หรือกุหลาบงาม

(โรสิตา) จะตั้งใจ ไปส่งฉัน ฉันไม่ห้าม

(คามิโน) ถ้าผ่อนตาม เช่นนั้น ฉันยินดี

(โรสิตา) ถ้าจะไป ก็มา อย่าช้าซี

(จาก บทละครเรื่องโรสิตา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย

ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.198-9)

4) เก่งการบ้านการเรือนซึ่งเพิ่มเติมการรักการเรียน

คุณลักษณะที่ผู้หญิงเริ่มมีซึ่งจะสร้างให้ตัวผู้หญิงเองมีความน่าดึงดูดต่อผู้ที่พบเห็น โดยเฉพาะเพศชายนั้นยังถูกให้ความสำคัญไปในเรื่องของความรู้การบ้านการเรือน ทั้งการเย็บปักถักร้อยและการปรุงอาหารเช่นเดิม แต่คุณลักษณะที่เพิ่มขึ้นมาในช่วงเวลานี้คือ การให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากสถาบันเศรษฐกิจและสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างความรู้ใหม่ให้ผู้หญิงมีความจำเป็นในการแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อนำเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวร่วมกับผู้ชายด้วย การก่อตัวของสถาบันการศึกษาได้เริ่มขยายอำนาจด้วยการเพิ่มผู้หญิงเป็นกลุ่มที่จะต้องเข้าทำการศึกษาในสถาบันศึกษาแทนที่จะจำกัดขอบเขตเฉพาะผู้ชายแบบเดิมที่ปรากฏในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเท่านั้น โดยช่วงเวลานี้ได้ปรากฏสถาบันการศึกษาอย่างเช่นโรงเรียนที่เกิดขึ้นมาเพื่อใช้ในการอบรมนักเรียนทั้งในด้านความรู้ในการประกอบอาชีพและความรู้ในครัวเรือน และหลังจากเสร็จการศึกษาแล้วจึงควรคิดที่จะมองหาคู่ครองซึ่งความคิดเช่นนี้ได้กลายมาเป็นค่านิยมในปัจจุบันที่ควรจะให้จบก่อนจึงจะมีสามี โดยจะเห็นได้จากบทร้องในละครชนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามเป็นต้น

ลูกหลาน	ข้าพเจ้านักเรียนเพียรศึกษา ทั้งอ่านเขียนแคล่วคล่องและร้องเพลง	จนครูบาชมเปาะอย่างเหมาะสม อีกเย็บปักถักร้อยเก่งกว่าใคร ๆ
ลูก	ส่วนกับข้าวของกินสิ้นทั้งหมด	ก็ปรุงรสเค็มมันสรรพัตได้
หลาน	ส่วนของหวาน ๆ จริงทุกสิ่งไป	ได้ชิมชนิดจิตใจให้ชวนกิน
ลูก	ทั้งการบ้านการเรือนก็เหมือนกัน	
หลาน	รู้จักสรรสวยสดไปหมดสิ้น	
ลูก	เมื่อยามเสร็จศึกษาจะหาคู่	
ลูกคู่	ต้องเลือกคู่ชู้ชายรายเรียง ๆ	

(จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหมานอกเอาหมานบ่ง ในบทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาล
ตบตา ฉวยอำนาจ และหมานอกเอาหมานบ่ง, 2506, น.268-9)

5) มีความเรียบร้อย

ความเอียงอายในที่สาธารณะที่ได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากผู้หญิงได้ปรากฏตัวขึ้นในพื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความเอียงอายเมื่อออกจากบ้านหรืออยู่ในพื้นที่สาธารณะจึงเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีพฤติกรรมที่เรียบร้อย สงบเสงี่ยม พุดเพราะและมีมารยาทในที่สาธารณะซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ผู้หญิงควรปฏิบัติเนื่องจากผู้หญิงไม่จำเป็นต้องถูกจำกัดในเฉพาะพื้นที่บ้านดังเช่นเคยกระทำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การมีกิริยามารยาทในตัวผู้หญิงจึงปรากฏขึ้นเพื่อควบคุมให้ผู้หญิงวางตัวอย่างเหมาะสมต่อผู้พบเห็นทั้งในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่สาธารณะซึ่งจะได้รับการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัว เมื่อผู้หญิงพบกับบุคคลที่ไม่ใช่คนในครอบครัว สิ่งที่ควรปฏิบัติจึงไม่ใช่การแสดงความเหนียมอายเมื่อได้พบปะหรือพูดคุย แต่ผู้หญิงต้องมีกิริยามารยาทที่ดีเพื่อให้เป็นที่รักต่อผู้พบเห็น ยกตัวอย่างเช่น พฤติกรรมที่มีมารยาทของนางเจียมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่หลวงสัทนะสิริในบทละครเรื่องจันทร์เจ้าขาเป็นต้น

(หลวง)	กระจุ่มกระจิมเรียบร้อยดีมีมารยาท	จะพิศผาดน่าเอ็นดูอยู่พร้อมสรรพ
	อีกจิริตกิริยาเหมือนผ้าพับ	จะรองรับถนอมขวัญทุกวันคืน

(จาก บทละครเรื่องเรื่องจันทร์เจ้าขา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ
เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.169)

การหายไปของความเอียงอายในที่สาธารณะ

เนื่องจากการเปิดให้ผู้หญิงออกมาสู่พื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้นจากการประกอบอาชีพหลัง
การเลิกระบบไพร่และระบบทาสในสมัยรัชกาลที่5 จึงได้ส่งผลให้ความอายในพื้นที่สาธารณะหายไป
ด้วย การประกอบอาชีพของผู้หญิงทำให้ความเอียงอายในพื้นที่สาธารณะเป็นอุปสรรคในการประกอบ
อาชีพ เนื่องจากต้องทำการพบปะกับคนจำนวนมากเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง การเอียงอายในการ
พบปะผู้คนในพื้นที่สาธารณะจึงต้องหายไปอย่างเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้ยังปรากฏผู้หญิงที่มีความอิสระในการเดินทางในที่สาธารณะซึ่งแตกต่างจาก
ผู้หญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ไม่สามารถเดินทางไปในที่สาธารณะด้วยตัวเองได้ยกเว้นการ
ปลอมตัวเป็นชายซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชายเท่านั้นที่เดินทางในที่สาธารณะได้ ยกตัวอย่างเช่นนางบุษบา
แปลงเป็นอนุภรรยาในบทละครเรื่องอิเหนา การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของความมีอิสระในการ
เดินทางในพื้นที่สาธารณะนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความคิดเรื่องเสรีภาพและความเสมอภาคของ
มนุษย์จากตะวันตก โดยจะพบว่าตัวละครหญิงในช่วงเวลานี้ได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเริ่มมีอิสระในการ
เดินทางไปในที่สาธารณะเช่นเดียวกับชาย ยกตัวอย่างเช่น โรสิตาสามารถเดินทางกลับบ้านหลังเลิก
งานในเวลากลางคืนจากบทละครเรื่องโรสิตา หรือนางนาคสามารถเดินทางจากพระโขนงไปหา
นายมากที่พระนครได้ด้วยตัวเองจากบทละครเรื่องอินทกษัตริย์ เป็นต้น

การหายไปของการประพาศพรหมจรรย์

ในช่วงเวลานี้พบว่าการประพาศพรหมจรรย์ในความหมายเดิมจากอิทธิพลของความรู้
แบบศาสนาพราหมณ์นั้นหายไป การที่ผู้หญิงสามารถออกมาอยู่ในพื้นที่สาธารณะเพื่อการประกอบ
อาชีพทำให้หญิงและชายไม่สามารถหลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายได้อีกต่อไป สิ่งเข้ามาแทนการ
ประพาศพรหมจรรย์แบบเดิมตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือการปกป้องร่างกายของผู้หญิงเอง
ไม่ให้ผ่านกิจกรรมทางเพศกับผู้ชาย โดยการดูแลรักษา‘ของสงวน’ไม่ให้ถูกสัมผัสโดยผู้ชายซึ่งไม่ใช่สามี
ที่ผ่านพิธีการแต่งงานซึ่งเป็นการประกาศความเป็นผู้เมียกันต่อสาธารณะได้กลายมาเป็นการรักษา
พรหมจรรย์ในรูปแบบใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความรู้เรื่องชีววิทยา(Biology)จากตะวันตกที่ให้

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของอวัยวะเพศชายและหญิง ความรู้จากสาขาชีววิทยานี้เองที่ทำให้ความรู้เรื่อง การสูญเสียพรหมจรรย์ของหญิงได้เปลี่ยนแปลงไปจากการสูญเสียพรหมจรรย์จากการถูกชายสัมผัส ร่างกายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่การสูญเสียพรหมจรรย์จากการมีเพศสัมพันธ์หรือการถ่วงลูก ละเอียดของสวงนหรืออวัยวะเพศของผู้หญิงนั่นเอง

1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะคู่รัก

ความสัมพันธ์หญิง-ชายในฐานะคู่รักนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏตัวขึ้นเป็นครั้งแรกใน ช่วงเวลานี้จากการเปิดให้ผู้หญิงสามารถออกจากพื้นที่บ้านไปสู่สาธารณะซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพล ของความคิดเรื่องเสรีนิยมและความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในฐานะมนุษย์ ผู้หญิงและผู้ชายจึง สามารถทำความรู้จักกันและเริ่มต้นพัฒนาความสัมพันธ์แบบคู่รักซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิสระ และมีความเท่าเทียมกันได้ โดยสถานะคู่รักของผู้หญิงนี้สามารถระบุคุณลักษณะต่างๆ ได้ 3 ประการ คือ 1) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน 2) หญิง-ชายสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ และ 3) ความหมายใหม่ของคำว่าคู่

1) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือ ได้เสียกัน

การเน้นความสนใจในการเลือกคู่หนึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบคู่รักซึ่งเป็น ความสัมพันธ์แบบใหม่ที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกซึ่งมาพร้อมกับแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) จากตะวันตกที่สนับสนุนให้มนุษย์มีอิสระในการตัดสินใจในการใช้ชีวิตของตนเอง, สนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาความสุขในทางโลกเช่น การมีครอบครัวหรือการมีความสัมพันธ์หญิง-ชาย ได้ตามความต้องการของตนเอง และสนับสนุนให้มนุษย์ใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจในความสัมพันธ์ ชายหญิงของตนเอง โดยความสัมพันธ์แบบคนรักได้เปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์แบบหญิง-ชาย แบบเดิมที่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบิดามารดาของฝ่ายหญิงและชายทั้งสองฝ่ายโดยที่หญิงและ ชายทั้งคู่ไม่จำเป็นต้องรู้จักกันมาก่อน(ความสัมพันธ์ที่ทั้งคู่ถูกกำหนดโดยเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ให้มาเป็นคู่ผัวเมียกัน) โดยได้เปลี่ยนมาสู่ความสัมพันธ์ใหม่ที่ฝ่ายหญิง-ชายที่ผ่านการเกี่ยวพาราสีและ ตกกลางความสัมพันธ์กันให้อยู่ในฐานะของคนรักก่อนที่จะเข้าขั้นตอนสู่การแต่งงานหรือได้เสียเป็นผัว เมียกัน ความสัมพันธ์ของคนรักในช่วงเวลานี้จึงปรากฏขึ้นในรูปแบบของความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ต้อง อาศัยการทำความรู้จักกันและการเข้าใจกันซึ่งอาศัยความมีเหตุผล(Rationality)ที่ได้รับอิทธิพลมาจาก

แนวคิดมนุษยนิยมจากตะวันตกที่สนับสนุนการใช้เหตุผลของมนุษย์ในการกระทำสิ่งต่างๆ นั้นเอง ยกตัวอย่างเช่นกรณีของคู่ของนายเปี่ยมและนางหมองในบทละครเรื่องชวดแก้วเจียรไนเป็นต้น

2) หญิง-ชายสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้

ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบคู่รักที่เป็นสถานะที่ปรากฏขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้ได้เปิดโอกาสให้คู่หญิงชายที่เป็นคนรักกันนั้นสามารถใช้เวลาอยู่ร่วมกันโดยลำพังได้ซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ผู้หญิงไม่สามารถอยู่กับผู้ชายคนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวได้เนื่องจากจะทำให้ตนเองและครอบครัวเสื่อมเสีย การรับอิทธิพลของความคิดเรื่องเสรีภาพและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในฐานะที่เป็นมนุษย์เช่นเดียวกันได้ทำให้การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะคนรักแสดงคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงอยู่กับผู้ชายที่เป็นคนรักได้โดยไม่เกิดความเสื่อมเสียได้ ยกเว้นกรณีของการได้เสียกันก่อนการแต่งงานและอยู่ในพื้นที่ลับตากันระหว่างหญิงชายซึ่งยังคงเป็นสิ่งที่สังคมยังไม่ยอมรับ โดยเห็นตัวอย่างได้จากนางหมองและนายเปี่ยมสามารถรับประทานอาหารร่วมกันได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคนในครอบครัวอยู่ด้วยในละครเรื่องชวดแก้วเจียรไนเป็นต้น

(หมอง)	ไอ้เปี่ยมมา	เชิญล้างหน้า	ทาแป้งก่อน
	แกกร้อนร้อน	โกนิงไว้	ให้รอดัก

(จาก บทละครเรื่องชวดแก้วเจียรไน ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.145)

3) ความหมายใหม่ของคำว่าชู้

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบคู่รักนี้สร้างความเปลี่ยนแปลงความหมายของ‘ชู้’ให้เกิดขึ้น จากความหมายในเชิงลบของชู้ที่ปรากฏในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผู้หญิงมีความหมายว่าผู้หญิงที่ผ่านการได้เสียกับผู้ชายก่อนแต่งงานและสามารถเปลี่ยนจากสถานะ‘เมียชู้’ ไปสู่ ‘เมีย’ ด้วยการแต่งงาน การปรากฏขึ้นของคนรักได้สร้างความหมายใหม่แบบเดียวกันให้กับชู้โดยจะหมายถึงหญิง-ชายที่ยังไม่ได้สู่ขอหรือเข้าสู่พิธีการแต่งงานกัน แต่ชู้ในลักษณะนี้ไม่ได้มีความหมายในแง่ของการได้เสียกันของผู้หญิงและผู้ชาย ช่วงเวลานี้คำว่าชู้จึงมีความหมายเดียวกันกับหญิง-ชายคนรักซึ่งยังไม่ได้ขั้นตอนของการแต่งงานหรือได้เสียกัน และเนื่องจากการแต่งงานใน

ช่วงเวลานี้แสดงถึงการประกาศต่อสาธารณะของชายว่าหญิงคนใดเป็นเมีย ดังนั้นการเป็นผู้จึงหมายความว่ามีความสัมพันธ์ชายหญิงที่ยังไม่ได้ประกาศความสัมพันธ์นั้นต่อสาธารณะด้วยเช่นเดียวกัน โดยเห็นได้จากบทร้องที่มาร์กเรตราฟิงราพันถึงนายร้อยตรีแฟร์คนรักของตนในบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งเป็นต้น

ไอ้ออกเอ่ยอกฟกอนาถ เหมือนเพลิงกาจกองเถกิงมาเรียงผลาญ
 เมื่อตาจับตาชู้คู่ชิวาน เหมือนไฟราญรุมไหม้ในอุรา
 ถึงอยู่แค่แลไปเหมือนไกลแสน คู่ก็แน่นกำบังอยู่หลังผา
 เสียแรงอยากเห็นชู้สุพารา ถึงยามมา ๆ พราวจากกัน

(จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง ในบทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาล ตบตาฉวยอำนาจ และหนามยอกเอาหนามบ่ง, 2506, น.326)

1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมีย

ผู้หญิงในสถานะเมียในช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นพบการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากอิทธิพลความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวทำให้ความสัมพันธ์กับความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในความสัมพันธ์แบบเมีย-ผัวและความคิดแบบเสรีนิยมที่ได้รับมาจากตะวันตกที่ให้ความสำคัญไปที่ความสมัครใจของบุคคลในการตกลงเป็นเมีย-ผัว และเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดจากเดิมที่เห็นว่าการเป็นเมีย-ผัวกันเกิดจากการกำหนดของเทพเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่มาจากการกำหนดด้วยตัวของมนุษย์เอง นอกจากนี้การมีผัวได้กลายมาเป็นบรรทัดฐานที่ผู้หญิงจำเป็นต้องมีแทนการขึ้นอยู่กับการกำหนดจากบุญกรรมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมียจึงสามารถแบ่งได้เป็น 4 คุณลักษณะคือ 1) ตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทพเทวดาในการดลบันดาลการเป็นเมีย-ผัว 2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘มิตร’ 3) การปรากฏขึ้นของความสมัครใจเป็นเมีย และ 4) การแบ่งประเภทของเมียโดยอาศัยความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเป็นหลัก

1) ตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทพเทวดาในการดลบันดาลการเป็นเมีย-ผัว

ในช่วงเวลาของรัชกาลที่ 4 จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นการเข้ามาถึงของวิถีคิดแบบประจักษ์นิยมซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของระเบียบวิธีในการสร้างความรู้แบบวิทยาศาสตร์ซึ่งรับมาจากตะวันตก ความคิดแบบประจักษ์นิยมส่งผลให้คนในสังคมไทยเริ่มให้ความสำคัญกับความรู้เรื่องเพศที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทั้งห้าหรือเพศเชิงชีววิทยา(Bio-sexual) ดังนั้นการมีอยู่ของเทพเทวดาที่ไม่สามารถเห็นในเชิงประจักษ์จึงเริ่มถูกตั้งคำถามถึงการมีตัวตนอยู่จริงหรือไม่พร้อมกับเริ่มมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการดลบันดาลใจให้เกิดการเป็นเมีย-ผัวกันว่าเป็นความจริงหรือไม่ด้วย แม้สังคมไทยในช่วงเวลานี้ไม่ได้ปฏิเสธการมีอยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอิทธิพลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นอย่างเด็ดขาด แต่ก็เริ่มมีการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ในทางประสาทสัมผัสทั้งห้าเกิดขึ้นปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเข้ามาของความคิดแบบธรรมชาตินิยม(Naturalism)จากตะวันตกผ่านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่าทุกสิ่งนั้นปรากฏอยู่ในธรรมชาติ(Nature)และทำการปฏิเสธหรืออย่างน้อยก็ตั้งคำถามในสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural) ที่ไม่สามารถทำการพิสูจน์ในเชิงประจักษ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น การตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทวดาที่ดลบันดาลความรักระหว่างชมพูและนางลำหับในบทละครเรื่องเงาะป่าเป็นต้น

แสนฉลาด ช่างตัดขาดชอกซอนก่อนว่า
จะว่าไปใยเล่าถึงเทวา เมื่อไม่เห็นแก่ตาปรากฏมี

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.36-7)

2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘มิตร’

เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่ามิตรที่สอดคล้องกับคำว่าเมียที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้แล้วจะพบว่าความหมายของ ‘เมีย’ มีสถานะที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเมีย-ผัวที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงเวลานี้สถานะของผู้หญิงที่เป็นเมียมีลักษณะคล้ายกับ ‘มิตร’ มากขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับขั้นทางอำนาจที่แสดงออกภายในปริณทลของครอบครัวระหว่างผัวและเมียเริ่มใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าเดิมและเริ่มปรากฏคุณลักษณะของความเสมอภาคกันมากยิ่งขึ้น ความเสมอภาคจากแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างชาย-หญิงนั้นปรากฏเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยไม่เว้นแม้แต่ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวซึ่งทำให้ผัว-เมียมีความสัมพันธ์คล้ายกับเพื่อนมากยิ่งขึ้นซึ่งแตกต่างกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ผู้ชายที่เป็นผัวมีสถานะเหนือกว่า

ผู้หญิงที่เป็นเมียอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทสนทนาของท้าวเกียรติราชที่พูดกับนางอินทราผู้เป็นเมียโดยเปรียบได้กับเป็นมิตรที่มีความรักดีจากบทละครเรื่องท้าวเกียรติธิดเป็นต้น

คู่ออนโฉมตรู่คู่ชีวิต มิ่งมิตรรักดีศรีสมร
ได้ฟังคำร่ำพจน์สุนทร บังอรกล่าวสิ้นสรรพแสนจับใจ

(จากบทละครเรื่องพระเกียรติธิด ในบทกลอนละครเรื่องขอมดำดิน บทละครเรื่องพระร่วง บทละครเรื่องพระเกียรติธิด บทละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย, 2515, น.158)

3) การปรากฏขึ้นของความสมัครใจเป็นเมีย

การปรากฏขึ้นของความสมัครใจของผู้หญิงที่จะกลายมาเป็นเมียนั้นได้ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกผ่านการให้อำนาจทางกฎหมายลักษณะลักพาในสมัยรัชกาลที่4 ที่ผู้หญิงมีอิสระในการตัดสินใจเป็นเมียผู้ใดก็ได้จากกรณีการยื่นฎีกาของนางอำแดงเหมือน พ.ศ. 2408 กระบวนการของความสัมพันธ์ของการกลายมาเป็นเมีย-ผัวกลายเป็นกระบวนการที่แบ่งเป็นสองด้าน โดยด้านแรกคือการสว่ขอจากพ่อแม่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เคยปรากฏในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนระหว่างลูกสาวกับทรัพย์สินอื่นๆ ที่เป็นสินสอดซึ่งฝ่ายชายมอบให้แก่ครอบครัวผู้หญิงซึ่งเคยปรากฏในกฎหมายตราสามดวงหมวดลักษณะผัวเมียและได้ลดความสำคัญจากการควบคุมทางกฎหมายมาสู่ค่านิยมทางสังคมเท่านั้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกคือการเกี่ยวพาราสีที่ผู้ชายต้องกระทำต่อฝ่ายหญิงเพื่อให้ฝ่ายหญิงสมัครใจที่จะเป็นเมียอย่างเต็มใจเนื่องจากสถานะทรัพย์สินของพ่อแม่ของผู้หญิงนั้นเริ่มลดความสำคัญลงเนื่องจากการเข้ามาของความคิดแบบเสรีนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไม่เว้นแม้แต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวของพ่อแม่และลูกสาวด้วย ดังนั้นเมื่อขาดอย่างใดอย่างหนึ่งทีกล่าวมาแล้วจะทำให้การกลายมาเป็นเมีย-ผัวนั้นไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ เมื่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงทำการยกผู้หญิงให้ผู้ชายโดยที่ฝ่ายหญิงเองไม่สมัครใจเป็นเมีย อาจส่งผลให้เกิดการหนีตาม(จากบทละครเรื่องเงาะป่า) หรือหนีออกจากบ้าน(จากบทละครเรื่องจันทร์เจ้าขา) ในทางตรงกันข้ามหากฝ่ายหญิงสมัครใจที่จะเป็นเมียของชายคนรักแต่ไม่ผ่านการยินยอมจากครอบครัวจะนำไปสู่การหนีตามชายคนนั้น(จากบทเสภาเรื่องพญาราชวังสัน)ซึ่งจะนำไปสู่การกลายมาเป็นเมียที่ไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากชายหญิงที่เป็นผัวเมียนั้นจะไม่สามารถประกอบพิธีการแต่งงานที่แสดงความสัมพันธ์ผัวเมียที่เป็นสาธารณะได้เนื่องจากพิธีการนี้ต้องได้รับการยอมรับจากครอบครัวฝ่ายหญิงด้วย แต่การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานี้คือ เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างครอบครัวกับตนเอง หรือความขัดแย้งระหว่างครอบครัวตนเองกับชายที่เป็นผัวแล้ว ผู้หญิงจะ

อาศัยความสมัครใจของตนเองเป็นตัวตัดสินและความสมัครใจนี้เองที่ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุดในสังคมไทยช่วงเวลานี้ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเสรีภาพตามธรรมชาติ(Natural right)ของมนุษย์ของรูสโซ(Rousseau)ซึ่งเป็นนักคิดชาวฝรั่งเศสคนสำคัญในยุครู้แจ้ง(Enlightenment)ที่สนับสนุนเจตจำนงเสรี(freewill)ของมนุษย์ นอกจากนี้ยังให้สนับสนุนการให้ความสำคัญกับอารมณ์และเหตุผลซึ่งถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของมนุษย์ไปพร้อมกันด้วย โดยจะเห็นได้จากการหนีจากบ้านของนางเจียมเนื่องจากถูกบังคับให้แต่งงานโดยไม่สมัครใจจากบทละครเรื่องจันทร์เจ้าขา และการหนีตามชายคนรักของนางบัวผันไปอยู่เรือนของพญาราชवंสันเมื่อพ่อแม่ไม่อนุญาตให้แต่งงานกันจากบทเสภาเรื่องพญาราชवंสัน เป็นต้น

การปรากฏตัวขึ้นของความสมัครใจในการเลือกเป็นเมียของผู้หญิงนี้เองที่นำไปสู่การปรากฏขึ้นของ‘การหย่า’ซึ่งมีความหมายถึงการตัดขาดความสัมพันธ์แบบเมีย-ผัวกันด้วยความสมัครใจของหญิงและชายที่เป็นเมีย-ผัวด้วยกันทั้งสองฝ่ายที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ โดยพบได้จากที่นางนากถามถึงการหย่าขาดจากนายมากหากไม่รักกันแล้วในบทละครเรื่องอินทนิลประชันนาง และเพลงละครเรื่องอินทนิลประชันนาง

(นาก) เมื่อไม่รักจักหย่าก็ว่าเถิด ไม่ต้องเปิดบิดตะกูดุดไฉฉะ
 คบค้าแต่คนระยำชักหย่าเป หัดเสเพลเถลไถลสงสัยนิ้ว

(จาก บทละครเรื่องเรื่องขวดแก้วเจียรระโน ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ด และเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.252-3)

4) การแบ่งประเภทของเมียโดยอาศัยความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเป็นหลัก

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวได้เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะต่างๆ ของความสัมพันธ์หญิง-ชายในลักษณะที่เป็นเมีย-ผัวให้แตกต่างไปจากที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการแบ่งประเภทของเมียในช่วงเวลานี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปที่แตกต่างจากเดิมโดยใช้ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวซึ่งมีอิทธิพลมาจากแนวคิดเสรีนิยมที่เคารพความเท่าเทียมกันในฐานะของมนุษย์ระหว่างชายหญิงในบริบทของครอบครัว และความรู้ใหม่เกี่ยวกับเรื่องสาธารณสุข/ส่วนตัวที่ให้ความสำคัญกับการแต่งงานในฐานะของพิธีกรรมที่ประกาศความเป็นผัว-เมียของชายหญิงต่อสาธารณะเป็นหลักการสำคัญในช่วงเวลานี้ โดยสามารถแบ่งคุณลักษณะต่างๆ ออกเป็น 5 ประการคือ 1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี 2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย

3) คุณลักษณะของเมียแต่งและเมียชู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นเมียหลวงและเมียน้อย 4) ‘เมียเดียวเท่านั้น’: ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย และ 5) การเป็นเมียเป็นบรรทัดฐานสังคม

4.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี

คุณลักษณะของเมียที่ดีนั้นถูกทำให้ลดจำนวนลงจากเดิมจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่พบว่าคุณลักษณะของเมียที่ดีนั้นสามารถรวบรวมได้ 8 ประการคือ เลี้ยงดูผัว, ร่วมทุกข์ร่วมสุข, เคารพผัว, รับใช้ผัว, เอาใจผัว, ทำอาหารเก่ง, ซื่อสัตย์ และอดทน และเพิ่มเติมอีก 3 ประการ คือ ความจงรักภักดี, มีความเกรงกลัว และการตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งในฐานะที่เป็นเมียกษัตริย์ คุณลักษณะของเมียที่ดีที่ปรากฏขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงเวลาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นเหลือเพียงความซื่อสัตย์, การทำอาหารเก่ง (รวมถึงการบ้านการเรือนอื่นๆ) และความจงรักภักดีในกรณีที่เป็นเมียกษัตริย์เท่านั้น โดยคุณลักษณะที่ลดลงนั้นเนื่องมาจากสถานะของเมีย-ผัวในครอบครัวมีความอิสระและเท่าเทียมกันมากขึ้นจากการเข้ามาของแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตก หน้าที่ซึ่งผู้หญิงที่เป็นเมียปฏิบัติต่อชายที่เป็นผัวในฐานะที่หญิงเป็นรองชายในครอบครัว เช่น การเคารพผัว, การเอาใจผัว หรือการรับใช้ผัวจึงหายไปด้วยเช่นเดียวกัน

คุณลักษณะของเมียที่ดีในเรื่องของความกล้าหาญนั้นปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้สอดคล้องกับความกล้าหาญที่มีต่อสถาบันชาติซึ่งเป็นสถาบันใหม่ในช่วงเวลานี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยผู้หญิงที่เป็นเมียจำเป็นต้องมีความกล้าหาญด้วยซึ่งจะสามารถแสดงได้ในหลายรูปแบบทั้งในการยินยอมให้ฝ่ายชายเข้าร่วมรบในสงครามหรืองานราชการเพื่อชาติ หรืออาจหมายถึงการกล้าหาญที่จะเข้าร่วมการต่อสู้เสี่ยงชีวิตร่วมกับชายที่เป็นผัวซึ่งจะทำให้ผู้หญิงซึ่งเป็นเมียนั้นได้รับการยกย่องอย่างสูงในฐานะเมียที่ดี โดยเห็นได้จากการที่พระเพื่อนพระแพงแสดงความกล้าหาญเข้าร่วมต่อสู้ทหารในวังของตนเองที่จะเข้าทำพระล่อผู้เป็นผัวก่อนที่ทั้งสามเสียชีวิตในการรบในบทธะครรื่องเรื่องพระล่อ เป็นต้น

สนองพระผู้รักไปดั่งใจ เขาสิมิกล้วยภัยพินาศ ฤาเผื่อชัตติยชาติจะแพ้ไพร่ ตายหรือ
เป็นไม่เห็นประหลาดใด ขอกอดบาทภูวโนยไม่กลัวแล้ว ตายเมื่อใดจะได้ตายดั่งนี้ หวงซิวี
โยหนะทูลกระหม่อมแก้ว มาขึ้นชมสมสวาทอย่าคลาดแคล้ว น้องกล้าแกล้วยใจเผื่อเหลือ
สบาย

(จากบทละครเรื่องพระลอ, 2515, น.151)

4.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย

ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบผัวเดียวเมียเดียวที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมจาก ตะวันตกที่สนับสนุนอิสระและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในฐานะมนุษย์ได้ทำให้เกิดการ จัดการความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมียหลวงและเมียน้อยที่แตกต่างไปจากที่เคยเกิดขึ้นในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบว่าความเป็นเมียน้อยกลายเป็นคุณลักษณะที่ผิดศีลธรรมและน่า รังเกียจจากการมีเมียน้อยเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่แสดงให้เห็น ถึงความมีอำนาจของชายในฐานะที่เห็นว่าผู้หญิงหรือเมียเป็นวัตถุที่มีค่า การมีเมียมากจึงแสดงให้เห็น ถึงอำนาจในการถือครองผู้หญิง การมีเมียน้อยในช่วงเวลาก่อนหน้านี้นี้จึงถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ของสังคมและเป็นค่านิยมที่ผู้มีอำนาจทางสังคมกระทำ

แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจะพบความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบที่เริ่มนิยมการมีผัว เดียวเมียเดียวเพิ่มมากขึ้น โดยจะเริ่มจากการพบข้อจำกัดของการมีเมียมากจากมิติเศรษฐกิจเป็นอย่าง แรกจากการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจเพื่ออิงชีพมาสู่เศรษฐกิจแบบการค้าเสรีกับต่างชาติซึ่งได้ส่งผลทำ ให้ผู้ชายเริ่มพบกับความลำบากในทางเศรษฐกิจจากการเลี้ยงดูหญิงจำนวนมากยิ่งขึ้นเนื่องจาก ทรัพย์สินเริ่มหาได้ยากยิ่งขึ้นในช่วงเวลานี้ โดยสังเกตได้จากประกาศรัชกาลที่ 4 ที่แสดงให้เห็นว่า รายได้จากการเก็บภาษีของกษัตริย์เริ่มไม่เพียงพอ ทำให้การมีเมียและเข้ารับใช้หญิงจำนวนมากทำได้ ยากเนื่องจากกษัตริย์เริ่มจ่ายเบี้ยหวัดแก่หญิงเหล่านั้นได้ไม่เพียงพอ โดยรัชกาลที่ 4 ได้ประกาศ เรียกร้องให้พ่อแม่หญิงรับหญิงที่ถูกถวายมานั้นกลับไปบั้นปลาย นอกจากนี้ยังอนุญาตให้นางในถวายบัง คบลาจากราชการเพื่อไปแต่งงานมีสามีได้เช่นเดียวกันด้วย การมีเมียมากจึงน่าจะเริ่มพบกับปัญหา มากขึ้นในสังคมไทยช่วงเวลาจากมิติทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างแรก

นอกจากนี้ยังพบบทความของเทียนวรรณในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เริ่มสนับสนุนให้ผู้ชายมีเมียเพียงคนเดียวเพื่อสอดคล้องกับสังคมตะวันตกที่ยึดหลักเสรีภาพและความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่าเทียมกันซึ่งข้อเสนอของเทียนวรรณแสดงค่านิยมแบบผิวเดี่ยวเมียเดียวให้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ ขณะที่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการประกาศกฤษฎีกาเถียรบาลว่าด้วยข้าราชการในพระราชสำนักที่ต้องจดทะเบียนเมียของตนเองและต้องขออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาทุกครั้งหากต้องการจะมีเมียเพิ่ม อีกทั้งยังกำหนดให้มีการแต่งงานซึ่งถือเป็นการประกาศความเป็นผิวเมียต่อสาธารณะให้กลายเป็นค่านิยมสำคัญในช่วงเวลานี้ซึ่งต่อมาสู่ยุคปัจจุบันด้วย การประกาศให้ชายต้องประกาศว่าตนเองมีเมียต่อสาธารณะผ่านการแต่งงานหรือการจดทะเบียนเมียและที่ปักในกฤษฎีกาเถียรบาลว่าด้วยระเบียบข้าราชการในราชสำนักแสดงให้เห็นถึงการควบคุมของรัฐต่อครอบครัวซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการแต่งงานซึ่งเป็นชุดความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่เริ่มกลายเป็นสิ่งสำคัญต่อความสัมพันธ์ผิวเมียและแสดงคุณค่าของตัวหญิงที่เป็นเมียนั้นเนื่องจากการแยกขาดระหว่างหญิงที่เมียโดยสาธารณะและหญิงที่เป็นเมียที่เป็นมิตส่วนตัว(เมียลับ, หญิงสำส่อน, หญิงแพศยาหรือชู้)ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่สังคมรังเกียจมาจนถึงปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่นสาวเครือฟ้าซึ่งเป็นบทละครที่ดัดแปลงมาจากต่างประเทศ โดยตัวละครสาวเครือฟ้ามีความอับอายที่รู้ว่าตนเองเป็นเมียน้อย เป็นต้น

(เครือฟ้า) มั่นคงถูก	ราวกับลูก	ชู้ครอกช่วย
เชื่อว่าสวย	ได้เสีย	เป็นเมียหลวง
เจ็บจิต		
(ลูกคู่) ยิ่งคิด	ยิ่งคับทรวง	

(จาก บทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.229-30)

4.3) คุณลักษณะของเมียแต่งและเมียชู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นเมียหลวงและเมียน้อย

ความสัมพันธ์หญิง-ชายที่นิยมความสัมพันธ์แบบผิวเดี่ยวเมียเดียวที่เริ่มปรากฏขึ้นจากงานเขียนของเทียนวรรณในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นครั้งแรกที่แสดงความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายในฐานะเมียผิวในครอบครัวซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเสรีนิยมในสังคมตะวันตกและ

ความรู้ใหม่ในเรื่องของสาธารณะและส่วนตัวซึ่งปรากฏผ่านความสัมพันธ์ของการแต่งงานระหว่างชายหญิงได้แสดงถึงการเชื่อมโยงกันในรูปแบบใหม่ของความหมายระหว่างเมียแต่ง/เมียชู้และความหมายระหว่างเมียหลวง/เมียน้อยในรูปแบบใหม่ จากที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นความหมายของเมียแต่งหมายถึงเมียที่ได้มาจากพิธีการสู่ขอแต่งงานตามธรรมเนียมประเพณีอย่างถูกต้องและเมียชู้หมายถึงเมียที่ผ่านกระบวนการได้เสียระหว่างหญิงชายซึ่งมีความหมายสอดคล้องกันเป็นคู่ซึ่งแยกขาดออกจากความสัมพันธ์ของความหมายระหว่างเมียหลวงและเมียน้อยซึ่งนับได้จากลำดับก่อนหลังของการได้เสียระหว่างผู้ชายที่เป็นผัวและผู้หญิงที่เรียกว่าเป็นเมีย โดยผู้หญิงที่ได้เสียกับผู้ชายที่เป็นผัวก่อนก็จะถูกเรียกว่าเมียหลวง ขณะที่ผู้หญิงที่ได้เสียกับชายคนเดียวกันหลังจากนั้นจะถูกเรียกว่าเมียน้อย ดังนั้นสังคมไทยในช่วงเวลาจึงปรากฏความรู้สองชุดเกี่ยวกับเรื่องเมียที่ใช้เกณฑ์ต่างกันคือ 1) พิธีแต่งงาน/กฎหมายที่แสดงความเป็นสาธารณะ/ส่วนตัว และ 2) ลำดับก่อนหลัง

การเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเมียได้เปลี่ยนเกณฑ์ไปจากเดิม โดยความหมายของเมียหลวงและเมียน้อยในช่วงเวลานี้ได้สัมพันธ์กับการเป็นเมียแต่งและเมียชู้ผ่านความคิดเรื่องการแต่งงานซึ่งแสดงความเป็นผัวเมียต่อสาธารณะ โดยจะสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้จากบทละครเรื่องอิเหนาที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่นางจินตหราถือได้ว่าเป็นเมียหลวงและนางบุษบากลายเป็นเมียน้อยเพราะนางจินตหราได้เสียกับอิเหนาก่อน แม้วางบุษบาจะเป็นคู่ตุนาหงันที่เทพเทวดากำหนดแต่ก็ยังอยู่ในฐานะเมียน้อยซึ่งมีฐานะเป็นรองนางจินตหราที่เป็นเมียหลวง ขณะที่จะสังเกตการเปลี่ยนแปลงได้จากบทละครเรื่องสาวเครือฟ้าในช่วงเวลานี้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้สาวเครือฟ้าจะได้เสียกับร้อยตรีพร้อมผู้เป็นผัวก่อนแต่ก็ได้กลายเป็นเมียน้อย หลังจากทีนายร้อยตรีพร้อมแต่งงานกับผู้หญิงอีกคนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมียหลวงนั้นเป็นสถานะที่มาจากการแต่งงานซึ่งเป็นการประกาศความสัมพันธ์แบบผัวเมียต่อสาธารณะไม่ใช่มาจากลำดับของการได้เสียอีกต่อไป โดยความสัมพันธ์ของเมียหลวงจากการแต่งงานและเมียน้อยที่ไม่ผ่านการแต่งงานได้เปลี่ยนแปลงไปจากความรู้ใหม่เกี่ยวกับเรื่องสาธารณะและส่วนตัวที่รับมาจากตะวันตกในช่วงเวลานี้นั่นเอง

4.4) ‘เมียเดียวเท่านั้น’: ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับปริมาณเมียของผู้ชาย

ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบใหม่จากตะวันตกได้เข้ามากำหนดปริมาณของเมียที่ผู้ชายควรมีให้อยู่ที่การมีเมียเพียงคนเดียวเท่านั้น จากการศึกษาสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้กำหนดการมีเมียว่าผู้ชายจะมีเมื่อกี่คนก็ได้ เว้นแต่การกำหนด ‘เมียสองต้องห้าม’ จะทำให้เกิดการหึงหวงกันเท่านั้น แต่การเปลี่ยนแปลงไปสู่การยกย่องการมีผัวเดียวเมียเดียวในฐานะของการแสดงความ

เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่ได้รับจากความรู้ตะวันตกทำให้ปริมาณเมียที่ผู้ชายจะมี ก็คนก็ได้ถูกลดลงให้เหลือเพียงแค่การมีเมียเพียงแค่มึงคนเดียวเท่านั้นจึงจะเป็นสิ่งที่สังคมให้การยอมรับ ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก ในช่วงเวลานี้เองที่ทำให้ผู้หญิงเริ่มไม่ ยากที่จะมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาวกับชายที่มีเมียอยู่ก่อนแล้วเพราะไม่ใช่ค่านิยมที่เหมาะสมของ สังคมในขณะนี้ซึ่งหากละเมิดก็จะทำให้ผู้หญิงนั้นรู้สึกอายใจและทำให้ถูกตำหนิจากสังคม โดยเห็น ได้จากความรู้สึกของนางจวงที่ไม่อยากมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับหลวงเทศการซึ่งมีเมียอยู่แล้วจาก บทละครเรื่องเหมาท่าคว่าเหลว เป็นต้น

ถึงใจตัวก็ไม่ชั่วร้ายชอบผิด

แม้สักนิดหนึ่งไม่มีที่เสียหาย

เพราะรู้แล้วแก้วของเขาเราตะกาย

คงจะอายุอภัยศหมดราคา

(จาก บทละครเรื่องเหมาท่าคว่าเหลว ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติ เพลง เกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.237)

การหายไปของความหมายของหญิงชั่วแบบเดิม

คุณลักษณะของหญิงชั่วที่เกิดจากพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคนที่ พบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานี้ โดยหญิงชื่อนั้นได้เปลี่ยนแปลง ความหมายจากผู้หญิงที่มีผัวมากกว่าหนึ่งคนไปเป็นเรื่องของคุณลักษณะของผู้หญิงที่ทำการโกหก ผู้หญิงชั่วในช่วงเวลานี้จึงมีความหมายแบบเดียวกับผู้หญิงที่ไม่ซื่อสัตย์โดยเฉพาะเรื่องเพศต่อผัว มากกว่าผู้หญิงที่มีหลายผัวแสดงให้เห็นว่าความคิดเรื่องพรหมจรรย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มี อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ได้ลดความสำคัญลงไป โดยผู้หญิงที่มีผัวใหม่หลังจากยุติความสัมพันธ์ จากผัวคนเดิมจึงไม่ถือว่าเป็นหญิงชั่วอีกต่อไปในช่วงเวลานี้ โดยเห็นได้จากพฤติกรรมของนางถึงจาก บทละครเรื่องเงาะป่าที่โกหกว่าผัวตัวเองตายแล้วเพื่อที่จะได้มีผัวใหม่ ส่งผลให้เมื่อผัวคนเดิมมาพบกับ ผัวคนใหม่จึงเกิดต่อสู้แย่งชิงกันขึ้น พฤติกรรมโกหกของนางถึงจึงแสดงให้เห็นคุณลักษณะของหญิงชั่ว ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

เมื่อนั้น

ดาวางซองต็อกชกหัว

ไซ้ข้าจะคิดร้ายไม่อายุกลัว

เพราะนางถึงว่าผัวนั้นตายแล้ว

ข้าก็เป็นพ่อหม้ายไร้แม่เรือน

คิดหาเพื่อนปกครองให้ผองผัว

ครั้งผิวมาทำดาอยู่บังแว	พึงรู้แกว่าแก้ปดหมดปัญญา
คิดพลางทางพูดไกลเกลี้ย	ข้าขอเสียทั้งสองข้าง
จะรักใคร่ไปทำไมกับคนกลาง	เป็นเยี่ยงอย่างสตรีที่ชั่วร้าย

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.97-8)

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิงหรือชายในฐานะสหาย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผู้หญิงถูกจำกัดเฉพาะพื้นที่บ้านด้วยกรอบความรู้แบบเดิมที่อ้างอิงจากศาสนาที่กำหนดให้ผู้หญิงถูกควบคุมในพื้นที่ส่วนตัวภายในครอบครัวในฐานะทรัพย์สินจึงไม่สามารถพบความสัมพันธ์แบบสหายปรากฏให้เห็นแต่กลับปรากฏความสัมพันธ์แบบพี่น้องระหว่างหญิงกับคนในครอบครัวให้เห็นมากกว่า แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาเมื่อสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากความรู้เรื่องสาธารณะ/ส่วนตัว แนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีอิสระเท่าเทียมกันกับผู้ชายทั้งในการใช้ชีวิต การแสวงหาความสุขในรูปแบบที่หลากหลายของมนุษย์ และการประกอบอาชีพที่อิสระมากขึ้นที่ได้ส่งผลให้ผู้หญิงสามารถเป็นสหายหรือเพื่อนกับผู้ชายและผู้หญิงในสังคมได้ โดยมนุษย์ทั้งชายและหญิงเริ่มแสดงความสามารถและความเท่าเทียมกันผ่านความสามารถเป็นเพื่อนกับบุคคลเพศเดียวกันและระหว่างเพศกันได้ โดยจะเห็นได้จากบทร้องของเจ้าหญิงอันโดรเมตาในบทละครเรื่องวิชาวาหพระสมุทเป็นต้น

ธรรมดาหญิงชายทั้งหลายไซ้	ถ้าหากไร้เพื่อนยากลำบากแสน
หากมีมิตรจิตหายระคายแค้น	รสใด ๆ ไม่แมนไม่ตรีรส
อันข้านี้ไซ้คดีเปนหนักหนา	เพราะรู้ว่าท่านเปนมิตรทั้งหมด
ถึงมีทุกข์สักหน่อยก็ถอยลด	เมื่อฟังพจน์มิตรช่วยกันอวยพร

(จากบทละครพูดสลักรำเรื่องวิชาวาหพระสมุท, 2509, น.6)

2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายในแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยนี้สามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะของ วัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่าง ชาย-หญิง และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายหรือหญิงในสถานะสหาย

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่าง ๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่าง ๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่าง ๆ
1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ 1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะ ทรัพย์สิน 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือ แสดงความขอบคุณ 4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้และซื้อขายได้ 5) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง 1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะ หญิงงาม 1) หญิงงามทางร่างกาย 1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม 1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับ ตกแต่งร่างกาย 2) หญิงที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับ กับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) หญิงใจงาม 3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) หญิงที่สามัคคี	2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ 2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะ ทรัพย์สิน 1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ - การขาดหายไปของชายในฐานะ วัตถุที่เป็นของขวัญที่แสดงมิตร ไมตรีของกษัตริย์ 2.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะ ชายงาม 1) ชายงามทางร่างกาย 1.1) ผู้ชายรูปร่างกำยำสมชาย 1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด 1.3) ความงามจากการประดับ ตกแต่งร่างกาย 2) ชายที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับ กับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) ชายใจงาม 3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 3.2) ชายที่ให้อภัย

<p>3.3) หญิงที่มีความกล้าหาญ</p> <p>3.4) หญิงที่มีความเสียสละ</p> <p>4) หญิงร่ำรวย</p> <p>1.1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <p>1) การปรากฏขึ้นของอวัยวะเพศหญิงหรือ 'ของสงวน'</p> <p>2) การปรากฏขึ้นของอาชีพนางบำเรอหรือหญิงนครโสเภณี</p> <p>3) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย</p>	<p>3.3) ชายที่มีความกล้าหาญ</p> <p>3.4) ชายที่มีความสามัคคี</p> <p>3.5) ชายที่มีความเสียสละ</p> <p>3.6) ชายที่มีความอดทน</p> <p>3.7) ชายที่มีวินัย</p> <p>3.8) ชายที่มีความกรุณาปราณี</p> <p>4) ชายชาติทหาร</p> <p>5) ชายร่ำรวย</p>
<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <p>1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก</p> <p>2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว</p> <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <p>1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา</p> <p>2) การตอบแทนบิดามารดา</p> <p>- การหายไปของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง</p> <p>- การหายไปของผู้หญิงในสถานะข้าทาสบริวารสู่สถานะคนรับใช้</p>	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <p>1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก</p> <p>2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูกสาว</p> <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <p>1) การตอบแทนบิดามารดา</p> <p>- การหายไปของการเชื่อฟังบิดามารดา</p> <p>- การหายไปของผู้ชายในสถานะพี่น้อง</p>

<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเอียงอวยในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะ 2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว 3) เอียงอวยต่อผู้ชายน้อยลง 4) เก่งการบ้านการเรือนซึ่งเพิ่มเติมการรักการเรียน 5) มีความเรียบร้อย <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของความเอียงอวยในที่สาธารณะ - การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์ <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราฮีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน 2) หญิง-ชายสามารถอยู่กันตามลำพังได้ 3) ความหมายใหม่ของคำว่าซู้ <p>1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p>	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิง</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคนรัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเป็นผู้รักเรียน 2) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์ <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิงในสถานะคู่รัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความสัมพันธ์ที่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์หลังการเกี่ยวพาราฮีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน 2) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ 3) ความหมายใหม่ของคำว่าซู้ 4) สามารถเลิกความสัมพันธ์แบบคู่รักได้ <p>2.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p>
---	--

<p>1) ตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทพ เทวดาในการดลบันดาลการเป็น เมีย-ผัว</p> <p>2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘มิตร’</p> <p>3) การปรากฏขึ้นของความสมัคร ใจเป็นเมีย</p> <p>4) การแบ่งประเภทของเมียโดย อาศัยความสัมพันธ์แบบผัวเดียว เมียเดียวเป็นหลัก</p> <p>4.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมีย ไม่ดี</p> <p>4.2) คุณลักษณะของเมียหลวง และเมียน้อย</p> <p>4.3) คุณลักษณะของเมียแต่ง และเมียซู้ที่สัมพันธ์กับ ความเป็นเมียหลวงและ เมียน้อย</p> <p>4.4) ‘เมียเดียวเท่านั้น’: ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไป เกี่ยวกับปริมาณเมียของ ผู้ชาย</p> <p>- การหายไปของความหมายของหญิงชั่ว แบบเดิม</p>	<p>1) ผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) รับฟังความสมัครใจหรือ ความเห็นของผู้หญิง</p> <p>3) ดูแลเมีย</p> <p>- การหายไปของชายซู้</p>
<p>1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิง หรือชายในฐานะสหาย</p>	<p>2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชาย หรือหญิงในฐานะสหาย</p> <p>1) ผูกพันด้วยความชอบ</p> <p>2) ผู้ชายเป็นสหายกับผู้หญิงได้</p> <p>3) สหายสามารถแข่งกันได้</p>

ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย
3) สถาบันกษัตริย์ 4) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 9) สถาบันกฎหมาย 10) สถาบันทหาร 11) สถาบันครอบครัว 12) สถาบันการศึกษา 13) สถาบันศาสนาพราหมณ์ - การหายไปของสถาบันพุทธศาสนา

**ตาราง 4 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจ
ในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัชกาลที่4 จนถึง
ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง**

2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ(objects)ในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้นยังคงพบคุณลักษณะที่สำคัญสองประการคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะของทรัพย์สิน และ 2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะที่เป็นชายงาม

2.1.1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน

ผู้ชายนั้นยังคงสถานะของทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยกษัตริย์สามารถควบคุมชีวิตให้ทำสิ่งต่างๆ ได้ รวมทั้งทำการสั่งประหารชีวิตได้เช่นเดิม แต่สิ่งที่หายไปคือคุณลักษณะของการมอบผู้ชายให้เพื่อแสดงถึงมิตรไมตรีซึ่งหายไปในช่วงเวลานี้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชายในฐานะทรัพย์สินเริ่มลดความสำคัญลงไปเนื่องจากการเข้ามาของกรอบความรู้สมัยใหม่ที่เรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์มากยิ่งขึ้นและทำให้สถานะของ

ผู้ชายในฐานะสิ่งของเริ่มลดน้อยลง แต่เนื่องจากสถาบันกษัตริย์ยังเป็นสถาบันที่มีอำนาจในช่วงเวลานี้ ทำให้คุณลักษณะบางประการของผู้ชายในฐานะทรัพย์สินยังคงอยู่และไม่หายไปโดยสมบูรณ์

1) ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์

ช่วงเวลานี้ผู้ชายยังคงมีสถานะเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์โดยที่ตัวของกษัตริย์เองนั้นสามารถจัดการผู้ชายที่อยู่ในครอบครองได้ตามที่ต้องการ โดยกษัตริย์มีอำนาจในการควบคุมผู้ชายเหล่านั้นให้ทำกิจกรรมใดๆ ตามที่ต้องการได้ แม้แต่สิ่งประหารชีวิตก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน โดยจะพบว่ากษัตริย์ยังมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ทำสิ่งต่างๆ หรือทำการตัดสินประหารชีวิตผู้ชายซึ่งเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรได้ แต่สิ่งที่เริ่มจะปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกคือสถานะของกษัตริย์ที่เริ่มเปลี่ยนจาก 'สมมุติเทพ' เข้าสู่ฐานะของ 'มนุษย์' มากยิ่งขึ้นโดยเป็นอิทธิพลของความคิดแบบเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่เริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และผู้ชายในฐานะทรัพย์สินของกษัตริย์จึงเป็นสถานะของมนุษย์ที่ครอบครองมนุษย์ด้วยกันมากกว่าเทพที่ครอบครองมนุษย์เหมือนที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สถานะของกษัตริย์และผู้ชายในฐานะทรัพย์สินของกษัตริย์แบบใหม่ที่มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันกับสามัญชนในช่วงเวลานี้ได้ปรากฏหลักของการครอบครองในฐานะทรัพย์สินของกษัตริย์แบบใหม่นั้นคือ แนวคิดแบบข้าราชการที่แสดงถึงการครอบครองมนุษย์ด้วยกันแบบใหม่ในระดับรัฐผ่านหลักการบริหารประเทศสมัยใหม่ โดยกษัตริย์ที่มีอำนาจต่อบุคคลที่อาสาหรือถูกเกณฑ์ (เช่น การคัดเลือกทหาร) ให้เข้ามาทำหน้าที่รับใช้ซึ่งเรียกว่า 'ข้าราชการ' โดยข้าราชการนี้เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นผ่านหลักของการบริหารประเทศแบบสมัยใหม่ที่ปรากฏขึ้นในรัชกาลที่ 5 ซึ่งข้าราชการถือเป็นอาชีพเช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ แต่จะแสดงการถูกครอบครองในรูปแบบของข้าทาสของกษัตริย์คล้ายกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้ยังเป็นหน้าที่ที่ปรากฏขึ้นในรูปแบบของการประกอบอาชีพและส่วนใหญ่อาศัยความสมัครใจของแต่ละบุคคลในการเข้าทำงานราชการ ยกเว้นการเกณฑ์ทหารซึ่งถือเป็นการบังคับให้เข้ารับราชการเท่านั้น ความคิดเรื่องข้าราชการจึงเป็นคำอธิบายแบบใหม่ของการครอบครองมนุษย์ของกษัตริย์ที่เริ่มมีลักษณะของมนุษย์มากกว่าเทพที่จะปฏิบัติต่อบุคคลทั่วไปไม่ว่าจะสมัครใจหรือถูกเกณฑ์ให้มารับใช้หรือเป็นข้าราชการในรูปแบบเดียวกับข้าทาสในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในฐานะทรัพย์สินของกษัตริย์ แต่การครอบครองนี้อาจเกิดขึ้นโดยความสมัครใจเช่นเดียวกับการเลือกประกอบอาชีพหรืออาจจะไม่สมัครใจจากการเกณฑ์ตามหลักของกฎหมายซึ่งแสดงให้เห็นว่า

รัฐและกษัตริย์มีอำนาจในการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นข้าราชการหรือเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ได้แม้บุคคลเหล่านั้นจะไม่สมัครใจก็ตาม

เนื่องจากคุณลักษณะแบบข้าราชการที่แสดงความเป็นวัตถุของกษัตริย์แบบใหม่นี้เองที่แสดงความแตกต่างของสถานะของความเป็นวัตถุของผู้ชายที่เป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ในฐานะของการทำสัญญา(contract)ในช่วงเวลานี้มีความแตกต่างจากการเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ในฐานะของเจ้าชีวิตสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องสถานะของกษัตริย์ที่เคยมีอำนาจสูงสุดในการครอบครองผู้ชายนั้นได้จากการครอบครองในลักษณะของข้าทาสบริวารซึ่งอาศัยในราชอาณาจักรของกษัตริย์เข้าสู่การครอบครองในลักษณะของข้าราชการซึ่งมีลักษณะของการประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง ดังนั้นจะสามารถพบได้ว่าผู้ชายที่ถูกครอบครองโดยกษัตริย์ในฐานะข้าราชการจะเริ่มมีอำนาจที่จะสามารถทำการขจัดขึ้นอำนาจกษัตริย์ได้หากเห็นว่ากษัตริย์กระทำการไม่สมควรได้เช่นเดียวกัน โดยอาจจะพบการปฏิเสธในการปฏิบัติหน้าที่ที่เห็นว่าไม่สมควรหรืออาจจะลาออกราชการซึ่งคล้ายกับการลาออกในการประกอบอาชีพอื่นๆ ได้(ในกรณีที่ไม่ถูกเกณฑ์มาตามกฎหมายอย่างเช่น การเกณฑ์ทหาร)เพราะฐานะของผู้ชายที่เป็นวัตถุที่ครอบครองของกษัตริย์ที่ปรากฏในรูปแบบของข้าราชการนั้นต้องอาศัยหลักของความสมัครใจของผู้ชายที่ยอมให้ตนเองเป็นวัตถุของกษัตริย์นั้นด้วยจึงจะทำให้การควบคุมของกษัตริย์เกิดขึ้นได้เพราะว่ากษัตริย์ในช่วงเวลานี้ไม่ได้มีสถานะของเทพที่มีอำนาจสูงสุดเหนือมนุษย์ทั่วไปอีกต่อไปและแสดงให้เห็นถึงการเข้ามาของความคิดเสรีนิยมที่ให้อิสระแก่มนุษย์ในการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งสนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ซึ่งเริ่มพบสถานะที่ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นระหว่างกษัตริย์และสามัญชนในช่วงเวลานี้ ดังนั้นหากชายผู้เป็นข้าราชการโดยสมัครใจนั้นเห็นว่ากษัตริย์กระทำความผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้นแล้ว ผู้ชายที่เป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ในรูปแบบใหม่นี้สามารถที่จะขจัดขึ้นอำนาจของกษัตริย์ได้ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธการปฏิบัติหน้าที่บางประการหรือขอลาออกราชการได้เช่นเดียวกัน โดยคุณลักษณะของการปฏิเสธการควบคุมของกษัตริย์เช่นนี้ได้จากบทละครเรื่องขอมวิกรมวังที่แมนสรวงได้ขัดคำสั่งของพระเจ้าสาปไตโดยตัดสินใจไม่นำเอาเจ้าหญิงวารุณีมาจากเมืองเพราะเห็นว่าไม่สามารถทำร้ายพระเจ้าสุธรรมธาตาบิดาของเจ้าหญิงวารุณีได้เนื่องจากไม่ได้มีความอาฆาตกัน การขจัดอำนาจของกษัตริย์แสดงให้เห็นถึงสถานะความเป็นวัตถุที่ถูกครอบครองโดยกษัตริย์ได้ถูกลดความสำคัญลง โดยต้องจะต้องอาศัยความสมัครใจของชายที่ถูกควบคุมโดยกษัตริย์เหล่านั้นพร้อมกันไปด้วย

(สรวาง)

เกล้าไม่ฆ่าฝ่าพระบาท

ก็โดยคาดว่าพระองค์

จะถือศักดิ์รักธำรง

มั่นคงในศีลธรรม

เกล้าอาสามาประหาร

แต่ยังการกระทำ

ก็เพื่อฝากถ้อยคำ

ให้ทรงจำนำใจจริง

(จาก บทละครเรื่องชอปรวิรมวัง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.157)

การขาดหายไปของชายในฐานะวัตถุที่เป็นของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีของกษัตริย์

ในช่วงเวลานี้ไม่ปรากฏว่ากษัตริย์ได้มอบชายให้แก่กษัตริย์อาณาจักรอื่นๆ หรือบุคคลใดๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงมิตรไมตรีของกษัตริย์อีกแล้ว การที่กษัตริย์มอบนางในหรือข้าทาสซึ่งอาจเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ให้ไปรับใช้เจ้านายองค์อื่นๆ ยังคงพบได้จากประกาศในสมัยรัชกาลที่ 4 ขณะที่ช่วงเวลาต่อมาคุณลักษณะเช่นนี้ได้หายไปทั้งหมดเนื่องจากความสัมพันธ์แบบเจ้านายและข้าทาสได้หายไปจากการยกเลิกระบบทาสตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ดังนั้นการที่กษัตริย์มอบบุคคลหรือข้าทาสให้เป็นของขวัญแสดงมิตรไมตรีจึงไม่ได้เป็นการกระทำที่เหมาะสม คุณลักษณะนี้ได้หายไปเนื่องจากไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสังคมจากอิทธิพลของกรอบความรู้สมัยใหม่แบบตะวันตกที่ปฏิเสธความไม่เท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์และการจำกัดเสรีภาพในการใช้ชีวิต การส่งมอบมนุษย์ให้แก่กันในรูปแบบของขวัญนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้อีกต่อไปในช่วงเวลานี้

2.1.2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม

เมื่อเข้าสู่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ความงามของผู้ชายได้พบคุณลักษณะต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในหลายประการ โดยผู้ชายที่มีฐานะเป็นวัตถุนั้นแสดงคุณลักษณะสำคัญได้ 4 ประการคือ 1) ชายที่มีร่างกายงดงาม 2) ผู้ชายที่ความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด 3) ชายใจงาม 4) ชายชาติทหาร 5) ชายร่ำรวย และ 6) ชายมีความรู้

1) ชายงามทางร่างกาย

ความงามในทางร่างกายของผู้ชายนั้นมีความสอดคล้องกับความงามทางร่างกายของผู้หญิงเช่นเดียวกัน โดยสามารถแบ่งเป็น 3 คุณลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้นคือ 1) ผู้ชายรูปร่างงดงามแบบกำยำสมชายที่แสดงลักษณะที่แสดงความเป็นจริงทางร่างกายมากขึ้นตามหลักการของความรู้ทางชีววิทยา 2) ผู้ชายร่างกายสะอาด และ 3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

1.1) ผู้ชายรูปร่างงดงามแบบกำยำสมชาย

ช่วงเวลานี้ได้เกิดความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างทางร่างกายระหว่างชายกับหญิงปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเริ่มพบการแสดงร่างกายของหญิงชายที่มีลักษณะสมจริง(realistic)มากยิ่งขึ้นจากการได้รับอิทธิพลของความรู้ทางชีววิทยาจากตะวันตก นอกจากนี้รูปร่างของชายหญิงที่มีความแตกต่างกันเริ่มถูกแสดงผ่านงานศิลปะสมัยใหม่อย่างดา วินชีซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้ทางชีววิทยาได้แสดงร่างกายที่แท้จริงของชายหญิงอย่างเปิดเผยมากขึ้นสอดคล้องกับอำนาจในการกำหนดความงามของสถาบันกษัตริย์เริ่มลดความสำคัญลงและทำให้ความงามทางร่างกายของชนชั้นล่างเริ่มได้รับความนิยมแทนที่ ส่งผลให้ในช่วงเวลานี้ผู้ชายที่ถือว่ารูปร่างงามคือผู้ชายที่มีรูปร่างกำยำล่ำสันแบบชนชั้นล่าง ถ้าหากเทียบกับร่างกายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็คือร่างกายแบบไพร่ซึ่งไม่ถือว่างดงามในช่วงนั้น ในสมัยรัชกาลที่5 เป็นต้นมารูปร่างที่กำยำล่ำสันถือว่าเป็นรูปร่างงดงามสมกับที่เป็นชายชาติตรีอันแสดงให้เห็นว่าความงามทางร่างกายแบบชนชั้นล่างเริ่มกลายมาเป็นค่านิยมความงามทางร่างกาย การปรากฏขึ้นของความงามทางร่างกายแบบใหม่นี้ได้ปรากฏขึ้นพร้อมกับความสามารถในการดำรงชีพจากการหาอาหารหรือล่าสัตว์ ร่างกายกำยำล่ำสันนั้นมีประโยชน์กว่ารูปร่างผอมบอบบางเนื่องจากจำเป็นต้องใช้ความแข็งแรงของร่างกายในการดำรงชีพด้วยการหาอาหาร โดยจะพบได้จากบทละครเรื่องเงาะป่าที่ร่างกายกำยำล่ำสันของชมพูลาถือว่าสวยงามสมชาย เป็นต้น

หาคะเมนเอนหงายกายห้อยโหน

โถมกระโจนร้ายไม่เมื่อยหุดหย่อน

ล่าสัตว์สมชายทั้งกายกร

เหมือนภุมรมนคว้างกลางมรรคา

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.22)

1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด

ช่วงเวลานี้ยังคงปรากฏผู้ชายที่มีความงามจากร่างกายสะอาด โดยยังคงพบการชำระล้างร่างกายถูกแสดงให้เห็นถึงพิธีกรรมแห่งความบริสุทธิ์ของกษัตริย์แบบศาสนาพราหมณ์ก่อนออกรบได้จากบทละครเรื่องท้าวแสนปม โดยพระชินเสนได้ทำการอาบน้ำในช่วงใกล้ฤกษ์ยามของการออกรบ

แต่ความแตกต่างที่ปรากฏในช่วงเวลานี้ของการมีร่างกายที่สะอาดของผู้ชายคือ การเริ่มปรากฏการชำระล้างร่างกายที่เป็นไปเพื่อการชำระเชื้อโคลของร่างกายหลังทำกิจกรรมเพื่อการเลี้ยงชีพเกิดขึ้น โดยการอาบน้ำได้แสดงหน้าที่ที่ถูกอธิบายในรูปแบบใหม่โดยอาศัยหลักการของสุขอนามัย (hygienic) แบบชนชั้นกลางที่รับมาจากสังคมตะวันตกให้ปรากฏขึ้น โดยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานั้น การเปลี่ยนแปลงประเทศให้เข้าสู่การค้าขายเสรีกับต่างชาตินี้ได้ทำให้การใช้แรงงานมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การทำกิจกรรมเพื่อเลี้ยงชีพแต่ละวันได้ทำให้มนุษย์เกิดความเหน็ดเหนื่อยและมีเชื้อโคลที่สร้างความสกปรกให้แก่ร่างกาย ดังนั้นการอาบน้ำให้ร่างกายสะอาดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการชำระคราบโคลจากการทำงานเหล่านั้น ดังนั้นความงามจากการชำระล้างร่างกายจึงได้ปรากฏเป็นกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายสะอาดเพื่อสุขอนามัยแบบเดียวกันกับค่านิยมของชนชั้นกลางในสังคมตะวันตกเป็นครั้งแรก ค่านิยมจากการชำระล้างร่างกายจากการอาบน้ำเพื่อความบริสุทธิ์แบบกษัตริย์แบบเดิมซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันกษัตริย์ยังมีอำนาจในการกำหนดความงามในการอาบน้ำแบบพิธีกรรมกษัตริย์ตามหลักศาสนาแบบเดิมอยู่ แต่ในช่วงเวลานี้ก็ได้ปรากฏการอาบน้ำชำระล้างเชื้อโคลเพื่อสุขอนามัยแบบชนชั้นกลางที่เป็นชนชั้นที่เกิดขึ้นใหม่หลังการประกาศเลิกทาสและไพร่ในช่วงเวลานี้ด้วยเช่นเดียวกัน

1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

การตกแต่งร่างกายให้งดงามของผู้ชายยังคงถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากการแต่งกายเป็นการแสดงสถานะทางสังคมอย่างหนึ่งโดยเฉพาะการแสดงสถานะของชนชั้นสูง แต่สำหรับความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายของสามัญชนนั้นมีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ คุณลักษณะของความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายนั้นเริ่มแสดงความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ จากที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นการแต่งกายจะแสดงความสำคัญของระดับชั้นทางศักดินาและการแบ่งแยกระหว่างเพศชายและเพศหญิงอย่างเด่นชัด แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานั้นคุณค่าของการแต่งกายจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การแต่งกายที่บ่งบอกชนชั้นตามศักดินาเริ่มหายไปและเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ค่านิยมของความงามทางการแต่งกายแบบใหม่ โดยผู้หญิงนั้นจะให้คุณค่าของการประดับตกแต่งร่างกายเพื่อแสดงถึงความงามทางร่างกายเพื่อให้ตนเองมีร่างกายสวยงามยิ่งขึ้น แต่ผู้ชายจะทำการประดับตกแต่งร่างกายเพื่อแสดงสถานะทางเศรษฐกิจ โดยการแต่งกายจะแสดงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของชายผู้นั้นเป็นสำคัญ ขณะที่การให้คุณค่าของผู้หญิงและผู้ชายในสังคมเริ่มแสดงความแตกต่างกันไปด้วย โดยผู้หญิงที่เป็นที่ยกย่องอย่างมากในสังคมคือ ‘ผู้หญิง

งาม' ขณะที่ผู้ชายที่ได้รับการยกย่องอย่างมากคือ 'ผู้ชายมั่งมี' อันเป็นคุณลักษณะทางเศรษฐกิจซึ่งไม่ได้มีนัยของระดับชั้นแบบศักดินาดังที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2) ผู้ชายที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด

ช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิดได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยชาติกำเนิดของผู้ชายไม่ได้เป็นต้นกำเนิดของความงามอื่นๆ ทั้งในทางร่างกายและในทางกิจกรรมใดๆ แต่ความงามของผู้ชายนั้นเกิดขึ้นจากคุณลักษณะอื่นๆ เช่น ทั้งจากตำแหน่งหน้าที่การทำงาน เช่น การเป็นทหารรับใช้ชาติ และความสามารถอื่นๆ เช่น พุดจาไพเราะ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น พญาราชาวงษ์สันที่ไม่ได้เป็นบุคคลที่กำเนิดจากชนชั้นสูงแต่เป็นชาวต่างชาติ อีกทั้งยังมีรูปร่างทางกายที่ไม่งดงาม แต่สิ่งที่เป็นความงามของพญาราชาวงษ์สันคือความกล้าหาญซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและความสามารถในการพูดเท่านั้น การปรากฏขึ้นของตัวละครพญาราชาวงษ์สันแสดงให้เห็นว่าชนชั้นของชาติกำเนิดไม่ได้เป็นตัวกำหนดความงามของผู้ชายในช่วงเวลานี้อีกต่อไป กรอบความรู้สมัยใหม่จากตะวันตกที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันในฐานมนุษย์ได้ทำการปฏิเสธการผูกขาดความงามทั้งหมดให้เป็นของชนชั้นสูง โดยนำเสนอว่าบุคคลที่มีชาติกำเนิดที่สูงไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นจะมีความงามแบบอื่นๆ อย่างสอดคล้องกันทั้งหมดด้วย โดยเห็นได้จากมุมมองเกี่ยวกับความงามของนางบัวผันที่มีต่อพญาราชาวงษ์สันเป็นต้น

ถึงคนอื่นรูปร่างสำอางเอี่ยม มิตรระกูลสูงเอี่ยมถึงไหนไหน
ทั้งเขตแคว้นแดนกรุงศรีวิชัย ไม่รักใจจืดเท่าเจ้าคุณเลย ฯ

(จากบทเสภาเรื่องพญาราชาวงษ์สัน ในบทละครรำเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเบิกโรงเรื่องตีกำบรพ
บทเสภาเรื่องพญาราชาวงษ์สันกับสามัคคีเสวก, 2516, น.158)

3) ชายใจงาม

คุณลักษณะของชายที่มีจิตใจงามนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยกำหนดเพียงแค่ว่าผู้ชายมีความซื่อสัตย์และการโหสิกรรมเท่านั้น โดยความงามทางใจทั้งสองประการนี้มาจากอิทธิพลของความรู้ทางศาสนาพราหมณ์และพุทธรวมถึงสถาบันกษัตริย์ที่มีอำนาจสูงสุดในช่วงเวลานั้น แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นพบว่าได้เกิด

คุณลักษณะความงามทางจิตใจของผู้ชายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ในส่วนของความซื่อสัตย์ได้ขยายขอบเขตของความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นไปสู่ความซื่อสัตย์ต่อชาติและซื่อสัตย์ต่อเมียซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน อันเป็นอิทธิพลจากสถาบันชาติและสถาบันครอบครัวแบบใหม่ที่รับมาจากตะวันตก ขณะที่การโอหสิกรรมเริ่มปรากฏข้อจำกัดที่จะอหสิกรรมได้เฉพาะบางกรณีเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะอื่นๆ ที่เป็นความงามทางใจที่เกิดขึ้นใหม่ปรากฏขึ้นด้วยนั่นคือ ความกล้าหาญ ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดทน ความมีวินัย ความกรุณาปราณี และการให้เกียรติผู้หญิงซึ่งสอดคล้องกับการเกิดขึ้นของสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นสถาบันชาติ สถาบันทหาร หรือสถาบันครอบครัวที่ล้วนนำมาจากตะวันตกทั้งสิ้น

ดังนั้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นพบความงามทางจิตใจ 9 ประการซึ่งสอดคล้องกับกรอบความรู้สมัยใหม่ที่รับมาจากตะวันตกนั้นคือ 1) ชายผู้มีความซื่อสัตย์ 2) ชายที่ให้อภัย 3) ชายผู้มีความกล้าหาญ 4) ชายผู้มีความสามัคคี 5) ชายผู้มีความเสียสละ 6) ชายผู้มีความอดทน 7) ชายผู้มีความมีวินัย และ 8) ชายผู้มีความกรุณาปราณี

3.1) ชายผู้มีความซื่อสัตย์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ความซื่อสัตย์ถูกแสดงผ่านความซื่อสัตย์ทางคำพูด การให้สัตย์ทางวาจาเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะมีความสัมพันธ์กับความรู้อื่นๆ ทั้งทางพุทธศาสนาที่ควบคุมไม่ให้พูดโกหกและยังสัมพันธ์กับการมีเวทมนตร์คาถาของผู้ชายซึ่งหากไม่ซื่อสัตย์แล้วจะนำไปสู่ความเสื่อมของเวทมนตร์คาถารวมทั้งจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากเทพเทวดาที่ตั้งอ้างจากกฎหมายลักษณะพิสูจน์ดำน้ำลุยไฟ เป็นต้น ดังนั้นการซื่อสัตย์ทางคำพูดหรือวาจาสัตย์จึงถือว่ามี ความสำคัญที่สุดจากที่ปรากฏได้จากบทละครเรื่องขุนช้างขุนแผนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้ความซื่อสัตย์ของกษัตริย์นั้นมีความสัมพันธ์กับพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัจจาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์เนื่องจากได้สัญญาทางคำพูดเอาไว้ก่อนแล้ว

แต่การเปลี่ยนแปลงในความซื่อสัตย์ได้ปรากฏขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีรูปแบบที่แตกต่างออกไปโดยให้ความหมายต่อการซื่อสัตย์ทางวาจาลดน้อยลง แต่ให้สนใจกับความซื่อสัตย์ผ่านพฤติกรรมของผู้ชายคนนั้นที่กระทำต่อบุคคลหรือสถาบันต่างๆ โดยตรงมากยิ่งขึ้น ทั้งการกระทำที่ซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ และการกระทำที่ซื่อสัตย์ต่อเมีย แม่ หรือ

คนรัก ในช่วงเวลานี้ถือว่าความจงรักภักดีที่แสดงออกทางการกระทำนั้นแสดงความจริงได้ดีกว่าการแสดงความจงรักภักดีทางการพูดซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่การแสดงความรักภักดีทางคำพูด เช่น การสาบานหรือการให้คำสัตย์ต่างๆ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก

ในช่วงเวลานี้การซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดผ่านบทเพลงหรือบทละครต่างๆ ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ โดยชายผู้มีความซื่อสัตย์หรือจงรักภักดีนั้นกลายเป็นผู้ที่ม่จิตใจงดงามซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันกษัตริย์ยังคงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในบทเพลงและบทละครที่ใช้ขับร้องซึ่งส่วนมากแล้วผู้แต่งจะเป็นกษัตริย์หรือบุคคลที่มีความสำคัญในราชสำนักทั้งสิ้น โดยจะพบผู้ชายที่มีคุณลักษณะเช่นนี้ได้จากการแสดงความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อกษัตริย์ในโคลงกาษิตนกรบโบราณเป็นต้น เป็นต้น

ขณะเดียวกันนี้ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัวทั้งแม่และเมียได้กลายมาเป็นความงามทางใจในรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ความซื่อสัตย์ของผู้หญิงที่มีต่อผัวอาจเกิดขึ้นมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่การที่ผู้ชายต้องซื่อสัตย์ต่อเมียนั้นเริ่มปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยโคลงกาษิตนกรบโบราณได้แสดงให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของการซื่อสัตย์ต่อเมียซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและได้ปรากฏขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมที่ทหารควรมี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรากฏตัวขึ้นของสถาบันทหารและสถาบันครอบครัวแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมตะวันตกนั่นเอง ขณะที่การปรากฏขึ้นของความซื่อสัตย์ในช่วงเวลานี้มาพร้อมกลยุทธ์แบบใหม่ของการใช้อำนาจจากที่เคยอาศัยความซื่อสัตย์จากการให้คำมั่นสัญญาทางคำพูด เช่น การให้สัญญาผ่านพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัจจาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้กลายมาเป็นการสร้างความตระหนักในตัวเองหรือทำการสอดส่องตัวเองหรือการมีวินัยในตนเองเพื่อควบคุมความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อกษัตริย์หรือแม่และเมียให้เกิดขึ้นภายในตนเองโดยที่รัฐหรือสถาบันใดๆ ไม่จำเป็นต้องออกกฎใดเพื่อควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้นเลย กลยุทธ์การสอดส่องตัวเองนี้เป็นความรู้แบบสมัยใหม่ที่ได้รับมาจากสังคมตะวันตกที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทยเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ โดยจะพบได้จากโคลงกาษิตนกรบโบราณเป็นต้น

หัวใจจรจากห้อง	เหตุหรรษ์
รักราชและรักธรรม์	เที่ยงแท้
“ดวงใจมอบเมียขวัญ	และแม่”
คงเสนห์อยู่แม่	อยู่ร้างกลางสนาม

ยามไปในถิ่นกว้าง	ทางไกล
พบสิ่งยั่วชวนใจ	อยู่ข้าง
ก็จะไม่เหลวไหล	หลงวุ่น
เพราะจิตจอต้อยู่ข้าง	หนึ่งแล้วมั่นคง

(จากโคลงสุภาสิตนักรบโบราณ, 2461, น.100)

3.2) ชายที่ให้อภัย

ช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นพบว่าการอโหสิกรรมยังคงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ยังคงเป็นความงามทางจิตใจของผู้ชายที่ประพฤติแม้ว่าจะเห็นผ่านบทละครหรือบทเพลงต่างๆ ได้น้อยก็ตาม แต่การอโหสิกรรมนั้นได้พบการเปลี่ยนแปลงจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพบว่าการให้อภัยนั้นมีลักษณะที่ขึ้นอยู่กับบริบทจากสถานการณ์และผลลัพธ์ของเหตุการณ์ ขณะที่บางกรณีซึ่งส่งผลเสียไม่มากนักนั้น บุคคลจะสามารถทำการยกโทษความบาดหมางกันได้ แต่บางกรณีที่ส่งผลเสียรุนแรงต่อผู้ถูกทำร้ายหรือถูกกระทำผิดนั้นกลับพบการลงโทษอย่างรุนแรงที่สุดโดยไม่มี การปรานีด้วยเช่นเดียวกัน คุณลักษณะของการอโหสิกรรมในช่วงเวลานี้จึงปรากฏขึ้นในลักษณะที่มีข้อจำกัด โดยการกระทำผิดบางกรณีก็สามารถยกโทษได้ แต่บางกรณีก็ต้องตอบแทนอย่างรุนแรงและสาสม ข้อสังเกตประการหนึ่งคือความรู้จากศาสนาเริ่มมีอำนาจน้อยกว่าความรู้ทางกฎหมาย โดยการให้คำอธิบายเรื่องบาปบุญคุณโทษนั้นลดน้อยลงเนื่องจากอิทธิพลของพุทธศาสนาเริ่มหายไปจากในบทละครหรือวรรณกรรมอื่นๆ ที่ใช้ในการศึกษา แต่บทลงโทษตามกฎหมายเริ่มมีความสำคัญมากกว่าระบบศีลธรรมที่ถูกกำหนดตามความรู้ทางพุทธศาสนา สถาบันกฎหมายได้กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการควบคุมการปฏิบัติของคนในสังคมในทางโลกในช่วงเวลานี้แทนศีลธรรมทางศาสนา โดยจะพบตัวอย่างของการแสดงข้อจำกัดของการให้อภัยเนื่องจากขีดหลักของกฎหมายอาญานี้ผ่านบทละครเรื่องพระลอเมื่อท้าวพิชัยยกโทษให้พระลอผู้เป็นลูกของศัตรูที่ฆ่าปู่ของตนเอง ขณะที่ท้าวพิชัยกลับสั่งประหารพระเจ้ายาผู้เป็นยาของตัวเองเพื่อเป็นการลงโทษที่สั่งการฆ่าพระลอและพระเพื่อนพระแพง โดยแสดงให้เห็นว่าการฆ่าผู้อื่นและการเป็นกบฏเป็นความผิดที่ไม่สามารถให้อภัยได้เนื่องจากการละเมิดกฎหมาย เป็นต้น

3.3) ชายผู้มีความกล้าหาญ

ความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกโดยสัมพันธ์กับการปรากฏขึ้นของสถาบันใหม่จากตะวันตกคือ สถาบันชาติและสถาบันทหารผสมผสานกับสถาบันที่มีอยู่เดิมคือสถาบันกษัตริย์ โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเรียกร่องความงามภายในใจจากการเชื้อสัจธรรมรักภักดีต่อกษัตริย์เท่านั้น ความกล้าหาญในช่วงเวลานี้ถูกแสดงออกมาเพื่อปกป้องชาติเป็นสำคัญ ขณะที่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบว่าการเป็นทหารเป็นการอาสาเพื่อรับใช้กษัตริย์เพื่อแสดงความจงรักภักดีและแลกกับการถูกชุบเลี้ยงด้วยยศตำแหน่ง แต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมานั้นผู้ชายจะเป็นทหารเพราะมีความกล้าหาญอยู่ในจิตใจและพร้อมที่จะเข้าร่วมทำสงครามเพื่อปกป้องประเทศชาติด้วยความสมัครใจ โดยพบได้จากโคลงกาพย์ฉันทนาถบวรและบทละครเรื่องเรื่องพระร่วง เป็นต้น

หญิง.

ก็ต่อสู้ ฯลฯ

ถึงเมียสาวลูกอ่อนนอนผ้าอ้อม

ชายก็ยอมทิ้งได้ ไม่เหลียวหลัง,

ชาย.

ชายก็ยอม ฯลฯ

หญิง.

แม้ไม่ทิ้งหญิงคงส่งเสียงดัง,

และดันหลังไล่ออกนอกเรือนชาน.

(จากบทละครเรื่องเรื่องพระร่วง ในบทกลอนละครเรื่องขอมดำดิน บทละครเรื่องเรื่องพระร่วง บทละครเรื่องเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเรื่องเรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย, 2515, น.107-8)

3.4) ชายผู้มีความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกับความกล้าหาญ นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลจากสถาบันที่นำมาจากตะวันตกอย่างสถาบันชาติและสถาบันทหารอีกด้วย โดยผู้ชายจำเป็นจะต้องมีความสามัคคีกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่ม โดยจะพบว่าความสามัคคีสามัคคีจะมีความสำคัญในการสู้ศึกสงครามที่ปรากฏขึ้นหลายครั้งตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยผู้ชายทุกคนในสังคมโดยเฉพาะทหารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความสามัคคีกันเพื่อสร้าง

ความเข้มแข็งให้แก่ประเทศไทย โดยยกตัวอย่างจากบทสนทนาที่ขุนไกรพลพ่ายกล่าวกับเหล่าทหาร ให้มีความสามัคคีกันเพื่อให้มีความเข้มแข็งในการรบ เป็นต้น

แม้พวกเราเฉาโฉดโกรธกันเอง	ไทหนจะเก่งกล้ารบให้แข็งขัน
เราควรปรองดองใจไว้โรมรัน	รบไพร่ตีมันให้หมดไป
ทหารมีหน้าที่คอยปรามปราบ	การรบเหล่าศัตรูทั้งน้อยใหญ่
ไทยเราอย่ามุ่งร้ายทำลายไทย	ควรรวมแรงแข็งไว้ใช้รบรา ฯ

(จากบทเสภาเรื่องพญาราชวงศ์ ในบทละครเรื่องพระเกียรติยศ บทละครเบิกโรงเรื่องศึกดาบรพ
บทเสภาเรื่องพญาราชวงศ์กับสามัคคีเสวก, 2516, น.192-3)

3.5) ชายผู้มีความเสียสละ

การปรากฏขึ้นของสถาบันสมัยใหม่ต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาคือสถาบันทหารและสถาบันชาตินั้นได้ทำงานประสานกันกับสถาบันกษัตริย์ที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างชายผู้มีความเสียสละภยจิตใจขึ้นมา โดยสถาบันเหล่านี้ได้เรียกร้องให้ผู้ชายต้องทำการเสียสละชีวิตครอบครัวและการใช้ชีวิตร่วมกันกับเมียในพื้นที่บ้านเพื่อให้ผู้ชายได้ออกมาทำหน้าที่ทางการสงครามหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อชาติ รวมทั้งเสียสละชีวิตที่มีอิสระเพื่อชาติและพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่4 เป็นต้นมาที่พบกับความขัดแย้งและการเข้าสงครามโดยเฉพาะกับประเทศตะวันตกอย่างต่อเนื่องหลายรัชกาล ทำให้ราชการจำเป็นต้องอาศัยแรงงานเพื่อการสงครามจากผู้ชายด้วยการเกณฑ์เข้าร่วมเป็นทหารซึ่งต้องสละชีวิต การอยู่กับครอบครัวและอิสรภาพของตนเอง ดังนั้นคุณลักษณะที่เป็นความงามทางจิตใจของผู้ชายที่เรียกว่าการเสียสละจึงได้เกิดขึ้นพร้อมกันในช่วงเวลานี้เพื่อให้ผู้ชายที่ต้องถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารนั้นบังเกิดความสมัครใจในการออกรบอย่างเต็มกำลังนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น การแสดงความเสียสละชีวิตครอบครัว โดยต้องแยกขาดจากเมียเพราะกำลังจะทำการรบกับเรือโจรสลัดของพญาราชวงศ์ในบทเสภาเรื่องพญาราชวงศ์ เป็นต้น

ครานั้นโฉมนางสำอางศรี	จึงวันทาสามีแล้วเฉลย
เป็นทหารจะพะวงหลงเซย	ละเลยราชกิจไม่บังควร

สงบศึกก็ได้อยู่เคหา

เคียงคูภรรยาเฝ้าสงวน

เมื่อต่อตีไพร่ที่มากมวล

จะมัวหวนห่างเมื่อย่อมเสียการ

(จากบทเสภาเรื่องพญาราชวังสัน ในบทละครจำเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเบิกโรงเรื่องดึกดำบรรพ์
บทเสภาเรื่องพญาราชวังสันกับสามัคคีเสวก, 2516, น.189-90)

3.6) ชายผู้มีความอดทน

ความอดทนเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความงามทางจิตใจของผู้ชายที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ด้วยเช่นเดียวกัน การอดทนนั้นถูกนำไปผูกพันกับเรื่องของชาติซึ่งผู้ชายมีความจำเป็นที่จะต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากคล้ายคุณลักษณะของการเสียสละ โดยเฉพาะเมื่อประเทศชาติพบกับวิกฤตการณ์ต่างๆ โดยจะพบได้จากบทสนทนาในละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งที่ผู้ชายจำเป็นต้องอดทนต่อความหิวจากการไม่ได้รับประทานอาหารเพราะเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้ชายต้องมี โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤตของชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น

แพต นี่แน่ฉันจะว่าอะไรให้ฟัง เราก็เกิดมาเป็นลูกผู้ชายต้องรู้จักอดทนต่อความ
ยากลำบาก ถ้ามันเป็นห่วงปากห้วงท้องเช่นนี้ ถึงเวลาบ้านเมืองเราอัปจนจะ
เป็นอย่างไร ?

(จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่ง ในบทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาล ตบตา
ฉวยอำนาจ และหนามยอกเอาหนามบ่ง, 2506, น.258-9)

3.7) ชายผู้มีวินัย

ความมีวินัยเป็นความรู้อย่างใหม่ที่สังคมไทยได้รับมาจากกรอบความรู้สมัยใหม่แบบตะวันตกที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ ความมีวินัยนั้นเป็นคุณลักษณะที่มีเฉพาะผู้ชายอันเนื่องมาจากเป็นคุณลักษณะเฉพาะของชายที่มาพร้อมกับสถาบันทหารที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน การมีวินัยในช่วงเวลานี้หมายถึงการปฏิบัติตามคำสั่งหรือกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ชายโดยเฉพาะที่มีสถานะเป็นทหารจึงต้องมีจิตใจที่มีวินัย โดยจะเห็นได้จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอา

หนามบ่งที่ให้คุณลักษณะของการมีวินัยเป็นคุณลักษณะสำคัญของทหาร แม้ว่าจะถูกอธิบายในลักษณะของการล้อเลียนแต่ก็แสดงให้เห็นว่าความมีวินัยได้ปรากฏตัวขึ้นในช่วงเวลานี้แล้วเช่นกัน

ผ.บ.ก การที่แกจะรักกันอยู่ก่อนหรือไม่ฉันไม่รู้ด้วย แต่วันนี้ฉันได้เลือกหญิงคนนี้เป็นคู่ของฉันแล้ว แกก็เห็นอยู่แล้วยังขืนมากอดเขา แกทำผิดวินัยมาก

แฟร์ พุทโธ่ ถึงผมเป็นทหารผมก็เป็นคน ๆ หนึ่งเหมือนกัน

ผ.บ.ก แกไม่ต้องพูด ! แกจะเป็นทั้งทหารทั้งคนอย่างไรได้ ? แกเป็นทหารแล้วแกต้องเลิกเป็นคน

แฟร์ แล้วกันสิขอรับ ถ้าเช่นนั้น -

(บทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามบ่งยกเอาหนามบ่ง ในบทละครเรื่องหมื่นประมาทศาล ตบตา ฉวยอำนาจ และหนามบ่งยกเอาหนามบ่ง, 2506, น.329-30)

3.8) ชายผู้มีความกรุณาปราณี

ความกรุณาปราณีเป็นความมั่งคั่งในทางจิตใจประการหนึ่งที่ดีกว่าปรากฏขึ้นมาใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา แม้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะพบว่าความกรุณาในรูปแบบของหนึ่งในพรหมวิหารสี่ที่เป็นคุณธรรมสำคัญตามหลักพุทธศาสนาซึ่งกษัตริย์และเทพเทวดาควรมีต่อคนในสังคมรวมถึงผู้ที่มีสถานะด้อยกว่าซึ่งสามัญชนสามารถจะนำมาใช้ประพฤติปฏิบัติได้ก็ตาม แต่บทละครเรื่องเวนิสวานิชที่เป็นบทละครร้อยที่นำมาจากตะวันตกได้แสดงให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของความกรุณาปราณีในลักษณะที่เป็นคุณธรรมทางโลกที่มนุษย์ปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันซึ่งสัมพันธ์กับสถาบันกษัตริย์แบบเดิมและการปรากฏขึ้นของสถาบันใหม่อย่างสถาบันทางเศรษฐกิจและสถาบันกฎหมายซึ่งเริ่มแยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์อย่างชัดเจนในช่วงเวลานี้ เนื่องจากการที่สังคมไทยเริ่มมีอิสระมากขึ้นในการแสวงหาทรัพย์สินซึ่งเป็นความสุขทางโลกอีกแบบหนึ่งที่สังคมยอมรับ ทำให้ความกรุณาปราณีได้ถูกนำมาใช้ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งกันทางเศรษฐกิจและทางกฎหมายเกิดขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาอันเกิดขึ้นจากการแข่งขันกันในการสะสมทรัพย์สินของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเปิดโอกาสให้มีการสะสมทรัพย์สินทางโลกได้อย่างเสรี

แต่การนำเอาความกรุณาปราณีจากสถาบันกษัตริย์แบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาเป็นคุณธรรมในทางโลกสำหรับสามัญชนเพื่อใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งทางกฎหมายและทาง

เศรษฐกิจนั้นแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ที่มีอยู่มาก่อนและสถาบันกฎหมายและสถาบันเศรษฐกิจที่ปรากฏตัวขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้ โดยจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่าความกรุณาปราณีนั้นแฝงนัยของความงามทางจิตใจของชายในฐานะของกษัตริย์มาก่อน แต่ความกรุณาปราณีกลับถูกนำมาใช้ในกรณีของความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและกฎหมายระหว่างสามัญชนด้วยกันซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับกษัตริย์โดยตรง ดังนั้นความกรุณาปราณีจึงเป็นความรู้ที่ถูกใช้เพื่อเป็นความงามทางจิตใจของชายแบบเดิมจากสถาบันกษัตริย์ที่ถูกขับเคลื่อนโดยสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้คือสถาบันเศรษฐกิจและสถาบันกฎหมายซึ่งแยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์(มีศาลและผู้พิพากษาที่ไม่ใช่กษัตริย์และเลือกโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กษัตริย์)กลายเป็นคุณธรรมทางจิตใจของบุคคลทั่วไปผ่านบทละครร้องที่กษัตริย์และชนชั้นนำในช่วงเวลานี้นำมาจากตะวันตก โดยจะพบคุณลักษณะของชายทั้งผู้มีและผู้ไม่มีความกรุณาปราณีและได้จากบทละครเรื่อง เวนิสวานิชได้แสดงให้เห็นผ่านตัวละครชายสามัญชนสองผู้ไม่มีความเมตตากรุณานามว่าไอลลิกและตัวละครที่มีความกรุณาสูงส่งอย่างอันโตนิโอ โดยจะสังเกตเห็นได้ว่าในเรื่องไม่มีตัวละครที่มีสถานะกษัตริย์ปรากฏเลย

4) ชายชาติทหาร

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นทหารผูกติดกับสถานะของสถาบันกษัตริย์ในฐานะเข้ารับใช้เพื่อให้กษัตริย์ใช้งานในการสงครามตามความต้องการ การเป็นทหารไม่ได้สร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้ชายโดยตรงเท่าการได้รับใช้กษัตริย์เพื่อนำไปสู่การได้รับบำเหน็จและตำแหน่งหน้าที่อันเป็นผลตอบแทนจากการเข้าร่วมทำสงคราม นอกเหนือจากนี้สถานะของการเป็นทหารไม่ได้แสดงถึงความงามโดยเฉพาะที่เป็นความงามที่สร้างเสน่ห์เพื่อดึงดูดเพศตรงข้ามโดยตรง ยกเว้นแต่ได้รับยศตำแหน่งหลังจากทำศึกสงครามสำเร็จเท่านั้น แต่ในช่วงเวลารัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ผู้ชายในสถานะทหารได้กลายมาเป็นความงามในอีกรูปแบบหนึ่งที่มีเฉพาะผู้ชายเท่านั้น เนื่องจากการกำหนดให้ผู้ชายเท่านั้นที่ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารได้ โดยผู้ชายที่เป็นทหารกลายเป็นสถานะที่ได้รับการยกย่องจากสังคมโดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงกับชาติกำเนิด รูปร่างหน้าตา สถานะทางการเงินหรือแม้แต่การเป็นทหารที่รับใช้กษัตริย์แต่อย่างใด แค่เป็นทหารเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอสำหรับความงามที่ดึงดูดเพศตรงข้ามหรือเป็นที่ยกย่องต่อคนในสังคมได้แล้ว ยกตัวอย่างได้จาก สถานะทางทหารของนายร้อยตรีพร้อมนั้นได้รับการยกย่องจากนางบุญตู่และเฒ่าสนที่เป็นผู้ปกครองของสาวเครือฟ้า เป็นต้น

(บุญตรู)	แม่จะภิญ	โง่ใหญ่	ไปข้างหน้า
	เป็นที่พึ่ง	ป่าไพร	ยายกะตา
	ได้ผู้ทหาร	อยุธยา	ปรีชาชาย

(จาก บทละครเรื่องนางเครือฟ้า ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลง
เกร็ดและ เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.215)

5) ชายร่ำรวย

ค่านิยมเกี่ยวกับความร่ำรวยนั้นปรากฏให้เห็นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว แต่เมื่อเทียบกับคุณลักษณะอื่นๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้วถือว่ายังน่าจะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในระดับรองลงมา แต่ชายร่ำรวยเริ่มปรากฏเป็นความงามสำคัญของผู้ชายตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาและเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นหลังการยกเลิกระบบทาสและระบบไพร่ในรัชกาลที่ 5 เนื่องจากสถานะของความงามจากชาติกำเนิดหรือการแบ่งคนตามมาตรวัดศักดิ์นาเริ่มลดความสำคัญลง แต่สถานะทางเศรษฐกิจของคนในสังคมโดยเฉพาะผู้ชายเริ่มกลายเป็นความงามรูปแบบใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันเศรษฐกิจที่กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ผ่านการเปิดการค้าเสรีกับตะวันตกจากอิทธิพลของการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ พ.ศ.2328 การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีทำให้ผู้ชายมีความสามารถใช้ทรัพย์สินนั้นในการเกี่ยวพาราสิผู้หญิงและสามารถใช้เป็นสินสอดเพื่อส่งต่อผู้หญิงได้อีกด้วย โดยจะพบการให้ความสำคัญในฐานะทางเศรษฐกิจจากบทละครเรื่องชวดแก้วเจียรไนผ่านตัวละครที่ชื่อนายเปี่ยมที่เป็นคนยากจนซึ่งพบอุปสรรคทางการเงินทั้งไม่สามารถส่งของนางหมองได้โดยทันทีและไม่สามารถซื้อชวดแก้วเจียรไนที่มีราคาแพงเพื่อเอาใจนางหมองได้ ขณะที่นายผ่องผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีนั้นสามารถซื้อชวดแก้วเจียรไนที่มีราคาแพงเพื่อเอาใจนางผิวผู้เป็นภรรยาได้

6) ชายมีความรู้

การปรากฏตัวขึ้นของสถาบันการศึกษาที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้ทำให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นผู้รักความรู้ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้ชายซึ่งการมีความรู้จะส่งผลสำคัญต่างๆ ต่อผู้ที่มีการศึกษาตั้งแต่การมีโอกาสเข้ารับราชการ การเลิกสถานะของความเป็นทาส และสามารถนำไปเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อนำไปสู่ผู้มีฐานะร่ำรวยได้ โดยหลังการเลิกระบบไพร่และระบบทาสในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ความรู้นั้นจึงเป็นไปเพื่อโอกาสของการสะสมทุนเพื่อให้เป็นชาย

ร่ำรวยได้อีกด้วย ชายผู้มีความรู้จะสามารถนำไปสู่สถานะของชายร่ำรวยซึ่งได้รับความยกย่องในสังคม ในช่วงเวลานี้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญร่วมกันของสถาบันการศึกษาและสถาบันเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้ที่ทำการสนับสนุนซึ่งกันและกันผ่านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชายมีความรู้และชายร่ำรวยด้วย โดยจะเห็นได้ว่าการมีความรู้ภาษาอังกฤษของนายเปี่ยมนั้นช่วยให้สามารถเก็บสะสมเงินทุนเพื่อใช้ในการสู่ขอนางหมองในอนาคตได้ ขณะเดียวกันก็สามารถเป็นผู้ชายที่ร่ำรวยที่สามารถซื้อสิ่งของต่างๆ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นางหมองได้ เป็นต้น

2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย

สถานะของผู้ชายที่ปรากฏในครอบครัวในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นสามารถแบ่งตามสถานะต่างๆ ของผู้ชายในครอบครัวคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ และ 2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก ขณะที่ผู้ชายในสถานะพี่น้องได้หายไปเนื่องจากความคิดเกี่ยวกับเรื่องสาธารณะที่ได้รับมาจากตะวันตกได้ทำให้นำเสนอผู้ชายในสถานะของสหายซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบสาธารณะมากยิ่งขึ้นแทนสถานะพี่น้องของชายซึ่งเป็นสถานะในพื้นที่ส่วนตัวในครอบครัวนั้นลดความสำคัญลงไปในช่วงเวลานี้

2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ

ผู้ชายในสถานะพ่อนั้นยังคงมีบทบาท 2 ประการคือ 1) พ่อในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกและ 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูก แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานี้คือพ่อไม่สามารถทำการครอบครองลูกได้อย่างสมบูรณ์ดังเช่นสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่สามารถมอบลูกผู้หญิงหรือผู้ชายให้แก่ใครก็ได้หรือสามารถที่จะขายลูกไปเป็นทาสก็ได้ซึ่งเป็นผลมาจากการรับแนวคิดใหม่จากตะวันตกซึ่งทำให้สถานะของพ่อและลูกนั้นมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นด้วย โดยจะพบว่าในบางสถานการณ์อย่างเช่นการสู่ขอแต่งงานหรือการขายไปเป็นทาสนั้นจำเป็นต้องอาศัยความสมัครใจของลูกเป็นหลักในการทำข้อตกลงนั้นด้วย

1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก

ในช่วงเวลานี้พ่อยังคงบทบาทในการเลี้ยงดูลูกและสามารถทำการลงโทษลูกได้เมื่อเห็นว่าสมควร โดยพ่อมีฐานะที่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกจนเติบโตใหญ่ก่อนที่จะทำหน้าที่ในการหาคู่ครองให้แก่ลูก

ต่อไป โดยพบได้จากการดูแลลูกของท้าวอัศวบดีที่คอยอบรมเลี้ยงดูนางสาวตรีผู้เป็นบุตรในบทธะคร ร้องเรื่องสาวตรี เป็นต้น แต่นอกจากพ่อจะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูแล้ว พ่อยังสามารถลงโทษลูก ได้เมื่อเห็นว่าลูกกระทำความผิด โดยเห็นได้จากบทธะครร้องเรื่องตุ๊กตายอดรักที่นางแฉล้มกลัวที่จะถูกพ่อ ลงโทษด้วยการเขียนตีเนื่องจากทำตุ๊กตาของพ่อแตกได้เช่นเดียวกัน

2) พ่อในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว

พ่อยังคงฐานะที่สามารถครอบครองลูกสาวในฐานะวัตถุในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกับในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพ่อยังคงมีฐานะที่ครอบครองลูกสาวทั้งการเก็บไว้กับตัวเองหรือส่งมอบ ให้กับชายที่มาสู่ขอ แต่ในช่วงเวลานี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในการครอบครองลูกสาวเนื่องจากพ่อ ไม่ได้มีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการครอบครองลูกอีกต่อไป โดยจะพบว่าลูกสาวสามารถปฏิเสธการ ครอบครองจากพ่อโดยสามารถหนีตามชายคนรักไปได้หากพ่อบังคับให้ลูกสาวแต่งงานกับชายที่ไม่ได้ รักหรือไม่อนุญาตให้แต่งงานกับชายคนที่ตนเองรัก ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงเวลานี้คือพ่อ ไม่สามารถควบคุมลูกสาวได้โดยสมบูรณ์ แต่ต้องถามความสมัครใจของลูกในการแต่งงานกับชายผู้ที่มา สู่ขอด้วยจึงจะถือว่าเป็นสิ่งที่พ่อควรทำอย่างเหมาะสม โดยจะเห็นได้จากบทสนทนาของพ่อของ ชมพลา ลำหับและสนทนาทั้งสามคนพบว่าพวกตนเองได้กระทำความผิดในการยกลำหับให้สนทนาทั้งที่ตัวของ ลำหับเองนั้นรักกับชมพลา การสนทนาของเงาะผู้ใหญ่คุยกับพ่อเงาะทั้งสามคนที่ได้แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของความสมัครใจที่ผู้เป็นพ่อควรที่ถามนางลำหับผู้เป็นลูกเสียก่อนว่าต้องการแต่งงาน หรือไม่ เพื่อไม่นำไปสู่เหตุการณ์ที่ทำให้ทั้งสามต้องขัดแย้งกันจนนำไปสู่การเสียชีวิตเช่นนี้ หรือการที่ พระวิกรมสีหราชให้ความสำคัญกับความสมัครใจของนางบัวผ้วที่หนีพ่อไปอยู่กับพญาราชวังสันคนรัก เช่นเดียวกัน เป็นต้น

2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก

ผู้ชายในสถานะลูกนั้นปรากฏเพียงบทบาทของการตอบแทนบิดามารดาเท่านั้น ขณะที่ การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดาได้หายไปซึ่งเป็นอิทธิพลของความรู้ใหม่เกี่ยวกับความเป็นสาธารณะ/ ส่วนตัวซึ่งได้ลดความสำคัญของสถานะของลูกในครอบครัวของผู้ชายลง แต่สนับสนุนสถานะที่เป็น สาธารณะอย่างเช่น สถานะสหายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สถานะของลูกชายได้รับอิทธิพลจากความคิด แบบเสรีนิยมที่ให้อิสระและความเท่าเทียมกันของมนุษย์มากยิ่งขึ้นซึ่งมีผลต่อสถานะลูกชายและพ่อแม่

ในบริบทครอบครัวด้วย โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างลูกชายและลูกสาวแล้วพบว่าลูกชายจะเริ่มมีอิสระจากพ่อแม่มากกว่าลูกสาวอย่างเห็นได้ชัดแล้วในช่วงเวลานี้

1) การตอบแทนบิดามารดา

ผู้ชายในสถานะของลูกยังคงต้องตอบแทนบิดามารดา การแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่ลูกชายควรกระทำต่อบิดามารดา โดยจะพบได้จากบทละครเรื่องพระเกียรติรถที่ตัวเอกคือพระเกียรติรถจะต้องออกเดินทางไปปราบยักษ์นามว่าภิมาสูร เพื่อตอบแทนบุญคุณของท้าวเกียรติราชผู้เป็นบิดาที่ไม่ยอมยกท้าวเกียรติรถให้แก่ภิมาสูรตามที่สาบานเอาไว้ซึ่งส่งผลทำให้ตัวของท้าวเกียรติราชเกิดประชวรอย่างรุนแรงเพราะฤทธิ์ของการผิดคำสาบาน พระเกียรติรถจึงต้องเดินทางไปปราบยักษ์เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดาซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันศาสนาและสถาบันครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมให้ลูกชายต้องกตัญญูต่อพ่อแม่เช่นเดียวกันกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วย

การหายไปของการเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา

การเชื่อฟังคำสั่งบิดามารดาของผู้ชายที่มีฐานะลูกได้หายไปจากบทเพลงและบทละครที่นำมาใช้เป็นบทเพลงในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย บทบาทของผู้ชายนั้นแสดงการเชื่อฟังบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันอื่นๆ มากกว่าพ่อแม่ที่เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัว เช่น การเชื่อฟังคำสั่งของกษัตริย์ หรือการเชื่อฟังคำสั่งของผู้มีอำนาจทางการทหาร แต่ในฐานะของลูกชายที่ต้องฟังคำสั่งของพ่อแม่ไม่ได้ขาดหายไปซึ่งเมื่อเทียบกับลูกที่เป็นผู้หญิงแล้วถือว่าลูกผู้ชายมีอิสระมากกว่า โดยกฎหมายได้ระบุให้ลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ก่อนการบรรลุนิติภาวะเท่านั้นและคุ้มครองในทางกฎหมายเพื่อไม่ให้ลูกฟ้องบิดามารดาได้เท่านั้น การเชื่อฟังพ่อแม่ตามข้อกำหนดทางศีลธรรมตามแบบเดิมเริ่มลดความสำคัญลงไปแต่กลับปรากฏการควบคุมความสัมพันธ์ของลูกที่มีต่อพ่อแม่ผ่านกฎหมายมากขึ้นและทำการกำหนดให้ลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ในรูปแบบที่จำกัดยิ่งขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นการเข้ามาของความคิดเรื่องเสรีภาพในการใช้ชีวิตที่ทำให้ลูกมีอิสระจากการต้องเชื่อฟังพ่อแม่มากกว่าเดิม และการมีอำนาจมากขึ้นของสถาบันกฎหมายซึ่งเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากสังคมไทยในช่วงเวลาได้รับอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่ให้อิสระในการใช้ชีวิตและมีความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไม่เว้นแม้แต่ความเท่าเทียมกันระหว่างลูกและพ่อแม่

การหายไปของผู้ชายในฐานะพี่น้อง

ช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย นั้น บทเพลงหรือบทละครที่นำมาใช้เป็นเนื้อเพลงที่ขับร้องไม่พบความสัมพันธ์ของผู้ชายในฐานะพี่น้อง ปรากฏอย่างชัดเจน โดยไม่มีพบว่าคุณลักษณะใดๆ ที่ผู้ชายควรปฏิบัติในฐานะของพี่น้องเลย ผู้ชายได้ ปรากฏตัวสู่พื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้นซึ่งตัวผู้ชายเองนั้นมีบทบาทต่อสถาบันกษัตริย์ รวมทั้งสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้อย่างสถาบันชาติ สถาบันทหาร หรือสถาบันกฎหมายมากขึ้น ตรงกันข้ามกับ บทบาทที่ทำในพื้นที่ยุทธศาสตร์ในฐานะลูกที่ต้องกระทำต่อพ่อแม่ที่ลดน้อยลงรวมทั้งในฐานะพี่น้องที่ไม่ปรากฏให้เห็นในช่วงเวลานี้เลย บทบาทของพี่น้องนั้นลดความสำคัญลงแม้ในบทบัญญัติตามกฎหมายก็ไม่ระบุหน้าที่ของพี่น้องเอาไว้ในหมวดของครอบครัวเลย แม้ในช่วงเวลานี้จะมีการ กำหนดให้ใช้นามสกุลซึ่งแสดงความผูกพันกันในครอบครัวในฐานะของบุคคลที่มีบรรพบุรุษเดียวกันแต่ ก็ไม่ได้ระบุบทบาทหน้าที่ใดๆ ในฐานะของพี่น้องเช่นกัน

2.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิงที่ผู้ชายต้องปฏิบัติต่อผู้หญิงในช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น สามารถแบ่งออกได้ในลักษณะต่างๆ ตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง คือ

- 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน
- 2) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะคู่รัก
- 3) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว

2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน

ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกันคือ การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือการประเพณีพรหมจรรย์ของผู้ชายที่อาศัยหลักการของศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ตามกรอบความรู้แบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง

คุณลักษณะของชายที่ปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกันในช่วงเวลานี้ยังคงสอดคล้องกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ผู้ชายยังคงต้องเป็นฝ่ายที่ริเริ่มความสัมพันธ์กับผู้หญิงก่อน แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้คือการเริ่มต้นความสัมพันธ์กับผู้หญิงในลักษณะที่เป็นสองทางคือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจผู้หญิงผ่านการพูดหรือการกระทำต่างๆ เพื่อเกี่ยวพาราสีซึ่งเป็นผลมาจากการเข้ามาของความคิดแบบมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนให้เคารพผู้หญิงในฐานะมนุษย์เช่นเดียวกับและให้ความสำคัญกับเจตจำนงเสรี(freewill)ของผู้หญิงในการตกลงความสัมพันธ์กับชายด้วย และ 2) การสร้างความสัมพันธ์ทางร่างกายของผู้หญิงในฐานะวัตถุ โดยทำการสู่ขอต่อพ่อแม่ของฝ่ายหญิงซึ่งสอดคล้องกับธรรมเนียมประเพณีแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตามหลักทางศาสนา โดยการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์นั้นจำเป็นต้องทำทั้งสองทางไปพร้อมกันด้วย

คุณลักษณะประการแรกของการเริ่มต้นคือการสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจของผู้หญิงนั้นเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)จากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับเจตจำนงที่อิสระ(freewill)ของผู้หญิงในการตัดสินใจในการมีความสัมพันธ์หญิง-ชายซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยตัวของมนุษย์นั่นเอง โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น การรักกันของหญิงและชายเป็นการคล้อยตามเทหเวทหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ดังนั้นการเกี่ยวพาราสีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การได้เสียกันระหว่างหญิงและชายมากกว่าที่จะเป็นกระบวนการในการที่ผู้ชายจะสร้างความประทับใจให้แก่ฝ่ายหญิงเพราะความประทับใจนั้นเกิดจากการลดบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่แล้ว การที่ฝ่ายหญิงสมัครใจที่จะรักและยอมรับการสู่ขอแต่งงานหรือยินยอมได้เสียกับผู้ชายที่เกี่ยวข้องพาราสีนั้นเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการตัดสินใจของฝ่ายหญิงเอง โดยจะเริ่มพบได้จากบทละครซึ่งถูกนำไปใช้เป็นบทร้องเพลงไทยเดิมในสมัยรัชกาลที่5 อย่างเรื่องเงาะป่าที่นางลำทับหนีตามชมพลาเพราะไม่สมัครใจรักยกนาเป็นต้น

การหายไปของการประเพณีพรหมจรรย์

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นพบการขาดหายไปของความรู้เกี่ยวกับการประเพณีพรหมจรรย์จากอิทธิพลของศาสนาพุทธและพราหมณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องของการสัมพันธ์หญิง-ชาย การประเพณีพรหมจรรย์ตามแบบพุทธศาสนา

และศาสนาพราหมณ์ที่ให้ความสำคัญกับการไม่สัมผัสร่างกายเพศหญิงและการมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงชายในรูปแบบของกิเลสซึ่งควรหลีกเลี่ยงหรือควรลดเท่าที่จะทำได้นั้นได้ลดความสำคัญลงไปในช่วงเวลานี้ การหายไปของความคิดเรื่องพรหมจรรย์จากอิทธิพลของความรู้ทางศาสนาแบบเดิมสอดคล้องกันกับการยกเลิกธรรมเนียมปฏิบัติที่ระบุให้ผู้ชายที่ได้สัมผัสร่างกายของหญิงนั้นทำให้หญิงนั้นต้องตกเป็นเมียชายซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติลักษณะลักพา พ.ศ.2408 ในสมัยรัชกาลที่4

2.3.2) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะคู่รัก

คุณลักษณะของคู่รักนั้นได้รับอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกที่แสดงสถานะของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศมากขึ้นผ่านความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงแบบใหม่ที่ทั้งสองเพศมีอิสระในการจัดการความสัมพันธ์ได้ด้วยตนเองได้โดยไม่พบบทบาทของพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายในการควบคุมความสัมพันธ์ โดยสถานะเช่นนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการยกเลิกระบบไพร่และระบบทาสในสมัยรัชกาลที่5 ที่ทำให้ชายและหญิงสามารถออกมาสู่พื้นที่สาธารณะเพื่อการประกอบอาชีพได้มากขึ้น รวมทั้งได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยอาศัยความสมัครใจของทั้งหญิงและชาย ความสัมพันธ์แบบคู่รักแสดงให้เห็นการให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลของปัจเจกบุคคลในการตกลงความสัมพันธ์ด้วยตนเองได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยคู่รักนั้นคือความสัมพันธ์ที่อยู่หลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาที่จะเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน ช่วงเวลานี้ผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นคู่รักสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ นอกจากนี้คู่รักยังมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าชู้ด้วย โดยสรุปแล้วความสัมพันธ์หญิง-ชายในสถานะคู่รักนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้โดยสามารถระบุคุณลักษณะต่างๆ ได้ 3 ประการคือ 1) ความสัมพันธ์ที่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์หลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน 2) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ 3) ความหมายใหม่ของคำว่าชู้ และ 4) สามารถเลิกความสัมพันธ์แบบคู่รักได้

1) ความสัมพันธ์ที่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์หลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน

ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้ชายในสถานะของคู่รักจะอยู่ระหว่างความสัมพันธ์ของการเริ่มเกี่ยวพาราสีฝ่ายหญิง

และกำลังจะเข้าสู่ขั้นตอนของการสืบทอดหรือการได้เสียซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนสถานะให้คู่รักกลายเป็น
 คู่-เมีย สถานะของคู่รักนี้เองที่แสดงให้เห็นว่าผู้ชายได้เริ่มต้นใช้ความพยายามผ่านการใช้แรงงานของ
 ตนหรือทรัพย์สินในการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้หญิงจนทำให้เกิดความสมัครใจที่จะเป็นคนรัก
 และเตรียมพร้อมเข้าสู่การเปลี่ยนสถานะของการเป็นเมียในขั้นต่อไป ดังนั้นสถานะของคู่รักจึงมีความ
 หมายถึงช่วงเวลาของการสะสมทุนเพื่อใช้เป็นสินสอดเพื่อการสืบทอดจากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงซึ่ง
 สอดคล้องกับความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แบบใหม่ในการสะสมทรัพย์สินทางโลกเพื่อสนองความต้องการ
 ของตนเองในฐานะของมนุษย์นั่นเอง โดยในช่วงเวลานี้สถานะของคนรักนั้นแสดงให้เห็นถึงเวลาที่
 อยู่ระหว่างการรอการสะสมทุนของฝ่ายชายเพื่อนำไปสืบทอดฝ่ายหญิงเพื่อนำมาเป็นเมีย ความสัมพันธ์
 ของคู่รักไม่ได้แสดงถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ที่เริ่มจากคนรู้จักหรือเพื่อนไปสู่คนรักและนำไปสู่
 การเป็นคู่สามีภรรยาในลักษณะของการสะสมของความสัมพันธ์ที่เพิ่มมากขึ้นแต่ประการใด โดยสามารถ
 สังเกตคุณลักษณะที่ของการรอคอยเพื่อสะสมทุนให้ครบเพื่อสืบทอดผู้หญิงที่เป็นคนรักได้จากบทละคร
 ร้องเรื่องขวดแก้วเจียรระโนนั่นเอง

ส่งภาษา	อังกฤษ	ได้นิดหน่อย
คอยเก็บเล็ก	ผสมน้อย	ไม่ฟังชาน
อีกสักหน่อย	คอยดูนะ	จะแต่งงาน
กับแม่หมอง	เจ้าของร้าน	ตัดเสื้อเอเย...

(จาก บทละครเรื่องขวดแก้วเจียรระโน ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ

เพลงละครร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.139)

2) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้

ความสัมพันธ์แบบคนรักได้เปิดโอกาสให้ผู้ชายสามารถอยู่ใกล้ชิดกับผู้หญิงที่เป็นคนรัก
 โดยลำพังได้ซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ผู้ชายไม่สามารถใกล้ชิดกับผู้หญิงก่อนที่จะเข้า
 พิธีการสู่ขอแต่งงานได้เนื่องจากความคิดเกี่ยวกับพรหมจรรย์ที่มีอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ที่
 ผู้หญิงถูกสัมผัสสร้างกายโดยชายจะต้องตกเป็นเมียของชายผู้นั้น การประกาศกฎหมายลักษณะลักพา
 พ.ศ.2408 ในกรณีของนางอำแดงเหมือนกับนายภูโด้ทำให้ความเรื่องพรหมจรรย์แบบพราหมณ์ได้ถูก
 ยกเลิกลงไป ดังนั้นการปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์แบบคนรักที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเสรีนิยม
 แบบตะวันตกซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในเวลานี้ทำให้ผู้ชายมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับผู้หญิงมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะ

การใกล้ชิดกันในพื้นที่ส่วนตัว ชายสามารถทำการสัมผัสร่างกายผู้หญิงได้โดยไม่ต้องนำไปสู่การรับผู้หญิงที่สัมผัสร่างกายนั้นไปเป็นเมียหรือต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเก่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะยกตัวอย่างที่เห็นได้จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งในช่วงเวลานี้ได้ว่า นายร้อยตรีแพร์สามารถออกกับนางมาร์กาเรตที่เป็นคูรักได้โดยไม่ทำให้ฝ่ายหญิงเสียหายเป็นต้น

3) ความหมายใหม่ของคำว่าชู้

ความหมายของคำว่าชู้ได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งชู้ที่เป็นหญิงและชู้ที่เป็นชาย สำหรับความหมายของคำว่าชู้ในช่วงเวลานี้มีความหมายเช่นเดียวกับการเป็นคูรัก ในช่วงเวลานี้ชู้ไม่มีความจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับการได้เสียกันก่อนแต่งงาน คูรักมีความหมายคล้ายกับคำว่าชู้ในลักษณะที่ผู้หญิงกับผู้ชายมีความผูกพันกันทางจิตใจหรือมีความรักระหว่างกันมากกว่ากระบวนการของการได้เสียจากการมีเพศสัมพันธ์ โดยความหมายของคำว่าชู้ในช่วงเวลานี้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่เรื่องสาธารณสุข/ส่วนตัวที่นำมาจากตะวันตก ความหมายของคำว่าชู้ที่มีความหมายถึงความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ไม่ได้ประกาศให้สาธารณะรับรู้ผ่านการแต่งงาน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคูรักหรือการเป็นผัวเมียกันอย่างไรก็ตาม ก็ถือได้ว่าเป็นชู้เช่นเดียวกันเนื่องจากไม่ได้ผ่านการประกาศต่อสาธารณะด้วยการแต่งงาน โดยความหมายของชู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากความสัมพันธ์ของพิธีการของการสู่ขอแลกเปลี่ยนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่พิธีการแต่งงานซึ่งเป็นการประกาศต่อสาธารณะนั่นเอง ทำให้ความหมายของคำว่าชู้ อาจหมายถึงคูรักซึ่งเป็นความสัมพันธ์ก่อนการประกาศแต่งงาน การเป็นผัวเมียลับซึ่งสังคมตำหนิเนื่องจากไม่ประกาศการแต่งงานต่อสาธารณะซึ่งขัดกับค่านิยมทางสังคมไทย และการเป็นคูรักหรือผัวเมียซ้าซ้อนทั้งที่ตนเองเป็นคูรักหรือผัวเมียกับผู้อื่นก่อนแล้วซึ่งไม่สามารถประกาศต่อสาธารณะได้เนื่องจากจะถูกตำหนิเนื่องจากขัดกับค่านิยมและศีลธรรมทางศาสนาด้วย

4) สามารถเลิกความสัมพันธ์แบบคูรักได้

ในช่วงเวลานี้การบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคูรักก็ยังคงปรากฏในลักษณะที่ชายเป็นฝ่ายบอกเลิกความสัมพันธ์เท่านั้น ขณะที่ไม่พบว่าฝ่ายหญิงมีอำนาจในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคูรักได้ การบอกเลิกความสัมพันธ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ชายยังมีอำนาจในการกำหนดความสัมพันธ์หรือยกเลิกความสัมพันธ์ได้ก่อนไม่ว่าจะเป็นสถานะผัวเมียหรือสถานะของคนรักก็ตามโดยแสดงผ่านค่านิยมทางสังคมที่ผู้ชายมีโอกาสยกเลิกความสัมพันธ์แบบคูรักต่อฝ่ายหญิงได้ฝ่ายเดียว นอกจากนี้ลักษณะแบบผัวเดียวเมียเดียวที่รับมาจากตะวันตกก็น่าจะส่งผลแม้กระทั่งความสัมพันธ์คูรักซึ่งเป็น

ความสัมพันธ์ก่อนการสมรสหรือก่อนการได้เสียเป็นผัวเมียกันด้วย คุณลักษณะแบบผัวเดียวเมียเดียวนี้ เมื่อได้มาผสมผสานกับศีลธรรมทางศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่นิยมให้หญิงมีผัวหรือคนรักเพียงคนเดียวตามแบบของการรักษาพรหมจรรย์ที่น่าจะลดความสำคัญจากข้อกำหนดทางกฎหมายมาสู่ระดับวัฒนธรรมผ่านรูปแบบของค่านิยมแล้วในช่วงเวลานี้จึงน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่พบว่าหญิงเป็นฝ่ายถูกยกเลิกความสัมพันธ์แบบคู่รักก่อนในช่วงเวลานี้ด้วย โดยจะเห็นได้จากที่นายเปี่ยมบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักจากนางหมองก่อนเมื่อเห็นว่านางหมองคบกับนายผ่องอีกคนหนึ่งในบทละครเรื่องเรื่องขวดแก้วเจียรระโนเป็นต้น

(เปี่ยม)	เป็นเล็กกัน	ฉันทกับแก	แม่ชู้มาก
	บุญนี้หาก	มีทันแต่ง	ดอกแดงไหล
(หมอง)	เอพ่อเปี่ยม	อะไรหนา	เป็นบ้าไป
(เปี่ยม)	บ้าเพราะใจ	มันระกำ	ขออำนาจ

(จาก บทละครเรื่องเรื่องขวดแก้วเจียรระโน ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.145)

2.3.3) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว

ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะผัวในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นได้รับอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในฐานะมนุษย์ผ่านความคิดเรื่องครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียวอย่างเท่าเทียมกันแบบเดียวกับสังคมตะวันตกโดยเริ่มปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกผ่านบทความของเทียนวรรณในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยความคิดเรื่องผัวเดียวเมียเดียวได้กลายเป็นค่านิยมที่เป็นทางเลือกใหม่ของสังคมไทยในช่วงเวลานี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายที่ปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะผัวในช่วงเวลานี้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะสามารถพบคุณลักษณะที่ปรากฏ 3 ประการคือ 1) ผัวมีเมียเดียว 2) ระวังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิง 3) ดูแลเมีย นอกจากนี้ยังพบว่าการนิยมผู้ชายที่ได้เสียกับเมียผู้อื่นที่เรียกว่าชายชู้ได้หายไปในช่วงเวลานี้ด้วย

1) ผัวเดียวเมียเดียว

ช่วงเวลานี้ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเริ่มปรากฏขึ้นและเริ่มเข้าสู่กับค่านิยมหลักแบบผัวหลายเมียจนได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีการกำหนดให้ทำการจดทะเบียนสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น จากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกได้เริ่มทำให้การมั่นคงต่อเมียเพียงคนเดียวกลายเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้ชายแทนการมีเมียหลายคน que แสดงถึงการมีอำนาจอย่างมากของผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพบได้จากโคลงกาชิตนักรบโบราณในสมัยรัชกาลที่ 5 และการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับการแนะนำให้ชายมีเมียเพียงคนเดียวนั้นพบได้จากบทความ ‘เรื่องถามตอบด้วยคนดี’ ของเทียนวรรณ (ต.ว.ส. วัฒนาโก) พ.ศ.2438 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่กล่าวถึงชายที่เป็นคนดีต่อภรรยาและลูก โดยแนะนำให้ชายมีภรรยาเพียงคนเดียว ปกครองโดยชอบธรรม และไม่คบหญิงอื่น (เทียนวรรณ, 2544, น.59)

ขณะที่สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ยังคงพบวาค่านิยมผัวหลายเมียยังเป็นค่านิยมหลักที่ได้รับความนิยมเหนือกว่าค่านิยมผัวเดียวเมียเดียวที่ยอมรับแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตก แต่ในช่วงเวลาสังคมไทยก็เริ่มพบกับข้อจำกัดต่างๆ ที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ส่งผลทำให้ชายมีหลายเมียได้ยากขึ้นสองประการนั้นคือ ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี และค่านิยมการแต่งงานกับหญิงที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ดีที่เริ่มต้นจากการกำหนดคุณลักษณะของข้าราชการในราชสำนักซึ่งได้รับการกำหนดจากกษัตริย์ซึ่งในเป็นการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของการควบคุมของรัฐต่อการแต่งงานและการมีครอบครัวของสังคมไทยซึ่งต่อเนืองมาสู่การควบคุมผ่านกฎหมายด้วยทะเบียนสมรสในเวลาต่อมา โดยข้อจำกัดทั้งสองประการของการมีหลายเมียของชายนี้ได้ทำให้การมีผัวเดียวเมียเดียวเป็นเรื่องง่ายมากกว่าการมีหลายเมียของชายในช่วงเวลานี้

2) รับฟังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิง

ผู้ชายที่เป็นผัวไม่สามารถใช้อำนาจเด็ดขาดของตนเองในการบังคับฝ่ายหญิงที่เป็นเมียหรือบังคับจิตใจฝ่ายหญิงให้เป็นเมียผ่านการได้เสียโดยไม่สมัครใจได้อีกต่อไปเนื่องจากการบังคับโดยปราศจากความสมัครใจของฝ่ายตรงข้ามกลายเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลานี้แล้ว ดังนั้นผู้ชายที่เป็นผัวจำเป็นต้องฟังความเห็นของผู้หญิงหรือในกรณีของผู้ชายที่กำลังจะเข้าสู่ขั้นตอนของการได้เสียเป็นผัวเมียกันก็ควรต้องรับฟังความสมัครใจของฝ่ายหญิงก่อนว่าจะยินยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน

หรือไม่จึงจะถือว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม โดยจะพบได้จากบทละครเรื่องเงาะป่าที่ชมพลาได้ถามความเห็นของลำหับว่าพร้อมที่จะอยู่กับตนเองในฐานะผัวเมียกันหรือไม่หลังจากที่ชมพลาทำการลักตัวของลำหับมาจากฮเนาในวันแต่งงานเป็นต้น

หรือเคื่องใจที่ไปพามา	ไม่ต้องที่มุ่งมาดปรารถนา
แม่นเจ้าแจ้งความตามสัจจา	พี่จะพาไปส่งอย่าเสียใจ
ความรักน้องไซ้จะปองแต่สังวาส	จะตามใจนุชนาภูคิดโฉน
แม้นมืออยู่คูหาจะกลับไป	พี่ก็ไม่สิ้นสวาทวนิดา

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.68-9)

จากคุณลักษณะที่ผู้ชายที่เป็นผัวต้องถามความสมัครใจและความคิดเห็นของผู้หญิงที่เป็นเมียปรากฏขึ้นนี้เองที่ทำให้เกิดคุณลักษณะที่เรียกว่า ‘ชายกลัวเมีย’ เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกซึ่งแสดงให้เห็นความเท่าเทียมกันระหว่างผัวเมียจากแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกด้วย โดยชายที่กลัวเมียแสดงให้เห็นถึงการเปิดให้ฝ่ายหญิงที่เป็นเมียสามารถแสดงความเห็นและความสมัครใจของตัวเองได้มากขึ้นจนแสดงให้เห็นว่าฝ่ายชายที่เป็นผัวแสดงอำนาจในการตัดสินใจของตัวเองเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวได้น้อยลงกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ผู้ชายมีอำนาจอย่างเด็ดขาดเหนือเมีย โดยลักษณะของผู้ชายกลัวเมียที่ปรากฏขึ้นนี้กลายเป็นคุณลักษณะที่ถือว่าน่าอายในสังคมไทยขณะนั้น เนื่องจากในช่วงเวลานี้ผู้ชายที่เป็นผัวยังถือว่ามีความมากกว่าผู้หญิงที่เป็นเมียในระดับหนึ่ง โดยชายกลัวเมียสามารถพบได้จากคุณลักษณะของนายมากที่กลัวนางมากผู้เป็นเมียในบทละครเรื่องเงาะป่าพระโขนงเป็นต้น

(ทุ้ย)	เป็นผู้ชายทั้งชาติชี้ขลาดเอี้ย	หัดกลัวเมียเหมือนแม่แล้วแย่ทะเล
	นี่แน่เกลออย่าเชื่อไปเลยวะ	ดืมนี้ระยำเท่ามันเข้ากัน
(มาก)	ไม่เอานะเดี๋ยวจะเกิดออกโชน	ชี้เกียดตะโกนต่ำประจานแปดบ้านลั่น

(จาก บทละครเรื่องเงาะป่าพระโขนง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.246)

3) คูแผลเมีย

บทบาทของการดูแลภรรยาที่ยังคงปรากฏอยู่ในช่วงเวลานี้ทำให้การทำให้เมียมีความสุข เป็นหน้าที่ที่สามีควรทำ โดยจะพบได้จากบทละครเรื่องท้าวเกียรติรธโดยท้าวเกียรติราชได้ออกเดินทางไปหากวางทองในป่าเนื่องจากนางอินทราผู้เป็นเมียได้ฝันถึงกวางและอยากได้ไว้ใน การครอบครอง นอกจากนี้ชายผู้เป็นผัวก็ต้องยังมีหน้าที่ในการหาทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงดูเมียและลูกด้วย เช่นกัน หน้าที่ในการแสวงหาทรัพย์สินเพื่อดูแลครอบครัวซึ่งหมายถึงเมียและด้วยนั้นเป็นหลักการ พื้นฐานในการแสวงหาทรัพย์สินที่ปรากฏให้เห็นในความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกซึ่งจะพบได้ จากตำราทฤษฎีศาสตร์(พระยาสุริยานุวัตร, 2547, น.58) โดยจะเห็นหน้าที่ในการแสวงหาทรัพย์สิน เพื่อเลี้ยงดูลูกเมียได้จากต้นเรื่องความพยายามที่ตัวเองนามว่าฟาปิโอ โรมานีได้ฟื้นขึ้นมาจากความ ตายและพบทรัพย์สมบัติของบรรพบุรุษตนเองจึงคิดจะเอาไปให้เมียและลูกเพื่อให้ครอบครัวของ ตนเองสุขสบายด้วยเช่นเดียวกัน

ปลื้มใจยินดีปรีดา

สมบัติเก่าฝังไว้ที่ในนี้

อันตระกูลของข้าเป็นเศรษฐี

สมควรที่เอาไปฝากลูกเมีย

(จากต้นเรื่องความพยายาม ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงต้น ประวัติ

เพลงหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.39)

การหายไปของชายชู้

การหายไปของชายชู้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่าชู้ที่ได้กล่าวไป แล้วในคุณลักษณะของความสัมพันธ์ของชายในฐานะของคู่รักในช่วงเวลานี้ โดยการหายไปของชายชู้ ไม่ได้มีความหมายว่าผู้ชายในช่วงเวลานี้ไม่ได้มีพฤติกรรมที่ได้เสียกับหญิงอื่นหรือมีความพฤติกรรมที่ รักเดียวใจเดียวกันเฉพาะเมียหรือว่าคนรักของตนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่การหายไปของชายชู้ คือ การขาดหายไปของการเรียกผู้ชายที่มีพฤติกรรมที่กล่าวมาว่าเป็นชายชู้ดังเช่นในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นและสร้างคำว่า ‘ชายสำส่อน’ ขึ้นมาแทนเพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมดังกล่าวในรูปแบบที่ สอดคล้องกับกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่อาศัยหลักการเสรีนิยมในการมี ความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงได้อย่างอิสระนั่นเอง

เนื่องจากการเข้ามาของความคิดเรื่องสาธารณะ/ส่วนตัวจากตะวันตกที่เข้ามาทำการอธิบายสถานะของผู้ชายว่าอยู่ในพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในพื้นที่ของการทำงานนอกบ้านและผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่บ้าน โดยความคิดเรื่องการแต่งงานแบบสมัยใหม่ได้แสดงความหมายแบบเดียวกับการประกาศให้ผู้หญิงนั้นเป็นเมียชายและมีความหมายของการปรากฏให้ผู้หญิงปรากฏสู่สาธารณะในสถานะเมียเคียงคู่กับผู้ชายซึ่งปรากฏอยู่ในพื้นที่นี้ก่อนแล้ว ดังนั้นผู้ชายในช่วงนี้จึงไม่ถูกเรียกว่าชายชู้เช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะความหมายของคำว่าชู้คือการปรากฏเฉพาะในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งผู้ขายนั้นถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่สาธารณะแต่แรกอยู่แล้ว ทำให้การเรียกผู้ชายว่าชู้จึงไม่อาจเป็นไปได้ในช่วงเวลานี้

ขณะเดียวกันพฤติกรรมชายชู้แบบเดิมของชายได้เสียกับหญิงที่ไม่ใช่เมียตนเองและแอบมีความสัมพันธ์ชายหญิงเฉพาะในพื้นที่ส่วนตัวโดยไม่ผ่านการแต่งงานซึ่งเป็นการประกาศต่อสาธารณะในช่วงเวลานี้จะถูกเรียกว่า ‘ชายสำส่อน’ ซึ่งถูกสร้างขึ้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเข้ารับราชการในพระราชสำนักและได้กลายมาเป็นค่านิยมทางเพศแบบใหม่ที่มีความสำคัญในสังคมไทยในเวลาต่อมา โดยปรากฏเป็นครั้งแรกผ่านประกาศกฤษฎีกาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ.2457 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ขณะที่การที่ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับชายในฐานะผัวโดยไม่เปิดเผยจะมีคำที่เรียกเฉพาะหญิงนั้นว่า ‘เมียลับ’ ซึ่งไม่มีคำที่เอาไว้เรียกชายที่เก็บเมียลับนี้เอาไว้เลยซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ขายนั้นปรากฏในพื้นที่สาธารณะอยู่แล้ว การเรียกผู้ชายว่าชู้หรือผัวลับจึงไม่สามารถปรากฏขึ้นได้ในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชายหรือหญิงในฐานะสหาย

ช่วงเวลานี้ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อชายด้วยกันในฐานะสหายนั้นยังคงมีต่อเนื่องมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยความสัมพันธ์แบบสหายที่มีชื่อเรียกอื่นๆ อีกได้แก่ มิตร, เกลอป หรือเพื่อนนั้นยังคงเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่ไม่ใช่คนในครอบครัว การเป็นสหายคือความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นจากความเป็นสาธารณะ โดยสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในฐานะของสหายนั้นสามารถพบได้จากคุณลักษณะ 3 ประการนั้นคือ 1) ผูกพันด้วยความชอบ 2) ผู้ชายเป็นสหายกับผู้หญิงได้ และ 3) สหายสามารถแข่งขันกันได้ โดยคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านี้สัมพันธ์กับความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศในฐานะมนุษย์เหมือนกันและการสนับสนุนให้แก่แต่ละบุคคลมีอิสระในการสร้างหรือยกเลิกสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพื้นที่สาธารณะได้ตามความพอใจ รวมถึงการแข่งขันกันแสวงหาทรัพย์สินหรือความสุขต่างๆ ได้อย่างอิสระตามหลักเสรีนิยมจากตะวันตกด้วย

1) ผูกพันกันด้วยความชอบ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ความเป็นสหายนั้นผูกพันกันด้วยคำสัจจะว่าจะเป็นสหายต่อกัน ความเป็นสหายจึงเป็นความผูกพันที่เริ่มต้นของการพูดให้สัจจะระหว่างบุคคล เช่นเดียวกันกับการพูดให้สัจจะที่จะจงรักภักดีกับกษัตริย์ในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัจจานั่นเอง แต่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 มาจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น สถานะของการเป็นสหายนั้นแยกขาดออกจากการให้สัญญาทางคำพูด การให้สัจจะว่าจะเป็นเพื่อนต่อกันลดความสำคัญลงไปสู่การผูกพันกันในลักษณะที่แสดงถึงความชอบพอกันแต่เพียงอย่างเดียว การเป็นสหายกันนั้นเกิดจากความผูกพันกันทางนิสัยใจคอเท่านั้นอันเป็นผลมาจากความคิดแบบเสรีนิยมจากตะวันตกที่เปิดโอกาสให้บุคคลเลือกในการสร้างความสัมพันธ์กับใครก็ได้อย่างอิสระตามที่แต่ละบุคคลต้องการ โดยจะพบความสัมพันธ์เช่นนี้ได้จากความสัมพันธ์ในฐานะสหายของคิงกับไมไฟในบทละครเรื่องเงาะป่าเป็นต้น ในทางตรงกันข้ามกับการตกลงความสัมพันธ์ในการเป็นสหายกัน เมื่อไม่มีความจำเป็นในการตกลงสัญญากันด้วยการพูด การจะตัดสินใจเลือกความสัมพันธ์การเป็นสหายกันจึงขึ้นอยู่กับพึงพอใจหรือความสมัครใจระหว่างทั้งสองฝ่ายเช่นกัน โดยจะเห็นว่านายทุยจะตัดความสัมพันธ์กับนายมากผู้เป็นสหายหากไม่ยอมดื่มเหล้าในบทละครเรื่องอินทนิลพระโขนงเช่นเดียวกัน

(ทุย)	พูดเล่น ๆ เช่นนี้เหม็นขี้ฟัน	นี่แมวคำสำคัญนะมากเว้ย
	ซินไม่กินรินก้อเกลอกะข้า	อย่าคบค้าเห็นแดงเสียวแฉะ
	ใครจะมามตมปากทิดมากเฮ้ย	เลยตามเลยตวดเถอะเคอะทำไม

(จาก บทละครเรื่องอินทนิลพระโขนง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.246)

2) ผู้ชายเป็นสหายกับผู้หญิงได้

ในช่วงเวลานี้พบว่าผู้ชายสามารถเป็นสหายกับผู้หญิงได้แล้วจากที่สถานะสหายเคยเป็นสถานที่ผูกขาดเฉพาะผู้ชายกระทำต่อกันเพียงเพศเดียวเท่านั้น แต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นผู้ชายสามารถเป็นเพื่อนกับผู้หญิงได้ผ่านฐานะของเพื่อนร่วมชาติซึ่งเป็นอิทธิพลของการปรากฏขึ้นของสถาบันชาติในช่วงเวลานี้ การผูกพันผู้ชายและผู้หญิงเข้าด้วยกันในฐานะสหายหรือเพื่อนจึงเป็นการปฏิบัติที่เป็นผลมาการผลักดันของสถาบันชาติและยังแสดงให้เห็นว่า

ผู้หญิงได้ออกมาจากพื้นที่บ้านเข้าสู่พื้นที่สาธารณะแล้วจึงสามารถมาเป็นเพื่อนกับผู้ชายได้ด้วย โดยจะเห็นได้จากการเป็นสหายของแมรีกับไลออนในบทละครพูดสลักรำเรื่องวิวาหพระสมุทเป็นต้น

3) สหายสามารถแข่งขันกันได้

การแข่งขันระหว่างสหายเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในรูปแบบของความรักหรือผิวเมียนั้นคล้ายคลึงกับการแข่งขันกันเพื่อทำการสะสมทรัพย์ในทางเศรษฐกิจและการแข่งขันกันแสวงหาความสุขในทางโลกอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เริ่มปรากฏในช่วงเวลาใกล้เคียงกันอันเป็นผลมาจากการเปิดให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ซึ่งเน้นไปที่ความมีอิสระเสรีในการค้าโดยไม่มีการผูกขาด การแข่งขันที่เน้นไปที่ความอิสระและเสมอภาคในฐานะมนุษย์จึงได้ปรากฏในการแข่งขันของชายเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับหญิงในลักษณะเดียวกันกับการมีอิสระในการค้าหรือการสะสมทุนที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันนี้ด้วย โดยผู้ชายแต่ละคนสามารถแข่งขันกันเพื่อให้ได้ผู้หญิงที่ต้องการมาเป็นคู่รักหรือเมียได้ แต่สำหรับชายที่มีสถานะที่เป็นสหายกันนั้นการแข่งขันกันในการเกี่ยวพาราสีถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมในฐานะสหายที่เป็นผู้ที่ชื่นชอบและพึงพอใจระหว่างกัน แต่ในกรณีนี้ผู้ชายก็สามารถตกลงกันก่อนว่าจะแข่งขันกันในการเกี่ยวพาราสีผู้หญิงที่ตนเองชอบหรือไม่ โดยจะเห็นว่าอะลองโซและคามิโนซึ่งเป็นสหายกันสามารถแข่งขันกันเกี่ยวพาราสีโรสิตาได้เนื่องจากได้มีการตกลงกันไว้ก่อนแล้วเป็นต้น

(อะลองโซ) สืมน้ำมันสัญญาที่เราว่ากันไว้ ว่าใครดีใครได้ แล้วแต่ใจหญิงสมัคร โรสิตารัก

เพื่อนกันสู้เฉียนเชือดหัก นิโรสิตากลับมารัก แกควรหักให้ฉันท

(จาก บทละครเรื่องโรสิตา ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและ

เพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.209)

2. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย

ผู้ที่มีอำนาจหรือสถาบันที่มีอำนาจหลักในการกำหนดขอบเขตของความเป็นหญิงและความเป็นชาย, ทำหน้าที่ในการระบุชื่อ, ตั้งชื่อ และติดตั้งความเป็นหญิงและความเป็นชายให้แก่สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยได้ปรากฏให้เห็นบุคคลหรือสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิงและ

ความเป็นชายจำนวน 8 สถาบันตามลำดับของความสำคัญของสถาบันในช่วงเวลานี้คือ 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 4) สถาบันกฎหมาย 5) สถาบันทหาร 6) สถาบันครอบครัว 7) สถาบันการศึกษา และ 8) สถาบันศาสนาพราหมณ์ ขณะที่สถาบันพุทธศาสนาที่เคยเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ลดบทบาทลงในช่วงเวลานี้

1. สถาบันกษัตริย์

ช่วงเวลาหลังจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเข้าสู่รัชกาลที่ 4 ถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นสถาบันกษัตริย์ยังคงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์หญิง-ชาย โดยที่จะเห็นได้ชัดเจนจากการกำหนดคุณลักษณะของความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญโดยเฉพาะผู้ชายที่เห็นได้ในบทเพลงต่างๆ ไม่ว่าจะผู้ชายคนนั้นจะเป็นทหารหรือไม่

นอกจากความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้พบการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นเนื่องจากการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกแล้ว ความรู้เกี่ยวกับสถาบันอำนาจจากเดิมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเนื่องจากอิทธิพลของการเข้ามาของความรู้เกี่ยวกับเรื่องสถาบันแบบใหม่จากตะวันตกด้วยเช่นเดียวกัน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของสถาบันกษัตริย์ช่วงเวลานี้คือ สถาบันกษัตริย์เริ่มถูกอธิบายผ่านความรู้ทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์น้อยลงซึ่งส่งผลให้สถานะอันเป็นเทพของกษัตริย์นั้นเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานะของกษัตริย์ที่มีความเป็นมนุษย์เกิดขึ้น คุณลักษณะของมนุษย์ยกตัวอย่างเช่นความชอบนั้นได้ปรากฏในลักษณะของพระราชนิมิตในเรื่องต่างๆ โดยจะพบได้จากประกาศกฐมณเฑียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการในพระราชสำนัก พ.ศ. 2457 โดยการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายนั้นได้เริ่มถูกกำหนดผ่านข้อบังคับโดยกษัตริย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์เกิดขึ้นโดยมีความแตกต่างอย่างมากกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่การตัดสินของพระมหากษัตริย์นั้นมีความสำคัญคล้ายกับสัจธรรมซึ่งคนในสังคมไทยต้องปฏิบัติ ขณะที่ข้อบังคับที่ปรากฏจากกษัตริย์ในช่วงเวลานี้คือความพึงพอใจในฐานะของมนุษย์

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือการแยกตัวของสถาบันกฎหมายออกมาจากสถาบันกษัตริย์ โดยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาสถาบันกฎหมายเริ่มปรากฏตัวขึ้นหลังจากการการตกลงทำสัญญาเบาว์ริง โดยกษัตริย์เริ่มให้อิสระแก่เจ้านายและข้าราชการในการเลือกตำแหน่งตุลาการแทนการ

แต่งตั้งของพระองค์เองซึ่งทำให้สถาบันกฎหมายเริ่มปรากฏขึ้นแยกกับสถาบันกษัตริย์ในช่วงเวลานี้ เนื่องจากตำแหน่งตุลาการในช่วงเวลานี้ไม่ได้มีบทบาทเป็นข้าราชการที่รับอำนาจจากการแต่งตั้งในฐานะของบุคคลที่มีหน้าที่ในสถาบันกษัตริย์โดยตรง แต่เริ่มมีบทบาทเป็นตัวแทนของสถาบันกฎหมายด้วยตัวเองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา(ภาสกร วงษ์ตาวัน, 2555, น.370-1) หลังจากนั้นสถาบันกษัตริย์กับสถาบันกฎหมายก็เริ่มมีบทบาทแยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยจะพบได้จากการแยกอำนาจของศาลกับอำนาจของพระมหากษัตริย์ออกจากกันในพระบรมราชโองการที่ออกในพระราชสำนัก เรื่องประพุดติผิดพระราชนิยมและกฎหมายแผ่นดิน พ.ศ.2466 (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2466, น.5-6)

ช่วงเวลานี้สถาบันกษัตริย์นั้นจะปรากฏร่วมกันกับสถาบันที่เคยมีอยู่เดิมอื่นๆ เช่น สถาบันศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกษัตริย์ในฐานะที่เหนือกว่าสามัญชนทั่วไปยังคงปรากฏอยู่ในสังคม รวมทั้งทำการร่วมกับสถาบันชาติและสถาบันทหารซึ่งเกิดขึ้นมาใหม่ในช่วงเวลานี้ โดยจะพบว่ากษัตริย์มักปรากฏในฐานะของผู้นำชาติและเป็นผู้นำทางทหารในการปกป้องชาติเสมอ โดยสถาบันกษัตริย์นั้นจะร่วมกับสถาบันชาติ สถาบันทหารและสถาบันศาสนาพราหมณ์ในการผลิตคุณลักษณะที่แสดงความจงรักภักดีทั้งผู้ชายและผู้หญิงอันได้แก่ ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ซึ่งปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวมถึงความกล้าหาญ ความอดทน ความเสียสละ และ ความสามัคคีซึ่งปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก

ในช่วงเวลานี้บุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ยังคงมีอำนาจสำคัญในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายเนื่องจากบทเพลงซึ่งได้แก่บทละครร้องและงานเขียนจำนวนมากนั้นยังคงเป็นงานนิพนธ์จากบุคคลที่เป็นเชื้อพระวงศ์อันได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์เหล่านี้ได้นิพนธ์งานเขียนต่างๆ ทั้งที่เป็นบทเพลงละครร้องหรือบทละครที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ที่มีพระปรีชา เช่นบทละครร้องเรื่องพระร่วงหรือบทเสภาเรื่องท้าวแสนปม นอกจากนี้ยังสอดแทรกคุณลักษณะต่างๆ ผ่านตัวละครจำนวนมากในเรื่องในการปฏิบัติเกี่ยวกับความหญิงและความเป็นชายที่พึงปฏิบัติต่อกันและพึงปฏิบัติต่อกษัตริย์ด้วย

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ สถานะของกษัตริย์ได้ลดความสำคัญลงไปในบทเพลงที่แต่งโดยบุคคลที่เป็นสามัญชนหรือไม่ได้มีสถานะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์อย่างใกล้ชิดและแสดงฐานะของกษัตริย์ที่เป็นมนุษย์ทั่วไปที่สามารถทำผิดได้เช่นเดียวกับคนทั่วไปซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเติบโตขึ้นของกระแสเสรีนิยมแบบชนชั้นกลางที่กำลังจะมีอิทธิพลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในพ.ศ.2475 โดยจะเห็นได้จากบทเพลงละครเรื่องจันทร์เจ้าขาของพรานบุรพที่แต่งในปี พ.ศ.2474 ที่จะพบว่าตัวละครกษัตริย์เป็นตัวละครที่ไม่มีคุณธรรม แต่แสนสรวงตัวละครเอกที่เป็นสามัญชนกลับเป็นบุคคลผู้ มีคุณธรรมมากกว่า คุณลักษณะเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในงานเขียนจากบุคคลที่มีสถานะเป็น ตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ ยกเว้นในกรณีของการเปรียบเทียบกันระหว่างกษัตริย์ที่เป็นตัวเอกและ กษัตริย์เมืองอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เป็นตัวละครเอก ตัวละครกษัตริย์ที่ชื่อว่าพระเจ้าสาปไถยนั้นแสดงให้เห็นว่า กษัตริย์นั้นไม่มีความแตกต่างจากเป็นสามัญชนที่ยังคงมีรักโลกโกรธหลงซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะ ที่เหนือกว่าของกษัตริย์ได้เริ่มลดความสำคัญลงมาอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงสามัญชนมากยิ่งขึ้น ขณะที่ พรานบุรพเองก็ไม่น่าจะเป็นบุคคลที่มีฐานะเป็นตัวแทนของสถาบันกษัตริย์ แต่น่าจะเป็นชนชั้นกลางที่ มีบทบาทเป็นบุคคลผู้มีอาชีพผลิตบทเพลงเพื่อขายในฐานะสินค้าในสถาบันเศรษฐกิจมากกว่า

2. สถาบันชาติ

สถาบันชาติเป็นสถาบันใหม่ที่เกิดขึ้นให้เห็นอย่างชัดเจนและถือว่ามีอำนาจมากใน ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่5 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารประเทศในสมัยรัชกาลที่5 จากการตั้งมณฑลเทศาภิบาล พ.ศ.2437 ที่ทำการยุบหัวเมืองประเทศราชและการยกเลิกระบบเมือง ลูกหลวงเปลี่ยนไปสู่ให้ความสำคัญของเมืองแต่ละเมืองเท่ากันทุกประการ ทำให้เกิดการผูกพันกันของ คนทั้งหมดในฐานะของคนที่อยู่ในชาติเดียวกันเกิดขึ้น พร้อมกันนี้ยังทำการยกเลิกการแต่งตั้งเจ้าเมือง จากสายโลหิตโดยรัฐสามารถหาคนใหม่ไปปกครองหรือส่งโยกย้ายได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งการ ยกเลิกระบบไพร่และระบบทาสในรัชกาลที่5 ที่ทำให้คนในสังคมไม่ได้ถูกแบ่งแยกและผูกพันกันตาม ระดับชั้นศักดิ์อีกต่อไป แต่กลับผูกพันกันในฐานะของ 'ราษฎร' ที่เป็นคนในชาติเดียวกันและการ เปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลในสังคมไทยจากไพร่และทาสกลายเป็น 'ราษฎร' หรือ 'พลเมือง' (Citizen) ของชาตินี้เองที่กลายเป็นมารอบความรู้ใหม่ที่พยายามจัดการความสัมพันธ์ชาย หญิงจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้เปลี่ยนแปลงสู่สถานะที่ความเท่าเทียมกันในหลายๆ สอดคล้องกับฐานะของพลเมืองของชาติที่แสดงความทัดเทียมกันทั้งชายหญิงภายใต้อาณาเขตของ ชาติเดียวกัน

ดังนั้นการปรากฏตัวขึ้นของสถาบันชาติจึงส่งผลให้เกิดสถานะของชายหญิงที่เป็น 'พลเมือง' ของชาติที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นหญิงและความเป็นชายแบบใหม่ที่มีความเท่า เทียมกันให้สอดคล้องกับการเรียกร้องให้พลเมืองทั้งหญิงชายร่วมกันทำการทำนุบำรุงสถาบันชาติให้มี

ความเข้มแข็ง โดยมีการกำหนดความงมงายทางจิตใจให้แก่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่มุ่งไปที่การให้ความสำคัญต่อสถาบันชาติโดยให้ความสำคัญหาญ ความเสียสละ ความอดทน และสามัคคีซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเกิดขึ้น สถาบันชาติกลายเป็นสถาบันที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุดในช่วงเวลานี้ในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงซึ่งกระตุ้นความรักชาติให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนในสังคม โดยจะพบได้ว่าสถาบันชาติสามารถทำให้คุณลักษณะของความเป็นเพศ (gender) ที่ถูกแบ่งแยกอย่างชัดเจนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นลดความสำคัญลงไป โดยจะพบว่าเมื่อชายหญิงถูกเปลี่ยนจากสถานะไพร่และทาสมาสู่สถานะพลเมืองของชาติในช่วงเวลานี้แล้ว ชายและหญิงจะเปลี่ยนแปลงจากสถานะที่ชายเหนือกว่าหญิงและถูกแยกบทบาทระหว่างเพศกันอย่างชัดเจนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้มีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลปกป้องประเทศชาติในรูปแบบเดียวกัน นอกจากนี้สถาบันชาติยังทำให้คุณลักษณะของความงามอื่นๆ มีความสำคัญน้อยลงเมื่อบุคคลนั้นมีความงามที่สนับสนุนการคงอยู่ของสถาบันชาติปรากฏอยู่ โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือบทเสภาเรื่องพญาราชवंสน์ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่จงรักภักดีต่อชาติถูกแสดงให้เป็นชายที่มีคุณลักษณะดีแม้ว่าจะมีลักษณะของความไม่งามอื่นๆ ซึ่งสังคมไม่ยอมรับ เช่น การเป็นคนต่างเชื้อชาติ, การมีอายุมาก หรือการมีรูปร่างที่ไม่สวยงาม โดยจะให้ความสำคัญเพียงแต่การสวามิภักดิ์แก่ชาติไทยเป็นสำคัญเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการปรากฏขึ้นของสถาบันชาติคือ สถาบันชาติเป็นสถาบันที่ไม่ปรากฏอยู่อย่างโดดเด่นในช่วงเวลานี้ โดยจะพบได้ว่าสถาบันชาติจะทำหน้าที่ในการสร้างความรู้เรื่องเพศร่วมกันกับสถาบันต่างๆ ในรูปแบบที่ฟูโกต์เรียกว่าเครือข่ายของสถาบันที่มีอำนาจ (Networking of power institution) เช่น การพบว่าสถาบันกษัตริย์และสถาบันทหารได้ทำการประจักษ์ร่วมกันกับสถาบันชาตินั้นเอง โดยในช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานั้นประเทศไทยได้รับการคุกคามและการแผ่ขยายอิทธิพลจากชาติตะวันตกเป็นอย่างมากหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงเป็นต้นมา ขณะที่ชาติจีนเริ่มมีอิทธิพลในทางการค้าและเศรษฐกิจมากขึ้นตั้งแต่รัชกาลที่ 3 ดังนั้นจึงปรากฏการสร้าง ความเข้มแข็งของชาติผ่านกระบวนการสร้างแนวคิดชาตินิยมอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนที่สุดคือช่วงของสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านบทความและบทละครต่างๆ โดยจะพบลักษณะของแนวคิดชาตินิยมผ่านการเปรียบเทียบระหว่างความเป็นไทยกับความเป็นจีนอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น บทความเรื่องคนไทยจงตั้งถิ่นเถิดที่แต่งขึ้นผ่านการใช้นามปากกาอัสวาทูเป็นต้น

3. สถาบันทางเศรษฐกิจ

สถาบันเศรษฐกิจเริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นหลังการตกลงทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับ สหราชอาณาจักร พ.ศ.2398 โดยสนธิสัญญานี้ได้สร้างจุดเปลี่ยนสำคัญทางการค้าอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น การต้องเปลี่ยนการเก็บภาษีปากเรือมาเป็นการเก็บภาษีขาเข้าร้อยละ 3 การถูกบังคับให้ขายข้าวเป็นสินค้าออกและต้องรับซื้อฝิ่นเป็นสินค้าเข้า การทำสัญญากับต่างชาติทำให้รายได้ของประเทศลดน้อยลงทำให้ต้องเพิ่มผลการผลิตด้วยการส่งเสริมการปลูกข้าวให้มากขึ้น ทำการลดหย่อน การเกณฑ์แรงงานไทยและไพร่โดยการใช้เงินแทนการถูกเกณฑ์แรงงาน งดการเกณฑ์แรงงานในฤดูทำนาทั้งจ้างแรงงานจีนเข้ามาทำงานโยธาแทนแรงงานไพร่ การโปรดให้มีการขุดคลองเพื่อคมนาคมและการขนส่งสินค้า เช่น คลองผดุงกรุงเกษม คลองมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก คลองภาษีเจริญ การสนับสนุนการต่อเรือกลไฟเพื่อการเดินทางและขนส่ง การสร้างระบบการไปรษณีย์และการวางสายโทรเลข รวมทั้งเริ่มมีการตั้งโรงษาปณ์ผลิตเหรียญตราขึ้นใช้แทนเงินพดด้วงและเบี้ยใน พ.ศ.2403 ผลที่ตามมาคือระบบการค้าแบบผูกขาดได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบการค้าแบบเสรีในที่สุด(ภาสกร วงศ์ดาวัน , 2556. น.369-72)

การเพิ่มอำนาจของสถาบันเศรษฐกิจเริ่มมีมากขึ้นจากการปฏิรูปเศรษฐกิจในสมัยรัชกาลที่5 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ดำเนินการตั้งกระทรวงการคลัง การปฏิรูปการจัดเก็บภาษีอากร การปฏิรูประบบเงินตรา การตั้งงบประมาณแผ่นดิน การยกเลิกระบบมูลนายไพร่ การตั้งธนาคารและระบบสหกรณ์ การสร้างระบบสาธารณูปโภคและนำระบบการสื่อสารมาใช้หลายอย่าง ยกตัวอย่างเช่น การสร้างทางรถไฟ การสร้างถนน นอกจากนี้ยังสร้างระบบชลประทาน โดยทำการส่งเสริมการขุดคลองคูน้ำเพื่อเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะการทำนาแปลงใหญ่ๆ และทำการพัฒนาอาชีพควักรวเรือน การปฏิรูปในสมัยรัชกาลที่5 ทำให้สถาบันเศรษฐกิจเริ่มมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ขณะที่คนไทยนิยมการปลูกข้าวมากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของโลก กลุ่มพ่อค้าคนจีนก็เริ่มขยายระบบทุนเพื่อการค้าขายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยโดยทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างเมืองและจุดพักสินค้าซึ่งทำให้คนจีนมีความร่ำรวยจากการทำการค้า และกลายเป็นกลุ่มทุนนิยมในประเทศไทยในช่วงเวลานี้ด้วย(ศิริพร สุเมธรัตน์, 2556, น.318)

ขณะที่สถาบันทางเศรษฐกิจมีอำนาจมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะช่วงปีท้ายๆ ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยจะพบความสัมพันธ์ของฐานะทางเศรษฐกิจในฐานะของสถาบันที่คอยกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่มีความร่ำรวยหรือยากจนผ่านการมีเงินสะสมใน

ธนาคารหรือความสามารถในการซื้อขายสินค้าซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก สถาบันทางเศรษฐกิจเริ่มทำหน้าที่ในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายที่เห็นได้ชัดเจนคือการกำหนดให้ผู้ชายที่ร่ำรวยมีเงินมากนั้นเป็นผู้ชายที่สามารถเอาใจและตอบสนองความต้องการผู้หญิงได้มากกว่าผู้ชายที่ยากจน โดยจะเห็นได้จากบทละครเรื่องชเวดแก้วเจียรไนที่ผู้ร่ำรวยมีความได้เปรียบในการซื้อของเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงได้มากกว่าเป็นต้น

4. สถาบันกฎหมาย

ตั้งแต่การปรับปรุงระบบศาลให้ข้าราชการสามารถตั้งตุลาการศาลขึ้นมาแทนการแต่งตั้งจากกษัตริย์โดยตรงและการแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับตะวันตกโดยเฉพาะอาศัยหลักของความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพจากแนวคิดเสรีนิยมมากขึ้นกว่าเดิมในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้นได้ปรากฏการเปลี่ยนแปลงสถาบันกฎหมายให้แยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์อย่างเด่นชัดตั้งแต่นั้นมา โดยกฎหมายที่อาศัยการตัดสินใจที่แตกต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ตั้งแต่ก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นต้นมาได้ถูกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่กฎหมายแบบใหม่ที่ถูกปฏิรูปโดยอาศัยหลักของกฎหมายจากต่างประเทศ โดยจะพบกฎหมายที่แก้ไขโดยอ้างอิงกับหลักของกฎหมายตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ได้แก่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466 ที่กลายมาเป็นสถาบันกฎหมายที่มีอิสระจากการผลิตตัวบทกฎหมายผ่านตัวอย่างของการวินิจฉัยข้อขัดแย้งต่างๆ ที่กลายเป็นพระราชบัญญัติที่พบได้ในกฎหมายสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้การอ้างอิงเกี่ยวกับความรู้ทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เป็นหลักในการอ้างอิงทางกฎหมาย เช่น ลักษณะค่าน้ำลูขไฟ คุณลักษณะต่างๆ ของทาส คุณลักษณะของโจรหรือคุณลักษณะของเมียที่เคยอ้างมาจากตำราพระธรรมศาสตร์ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปสู่กฎหมายที่อ้างอิงหลักของความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ เพื่อให้กฎหมายสามารถนำไปใช้ได้กับคนในบังคับของประเทศต่างๆ กฎหมายในช่วงเวลานี้จึงมีความจำเป็นต้องถูกชำระเพื่อไม่ให้ตัวกฎหมายเกิดความล้าสมัยไม่ทันกับสถานการณ์ในเวลานั้นของสังคมไทย

การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายเริ่มทำให้ต้องมีความจำเป็นของสถาบันกฎหมายที่จะต้องสร้างให้กฎหมายมีลักษณะที่ทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้นสถาบันกฎหมายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ในการกำหนดกฎหมายออกมาเพื่อให้สังคมได้ปฏิบัติตามซึ่งรวมไปถึงการพยายามกำหนดกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเรื่องเพศที่มีความทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ให้มากที่สุดด้วย ในช่วงเวลานี้สถาบันกฎหมายจึงได้แยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์ที่เคยใช้ตัวกฎหมายพระธรรมศาสตร์เป็น

หลักของการตัดสินคดีความและทำหน้าที่ตัดสินคดีความเพิ่มเติม รวมถึงการตรากฎหมายเพิ่มขึ้นจาก คำตัดสินนั้นมาสู่การมีองค์กรและบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการร่างกฎหมายและตรากฎหมาย ออกมาใช้เพื่อกำหนดให้คนในสังคมปฏิบัติตามในลักษณะของการสร้างกฎหมายให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยจะพบกฎหมายที่กำหนดเรื่องเพศแบบสมัยใหม่สอดคล้องกับตะวันตกผ่านสถาบันกฎหมายตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา

5. สถาบันทหาร

ช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบ ประชาธิปไตยนั้น สถาบันทหารได้กลายมาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในช่วงนี้โดยมีอำนาจใกล้เคียง สถาบันกษัตริย์หรือสถาบันชาติในการกำหนดทั้งความเป็นชายและความเป็นหญิง โดยสถาบันทหารมี บทบาทในการกำหนดให้ชายควรทำหน้าที่เป็นทหารเพื่อปกป้องชาติและกษัตริย์ ขณะที่ผู้หญิงถูก กำหนดให้เป็นผู้สนับสนุนให้ชายผู้เป็นลูกหรือพี่ออกไปทำรบ โดยตนเองต้องทำหน้าที่แทนผู้ชายใน การดูแลครอบครัวและเลี้ยงลูก นอกจากนี้ผู้หญิงยังต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ชายออกไปทำหน้าที่ทหาร เพื่อปกป้องสถาบันชาติและสถาบันกษัตริย์อีกด้วย โดยสมัยรัตนโกสินทร์ต้นนั้นทหารมีสถานะที่ อ้างอิงกับสถาบันกษัตริย์ในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกษัตริย์ได้รับมอบหมายด้วยความจงรักภักดี แต่ ในช่วงเวลานี้สถาบันทหารกลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจได้ด้วยตัวเองและมีส่วนสำคัญในการ เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันแสดงให้เห็น ถึงการลดอำนาจของสถาบันกษัตริย์โดยตรง โดยจะเห็นได้จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องนามยก เอาหนามบ่งซึ่งได้แสดงถึงอำนาจของทหารว่ามีอำนาจสูงมากแม้จะอ้างถึงในลักษณะของการประชด ประชันก็ตาม

การปรากฏขึ้นของสถาบันทหารนั้นเริ่มต้นจากการวางพื้นฐานใหม่ของทหารในสมัย รัชกาลที่ 4 ให้สอดคล้องกับตะวันตก โดยพระเจ้านั่งยาเธอกรมขุนอิศเรศรังสรรค์(พระบาทสมเด็จพระ ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว)ได้ทรงแปลตำราปืนใหญ่จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ในการฝึกสอน ทหาร(ภาสกร วงษ์ดาวาน, 2555, น.372) ขณะที่พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 ในสมัย รัชกาลที่ 5 ได้ทำการกำหนดให้ผู้ชายต้องถูกเกณฑ์เพื่อมาเป็นทหารอาชีพโดยเฉพาะ แตกต่างจากสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ยังคงใช้ระบบเกณฑ์ไพร่มาเป็นทหารซึ่งมีลักษณะของการคัดเลือกพลเรือนมา ทำหน้าที่ทหาร มีการปรับเปลี่ยนการเกณฑ์ทหารเพื่อฝึกฝนให้มาเป็นมืออาชีพโดยตรง มีองค์กรที่ ชัดเจน มีการจัดระเบียบ ยุทธวิธี ยุทธศาสตร์ รวมทั้งการใช้อาวุธแบบตะวันตกพร้อมทั้งได้รับ

ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างในลักษณะเดียวกับอาชีพโดยรัฐเป็นผู้จ่ายให้ ผลที่ได้รับคือทหารและหน่วยงานทหารเริ่มเพิ่มปริมาณมากขึ้นและมีส่วนสำคัญในการก่อกฎ ร.ศ.130 และการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยในพ.ศ.2475(ศิริพร สุเมธรัตน์, 2556, น.387)

สถาบันทหารได้มีอำนาจในการกำหนดคุณลักษณะของความเป็นชายในรูปแบบที่มีความเฉพาะตัวที่เรียกว่า‘ชายชาติทหาร’เนื่องจากทหารจะถูกเกณฑ์เฉพาะชายเท่านั้นและถือว่าเป็นลักษณะของชายที่ได้รับยกย่องในช่วงเวลานี้ โดยจะมีลักษณะที่น่ายกย่องจากสังคมจากการมีคุณลักษณะหลายอย่างรวมกัน ยกตัวอย่างเช่น ความกล้าหาญ ความเมตตาปราณี ความเป็นมิตร และการให้เกียรติหญิง เป็นต้น ขณะที่พบว่าผู้หญิงมีหน้าที่ในการสนับสนุนกิจการของสถาบันทหารด้วยการทำหน้าที่ในครอบครัวแทนผู้ชายที่เป็นทหารและถูกเกณฑ์ไปรบเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงดูลูกและการทำกิจการภายในบ้านแทนผู้ชาย นอกจากนี้ผู้หญิงยังต้องมีความเสียสละความสุขส่วนตัวในการมีผัวหรือลูกในบ้านให้แก่ชาติและกษัตริย์ด้วยการปล่อยให้ชายเหล่านั้นออกไปรบเช่นกัน

6. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้นลดความสำคัญในการมีอำนาจกำหนดความเป็นชาย ความเป็นหญิง ความสัมพันธ์ชายหญิงลงในช่วงแรกของการเข้ามาแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยม รวมทั้งการเข้ามาของสถาบันจากตะวันตกที่สนับสนุนคุณลักษณะของมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะที่ควรมีความเท่ากันอย่าง สถาบันชาติที่สนับสนุนความเท่ากันในฐานะพลเมือง สถาบันเศรษฐกิจที่สนับสนุนให้ทั้งชายและหญิงควรมีโอกาสออกไปทำงานนอกบ้านอย่างเท่าเทียมกัน และสถาบันการศึกษาในฐานะบุคคลที่ควรเท่าเทียมกันในการมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในช่วงแรกในสมัยรัชกาลที่5 แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่6 สถาบันครอบครัวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับระบบครอบครัวแบบตะวันตกได้ปรากฏขึ้นผ่านการประกาศพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ซึ่งได้ทำให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในฐานะของการผูกพันบุคคลทางสายโลหิตฝ่ายบิดาให้อยู่ในสถานะของผู้มี‘สกุล’เดียวกันตามหลักของการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ตามหลักชีววิทยาและการเชื่อมโยงบุคคลเข้าด้วยกันด้วยคุณลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องกันของมนุษย์ด้วยสายสัมพันธ์ที่มาจากสายโลหิต นอกจากนี้การกำหนดให้คนไทยทุกคนต้องมีนามสกุลในสมัยรัชกาลที่6 คือ การสนับสนุนของสถาบันกษัตริย์และสถาบันกฎหมายที่สร้างอำนาจให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง

มากขึ้นกว่าช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวนี้ยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันด้วย

สำหรับความสัมพันธ์แบบผัวเมียในสถาบันครอบครัวนั้นแม้ว่าจะเป็นสถานะที่ปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว แต่การเข้ามาของความคิดเกี่ยวกับผัวเดียวเมียเดียวแบบตะวันตกที่ได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่ทำให้มีความยากลำบากในการแสวงหาทรัพย์เพื่อเลี้ยงหญิงเป็นเมียจำนวนมากเช่นเดิมแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การไม่สามารถขายหญิงที่เป็นเมียให้เป็นทาสแลกกับทรัพย์สินและผลภะการในการเลี้ยงดูหญิงนั้นให้แก่ชายทาสเนื่องจากมีกฎหมายห้ามค้าขายทาสในสมัยรัชกาลที่ 5 และการสนับสนุนการแต่งงานซึ่งเป็นการประกาศต่อสาธารณะว่าหญิงนั้นเป็นเมียชายและสนับสนุนให้เลือกหญิงที่มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมมาเป็นเมียตามพระราชานิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทำให้การมีเมียจำนวนมากของชายในช่วงเวลานี้มีความลำบากมากยิ่งขึ้น ขณะที่ความคิดเรื่องผัวเดียวเมียเดียวตามแบบสังคมตะวันตกที่ถูกนำเสนอโดยงานเขียนของเทียวนวรรณเป็นครั้งแรกได้แสดงถึงการปรากฏขึ้นของสถาบันครอบครัวแบบใหม่ที่จะเริ่มมีอำนาจในสังคมไทยในช่วงเวลาต่อมา โดยแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในฐานะผัวเมียในครอบครัวได้เริ่มทำให้การมีหลายเมียของผู้ชายเป็นที่ยอมรับน้อยลง โดยจะพบจุดเปลี่ยนสำคัญได้จากการออกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว พ.ศ. 2477 ที่กฎหมายทำการอนุญาตให้ชายสามารถจดทะเบียนกับหญิงได้เพียงคนเดียวเท่านั้นซึ่งแสดงชัยชนะของความคิดเรื่องผัวเดียวเมียเดียวต่อความคิดเรื่องผัวหลายเมีย แม้ว่าในช่วงเวลานั้นสังคมไทยจะยังมีค่านิยมชายมีเมียหลายคนปรากฏอยู่ก็ตาม แต่ค่านิยมดังกล่าวก็ได้กลายเป็นค่านิยมรองลงไปจากค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวและได้รับความนิยมน้อยลงในปัจจุบัน

นอกจากนี้สถาบันครอบครัวแบบใหม่ยังเข้ามามีอำนาจในการกำหนดพฤติกรรมของชายและหญิงมากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องทางเพศ โดยพฤติกรรมทางเพศที่เรียกว่าสำส่อนซึ่งถูกอ้างว่านำมาจากตะวันตกได้รับการรังเกียจอย่างมากจากสถาบันกษัตริย์ซึ่งไม่อนุญาตให้ข้าราชการสังกัดพระราชสำนักปฏิบัติพฤติกรรมทางเพศเช่นนี้ได้ นอกจากนี้ยังทำการกำหนดให้ครอบครัวมีความจำเป็นต้องอาศัยในเคหะสถานที่เป็นหลักแหล่งเสมอ สถาบันครอบครัวในช่วงเวลานี้จึงมีการควบคุมพฤติกรรมทางเพศ สร้างค่านิยมให้ควรมีผัวเดียวเมียเดียวและมีบ้านให้อาศัยจึงถือว่าเป็นครอบครัวได้ในช่วงเวลานี้ โดยจะสามารถพบได้จากความพยายามสร้างครอบครัวของข้าราชการในพระราชสำนักให้เป็นครอบครัวที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมผ่านการจดทะเบียนเมียและเคหะสถานจากข้อกำหนดในกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งราชการในพระราชสำนัก พ.ศ. 2457 เป็นต้น

สถาบันครอบครัวแบบใหม่ที่อาศัยความคิดแบบผิวเดียวเมียวเดียวตามแบบตะวันตกนี้ยังไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศอย่างสมบูรณ์ในช่วงเวลานี้ แต่จะปรากฏอำนาจของสถาบันครอบครัวเช่นนี้ได้อย่างเด่นชัดมากขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นไป โดยเฉพาะหลังการประกาศใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 5 ว่าด้วยครอบครัว พ.ศ.2477 เป็นต้นมาที่การมีผิวเดียวเมียวเดียวกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายด้วย ขณะที่เมียลับซึ่งเป็นเมียที่ไม่ได้ผ่านการแต่งงานจะเริ่มมีความหมายเดียวกันกับเมียที่ผิดกฎหมายในช่วงเวลาหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นไป

7. สถาบันการศึกษา

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นไป การเปิดประเทศจากสนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ.2398 ได้ทำให้ประเทศมีความจำเป็นในการพัฒนาแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ความจำเป็นในการติดต่อค้าขายกับต่างชาติโดยเฉพาะในยุโรปทำให้สถาบันกษัตริย์เปิดโอกาสให้กับการพัฒนาความรู้ให้แก่เชื้อพระวงศ์และเหล่าข้าราชการ โดยเริ่มต้นจากการวางพื้นฐานการศึกษาแบบตะวันตกโดยเริ่มจากการจ้างสตรีจากยุโรป ได้แก่ ภรรยาหมอบรัดเลย์ ภรรยาหมอทูนและภรรยาหมอโจนส์มาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษและความรู้ทั่วไปแก่สตรีในวัง และจ้างนางแอนนา เลียวโนเวนส์ ชาวอังกฤษจากสิงคโปร์ให้มาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และวรรณคดีอังกฤษให้แก่ พระโอรสพระธิดา รวมทั้งสนับสนุนให้บาทหลวง-มิชชันนารีตั้งโรงเรียนขึ้นในพระนครและต่างจังหวัด นอกจากนี้ยังส่งข้าราชการไปศึกษาต่งงานต่างประเทศเป็นครั้งแรก คือ ขุนมหาสิทธิโวหาร ที่ไปต่งงานด้านการพิมพ์ที่ฝรั่งเศสและหมื่นจักรวิจิตรที่ไปเรียนเกี่ยวกับการซ่อมนาฬิกาที่ประเทศอังกฤษเป็นต้น (ภาสกร วงษ์ตะวัน, 2556, น.371)

ขณะที่การเกิดขึ้นของกระทรวงธรรมการที่ทำหน้าที่ในการดูแลด้านการศึกษาของประเทศในรัชกาลที่ 5 นั้นส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นทีปรึกษาและจัดการสอบไล่เพื่อคัดบุคคลที่มีความรู้เข้ารับราชการและเพื่อให้ไพร่ได้รับการคุ้มครองโดยไม่ต้องถูกเกณฑ์หรือที่เรียกว่า ‘คุ้มสัก’ รวมทั้งจัดให้มีการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงเพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศด้วย (ภาสกร วงษ์ตะวัน, 2556, น.408) นอกจากนั้นในช่วงเวลานี้ได้เกิดโรงเรียนขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ให้การศึกษาเป็นครั้งแรก โดยผู้ที่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเยาวชนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นคือ พระสงฆ์ในวัดและผู้

อาวุธในครอบครัวที่เชี่ยวชาญในอาชีพเฉพาะในแต่ละบ้านเท่านั้น ทำให้การอบรมถ่ายทอดความรู้ อยู่ในวงจำกัด แต่การเกิดขึ้นของโรงเรียนในช่วงเวลานี้เริ่มตั้งแต่การการโปรดเกล้าฯ ให้เปิดโรงเรียนสอนวิชาการตามแบบตะวันตกขึ้นที่วังนันทอุทยานโดยห้ามมิให้สอนศาสนา แต่อุญาตให้สอนเฉพาะการอ่าน เขียน คิดเลข และวิชาช่างเท่านั้น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 สถาบันการศึกษาไทยเริ่มมีอำนาจและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นผ่านการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2464 ที่ทั้งชายและหญิงเริ่มได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน การศึกษาให้จบชั้นประถมกลายเป็นความจำเป็นทางกฎหมายที่พ่อแม่มีหน้าที่ต้องสนับสนุนการศึกษาภาคบังคับให้แก่บุตรมิฉะนั้นจะมีบทลงโทษทางกฎหมาย ขณะที่ในช่วงเวลานี้ปรากฏมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นครั้งแรกผ่านการโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงและขยายกิจการโรงเรียนมหาดเล็กในสมัยรัชกาลที่ 5 และยกฐานะเป็น “โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” และพระราชทานชื่อใหม่เป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ในพ.ศ. 2459 เป็นต้นมา (ศิริพร สุเมธรัตน์, 2556, น. 400) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันใหม่ทั้งสถาบันชาติ สถาบันการศึกษา และสถาบันกฎหมายซึ่งเป็นสถาบันใหม่ที่สร้างขึ้นตามแบบของสังคมตะวันตกนั้นล้วนแล้วแต่มาด้วยความรู้เรื่องความเสมอภาคระหว่างชายหญิงทั้งสิ้น

สถาบันการศึกษาเริ่มมีบทบาทในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงเวลานี้ โรงเรียนกลายเป็นพื้นที่ซึ่งเปิดให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่สาธารณะและกำหนดให้ผู้หญิงจำเป็นต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะมีความรู้ นอกเหนือจากการเก่งด้านการบ้านการเรือน สถาบันการศึกษาได้กำหนดให้ผู้ชายจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เพื่อใช้ในการสะสมทุนเพื่อการแต่งงาน ขณะที่ผู้หญิงก็มีโอกาสหาความรู้จากโรงเรียนได้จากเดิมที่สถาบันพุทธศาสนาเคยกำหนดแบบผูกขาดให้ผู้ชายเท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึงความรู้ได้จากการบวชเรียนเท่านั้น สถาบันการศึกษาจึงเริ่มมีส่วนสำคัญในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายจากการกำหนดความจำเป็นในการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนและกำหนดให้ทั้งหญิงและชายจำเป็นต้องผ่านการศึกษาเล่าเรียนก่อนเข้าสู่ขั้นตอนของการแต่งงานโดยเห็นได้จากบทละครชวนหัวสลักรำเรื่องหนามยอกเอาหนามบ่งเป็นต้น

8. สถาบันศาสนาพราหมณ์

ในช่วงเวลานี้ความรู้จากศาสนาพราหมณ์ยังมีความเหนียวแน่นกว่าสถาบันพุทธศาสนาที่ยังคงมีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงเวลานี้อยู่แม้จะลดความสำคัญลงเนื่องจากการเข้ามาจากกรอบความรู้สมัยใหม่แบบวิทยาศาสตร์ของตะวันตก แต่เนื่องจากสถาบัน

กษัตริย์ที่ยังคงถือว่ามีอำนาจสูงสุดนั้นยังคงต้องอาศัยความรู้จากศาสนาพราหมณ์ในการดำรงรักษาความชอบธรรมของสถานะกษัตริย์ให้อยู่เหนือกว่าสามัญชนทั่วไป ทำให้ความรู้จากสถาบันศาสนาพราหมณ์ยังคงมีบทบาทในการช่วยสร้างความแตกต่างระหว่างกษัตริย์และสามัญชน รวมทั้งกำหนดให้สามัญชนควรให้การเคารพยกย่องต่อกษัตริย์ในฐานะของผู้ปกครองด้วย เพื่อไม่ให้สามัญชนที่เริ่มเป็นอิสระจากการควบคุมของระบบไพร่และทาสทำการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ตามแบบสังคมตะวันตกที่อาศัยหลักการเสรีนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ ความรู้แบบพราหมณ์ที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างเช่น ความงามทางจิตใจจากความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์จึงยังเป็นคุณลักษณะที่ยังเห็นได้ชัดเจนในช่วงเวลานี้ผ่านบทเพลงและงานวรรณกรรมต่างๆ ที่แต่งโดยกษัตริย์และชนชั้นสูง

เนื่องจากสถาบันกษัตริย์ยังคงเป็นสถาบันที่ยังคงมีอำนาจและกำลังเผชิญกับกระแสเสรีนิยมจากตะวันตกที่เรียกร้องให้กษัตริย์มีความเท่าเทียมกับสามัญชนในฐานะมนุษย์เช่นเดียวกับสังคมตะวันตก โดยจะเริ่มพบว่ากษัตริย์ถูกเรียกขานให้อยู่ภายใต้สถาบันกฎหมายผ่านรัฐธรรมนูญตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ทำให้สถาบันกษัตริย์จึงยังคงมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้เรื่องเพศที่สนับสนุนความเหนือกว่าของกษัตริย์ต่อสามัญชนด้วยการใช้ความรู้จากศาสนาพราหมณ์เช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบคุณลักษณะที่หญิงซึ่งเป็นเมียกระทำต่อชายที่เป็นผู้ซึ่งมีฐานะกษัตริย์ เช่น การจงรักภักดีที่เป็นคุณลักษณะที่หญิงซึ่งเป็นเมียจะกระทำต่อชายซึ่งเป็นผู้และมีสถานะกษัตริย์เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขณะที่ในช่วงเวลานี้ถือว่าความรู้จากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาเริ่มลดบทบาทในการอธิบายความเป็นหญิงและความเป็นชายในระดับของสามัญชน โดยคุณลักษณะของหญิงและชายในช่วงเวลานี้ได้ถูกกำหนดผ่านความรู้สมัยใหม่อย่างเช่นความรู้ทางชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยช่วงเวลานี้เริ่มพบความสงสัยในมีอยู่ของเทพเทวดาซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่มีในศาสนาพราหมณ์เริ่มถูกตั้งคำถามในแง่ที่จะมีอำนาจในการกำหนดความสัมพันธ์ต่างๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะการกำหนดความสัมพันธ์หญิง-ชาย ความเชื่อในลักษณะที่เทวดาทำการกำหนดความสัมพันธ์ดังเช่นการอุ้มสมของบทธศรเรื่องพระอุณรุฑได้หายไป ความสัมพันธ์หญิง-ชายในระดับของสามัญชนได้กลายเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์กันเองมากขึ้นอันแสดงให้เห็นถึงอำนาจของศาสนาพราหมณ์ที่กำหนดความสัมพันธ์ในเรื่องเพศจึงได้ลดลงและถูกแทนที่ด้วยอิทธิพลของแนวคิดมนุษยนิยมและธรรมชาตินิยมจากตะวันตกที่ทำการปฏิเสธสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติและมองความสัมพันธ์ชายหญิงเป็นสิ่งที่เป็ธรรมชาติของมนุษย์เองมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการตั้งคำถามของการมีอยู่ของเทพเทวดาในการกำหนดความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ปรากฏในบทละครเรื่องเงาะป่าเป็นต้น

นอกจากความรู้เรื่องเพศอันเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์เช่นความคิดเกี่ยวกับพรหมจรรย์ที่ผู้หญิงซึ่งถูกผู้ชายสัมผัสร่างกายนั้นต้องตกเป็นเมียชายนั่นหายไปเนื่องจากความรู้เรื่องเพศจากชีววิทยาที่ให้คำอธิบายว่าการตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายซึ่งทำให้การสัมผัสร่างกายระหว่างหญิงชายนั่นกลายเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องปกป้องในทางกฎหมายอีกต่อไป ขณะที่ความคิดเกี่ยวกับการให้สัตย์สาบานที่ปรากฏในกฎหมายพิสูจน์ลักษณะดำน้ำลู่ไฟนั้นก็ได้หายไปเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้จากหลักวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ความคิดเกี่ยวกับทาสประเภทต่างๆ ที่เคยถูกอ้างจากกฎหมายพระธรรมศาสตร์ในกฎหมายตราสามดวงได้ลดความสำคัญเนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่กฎหมายสมัยใหม่นำมาใช้ซึ่งไม่สนับสนุนระบบทาสเนื่องจากการอาศัยหลักของความเสมอภาคในฐานะมนุษย์แบบสังคมตะวันตกนั่นเอง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างจากศาสนาพราหมณ์บางส่วนจะยังคงมีความจำเป็นในการกำหนดความรู้เรื่องเพศเพื่อสนับสนุนอำนาจของสถาบันกษัตริย์ในช่วงเวลานี้ให้เหมือนกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาก่อน แต่ถ้ามองบทบาทในการกำหนดความรู้เรื่องเพศนี้จะจำกัดเฉพาะสถานะของชายหญิงซึ่งเป็นชนชั้นสูงเท่านั้น โดยจะพบได้จากคุณลักษณะของการซื้อสัตย์และจงรักภักดีต่อกษัตริย์ของหญิงซึ่งเป็นเมีย เป็นต้น โดยในช่วงเวลานี้ความรู้เรื่องเพศในระดับสามัญชนนั้นเริ่มได้รับอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศแบบตะวันตกที่มาจากวิทยาศาสตร์และความคิดเสรีนิยมที่เน้นความเสมอภาคระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น ทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาพราหมณ์ที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นผ่านกฎหมายตราสามดวงหรือบทพระไอยการที่มีผลต่อชีวิตของสามัญชนทั่วไปนั้นได้หายไปในช่วงเวลานี้

การหายไปของสถาบันพุทธศาสนา

ช่วงเวลานี้ไม่ปรากฏว่ามีเพลงหรือบทละครที่ใช้ในการกำหนดเรื่องเพศผ่านความรู้ที่มาจากสถาบันพุทธศาสนาอย่างชัดเจน แม้จะยังคงเห็นความคิดเกี่ยวกับการโหสิกรรมและเรื่องของบุญกรรมบางส่วน แต่ก็ไม่ได้มีลักษณะที่อธิบายหรือกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายอย่างชัดเจน โดยมากแล้วบทละครหรือบทเพลงร้องหลายเพลงนั้นมาจากละครแปลจากตะวันตกซึ่งได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนามากกว่า การขาดหายไปของสถาบันพุทธศาสนาเป็นเพียงการหายไปในการกำหนดเรื่องของความเป็นหญิงและความเป็นชายผ่านบทเพลงร้องหรือละครซึ่งส่วนมากประพันธ์ขึ้นโดยพระมหากษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความรู้ตะวันตกมาใช้ในการงานของตนเองมากกว่า

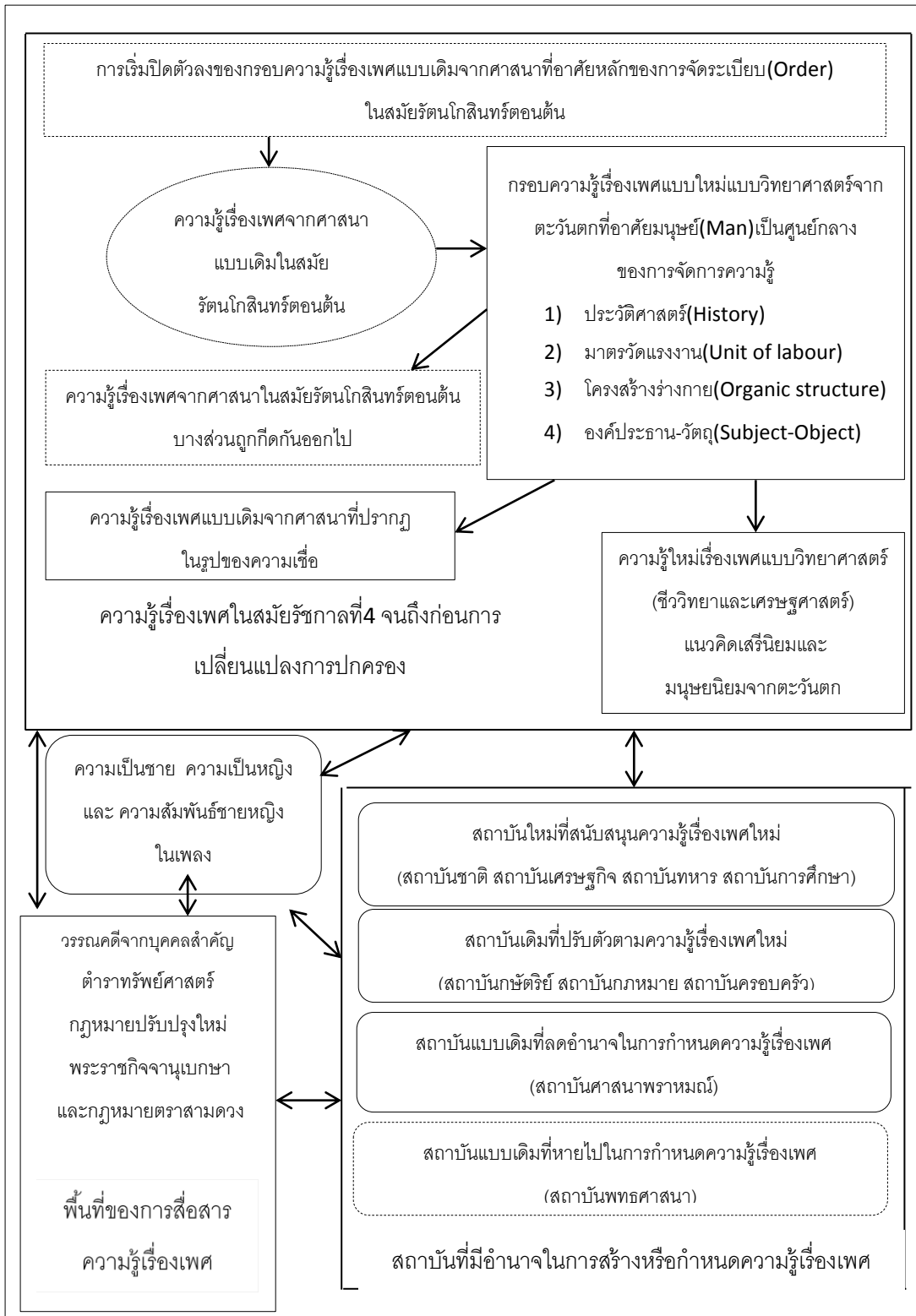
ความรู้ทางพุทธศาสนา ยกเว้นอิทธิพลจากความรู้ทางศาสนาพราหมณ์ซึ่งยังคงมีผลต่อการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงเวลานี้อยู่บ้างซึ่งสอดคล้องกับสถาบันกษัตริย์ที่ยังคงมีอำนาจในช่วงเวลานี้อย่างสูง

สิ่งที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาคือความพยายามที่จะแยกพุทธศาสนาออกจากเรื่องความรู้ทางโลก โดยจะพบข้อห้ามต่างๆ ในประกาศสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ห้ามมิให้พระสงฆ์กระทำการผิดวินัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความรู้เรื่องเพศที่ถูกอ้างอิงผ่านบทเพลงซึ่งเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาได้หายไปตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ขณะที่ยังพบบทบาทของความรู้เกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ในการอ้างอิงเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องในช่วงเวลานี้

มีความเป็นไปได้ว่าความรู้ทางพุทธศาสนาจะย้ายจากบทเพลงหรือบทละครที่ผลิตในช่วงเวลานี้ไปสู่เพลงพื้นบ้านมากกว่าเพลงละครร้องหรือบทละครที่แต่งโดยกษัตริย์และราชวงศ์เป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมเอกสารจึงไม่สามารถระบุได้ว่าเพลงพื้นบ้านในช่วงเวลานี้ยังได้รับอิทธิพลจากความรู้ทางพุทธศาสนาในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายหรือไม่ โดยน่าจะมีความเป็นไปได้ว่าความรู้เรื่องเพศอาจจะยังคงถูกถ่ายทอดผ่านเพลงพื้นบ้านในลักษณะเดียวกับที่พบในเพลงพื้นบ้านที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์วัดเกาะในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย

3. การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียด

เมื่อนำเอาการวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียดหรือที่เรียกได้ว่าเป็นกลยุทธ์ของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาอธิบายร่วมกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงไทย สถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศ และพื้นที่ของการสื่อสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกันจะทำให้สามารถแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 7 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียดนั้นอาศัยการศึกษาจากตำราหรืองานเขียนต่างๆ ที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เห็นคุณลักษณะร่วมกันของความรู้เรื่องเพศในเวลานี้ เพื่อนำมาสร้างเป็นตะแกรงของ รายละเอียดที่ใช้ในการอธิบายการปรากฏขึ้นของกรอบความรู้เรื่องเพศในเวลานี้ โดยได้ ทำการศึกษาตำราความรู้และงานเขียนร่วมสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

ประกาศของราชสำนัก กฎมณเฑียรบาล และพระราชกฤษฎีกาต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ หรือบุคคลในราชวงศ์

1. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 (รวมประกาศของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ พ.ศ.2394-2411)
2. ราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2401)
3. ราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 5 เล่ม 1- 6 (พ.ศ.2427 - 2432)
4. กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการในพระราชสำนัก พระพุทธศักราช 2457
5. ประมวลบทพระราชนิพนธ์ (ภาคปกิณกะ ส่วนที่ 2) ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
6. พระบรมราโชวาทตักเตือนข้าราชการในพระราชสำนัก เรื่องประพฤติผิดพระราชนิยมและกฎหมายแผ่นดิน (พ.ศ.2466)
7. ความเป็นชาติไทยโดยแท้จริง และ มะพร้าวต้นดก ของ อิศวพาหุ (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2468)
8. ประชุมโอวาท (รวมบทให้โอวาทของบุคคลสำคัญประมาณสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 6)

กฎหมาย

1. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พ.ศ.2451)
2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 (บรรพที่ 1 และ 2 พ.ศ.2468, บรรพที่ 3 พ.ศ.2471, บรรพที่ 4 พ.ศ.2475, บรรพที่ 5 พ.ศ.2477 และบรรพที่ 6 พ.ศ.2478)
3. ประกาศพระราชบัญญัติ แล พระราชกำหนดต่างๆ รัชกาลที่ 5 ร.ศ.117 - 126 (พ.ศ.2442 -2451)

4. กฎหมายไทย คือ พระราชบัญญัติและประกาศซึ่งตั้งขึ้นในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงคุณธรรมอันประเสริฐ เล่ม 1
5. พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช 2456

วรรณกรรม

1. เทียนวรรณและก.ศ.ร. กุหลาบ (พ.ศ.2441 – ประมาณ พ.ศ.2458)
2. รวมงานเขียนของเทียนวรรณ (พิมพ์ครั้งแรกปลายรัชกาลที่5)
3. งานเขียนของต.ว.ส.วัฒนาโก เทียนวรรณ (ประมาณพ.ศ.2447)
4. ทรัพย์ศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์ (รวมเล่มที่ 1 และ 2 พ.ศ.2454 และเล่มที่ 3 พ.ศ.2477)

ตะแกรงของรายละเอียดที่กลายมาเป็นกรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะต่างๆ ที่สามารถแบ่งได้ 4 ประการคือ 1) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์(History) 2) ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของมาตรวัดแรงงาน(Unit of labour) 3) ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย(Organic structure) และ 4) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุ(Subject-Object) ขณะที่การมาถึงของกรอบความรู้แบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ได้ทำให้ตะแกรงรายละเอียดที่เป็นกรอบความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความรู้จากศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นหายไป โดยสามารถแบ่งออกได้ 3 ประการคือ 1) การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2) การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ(The representation of sign) และ 3) การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(order) และการจินตนาการในความเหมือน(The imagination of resemblance)

1. ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์(History)

คุณลักษณะแบบที่เรียกว่าประวัติศาสตร์(History)นี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่กรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์ในที่นี้คือ การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องของเวลา(time)ที่ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่ได้ทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งทำการกำหนดคุณลักษณะของมนุษย์ในลักษณะของการความเป็น

เหตุผลแบบสังคมนิยมที่อยู่เหนือกาลเวลาหรืออ้างการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ซึ่งถูกกำหนดมาก่อนแล้วจากสิ่งเหนือธรรมชาติ(เทพเทวดาและบุญกรรมจากชาติก่อน)ได้ถูกปฏิเสธหรืออย่างน้อยก็ถูกตั้งคำถามถึงความเหมาะสมในตัวของมันเองเมื่อผ่านการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาหรือที่เรียกว่าผ่าน ‘ประวัติศาสตร์’ โดยจะพบหลักประวัติศาสตร์นี้ได้จากความคิดเรื่องการวิวัฒนาการทั้งในธรรมชาติและสังคมซึ่งส่งผลทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมซึ่งมีลักษณะแบบสังคมนิยมเริ่มมีความล้าสมัยและมีเริ่มเกิดการเรียกร้องให้นำความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกเข้ามาปรับใช้ในสังคมไทย

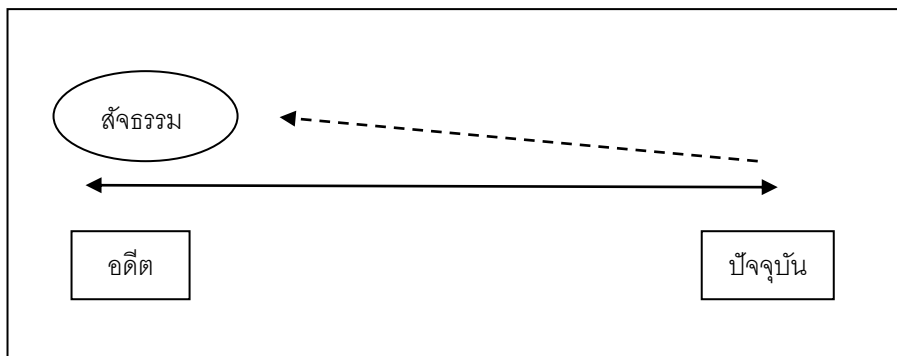
นอกจากนี้ยังสามารถพบหลักการของประวัติศาสตร์นี้ได้จากการอ้างเหตุผลตามหลักการวิทยาศาสตร์ในความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกซึ่งเข้ามาแทนที่การอ้างเหตุผลแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลแบบใหม่ที่นำมาจากหลักการทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตกนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แสดงความต่อเนื่องของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งเวลาได้ปรากฏอยู่ระหว่างเหตุและผลนั้น หลักของเหตุผลนี้ได้รับความนิยมในสังคมไทยมากขึ้นเนื่องจากการเริ่มให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะของผู้มีเหตุผลที่สามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามหลักการของแนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)และเสรีนิยม(Liberalism)ที่ได้รับมาจากตะวันตก และการปฏิเสธเหตุผลแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลแบบใหม่จากหลักการวิทยาศาสตร์ของตะวันตกได้รับการยอมรับมากขึ้นหลังสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาซึ่งเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศแบบเดิมซึ่งเคยทำการกำหนดมนุษย์ผ่านการจัดระเบียบรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีลักษณะหยุดนิ่งหรือเปลี่ยนแปลงได้ยากผ่านการกำหนดก่อนแล้วจากสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น โชคชะตาหรือบุญกรรมจากชาติปางก่อน หรือถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงก็มักจะถูกกำหนดผ่านสิ่งเหนือธรรมชาติเช่น เคราะห์ต่างๆ เทพเทวดากำหนด หรือผลของบุญกรรมที่ติดตัวมาแต่ชาติปางก่อนมากกว่าเป็นการกระทำที่เป็นเหตุผลของมนุษย์เองในชาตินี้ การอ้างเหตุผลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มพบว่ากลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาที่ความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์ของตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมไทย

1. ประวัติศาสตร์ของความรู้เรื่องเพศในรูปแบบของการวิวัฒนาการทางสังคม

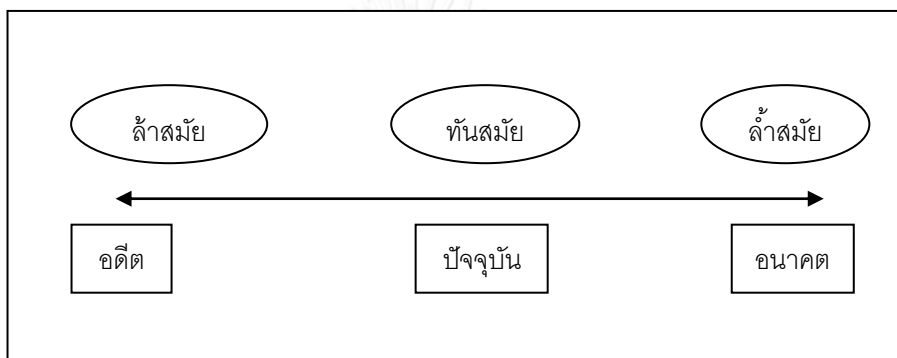
แนวคิดมนุษยนิยมจากตะวันตกได้ถูกอ้างว่าเป็นหนึ่งในแนวความคิดที่ตั้งอยู่ตรงจุดของความทันสมัยทัดเทียมกับตะวันตกและได้รับความชอบธรรมในการนำเข้ามาปรับใช้กับสังคมไทยตั้งแต่

สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา แต่นอกจากนี้แนวคิดมนุษยนิยมแล้วยังพบแนวคิดอื่นที่ได้รับความนิยมในสังคมตะวันตกอื่นๆ ซึ่งถือว่าตั้งอยู่ตรงจุดของความทันสมัยในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดธรรมชาตินิยม(Naturalism)ที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่มิอยู่ในธรรมชาติ(Nature)ไม่ใช่สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ(Supernatural)และสนับสนุนกระบวนการวิทยาศาสตร์ซึ่งทำให้ความรู้เรื่องเพศที่ได้รับมาจากตะวันตกผ่านกระบวนการวิทยาศาสตร์อย่างชีววิทยาได้รับความนิยมมากขึ้นไปด้วย, แนวคิดแบบเสรีนิยม(Liberalism)ที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในด้านต่างๆ และเห็นว่าการแสวงหาความสุขหรือความต้องการในชีวิตไม่ใช่เรื่องผิดหรือเป็น 'กิเลส' ดังเช่นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมุมมองเช่นนี้ถูกแสดงออกมาผ่านความรู้ทางเศรษฐศาสตร์(Economics)ที่สนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาทรัพย์สินในทางโลก, แนวคิดเหตุผลนิยม(Rationalism)ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลของมนุษย์ในการแสวงหาความรู้มากกว่าการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น เรื่องโชคลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งทำให้ความรู้เรื่องเพศจากศาสนาแบบเดิมเริ่มถูกปฏิเสธมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบแนวคิดวิวัฒนาการนิยม(Evolutionism)ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติซึ่งถูกอธิบายอย่างมากผ่านบริบทในทางประวัติศาสตร์ผ่านความรู้ทางชีววิทยา(Biology)ซึ่งอธิบายคุณลักษณะทางกายภาพของชายและหญิงได้อย่างชัดเจนมากกว่าความรู้จากศาสนาแบบเดิมและถูกใช้อธิบายการวิวัฒนาการทางสังคมได้ในลักษณะเดียวกันด้วย แนวคิดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกเหล่านี้ถือว่าตั้งอยู่ตรงจุดของความทันสมัยในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อการสร้างทัศนคติแบบใหม่ที่ทำให้คนไทยเริ่มเชื่อว่าความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่อาศัยหลักศาสนาที่สังคมยึดถืออยู่ขณะนั้นล้าหลังชาติตะวันตกและควรต้องได้รับการปรับปรุงหรือยกเลิกบางส่วน โดยเฉพาะการจัดระเบียบที่ทำให้มนุษย์ถูกจัดแบ่งเป็นชั้นๆ อย่างไม่เท่าเทียมกันซึ่งรวมถึงการไม่เท่าเทียมทางเพศด้วย โดยจะพบได้จากประกาศของรัชกาลที่4 เกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมายลักษณะผัวเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่แสดงให้เห็นถึงความล้าสมัยของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องผัวเมียในขณะนั้นซึ่งสมควรต้องถูกแก้ไขในแบบเดียวกับสังคมตะวันตกที่มีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าหญิงและชายมีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันซึ่งแตกต่างจากสัตว์เดรัจฉานที่มีสถานต่ำกว่าซึ่งจะพบได้จากประกาศพระราชบัญญัติลักษณะลักพา พ.ศ.2408 เป็นต้น(ประชุมประกาศรัชกาลที่4, 2547, น.443)

เมื่อเปรียบเทียบการแก้ไขและการตัดสินทางกฎหมายผ่านคุณลักษณะของการอ้างอิงจากความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและความรู้เรื่องเพศแบบสมัยใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจึงสามารถอธิบายการอธิบายความรู้เรื่องเพศได้เป็นสองลักษณะผ่านด้วยแบบจำลองได้ดังนี้

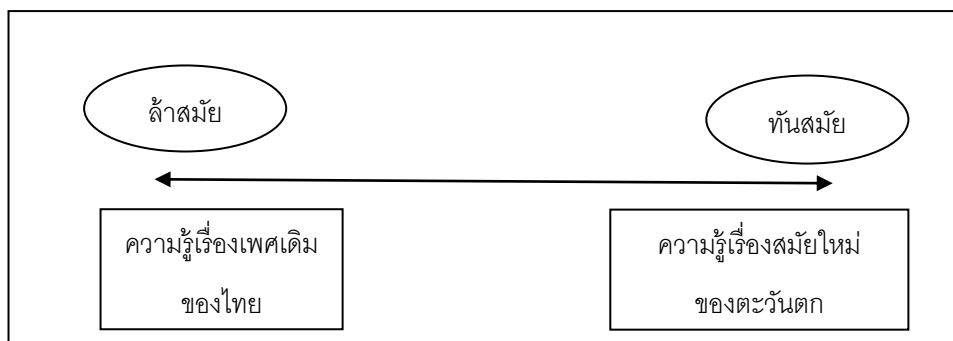
รูปที่ 8 แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเรื่องเพศในรูปแบบสักขรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

รูปที่ 9 แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเรื่องเพศในรูปแบบประวัติศาสตร์ของสังคม
ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์เป็นหลักในการให้คำอธิบายซึ่งปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 นั้นมีความสัมพันธ์กับความคิดที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงจากธรรมชาติที่ได้ขยายตัวมาสู่การอธิบายการวิวัฒนาการของแต่ละสังคมด้วยเช่นเดียวกันด้วย โดยเริ่มพบความคิดของการปรับเปลี่ยนจากสังคมไทยแบบเดิมเข้าสู่สังคมที่ทันสมัยในรูปแบบเดียวกับการวิวัฒนาการทางชีววิทยาซึ่งทำให้เกิดความคิดเรื่องประวัติศาสตร์ (History) ที่ทำให้ความรู้เรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับพื้นที่และเวลาซึ่งไม่ได้ถูกแสดงในรูปแบบของสิ่งที่เป็นสักขรรมหรืออยู่เหนือกาลเวลาอีกต่อไป ขณะที่แนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศซึ่งได้รับความนิยมจากตะวันตกได้ถูกนำมาปรับใช้ในสังคมไทยเนื่องด้วยความเชื่อที่ว่าสังคมตะวันตกตั้งอยู่ในลำดับของวิวัฒนาการที่เหนือกว่าสังคมไทยขณะนั้นนั่นเอง เพราะเหตุนี้จึงทำให้ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มพบรอยแตก (break) แก่ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้เข้าสู่ความสัมพันธ์แบบใหม่ ขณะเดียวกันความรู้เรื่องเพศแบบเดิมก็ไม่ได้พบกับการเปลี่ยนแปลงสู่กรอบความรู้สมัยใหม่จาก

ตะวันตกอย่างสมบูรณ์โดยทันที แต่ยังคงพบว่าความรู้บางส่วนซึ่งมีความต่อเนื่องจากกรอบความรู้เดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

รูปที่ 10 แบบจำลองการอ้างอิงความรู้เรื่องเพศเดิมและความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่ถูกเปรียบเทียบกับหลักแบบประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา

การปรากฏขึ้นของการอ้างอิงกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกที่มีคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์(History)ที่ถูกแสดงว่าอยู่เหนือกว่าความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรูปแบบที่ทันสมัย-ล้าสมัยในที่นี้ได้กลายเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ปรากฏอยู่ในความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่4 ไปจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยความรู้เรื่องเพศที่อาศัยคุณลักษณะของเวลาหรือประวัติศาสตร์ที่แสดงความทันสมัยของความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกจะถูกจัดวาง ถูกจัดเรียง และถูกแพร่กระจายในพื้นที่ของความรู้เรื่องเพศที่ได้รับมาจากตะวันตกต่างๆ เช่น ความรู้เรื่องเพศจากเศรษฐศาสตร์และชีววิทยาในลักษณะที่เป็นความรู้ที่ทันสมัยและมีความจำเป็นต้องรู้หากต้องการพัฒนาสังคมให้มีความทัดเทียมกับตะวันตก นอกจากนี้ยังมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความรู้เรื่องเพศที่มีอยู่เดิมจากกฎหมาย ตำราพุทธศาสนา และตำราศาสนาพราหมณ์ในลักษณะที่ต้องการให้มีความทันสมัยมากขึ้นจากเดิมที่ถือว่าล้าสมัยและไม่ทัดเทียมกับสังคมตะวันตก โดยเฉพาะการปรับกฎหมายมายึดตามแนวคิดมนุษยนิยมและเสรีนิยมที่สนับสนุนการใช้เหตุผล รวมทั้งสนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ทั้งเรื่องเพศและเรื่องชนชั้นทางสังคมด้วย ยกตัวอย่างการยกเลิกธรรมเนียมพรหมจรรย์แบบพราหมณ์ที่ให้หญิงที่ถูกสัมผัสสร้างกายโดยชายให้ตกเป็นเมียชายผู้นั้นให้ยกเลิกไปเสีย โดยให้เหตุผลว่าหญิงและชายมีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันซึ่งแตกต่างจากสัตว์เดรัจฉานที่มีสถานะที่ต่ำกว่า รวมทั้งสนับสนุนการใช้เหตุผลของหญิงในการตัดสินใจความสัมพันธ์ผิวเมียมตามความต้องการของตนเองด้วย ความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคของชีวิตและการใช้เหตุผลแบบเสรีนิยมตะวันตกนี้เริ่มมีอิทธิพลในสมัยรัชกาลที่4 จากการ

รับเอาความรู้เรื่องเพศของตะวันตกเข้ามาในรูปแบบของความรู้ที่มีความทันสมัยผ่านการอธิบายเชิงประวัติศาสตร์ของการวิวัฒนาการทางสังคมนั่นเอง

คุณลักษณะของประวัติศาสตร์จะเป็นคุณลักษณะแบบใหม่ในเวลานี้ที่สร้างให้ความรู้เรื่องเพศของตะวันตกสามารถปรากฏตัวขึ้นทดแทนความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเรียกร้องให้ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมหรือที่เรียกว่าปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ความรู้เรื่องเพศแบบสมัยใหม่จากตะวันตกจึงถือว่าปรากฏตัวขึ้นผ่านเปรียบเทียบของเวลา(ความรู้เรื่องเพศตะวันตก-ทันสมัย/ความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น-ล้าสมัย)ซึ่งจะทำให้พบคุณลักษณะขององค์ประกอบต่างๆ ของความรู้เรื่องเพศที่เก่าและใหม่ปรากฏขึ้นในการอธิบายความสัมพันธ์ของเรื่องเพศทั้งหมดที่ล้วนแต่ถูกจัดวางบนเส้นตรงของเวลาที่แสดงความก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันนี้คุณลักษณะของประวัติศาสตร์จะแสดงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่ปรากฏตัวอย่างไม่มั่นคงเสมอผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของช่วงเวลาในช่วงเวลาตั้งแต่สมัชชาครั้งที่ 4 เป็นต้นมา ความเป็นหญิง ความเป็นชาย รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายจะเริ่มพบกับความไม่มั่นคงภายในตัวของมันเองจากการเคลื่อนตัวอย่างต่อเนื่องด้วยคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์ที่เป็นคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ในเวลานี้ โดยคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์ได้ทำลายความเป็นสัจธรรมของความรู้เรื่องเพศที่เคยปรากฏผ่านการจัดระเบียบต่างๆ ในเรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งจะไม่สามารถปรากฏขึ้นได้อีกต่อไป

การปรากฏตัวขึ้นของผู้หญิงสมัยใหม่ที่เริ่มมีความทัดเทียมกับชายในด้านต่างๆ ในเพลงละครร้องซึ่งส่วนหนึ่งนำมาจากบทละครจากตะวันตกโดยชนชั้นสูงในช่วงเวลานี้เริ่มแสดงให้เห็นถึงการปรากฏของคุณลักษณะของผู้หญิงและผู้ชายแบบใหม่ในรูปแบบของความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกที่มีความทันสมัย ทั้งตัวละครที่แสดงคุณลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ในการออกมาประกอบอาชีพในพื้นที่สาธารณะอย่างโรสิตาในบทละครร้องเรื่องโรสิตาและนางเปี่ยมในบทละครร้องเรื่องขวดแก้วเจียรไน หรือการเริ่มเข้ามาของความคิดเรื่องผัวเดียวเมียจากตะวันตกในบทละครร้องเรื่องโรสิตา บทละครร้องเรื่องสาวเครือฟ้า และบทละครร้องเรื่องอินากพระโขนง การเข้ามาของบทละครร้องและความคิดเรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ชนชั้นสูงในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้นำมาแสดงให้เห็นถึงการยอมรับกลยุทธของความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับการวิวัฒนาการทางสังคมที่ยอมรับว่าความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีความล้าสมัย และยอมรับเอาความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกเข้ามาในลักษณะที่เป็นความรู้ที่ทันสมัยนั่นเอง

(มาก) เออ เพื่อทิดมากอยากกะเห่อ แค้นเสือกเผยอมีเมียน้อย เลือกคนเสงี่ยม เจียมปากไว้ให้แม่มาใช้สอย ไม่เล่นเบี้ยไม่ปากบอน ไม่แงไม่งอน ไม่กะล่อย หง่อยๆ ขยันขันแข็งไม่แผลงอิทธิฤทธิ์ ทั้งไม่ดัดจริต ตะบิตตะบอย แม่จะว่ายังไง บอกไปสักหน่อย เพื่อบุญจะลอยมาเออ

(นาก) ออกล้าตีก็มีลอง อีนากเป็นต้องกระโจน ไม่ยอมหย่อนอ่อนโอนอน มิเชือกก็ลอง ดู วันไหนมาก็ล้าวันนั้น ขอรับมือมันให้อยู่พิบผีพิบแพี่ไซแต่จะขู ไม่ขอเทียมคู่กะ ใครเอ่ยเลย

(จากบทละครเรื่องอีนากพระโขนง ในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครเรื่อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.245-6)

2. ประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในการให้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ในการใช้อธิบายเรื่องเพศ ผ่านการอ้างเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา

คุณลักษณะของประวัติศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งสองสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (analogy) และความต่อเนื่องกัน (succession) ที่ตั้งอยู่บนเวลานั้นปรากฏขึ้นอย่างแท้จริงผ่านการให้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่บนธรรมชาติและปฏิเสธเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งหมดที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการอ้างความรู้เรื่องเพศตามเหตุผลแบบเดิมนั้น แม้ไม่ได้หายไปจากสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นเหตุผลเพราะการให้เหตุผลนั้นพึ่งพาหลักของการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกนั่นเอง โดยการให้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ผ่านการสังเกตในเชิงประจักษ์เริ่มปรากฏในรูปแบบของการตั้งคำถามในสิ่งเหนือธรรมชาติ และให้ความสำคัญไปที่ความรักของมนุษย์ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้ในเชิงประจักษ์ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในบทละครเรื่องเงาะป่านั่นเอง

แม่เทวว่าคู่ควรแอบอิง	ไยจึงนึ่งให้สเนาเขาขอร้อง
จนบิดายกให้ได้นัดงาน	พึงชมชานมาน่าทำให้หมอง
เป็นจนใจไม่รู้ที่จะปรองดอง	อย่าได้ข้องเคืองขัดอธยา
แสนฉลาด	ช่างตัดขาดชอกชอนก่อนว่า
จะว่าไปไยเล่าถึงเทวา	เมื่อไม่เห็นแก่ตาปรากฏมี
แต่ความรักนั้นประจักษ์ในดวงจิต	นิมสนิทจงเชื่อน้ำใจที่

จะยากเย็นเป็นตายร้ายฤดี

ไม่ทอดทิ้งมารศรีจะติดตาม

(จากบทละครเรื่องเงาะป่า, 2553, น.36-7)

การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 มาถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นพบว่าความรู้เรื่องเพศไม่ได้ใช้หลักของเหตุผลที่ถูกควบคุมด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติแบบศาสนาผ่านหลักการจัดระเบียบ การแยกแยะความเหมือนในระดับของจินตนาการ และการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาแบบเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป โดยการอ้างเหตุผลที่เคยได้รับการยอมรับในช่วงเวลานี้ไม่ได้มาจากการแบ่งประเภทของชายและหญิงด้วยการกำหนดอัตลักษณ์และความแตกต่างที่ได้จากการเปรียบเทียบโดยการวัดและการจัดระเบียบ โดยมีความเหมือนอยู่ภายในจินตนาการของจิตใจอีกต่อไป การแบ่งชนชั้นของมนุษย์ในสังคมไทยผ่านชาติกำเนิด การให้ศักระบอบและการกำหนดหน้าที่ตามลำดับชั้นของศักดินา(กษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง ไพร่ และทาส)ทั้งหมดเริ่มถูกเปลี่ยนแปลงจากการแก้กฎหมายของกษัตริย์เองและเกิดจากการปรากฏขึ้นความรู้ต่างๆ ที่ถูกผลิตจากสถาบันแบบใหม่จากตะวันตก เช่น สถาบันชาติ สถาบันการศึกษา และสถาบันกฎหมายแบบใหม่จากตะวันตกที่เริ่มทำลายอัตลักษณ์หรือความแตกต่างที่เคยมีอยู่เดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น การยกเลิกอัตลักษณ์ของไพร่และทาสในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเห็นว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันทั้งหมดอย่างไม่สามารถแบ่งแยกได้ตามแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตก รวมทั้งเปลี่ยนสถานะของคนในสังคมไทยที่เคยเป็นไพร่และทาสเข้าสู่ราษฎรหรือพลเมืองแห่งชาติ ขณะที่หลักการของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาอย่างเข้มงวดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มไม่มีอำนาจในการกำหนดหรือควบคุมความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ด้วย โดยความรู้เรื่องสัญญาเกี่ยวกับภักษยามจากตำราพรหมชาติเริ่มถูกตั้งคำถามในการมีอำนาจในการอ่านหรือพยากรณ์โชคชะตาที่กำหนดชีวิตมนุษย์และเริ่มถูกจัดว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งขัดกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมุ่งไปที่การอธิบายสิ่งต่างๆ ในลักษณะของธรรมชาติมากกว่า เช่นเดียวกับที่ความรู้เรื่องสัญญาของทาสประเภทต่างๆ ที่เคยถูกใช้ในการแบ่งแยกมนุษย์ในตำราธรรมศาสตร์ก็ถูกปฏิเสธจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันของมนุษย์ด้วยเช่นเดียวกัน

ความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้ได้ตั้งอยู่ในความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ตามหลักของตะวันตกซึ่งแสดงความเกี่ยวข้องกับความต่อเนื่องของช่วงเวลาหรือคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์ (history) ที่ให้ความสำคัญกับการเกิดขึ้นพร้อมกัน(analogies)และความต่อเนื่องกัน(succession)ต่างๆ ซึ่งเป็นหลักของการให้เหตุผลแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากตะวันตกซึ่งให้ความสำคัญกับการสังเกตสิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งได้รับ

อิทธิพลของความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับเรื่องการสังเกตโครงสร้างร่างกาย(organic structure)จากสาขาชีววิทยา(Biology)ซึ่งเริ่มเข้าสู่สังคมไทยในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกัน โดยจะพบตัวอย่างได้จากการให้คำอธิบายของเทียนวรรณเกี่ยวกับเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ที่จะส่งผลเสียต่อร่างกายโดยเฉพาะสายตาของผู้ชาย โดยพบว่าการให้คำอธิบายนั้นได้มาจากกระบวนการสังเกตความต่อเนื่องและการเกิดขึ้นพร้อมกันของสิ่งต่างๆ บนช่วงเวลาระหว่างและหลังการมีเพศสัมพันธ์ที่จะส่งผลให้เกิดการผิดปกติที่เกิดขึ้นจากดวงตาเป็นต้น(เทียนวรรณ, 2544, น.37)

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยคุณลักษณะแบบประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งนำมาจากตะวันตกที่ปรากฏในช่วงเวลาดั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาเริ่มถูกอธิบายผ่านความสัมพันธ์ของสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในเวลาทั้งที่เกิดขึ้นพร้อมกัน(analogy)หรือเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน(succession)ในลักษณะที่ตั้งอยู่บนเวลา(time)แทนการแบ่งแยกของอัตลักษณ์และความแตกต่างที่มีลักษณะคงจากอิทธิพลของบุญกรรมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ดังที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยกตัวอย่างเช่นการใช้หลักในประวัติศาสตร์(history)ทั้งความต่อเนื่อง(succession)และความพร้อมกัน(analogy)ในการกำเนิดของชีวิตมนุษย์และสัตว์ดังที่พบได้จากงานเขียนของเทียนวรรณเรื่องกามปริหาร พ.ศ.2432(เทียนวรรณ, 2544, น.38)

2. ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของมาตรวัดแรงงาน(Unit of labour)

แท้จริงแล้วความคิดเกี่ยวกับแรงงาน(the concept of labour)นั้นถือว่าไม่ใช่ความคิดใหม่อย่างแท้จริงที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทยสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา โดยจะพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานของมนุษย์กับระบบไพร่ปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว โดยการปรากฏขึ้นของระบบไพร่แสดงให้เห็นว่าการใช้แรงงานถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในสังคมไทยช่วงเวลานั้น โดยไพร่ทุกคนจะต้องนำแรงงานของตนเองไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการต้นสังกัดของตนไม่ว่าจะเป็นไพร่ที่อยู่ในสังกัดของหลวงหรือไพร่ที่สังกัดมูลนายต่างๆ นอกจากนั้นไพร่ยังสามารถทำการแลกเปลี่ยนแรงงานของตนเองโดยใช้เงินของตนให้แก่สังกัดแทนการใช้แรงงานของตนเองโดยตรงได้ด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นแรงงานจึงน่าจะเป็นรูปแบบหนึ่งของทรัพย์สินที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแต่อาจจะไม่ได้รับความสำคัญเนื่องจากระบบไพร่ได้ทำการกำหนดให้แรงงานเป็นหน้าที่ของไพร่ทุกคนที่มีสังกัด โดยการใช้แรงงานในช่วงเวลานี้ไม่อาจเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินหรือเงินได้โดยตรง แต่เงินสามารถทดแทนการใช้แรงงานของไพร่ที่ไม่ต้องการถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น

ความแตกต่างระหว่างความคิดเรื่องแรงงานที่ได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมากับความคิดเรื่องแรงงานแบบเดิมก่อนหน้านั้นคือ การปรากฏตัวของการใช้แรงงาน (labour) เพื่อเป็นมาตรวัดของสิ่งมีค่าในรูปแบบเดียวกันกับเงินได้ รวมทั้งแรงงานสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินที่มีค่าได้โดยตรง ขณะเดียวกันแรงงานก็ได้กลายเป็นหน่วยของการวัดอันหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ที่สุดและสามารถถูกลดรูปลงเป็นหน่วยวัดที่เล็กที่สุดของสิ่งที่มีค่าต่างๆ ซึ่งหมายรวมไปถึงการนำไปใช้วัดคุณค่าในสถานะของคนในสังคมได้ด้วยเช่นเดียวกัน(ยกตัวอย่างเช่น การใช้แรงงานมากน้อยไม่เท่ากันเพื่อการครอบครองบุคคลนั้นได้นำไปสู่การให้คุณค่าของบุคคลนั้นมากน้อยไม่เท่ากันไปด้วย) โดยการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยวัดแรงงานที่ปรากฏชัดเจนมากที่สุดคือ การเปลี่ยนฐานะที่เป็นวัตถุของผู้หญิงที่เคยปรากฏมาก่อนตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เริ่มพบกับความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยการครอบครองผู้หญิงในช่วงเวลานี้เริ่มต้องอาศัยพลังแรงงานเพื่อทำการครอบครองหญิงอีกประการหนึ่งนอกเหนือไปจากการใช้ทรัพย์สินเพื่อทำการแลกเปลี่ยนหญิงนั้นจากครอบครัวหญิงเองเพียงอย่างเดียวตามแบบของความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยความจำเป็นในการใช้แรงงานของชายในการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงนี้ได้รับอิทธิพลจากการเข้ามาของแนวคิดเสรีนิยมที่ให้อิสระแก่หญิงในการเลือกตัดสินใจความสัมพันธ์แบบผัวเมียตามที่หญิงนั้นสมัครใจในการเป็นเมียชายร่วมด้วย ทำให้ในช่วงเวลานี้จะเริ่มพบการใช้ความพยายามของชายในลักษณะของการใช้แรงงานหรือความสามารถต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองหญิงนั้นซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการแลกเปลี่ยนด้วยทรัพย์สินกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงโดยตรงอีกต่อไป โดยจะพบตัวอย่างได้จากบทละครพูดสลักรำเรื่องวิวาพระสมุทที่โยฮันนิสใช้สติปัญญาของตนเองเพื่อให้ได้นางอันโดรเมดาผู้เป็นลูกสาวของเจ้าเมืองเป็นต้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

โยฮันนิส – อ้าว! ก็เมื่อพลเมืองตื่นกันเช่นนี้แล้ว ท่านเจ้าเมืองก็คงต้องคิดแก้ไข, ฉันก็จะยุขรวิรุงของฉันให้ทูลเจ้าเมืองว่า ทางที่จะแก้ไขก็มีได้อยู่ทางเดียวคือต้องทำพิธีวิวาหะลูกสาวเจ้าเมืองกับพระสมุท ตามแบบโบราณที่เคยได้กระทำมาทุก ๆ รอบร้อยปี.

คอนสตัน – อู๊วะ ! หล่อนก็จมน้ำตายเสียเท่านั้นเอง. บ้าจริง ๆ ความคิดของแก !

โยฮันนิส – ก็ฟังให้จบก่อนสิ ! พอถึงเวลาได้ฤกษ์ ขรวิรุงของฉันก็จะฝืนไปว่า, พระสมุทบอกว่า ถ้าให้นางนั้นแต่งงานกับผู้ที่พระสมุทจัดให้มาเป็นผัวนางแทนตัวละก็เปนใช้ได้. –

คอนสตัน – ชอบกล !

โยฮันนิส – ธรรมดาผู้มีปัญญา, ถ้าเอาชนะไม่ได้ตรง ๆ ก็ต้องเอาชนะด้วยอุบาย !

(จากวิชาวพระสมุท, 2509, น.25-6)

หลักการของหน่วยวัดแรงงานนี้ปรากฏขึ้นจากความคิดเศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกที่ได้มาจากอิทธิพลของอดัม สมิธ(Adam Smith)ที่เริ่มมีอิทธิพลต่อสังคมไทยพร้อมกับการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการค้าเสรีที่เริ่มปรากฏขึ้นอย่างเป็นทางการบังคับให้ประเทศไทยเปิดเสรีทางการค้าอันเนื่องมาจากการตกลงทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับสหราชอาณาจักรเมื่อพ.ศ.2398 โดยความคิดเกี่ยวกับแรงงานนี้ได้รับริเริ่มทำการกำหนดให้ทรัพย์สินมีคุณค่ามากหรือน้อยเนื่องมาจากความสอดคล้องกับหน่วยของแรงงาน(the units of labour)ซึ่งถูกผลิตขึ้นมาตามความเป็นจริงแทนการกำหนดขึ้นมาเองผ่านการตั้งราคาตามอำเภอใจ

ขณะที่สังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอาศัยระบบการตั้งคุณค่าของวัตถุที่มีคุณค่าตามอำเภอใจในการจัดการความมีคุณค่าของชายและหญิงนั้นผ่านการกำหนดคุณค่าของคนด้วยมาตรวัดศักดิ์นาซึ่งจำนวนของตัวเลขศักดิ์นาที่แตกต่างกันนั้นได้ทำหน้าที่เป็นสัญญาณที่สะท้อนคุณค่าของมนุษย์แต่ละคนอย่างไม่เท่าเทียมกันที่จะพบได้เฉพาะในช่วงเวลาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเท่านั้น นอกจากนี้คุณค่าของแต่ละบุคคลจะสะท้อนภาพตัวตนของวัตถุแห่งความปรารถนา(the object of desire)ด้วย(ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่มีค่ามากคือผู้หญิงที่เป็นที่ปรารถนาของชายอย่างมาก) โดยตัวเลขของศักดิ์นาที่มากหรือน้อยแตกต่างกันจะแสดงฐานะที่เป็นวัตถุแห่งความปรารถนาของกษัตริย์ซึ่งจะพบว่าคนในครอบครัวกษัตริย์จะมีศักดิ์นาสูงเสมอ ขณะที่บุคคลที่กษัตริย์มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์มากก็จะมีศักดิ์นาจำนวนมากไปด้วย ขณะที่บุคคลที่กษัตริย์มีความต้องการน้อยก็จะมีจำนวนศักดิ์นาลดน้อยลงไปตามลำดับเช่นเดียวกัน

ในสมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา สิ่งที่สะท้อนคุณค่าของผู้หญิงและผู้ชายนั้นไม่ได้สะท้อนด้วยภาพตัวตนของวัตถุแห่งความปรารถนา(the object of desire) เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่สิ่งที่สะท้อนคุณค่าของวัตถุต่างๆ ที่แท้จริงในช่วงเวลานี้คือแรงงาน (labour)ที่เป็นมาตรวัดแบบใหม่ที่ทำให้การแสดงคุณค่าของสิ่งต่างๆ ในฐานะของวัตถุแห่งการผลิต(object of production)ซึ่งถือว่าเป็นคุณค่าทางกายภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุที่ถูกผลิตและแรงงานของมนุษย์ที่ใช้ในการผลิตอย่างแท้จริงซึ่งไม่ใช่มาตรวัดที่แสดงคุณค่าที่ถูกสร้างขึ้นเองตามอำเภอใจในแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยคุณค่าจากแรงงานนี้ได้ถูกกำหนดผ่านคุณลักษณะเฉพาะของกิจกรรมการผลิตของมนุษย์

คือ ชั่วโมงในการทำงานในแต่ละวัน ความเหนื่อยยากและปัญหาที่พบในการผลิต และยิ่งหน่วยวัดแรงงานแสดงจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเท่าไร วัตถุหรือสินค้าก็จะมีคุณค่าหรือราคามากขึ้นเท่านั้นด้วย

ในกรณีของสถานะวัตถุที่มีค่าของผู้หญิงนั้นได้เปลี่ยนแปลงมาสู่การใช้แรงงานเป็นหน่วยวัดเช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มพบการมีคุณค่าของผู้หญิงอันเนื่องมาจากการต้องใช้ความพยายามหรือแรงงานของชายเพื่อให้ได้ครอบครองหญิงนั้นซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ได้จากบทละคร ร้องเรื่องขวดแก้วเจียรระโนที่แสดงให้เห็นว่าคุณค่าของผู้หญิงที่ไม่ได้สะท้อนจากคุณค่าใดๆ หรือจำนวนศักดิ์นาของตัวหญิงเอง แต่เริ่มปรากฏคุณค่าที่มาจากความพยายามในการหาเงินเพื่อใช้เป็นสินสอดของผู้ชายที่ชื่อว่านายเปี่ยมซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงงานที่ต้องใช้ในการหาเงินเพื่อเป็นสินสอดได้กลายมาเป็นหน่วยวัดที่แท้จริงที่แสดงถึงคุณค่าของนางหมองในฐานะของวัตถุที่มีค่าเป็นต้น

ส่งภาษา	อังกฤษ	ได้นิดหน่อย
ค่อยเก็บเล็ก	ผสมน้อย	ไม่ฟุ้งซ่าน
อีกสักหน่อย	คอยดูนะ	จะแต่งงาน
กับแม่หมอง	เจ้าของร้าน	ตัดเสื้อเออ...

(จากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคเกร็ดประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง ฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น.139)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยแท้จริงแล้วแรงงานไม่ใช่มาตรวัดที่มีความคงที่เช่นเดียวกับมาตรวัดศักดิ์นาที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยหน่วยวัดศักดิ์นา นั้นจะมีลักษณะของการแบ่งคนออกในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบต่างๆ ของคุณลักษณะ(character)ที่กำหนดให้หญิงแต่ละบุคคลกลายเป็นวัตถุของความปรารถนาไม่ว่าโดยกษัตริย์หรือโดยผู้ชายทั่วไปผ่านคุณลักษณะที่แสดงอัตลักษณ์และความแตกต่างต่างๆ แต่ขณะที่มาตรวัดแรงงานในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจะเป็นมาตรวัดที่ถูกอธิบายในรูปแบบของความสัมพันธ์ของแรงงาน(the relation of the labour)ที่มีผลต่อการผลิต (การจะได้หญิงนั้นมาครอบครอง)ซึ่งต้องใช้แรงงานของตนเองพร้อมกับต้องประสบกับความตรากตรำและปัญหาจำนวนไม่เท่ากันเพื่อที่จะได้ครอบครองวัตถุนั้น มาตรวัดแรงงานจึงแสดงค่าของวัตถุแห่งการผลิตที่ไม่คงที่ในตัวเอง(ผู้หญิงแต่ละคนมีค่าต่อชายแต่ละคนไม่เท่ากัน เพราะแรงงานที่ชายนั้นใช้เพื่อให้ได้หญิงนั้นมาครอบครองไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากความตรากตรำและปัญหาที่ชายแต่ละคนจะประสบก็จะไม่เท่าเทียมกันเช่นเดียวกันด้วย)

การปรากฏขึ้นของการใช้แรงงานเป็นหน่วยวัดนั้นมีความสัมพันธ์กับการแบ่งหน้าที่ของแรงงาน(the division of labour)ซึ่งมีส่วนช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยการแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละบทบาทของขั้นตอนการผลิตทำให้สามารถสร้างผลผลิตได้มากยิ่งขึ้นกว่าการทำงานด้วยตนเองทุกขั้นตอนเพียงลำพังซึ่งเป็นการเสียเวลารวมทั้งใช้แรงงานของตนเองอย่างไม่คุ้มค่า ดังนั้นการปรากฏขึ้นของแรงงานในฐานะของหน่วยวัดของสิ่งที่มีค่านั้นได้ทำให้หญิงมีคุณค่าในรูปแบบใหม่(ชายใช้แรงงาน ความเหน็ดเหนื่อยและเวลาในการจะได้มาครอบครองมากหรือน้อย) เช่นเดียวกับที่แรงงานของหญิงก็เริ่มปรากฏความสำคัญมากขึ้นในการผลิตเป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน โดยแม้ว่าผู้หญิงในช่วงเวลานี้จะยังไม่ได้ถูกกำหนดให้เน้นไปที่การประกอบอาชีพภายนอกบ้านเป็นสิ่งสำคัญ แต่ผู้หญิงก็มีบทบาทในการใช้แรงงานภายในบ้าน เช่น ทำงานบ้านและเลี้ยงดูคนในครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแบ่งงานกันทำ(the division of labour)ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จากตะวันตกที่เริ่มเข้ามามีอิทธิพลกับสังคมไทยในช่วงเวลานั้นเช่นเดียวกัน โดยจะพบได้จากข้อเรียกร้องของเทียนวรรณผ่านบทความที่ชื่อว่า ‘ว่าด้วยผู้หญิงทำการงานเท่าแก่ผู้ชาย’ ของเทียนวรรณที่ใช้หลักของการแบ่งงานกันทำระหว่างหญิงและชายเพื่อทำให้ประเทศพัฒนามากขึ้น เนื่องจากหญิงดูแลเรื่องภายในบ้านเพื่อให้ชายสามารถทำงานนอกบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่มาพร้อมกับความรู้เรื่องหน่วยวัดแรงงานและความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จากตะวันตกนั้นคือ การสนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาความสุขทางโลกผ่านการแสวงหาทรัพย์สินซึ่งเป็นอิทธิพลของแนวคิดมนุษยนิยมจากตะวันตกที่สนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาความสุขต่างๆ ในชาตินี้ของมนุษย์เองมากกว่าการแสวงหาความสุขในชีวิตหลังความตายหรือชีวิตในชาติหน้า ดังนั้นการแสวงหาความมั่งคั่งในชีวิตของมนุษย์ซึ่งรวมถึงการแสวงหาความสัมพันธ์ชายหญิงจึงถือว่าเป็นความสุขทางโลกอย่างหนึ่งจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญภายในกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่รับมาจากตะวันตกที่อธิบายว่าการแสวงหาความสุขในชาตินี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการและความปรารถนาในสิ่งต่างๆ อยู่แล้ว ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทจัดการความต้องการหรือความปรารถนาของมนุษย์นั้นให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดมากกว่าการเสนอให้มนุษย์ลดความปรารถนาหรือความต้องการของตนเองลง ขณะที่ความคิดทางศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เห็นว่าการแสวงหาทรัพย์สินของมนุษย์นั้นเป็นกิเลสซึ่งไม่ควรให้ความสำคัญและควรลดลงเท่าที่จะทำได้ลดความสำคัญลง ดังนั้นจึงน่าจะเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่มีการให้ความสำคัญกับแรงงานของมนุษย์ในการแสวงหาความสุขแก่ชีวิตในทางโลกของมนุษย์มากนัก แต่แรงงานของมนุษย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ถูกจำกัดให้ใช้เท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพตนเอง

และครอบครัว รวมทั้งมีเพื่อการรับใช้กษัตริย์หรือชนชั้นสูงตามหน้าที่ซึ่งถูกกำหนดตามกฎหมายเท่านั้น

3. ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย(Organic structure)

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา สังคมไทยเริ่มนำเอาความรู้เรื่องเพศจากสาขาชีววิทยาของตะวันตกซึ่งอาศัยระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ในการศึกษาการทำงานของร่างกายมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติเข้ามาใช้ในการอธิบายคุณลักษณะต่างๆ ทางร่างกายของมนุษย์แทนที่ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งใช้ความรู้ศาสนาเป็นหลักในการให้คำอธิบายความรู้เรื่องเพศจากสาขาชีววิทยากลายเป็นความรู้เรื่องเพศที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมเกี่ยวกับร่างกายมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น การกำเนิดของมนุษย์ ความแตกต่างทางร่างกายระหว่างชายและหญิง รวมทั้งอธิบายความต้องการทางเพศของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่เป็นการต้องการทางร่างกายอย่างหนึ่งซึ่งไม่สามารถเลี่ยงได้ซึ่งความรู้แบบใหม่จากสาขาชีววิทยาได้มีบทบาทสำคัญต่อความคิดเรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่ 4 มาจนถึงยุคปัจจุบันเช่นเดียวกันด้วย

ความรู้เรื่องเพศจากสาขาชีววิทยาได้นำเอาแนวคิดจากตะวันตกมาใช้ในการอธิบายร่างกายมนุษย์นั่นคือ แนวคิดธรรมชาตินิยม(Naturalism)ซึ่งอธิบายว่ามนุษย์เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่ปรากฏตามธรรมชาติ ขณะที่กระบวนการของจิตและร่างกายเป็นกระบวนการตามธรรมชาติทั้งหมดซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านโครงสร้างร่างกาย(Organic structure)ได้ในรูปแบบเดียวกัน ความรู้เรื่องโครงสร้างทางร่างกายได้ทำการอธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติและกระบวนการทางร่างกายนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์เองซึ่งไม่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเหนือธรรมชาติดังที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การเข้ามาของความรู้เรื่องเพศทางชีววิทยาที่นำเอาความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของร่างกาย(Organic structure) เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ก่อให้เกิดรอยแตก(break)ที่สำคัญของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order)ให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของร่างกาย(Organic structure)ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงบทบาทของคุณลักษณะ(characters)ของชายและหญิงแบบเดิมซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาซึ่งอธิบายมนุษย์ทั้งชายหญิงผ่านหลักของการจัดระเบียบทั้งในการสร้างมาตรวัดและการจัดระเบียบเองที่มีลักษณะที่สามารถมองเห็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคลที่แตกต่างและมีอัตลักษณ์ต่างๆ ที่แบ่งแยกมนุษย์

ออกเป็นลำดับชั้นอย่างเห็นได้ชัดเจน(ยกตัวอย่างเช่น บุคคลตามศักดิ์นา หรือฤกษ์ยามประจำบุคคล) ให้เข้าสู่การให้คำอธิบายผ่านความสัมพันธ์ของที่เท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต เช่นเดียวกันและแสดงความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ของโครงสร้างร่างกายของมนุษย์ซึ่งทำให้เกิดการอธิบายผู้ชายและผู้หญิงให้มีลักษณะที่เหมือนกันมากขึ้นในฐานะสิ่งมีชีวิตที่เป็นสายพันธุ์เดียวกันหรือเป็นมนุษย์ตามธรรมชาติร่วมกันเป็นครั้งแรก

การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของโครงสร้างร่างกายจากความรู้ทางชีววิทยานั้นถือว่าการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การให้คำอธิบายความรู้เพศเฉพาะร่างกายของมนุษย์ในรูปแบบใหม่ตามหลักวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังถือว่ามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบของมนุษย์ในสังคมไทยแบบเดิมที่เคยอาศัยความรู้เพศที่ถูกกำหนดโดยศาสนาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้สอดคล้องกับสังคมตะวันตกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะพบว่าพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ซึ่งเคยทำหน้าที่ในการอธิบายเรื่องร่างกาย ยกตัวอย่าง เช่น การกำเนิดของมนุษย์จากเทพเวทดาหรือฤๅษี และความคิดเรื่องพรหมจรรย์ผ่านการสัมผัสร่างกายแบบเดิมได้หายไปจากสังคมไทยในเวลานี้ รวมทั้งยังทำให้เกิดการจัดความสำคัญชายหญิงที่มีต่อสถาบันต่างๆ ทั้งสถาบันที่ปรากฏขึ้นใหม่และสถาบันที่มีอยู่เดิมในรูปแบบใหม่ซึ่งแสดงแนวโน้มของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศมากขึ้นจากการแสดงชายหญิงในฐานะสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติประเภทเดียวกันมากยิ่งขึ้น โดยหลักการของโครงสร้างร่างกายที่ปรากฏเวลานี้ได้ส่งผลต่อการสร้างความรู้เรื่องเพศในแนวทางต่างๆ ดังนี้คือ

1) การสร้างรูปแบบของการแบ่งลำดับชั้นของคุณลักษณะ(the form of a hierarchy of characters)

ในช่วงเวลานี้สถาบันต่างๆ ได้ทำหน้าที่ประสานกันผ่านการให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของร่างกาย การแบ่งลำดับชั้นได้เปลี่ยนจากที่เคยกระทำผ่านระบบศักดินา ระบบวันเดือนปีเกิด หรือระบบบุญกรรมดังเช่นที่เคยเป็นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่โครงสร้างร่างกายได้เข้ามาให้คำอธิบายแบบใหม่โดยการเปรียบเทียบให้เป็นร่างกาย ขณะที่สถาบันอื่นๆ ถูกจัดเรียงตามความสำคัญของการดำรงอยู่ของชาติเป็นสำคัญ โดยสถาบันกษัตริย์จะถูกจัดเรียงในระดับสูงสุดคล้ายกับอวัยวะที่มีความสำคัญที่สุดในการมีชีวิตอยู่ของร่างกาย ขณะเดียวกันสถาบันต่างๆ ก็จะถูกจัดลำดับตามความสำคัญของหน้าที่ต่อชาติลดน้อยลงตามลำดับความสำคัญตามลำดับ โดยจะพบได้จากบทความ

เรื่องอนุศาสนีย์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสเป็นต้น(ประชุมโอวาท, 2509, น.186-7)

2) *คุณลักษณะถูกเชื่อมโยงกับหน้าที่ทางร่างกาย (Characters are linked to functions)*

คุณลักษณะประการที่สองนี้มีความคล้ายคลึงกับกับคุณลักษณะประการแรกที่เป็น การแบ่งคุณลักษณะต่างๆ ของคนในสังคมทั้งชายและหญิงผ่านการแบ่งลำดับชั้นในรูปแบบใหม่คล้ายกับ การจัดการความสัมพันธ์ของโครงสร้างทางร่างกาย(Organic structure) โดยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาได้พบกับคุณลักษณะของการเชื่อมโยงแบบใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับบุคคลในสังคมผ่าน หน้าที่ (function) ที่มีต่อสถาบันชาติที่คล้ายกับการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ที่มีหน้าที่แตกต่างกัน ออกไปที่กระทำต่อร่างกาย โดยหน้าที่อันแตกต่างกันนั้นมีความจำเป็นต้องถูกแบ่งระดับตาม ความสำคัญมากหรือน้อยต่อการธำรงรักษาร่างกายหรือชีวิตนั้นด้วย

ในช่วงเวลานี้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาซึ่งเริ่มได้รับอิทธิพลจากความรู้เรื่องเพศ จากสาขาชีววิทยาซึ่งอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ในสาขานั้นได้มีอิทธิพล สำคัญในการอธิบายเรื่องของหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ที่มีต่อร่างกายซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการ อธิบายการทำงานของสังคมไทยแบบใหม่ได้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยหน้าที่สำคัญที่สุดของการ ธำรงรักษาชาติให้คงอยู่นั้นมีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ในการรักษาชีวิตของร่างกายสิ่งมีชีวิต โดยในช่วง เวลานี้จะเริ่มพบการอธิบายบทบาทของสถาบันที่มีอำนาจในช่วงเวลานี้โดยเฉพาะสถาบันกษัตริย์และ สถาบันทหารที่การอ้างการทำหน้าที่ของสถาบันตนเองในการควบคุมและป้องกันชาติผ่านการคุกคาม จากภายนอกชาติ การปรากฏขึ้นของหน้าที่(function)ของสถาบันเหล่านี้ในการปกป้องชาติที่มีคล้าย กับการปกป้องร่างกายนี้ทำให้สถาบันกษัตริย์และสถาบันทหารมีความชอบธรรมและสร้าง ความสำคัญมากที่สุดที่สุดในสังคมไทยขณะนั้น ขณะที่สถาบันอื่นๆ ที่มีการอ้างอิงหน้าที่ต่อชาติที่สำคัญ รองลงมาจะถูกลดลำดับความสำคัญในการมีตัวตนอยู่ของสถาบันเหล่านั้นลงไปตามลำดับชั้นผ่านการ มีอำนาจในการนิยามความสำคัญของหน้าที่ที่มีต่อชาติที่ไม่เท่าเทียมกันเหล่านั้น

เนื่องจากความพยายามที่จะสร้างชาติให้แข็งแรงทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม รวมทั้ง การถูกรุกรานจากประเทศมหาอำนาจจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา ทำให้หน้าที่ของ ชายและหญิงในช่วงเวลานี้ไม่ได้ถูกกำหนดจากคุณลักษณะที่ถูกกำหนดผ่านกฎหมายตราสามดวง

ตำราพุทธศาสนาหรือตำราพรหมชาติอีกต่อไป แต่หน้าที่ของชายและหญิงถูกเปลี่ยนแปลงไปตามหน้าที่ของแต่ละบุคคลต้องกระทำเพื่อรักษาชาติให้แข็งแรงและปลอดภัยจากการคุกคามภายนอก คล้ายกับการสร้างความแข็งแรงของร่างกายให้ปลอดภัยจากโรคร้ายไข้เจ็บภายนอก เนื่องจากสาเหตุ เหตุนี้เองที่หน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงซึ่งเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์เริ่มได้รับการจัดระเบียบรูปแบบใหม่ จากการมีหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงความเข้มแข็งและอยู่รอดของชาติเป็นสำคัญ โดยจะพบว่าในช่วงเวลา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ผู้หญิงเริ่มได้รับหน้าที่ต่างๆ มากขึ้นอย่างมากยกเว้นการเป็นทหารซึ่งยังเป็นหน้าที่ของชายเท่านั้น โดยผู้หญิงมีโอกาสทั้งการได้รับการศึกษาและโอกาสในการประกอบ อาชีพมากยิ่งขึ้นใกล้เคียงกับชายเนื่องมาจามีความจำเป็นจากการต้องสร้างชาติให้แข็งแรงคล้ายกับ ร่างกายของสิ่งมีชีวิตเพื่อป้องกันการคุกคามจากโรคร้ายภายนอก ดังนั้นด้วยเหตุผลของการสร้างชาติ ให้แข็งแรงจากการคุกคามจากภัยภายนอกแล้ว ผู้หญิงและผู้ชายซึ่งมีอิสระและมีความเท่าเทียมกันใน ฐานะมนุษย์จึงถูกเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดเรื่องหน้าที่เพื่อให้สอดคล้องกับการทำให้ประเทศมีความ แข็งแรงมั่นคงมากยิ่งขึ้นแทนที่จะกำหนดผู้หญิงให้อยู่ในพื้นที่บ้านและให้บทบาทผู้ชายในการประกอบ อาชีพในพื้นที่สาธารณะแต่เพียงฝ่ายเดียว ขณะเดียวกันนี้ ด้วยการที่ชายและหญิงมีความเท่าเทียมกัน แล้วในช่วงเวลานี้ได้ทำให้หน้าที่ของชายและหญิงสามารถปรับเปลี่ยนระหว่างกันได้เพื่อให้ประเทศ ได้รับความเข้มแข็งขึ้นเช่นเดียวกับการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ของร่างกายเพื่อเป้าหมายของการ ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงและสามารถมีชีวิตต่อไปได้ โดยบทความว่าด้วยหญิงทำงานเท่าแก่ ผู้ชายของเทียนวรรณได้ให้เหตุผลของการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศด้วยการสนับสนุนให้หญิงมี ได้รับความโอกาสในการศึกษาและทำงานต่างๆ มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้ทำหน้าที่พัฒนาประเทศให้เข้มแข็งมาก ยิ่งขึ้น โดยทำการเปรียบเทียบหน้าที่ของหญิงที่อยู่ในประเทศที่เจริญแล้วอย่างอเมริกาและญี่ปุ่นเป็น ต้น(เทียนวรรณ, 2543, น.27)

3) ความคิดเกี่ยวกับชีวิต (the notion of life)

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิด โครงสร้างร่างกายจากความรู้ทางชีววิทยา(Biology)จากตะวันตกเริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้น แม้ว่า ความคิดเกี่ยวกับเรื่องชีวิตนั้นได้ถูกอ้างถึงมาก่อนตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นผ่านการจำแนก ประเภทของสัตว์โลกในภพภูมิต่างๆ ในตำราพุทธศาสนาต่างๆ แต่ความคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ได้รับมาจาก ตะวันตกนี้มีความแตกต่างไปจากความคิดเกี่ยวกับชีวิตในทางพุทธศาสนาและกลายเป็นสิ่งสำคัญใน การจัดระเบียบสังคมในช่วงเวลาต่อมาเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นให้คำอธิบายชีวิตของมนุษย์ในฐานะ สิ่งมีชีวิตที่ปรากฏตามธรรมชาติตามแนวคิดธรรมชาตินิยม(Naturalism)และเริ่มทำการปฏิเสธชีวิต

ของมนุษย์ที่ถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural) อย่างบุญกรรม เทพเทวดา ภูตผี
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ รวมทั้งโชคชะตาที่ถูกกำหนดมาจากเคราะห์กรรมตามความรู้เรื่องฤกษ์ยามจาก
 ตำราพรหมชาติเป็นครั้งแรกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาตินั้นมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับโครงสร้าง
 ร่างกายซึ่งเป็นความรู้เรื่องเพศจากสาขาชีววิทยาซึ่งได้รับมาจากตะวันตก โดยความคิดเรื่องชีวิตนี้
 ทำหน้าที่สำคัญในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับพลังที่ใช้ขับเคลื่อนโครงสร้างร่างกายที่อยู่ในส่วนที่ลึกและ
 ไม่สามารถมองเห็นได้ โดยความคิดเรื่องชีวิตนี้จะถูกแสดงผ่านความสัมพันธ์ที่ทำการเชื่อมโยงกับ
 คุณลักษณะของอวัยวะต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้(เช่น คุณลักษณะทางกายภาพที่
 แตกต่างกันของอวัยวะซึ่งมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ที่ซุกซ่อนอยู่เพื่อการหาอาหารของสัตว์แต่ละ
 ประเภทนั้น) โดยพลังของชีวิตจะมีผลต่อการขับเคลื่อนการทำงานของอวัยวะต่างๆ และอธิบาย
 ความสำคัญของหน้าที่สำคัญต่างๆ ของอวัยวะเหล่านั้นเพื่อเป้าหมายในการดำรงอยู่ของชีวิตนั่นเอง
 ดังนั้นแนวคิดเรื่องชีวิตในที่นี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มองเห็น(คุณลักษณะของอวัยวะต่างๆ)
 กับสิ่งที่มองไม่เห็น(หน้าที่ต่างๆ ในการดำรงรักษาชีวิต) โดยคุณลักษณะต่างๆ(characters)ของอวัยวะ
 ได้ย้อนกลับไปสู่หน้าที่(functions)ของมันเสมือนกับสัญญาณที่มองเห็นได้ที่นำทางไปสู่คุณลักษณะที่ถูก
 ฝังหรือซุกซ่อนเอาไว้ แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและความสัมพันธ์ต่างๆ ของโครงสร้างร่างกายนั้นจึงแสดง
 ทำงานอย่างสอดคล้องกันทั้งในระดับที่สามารถมองเห็นได้และไม่สามารถมองเห็นได้เช่นนี้นั่นเอง

คุณลักษณะแห่งชีวิตที่ปรากฏในความรู้เรื่องร่างกายในทางชีววิทยาจากตะวันตกได้มี
 อิทธิพลต่อการจัดระเบียบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยในรูปแบบใหม่ๆ ผ่านการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่
 อ่างการมีชีวิตของมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น การให้เหตุผลของการเลิก
 ทาสผ่านการประกาศพระราชบัญญัติพิทักษ์กระเชียรอายุลูกทาส ลูกไทย พ.ศ.2417 ที่อ้างถึงการเกิด
 ของมนุษย์ตามธรรมชาติที่มีความบริสุทธิ์ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดใหม่ในช่วงเวลานั้นซึ่งเป็นเหตุให้เด็กที่
 เกิดมาเหล่านั้นไม่ควรต้องเป็นทาสจากชาติกำเนิดที่ได้รับมาจากพ่อแม่ รวมทั้งปฏิเสธสิ่งเหนือ
 ธรรมชาติที่กำหนดให้มนุษย์กำเนิดเป็นทาสและเห็นว่ามนุษย์นั้นมีชีวิตขึ้นมาในชาตินี้เพียงชาติเดียว
 โดยปฏิเสธชาติปางก่อนที่เป็นสาเหตุให้มนุษย์ที่มีกรรมชั่วติดตัวมาต้องชดใช้ด้วยการเกิดเป็นทาสใน
 ชาตินี้ด้วยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังทำการอ้างความคิดเรื่องชีวิตนี้ให้แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิตอื่นๆ ได้ด้วย โดยการมอบ
 ชีวิตให้แก่ชาติไทยเป็นตัวอย่างของการอ้างความคิดเรื่องชีวิตผ่านสิ่งไม่มีชีวิตได้อย่างชัดเจนที่สุด โดย
 การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของชายและหญิงที่แตกต่างกันนั้นล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อการปกป้องชาติ

ร่วมกัน โดยคุณลักษณะของพลังชีวิตนี้ได้ถูกมอบให้แก่ชาติเพื่อเรียกร้องให้แต่ละบุคคลต้องทำหน้าที่ของตนเพื่อให้ชาติคงชีวิตอยู่ได้ต่อไปเป็นต้น โดยพบได้จากบทละครเรื่องพระร่วงที่เรียกเรียกร้องให้ทั้งชายหญิงปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเพื่อรักษาชาติเอาไว้ เป็นต้น

หญิง. มีแกใจ ฯลฯ
 หญิงถึงจะรักลูกและรักผัว
 ไม่ยอมให้ชายมัวอยู่สุสี,
 ชาย. ไม่ยอมให้ ฯลฯ
 หญิง. ยูให้ไปยุทหรนารบราวี
 และต่อตีเข้มขันป้องกันเมือง.
 ชาย. และต่อตี ฯลฯ
 พร้อมกัน. อันพวกเราชายหญิงทั้งหลายไซ้
 อยากให้ไทยชื่อชูฟูกระเดื่อง,
 สละชีพเพื่อผดุงความรุ่งเรือง
 ให้ขึ้นชื่อลือเลื่องขจรไกล;
 เรายอมเสียชีวารักษาสัตย์,
 รักษารัฐสีมาที่อาศัย
 รักษาชาติศาสนาถาวรไว้,
 ให้ไทยคงเป็นไทยชั่วดินฟ้า

(จากบทกลอนละครเรื่องขอมคำดิน บทละครเรื่องพระร่วง บทละครเรื่องพระเกียรติรถ บทละคร
 เรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย, 2515, น.108)

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นจะเริ่มพบว่าคุณลักษณะทั้งสามของโครงสร้างร่างกายนี้ได้ถูกใช้เสมือนกับเป็นรากฐานในการจัดระเบียบของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ของสังคมไทยและถูกใช้ในการกำหนดขอบเขตของกรมีอำนาจของสถาบันทางสังคมต่างๆ ทั้งสถาบันเดิมที่ยังคงมีอำนาจและสถาบันแบบใหม่จากตะวันตกที่เริ่มมีอำนาจในช่วงเวลานี้ให้มีความสัมพันธ์ร่วมกัน นอกจากนี้จะเริ่มพบการสร้างความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสถานะของชายงามและหญิงงามแบบใหม่ต่างๆ ที่ล้วนแล้วแต่แสดงหน้าที่ต่างๆ ของคนในสังคมในรูปแบบใหม่ที่ถูกรื้อสร้างขึ้นจากสถาบันต่างๆ ที่คล้าย

กับการทำหน้าที่ต่างๆ(functions)ของร่างกายที่เปรียบเสมือนกับการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ เพื่อเป้าหมายของการดำรงรักษาชาติให้ดำรงอยู่ต่อไปได้คล้ายกับการรักษาชีวิตให้ดำรงต่อไปได้ในลักษณะเดียวกัน

4. ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุ(Subject-Object)

การเข้ามาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนแนวคิดธรรมชาตินิยม แนวความคิดเสรีนิยมและแนวคิดมนุษยนิยมจากตะวันตกได้มีบทบาทสำคัญที่ทำการปฏิเสธกรอบความรู้แบบเดิมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ถูกควบคุมด้วยความรู้ทางศาสนาที่อธิบายความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งต่างๆ ที่เนื่องมาจากสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ เช่น การกำหนดของเทพเทวดา บุญกรรมที่เข้ามาแต่ชาติปางก่อน ภูตผี หรือเคราะห์กรรมจากชะตาของมนุษย์แต่ละบุคคล โดยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ช่วยให้เกิดการเริ่มต้นในการจัดการความสัมพันธ์แบบใหม่ของความรู้เรื่องเพศที่ต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์(Scientific method)ที่อาศัยการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ของฐานะองค์ประธานที่ใช้การสังเกตและการทดลองอย่างเป็นระบบด้วยการอาศัยประสาทสัมผัสของมนุษย์เองเพื่อที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นเท่านั้น

สิ่งที่ปรากฏขึ้นใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาคือหลักเกณฑ์แบบใหม่ของการแสวงหาความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งต้องทำการอ้างอิงจากประสาทสัมผัสอย่างน้อยหนึ่งอย่างของมนุษย์ซึ่งโดยแท้จริงแล้วคุณลักษณะเช่นนี้ของมนุษย์คือการแสดงคุณลักษณะเฉพาะตัวจากความเป็นสัตว์ของมนุษย์นั่นเอง โดยการทำความเข้าใจความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจะดำเนินการผ่านการแสวงหาความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่มีความไม่สมบูรณ์ในตัวของมันเองอันเนื่องมาจากต้องอาศัยประสาทสัมผัสของมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดแบบหนึ่งซึ่งมาจากการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่อาศัยการได้มาของความรู้สามประการด้วยกันคือ 1) ความรู้ที่ได้มาจากการเปิดเผยของสิ่งเหนือธรรมชาติหรือศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ(Revelation) เช่น ความรู้เรื่องเพศจากตำราธรรมศาสตร์ที่มาจาก การพบจารึกหลักของจักรวาลที่ขอบจักรวาลของพระมนโสนสารฤๅษี และการเปิดเผยความรู้ของพระอินทร์ต่อมนุษย์ในตำราอินทภาษซึ่งทั้งสองตำรานี้ล้วนแต่ถูกรวมอยู่ในกฎหมายตราสามดวง 2) การได้มาของความรู้ผ่านผู้มีอำนาจ(Authority) เช่น ความรู้เพิ่มเติมจากตำราธรรมศาสตร์หรือตำราอินทภาษที่กษัตริย์แต่ละพระองค์ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการสร้างความรู้ผ่านการกำหนดขึ้นมาเองผ่านการตัดสินใจที่ความซึ่งถูกบันทึกในกฎหมายตราสามดวง และ

3) ความรู้เรื่องเพศที่ได้มาจากการหยั่งรู้(Intuition) ยกตัวอย่างเช่น คำสอนของพระพุทธเจ้าจากพระไตรปิฎกซึ่งถือว่าได้มาจากการหยั่งรู้ในสิ่งต่างๆ ของพระพุทธเจ้าเป็นต้น ดังนั้นความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ด้วยหลักวิทยาศาสตร์จึงแสดงที่มาของความรู้ที่มาจากคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ธรรมดาซึ่งมีความจำกัดในฐานะของความเป็นสัตว์ตามธรรมชาติอย่างแท้จริงเป็นครั้งแรกด้วยเช่นเดียวกัน

กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่โดยวิทยาศาสตร์จากตะวันตกโดยเฉพาะสาขาชีววิทยาได้เข้ามามีบทบาทในการให้คำอธิบายคุณลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์(พร้อมกับปฏิเสธคุณลักษณะเหนือธรรมชาติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น)ซึ่งส่งผลให้เกิดคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากเดิมอย่างมากประการหนึ่งคือ การปรากฏขึ้นของธรรมชาติที่มีข้อจำกัดของมนุษย์ที่ได้ส่งผลต่อการตั้งคำถามกับความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติรูปแบบต่างๆ รวมทั้งได้ทำการสร้างความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่แสดงข้อจำกัดของประสาทสัมผัสแบบมนุษย์ในฐานะของสัตว์ตามธรรมชาติประเภทหนึ่งด้วย

ความรู้เรื่องเพศตั้งแต่รัชกาลที่4 เป็นต้นมาเริ่มพบการปฏิเสธคุณลักษณะของการประกอบหรือการแยกส่วนประกอบตามหลักของภาพตัวแทนของสัญญาณ(the representation of sign)ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural)ที่เคยเป็นคุณลักษณะสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศตามหลักศาสนาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยในช่วงเวลานี้เริ่มมีการตัดสินถูกผิดของความรู้เดิมและสร้างความรู้ใหม่ผ่านการสังเกตการณ์หรือการทดลองตามหลักการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น เพื่อที่จะได้นำผลลัพธ์หรือข้อเท็จจริงของการแสวงหาความรู้ในรูปแบบนี้มาจัดวางลงบนเนื้อหาของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่นี้ได้ ยกตัวอย่างเช่น การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้มีบทบาทสำคัญในการปฏิเสธความเชื่อเดิมเกี่ยวกับดาวหางที่จะก่อให้เกิดเคราะห์ร้ายตามความรู้ด้านโหราศาสตร์ตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพระราชกิจจานุเบกษาในสมัยรัชกาลที่4 ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความรู้เดิมจากหลักการทางโหราศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยการอ้างอิงประสบการณ์ของมนุษย์ โดยอธิบายว่าดาวหางนี้เคยปรากฏขึ้นมาก่อนหน้านี้แล้วซึ่งก็ไม่ได้ก่อให้เกิดโทษแก่คนหรือสังคมไทยมากนัก แม้ว่าในช่วงเวลานี้จะยังไม่ปฏิเสธอิทธิพลของการโคจรของดวงดาวที่จะมีผลต่อชีวิตและสังคมมนุษย์โดยตรง แต่ก็เริ่มปรากฏให้เห็นการใช้ความรู้ทางดาราศาสตร์จากตะวันตกในการอธิบายดาวหางและทำการอธิบายผ่านการปรากฏของดาวหางผ่านประสบการณ์และการสังเกตในเชิงประจักษ์ของมนุษย์ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อมูลด้วยหลักการทาง

วิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของการจัดการความรู้แบบใหม่ผ่านข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์เกิดขึ้นในสังคมไทยปรากฏขึ้น โดยหลักการการแสวงหาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่พบในทางดาราศาสตร์จะเริ่มถูกนำไปใช้ในการอธิบายความรู้เรื่องเพศในเวลาต่อมา(ราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่4, 2537, น.161)

จากคุณลักษณะแบบใหม่ที่มาจาก การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้แสดงข้อจำกัดในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับแนวคิดธรรมชาตินิยม(Naturalism)ซึ่งได้ทำให้สิ่งที่อยู่เหนือประสบการณ์และการสังเกตการณ์ทั้งหมดต้องถูกกีดกันออกไปในฐานะของสิ่งเหนือธรรมชาติ(the supernatural)ที่ไม่สามารถยืนยันถึงการมีตัวตนอยู่ได้อย่างแท้จริง การกีดกันเช่นนี้ได้นำไปสู่การสร้างข้อจำกัดแบบใหม่ของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่อธิบายเฉพาะสิ่งที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติเท่านั้น และทำการปฏิเสธความรู้เดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ถือว่านอกเหนือจากธรรมชาติ โดยการยอมรับเฉพาะข้อเท็จจริงที่ปรากฏตัวขึ้นผ่านความสามารถในการรับรู้สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ถูกจำกัดในฐานะของสัตว์ชนิดหนึ่งเท่านั้น โดยความรู้เดิมจากพุทธศาสนานั้นได้รับผลกระทบสำคัญที่มีบางส่วนที่ถูกปฏิเสธ ยกตัวอย่างเช่น การอธิบายโลกซึ่งรวมด้วยนรกและสวรรค์ในรูปทรงกระบอกจากในตำราจักรวาลทิปนีซึ่งเป็นตำราพุทธศาสนาที่อธิบายภูมิศาสตร์ของจักรวาลซึ่งไม่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน ขณะที่ความรู้ทางพุทธศาสนาบางส่วนที่อาศัยการแสวงหาความรู้ด้วยการหยั่งรู้(Intuition)ของพระพุทธรูปเจ้าอย่างพระไตรปิฎกนั้นสามารถปรับตัวให้เข้ากับกรอบความรู้สมัยใหม่ได้ด้วยการได้รับการยืนยันความถูกต้องจากหลักการมีเหตุมีผลจากวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ความคิดเรื่องอริยสัจ 4 ซึ่งแสดงคุณลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งนั่นเอง โดยจะเริ่มพบว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา สถาบันพุทธศาสนามีความพยายามอย่างมากในการปรับปรุงให้ความรู้ที่ผลิตจากพุทธศาสนาเองมีลักษณะที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้นหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือความรู้ทางพุทธศาสนา กำลังหาทางกลับเข้าสู่การมีตำแหน่งหรือพื้นที่ในการจัดการของกรอบความรู้แบบใหม่ที่อาศัยการรับรู้ข้อเท็จจริงผ่านประสบการณ์และการสังเกตการณ์ในเชิงประจักษ์ตามหลักการแสวงหาความรู้ในทางวิทยาศาสตร์หลังจากที่ความรู้เรื่องเพศจากศาสนาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นบางส่วนโดยเฉพาะความรู้ที่ได้มาจากการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์(Revelation)ถูกกีดกันให้เข้าสู่คุณลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งไม่สามารถยอมรับได้นั่นเอง โดยความรู้เรื่องเพศจากพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาได้พยายามที่จะมีบทบาทในการให้คำอธิบายเรื่องเพศด้วยการอธิบายธรรมชาติของมนุษย์เป็นพื้นฐานร่วมกันความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่แบบวิทยาศาสตร์ด้วย

นอกจากนี้การรับแนวคิดธรรมชาตินิยม แนวคิดเสรีนิยมและแนวคิดมนุษยนิยมแบบ ตะวันตกที่ทำการยกย่องมนุษย์ในฐานะองค์ประธานสูงสุดของการแสวงหาความรู้ต่างๆ ด้วยตัวของ มนุษย์เองอย่างอิสระนี้ได้ส่งผลสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศที่อาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธานและวัตถุ(Subject – Object)มากขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้น มาและได้ทำให้คุณลักษณะดังกล่าวกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของวิธีการแสวงหาและอธิบายความรู้เรื่อง เพศแบบสมัยใหม่ไปด้วย โดยคุณลักษณะเช่นนี้ได้เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มาจากศาสนาที่อธิบายมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง และถูกสร้างขึ้นด้วยกรอบความรู้เดิมที่อาศัยหลักของการจัดระเบียบ(Order) โดยคุณลักษณะที่ ปรากฏขึ้นใหม่ด้วยกรอบความรู้สมัยใหม่จากวิทยาศาสตร์นี้ได้ทำการอธิบายความรู้แบบเดิมในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยพื้นฐานของข้อจำกัดของความสามารถในการรับรู้สิ่งต่างๆ ตามธรรมชาติของ มนุษย์เองซึ่งได้นำไปสู่การตั้งคำถามและปฏิเสธความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือ ธรรมชาติทั้งหมดที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในช่วงเวลานี้คุณลักษณะของความสัมพันธ์ ระหว่างประธานและวัตถุได้เปิดเผยให้เห็นถึงข้อจำกัดอย่างหนึ่งของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ซึ่งไม่ สามารถก้าวออกมาภายนอกตัวของมันเองได้เลย ยกตัวอย่างเช่น การตั้งคำถามของในการมีอยู่ของ เทพเทวดาซึ่งเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่ถูกตั้งคำถามผ่านความสามารถในการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส ตามธรรมชาติของมนุษย์ และทำการตั้งคำถามต่ออิทธิพลของเทพเทวดาที่มีต่อชายและหญิงในฐานะ ที่เป็นวัตถุตามธรรมชาติที่มีอยู่จริงในเชิงประจักษ์ไปพร้อมกันด้วย โดยจะพบได้จากบทละครเรื่อง เงาะป่าซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่5 ที่ชมพลาและลำหับตั้งคำถามถึงอิทธิพลของเทพเทวดาใน การกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงของพวกเขาเองนั่นเอง

1) ความเหนือกว่าของประธานที่อยู่เหนือวัตถุ

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาได้ปรากฏรูปแบบของความสัมพันธ์ของประธานและ วัตถุของความรู้เรื่องเพศโดยได้เปิดเผยให้เห็นถึงพื้นที่ของสิ่งที่อยู่เหนือกว่าในฐานะของประธานในการ กำหนดความสัมพันธ์ของตัวมันเองต่อวัตถุทางเพศอันหนึ่ง โดยการเข้ามาของแนวคิดมนุษยนิยมและ เสรีนิยมที่สนับสนุนให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ต่างๆ นั้นได้สร้างให้มนุษย์กลายเป็นองค์ ประธานที่อำนาจสูงสุดในการแสวงหาความรู้เรื่องเพศตามหลักการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเป็นองค์ประธานในการแสวงหาความสุขต่างๆ ของมนุษย์อย่างอิสระ ขณะที่สถานะที่เหนือกว่า ของประธานนี้จะยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำกัดด้วยการคิดและการรับรู้ของมนุษย์อันเนื่องจากประสาท สัมผัสที่มีลักษณะเช่นเดียวกับสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติอยู่ด้วยเสมอ โดยคุณลักษณะที่

สัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติในแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างเช่น การดลบันดาลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ได้ลดความสำคัญลงไปแล้วในช่วงเวลานี้

2) ความไม่สามารถถูกสะท้อนออกมาได้ทั้งหมดของวัตถุ

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานี้ คุณลักษณะของความเป็นหญิงและชายที่เคยถูกกำหนดให้เห็นได้อย่างชัดเจนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีความคล้ายกับคุณลักษณะที่ถูกจัดวางตามตารางที่สามารถมองได้ชัดเจนและค่อนข้างคงที่ ยกตัวอย่างเช่น ประเภทของชายหญิงตามระดับศักดิ์ินาที่ถูกกำหนดตามกฎหมายศักดิ์สิทธิ์พลเรือน คุณลักษณะจากวันเดือนปีเกิดตามที่ถูกเขียนเอาไว้ในตำราพรหมชาติ วรรณะของคนในสังคมและประเภทของสัตว์โลกในภพภูมิต่างๆ ที่ปรากฏในตำราพุทธศาสนา และประเภทของเมื่อยหรือทาสตามที่กำหนดเอาไว้ในกฎหมายตราสามดวงล้วนแล้วแต่พบกับ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้น โดยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกทำให้แปรปรวนและไม่คงที่ภายในตารางของการจัดคุณลักษณะแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากอิทธิพลของการปรากฏขึ้นของพลังแรงงาน (the force of labour) และพลังงานแห่งชีวิต (the energy of life) ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยคุณลักษณะทั้งสองนี้ได้รับมาจากความรู้สาขาเศรษฐศาสตร์และสาขาชีววิทยาจากตะวันตกที่ได้เปิดให้เห็นถึงคุณลักษณะแบบใหม่ของผู้หญิงและผู้ชายในฐานะของวัตถุที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ช่วงเวลานี้ได้พบว่ามีมนุษย์ได้กลายมาเป็นวัตถุแห่งความรู้เรื่องเพศด้วยตนเองโดยตรงในฐานะของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติและมีฐานะสูงสุดในโลกตามธรรมชาติเหนือสัตว์และพืชทั้งหมด โดยแยกขาดออกจากสิ่งมีชีวิตที่เหนือธรรมชาติทั้งหมดที่เคยถูกกำหนดเอาไว้โดยความรู้เดิมทางศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่การเปิดรับความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ร่างกายของมนุษย์เองได้กลายมาเป็นวัตถุแห่งความรู้โดยตรงในสาขาชีววิทยาและกิจกรรมทางการผลิตของมนุษย์เองก็ได้กลายมาเป็นวัตถุแห่งความรู้เรื่องเพศโดยตรงในสาขาเศรษฐศาสตร์เช่นกัน ความรู้เรื่องเพศแบบตะวันตกจากชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์ได้แสดงความสำคัญของแนวคิดมนุษยนิยมและชาตินิยมที่ยกมนุษย์เป็นศูนย์กลางของความรู้ในฐานะของวัตถุที่เป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติประเภทหนึ่งที่ถูกศึกษาโดยตรงและแยกขาดออกจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มีสถานะเหนือธรรมชาติเช่น สัตว์นรก เปรต หรือเทพเทวดาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งแสดงคุณลักษณะของมนุษย์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีฐานะสูงสุดในโลกตามชาตินิยมของตนเอง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการอธิบายมนุษย์แบบใหม่ในทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 กับการอธิบายมนุษย์แบบเดิมด้วยหลักศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้วพบว่าไม่มีสาขาของความรู้ใดๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มุ่งศึกษาเฉพาะตัวมนุษย์โดยตรงในฐานะวัตถุแห่งความรู้ เรื่องเพศที่เป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติโดยตรงและมีสถานะที่อยู่สูงสุดในโลกตามธรรมชาติแยกขาดออกจากสิ่งที่ตั้งอยู่เหนือกว่าซึ่งเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติอันได้แก่ เทพเทวดา บุญกรรมจากชาติปางก่อน หรือเคราะห์กรรมจากฤกษ์ยามของแต่ละบุคคล โดยสาขาวิชาชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์ที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานั้นถือว่าเป็นศาสตร์แรกจากตะวันตกที่ได้ทำการศึกษาและอธิบายมนุษย์ในฐานะของวัตถุแห่งความรู้เรื่องเพศโดยตรงแยกออกจากสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากนี้ศาสตร์ทั้งสองยังได้นำเอาคุณลักษณะแบบใหม่ที่เรียกว่าแรงงาน (labour) และชีวิต (life) ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้และถูกซุกซ่อนอยู่ภายในมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติที่มีสถานะสูงสุดของโลกซึ่งได้ทำการผลักดันความเป็นหญิงและชายแบบใหม่ในสถานะของมนุษย์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตในทางชีววิทยาและเป็นผู้ทำการผลิตทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการดำรงชีพของตนเอง โดยคุณลักษณะทั้งสองประการได้ทำให้มนุษย์ทั้งชายและหญิงสามารถทำหน้าที่ของตนในรูปแบบใดๆ ก็ได้โดยไม่จำกัดเพื่อทำการรักษาชีวิตตนเองและครอบครัวให้คงอยู่ต่อไปเช่นเดียวกับที่สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในโลกจำเป็นต้องทำเพื่อรักษาชีวิตของตนเองและครอบครัวเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปเท่าที่จะทำได้เช่นเดียวกัน

ขณะที่เดียวกันนี้ เมื่อเริ่มปรากฏความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้ตระแกรงรายละเอียดที่เป็นกรอบความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้เริ่มลดความสำคัญและหายไปในช่วงเวลานี้ โดยจะสามารถพบการเปลี่ยนแปลงได้ 3 ประการดังนี้

1. การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความรู้เรื่องเพศที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติได้หายไปและมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับคุณลักษณะของภาษาในช่วงเวลาปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยสามารถจำแนกการหายไปของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ดังนี้

1.1 การหายไปคุณลักษณะของภาษาที่สะท้อนความคิดเหมือนกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเอง

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ยังคงพบคุณลักษณะที่ภาษาสะท้อนความคิดเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบได้จากการยังคงปรากฏวิธีการพิสูจน์ดำน้ำลุยเพลิงอยู่ในช่วงเวลานี้ แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา คุณลักษณะของภาษาที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้เริ่มหายไป ภาษาได้มีลักษณะที่ทับตัวลงโดยไม่สามารถแสดงความคิดในลักษณะที่โปร่งใสด้วยหลักการของภาพตัวแทน(representation)ในแบบเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป โดยในช่วงเวลานี้การพูดในลักษณะของการให้สัตย์หรือสาบานไม่ได้กลายเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับในทางกฎหมายอีกต่อไป การพูดกลายเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้เพื่อการสื่อสารโดยเป็นอิสระจากการคิดของมนุษย์และเป็นอิสระจากการควบคุมจากสิ่งเหนือธรรมชาติให้การพูดต้องสะท้อนความคิดเสมอเช่นเดียวกับที่อิทธิพลของพุทธศาสนาที่เคยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการพูดในลักษณะของบาปในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ได้ลดความสำคัญลงไป โดยการพูดคำหยาบหรือคำโกหกไม่ได้มีผลต่อการปฏิบัติของคนในสังคมมากเท่ากับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป

1.2 การหายไปของคุณลักษณะที่ภาษาและความรู้เรื่องเพศถักทอประสานกันอย่างเข้มงวด

เนื่องจากตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา รูปแบบของภาษาได้ปิดตัวของมันเองในลักษณะของการสะท้อนต่อความคิดในลักษณะเดียวกับที่ความคิดได้สะท้อนตัวมันเองลงจากการหายไปของการควบคุมด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำให้ภาษากลายเป็นสิ่งที่ถูกปกปิดในตัวของมันเองโดยไม่สามารถแสดงความคิดได้อย่างโปร่งใสอีกต่อไป ดังนั้นกระบวนการของการสร้างความรู้เรื่องเพศผ่านการสร้างคำหรือภาษาในลักษณะที่เป็นเนื้อเดียวกันในลักษณะของสารานุกรมขนาดใหญ่และความรู้เรื่องเพศแบบสังขธรรมดังเช่นสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นก็ได้ถูกทำลายลงไปด้วย ภาษากลายเป็นสื่อในการบรรจุความรู้เรื่องเพศแต่ไม่ใช่สิ่งที่โปร่งใสต่อความรู้และเป็นสังขธรรมด้วยตัวของมันเองอีกต่อไป แต่กลับถูกจัดเรียงให้ตั้งอยู่บนเส้นตรงที่ต่อเนื่องของช่วงเวลาและพบกับการตั้งคำถามถึงความทันสมัยของความรู้เรื่องเพศในสาขาต่างๆ อยู่เสมอซึ่งสิ่งนี้เป็นอิทธิพลของการปรากฏขึ้นของความรู้เรื่องเพศจากตะวันตกที่อาศัยประวัติศาสตร์(history)ซึ่งเป็นผลมาจากการแสวงหาความรู้เรื่องเพศจากวิธีการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งยินยอมให้ความรู้ที่ถูกบรรจุในภาษานั้นสามารถถูกสร้างขึ้นได้ใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และช่วงเวลาต่างๆ แต่ความรู้สมัยใหม่ทางวิทยาศาสตร์

ได้แสดงความเชื่อมโยงของความรู้เรื่องเพศกับความรู้อื่นๆ ในทางวิทยาศาสตร์ด้วยข้อสันนิษฐาน (postulates) ที่เชื่อว่าข้อสันนิษฐานของความรู้ทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ล้วนมีความสอดคล้องกันทั้งหมดเนื่องจากข้อสันนิษฐานต่างๆ เหล่านี้ล้วนแสดงความเป็นหนึ่งเดียวกันของธรรมชาติ (the Uniformity of Nature) โดยความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากวิทยาศาสตร์นี้แสดงสอดคล้องของความรู้ต่างๆ ผ่านข้อสันนิษฐานของการเป็นหนึ่งเดียวกันของธรรมชาติ (the Uniformity of Nature) แทนความสอดคล้องกันในภาษาในลักษณะแบบสารานุกรมขนาดใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1.3 การหายไปของภาษาและความสัมพันธ์กับเวลา

โดยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความรู้เรื่องเพศเริ่มถูกอธิบายด้วยตัวของเวลาในลักษณะของการจัดวางความรู้เรื่องเพศลงบนเส้นตรงของเวลาพร้อมทั้งถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับความทันสมัยและความล้ำสมัยอยู่เสมอโดยไม่ได้อาศัยหลักการที่คำพูดหรือข้อความที่เคยกำหนดเอาไว้ให้สามารถอ้างอิงปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้นได้หรือไม่อีกต่อไป โดยความรู้เรื่องเพศที่เคยถูกใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มถูกอธิบายด้วยความล้ำสมัยในตัวของมันเองและต้องถูกจัดการหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมร่วมกันกับความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ได้รับมาจากตะวันตกในลักษณะของความทันสมัยหรือความเหมาะสมมากกว่า ความรู้เรื่องเพศของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มถูกวางในลักษณะของสิ่งที่ถูกวางก่อนหน้าความรู้เรื่องเพศแบบตะวันตกในลักษณะของสิ่งที่ต่อเนื่อง (succession) ซึ่งความรู้เรื่องเพศแบบเก่าต้องถูกเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของมันเอง โดยจะพบได้จากการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศเนื่องจากล้ำสมัยหรือไม่ยุติธรรมได้จากการประกาศพระราชบัญญัติเรื่องผัวชายเมีย บิดาชายบุตร พ.ศ. 2410 เป็นต้น

เวลา (time) ได้กลายมาเป็นตัวแปรต้นของการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศด้วยตัวของมันเองในช่วงเวลาหลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเนื่องจากอิทธิพลของการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการแสวงหาความรู้ของมนุษย์โดยไม่พึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในลักษณะของการพยากรณ์ ขณะเดียวกันก็แสดงคุณลักษณะของการสะสมของความรู้ที่นำไปสู่ความเป็นจริงในลักษณะของความน่าจะเป็นที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นผ่านการเดินทางอันต่อเนื่องของศาสตร์ต่างๆ ที่ศึกษาความรู้เรื่องเพศผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ซึ่งทำให้ภาษาไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเวลาในการอธิบายความรู้เรื่องเพศต่างๆ ในลักษณะของสัจธรรมและเป็นความจริงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงตัวอย่างเช่น โขกชะตา บุญกรรมที่กำหนดชีวิตมนุษย์ หรือการตกลงดาลของเทพเทวดา) ดังเช่นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป แต่ความเปลี่ยนแปลงอันเกิดขึ้นจากการสะสม

ความรู้เรื่องเพศผ่านการไหลของเวลาด้วยการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ซึ่งมนุษย์เป็นอิสระจากการพึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาตินี้ได้กลายมาเป็นคุณลักษณะความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่อธิบายว่าสิ่งต่างๆ ที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศจะต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงให้มีความสามารถในการอธิบายความจริงที่มีลักษณะของความน่าจะเป็น(probability)ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ผ่านการสะสมของความรู้เรื่องเพศบทการเคลื่อนที่ของเวลาไปข้างหน้าอย่างไม่สิ้นสุดนั่นเอง โดยจะพบตัวอย่างของการอ้างเหตุผลของความจำเป็นต้องแก้ไขเนื่องจากความล้าสมัยของกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พ.ศ.2451)(กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127, 2530, น.2-3)

2. การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ (The representation of sign)

ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจนถึงช่วงของการเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น คุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้หายไปพร้อมกับปรากฏการณ์ของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ โดยการหายไปของการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์สามารถแบ่งได้เป็นสามส่วนดังนี้

2.1 การหายไปของสัญลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความหมายอย่างชัดเจนแบบสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น

การนำความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์จากตะวันตกมาใช้ในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาได้ทำให้เกิดการปรากฏขึ้นของแรงงานที่กลายเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดของผู้หญิงในสถานะวัตถุทั้งของผู้ชายและภักษัตริย์นั้นไม่สามารถถูกอธิบายด้วยหลักการของการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ที่ระดับศักดิ์นาของผู้หญิงที่มีคุณค่าอันคงที่หรือสะท้อนสัญลักษณ์ของสิ่งที่เป็นวัตถุของความปรารถนา(the object of desire) อีกต่อไป(คุณค่าของผู้หญิงเป็นเพราะความปรารถนาของภักษัตริย์หรือชาย) โดยความคงที่ของความสัมพันธ์(the certainty of the relation)ของสัญลักษณ์ที่กำหนดคุณค่าของผู้หญิงในลักษณะทรัพย์สินได้ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การให้คุณค่าจากแรงงานของชายในการผลิตความสัมพันธ์เพื่อที่จะได้ครอบครองหญิงนั้น(the object of production) โดยคุณค่าของผู้หญิงนั้นได้รับอิทธิพลจากผลกระทบภายนอกกระบวนการสร้างภาพตัวแทน โดยแรงงานซึ่งกลายมาเป็นหน่วยย่อยของสิ่งที่มีค่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4

เป็นต้นมาซึ่งได้ทำให้ผู้หญิงมีค่ามากหรือน้อยสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความพยายามหรือแรงงานของชายในการเข้าครอบครองหญิงหรือการผลิตความสัมพันธ์ต่อหญิงนั้นด้วย

นอกจากนี้ คุณลักษณะของโครงสร้างร่างกาย(organic structure) ที่ได้รับมาจากความรู้ด้านชีววิทยา(Biology)ได้เข้ามามีอำนาจในการสลายคุณลักษณะ(character)ที่เคยคงที่และปรากฏให้เห็นชัดเจนผ่านกฎหมาย ตำราพรหมชาติ หรือตำราพุทธศาสนา โดยผู้หญิงและผู้ชายที่เคยถูกกำหนดผ่านคุณลักษณะต่างๆ จากตำราความรู้เหล่านี้(ชายหญิงที่เป็นทาสมีหน้าที่ของทาสอย่างชัดเจน ชายหญิงที่เป็นชนชั้นกษัตริย์หรือขุนนางก็มีหน้าที่ตามศักดินาที่ได้รับ ชายหญิงที่เป็นไพร่ก็มีบทบาทชัดเจนในการถูกเกณฑ์มาใช้แรงงานแก้ต้นสังกัด เป็นต้น) โดยบทบาทที่เคยคงที่ได้สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการความสัมพันธ์แบบใหม่คล้ายกับโครงสร้างทางร่างกาย โดยจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างชาติ กษัตริย์ ทหาร และราษฎรซึ่งอาศัยการอ้างอิงความสัมพันธ์ด้วยโครงสร้างร่างกาย(การแบ่งลำดับตามความสำคัญ การทำหน้าที่แยกจากกันและมีเป้าหมายร่วมกันในการรักษาชีวิตของสถาบันต่างๆ)แทนที่ระบบศักดินา ระบบบุญกรรม หรือระบบการโคจรของดวงดาวตามลักษณะของวัน เดือน ปีเกิดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีการระบุบทบาทของชายหญิงแต่ละบุคคลอย่างคงที่ตามหลักของการสร้างภาพตัวแทนผ่านความรู้ทางศาสนาต่างๆ กฎหมายและตำราพรหมชาติ

2.2 การหายไปของสัญญาที่สามารถจัดวางร่วมกันหรือถอดออกจากร่วมกันได้แบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การปรากฏขึ้นของแรงงานในฐานะที่เป็นหน่วยวัดจากความรู้จากสาขาเศรษฐศาสตร์นั้นถูกอธิบายในลักษณะของความสัมพันธ์(relation)ซึ่งอยู่ภายในชายและหญิงทั้งหมดในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยแรงงานคือความสัมพันธ์ที่อยู่ภายในมนุษย์ทั้งชายและหญิง ดังนั้นการอธิบายด้วยคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศผ่านการสร้างภาพตัวแทนของสัญญานั้นเริ่มพรอยแตกผ่านชนิดของความสัมพันธ์ด้วย โดยผู้ชายและผู้หญิงที่ถูกอธิบายผ่านความสัมพันธ์แรงงานที่อยู่ภายในมนุษย์นั้นทำให้เส้นแบ่งขององค์ประกอบที่เคยแบ่งแยกระหว่างชายและหญิงจากระบบสัญญาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ระบุคุณลักษณะของหญิงและชายแยกขาดจากกันอย่างชัดเจนได้ถูกทำลายลงไป เพราะเมื่อทำการอธิบายถึงแรงงานซึ่งเป็นอำนาจหนึ่งของการผลิตนั้นจะทำให้ไม่สามารถทำการแยกแยะระหว่างหญิงและชายได้เช่นเดียวกับฐานะที่เป็นองค์ประกอบของสัญญาแบบเดิม เพราะแรงงานเป็นสิ่งที่อยู่ภายในหญิงและชายในรูปแบบของความสัมพันธ์(relation)ที่

มนุษย์ใช้เพื่อการผลิตซึ่งอยู่ภายใต้หญิงชายที่อยู่ในระดับขององค์ประกอบ(elements) ผลที่ได้คือพลังแรงงานได้ทำการลบเส้นแบ่งของอัตลักษณ์และความแตกต่างในลักษณะขององค์ประกอบที่แยกระหว่างชายและหญิงที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ของแรงงานที่ล้วนแล้วแต่อยู่ภายในตัวมนุษย์ทุกคนไม่เว้นแม้แต่หญิงและชายโดยจะพบตัวอย่างได้จากงานเขียนของเทียนวรรณที่เรียกร้องให้หญิงได้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนหรือทำงานเพื่อใช้แรงงานของตนแบ่งเบาภาระของชายผู้เป็นสามี ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าแรงงานทั้งจากชายและหญิงนั้นล้วนเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ภายในของมนุษย์ไม่ว่าเพศใดก็ตาม(ไม่ได้ทำการเปรียบเทียบว่าชายหรือหญิงนั้นใครมีพลังแรงงานมากกว่ากันและประเภทของการใช้แรงงานใดที่ชายหรือหญิงควรกระทำแยกจากกัน) อัตลักษณ์ของชายและหญิงที่เคยถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดในลักษณะขององค์ประกอบหนึ่งที่มีแตกต่างกับอีกองค์ประกอบหนึ่งแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงเริ่มถูกทำลายลงด้วยความเหมือนกันของพลังแรงงานซึ่งอยู่ภายในมนุษย์ไม่ว่าเพศใดก็ตามและถูกเรียกร้องให้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในหลักของการแบ่งแยกของแรงงาน (the division of labour)ตามหลักของความรู้อาณานิคมทางเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่จากตะวันตก

เช่นเดียวกับความคิดเกี่ยวกับแรงงานที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์และความแตกต่างระหว่างชายและหญิง ความสัมพันธ์ของโครงสร้างร่างกาย(organic structure)ที่ได้รับมาจากความรู้สาขาชีววิทยาจากตะวันตกก็ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อคุณลักษณะ(elements)ของหญิงและชายที่แยกขาดและแตกต่างกันในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยสิ่งที่ทำการขับเคลื่อนภายในคุณลักษณะต่างๆ ของหญิงและชายคือสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ของความคิดเกี่ยวกับชีวิต(the notion of life)ในช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาได้แสดงความสัมพันธ์ของชีวิตซึ่งทำให้คุณลักษณะของหญิงและชายไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้อย่างชัดเจนเหมือนช่วงเวลารัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป โดยผู้หญิงและผู้ชายเริ่มถูกวางบทบาทคล้ายคลึงกันมากขึ้นในฐานะของมนุษย์ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของสิ่งมีชีวิตตามลักษณะทางชีววิทยา(ขณะที่ถูกวางอยู่บนตำแหน่งสูงสุดของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และไม่มีสิ่งมีชีวิตที่เหนือธรรมชาติปรากฏอยู่เหนือมนุษย์อีกต่อไป) โดยจะพบได้จากบทความเรื่อง ‘เรื่องถามตอบด้วยคนดี’ ของเทียนวรรณ พ.ศ.2438 ที่ให้คำอธิบายอัตลักษณ์ระหว่างหญิงและชายที่มีความใกล้ชิดกันในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตประเภทเดียวกัน

2.3 การหายไปของการให้ความสำคัญกับสัญญาที่มนุษย์คิดขึ้นเองมากกว่าสัญญาตาม ธรรมชาติแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การหายไปของระบบสัญญาที่ถูกสร้างตามอำเภอใจนี้สามารถพบได้จากหลักการปรากฏ
ขึ้นของความคิดเกี่ยวกับชีวิต(the notion of life)ซึ่งเป็นอิทธิพลของความคิดทางชีววิทยาแบบ
สมัยใหม่ที่เริ่มมีอิทธิพลจากตะวันตก โดยจะสามารถสังเกตได้จากพระราชบัญญัติลูกทาส ลูกไท พ.ศ.
2417 ในสมัยรัชกาลที่5 ที่พบการอ้างเรื่องชีวิตของมนุษย์ว่าเกิดมาโดยความบริสุทธิ์ที่ไม่สมควรที่จะ
ได้รับสถานะของความเป็นทาสที่ตกทอดมาจากพ่อแม่ของตนเอง ความคิดเกี่ยวกับชีวิตได้เข้ามา
ทำลายระบบที่ถูกสร้างขึ้นมาเองและสัญญาของทาสที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์จากตำราพระ
ธรรมศาสตร์ โดยมนุษย์แต่ละบุคคลนั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติซึ่งทารกที่เกิดมาถือว่ามีความ
บริสุทธิ์ มนุษย์ทุกคนจึงควรเป็นอิสระจากการถูกกำหนดเป็นทาสแต่กำเนิด นอกจากนี้การให้คุณค่า
ของคนในสังคมผ่านมาตรวัดศักดิ์ดินาซึ่งเป็นระบบแบบเดิมที่ถูกคิดขึ้นมาตามอำเภอใจ(arbitrary
system)ในการแบ่งแยกสถานะของมนุษย์ตามชนชั้นและเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็เริ่มถูก
ทำลายลงด้วยความคิดเรื่องแรงงานที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จากตะวันตกด้วย
เช่นเดียวกัน การให้ความสำคัญกับแรงงานได้ทำให้เกิดความพยายามที่จะยกเลิกระบบไพร่เพื่อให้ไพร่
ที่เคยใช้แรงงานในสังกัดของมูลนายได้มีโอกาสได้ใช้แรงงานเพื่อประโยชน์ของชาติโดยรวม ดังนั้นการ
เลิกระบบไพร่จึงเป็นผลมาจากอิทธิพลของความคิดเรื่องแรงงานจากความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่
รับมาจากตะวันตกนั่นเอง

3. การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order) และการจินตนาการ ในความเหมือน(the Imagination of Resemblance)

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order)และการจินตนาการในความเหมือน(the
imagination of resemblance)ที่อาศัยหลักของการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาในการสร้างความรู้
ความรู้เรื่องเพศผ่านความรู้ทางศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็ได้รับความแปรปรวนภายใน
ความรู้เรื่องเพศไปด้วยเช่นเดียวกัน โดยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงภายในคุณลักษณะทั้งสองได้
ดังนี้

3.1 การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ (order)

การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสองส่วน
ดังนี้

3.1.1 การหายไปของการเปรียบเทียบโดยการวัดแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น

หลังการเข้ามาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ทำการปฏิเสศมาตรวัดแบบเดิมที่ใช้วัดสิ่งเหนือธรรมชาติ(เช่น ระยะทางของนรกและสวรรค์ชั้นต่างๆ หรือมาตรวัดเวลาในการเวียนไหว้ตายเกิดในภพภูมิต่างๆ) และเริ่มพบมาตรวัดในเชิงประจักษ์ที่ถูกใช้ในทางวิทยาศาสตร์ เช่น นาฬิกาและวินาทีแบบตะวันตก หรือมาตรวัดน้ำฝนจากตะวันตกที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม มาตรวัดศกดินาซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญในการแบ่งแยกความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมทั้งชายและหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้พบกับการเปลี่ยนแปลงจากการปรากฏขึ้นของความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และความรู้ทางชีววิทยา โดยคุณค่าของคนในสังคมได้เริ่มเปลี่ยนจากตัวเลขของศกดินามาเป็นคุณค่าของคนจากการทำงานตามมาตรวัดแรงงานจากความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ โดยคนแต่ละคนเริ่มมีคุณค่าจากความสามารถและพลังแรงงานของแต่ละบุคคล โดยจะพบการปรากฏขึ้นของการสนับสนุนให้ราษฎรหรือไพร่บุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการปลูกข้าวและพืชอื่นให้มากขึ้นในรัชกาลที่ 4 โดยให้ละเว้นการเก็บภาษีในปีแรกเพื่อให้เกิดความพยายามจะกระตุ้นให้เกิดการใช้แรงงานเพื่อบุกเบิกพื้นที่ที่กว้างเพื่อทำการเกษตรให้มากขึ้น โดยจะพบตัวอย่างของการให้ความสำคัญกับแรงงานมากขึ้นในพระราชกิจจานุเบกษาของรัชกาลที่ 4 เป็นต้น

3.1.2 การหายไปของการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การเข้ามาของประวัติศาสตร์(history)ผ่านการสะสมของความรู้ที่มีลักษณะของความน่าจะเป็นของความจริงที่ได้จากการตีความของประสาทสัมผัสต่างๆ ของมนุษย์เองโดยไม่พึ่งพาคุณลักษณะที่เหนือธรรมชาติใดๆ ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์และชีววิทยานั้นมีผลโดยตรงต่อการจัดการความสัมพันธ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศในรูปแบบใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยประวัติศาสตร์นี้ได้ปรากฏอยู่ในความเป็นเหตุและผล (causality) ซึ่งถือเป็นข้อสันนิษฐาน(postulate)สำคัญประการหนึ่งในทางวิทยาศาสตร์ที่เห็นว่าสิ่งต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุมีผล โดยคุณลักษณะดังกล่าวตั้งอยู่บนการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรง

ของเวลา(time)ของเหตุและผลในลักษณะขององค์ประกอบสองตัวที่ถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ที่มีทิศทางซึ่งองค์ประกอบหนึ่งกำหนดอีกองค์ประกอบหนึ่งภายใต้ความต่อเนื่องของเวลาหนึ่งเสมอ โดยคุณลักษณะของความเป็นเหตุเป็นผล(causality)นี้เป็นข้อสันนิษฐานในทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้การอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รวมถึงใช้อ้างอิงกับความรู้เรื่องเพศด้วยคุณลักษณะของสิ่งที่ปรากฏขึ้นพร้อมกัน(analogy)และสิ่งที่ปรากฏขึ้นต่อเนื่องกัน(succession)ในความรู้เรื่องเพศในทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นชีววิทยาหรือเศรษฐศาสตร์เสมอ การมาถึงของความคิดแบบประวัติศาสตร์ที่อยู่ภายใต้คุณลักษณะแบบเหตุผล(Causality)ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานสำคัญของการสร้างความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ได้กลายเป็นเหตุผลแบบใหม่ที่เข้ามาแทนการให้เหตุผลแบบเดิมที่มาจากการจัดระเบียบ(Order)และการจินตนาการในความเหมือนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในการอธิบายความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงแบบเดิมให้เปลี่ยนแปลงมาสู่รูปแบบใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้อธิบายทางวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยจะพบได้จากการอธิบายความรู้เรื่องเพศในลักษณะของสิ่งที่ปรากฏขึ้นพร้อมกันหรือสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันซึ่งเป็นคุณลักษณะของประวัติศาสตร์นี้ได้จากการอ้างเหตุผลของการกลั่นสุจิขณะมีเพศสัมพันธ์ที่จะทำให้ชายสูญเสียสมรรถภาพทางสายตาและสมรรถภาพทางร่างกายอื่นๆ โดยเทียบวรรณได้อ้างอิงจากการสอบถามชายหลายคนที่เคยกลั่นสุจิซึ่งได้การเสียสมรรถภาพต่างๆ เป็นผลต่อเนื่องของการกระทำนั้น นอกจากนั้นเทียบวรรณยังแนะนำให้ใช้การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของดวงตาขณะกำลังมีเพศสัมพันธ์อยู่ด้วย เป็นต้น

3.2 การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจินตนาการในความเหมือน

(the imagination of resemblance)

ขณะเดียวกันนี้การปรากฏขึ้นของความคิดเรื่องแรงงานและชีวิตก็ได้ทำให้การจินตนาการความเหมือน(the imagination of resemblance)ที่เคยปรากฏอยู่ในจิตใจซึ่งเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของกรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกันไปด้วย ความเหมือนจากทั้งชีวิตและแรงงานได้ผลักดันความเหมือนที่ไม่ได้อยู่ในระดับจินตนาการดังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป โดยจะเริ่มปรากฏการอ้างคุณลักษณะของความเหมือนผ่านพลังชีวิตและพลังแรงงานอยู่เสมอตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ยกตัวอย่างเช่น ความคิดเกี่ยวกับพลังชีวิตที่ถูกมอบให้แก่ชาติได้ผลักดันให้ผู้หญิงอาสาตนเองแสดงบทบาทที่เหมือนกับผู้ชายในการออกรบในบทละครเรื่องพระร่วง และการอ้างเรื่องของพลังแรงงานในการเปิดโอกาสให้หญิงได้ทำงานเหมือนกับชายเพื่อที่จะบำรุงชาติให้เจริญขึ้นโดยจะพบได้จากบทความเรื่องว่าด้วยการงานเท่าแก่ผู้ชายของเทียบวรรณด้วย เป็นต้น

บทที่ 6

รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2555)

การศึกษารูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจนถึงปัจจุบัน (ประมาณ พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2555) นั้นสามารถแบ่งได้ดังนี้

รูปแบบของผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2475-2555)

จากการรวบรวมเนื้อเพลงประเภทต่างๆ ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจนถึงช่วงเวลาปัจจุบัน(พ.ศ.2555)เป็นเวลา 80 ปีนั้นพบว่ามิเพลงไทยประเภทต่างๆ ที่ถูกประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลานี้หลายประเภทคือ 1) เพลงผู้ดีซึ่งเป็นเพลงที่พัฒนามาจากเพลงไทยสากลในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพลงประเภทนี้เป็นเน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังที่เป็นชนชั้นกลางและอาศัยอยู่ในเมืองเป็นหลัก โดยเพลงผู้ดีนี้ได้ถูกเรียกว่าเพลงลูกกรุงหลังพ.ศ.2507 เป็นต้นมา 2) เพลงตลาดซึ่งเป็นเพลงไทยอีกประเภทหนึ่งที่เกิดการผสมผสานระหว่างเพลงไทยสากลก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับเพลงพื้นบ้าน โดยเพลงประเภทนี้เน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังที่อาศัยอยู่ในชนบทและกลุ่มชนชั้นล่างมากกว่าเพลงผู้ดีหรือเพลงลูกกรุง ภายหลังจากเพลงตลาดนี้ได้ถูกเรียกว่าเพลงลูกทุ่งหลังพ.ศ.2507 3) เพลงไทยสมัยนิยมซึ่งเป็นเพลงไทยอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการนำเอาเพลงไทยสากลโดยเฉพาะลูกกรุงเข้าสู่อุตสาหกรรมเพลงตั้งแต่ช่วงเวลาประมาณ พ.ศ.2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยเพลงไทยสมัยนิยมเน้นกลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในเมืองเป็นหลัก และ 4) เพลงลูกทุ่งสมัยนิยมซึ่งเป็นไทยอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการนำเพลงลูกทุ่งเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมเพลงตั้งแต่ประมาณพ.ศ.2528 เป็นต้นมา เช่นเดียวกับกับเพลงไทยสมัยนิยม โดยเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมเน้นกลุ่มผู้ฟังไปที่ชนชั้นล่างที่อาศัยอยู่ในชนบทที่เป็นผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม ขณะเดียวกันก็เริ่มให้ความสำคัญกับกลุ่มชนชั้นล่างที่อพยพมาสู่การใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมในเมืองมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

การศึกษาบทเพลงไทยประเภทต่างๆ สามารถแบ่งออกไปเป็นกลุ่มดังนี้

1) กลุ่มเพลงไทยสากล(เพลงผู้ดี/เพลงลูกกรุง และเพลงตลาด/เพลงลูกทุ่ง) ตั้งแต่พ.ศ.2475-2528 โดยในที่นี้ได้รวมเอาเพลงสตริงซึ่งเป็นเพลงไทยสากลแบบใหม่จากตะวันตก ที่เริ่มได้รับความนิยมตั้งแต่ประมาณพ.ศ.2515 เป็นต้นมาซึ่งเริ่มเน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่น เป็นครั้งแรกด้วย จำนวน 770 เพลง โดยได้รวบรวมจากหนังสือเพลงรักในอดีต ฉบับที่1-2 (2544) ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น และหนังสือรวมเพลง Retro Love Song รวมเพลงรักยอดเยี่ยม ยุค '70- '90 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น

2) กลุ่มเพลงไทยสมัยนิยมตั้งแต่พ.ศ.2528-2555 จำนวน 6,891 เพลง โดยรวบรวมจากหนังสือรวมเพลง Retro Love Song รวมเพลงรักยอดเยี่ยมยุค '70- '90 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น, The Songs' 89-90(2533) และ The Songs' 93-94(2536) ของบริษัทสหสาส์น(1988)จำกัด, หนังสือรวมเพลงฮิต2538 ของบริษัทวงศ์สว่างการพิมพ์จำกัด, The Guitar Yearbook Express'42/'43/'44/'45/'46/'47/'48/'522'53 ของบริษัทวงศ์สว่างการพิมพ์จำกัด และหนังสือเพลงYearbook 2012และYearbook2013 ของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น

3) กลุ่มเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมตั้งแต่พ.ศ.2528-2555 จำนวน 4,069 เพลง โดยรวบรวมจากหนังสือรวมเพลงอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งของสำนักพิมพ์ดาวสยามจำนวน 3 เล่ม, หนังสือเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต Vol.1-6 ของบริษัทวงศ์สว่างการพิมพ์, หนังสือรวมเพลงลูกทุ่ง F.M. ฉบับที่1-22 พ.ศ.2540-2542 ของบริษัทวงศ์สว่างการพิมพ์ และหนังสือรวมเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของสำนักพิมพ์วรรณสาส์น

จากการศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายจากบทเพลงประเภทต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้ ขับร้องตั้งแต่ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในพ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน(พ.ศ.2555)เป็นเวลา 80 ปีนั้นสามารถแบ่งผลการศึกษาได้ดังนี้

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่าง ๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่าง ๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่าง ๆ
<p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ</p> <p>1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>1) สิ่งที่ถูกแย่งชิง</p> <p>2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานได้</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์</p> <p>- การหายไปของของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง</p> <p>1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <p>1) หญิงงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม</p> <p>1.2) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p> <p>- การหายไปของผู้หญิงร่างกายสะอาด</p> <p>2) หญิงใจงาม</p> <p>2.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) หญิงที่มีอิสระ</p> <p>2.3) หญิงที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) หญิงที่ให้อภัย</p>	<p>2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ</p> <p>- การหายไปของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม</p> <p>1) ชายงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p> <p>1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด</p> <p>1.3) ผู้ชายรูปร่างแบบกำยำสมชายและงดงาม</p> <p>2) ชายใจงาม</p> <p>2.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) ชายที่มีอิสระ</p> <p>2.3) ชายที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) ชายที่ให้อภัย</p>

<p>2.5) หญิงที่มีความอดทน</p> <p>2.6) หญิงที่มีความเมตตากรุณา</p> <p>2.7) หญิงที่รักตัวเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของหญิงที่มีความสามัคคี - การหายไปของหญิงที่มีความเสียสละ - การหายไปของหญิงที่มีความกล้าหาญ <p>3) หญิงร่ำรวย</p> <p>4) หญิงกิริยามารยาทงดงาม (กุลสตรี)</p> <p>5) หญิงขยันทำงาน</p> <p>6) หญิงมีความสุข</p> <p>7) หญิงน่ารัก</p> <p>8) หญิงมีชื่อเสียง</p> <p>9) หญิงอ่อนวัย</p> <p>10) หญิงมีการศึกษา</p> <p>11) หญิงแข็งแกร่ง</p> <p>1.1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของชาย 2) การแสดงความสมัครใจในการมอบร่างกายของตนเองเป็นวัตถุทางเพศแก่ชาย 3) การแสดงความจำเป็นของการประกอบอาชีพโสเภณีหรือเมีย 	<p>2.5) ชายที่มีความอดทน</p> <p>2.6) ชายที่มีความเสียสละ</p> <p>2.7) ชายที่รักตัวเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของชายที่มีความกรุณาปราณี - การหายไปของชายที่มีความสามัคคี - การหายไปของชายที่มีความกล้าหาญ <p>3) ชายร่ำรวย</p> <p>4) ชายชาติทหารหรือเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ</p> <p>5) ชายมีความรู้</p> <p>6) ชายมีความสุข</p> <p>7) ชายขยันทำงาน</p> <p>8) ชายมีชื่อเสียง</p> <p>9) ชายวัยหนุ่ม</p> <p>10) ชายเอาใจหญิง</p> <p>11) ชายแข็งแกร่ง</p> <p>12) ชายน่ารัก</p>
---	---

<p>น้อยเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของชาย</p> <p>4) การแสดงความสุขทางเพศของผู้หญิงเอง</p>	
<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว 3) แม่ในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยา <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>1.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้หญิงในฐานะพี่น้อง</p>	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูกสาว 3) พ่อในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยา <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การตอบแทนบิดามารดา 2) การปรากฏขึ้นอีกครั้งของการเชื่อฟังบิดามารดา <p>2.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้ชายในสถานะพี่น้อง</p>
<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก 	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคนรักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก

<p>แบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>3) การแสดงอิสระในการแสดงความต้องการมีคนที่รักได้อย่างเปิดเผย</p> <p>4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์หญิง-ชาย</p> <p>- การหายไปของคุณลักษณะของความสัมพันธ์หญิงชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงานในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง</p> <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมีย</p> <p>1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมีย</p> <p>1.3.4 ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว</p>	<p>แบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>3) สามารถนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนที่รักหรือผัวแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้</p> <p>4) การปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ในการมีความสัมพันธ์ชาย-หญิง</p> <p>- การหายไปของการเป็นผู้รักการเรียน</p> <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิงในสถานะคู่รัก</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมีย</p> <p>2.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมีย</p> <p>2.3.4 ความสัมพันธ์ชาย-หญิงแบบทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว</p>
<p>1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิงหรือชายในฐานะสหาย/เพื่อน</p>	<p>2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชายหรือหญิงในฐานะสหาย/เพื่อน</p>

1.5 ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง	2.5 ความสัมพันธ์แบบชายรักชาย
ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย	
<ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันเศรษฐกิจ 3) สถาบันกฎหมาย 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันการศึกษา 6) สถาบันการแพทย์ 7) สถาบันสื่อมวลชน 8) สถาบันพุทธศาสนา 9) สถาบันทหาร 10) สถาบันกษัตริย์ 11) สถาบันการเมือง 12) สถาบันศาสนาพราหมณ์ 	

ตาราง 5 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน

1. ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงความเป็นชาย

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นมานั้นสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจหลักในการกำหนดขอบเขตของความเป็นหญิงและความเป็นชาย, ทำหน้าที่ในการระบุชื่อ, ตั้งชื่อ และติดตั้งความเป็นหญิงและความเป็นชายให้แก่สังคมไทยในช่วงเวลานี้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันได้ถูกจัดระเบียบตามลำดับของสถาบันที่มีอำนาจในสังคมแบบใหม่ โดยเฉพาะสถาบันที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 มาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างสถาบันชาติ สถาบันเศรษฐกิจ ขณะที่สถาบันทหารมีอำนาจ

ในการกำหนดเรื่องเพศอย่างเด่นชัดน้อยลงในเวลานี้ยกเว้นการควบคุมผู้ชายผ่านการเกณฑ์ทหารเท่านั้น โดยสถาบันเหล่านี้ไม่ได้ทำการควบคุมความเป็นชายและความเป็นหญิงที่มีคุณลักษณะเฉพาะหรือมีความแตกต่างกัน แต่ในทางตรงกันข้ามสถาบันที่รับจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมานี้ได้ทำการสนับสนุนความเท่าเทียมกันและความอิสระของชายหญิงตามแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกรอบความรู้สมัยใหม่จากตะวันตกที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงสุดในสังคมไทยปัจจุบันผ่านความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันของพลเมืองในชาติและผู้มีสิทธิในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย

นอกจากการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันจะได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสถาบันที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่ในช่วงนี้ยังปรากฏสถาบันใหม่ที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายนั้นคือสถาบันการแพทย์ สถาบันสื่อมวลชน และสถาบันการเมือง โดยสถาบันการแพทย์ถือว่ามีอำนาจอย่างมากในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายในสังคมไทยปัจจุบันเนื่องจากมีความชอบธรรมในการสร้างความรู้เรื่องเพศตามหลักการแบบวิทยาศาสตร์เพื่อควบคุมดูแลสุขภาพของคนในสังคมอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ขณะที่สถาบันสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศและทำหน้าที่ในการนำเอาความรู้เรื่องเพศที่ถูกผลิตจากสถาบันที่มีอำนาจอื่นๆ ของสังคมมาเผยแพร่ในรูปแบบของความรู้เรื่องเพศที่คนในสังคมควรให้ความตระหนัก นอกจากนี้สถาบันการเมืองยังมีอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศในแคว้นในสังคมไทยผ่านการกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล โดยจะพบตัวอย่างสำคัญได้จากสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามที่สถาบันการเมืองได้มีบทบาทอย่างสูงในการควบคุมความเป็นชายและความเป็นหญิงผ่านการแต่งกาย การละเล่น และการแสดงออกทางกาย เช่น ความเป็นกุลสตรีของผู้หญิง เป็นต้น

ขณะเดียวกัน สถาบันที่เคยมีอำนาจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นต้องมีการปรับตัวอย่างมากในการผลิตความรู้เรื่องเพศให้เข้ากับกรอบความรู้สมัยใหม่ยกเว้นสถาบันกฎหมายที่ถือว่ามี การปรับตัวให้เข้ากับกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ที่นำเอากฎหมายต่างๆ จากตะวันตกมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสังคมไทยสมัยใหม่แล้วก่อนหน้านี้ ขณะที่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและการประกาศให้พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นว่าสถาบันกฎหมายได้กลายมาเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงใกล้เคียงกันกับสถาบันชาติและสถาบันเศรษฐกิจในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันนี้

โดยแม้ว่าบุคคลจะมีความอิสระในการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นกว่าช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ด้วยอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่รับมาจากตะวันตก แต่อิสรภาพนั้นไม่สามารถขัดต่อหลักของกฎหมายแล้วซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันกฎหมายมีอำนาจสูงมาก

ขณะเดียวกันจะเริ่มพบการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวมากยิ่งขึ้นจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการปกครอง เนื่องจากการนำเอาความคิดเกี่ยวกับความเป็นสาธารณะและความเป็นส่วนตัว รวมทั้งแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกมาใช้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน สถาบันครอบครัวเริ่มมีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องเพศในมิติที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งถือว่าถูกควบคุมน้อยกว่าเรื่องเพศที่ถูกกำหนดในมิตินิติสาธารณะซึ่งโดยมากจะถูกควบคุมผ่านการตรากฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองทางศึกษา เป็นต้น ขณะที่สถาบันครอบครัวในปัจจุบันได้ปรับตัวในการทำหน้าที่สร้างความเป็นชายและความเป็นหญิงผ่านการสร้างค่านิยมต่างๆ เช่น การรักษาพรหมจรรย์หรือรักนวลสงวนตัว และการเคารพพ่อแม่และพี่น้อง สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศในพื้นที่ส่วนตัวและไม่ขัดกับหลักกฎหมายที่แสดงให้เห็นถึงการมีศีลธรรมอันดีของคนในสังคมไทยซึ่งมักขัดแย้งกับความรู้เรื่องเพศที่สนับสนุนความมีอิสระในการใช้ชีวิตจากแนวคิดเสรีนิยมซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันที่รับมาจากตะวันตกอย่างสถาบันเศรษฐกิจที่เป็นแบบเสรีนิยม และสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ล้วนแล้วแต่สนับสนุนการใช้ชีวิตอย่างอิสระในฐานะมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ สถาบันศาสนาทั้งสถาบันพุทธศาสนาและสถาบันพราหมณ์ก็ต้องปรับความรู้ให้เหมาะสมกับกรอบความรู้สมัยใหม่ที่สนับสนุนการแสวงหาความสุขของมนุษย์ในโลกนี้มากกว่าโลกหน้าด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มพบการกลับมาของสถาบันพุทธศาสนาซึ่งปรากฏขึ้นในรูปแบบของแนวทางหนึ่งในการแสวงหาความสุขในทางโลกของมนุษย์นอกเหนือจากการแสวงหาความสุขในภพหน้าด้วยเช่นเดียวกัน สถาบันพุทธศาสนาที่เคยหายไปในการมีบทบาทในการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ค้นพบการจัดการความรู้ของสถาบันตนเองให้เหมาะสมกับกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ด้วยการปรับให้เข้ากับหลักเหตุผล (Causality) แบบวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้นด้วยการปฏิเสธความรู้ทางศาสนาที่ได้มาจากการเปิดเผยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (revelation) ให้เปลี่ยนไปสู่รูปแบบของความเชื่อแทนการเป็นสัจธรรมที่ไม่สามารถปฏิเสธได้แบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบว่าการอธิบายสัจฐานโลกแบบทรงกระบอกตามตำราจักรวาลที่ป็นนั้นได้หายไปในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกับการอธิบายภพภูมิต่างๆ นั้นกลายเป็นความเชื่อทั่วไปซึ่งไม่อาจพิสูจน์ความถูกต้องในทางวิทยาศาสตร์ได้ ขณะเดียวกันความรู้

ทางพุทธศาสนาที่ได้มาจากการหยั่งรู้(Intuition)เช่น พระไตรปิฎกซึ่งได้มาจากการหยั่งรู้ของพระพุทธานั้นสามารถพบแนวทางในการยอมรับจากคนในสังคมสมัยใหม่ผ่านการพิสูจน์ความถูกต้องผ่านการสังเกตเชิงประจักษ์และการทดลองแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งทำให้ความรู้เรื่องเพศทางพุทธศาสนากลายเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการแสวงหาความสุขในโลกนี้นอกจากความสุขในโลกหน้าที่เหนือธรรมชาติซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการแสวงหาความสุขอื่นๆ เช่น การแสวงหาความสุขทางร่างกาย เช่น การมีเพศสัมพันธ์หรือการมีความรัก หรือการแสวงหาความสุขจากการแสวงหาทรัพย์สิน เป็นต้น

ขณะที่สถาบันพุทธศาสนาได้รับการยอมรับมากขึ้นในฐานะของแนวทางหนึ่งในการแสวงหาความสุขของมนุษย์รูปแบบหนึ่งในโลกนี้ร่วมกับความสุขในโลกหน้า สถาบันพราหมณ์มีบทบาทลดน้อยลงในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการลดความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ซึ่งทำให้ความรู้เรื่องเพศถูกควบคุมจากสถาบันทั้งสองนี้น้อยลงไปด้วย ความรู้จากสถาบันพราหมณ์เช่น การพยากรณ์จากโหราศาสตร์เช่นในตำราพรหมชาตินั้นได้เปลี่ยนแปลงกลายเป็นความเชื่อและแนวทางในการแสวงหาความสุขอีกแบบหนึ่งซึ่งถือว่ามนุษย์สามารถเลือกแสวงหาตามความต้องการของตนเองได้

ขณะเดียวกับที่สถาบันกษัตริย์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยก็อ้างความรู้จากสถาบันพราหมณ์และสถาบันพุทธศานาน้อยลง (ยกตัวอย่างเช่น การอ้างความเป็นสมมติเทพ และผู้ทำบุญกุศลแต่ชาติปางก่อนมามาก) แต่สถาบันกษัตริย์ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเชื่อมโยงกับสถาบันครอบครัว สถาบันชาติ และสถาบันเศรษฐกิจมากขึ้นผ่านการสร้างคุณลักษณะของพ่อหรือแม่ของชาติ และมนุษย์ผู้ใช้แรงงานของตนเองอย่างหนักเพื่อชาติและพลเมืองของประเทศ เป็นต้น

ดังนั้นสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นชายและความเป็นหญิงในสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันจึงสามารถเรียงลำดับตามความสัมพันธ์ของอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศคือ 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันเศรษฐกิจ 3) สถาบันกฎหมาย 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันการศึกษา 6) สถาบันการแพทย์ 7) สถาบันสื่อมวลชน 8) สถาบันพุทธศาสนา 9) สถาบันทหาร 10) สถาบันกษัตริย์ 11) สถาบันการเมือง และ 12) สถาบันศาสนาพราหมณ์

1. สถาบันชาติ

สถาบันชาติเป็นสถาบันแบบใหม่จากตะวันตกที่ปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาและถือว่าเป็นสถาบันที่มีอำนาจอย่างมากในการกำหนดและควบคุมความรู้เรื่องเพศของชายและหญิงในสังคมไทยตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันผ่านการกำหนดสถานะของการเป็นพลเรือนของชาติให้แก่ทั้งหญิงและชายให้มีความเท่าเทียมกันในฐานะของบุคคลที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของชาติไทยหรือที่ถูกเรียกได้ว่าเป็นคนไทยทั้งหมด โดยสถาบันชาติได้กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงมากในการกำหนดความรู้เรื่องเพศหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย

สถาบันชาติกลายเป็นสถาบันที่สามารถปรากฏอย่างอิสระในการสร้างความรู้เรื่องเพศโดยแยกขาดออกจากสถาบันกษัตริย์และสถาบันทหาร ขณะที่ในทางตรงกันข้ามสถาบันกษัตริย์และสถาบันทหารในเวลานี้ต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับสถาบันชาติในการสร้างความชอบธรรมในการกำหนดความรู้เรื่องเพศต่างๆ มากกว่าซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าสถาบันชาติมีบทบาทที่เข้มแข็งมากขึ้นในการกำหนดความรู้เรื่องเพศ โดยจะเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยในช่วงแรกได้เกิดสงครามโลกครั้งที่สองและพบกับการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งต้องเรียกร้องให้คนในสังคมรวมกันทั้งหญิงและชายมีความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความสามัคคีและความมีวินัยเพื่อให้สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สถาบันชาติ เพื่อให้ประเทศมีเอกราชและประชาชนไทยมีอิสระและมีเสรีภาพในชีวิตด้วย

ดวงจันทร์ขวัญฟ้า ขึ้นชีวาขวัญที่ จันทร์ประจําราตรี แต่ขวัญที่ประจําใจ
ที่เทิดทูนคือชาติ เอกราชอธิปไตย ถนอมแนบสนิทน คือขวัญใจพี่เอย

(จากเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า, พ.ศ.2487)

ขณะที่สังคมไทยเริ่มปราศจากการคุกคามจากภายนอกหลังการยุติภาวะสงครามทั้งสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเย็น (Cold War) ความสามัคคีแบบใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นโดยสถาบันชาติได้ถูกแสดงให้เห็นปรากฏขึ้นในพื้นที่ของการแข่งกีฬาระหว่างประเทศ โดยจะเริ่มพบการเรียกร้องให้คนไทยแสดงความสามัคคีผ่านการให้กำลังใจและร่วมเชียร์นักกีฬาที่เข้าสู่อันดับชั้นระดับนานาชาติในฐานะที่เป็นตัวแทนของคนชาติเดียวกันด้วย ยกตัวอย่างเช่นเพลงแชมเปียนเอเชียนเกมส์ เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

ไม่มีวันแห่งความสำเร็จ จะได้มาด้วยความง่ายดาย
 ไม่มีวันที่จะได้ชัยชนะ หากว่าคนขาดความสามัคคี
 เราคือหนุ่มสาวแห่งความหวัง เปี่ยมน้ำใจและมิตรไมตรี
 จากถิ่นภาคพื้นปฐพี ร่วมชิงชัยเอเชียนเกมส์

(จากเพลงแชมเปียนเอเชียนเกมส์, พ.ศ.2541)

2. สถาบันเศรษฐกิจ

สถาบันเศรษฐกิจได้กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจอย่างมากหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน โดยสถาบันเศรษฐกิจได้ขยายอิทธิพลที่ต่อเนื่อง ในการกำหนดความรู้เรื่องเพศ โดยได้สร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันของชายหญิงในฐานะ ผู้ที่มีความสามารถในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิง(พบผู้หญิงที่สามารถเริ่มต้นความสัมพันธ์ กับชายก่อนและพบผู้ชายที่เป็นฝ่ายรับในความสัมพันธ์) รวมถึงให้อิสระของทั้งชายหญิงนั้น ในการเลือกพัฒนาหรือยุติความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นได้อย่างอิสระในฐานะเดียวกันกับผู้บริโภค ในทางเศรษฐกิจซึ่งความอิสระทั้งการผลิตและบริโภคของแต่ละบุคคลนี้สอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยม ที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังทำการสร้างความงามแบบชายหญิง ที่ร้ายวหรือผู้มีสถานะทางเศรษฐกิจดีให้กลายเป็นคุณลักษณะของความงามที่สำคัญในปัจจุบันนี้ เป็นอย่างมากสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและแนวคิดบริโภคนิยมที่ขยายตัว อย่างรวดเร็วในสังคมไทยตั้งแต่ช่วงเวลาดังสงครามโลกครั้งที่สองและได้รับการสนับสนุนผ่าน นโยบายของรัฐผ่านการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรก (พ.ศ.2504-2509) ซึ่งต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

สถาบันเศรษฐกิจได้มีบทบาทในการสร้างความงามจากฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ คนในสังคมโดยเฉพาะผู้ชาย โดยความรู้เรื่องเพศจากสถาบันเศรษฐกิจได้สร้างให้ผู้ชายที่มีสถานะ ทางเศรษฐกิจที่ดีมีโอกาสนในการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงหรือเลือกผู้หญิงที่ตนเองต้องการ ได้มากกว่าผู้ชายที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าเช่นเดียวกับผู้บริโภคที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสในเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพดีกว่าเสมอ ยกตัวอย่างเช่น เพลงกึ่งทองใบหยก เมื่อพ.ศ.2507 ที่ผู้ชายที่มีเงินมากมีโอกาสที่จะแต่งงานกับหญิง ที่ตนต้องการได้มากกว่าผู้ชายที่มีเงินน้อยกว่า เป็นต้น

สุขจริงนะกึ่งทอง สมแล้วคู่ครองน้องเป็นเศรษฐี
 พี่ไม่อิจฉาเพราะว่าพี่บุญพี่ไม่มีเทียมน้องคนดีที่เคยจับจอง
 กึ่งทองใบน้อยถึงลอยล่องลมสุดเหนียวโน้ม เพราะลมแรงผลึกลา

(จากเพลงกึ่งทองใบหยก, พ.ศ.2507)

นอกจากนี้สถาบันเศรษฐกิจยังได้สร้างความงามจากความขยันทำงานเพื่อให้เกิดความพยายามในการสะสมทรัพย์สินเพื่อให้บุคคลในสังคมกลายเป็นผู้ที่มั่งคั่งร่ำรวยหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะนำไปสู่โอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคนรักหรือผัวเมียได้ โดยจะพบความงามจากความขยันทำงานนี้ปรากฏอยู่ในเพลงหลายประเภททั้งเพลงไทยสากล ไม่ว่าจะเป็นเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง และเพลงไทยสมัยนิยม(เพลงไทยสมัยนิยม/เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม) ซึ่งมีกลุ่มผู้ฟังเป็นชนชั้นล่างและชนชั้นกลางที่ไม่ได้มีสถานะทางเศรษฐกิจสูงแบบชนชั้นสูง ยกตัวอย่างเช่น เพลงแล้วรู้เอง เมื่อพ.ศ.2519 ที่มีเนื้อหาสนับสนุนให้ผู้ชายใช้ความขยันของตนเองในการสะสมทุนเพื่อใช้ในการแต่งงานและเลี้ยงดูผู้หญิงซึ่งจะเป็นภรรยาในอนาคต เป็นต้น

ทองวับวาวพราวอยู่ตามพื้นดิน	ทำมาหากินเก็บสินทรัพย์ไว้
ใจหนอใจ ใจเท่าเพียงนี้เอง	ยังมาทำเก่งเกินดวง
รวยสักที จะได้มีคู่ครอง	เอาทุนสำรองให้น้องใช้กิน
ดินฟ้าดินคงให้ความยั่งยืน	จะคอยวันอื่นต่อไป

(จากเพลงแล้วรู้เอง, พ.ศ.2519)

นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับแนวคิดบริโภคนิยมที่รับมาจากตะวันตกได้ผลักดันให้สถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลถูกให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน โดยสถาบันเศรษฐกิจและแนวคิดบริโภคนิยมมีอำนาจอย่างมากต่อการสนับสนุนความสัมพันธ์ชายหญิงแบบใหม่ ในช่วงเวลานี้ที่ขัดแย้งกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียวหรือรักเดียวใจเดียวให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น ผ่านความจำเป็นทางเศรษฐกิจ(การมีคู่รัก คู่นอน หรือคู่สามีภรรยาเพื่อแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินและบรรเทาความยากจนของตนเองและครอบครัว)หรือการสนับสนุนความมีอิสระในการบริโภค(ความมีอิสระของผู้มีสถานะทางเศรษฐกิจดีในการมีคู่รัก คู่นอน หรือคู่สามีภรรยาหลายคน) โดยจะเริ่มพบว่าผู้หญิงยินดีจะมีสถานะเป็นเมียผู้น้อยเพื่อแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินหรือสถานะทางเศรษฐกิจที่สูงยิ่งขึ้นกว่าเดิม ขณะที่ผู้ชายที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีก็มีโอกาสที่จะเลือกมีเมียผู้น้อย

ได้เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงอะไรก็ได้ เมื่อพ.ศ.2541 ที่ผู้หญิงยินยอมจะเป็นเมียน้อยของผู้ชายหากได้ทรัพย์สินจำนวนหนึ่งเป็นการแลกเปลี่ยน

3. สถาบันกฎหมาย

สถาบันกฎหมายมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเดียวเมียเดียวที่มีความเท่าเทียมกันสอดคล้องกับสังคมตะวันตกผ่านการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย โดยการจดทะเบียนสมรสนั้นเป็นวิธีการควบคุมเรื่องเพศผ่านสถาบันกฎหมายที่ปรากฏชัดเจนที่สุดในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน โดยการจดทะเบียนสมรสนั้นแสดงถึงสิทธิของการครอบครองหรือการทำสัญญาร่วมกันระหว่างหญิงและชายในการตกลงมีความสัมพันธ์หญิงชายแบบผัวเดียวเมียเดียวซึ่งแสดงถึงค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวซึ่งเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่5 และได้รับการยอมรับต่อเนื่องจนกลายมาเป็นค่านิยมหลักของความสัมพันธ์ชายหญิงมาจนถึงปัจจุบัน โดยการควบคุมการมีผัวเดียวเมียเดียวผ่านการจดทะเบียนสมรสนั้นเริ่มต้นขึ้นในสมัยรัชกาลที่8 ที่ได้เริ่มมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5 ว่าด้วยครอบครัว พ.ศ.2477 ซึ่งระบุให้มีการจดทะเบียนสมรสที่แสดงบทบาทของสิทธิของหญิงและชายในฐานะที่เป็นคู่สมรสกัน โดยเฉพาะสิทธิในการถือครองทรัพย์สินร่วมกันซึ่งผู้อื่นไม่สามารถละเมิดได้ผ่านการสร้างสัมพันธ์ชายหญิงด้วยการจดทะเบียนสมรสที่เข้าซ้อนกันเนื่องจากกฎหมายบังคับให้ชายหญิงสามารถจดทะเบียนได้เฉพาะแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ดังนั้นค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวได้กลายมาสู่ข้อบังคับทางกฎหมายผ่านการควบคุมของสถาบันกฎหมายด้วยวิธีการจดทะเบียนสมรสเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง

ในโลกแห่งความเป็นจริง

แม้สิทธิแห่งกายสูญไป

คุณพบกับฉันในฝันพิเศษ

ลืมชีวิตเมื่อตื่นให้หาย

ฉันอาจเป็นหญิงของใครก็ได้

สิทธิทางใจไม่สูญ

ฝันนั้นจะพาเกินเขตกฎหมาย

มารักไม่หน่ายในฝัน

(จากเพลงในโลกแห่งความเป็นจริง, พ.ศ.2503)

นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันกฎหมายได้ทำการควบคุมความสัมพันธ์หญิงชายผ่านการหมั้นที่เป็นหนึ่งในการให้ความคุ้มครองในทางกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน โดยแม้ว่า

ในสังคมไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นจะปรากฏประเพณีเกี่ยวกับการหมั้นระหว่างชายหญิงอยู่แล้ว แต่การหมั้นในช่วงเวลานี้เริ่มถูกควบคุมผ่านการตรากฎหมายที่จะทำการคุ้มครองไม่ให้คู่หมั้นทำการละเมิดข้อตกลงที่จะเป็นคู่สามีภรรยากันในอนาคต ซึ่งความสัมพันธ์แบบคู่หมั้นนี้อาจถูกยกเลิกในทางกฎหมายเช่นเดียวกัน โดยการยกเลิกนี้อาจเกิดได้โดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายหรือหากคนใดคนหนึ่งมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมก็สามารถยกเลิกการหมั้นได้เช่นเดียวกัน โดยจะสามารถพบตัวอย่างของการหมั้นในรูปแบบของการตีตราจองหญิงที่ชายต้องการได้จากเพลงจองไว้ก่อน เมื่อ พ.ศ.2509 เป็นต้น

จับตัวตีตราจอง รักน้องของจองได้ไหม ขอจับจองหัวใจ ป้องกันไว้เพื่อใครคิดแย่ง
 สวยแจ่มแฉล้มแก้แค้นแดง เพราะกลัวคู่แข่งจะแย่งเอาไปกิน
 จับตัวกลัวมือดี คว่าหนีพาแทรกแผ่นดิน ขอหมั้นยุพิน ไม่เล่นลิ้นให้เธอร้องไห้
 หมายหมั้นไว้ก่อนใครๆ ถ้ารวยเมื่อไหร่คอยแต่งงานทันที
 (จากเพลงจองไว้ก่อน, พ.ศ.2509)

สถาบันกฎหมายได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานแบบใหม่ผ่านการกำหนดอายุของผู้หญิงที่ถือว่ามีความพร้อมในการมีเพศสัมพันธ์กับชายในทางกฎหมาย โดยระบุให้การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่อายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ทำให้ผู้ชายผิดกฎหมายพรากผู้เยาว์ซึ่งเป็นคติความทางเพศที่ไม่สามารถยอมความได้แม้หญิงนั้นจะยินยอมก็ตาม โดยจะพบข้อบังคับเช่นนี้ได้จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 227(สุมาลี สวยสะอาด, 2555, น.320) การสร้างมาตรฐานของอายุหญิงที่พร้อมมีเพศสัมพันธ์กับชายนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่สนับสนุนเจตจำนงเสรี(freewill)และการใช้เหตุผลของหญิงในตัดสินใจความสัมพันธ์ทางเพศของตนได้อย่างอิสระจากการควบคุมของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แต่การกำหนดมาตรฐานผ่านการกำหนดอายุนั้นแสดงให้เห็นถึงการจำแนกระหว่างกลุ่มบุคคลผู้ที่มีเหตุผลและกลุ่มบุคคลผู้ที่ยังไม่พร้อมเต็มที่สำหรับการใช้เหตุผลซึ่งได้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนนั่นเอง โดยจะพบตัวอย่างของการควบคุมไม่ให้มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอายุต่ำกว่า 15 ปีจากหลักของกฎหมายจากเพลงเด็กมันยอม เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงทำบัตรประชาชนหรือยัง เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

ไม่เจอปีเดียวจริงๆ นะนี่ พบอีกที่เป็นสาวแล้วแก้แค้นปลั่ง
 เมื่อก่อนเห็นผมเผ้ารุงรัง ไม่น่ารักน่าชังเลยไม่สนใจ
 แต่ปีนี้น้องโตขึ้นมาก พี่อยากจะทัก พี่ก็สงสัย

ถามอีกที ปีนี้อายุเท่าไร
 พันซิดอันตรายหรือยัง

ถามนิตตอบนิตได้ไหม

(จากเพลงทำบัตรประชาชนหรือยัง, พ.ศ.2541)

4. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันถือนั้นถือว่าเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศเช่นเดียวกัน เนื่องจากเรื่องเพศได้รับอิทธิพลจากความคิดเรื่องสาธารณะ/ส่วนตัวที่นำมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ทำให้เรื่องเพศเริ่มถูกจำกัดให้เป็นเรื่องส่วนตัวและถือว่าสามารถกระทำได้อย่างอิสระหากไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงกลายเป็นสถาบันที่ถือว่ามึบทบาทในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศซึ่งส่วนใหญ่ถูกควบคุมให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวทั้งความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคนรักหรือผัวเมียซึ่งอยู่ในพื้นที่บ้านรวมทั้งความสัมพันธ์แบบครอบครัวด้วย โดยสถาบันครอบครัวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้รับอิทธิพลของการควบคุมทางกฎหมายผ่านพระราชบัญญัติขนานนามสกุลตั้งแต่พ.ศ.2456 เป็นต้นมาที่ทำให้การผูกพันกันด้วยสายเลือดของฝ่ายบิดาตามความรู้ชีววิทยาจากตะวันตกสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวแบบใหม่มากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นความสัมพันธ์ของครอบครัวแบบปกติในสังคมไทยเวลาปัจจุบันและทำให้สถาบันครอบครัวในช่วงเวลานี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนค่านิยมเรื่องผัวเดียวเมียเดียว ความคิดเรื่องรักเดียวใจเดียว และความคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ของผู้หญิงก่อนการแต่งงาน ให้เป็นบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ชายหญิงของคนในสังคมเพื่อนำไปสู่การสร้างให้ครอบครัวกลายเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็งและเหมาะสมกับการเลี้ยงดูลูกในปัจจุบัน โดยจะสามารถพบการปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ อยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น เพลงฉันไปค้างคืนที่ไหนไม่ได้ เมื่อพ.ศ.2518 เป็นต้น

ฉันไปค้างคืนที่ไหนไม่ได้
 มีใช้ฉันจะมีคู่อิง
 ถึงจะรักกันแสนนานเท่าไร
 ขอคุณคิดตรองดูให้ดี ควรห้ามใจนี้

ฉันไปไม่ได้ ฉันไปไม่ได้จริงๆ
 เพราะถูกผู้หญิงยอมมีแต่ความบัดสี
 ฉันทำไม่ได้ ฉันทำไม่ได้แบบนี้
 รอถึงวันที่ร่วมใจ

(จากเพลงฉันไปค้างคืนที่ไหนไม่ได้, พ.ศ.2518)

สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงทำการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงเพื่อที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นพ่อแม่และการมีบุตรเพื่อจะนำไปสู่ครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ที่มีทั้งพ่อแม่และลูก สถาบันครอบครัวจึงได้ทำการกระตุ้นสถานะของคนโสดให้แสวงหาการมีคนรักและนำไปสู่การเป็นพ่อแม่และมีลูกเพื่อสร้างครอบครัวต่อไป สถาบันครอบครัวจะทำการสร้างความรู้เกี่ยวกับการจำเป็นต้องสร้างครอบครัวด้วยการผลักดันให้มนุษย์พยายามสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยตัวของมนุษย์เองแทนการอธิบายความสัมพันธ์แบบชายหญิงที่ถูกกำหนดโดยเทพเทวดา บุญกรรมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติอื่นๆ จากกรอบความรู้จากศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีลักษณะที่เป็นเชิงรับมากกว่า การกระตุ้นให้คนโสดจำเป็นต้องมีครอบครัวของสถาบันครอบครัวสามารถพบตัวอย่างได้จากเพลงเป็นโสดทำไม เมื่อพ.ศ.2505 และเพลงขาดคนหุงข้าว เมื่อพ.ศ.2524 เป็นต้น

บ้านพี่ขาดคนหุงข้าว อยากรู้ได้เจ้าเป็นคนช่วยหุง

พ่อแม่ท่านแก่ท่านเฒ่า ขาดคนหุงข้าวที่บ้านเลยยุ่ง

พี่เองกึ่งงานนึ่ง ทุกวันพี่ยุ่งขาดคนปลอบใจ

(จากเพลงขาดคนหุงข้าว, พ.ศ.2524)

นอกจากนี้สถาบันครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัวผ่านการสร้างความงามทางจิตใจเกี่ยวกับความกตัญญูที่ลูกควรกระทำต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณอื่นๆ ซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญของสังคมไทย ขณะที่บุคคลซึ่งเป็นพ่อแม่ก็ต้องแสดงบทบาทของพ่อแม่ที่ดีในการดูแลลูกและรักษาครอบครัวให้คงอยู่ต่อไปได้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะพบว่าสถาบันครอบครัวได้สร้างคุณลักษณะของพ่อแม่และลูกที่ดีผ่านบทเพลงไทยประเภทต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น เพลงกล่อม เมื่อพ.ศ.2492, เพลงชายไร้โบสถ์ เมื่อพ.ศ.2497, เพลงพ่อลูกอ่อน เมื่อพ.ศ.2507 และเพลงชายความช่วยเหลือแม่ เมื่อพ.ศ.2538 เป็นต้น

มันถึงคราวช่วยแม่ข้าล้มป่วย ด้วยโรคมะเร็ง

กราบขอหมอนท่านเซ็ง จึงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวิ

อกสะท้าน สงสารเอ็งเหลือที่

ขายควายเพื่อนที่แสนดี ข้านี้คงอดทำนา

(จากเพลงชายความช่วยเหลือแม่, พ.ศ.2538)

ขณะที่สถาบันครอบครัวในช่วงเวลาปัจจุบันก็ได้สร้างให้ความเป็นที่เป็นน่องให้ปรากฏขึ้นอีกครั้งหลังจากที่เคยปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปโดยสิ้นเชิงในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย การปรากฏขึ้นอีกครั้งของความสัมพันธ์แบบพี่น้องได้แสดงให้เห็นถึงการมีกลับมาที่มีอำนาจของสถาบันครอบครัว ในฐานะของสถาบันสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศอีกครั้งเช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งสถาบันครอบครัวได้รับอำนาจจากทางกฎหมายให้ทำการอบรมสั่งสอนคนในครอบครัว ก่อนการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย แต่สถาบันครอบครัวลดความสำคัญลงในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการปกครองเนื่องจากการให้ความสำคัญกับการควบคุมด้วยกฎหมายสมัยใหม่ แบบตะวันตกที่เริ่มปฏิเสธอำนาจของครอบครัวในการควบคุมสมาชิกภายในครอบครัว ด้วยการนำแนวคิดมนุษยนิยมและสังคมนิยมมาใช้ในการอธิบายความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ในบริบทของครอบครัว แต่ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา สถาบันครอบครัวได้กลับมา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมหรือสร้างความรู้เรื่องเพศ ที่เป็นความสัมพันธ์ในพื้นที่ส่วนตัว เช่น การมีเพศสัมพันธ์ หรือการแสดงออกในความสัมพันธ์ ชายหญิงรูปแบบต่างๆ นอกเหนือไปจากความรู้เรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะที่ถูกกำหนดด้วยกฎหมายต่างๆ ที่ใช้ควบคุมเรื่องเพศในที่สาธารณะแล้ว การสร้างความเป็นพี่น้องในครอบครัว ได้กลายเป็นหนึ่งในค่านิยมสำคัญในสถาบันครอบครัวไทยที่กลับมาให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสกว่า นอกเหนือจากการให้ความรู้เกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคนแบบแนวคิดเสรีนิยมตะวันตก แต่เพียงอย่างเดียว โดยใช้สถานะที่ให้ทำหน้าที่ในการปกครองและเลี้ยงดูน้อง นอกเหนือจากหน้าที่ที่พ่อแม่จะทำการปกครองและเลี้ยงดูลูกแต่เพียงด้านเดียว โดยความสัมพันธ์ระหว่างพี่และน้อง จะปรากฏในรูปแบบที่พี่ต้องคอยดูแลน้องและน้องต้องเชื่อฟังพี่เพื่อให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นไปอย่างราบรื่นและไม่มีความขัดแย้งกันเองภายในความสัมพันธ์ของลูก แต่ความสัมพันธ์ของความเป็นพี่น้องในครอบครัวนี้ปรากฏในรูปแบบของค่านิยมหลักของสังคมไทย โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงพี่ชายที่แสนดี เมื่อพ.ศ.2529 เป็นต้น

ครั้นโดนเขารังแก ร้องงอแงร้องไห้

พี่คนนี้ยังคอยคุ้มครอง คุ่มภัย

น้องเอ๋ยอย่ากลัวใครเขา

(จากเพลงพี่ชายที่แสนดี, พ.ศ.2529)

สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดชุดความรู้แบบเดิมที่ปรากฏตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดและควบคุม

ความสัมพันธ์ชายหญิงในรูปแบบของค่านิยมที่มักขัดแย้งกับการให้อิสระในความสัมพันธ์ชายหญิงตามแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกที่ได้รับการสนับสนุนจากความรู้เรื่องเพศที่ส่วนมากถูกสร้างจากสถาบันอื่น เช่น สถาบันเศรษฐกิจ(อิสระในการแสวงหาทรัพย์และการบริโภคซึ่งรวมถึง การสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงตามความปรารถนาของตนเองในฐานะของมนุษย์ที่มีความต้องการต่างๆตามธรรมชาติ) สถาบันการแพทย์(อิสระในการแสวงหาสุขทางเพศในฐานะมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ)และสถาบันการเมือง(อิสระในการใช้ชีวิตในฐานะมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน) โดยจะพบว่าพ่อแม่ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้มีอำนาจในสถาบันครอบครัวนั้นมีอำนาจต่อลูกในการสร้างค่านิยมในการเลือกคู่ครองผ่านการสร้างความความคิดเรื่องความกตัญญูและเชื่อฟังพ่อแม่ของลูกนอกเหนือไปจากบทบาทของพ่อแม่ฝ่ายหญิงที่ถือว่าครอบครองลูกสาวในทางวัฒนธรรมซึ่งฝ่ายชายจำเป็นต้องมีการสว่ขอต่อพ่อแม่หญิงก่อนการแต่งงานเท่านั้น(ลูกสาวสามารถหนีตามผู้ชายที่ตนต้องการหรือหนีออกจากครอบครัวได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย) โดยลูกทั้งหญิงและชายนั้นจำเป็นต้องเชื่อฟังพ่อแม่เนื่องจากได้รับการปลูกฝังความงามทางจิตใจเกี่ยวกับการกตัญญู ดังนั้นเมื่อความต้องการของชายหญิงที่เป็นลูกนั้นขัดกับความต้องการของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองให้ จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างความอิสระของชายหญิงที่เป็นลูกตามแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกและความกตัญญูที่มีที่มาจากศาสนาซึ่งกำหนดให้ลูกควรปฏิบัติตามความต้องการของพ่อแม่ซึ่งถูกผลิตขึ้นจากสถาบันครอบครัวเป็นหลัก โดยจะเรียกความต้องการของพ่อแม่เช่นนี้ได้ว่า ‘คุณลักษณะแบบคลุมถุงชน’ ซึ่งเป็นอิทธิพลของสถาบันครอบครัวที่มีอำนาจอย่างสูงในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในปัจจุบันและกลายเป็นความขัดแย้งสำคัญกับความงามทางจิตใจจากความมีอิสระแบบแนวคิดเสรีนิยมของชายหญิงที่เป็นลูกซึ่งถูกผลักดันจากสถาบันการเมืองและสถาบันเศรษฐกิจนั่นเอง โดยความขัดแย้งจากการคลุมถุงชนนี้ส่วนใหญ่แล้วสามารถพบได้จากครอบครัวของฝ่ายหญิงเพียงฝ่ายเดียวซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่านิยมเรื่องจากครอบครองลูกสาวของพ่อแม่ในทางวัฒนธรรมและความกตัญญูนี้ถูกปลูกฝังแก่ผู้หญิงที่เป็นลูกสาวมากกว่าในผู้ชายที่เป็นลูกชาย ยกตัวอย่างการควบคุมของพ่อแม่ต่อลูกในลักษณะของการคลุมถุงชนนี้ได้จากเพลงฟ้าลิมเมื่อพ.ศ.2534 และเพลงแม่ไม่เข้าใจ เมื่อพ.ศ.2553 เป็นต้น

อีกไม่นานลูกนั้น จะต้องมิใคร

และวันนั้น พ่อแม่ อาจต้องคิดหนัก

มาห่วงใยใส่ใจ และให้ความรัก

แต่เรื่องนี้ ลูกรัก ตัดสินใจเอง

(จากเพลงแม่ไม่เข้าใจ, พ.ศ.2553)

5. สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันสมัยใหม่ที่นำมาจากตะวันตกมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่สร้างความงามผ่านเทคนิคของการสร้างวินัย (discipline) ซึ่งคล้ายกับสถาบันทหารที่ใช้การสร้างวินัยในการควบคุมคนในสังคมรูปแบบเดียวกัน แต่สถาบันทหารจะใช้อำนาจผ่านการสร้างวินัยจำกัดเฉพาะกลุ่มคนบางกลุ่มที่เข้ารับราชการทหารเท่านั้น แต่สถาบันการศึกษายังบังคับทุกคนในสังคมผ่านการกำหนดให้ต้องเข้าสู่อะไรก็ตาม โดยสถาบันการศึกษาทำให้การสร้างวินัยกลายเป็นสิ่งที่ปกติทั่วไปเนื่องจากทุกคนต้องเข้าสู่ระบบโรงเรียนเนื่องจากการกำหนดให้เด็กไทยเข้าสู่อะไรก็ตาม การศึกษาภาคบังคับทุกคน นอกจากนี้ยังมีการสร้างวินัยในการจัดจำแนกความแตกต่างระหว่างเพศผ่านเครื่องแต่งกาย ทรงผม และกิจกรรมารยาทที่มีความแตกต่างกันระหว่างชายหญิง รวมทั้งทำการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงผ่านการใช้นิยามด้วย โดยจะสามารถพบตัวอย่างของการสร้างวินัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงในสถานศึกษาได้จากเพลงเข้าคิว เมื่อพ.ศ. 2538 ที่โรงเรียนมีบทบาทในการสร้างวินัยในการต่อแถวเข้าคิวตามลำดับก่อนหลังให้แก่ักเรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเคารพลำดับก่อนหลังของการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิง (ไม่ควรไปมีความสัมพันธ์ชายหญิงกับผู้ที่มีคนรักอยู่ก่อนแล้ว) ด้วยเช่นเดียวกัน

ก่อนเข้าห้องเรียนก็ต้องเข้าคิว หากแย่งกันเดี๋ยวครูเขาไม่ตี
ถ้าใครเห็นก็ชมว่าเด็กดี
อย่าใจร้อน เขามาก่อน...ก่อนใครก็ควรเป็นของเขา
อย่าแซงเขาเดี๋ยวโดนโหน... โหนไปจะอายใครรู้ไหม

(จากเพลงเข้าคิว, พ.ศ.2538)

ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงใช้อำนาจผ่านการสร้างความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับเรื่องความเหมาะสมทางอายุและโอกาสในการแสวงหาความรู้ว่าชายหญิงที่ยังเป็นนักเรียนนั้นไม่มีความพร้อมหรือไม่ควรสนใจในการมีความสัมพันธ์ชายหญิง รวมทั้งควรอยู่ห่างจากความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผิวเมียหรือการมีเพศสัมพันธ์เมื่ออยู่ในระบบการศึกษาเท่าที่จะสามารถทำได้ แต่ในช่วงเวลาไม่นานมานี้จะเริ่มปรากฏว่าสถาบันการศึกษาได้เปิดโอกาสให้ชายหญิงที่เป็นนักเรียนมีความสัมพันธ์แบบคนรักในสถานการศึกษาที่จะส่งเสริมให้เรียนได้ดีขึ้นหรือไม่ก็ไม่เป็นอุปสรรคให้ผลการศึกษาแย่งซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่สนับสนุนอิสระของบุคคลในการใช้ชีวิตและมีความสัมพันธ์ชายหญิงในสถานศึกษามากขึ้น โดยจะพบได้จากเพลงไทยสมัยนิยม

(เพลงไทยสมัยนิยม/เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม)จำนวนหนึ่งยกตัวอย่างเช่นเพลงขอภาพไว้คั่นตำรา เมื่อพ.ศ.2529 ที่เริ่มพบการสร้างความรู้เรื่องเพศเกี่ยวแบบใหม่กับช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมในการมีความสัมพันธ์ชายหญิงในช่วงเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษาซึ่งได้ปรากฏเป็นค่านิยมที่คอยควบคุมไม่ให้ชายหญิงในสถานศึกษามีความสัมพันธ์แบบชายหญิง(คนรัก ผัวเมีย หรือมีเพศสัมพันธ์กัน)จนกว่าจะสำเร็จการศึกษา ขณะที่เพลงแยเลย เมื่อ พ.ศ.2536 และเพลงสอบเสร็จก่อนได้ไหม เมื่อพ.ศ.2546 ได้แสดงให้เห็นถึงเปิดโอกาสให้ชายหญิงในฐานะนักเรียนมีความสัมพันธ์แบบคนรักได้ทราบเท่าที่ยังไม่เป็นอุปสรรคในการเรียนภายในสถานศึกษา

สอบเสร็จก่อนได้ไหม	แล้วค่อยมาบอกกัน
สอบเสร็จก่อนได้ไหม	ขอร้องเธอสักวัน
ถ้าจะไม่รักกัน ถ้าจะทิ้งกัน	ไว้รอวันนึงค่อยมาบอก
ไม่โกรธเลยที่เธอจะไป	เพียงแคในหัวใจมันยังไม่ชิน ก็เท่านั้น
กลัวว่าความเดียวดาย	ทำให้ลืมเรื่องเรียนที่ควรทุ่มเท ที่สำคัญ
	(จากเพลงสอบเสร็จก่อนได้ไหม, พ.ศ.2546)

6. สถาบันการแพทย์

สถาบันการแพทย์มีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิง ความเป็นชาย และความสัมพันธ์หญิงชายในสังคมไทยสมัยปัจจุบันผ่านความรู้ทางชีววิทยาซึ่งได้มาจากการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ซึ่งเข้าสู่สังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่5 เป็นต้นมาซึ่งสามารถพบได้จากบทความเรื่องกามปริหารของเทียนวรรณที่ได้นำความรู้จากตำราชีววิทยามาอธิบายเกี่ยวกับการกำเนิดของมนุษย์และอธิบายความสัมพันธ์ทางเพศกับผลเสียที่จะเกิดกับร่างกาย โดยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมาสถาบันการแพทย์ยังได้ใช้ความรู้แขนงย่อยของชีววิทยา(Biology)จำนวนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการถูกใช้เป็นความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยปัจจุบันอันได้แก่ สาขากายวิภาคและสรีระวิทยา(Anatomy and Physiology) สาขาจิตวิทยา(Psychology) และการวางแผนครอบครัวซึ่งสาขาย่อยต่างๆ ของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่จากชีววิทยาทั้งหมดนี้สามารถถูกศึกษาแยกออกจากกันหรือถูกรวมเข้าด้วยกันในตำราเพศศึกษาก็ได้

ปัจจุบันนี้พบว่าสถาบันการแพทย์กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจอย่างมากในการให้ความรู้เรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยโดยทำหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมเพศเพื่อให้แต่ละบุคคลมีสุขภาพที่ดีขึ้นและห้ามไม่ให้มีกิจกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหลายคน และการไม่สวมถุงยางขณะมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น โดยความคิดเช่นนี้ปรากฏขึ้นผ่านการสนับสนุนของเครือข่ายของสถาบันอำนาจต่างๆ คือ สถาบันการแพทย์ สถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวผ่านการให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวซึ่งจะพบได้จากตำราเพศศึกษาทั้งที่ใช้ในการสอนในสถานศึกษาและหนังสือที่ให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังสามารถพบตัวอย่างได้จากเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนหนึ่งเช่น เพลงเอ็กซ์เซอร์ไซส์ เมื่อพ.ศ.2541 ดังนี้

เฮ้ น้อง น้อง น้อง มาเอ็กซ์เซอร์ไซส์ด้วยกันไหมเธอ ใช้พลังงานสุดแรง
ใจมันระรัว ปอดมันต้องการแต่ออกซิเจน เลือดลมสูบฉีด ให้ไขมันละลาย
อา..อา..อา..อาย...ลองซิไม่ต้องอาย เรื่องพรรคอย่างจิ้งจอกธรมดา
ลองดูซิมันเป็นวิธึคลายเครียดนะเธอ เปลียเปลียมันนอนสบาย
อารมณ์จะดี หากเป็นแฟนกันยิ่งชื่นยิ่งฉ่ำ ทำเป็นประจำ รักกันจนวันตาย

(จากเพลงเอ็กซ์เซอร์ไซส์, พ.ศ.2541)

นอกจากนี้สถาบันการแพทย์ยังเป็นหนึ่งในสถาบันอำนาจแบบใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้นจำเป็นต้องเผยแพร่อย่างถูกต้องและไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่เรียนรู้ความรู้เรื่องเพศแบบนี้ได้ โดยสถาบันการแพทย์ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องฮอโมนที่เป็นที่มาของความต้องการทางเพศและอารมณ์ภายในจิตใจซึ่งนำมาจากความรู้สาขาชีววิทยาและจิตวิทยา โดยความคิดเช่นนี้เองที่ให้คำอธิบายว่าความต้องการทางเพศกลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากเป็นการแสดงความต้องการทางร่างกายตามธรรมชาติแบบเดียวกับความหิวหรือความหนาวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ดังนั้นแทนที่จะปกปิดความรู้เรื่องเพศแก่เด็กและเยาวชนในแบบเดิมในฐานะของเรื่องส่วนตัวที่ไม่ควรเปิดเผย แสดงออกหรือพูดต่อสาธารณะ และปล่อยให้กลุ่มคนเหล่านี้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสมาชิกในครอบครัว หรือเรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยไม่ได้รับคำแนะนำที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ สถาบันการแพทย์จึงได้อาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายของสถาบันอำนาจอื่นๆ อย่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันสื่อมวลชนในการให้ความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งถือว่าเป็นความรู้แบบใหม่ที่มีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุดในสังคมไทยปัจจุบัน โดยจะสามารถพบการให้ความรู้เรื่องฮอโมนซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความต้องการทางเพศของวัยรุ่นได้จากบทเพลงไทยสมัยนิยมอย่างเพลงฮอโมน เมื่อพ.ศ.2544 เป็นต้น

ลำบากฉันรู้ว่าเธอในเวลานี้กำลังลำบาก และก็รู้ดี ในอารมณ์นี้เห็นทีจะหยุดยาก
ก็ตอนนี้เธอเตลิดเปิดเปิงไปหมดแล้ว วยร่นฮอโรมนของเธอในเวลานี้กำลังคุกรุ่น
จิตใจของหญิงและชายทั้งหลายกำลังว้าวุ่น เมื่อได้ทดลองกันสองต่อสองคงไม่แคล้ว

(จากเพลงฮอโรมน, พ.ศ.2544)

นอกจากสถาบันการแพทย์จะนำความรู้เรื่องฮอโรมนมาใช้อธิบายเหตุผลของ
ความต้องการทางเพศของมนุษย์แล้ว ความรู้เรื่องแรงจูงใจ(Motives)และอารมณ์(Emotions)
จากสาขาชีววิทยายังเป็นแนวความคิดอีกอย่างหนึ่งที่ถูกร่างและผลักดันจากสถาบันการแพทย์
ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่เป็นสาเหตุในการผลักดันความสัมพันธ์ชายหญิงให้เกิดขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น
ความเหงาที่ปรากฏในรูปแบบหนึ่งของแรงจูงใจที่บุคคลต้องการความรักและความเอาใจใส่
จากบุคคลอื่น(Affection Motive)ที่อยู่ภายในจิตใจซึ่งได้ถูกอธิบายในฐานะที่เป็นอีกหนึ่งสาเหตุ
ที่ทำให้แต่ละบุคคลต้องทำการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงหรือความสัมพันธ์แบบอื่นๆ
เพื่อตอบสนองแรงจูงใจของตนเอง โดยสามารถพบตัวอย่างของความเหงาที่เป็นแรงจูงใจ
ในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงได้จากเพลงขาดความอบอุ่น เมื่อพ.ศ.2548 เป็นต้น

ใกล้เข้ามาอีกนิด ช่วยซิดเข้ามาอีกหน่อย ฉันคงหายใจเลื่อนลอย ถ้าเธอออก..ไว้
ใกล้ๆ กว่านี้ ให้รู้...ว่ามีเธอข้างกาย รักษาอาการเหงาใจ ด้วยการรักกัน

(จากเพลงขาดความอบอุ่น, พ.ศ.2548)

ปัจจุบันนี้สถาบันการแพทย์ถือว่ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดความรู้เรื่องเพศ
ในสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชากร
ที่สถาบันการแพทย์มีอำนาจอย่างสูงในการควบคุมบุคคลในสังคมอย่างเช่น การสร้างความรู้
เรื่องการวางแผนครอบครัวที่ถูกผลักดันจากสถาบันการแพทย์ร่วมกับสถาบันครอบครัว
สถาบันการศึกษา และสถาบันสื่อมวลชนซึ่งถือว่ามามีบทบาทสำคัญในการควบคุมโรคติดต่อ
ทางเพศสัมพันธ์ต่างๆ โดยสนับสนุนให้แต่ละบุคคลมีเพศสัมพันธ์เฉพาะคู่ของตนหรือทำการป้องกัน
ด้วยการสวมถุงยางทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในกรณีที่มีคู่นอนหลายคน โดยจะสามารถพบได้จาก
เพลงลูกทุ่งสมัยนิยมเช่น เพลงหนุ่ม H.I.V. เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงพี่ใส่ถุงมือ เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

คนที่ไม่ใช่ถุงมือ เขาเรียกคนดีไม่สวมถุงยาง

นายแพทย์ยังปฏิบัติ จะผ่าจะตัดต้องใส่ถุงยาง

เดี๋ยวนี้โรคมันระบาด เพื่อความสะอาดต้องใส่ถุงยาง
คนโง่ไม่ใส่ถุงยาง

(จากเพลงพี่ใส่ถุงมือ, พ.ศ.2541)

ขณะเดียวกันนี้ สถาบันการแพทย์ได้มีอำนาจมากยิ่งขึ้นด้วยการแสดงบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความงามทางร่างกายผ่านกระบวนการทำศัลยกรรมซึ่งอาศัยความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ โดยสถาบันการแพทย์ได้ทำให้ความงามทางร่างกายกลายเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ซึ่งแตกต่างจากความรู้ทางร่างกายจากศาสนาแบบเดิมที่บุญกรรมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติได้กำหนดความงามทางกายของมนุษย์แต่ละมาแล้วอย่างไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขณะเดียวกันความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับร่างกายมนุษย์ที่ถูกผลิตขึ้นจากสถาบันการแพทย์ยังสามารถชะลอการแก่ชราของร่างกายผ่านความรู้ทางชีววิทยาได้อีกด้วย โดยการปรับปรุงแก้ไขความงามด้วยความรู้ทางการแพทย์และการแพร่หลายของความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขความงามได้ตามความต้องการของบุคคลในฐานะของผู้บริโภคในธุรกิจศัลยกรรมความงามนี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการแพทย์และสถาบันเศรษฐกิจซึ่งเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงในสังคมไทยปัจจุบันนั่นเอง ความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความงามทางร่างกายด้วยอิทธิพลของสถาบันการแพทย์นี้สามารถพบได้จากเพลงไทยสมัยนิยมในช่วงเวลาไม่นานมานี้เช่น เพลงซูปตาร์ในใจเธอ เมื่อพ.ศ.2555, เพลงแอนิเมชั่น เมื่อพ.ศ.2553 และเพลงรักกับป่าพาไปยันฮี เมื่อพ.ศ.2551 เป็นต้น

ถ้ารักกับป่าจะพาไปยันฮี หมอเอกเกรตดิยันฮีชั้นหนึ่ง
สิวฝ้าใบหน้าไม่งาม หมดศัลยกรรมช่วยดูตึง
ใครเห็นต่างทิ้งตะลึงตาแล

(จากเพลงรักกับป่าพาไปยันฮี, พ.ศ.2551)

7. สถาบันสื่อมวลชน

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา สถาบันสื่อมวลชนนั้นถือว่าเป็นสถาบันที่ปรากฏขึ้นใหม่และมีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศให้แก่คนในสังคมไทย โดยจะพบว่าสถาบันสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความงาม

จากการมีชื่อเสียงให้กลายเป็นหนึ่งในความงามรูปแบบใหม่ที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยความมีชื่อเสียงนั้นปรากฏขึ้นได้จากการที่บุคคลใดๆ ได้มีโอกาสในการปรากฏในพื้นที่ของ สื่อมวลชนไม่ว่าจะอยู่ในสถานะของนักแสดง นักร้อง หรือนักจัดรายการของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ความงามจากการมีชื่อเสียงที่ถูกสร้างขึ้นจากสถาบันสื่อมวลชนจะสร้างความชื่นชอบและความคลั่งไคล้ให้แก่บุคคลที่รับรู้ความมีชื่อเสียงของบุคคลต่างๆ ผ่านช่องทางของสื่อมวลชนเหล่านั้น โดยจะพบการสร้างงามจากการมีชื่อเสียงได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยม ประเภทต่างๆ อย่างเช่น เพลงสาวสวนแตง เมื่อพ.ศ.2504 และเพลงอยากดัง เมื่อพ.ศ.2511 เป็นต้น

บ้างก็อยู่บ้านนอก	อยากจะทำอากาศ
หมดค่ารถไฟไปหลายบาท	ออกอากาศให้ทางบ้านฟัง
หมดเงินไม่มีงานกลับบ้านลำบาก	ต้องนอกหยายก่อนหน้าผาก
เพราะความอยากดัง	

บ้างก็คิดเลียนแบบ บ้างก็แอบเลียนเสียง ให้เสนาะเพราะสำเนียงทำเสียงให้หน้าฟัง
 อยากจะให้รำลือได้มีชื่อหอมฟุ้ง ทั้งนอกกรุงในกรุง ก็หมายมุ่งกันจึ่ง
 ถึงมีชื่อลือลั่นก็ไม่ทันเขาแล้ว ครูสุรพลเสียงแจ้ว ถึงตายแล้วก็ยังดัง

(จากเพลงอยากดัง, พ.ศ.2511)

8. สถาบันพุทธศาสนา

สถาบันพุทธศาสนาได้ปรากฏขึ้นอีกครั้งในฐานะของสถาบันที่มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความรู้เรื่องเพศในรูปแบบหนึ่งของความรู้ที่แสวงหาความสุขในอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ ที่นอกเหนือไปจากความสุขจากทางร่างกายจากการมีเพศสัมพันธ์หรือความรัก หรือความสุข จากการครอบครองความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับการสะสมทรัพย์สินในทางโลก ความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างจากสถาบันพุทธศาสนาทั้งการสร้างให้ชายและหญิงเป็นวัตถุแห่งความงาม รูปแบบต่างๆ และเป็นสถาบันที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงแบบต่างๆ นั้นปรากฏผ่านบทเพลงไทย ประเภทต่างๆ ตั้งแต่เพลงไทยสากลทั้งเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสมัยนิยม โดยจะพบว่าในช่วงเวลาปัจจุบันนี้สถาบันพุทธศาสนาได้แสดงบทบาทในการสร้างและกำหนดความรู้ เรื่องเพศในสังคมไทยที่สนับสนุนการมีความสุขในชีวิตปัจจุบันผ่านความสงบในชีวิตในโลกนี้ นอกเหนือไปจากการแสวงหาความสุขในชีวิตหลังความตายแต่เพียงอย่างเดียวเช่น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการเปลี่ยนแปลงของความรู้แบบพุทธศาสนาที่เริ่มให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้ร่วมกับชีวิตในโลกหน้าด้วยนี้เป็นอิทธิพลของการปรับตัวของความรู้พุทธศาสนาให้เหมาะสมกับกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ที่สนับสนุนแนวคิดมนุษยนิยมที่เน้นการแสวงหาความสุขของมนุษย์อย่างหลากหลาย โดยจะพบการแสวงหาความสุขในรูปแบบของการแสวงหาความสงบในชีวิตแบบพุทธศาสนาผ่านบทเพลงประเภทต่างๆ อย่างชัดเจนอีกครั้งในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา

บทบาทของสถาบันพุทธศาสนาในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันผ่านบทเพลงไทยประเภทต่างๆ ทั้งเพลงไทยสากลทั้งเพลงลูกทุ่งและลูกกรุงรวมทั้งเพลงไทยสมัยนิยมด้วย โดยจะพบความคิดเรื่องบุญกรรมในฐานะเป็นสิ่งกำหนดในรูปแบบของสิ่งเหนือธรรมชาติ(supernatural)ที่เป็นตัวกำหนดให้ความสัมพันธ์ชายหญิงประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวซึ่งจะตั้งอยู่ในสถานะที่ตรงกันข้ามกับความพยายามแสวงหาความสุขของมนุษย์ด้วยตนเองผ่านคุณลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์นั่นคือ การใช้แรงงานของตนเองในการเกี่ยวพาราสีหรือการแสวงหาทรัพย์สินเพื่อใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ ยกตัวอย่างเช่น เพลงมารหัวใจ เมื่อพ.ศ.2495, เพลงบ้านนาสัญญารัก เมื่อพ.ศ.2506 และเพลงพี่รักเธอคนเดียว เมื่อพ.ศ.2528 เป็นต้น

ชาติก่อนพี่คงได้ร่วมบุญ ทั้งการุณย์เกื้อกูลตลอดกาล
มาชาตินี้จึงได้แผ้วพาน สมานไมตรีแนบตริ่งซึ่งหทัย

(จากเพลงพี่รักเธอคนเดียว, พ.ศ.2528)

นอกจากนี้สถาบันพุทธศาสนาได้ทำหน้าที่สร้างสุขแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ควบคุมไม่ให้แต่ละบุคคลแสวงหาความสุขทางโลกผ่านการแสวงหาความสุขทางร่างกายและการแสวงหาความสัมพันธ์หญิงชายในรูปแบบของการสะสมทรัพย์สินมากเกินไป(ยกตัวอย่างเช่นการมีความสัมพันธ์ทางเพศนอกเหนือจากคู่ผิวเมียของตนเอง) สถาบันพุทธศาสนาได้สร้างบทลงโทษในเชิงอุดมคติจากการกระทำผิดศีลธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงผ่านความรู้เรื่องบาปกรรมทางเพศ โดยความรู้เรื่องเพศจากพุทธศาสนาจะนำเสนอบทลงโทษหลังความตายผ่านการตกนรกและต้องทุกข์ทรมานในชีวิตหลังความตายด้วย แต่ทั้งนี้บทลงโทษจากความรู้พุทธศาสนาเช่นนี้มีเป้าหมายในการควบคุมพฤติกรรมของชีวิตคนในโลกตามธรรมชาตินี้มากกว่าโลกหลังความตาย

ซึ่งเป็นโลกเหนือธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น เพลงฆ่าฉันเสียซิ เมื่อพ.ศ.2522 ที่อธิบายว่า การทำผิดศีลธรรมทางเพศจะทำให้ผู้ประพฤติผิดต้องตกนรกเมื่อเสียชีวิตไปแล้ว และ เพลงหิริโอดัปปะปะ เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

เธอคนนั้นเอบาง ตาชวนฝันนิดหน่อย	คนนั้นอีกคนห่มน้อย ช่างประหยัดจริงๆ
สวยไปหมด ใสไปหมด ผมได้แต่ยิ้มไม่ปิด	ปล่อยให้ใจมันคิดไปไหนๆ
ลองมาคิดอีกที ว่ามันจะเพิ่มกิเลส	อย่าใส่ใจอย่าเน้น คิดเตลิดไปไกล
ลูกคนอื่น หลานคนอื่น น้องคนอื่น ต้องเข้าใจ	อย่าได้ทำเลวร้ายกับเขา

(จดจำเอาไว้ ว่าเป็นบาปในใจ)

(จากเพลงหิริโอดัปปะ, พ.ศ.2543)

9. สถาบันทหาร

สถาบันทหารในช่วงเวลานี้ถือว่าทำการกำหนดความเป็นหญิงน้อยลงกว่าสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากในช่วงเวลาปัจจุบันมีความจำเป็นในการกระตุ้นให้ ผู้หญิงมีบทบาทของผู้สนับสนุนกิจการทางการสงครามน้อยลง(ทำงานแทนผู้ชายหรือสนับสนุนให้ผู้ชายออกรบ)เนื่องจากในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่พบการเรียกร้องให้ชายไทย เข้าร่วมทำสงครามจากคุกคามจากต่างชาติเท่ากับในสมัยรัชกาลที่5 หรือรณรงค์ให้ชายไทย เข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่งสมัยรัชกาลที่6 โดยปัจจุบันนี้จะเริ่มพบว่าสถาบันทหาร ได้มีความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายร่วมกับสถาบันที่มีอำนาจต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น สถาบันชาติ สถาบันกษัตริย์ และสถาบันการเมืองได้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะสามารถพบตัวอย่างของการสร้าง ความเป็นชาย ความเสียสละ ความกล้าหาญ ความสามัคคี และความมีวินัยได้จากเพลงที่ขับร้อง ในสถาบันทหารต่างๆ หรือเพลงไทยสากลโดยเฉพาเพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงราชวัลลภ เมื่อพ.ศ.2491, เพลงมาร์ช กองทัพบก เมื่อพ.ศ.2493 และเพลงชายชาติทหารไทย เมื่อพ.ศ.2516 เป็นต้น

ที่อยู่ปานอนกลางดินกินกลางทราย	ต้องระวังอันตรายอย่างใหญ่หลวง
พี่แรมร้างไปไกลใช้รักลวง	พี่เป็นห่วงแก้วตายอดตายใจ

แม่พี่รักนางนุชสุดชีวิต
เพื่อหน้าที่ชายชาติทหารไทย

ยังคิดจำพรากจากน้องได้
ดำรงไว้เอกราชของชาติเรา
(จากเพลงชายชาติทหารไทย, พ.ศ.2516)

10. สถาบันกษัตริย์

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นพบว่า สถาบันกษัตริย์มีบทบาทในการกำหนดความเป็นหญิงและความเป็นชายลดน้อยลงกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างมาก เนื่องจากสถาบันกษัตริย์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจำเป็นต้องลดบทบาทตนเองให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งแสดงถึงการมีอำนาจสูงสุดของสถาบันกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะต่างๆ ของชาย หญิงและความสัมพันธ์ชายหญิงจึงไม่ได้เกิดจากการพิพากษาของกษัตริย์และนำไปสู่ข้อบังคับตามกฎหมายดังที่เคยเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตยอีกต่อไป ในช่วงเวลานี้สถาบันกษัตริย์จะอ้างอิงความรู้เรื่องเพศจากสถาบันอื่นๆ เช่น สถาบันชาติ สถาบันกฎหมาย สถาบันครอบครัว หรือสถาบันพุทธศาสนา มากกว่าการสร้างความรู้เรื่องเพศด้วยสถาบันกษัตริย์เอง

สถาบันกษัตริย์ได้ร่วมมือกับสถาบันครอบครัวและสถาบันชาติผ่านการสร้างความคิดเกี่ยวกับความเป็นพ่อและความเป็นแม่ของชาติซึ่งถูกใช้ผ่านสถาบันครอบครัวมาใช้เพื่อให้คนในสังคมแสดงความกตัญญูซึ่งเป็นความงามทางจิตใจรูปแบบหนึ่งที่ถูกต้องแสดงต่อพ่อแม่ในระดับของพลเมืองในชาติด้วย โดยความคิดเกี่ยวกับความเป็นพ่อนั้นได้เข้ามาแทนความคิดเกี่ยวกับเรื่องอวัยวะทางร่างกายซึ่งเคยปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยสถาบันกษัตริย์ได้แสดงความเหนือกว่าพลเมืองในสถาบันชาติในรูปแบบของความเป็นพ่อแม่ที่ทำการดูแลเลี้ยงดูลูกและเรียกร้องความกตัญญูแทนการแสดงตนเองเป็นอวัยวะสำคัญที่แสดงหน้าที่ต่อร่างกายที่อยู่เหนือบทบาทหน้าที่ของอวัยวะอื่นๆ ในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ขณะเดียวกันนี้สถาบันกษัตริย์ยังได้แสดงความเป็นพ่อและแม่แก่คนในสังคมไทยทั้งหมดด้วย โดยชาติของสถาบันชาติได้ถูกเชื่อมโยงกับความเป็นบ้านของสถาบันครอบครัวผ่านการนำความคิดเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวมาใช้ในบริบทของชาติซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าด้วย ดังนั้นความคิดเรื่องครอบครัวจึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อทำหน้าที่ในการแสดงให้ชาติเป็นเสมือนบ้าน

กษัตริย์และราชินีเป็นพ่อแม่ และประชาชนในสังคมเป็นเสมือนกับลูกในครอบครัวหรือในบ้านนี้ด้วย เช่นเดียวกัน โดยจะสามารถพบการปรากฏขึ้นของกษัตริย์และพระราชินีในฐานะ ‘พ่อและแม่ของชาติ’ ได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ เช่น เพลงบ้านเรา เมื่อพ.ศ.2504, เพลงต้นไม้ของพ่อ เมื่อพ.ศ.2539, เพลงภูมิแผ่นดินนวมินทร์มหาราชา เมื่อพ.ศ.2542 และเพลงของขวัญจากก้อนดิน เมื่อพ.ศ.2542 เป็นต้น

เรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน	ต้องลำบากใจกายไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้ พ่อคือ พลังแห่งแผ่นดิน	ให้เราพออยู่พอกินกันไป
หากจะหาของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง	เราทั้งผอง จะพร้อมกันได้ไหม
บวกกันเป็นดินเดียว ให้พ่อได้สุขใจ	ไม่ต้องเหนื่อยเกินไปอย่างที่ขึ้นมา

(จากเพลงของขวัญจากก้อนดิน, พ.ศ.2542)

11. สถาบันการเมือง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 พบการปรากฏขึ้นของสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แยกตัวออกมาจากสถาบันกษัตริย์อย่างชัดเจน โดยสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยจะมีบทบาทชัดเจนในการสนับสนุนความคิดเกี่ยวกับเอกราชของชาติและบุคคลในฐานะพลเมืองร่วมกับสถาบันชาติและสถาบันกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสนับสนุนความอิสระของแต่ละบุคคลผ่านความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญทุกฉบับอีกด้วย โดยจะพบตัวอย่างของสถาบันการเมืองที่มีบทบาทในการสนับสนุนความเท่าเทียมกันของบุคคลในชาติได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมอย่างเช่น เพลงมอญดูดาว เมื่อพ.ศ.2477, เพลงวันชาติ 24 มิถุนา เมื่อพ.ศ.2482 และเพลงผมไม่ใช่วัว เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

ใครมาสั่งการ เป็นเผด็จการ มันไม่ค่อยใหม่เท่าไร
 คุณจะควบคุม ผมไม่ยอมนะ ผมประชาธิปไตย
 ใครคือผู้นำ ใครคือผู้ตาม คงจะต้องถกกันใหม่
 เราก็ทำกัน คนนะเท่ากัน เราต้องก้าวพร้อมกันไป

(จากเพลงผมไม่ใช่วัว, พ.ศ.2541)

หลังการแยกตัวออกจากสถาบันกษัตริย์ในฐานะสถาบันที่มีบทบาทในการปกครองและบริหารประเทศแล้ว สถาบันการเมืองแบบใหม่ที่สนับสนุนการเมืองแบบประชาธิปไตยได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกให้มากยิ่งขึ้นกว่าสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการปกครอง โดยความคิดเกี่ยวกับความอิสระและเสรีภาพได้รับการสนับสนุนจากจากสถาบันการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยพลเมืองในชาติทั้งชายและหญิงเริ่มได้รับการสนับสนุนให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงมากในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้นในฐานะผู้มีอำนาจเท่าเทียมกันในทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยจะพบการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายมากยิ่งขึ้นตั้งแต่สิทธิในการเลือกและเริ่มพบความเท่าเทียมกันภายในครอบครัวปรากฏขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่พ.ศ.2517 เป็นต้นมาด้วย โดยจะพบตัวอย่างของการเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศของผู้หญิงได้จากเพลงไทยสมัยนิยมอย่างเพลงประวัติศาสตร์ เมื่อพ.ศ.2533 เป็นต้น

ไม่มีใครเป็นผู้นำ	ไม่มีใครเป็นผู้ตาม	เพราะเราจะเคียงกันไป
ประวัติศาสตร์ที่แล้วมา	จะถูกจดบันทึกใหม่	คงไม่มีอย่างนั้นอีก

(จากเพลงประวัติศาสตร์, พ.ศ.2533)

12. สถาบันศาสนาพราหมณ์

แม้ว่าสถาบันศาสนาพราหมณ์จะลดอำนาจในฐานะของความรู้ที่ใช้อธิบายสถานะของกษัตริย์และความรู้ที่ใช้อธิบายระเบียบของโลกผ่านหลักโหราศาสตร์ตามตำราพรหมชาติที่มีอิทธิพลอย่างมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่บทบาทของสถาบันศาสนาพราหมณ์นั้นไม่ได้หายไปหลังการเข้ามามีอำนาจมากยิ่งขึ้นในความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้น โดยยังคงพบว่าหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันนั้น สถาบันศาสนาพราหมณ์ได้ปรับตัวให้เข้ากับกรอบความรู้สมัยใหม่ที่ถือว่าความรู้จากศาสนาพราหมณ์อย่างโหราศาสตร์จากตำราพรหมชาติเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการแสวงหาความสุขในทางโลกของมนุษย์ โดยจะยังคงพบความเชื่อที่ว่าเทพเทวดายังคงมีบทบาทในการปกป้องคุ้มครองคนในสังคมและประเทศชาติให้มีความปลอดภัยเช่นเดียวกับที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยด้วย

สถาบันศาสนาพราหมณ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคมซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ชายหญิงในรูปแบบของสิ่งที่เหนือธรรมชาติอย่างหนึ่งด้วย โดยจะพบว่าสถาบันศาสนาพราหมณ์ยังคงเสนอความรู้เรื่องเพศจากการดลบันดาลจากเทพเทวดาและความคิดเรื่องพรหมลิขิตซึ่งแสดงการดลบันดาลของพระพรหมให้พบกันและนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยความคิดเรื่องพรหมลิขิตนี้แสดงผ่านความเชื่อส่วนบุคคลในฐานะของแนวทางหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุขซึ่งใช้อธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงที่ถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีแนวทางที่ตรงกันข้ามกับการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยแรงงานของมนุษย์เองตามหลักเศรษฐศาสตร์ หรืออธิบายความรู้สึกผูกพันกันระหว่างเพศด้วยอิทธิพลของฮอว์โมนหรือแรงจูงใจภายในร่างกายมนุษย์ตามธรรมชาติแบบความรู้สาขาชีววิทยา โดยจะพบการดลบันดาลของเทพเทวดาหรือที่เรียกว่า ‘พรหมลิขิต’ ได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เพลงจากกันแล้วละหนา เมื่อพ.ศ.2487 และเพลงพรหมลิขิตเมื่อพ.ศ.2496 เป็นต้น

พรหมลิขิตบันดาลชักพา ดลให้มาพบกันทันใด
ก่อนนี้อยู่กันแสนไกล พรหมลิขิตลดจิตใจ ฉันจึงได้มาใกล้กับเธอ
เออชะรอยเธอเป็นเนื้อคู่ ควรอุ้มชูเลี้ยงดูบำเรอ
แต่ครั้งแรกเมื่อพบเธอ ใจนึกเชื่อเมื่อแรกเจอ ฉันและเธอคือคู่สร้างมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จากเพลงพรหมลิขิต, พ.ศ.2496)
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2. การปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ

การศึกษารูปแบบของผู้หญิงและผู้ชายแบ่งออกเป็นรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในช่วงเวลานี้มีคุณลักษณะของผู้หญิงที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 4 ประการคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะของวัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย และความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิงหรือชายในฐานะ

สหาย/เพื่อน ขณะเดียวกันนี้ยังพบความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ของผู้หญิงด้วยกันในฐานะคนรักที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ด้วยอิทธิพลของความคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมากยิ่งขึ้นในการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถแสดงความสัมพันธ์แบบคนรักต่อเพศเดียวกันได้อย่างเปิดเผยมากยิ่งขึ้นแม้ว่ายังคงขัดกับค่านิยมหลักที่นิยมให้ผู้หญิงมีความสัมพันธ์แบบหญิงชายแบบคนรักหรือแบบเมียผัวมากกว่าก็ตาม

1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ

การปรากฏตัวขึ้นของผู้หญิงในฐานะที่เป็นวัตถุ(objects)หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันนั้นยังมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะวัตถุในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองทั้งหมด 3 ประการนั้นคือ

- 1) การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน
- 2) ผู้หญิงในฐานะที่เป็นหญิงงาม และ
- 3) ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน ผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินปรากฏคุณลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) สิ่งที่ถูกแย่งชิง และ 2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานได้ ขณะที่ในช่วงเวลาเดียวกันนี้คุณลักษณะที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 4 ประการได้หายไปคือ 1) การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) การหายไปของทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) การหายไปของของขวัญที่แสดงมิตรไมตรี และ 4) การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง

ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยพ.ศ.2475 เป็นต้นมา สามารถพบคุณลักษณะที่หญิงในฐานะทรัพย์สินเหลือเพียงแค่ 2 ประการคือ 1) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้ซึ่งปรากฏในรูปแบบของค่านิยมซึ่งยังคงต่อเนื่องมาจากยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายสมัยใหม่แล้วก็ตาม และ 2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานซึ่งแสดงให้เห็นถึงการควบคุมของกฎหมายใหม่ที่ไม่สามารถซื้อขายหญิงในฐานะทรัพย์สินที่มีวิญญานแบบสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงรัชกาลที่5 ก่อนการเลิกทาสได้อีกต่อไป การซื้อขายหญิงในฐานะวัตถุหรือทรัพย์สินถูกควบคุม

ผ่านกฎหมายสมัยใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา แต่ผู้หญิงสามารถทำการซื้อขายแรงงานของตนเองในการผลิตสินค้าหรือบริการได้

1) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้

ช่วงเวลาปัจจุบันลูกสาวจึงถือว่าเป็นอิสระในฐานะทรัพย์สินของพ่อแม่โดยสมบูรณ์ โดยการแย่งชิงลูกสาวจะเกิดขึ้นได้จากฝ่ายชายที่เป็นคนรักของผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียวในการแย่งชิงลูกสาวจากพ่อแม่ได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้หญิงนั้นด้วย การครอบครองที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยใหม่นั้นปรากฏขึ้นใหม่ในรูปแบบของวัฒนธรรมที่ยังค่านิยมที่ถือว่าชายที่เป็นคนรักหรือสามีของผู้หญิงนั้นมียอำนาจในการแย่งชิงหญิงจากครอบครัว แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้หญิงและผู้หญิงนั้นจะต้องไม่มีคนรักหรือสามีอยู่แล้วเนื่องจากถือว่าขัดต่อหลักศีลธรรมของศาสนาด้วย ยกตัวอย่างการแย่งชิงหญิงของผู้ชายในทางวัฒนธรรมนี้สามารถปรากฏในเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยสมัยนิยมผ่านความรักหรือความรักแบบโรแมนติกแบบเสรีนิยมที่ผู้หญิงตระหนักตนเองในฐานะวัตถุที่ถูกครอบครองหรือแย่งชิงได้จากชายคนรักจากเพลงจำเลยรัก เมื่อพ.ศ.2512 เป็นต้น

กักขังฉันเถิดกักขังไป

ขังตัวอย่าขังหัวใจดีกว่า

อย่าขังหัวใจให้ทรมาน ให้ฉันเศร้าโศกา

เหมือนว่าฉันเป็นเช่นดังจำเลย

(จากเพลงจำเลยรัก, พ.ศ.2512)

2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานได้

ในช่วงเวลานี้พบคุณลักษณะของการซื้อขายแรงงานของผู้หญิงออกเป็นสองแบบคือการซื้อขายแรงงานโดยความสมัครใจ และการซื้อขายแรงงานโดยไม่สมัครใจของผู้หญิงซึ่งถือว่าไม่ได้รับการยอมรับทางกฎหมาย โดยการกระทำโดยสมัครใจจะถือว่าไม่เป็นที่ยอมรับในทางศีลธรรมและค่านิยมทางวัฒนธรรม ขณะที่การถูกบังคับโดยไม่สมัครใจจะถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายค้ำมนุษย์ซึ่งผู้บังคับหญิงนั้นจะถูกลงโทษตามกฎหมาย สำหรับการซื้อขายบริการทางเพศของผู้หญิงนั้นจะสามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยคุณลักษณะสองประการร่วมกันคือ 1) ความสามารถในการซื้อขายเฉพาะแรงงานเพื่อกิจกรรมทางเพศ และ 2) ความสมัครใจของผู้หญิงเกิดขึ้นพร้อมกันเสมอ หากกรณีของการถูกล่อลวงซึ่งหญิงไม่สมัครใจถือว่าผิดกฎหมายและหญิงนั้นจะได้รับความเห็นใจจาก

สังคมด้วย ยกตัวอย่างเช่น เพลงสมศรี 1992 เมื่อพ.ศ.2534 และเพลงเสียงจากสมศรี เมื่อพ.ศ.2540 ที่แสดงถึงการขายแรงงานทางเพศแบบไม่สมัครใจซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่หญิงจะได้รับ ความเห็นใจจากคนในสังคมมากกว่าการขายแรงงานทางเพศโดยสมัครใจ เป็นต้น

ที่เป็นเพียงนี้ด้วยศรีจำเป็น	ศรีนั้นโดนขู่เชิญจำเป็นต้องทำพี่จำ
แอบข่มหลบหนีแต่ก็หนีไม่พ้นคนบ้า	ถูกตีโดนข่มเรื่อยมาเชื่อว่าศรีบ้าห้องแอร์
บอกพี่ไปด้วยใจผวา	ชายที่ศรีตามมาคือแมงดาหลอกหลวงแน่ๆ
เขาหลอกพาศรีมาย้ายที่ในห้องแอร์	ศรีนั้นไม่เต็มใจแน่ถูกรังแกต้องยอมทุกข์ทน

(จากเพลงเสียงจากสมศรี, พ.ศ.2540)

การหายไปของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินแบบต่างๆ

เมื่อเข้าสู่ช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา คุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีอิทธิพลมาจากความรู้ทางศาสนาที่ปรากฏต่อเนื่องมาสู่ สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้หายไป 4 ประการนั้นคือ 1) ผู้หญิงในฐานะ ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่ 2) ผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ 3) ผู้หญิงในฐานะ ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ และ 4) ผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินที่มีคุณค่าของ ตนเอง โดยคุณลักษณะทั้งหมดนี้ได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ ที่รับเข้ามาสู่สังคมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้หญิงที่เคย เป็นวัตถุหรือทรัพย์สินมีค่าทั้งจากพ่อแม่และสามีให้กลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้เนื่องจาก ขัดหลักของการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ปราศจากการแบ่งแยกระหว่างเพศและชนชั้น ทางสังคมตามระดับศักดิ์นาที่ยังคงพบก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายได้ทำให้ผู้หญิงในฐานะมนุษย์นั้นมีความเท่าเทียมกับพ่อแม่ในฐานะ มนุษย์ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกส่งผลให้พ่อแม่ไม่อาจครอบครองผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินได้อีกต่อไป ขณะเดียวกันผู้หญิงก็เริ่มมีสถานะเท่าเทียมกับกษัตริย์ในฐานะมนุษย์ซึ่งส่งผลทำให้กษัตริย์ไม่สามารถ ครอบครองผู้หญิงในฐานะทรัพย์สินหรือมอบผู้หญิงเพื่อแสดงความขอบคุณหรือแสดงมิตรไมตรีได้อีก ต่อไปด้วย นอกจากนี้ด้วยอิทธิพลของการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายสมัยใหม่ จากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาซึ่งห้ามการซื้อขายผู้หญิงเป็นทาสได้ทำให้ผู้หญิงไม่อาจ ขายตนเองในฐานะของทรัพย์สินได้แม้ว่าตนเองจะมีความสมัครใจในการถูกขายก็ตาม

โดยในปัจจุบันนี้กฎหมายได้ควบคุมให้ผู้หญิงสามารถขายเพียงแรงงานของตนเองในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ได้เท่านั้น

1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุที่ถูกกำหนดว่าเป็นหญิงงามตั้งแต่ช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อพ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้ในคุณลักษณะต่างๆ ที่ยังคงต่อเนื่องต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 3 ประการคือ 1) ผู้หญิงที่มีความงามทางร่างกาย โดยสามารถแบ่งย่อยไปได้อีก 2 ประการคือ 1.1) ผู้หญิงที่มีร่างกายงดงาม และ 1.2) ผู้หญิงที่มีการประดับตกแต่งร่างกายที่สวยงาม ขณะที่ผู้หญิงที่มีร่างกายสะอาดได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากอิทธิพลของสถาบันการแพทย์ที่เข้ามาควบคุมความรู้เรื่องการทำความสะอาดร่างกายเพื่อสุขอนามัยโดยทำการควบคุมทั้งหญิงและชายทั้งหมดในสังคมไทยอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในลักษณะของบรรทัดฐานเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพทางร่างกาย และ 2) หญิงที่มีความงามทางจิตใจซึ่งคงเหลือคุณลักษณะที่ปรากฏต่อเนื่องจากก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ 2.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์คงเหลืออยู่เพียงประการเดียว ขณะเดียวกันได้ปรากฏคุณลักษณะเพิ่มขึ้นอีก 6 ประการคือ 2.2) หญิงที่มีอิสระ 2.3) หญิงที่มีระเบียบ 2.4) หญิงที่ให้อภัย 2.5) หญิงที่มีความอดทน 2.6) หญิงที่มีความเมตตากรุณา และ 2.7) หญิงที่รักตัวเอง ขณะที่คุณลักษณะของหญิงที่สามัคคี, หญิงที่กล้าหาญ และหญิงที่มีความเสียสละได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากอิทธิพลของสถาบันชาติได้มีอำนาจในการควบคุมทั้งหญิงและชายในคุณลักษณะเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกันในฐานะของพลเมืองแห่งชาติโดยไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่างเพศเมื่อทำการอ้างถึงคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้ และ 3) หญิงที่ร่ำรวยซึ่งเป็นอิทธิพลของสถาบันเศรษฐกิจที่มีอำนาจในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

นอกจากนี้ยังได้ปรากฏความงามอื่นๆ นอกเหนือจากที่เคยปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองปรากฏขึ้นอีก 8 ประการนั้นคือ 1) หญิงกิริยามารยาทงดงาม (กุลสตรี) 2) หญิงขยันทำงาน 3) หญิงมีความสุข 4) หญิงน่ารัก 5) หญิงมีชื่อเสียง 6) หญิงอ่อนวัย 7) หญิงมีการศึกษา และ 8) หญิงแข็งแกร่ง โดยความงามทั้งหมดของหญิงนี้ได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ด้วยอิทธิพลของสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในปัจจุบัน

1) หญิงงามทางร่างกาย

หญิงงามในทางร่างกายในเวลานี้ยังคงมีความหมายถึงความงามภายนอกร่างกาย ผู้หญิงทั้งหมด โดยรวมแล้วในเวลาที่ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบันสามารถแบ่งความงามทางร่างกายของผู้หญิงได้ 2 ประการคือ 1) ความงามในทางรูปร่างของผู้หญิง และ 2) ความงามในการประดับตกแต่งร่างกาย ขณะที่ความงามของหญิงร่างกายสะอาดได้หายไป เนื่องจากสถาบันการแพทย์ซึ่งเริ่มมีอำนาจในช่วงเวลาได้ผลักดันให้การรักษาความสะอาดร่างกายกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาสุขอนามัยทางการที่เป็นบรรทัดฐานสำหรับคนไทยทุกคนโดยไม่จำกัดให้เป็นคุณลักษณะระหว่างเพศอีกต่อไป

1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม

ความงามทางกายแบบใหม่นั้นปรากฏผ่านผมที่มีสีดำและผิวขาว โดยเฉพาะผิวขาวที่พบว่าเริ่มมีความหลากหลายอย่างมากเนื่องจากการกำหนดความงามทางร่างกายจากชนชั้นสูงและพื้นที่วังหรือเมืองหลวงลดน้อยลง โดยความงามทางกายนั้นถูกสร้างจากชนชั้นและภูมิภาคต่างๆ ที่บุคคลที่ผิวขาวสีแตกต่างกันไปซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสถาบันชาติที่สนับสนุนความงามทางกายของผู้หญิงในทุกชนชั้นและทุกพื้นที่ในประเทศในฐานะความงามของหญิงทั้งหมดที่เป็นพลเมืองไทย ยกตัวอย่างเช่น ความงามของผิวนวลทองจากเพลงเงือกน้อยในธราชา เมื่อพ.ศ. 2496, ความงามของผิวสีดินปั้นหม้อ จากเพลงใครปั้นเธอ เมื่อพ.ศ. 2479, ความงามของผิวขาวเหลืองจากเพลงสาวอัมพวา เมื่อพ.ศ. 2503 และความงามของผิวขาว จากเพลงจำได้ไหม เมื่อพ.ศ. 2409 และเพลงเทพธิดาดอย เมื่อพ.ศ. 2523 เป็นต้น นอกจากนี้ความงามจากผิวขาวแบบคนจีนก็เริ่มได้รับความนิยมในฐานะความงามทางกายมากกว่าสีผิวอื่นๆ เนื่องจากอิทธิพลของชาวจีนที่เริ่มมีอำนาจในการกำหนดความงามในฐานะของตัวแทนที่มีอำนาจในสถาบันเศรษฐกิจ โดยจะพบความงามทางกายแบบจีนได้จากเพลงม่วยจำ เมื่อพ.ศ. 2502 และเพลงสามสิบยังแจ้ว เมื่อพ.ศ. 2526 เป็นต้น โดยความงามทางกายของผิวขาวได้กลายเป็นค่านิยมสำคัญเกี่ยวกับผิวขาวในปัจจุบันซึ่งปรากฏในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ เช่น เพลงแพ้วผิวขาว เมื่อพ.ศ. 2521 ขณะเดียวกันก็ได้ทำให้ผิวดำซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกลายเป็นความไม่งามของผู้หญิง โดยจะได้จากเพลงคนดำใจดี เมื่อประมาณพ.ศ. 2551-2 เป็นต้น

เพราะเราไม่ขาว พี่บัวเลยไม่แล หรือว่าคนแคร์ ก็เลยไม่สำคัญ
ไม่ใช่สเปก ไม่ใช่คนในฝัน แต่ว่าสักวัน...พี่นั้นจะเปลี่ยนใจ

(จากเพลงคนดำใจดี, ประมาณพ.ศ.2551-2)

นอกจากนี้ความงามทางกายในเรื่องของรูปร่างหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ร่างกายที่มีความผอมบางและมีทรวดทรงเซ็กซี่จากอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศ จากสถาบันการแพทย์และสถาบันเศรษฐกิจ โดยความงามจากความผอมและเซ็กซี่นี้แตกต่างจากความงามแบบ “อรรชรอ่อนแอ้งดั่งกินริน” ตรงที่ความผอมและเซ็กซี่นี้เน้นไปที่สัดส่วนของผู้หญิง ในสถานะของวัตถุทางเพศอย่างชัดเจน ขนาดของอวัยวะที่แสดงความเป็นหญิงที่มีขนาดใหญ่เช่น หน้าอกและสะโพกแสดงให้เห็นถึงความงามรูปแบบใหม่ที่กระตุ้นให้ผู้ชายเกิดความต้องการทางเพศ ซึ่งเป็นอิทธิพลของความรู้ทางชีววิทยาและจิตวิทยา โดยจะพบตัวอย่างของความงามแบบผอมและเซ็กซี่ที่กระตุ้นความต้องการทางเพศของชายนี้ได้จากเพลงชอบไหม เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงสะโพกสลาดัน เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

มาโชว์สะโพกกันไหม ฉันทันจะบอกให้
ไม่อยากห้วนเกรง สะโพกฉันทันมันสลาดัน
ทอร์นาโดก็บ้วน มาดูกันเอง พอโยกซ้าย
พอโยกขวา มันดีดังตีหน้าหมาป่าคิดเอาเอง

(จากเพลงสะโพกสลาดัน, พ.ศ.2543)

1.2) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายนั้นในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบันนั้นได้ลดการให้ความสำคัญกับการประดับตกแต่งร่างกายที่ถูกกำหนดจากสถาบันกษัตริย์ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ระยะแรกเริ่มของการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นการประดับตกแต่งร่างกายได้รับอิทธิพลจากสถาบันการเมืองและสถาบันชาติ โดยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2481-2487)ที่ให้เหตุผลของความทัดเทียมกับต่างประเทศ ผ่านวัฒนธรรมชาติของชาติซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายที่จะสร้างความทัดเทียมกับชาติมหาอำนาจใน ตะวันตก(ศิริพร กรอบทอง, 2547, น.64-5) โดยจะพบการสนับสนุนให้มีการแต่งกายต่างๆ

ที่แสดงให้เห็นถึงความทันสมัยทั้งหญิงและชายปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเฉพาะการแต่งกายของหญิงที่เป็นไปในลักษณะของการมีวินัยในการแต่งกายเป็นครั้งแรกผ่านการสวมหมวก สวมถุงน่อง รองเท้า รวมไปถึงผมยาวซึ่งจะสามารถพบได้จากเพลงไทยสากลในช่วงเวลานั้นโดยเฉพาะเพลงร่ำวง ซึ่งเป็นการละเล่นที่สถาบันการเมืองสร้างขึ้นให้เป็นวัฒนธรรมชาติโดยนำการละเล่นพื้นบ้านมาดัดแปลงแทนการนำการละเล่นจากราชสำนักมาใช้เพื่อทำการสร้างวัฒนธรรมที่ไม่พึงพาวัฒนธรรมราชสำนักซึ่งถูกสร้างขึ้นจากสถาบันกษัตริย์ (ศิริพร กรอบทอง, 2547, น.74) ยกตัวอย่างเช่น เพลงสวมหมวก เมื่อพ.ศ.2483 และเพลงผู้นำของชาติ เมื่อพ.ศ.2487 เป็นต้น

เชื้อผู้นำของชาติ	ประกาศทั้งชายและหญิง
สตรีเอาไว้มยาว	ใส่หมวกรองเท้าให้ทันสมัย
นุ่งถุงกระตุงกระตัง	มันน่ารักจริงยอดหญิงชาวไทย

(จากเพลงผู้นำของชาติ, พ.ศ.2487)

การปรากฏขึ้นของการแต่งกายของผู้หญิงที่ทันสมัยของรัฐได้ทำให้เกิดการแต่งกายแบบที่เรียกว่า “แพชั่น” ได้รับความนิยมมากขึ้นในสังคมไทยเวลาต่อมา โดยการแต่งกายดังกล่าวเป็นการสร้างค่านิยมแบบใหม่ที่สนับสนุนความทันสมัยผ่านการแต่งกายผ่านการเทียบเคียงกับการแต่งกายแบบตะวันตก โดยการแต่งกายแบบแพชั่นนี้ได้แพร่หลายและถูกยอมรับจากคนทั่วไปโดยไม่จำกัดเฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น แต่ยังสามารถรวมถึงชนชั้นกลางในเมืองด้วย โดยจะพบตัวอย่างการแต่งกายตามแพชั่นของหญิงนี้ได้จากเพลงเสี้ยวไส้ เมื่อพ.ศ.2507 เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการไว้มที่เป็นแพชั่นในลักษณะเดียวกันนี้ได้จากเพลงนางฟ้าที่ถูกลิ้ม เมื่อพ.ศ.2522 และเพลงรักสาวผมแดง เมื่อพ.ศ.2541 ในลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน ความงามจากการแต่งกายแบบชนชั้นล่างที่อาศัยในชนบทซึ่งมีอำนาจในทางเศรษฐกิจน้อยกว่ากลับแสดงให้เห็นถึงความงามตามธรรมชาติโดยปราศจากการเติมแต่งร่างกาย โดยความงามดังกล่าวไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองเงินทองในการซื้อสินค้าหรือเครื่องประดับ ยกตัวอย่างเช่นเพลงกินข้าวกับน้ำพริก เมื่อพ.ศ.2518 และเพลงเทพธิดาผ้าซิ่น เมื่อพ.ศ.2527 เป็นต้น

เจ้าเป็นเทพธิดาของบ้านนา บ้านทุ่ง นุ่งผ้าถุงไทยเดิม
หน้าสวยด้วยแดดแรง แก้มแดงไม่แต่งเติม เจ้าไม่เคยห่อหุ้มเติมต่อดินสอพอง

(จากเพลงเทพธิดาผ้าซิ่น, พ.ศ.2527)

ในช่วงหลังของการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ความงามจากการแต่งกายเริ่มผูกพันกับความงามทางกายของผู้หญิงซึ่งมีมากขึ้น โดยความงามจากการแต่งกายของหญิงนั้นเป็นไปเพื่อสนับสนุนให้ร่างกายแบบเซ็กซี่ของผู้หญิงมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้นกว่าการแต่งกายแบบทั่วไปที่มีความมิดชิดและปกปิดร่างกายส่วนที่แสดงความเป็นหญิงทั้งหน้าอกและสะโพก โดยจะพบตัวอย่างของการแต่งกายแบบเซ็กซี่นี้จากเพลงรักสาวนุ่งสั้น เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงSexy Girl เมื่อพ.ศ.2546 โดยการแต่งกายแบบเซ็กซี่นี้ถือว่าแสดงถึงแนวคิดเสรีนิยมที่ผู้หญิงมีอิสระในการแต่งกายมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นเพลงเซ็กซี่เรทติ้ง เมื่อพ.ศ.2553 เป็นต้น

กระโปรงฉั้นเน้นสั้นๆ

ถ้าเสื้อฉั้นเน้นเซ็กซี่

เปิดเผยมั่งคั่ง

มิดชิดไปก็อึดอัดตาย

(จากเพลงเซ็กซี่เรทติ้ง, พ.ศ.2553)

การหายไปของผู้หญิงร่างกายสะอาด

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแล้วพบว่าการรักษาร่างกายให้สะอาดของผู้หญิงนั้นได้ลดความสำคัญลงโดยไม่พบเนื้อหาของการรักษาร่างกายให้สะอาดของทั้งผู้หญิงและผู้ชายในบทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยม ดังนั้นจึงมีความน่าจะเป็นที่สถาบันการแพทย์ซึ่งเป็นสถาบันที่มีอำนาจในควบคุมสุขอนามัยของคนในสังคมไทยได้กำหนดให้การรักษาความสะอาดของร่างกายทั้งหญิงและชายในฐานะพลเมืองไทยที่มีสุขอนามัยที่ดีมีความจำเป็นต้องกระทำในฐานะความรู้เรื่องเพศในการรักษาความสะอาดที่เป็นบรรทัดฐาน โดยการอาบน้ำเพื่อชำระล้างร่างกายได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อคนไทยทั้งหมดในช่วงเวลานี้

2) หญิงใจงาม

คุณลักษณะของหญิงใจงามนั้นปรากฏในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมากกว่าในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างมาก โดยจะพบคุณลักษณะของความงามทางจิตใจเพียงประการเดียวที่ต่อเนื่องมาสู่ปัจจุบันนั้นคือ หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ ขณะที่คุณลักษณะอีกสามประการที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 3 ประการคือ 1) หญิงที่มีความกล้าหาญ 2) หญิงที่มีความสามัคคี และ 3) หญิงที่มีความเสียสละนั้น ได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากความเป็นชาติได้ถูกสถาปนาขึ้นแล้วในช่วงเวลานี้เพื่อให้ผ่านพ้น

ช่วงวิกฤตสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งผลผลักดันให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในฐานะพลเมืองของชาติให้ปรากฏเด่นชัดมากยิ่งขึ้น โดยคุณลักษณะของการสร้างความเป็นหญิงผ่านความงามทางจิตในปัจจุบันจึงไม่จำเป็นต้องผูกติดกับความงามในฐานะของพลเมืองของชาติอย่างความสามัคคี, ความกล้าหาญ และความเสียสละแบบในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกต่อไป

ขณะเดียวกันนี้สถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันได้ทำการสร้างความงามทางจิตใจแบบใหม่ให้เกิดขึ้นอีก 6 ประการคือ 1) หญิงที่มีอิสระ 2) หญิงที่มีระเบียบวินัย 3) หญิงที่ให้เกียรติ 4) หญิงที่มีความอดทน 5) หญิงที่มีความเมตตากรุณา และ 6) หญิงที่รักตนเอง

2.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์

ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันพบว่าความซื่อสัตย์ต่อคนรักเริ่มมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจากอิทธิพลของความรู้สมัยใหม่ทางจิตวิทยาและแนวคิดเสรีนิยมซึ่งสนับสนุนความมีอิสระในชีวิตของผู้หญิงมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลานี้ ผู้หญิงในช่วงเวลานี้เริ่มสามารถรักชายคนอื่นที่มีคนรักหรือภรรยาอยู่แล้วได้อย่างไม่มีความผิด โดยจะพบบทบาทของเพลงในการสะท้อนความคิดภายในจิตใจที่ไม่ใช่การแสดงออกแบบผิวเผินเดียวเดี๋ยวเดียวหรือบางครั้งสะท้อนความคิดที่ละเมียดศีลธรรมทางเพศด้วย ดังนั้นการซื่อสัตย์ของผู้หญิงที่มีต่อชายที่ตนเองรักเพียงคนเดียว การมีทางเลือกอื่นๆ เช่น การรักชายที่มีภรรยาหรือคนรักอยู่แล้ว การรักชายอื่นทั้งที่ตนเองมีคนรักหรือสามีอยู่แล้วนั้นสามารถปรากฏขัดแย้งกับค่านิยมแบบรักเดียวใจเดียวได้ หรือแม้กระทั่งการรักแบบข้างเดียวโดยไม่ได้รับรักตอบกลับมาก็ล้วนแล้วแต่แสดงความอิสระของหญิงตามแบบตะวันตกที่ได้รับการสนับสนุนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกลายเป็นองค์ประธานในการตัดสินใจความสัมพันธ์หญิงชายตามความต้องการของตนเองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงสามารถมีอิสระในการมีความสัมพันธ์แบบหญิงชายในฐานะของการเป็นตัวสำรองของหญิงอื่นได้ในเพลงเพื่อเธอฉันทนได้ เมื่อพ.ศ.2527 เป็นต้น

ถึงได้เพียงเลขสอง
เธอจะวางฉันในตำแหน่งใดก็ได้เสมอ

ตัวสำรองก็ข้างฉันเต็มใจร่วมทาง
ถ้าเพื่อเธอฉันทนได้

(จากเพลงเพื่อเธอฉันทนได้, พ.ศ.2527)

2.2) หญิงที่มีอิสระ

ความมีอิสระของผู้หญิงนั้นเริ่มต้นจากการผลักดันความคิดเรื่องเอกราชของชาติโดยสถาบันชาติและสถาบันการเมืองที่ปรากฏขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่อิสรภาพทั้งของชาติและของบุคคลเริ่มได้รับการสนับสนุนพร้อมกันขณะที่สถาบันกษัตริย์ที่ก่อนหน้านี้สนับสนุนให้บุคคลยอมสละอิสรภาพให้แก่กษัตริย์ในฐานะผู้นำของชาติได้ลดความสำคัญลงในช่วงเวลานี้ การสนับสนุนอิสระของผู้หญิงก็ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจะเริ่มพบความอิสระในการใช้ชีวิตและสามารถกำหนดความสัมพันธ์หญิงชายตามแบบที่ตนเองต้องการได้เองปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยมเช่น เพลงนี้แหละตัวฉัน เมื่อพ.ศ.2531, เพลงมากไปนิดเมื่อพ.ศ.2538 และเพลงดอกไม้กับแจกัน เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

อย่าคิดว่าฉันไม่แค้นไม่รักไม่ห่วงใยใคร แค่ออกไปใช้ชีวิตในแบบลำพัง
วันหนึ่งหากพบตัวเอง ว่างเหงาหมัดหนทาง และวันนั้นดอกไม้จะกลับมาหาแจกัน
(จากเพลงดอกไม้กับแจกัน, พ.ศ.2543)

2.3) หญิงที่มีระเบียบวินัย

ก่อนการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น ระเบียบวินัยเป็นวิธีการในการใช้อำนาจแบบสมัยใหม่ที่บังคับใช้ต่อผู้ชายเฉพาะทางการเมืองเท่านั้น แต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ผู้หญิงเริ่มถูกปลูกฝังระเบียบวินัยผ่านการบังคับใช้นโยบายของรัฐและกฎหมายที่ควบคุมทางวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น โดยจะพบได้จากการนโยบายทางวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงครามระหว่างพ.ศ.2481-2487 ที่ต้องการให้ผู้หญิงปรับตัวให้ทันสมัยทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจผ่านการปฏิบัติอย่างมีวินัยตามรูปแบบของวัฒนธรรมชาติ โดยเริ่มปลูกฝังการมีวินัยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การมีวินัยผ่านการละเล่นต่างๆ ที่รัฐเห็นว่าไม่เป็นการกระทำที่หยาบคาย ไม่สุภาพหรือหยาบโลน(ศิริพร กรอบทอง, 2547, น.65-70) การแต่งกาย และการเข้าแถวเคารพธงชาติเมื่อเวลาแปดนาฬิกา โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงรำมาชิมารำ, เพลงผู้นำของชาติ และเพลงธงชาติไทย แต่หลังจากการพ้นตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป.พิบูลสงครามแล้ว การควบคุมวินัยของผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงจากการควบคุมผ่านสถาบันการเมืองและสถาบันชาติเข้าสู่สถาบันอื่นโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัว

โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีอำนาจอย่างมากในปัจจุบันได้ปลูกฝังวินัยให้แก่ผู้หญิงที่เข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับทั้งหมด

2.4) หญิงที่ให้อภัย

การให้อภัยในปัจจุบันจะถูกใช้เพื่อทำการแก้ไขความขัดแย้งซึ่งก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังไม่ปรากฏขึ้นเพราะสถานะในครอบครัวของผู้หญิงยังคงด้อยกว่าชาย แต่เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแล้ว หญิงกับชายเริ่มมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการให้อภัยจึงกลายเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นเพื่อทำหน้าที่ในการแก้ไขข้อขัดแย้งเนื่องมาจากที่หญิงและชายสามารถแสดงความคิดเห็นและเลือกใช้ชีวิตได้อย่างอิสระมากขึ้นจนบางครั้งอาจนำไปสู่การมีความขัดแย้งกันเกิดขึ้นได้ โดยจะตัวอย่างได้จากเพลงสอนน้อง เมื่อพ.ศ.2499 และเพลงเล็กๆน้อยๆ เมื่อพ.ศ.2534 เป็นต้น

- พ) เล็กๆ น้อยๆ เราก็ออมกันไป
- ญ) ความจริงในใจยังโกรธ
- พ) เล็กๆ น้อยๆ เราก็ออมอภัย
- ช) ใจจริงนะกลัวเป็นโสด
- พ) รักเรามั่นคงจะเป็นอย่างนี้ เพราะมีกันอยู่สองคน

CHULALONGKORN UNIVERSITY (จากเพลงเล็กๆ น้อยๆ, พ.ศ.2534)

2.5) หญิงที่มีความอดทน

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา คุณลักษณะทางจิตใจที่เรียกร้องให้ผู้หญิงมีความอดทนได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อเป็นการทดแทนการหายไปของคุณลักษณะของความกล้าหาญภายในจิตใจของหญิงที่ผูกพันกับสถาบันชาติและสถาบันกษัตริย์ในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ ความอดทนได้ปรากฏขึ้นในยุคปัจจุบันเพื่อเป็นการทดแทนไม่ให้ผู้หญิงแสดงความอ่อนแอของตนเองออกมา โดยจะสามารถพบได้จากเพลงไทยสากลเช่น เพลงพุ่มนี้ค่อยร้องไห้ เมื่อพ.ศ.2506 เป็นต้น

พรุ้งนี้เกิดน้องค่อยร้องไห้ เก็บน้ำตาเจ้าไว้...อย่าให้ใครเขาเห็นมัน
 อดทน อดกลั้นเอาไว้อีกวัน อย่าให้เพื่อนหยันว่าเจ้านั้นอ่อนแอ
 (จากเพลงพรุ้งนี้ค่อยร้องไห้, พ.ศ.2506)

2.6) ผู้หญิงที่มีความเมตตาากรุณา

ความงามทางใจจากความมีเมตตาากรุณาของผู้หญิงสามารถพบได้ในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยความเมตตาากรุณาเริ่มกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับผู้หญิงเนื่องจากในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้นผู้หญิงเริ่มมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างอิสระจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่สนับสนุนความอิสระของผู้หญิงในฐานะของมนุษย์เท่ากับผู้ชาย ดังนั้นจึงเริ่มพบความเมตตาากรุณาของผู้หญิงปรากฏขึ้นความสัมพันธ์หญิงชายเช่นการเมตตาในการตอบรับความรักซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน เนื่องจากผู้หญิงอยู่ในฐานะของผู้เชื่อฟังพ่อแม่และไม่มีอิสระในการกำหนดความสัมพันธ์หญิงชายได้มากเท่ากับในช่วงเวลาปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่นเพลงดาวหัวใจ เมื่อพ.ศ.2507 และเพลงทำไมถึงทำกับฉันได้ เมื่อพ.ศ.2518 ซึ่งทั้งหมดมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการที่ความเมตตาากรุณาของผู้หญิงในการตกลงความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะที่เป็นความงามทางจิตใจรูปแบบหนึ่ง

เมตตาเธอเห็นว่าเธอเคยถูกรัก ควักใจแหลกลาญ
 จึงได้สงสารรับพยาบาล หัวใจให้เธอ
 เอายากลั้นจากดวงใจ เอากายอุ่นคอยปรนเปรอ ด้วยรักเสมอ
 ฉันทอมให้เธอทุกยาม ทำไมถึงทำกับฉันได้
 (จากเพลงทำไมถึงทำกับฉันได้, พ.ศ.2518)

2.7) หญิงที่รักตัวเอง

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงที่รักตัวเองนั้นถือว่าเป็นความรู้ใหม่เกี่ยวกับการมีตัวตนของผู้หญิงซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้หญิงที่มีอิสระซึ่งเกิดขึ้นอย่างชัดเจนหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยคุณลักษณะของผู้หญิงที่รักตัวเองนี้คือการให้ความสำคัญกับความรักที่มอบให้กับตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตและสร้างความสัมพันธ์หญิงชาย โดยจะสามารถ

เห็นได้จากการเรียกร้องให้ผู้หญิงรักตนเองหลังจากการยุติความสัมพันธ์หญิงชายไม่ว่าจะมีสาเหตุจากตัวผู้หญิงเองหรือจากฝ่ายผู้ชายก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น การเรียกร้องให้ผู้หญิงแสดงความรักตัวเอง หลักการยกเลิกความสัมพันธ์หญิงชายจากเพลงรักแท้คือ... เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงครึ่งหนึ่งของชีวิตเมื่อพ.ศ.2548 เป็นต้น

ไม่เคยหันมองดูตัว มัวเสียตายวันเวลา ฝันว่าอาจจะคืนมาเหมือนเคย
 เพิ่งจะรู้ว่ารักแท้ มันไม่ไกลไม่ห่างเลย แค่เพียงกลับมาสนใจตัวเอง
 ครึ่งหนึ่งของชีวิต ที่เราทำหายไป ต่อให้นอนเสียตายไปจนตาย มันก็เท่านั้น
 เหลืออีกครึ่งชีวิต ที่มันยังต้องการ ความรักตัวเองกลับมา ชีวิตมันมีคุณค่ากว่านี้
 (จากเพลงครึ่งหนึ่งของชีวิต, พ.ศ.2548)

การหายไปของผู้หญิงที่มีความกล้าหาญ, ผู้หญิงที่มีความสามัคคี และผู้หญิงที่มีความเสียสละ

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา ความกล้าหาญ, ความสามัคคีและความเสียสละต่อชาตินั้นไม่ได้ผูกติดกับความเป็นหญิงอีกต่อไป เนื่องจากในช่วงเวลานี้ผู้หญิงเริ่มได้รับสถานะของพลเมืองแห่งชาติเท่าเทียมกับชายอย่างชัดเจนตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่เมื่อพ.ศ.2475 เป็นต้นมา ดังนั้นจึงไม่พบความจำเป็นในการกำหนดหน้าที่ของความกล้าหาญ, ความสามัคคีและความเสียสละต่อชาติไว้กับความเป็นหญิงอีกต่อไป โดยในปัจจุบันจะไม่พบคุณลักษณะเหล่านี้ผูกติดกับความเป็นหญิงและความเป็นชายในเพลงไทยประเภทต่างๆ อย่างเด่นชัดอีกต่อไป

3) หญิงร่ำรวย

หญิงร่ำรวยเป็นความงามอีกรูปแบบหนึ่งที่ต่อเนื่องมาสู่ปัจจุบัน โดยสถานะทางเศรษฐกิจเริ่มกลายเป็นสถานะทางสังคมที่ได้รับการยกย่องในรูปแบบใหม่ โดยจะเริ่มพบว่าความร่ำรวยมีความหมายแบบเดียวกับ ‘ศักดิ์นา’ ซึ่งไม่ใช่ความหมายเดียวกันกับศักดิ์นาที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นหรือสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เนื่องจากศักดิ์นาในช่วงเวลาก่อนหน้านี้เป็นสถานะที่ติดตัวโดยกำเนิดและมีความแตกต่างของศักดิ์จากบทบาท

ในการทำงานราชการและความใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ แต่ศักดินาที่มาจากฐานะทางเศรษฐกิจนั้น เป็นคุณลักษณะแบบใหม่ในยุคปัจจุบันที่แสดงถึงความเป็นคนชั้นสูงในยุคปัจจุบันซึ่งแตกต่างจาก ศักดินาแบบเดิมอย่างเห็นชัด ยกตัวอย่างเช่น เพลงศักดินากับบายจก เมื่อพ.ศ.2522 และเพลงไฮโซ เมื่อพ.ศ.2543 ที่แสดงให้เห็นว่าสถานะทางเศรษฐกิจได้กลายมาเป็นการวัดศักดินาแบบใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีอิทธิพลของสถาบันเศรษฐกิจที่อยู่เหนือสถาบันกษัตริย์ในการกำหนดชนชั้น ทางสังคมแบบใหม่ของไทย โดยความร่ำรวยของผู้หญิงเริ่มได้รับการยกย่องมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะหลังการประสพวิกฤตเศรษฐกิจไทยเมื่อพ.ศ.2540 ที่ถือว่าสถานะทางเศรษฐกิจของคุณคน เริ่มได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะคนมีฐานะเศรษฐกิจไม่ดีที่เริ่มพบกับความยากลำบากใน การหาเลี้ยงชีพมากยิ่งขึ้น โดยจะพบบทเพลงโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งสมัยในปีพ.ศ.2540 เป็นต้นมาที่มี เนื้อหาที่กล่าวถึงการประกอบอาชีพหญิงโสเภณีเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวหรือการเป็นเมียชู้เพื่อเลี้ยงดู ตนเองหรือครอบครัวปรากฏมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4) หญิงกิริยามารยาทงาม (กุลสตรี)

ความงามของหญิงที่มีกิริยามารยาทงามหรือมีความเป็นกุลสตรีนี้ปรากฏขึ้นใน ช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกันผ่านการควบคุมของสถาบันชาติ สถาบันการเมืองและ สถาบันสื่อมวลชนในช่วงเริ่มต้นด้วยการกำหนดให้ผู้หญิงปฏิบัติตามวัฒนธรรมชาติที่กำหนดว่า มีความเป็นไทยซึ่งทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจในฐานะที่เป็นบรรทัดฐานของหญิงไทยทั้งชาติ โดยปรากฏขึ้นในสมัยของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2481-2487)เป็นต้นมา โดยจะพบ คุณลักษณะดังกล่าวได้จากเพลงกุลสตรี เมื่อพ.ศ.2511 หลังจากนั้นความงามของกุลสตรีนี้จึงได้ กลายมาเป็นค่านิยมหลักและบรรทัดฐานของวัฒนธรรมไทยที่แสดงความเป็นชาติไทยที่กระทำต่อ ผู้หญิงมาจนถึงปัจจุบัน โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงสุภาพสตรี เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

ตามอย่างนางสาวไทยเลย แต่ฉันจะทำตัวใหม่

จะเปลี่ยนตัวเองให้มีกิริยา หมดจจดด้วยท่าทีอย่าง

สุภาพสตรี หากในวันนี้ฉันยังทำได้ไม่ดี

สุภาพสตรี อยากรให้เธอนั้นให้กำลังใจสักหน่อย

(จากเพลงสุภาพสตรี, พ.ศ.2541)

5) หญิงขยันทำงาน

การปรากฏขึ้นของผู้หญิงที่ขยันทำงานเป็นอิทธิพลที่มาจากสถาบันเศรษฐกิจที่มีอำนาจมากขึ้นในปัจจุบันที่สนับสนุนให้คนในสังคมไทยแสวงหาทรัพย์สินในฐานะที่เป็นความสุขในทางโลกอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการสนับสนุนให้ผู้หญิงขยันทำงานนี้จะปรากฏชัดเจนในกลุ่มผู้หญิงที่ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีหรือยากจนเท่านั้น โดยจะไม่พบการสนับสนุนให้ผู้หญิงขยันทำงานในชนชั้นอื่นๆ โดยจะพบตัวอย่างของผู้หญิงขยันทำงานได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมอย่างเพลงน้องนางบ้านนา เมื่อพ.ศ.2497 และเพลงนวลนางข้างเขียง เมื่อพ.ศ.2536 เป็นต้น

นี่ไง ผู้หญิงเก่ง เล็งๆ อยู่นานซักเข้าที่
ถึงเหวี่ยงจะไหล หรือโคลจะย้อย สักนิด สักน้อย ก็เหมาะดี
จะดูก็ทีเธอนั้นยังสดใส

(จากเพลงนวลนางข้างเขียง, พ.ศ.2536)

6) หญิงมีความสุข

คุณลักษณะของความงามของผู้หญิงที่มีความสุขนั้นปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกเช่นกัน โดยความสุขที่เกิดขึ้นในปัจจุบันถือว่ามีมากขึ้นอย่างมากเนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดแบบมนุษยนิยมที่รับมาจากตะวันตกที่สนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาความสุขที่หลากหลายมากขึ้นกว่าการแสวงหาความสุขในชีวิตหลังความตายแบบศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว คุณลักษณะของหญิงมีความสุขนั้นสามารถพบได้ 3 ประการคือ 1) ความสุขจากความอิสระหรือจากความสงบในชนบท 2) ความสุขจากการสนุกสนานทางร่างกาย และ 3) การคิดถึงสิ่งที่มีความสุขหรือการคิดเชิงบวก

ความสุขที่เกิดจากความอิสระหรือมีความสุขสงบสุขในชนบทนั้นปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่เน้นไปที่กลุ่มชนชั้นล่างในชนบทที่ทดแทนความขาดแคลนในทางเศรษฐกิจ โดยการแสวงหาความสุขในการใช้ชีวิตที่อิสระภายใต้สภาพแวดล้อมที่สงบและสวยงามของชนบทนี้ถูกแสดงในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับการแสวงหาความสุขในการแสวงหาทรัพย์สินในสังคมเมืองที่วุ่นวายและไม่มีอิสระ ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่มีความสุขในการใช้ชีวิตชนบทผ่านการทำการเกษตรอย่างเพลงอิสาวทรานซิสเตอร์ เมื่อพ.ศ.2525 เป็นต้น

ฉันคนชวานาหน้าตาเซ่อ ฟังทรานซิสเตอร์ก็พอใจ
 ไปไหนก็เอาไปด้วยขึ้นเขาลงห้วยก็เอาไป ฟังเพลงตะลุงบ้านนา
 ฟังเพลงตะลุงบ้านนา เขาว่าเราบ้าก็ช่างเขาปะไร

(จากเพลงอีสาวทรานซิสเตอร์, พ.ศ.2525)

นอกจากการแสวงหาความสุขจากการใช้ชีวิตชนบทที่มีอิสระและสงบแล้ว ในปัจจุบันนี้ ยังพบการแสวงหาความสุขเพิ่มขึ้นอีกสองแบบคือ การแสวงหาความสุขผ่านการสนุกสนานทางกาย และการแสวงหาความสุขจากการคิดถึงสิ่งที่ทำให้มีความสุขหรือการคิดบวก โดยการแสวงหาความสุขทั้งสองแบบเป็นชุดความรู้ใหม่ที่แสดงเส้นทางของการแสวงหาความสุขที่หลากหลายมากขึ้นของผู้หญิงด้วย โดยความสุขทางกายจากความสนุกสนานนั้นสามารถพบได้จากการแสดงความอิสระในชีวิตผ่านการทำกิจกรรมทางกายต่างๆ เช่นการเต้นรำและการตี๋มสุรา โดยจะพบได้จากเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่ผู้หญิงสามารถแสดงอิสระในการใช้ชีวิตสนุกสนานได้เช่นเดียวกับผู้ชายผ่านการเที่ยวกลางคืน เต้นรำ หรือตี๋มสุราได้ โดยจะพบคุณลักษณะของการแสวงหาความสุขทางกายแบบสนุกสนานนี้ได้จากเพลงไทยลูกทุ่งสมัยนิยม ยกตัวอย่างจากเพลงเมาเต็มร้อย เมื่อพ.ศ.2541 และการแสวงหาความสุขทางจิตใจหรือการคิดในแง่บวกที่จะพบได้จากเพลงไทยสมัยนิยมที่นิยมฟังโดยกลุ่มชนชั้นกลางมากกว่าเพลงประเภทอื่น การแสวงหาความสุขจากการคิดเชิงบวกนี้เป็นการสนับสนุนให้บุคคลเลือกคิดในสิ่งที่มีความสุขและเลือกที่จะไม่คิดในสิ่งที่ทำให้จิตใจเป็นทุกข์ ซึ่งสามารถถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในความสัมพันธ์หญิงชายได้เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงก้อนหินก้อนนั้น เมื่อพ.ศ.2552 เป็นต้น

ไม่มีอะไรจะทำร้ายเธอ ได้เท่ากับเธอทำตัวของเธอเอง
 ให้เธอคิดเอาเอง ว่าชีวิตของเธอเป็นของใคร
 ไม่มีอะไรจะทำร้ายเธอ ถ้าเธอไม่รับมันมาใส่ใจ
 ถูกเขาทำร้าย เพราะใจเธอแบกรับมันเอง

(จากเพลงก้อนหินก้อนนั้น, พ.ศ.2552)

7) ผู้หญิงน่ารัก

ความงามของผู้หญิงน่ารักถือเป็นความรู้ใหม่ที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยคุณลักษณะของผู้หญิงน่ารักไม่ได้หมายถึงคุณลักษณะของความงามของผู้หญิงในฐานะวัตถุของความงามแต่เพียงด้านเดียว แต่กลับมีความหมายรวมถึงองค์ประธานในการตัดสินความงามของผู้หญิงในทิศทางที่อยู่ตรงกันข้ามกันด้วยซึ่งโดยมากแล้วหมายถึงผู้ชายที่ทำหน้าที่ในการตัดสินผู้หญิงในฐานะของวัตถุแห่งความงาม โดยจะสามารถพบได้คุณลักษณะของผู้หญิงน่ารักเช่นนี้ได้จากเพลงไทยประเภทต่างๆ ในปัจจุบันที่กล่าวถึงความงามของผู้หญิงแม้ว่าหญิงเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมความงามต่างๆ โดยทั่วไปเลยก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น เพลงน่ารักเมื่อพ.ศ.2501 ที่ได้กล่าวถึงผู้หญิงที่ไม่สวยแต่ผู้ชายซึ่งเป็นผู้จ้องมองรู้สึกรักเมื่อได้พบเห็นซึ่งเป็นผลมาจากการมอบอำนาจในการตัดสินความงามของผู้หญิงให้แก่ผู้ชายที่จ้องมองในฐานะขององค์ประธานในการตัดสินความงามของผู้หญิงในฐานะวัตถุที่ไม่ได้จำเป็นต้องมีมาตรฐานหรือความงามใดๆ ผ่านความรู้เกี่ยวกับความงามแบบเดิมที่มีความชัดเจน โดยการทำงานระหว่างองค์ประธานและวัตถุแห่งความงามนี้จะทำงานร่วมกันอย่างมากในการกำหนดความงามของผู้หญิงที่เริ่มมีความรู้เกี่ยวกับความสวยงามที่มีหลายมาตรฐานให้เลือกในปัจจุบัน โดยจะพบตัวอย่างที่ผู้ชายมีอิสระในการเลือกความสวยที่หลากหลายของผู้หญิงนี้ได้จากเพลงเธอสวย เมื่อ พ.ศ.2541, เพลงใช่เลย เมื่อพ.ศ.2541 และ เพลงแล้วแต่คนชอบ เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น

Hey! เธอ ก็เขาวาเธอไม่สวยเลย ดูแซ่บ..แซ่บ ไม่เห็นจะมีอะไรให้มอง
ท้องก็ป่องเอาเธอก็ตรง จะทรุดทรึงก็คงไม่มี

อยากจะร้องเพลงก็ไม่เข้าคีย์ ไม่ดีไปหมดเลย
Hey! เธอ แต่ฉันว่าเธอน่ะสวยดี ดูโสภี ก็เพราะความดีจากใจเธอ

(จากเพลงแล้วแต่คนชอบ, พ.ศ.2547)

8) หญิงมีชื่อเสียง

คุณลักษณะของหญิงมีชื่อเสียงถือเป็นความงามรูปแบบใหม่ที่เริ่มต้นพร้อมกับการเกิดขึ้นของสถาบันสื่อมวลชนที่สถาปนาตนเองเป็นสถาบันอำนาจใหม่ในปัจจุบัน โดยจะเริ่มพบในเพลงไทยสากลโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งว่าผู้หญิงโดยเฉพาะจากชนบทมีความต้องการที่จะไปเป็นนักร้องหรือดาราด้วยอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์และสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยหลังจากนั้นก็ขยายไปสู่สื่อโทรทัศน์ที่เริ่มเป็นที่นิยมในเวลาต่อมาด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะสามารถยกตัวอย่างเช่น เพลงสาวสวนแตง เมื่อพ.ศ.2504, เพลงดาวเรืองดาวโรย เมื่อพ.ศ.2525 และเพลงห่วงรัก นักร้องเมื่อ พ.ศ.2541 เป็นต้น

โฆษกคนดังประกาศทันที
เข้ารอบท็อปเท็น
ต่อไปนี้ตัวน้องมีค่า

ประกาศว่าน้องของพี่โชคดีได้เป็นดารา
น้องเด่นทั้งเสียงหน้าตา
ไอ้หนุ่มบ้านนาซักจะหนาวๆ

(จากเพลงห่วงรัก นักร้อง, พ.ศ.2541)

9) หญิงอ่อนวัย

ผู้หญิงที่มีอายุน้อยโดยเฉพาะผู้หญิงที่เพิ่งเริ่มเปลี่ยนจากเด็กเป็นสาวนั้นได้กลายเป็นคุณลักษณะของผู้หญิงงามอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก โดยการปรากฏขึ้นของผู้หญิงอ่อนวัยนี้เป็นการกลับมาอีกครั้งของความคิดเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิงที่กลับมาในรูปของความต้องการผู้หญิงที่บริสุทธิ์โดยไม่ผ่านการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายมาก่อน นอกจากนี้ความงามจากผู้หญิงอ่อนวัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการกำหนดความรู้ของสถาบันกฎหมายที่ควบคุมกิจกรรมทางเพศของคนในสังคมไทยปัจจุบันผ่านการควบคุมเรื่องอายุของผู้หญิงในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ชายหญิงหรือการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่พ้นมาจากการกำหนดของข้อกำหนด(ครบ15 ปีบริบูรณ์)จึงกลายเป็นความงามแบบหนึ่งที่มีหมายถึงผู้ชายจะมีโอกาสมากที่สุดที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงพรหมจรรย์ไปด้วย โดยจะพบตัวอย่างของความ ต้องการผู้หญิงอ่อนวัยของผู้ชายได้จากเพลงสืบทอดทายาท เมื่อพ.ศ.2507, เพลงทำบัตรประชาชนหรือยัง เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงเด็กมันชวน เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

เด็กมันชวนกวนจิตใจเสียจริง ก็เด็กมันชิงใครไม่ชิงก็เซย
 งามน่าแลแม่เจ้าเอ๋ย ชะเออเอ็งเอย ชะเอยจ้า

(จากเพลงเด็กมันชวน, พ.ศ.2541)

10) หญิงมีการศึกษา

ผู้หญิงที่มีความงามมีการศึกษานี้เป็นแนวคิดใหม่ที่ปรากฏขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยก่อนหน้านั้นในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพบว่ากุลสตรีนั้นต้องมีความรู้เรื่องการเรือนเป็นหลัก ขณะที่ปัจจุบันนี้การศึกษาได้กลายเป็นความงามแบบใหม่อย่างแท้จริงจากการมีอิทธิพลของสถาบันการศึกษาที่สนับสนุนให้คนทุกคนในสังคมไทยมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงสาวตจว. ม.ราชภัฏ เมื่อประมาณพ.ศ.2551-2 ที่แสดงให้เห็นว่าการศึกษากลายเป็นความงามที่สำคัญอีกแบบหนึ่งของผู้หญิง

สอบได้เรียนราชภัฏ อยู่ต่างจังหวัดไม่ไกลไม่ใกล้
 อยากเห็นแฉะมาก็ได้ ป้ายมหา' ลัทธิรถทัวร์ผ่านหน้า
 ความสวยก็ได้แค่นี้ แต่มีดีที่การศึกษา
 นื่องพักอยู่หอที่ห้า หลังตึกคณะวิทยาศาสตร์

(จากเพลงสาว ตจว. ม. ราชภัฏ, ประมาณพ.ศ.2551-2)

11) ผู้หญิงแข่งกร้าว

ความงามแบบหญิงแข่งกร้าวเป็นความงามที่ปรากฏในในช่วงเวลาไม่นานมานี้ โดยคุณลักษณะของหญิงแข่งกร้าวนี้มีความแตกต่างกับคุณลักษณะของผู้หญิงแบบ 'มือก็ไกวตาก็แกว่ง' ซึ่งแสดงถึงความแข่งกร้าวที่เกี่ยวข้องกับความกล้าหาญเพื่อชาติโดยพบได้ในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งสถาบันชาติมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นหญิงที่มีความงามทางจิตใจแบบกล้าหาญเพื่อสนับสนุนและทำงานต่างๆ แทนผู้ชายที่ต้องออกไปรบในสงคราม แต่คุณลักษณะของผู้หญิงแข่งกร้าวในยุคปัจจุบันนี้ปรากฏพร้อมกันกับคุณลักษณะของความงามทางจิตใจของผู้หญิงที่มีอิสระที่ตรงกันข้ามกับผู้หญิงแบบกุลสตรีที่เป็นค่านิยมหลักของผู้หญิงในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงคือผู้หญิง เมื่อพ.ศ.2529, เพลงผู้หญิงกับงูพิษ เมื่อพ.ศ.2544 และ

เพลงฉันไม่ได้ใครก็ต้องไม่ได้ เมื่อพ.ศ.2555 ที่แสดงคุณลักษณะของผู้หญิงที่มีความแข็งแกร่งต่อสู้ชายที่เป็นคู่รักและมีอิสระในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะกับความสัมพันธ์หญิงชายอย่างเห็นได้ชัด

ถ้าฉันไม่ได้ ไม่ว่าจะใครก็ต้องไม่ได้เธอ เพราะฉันมีเธอ ที่เป็นเหมือนลมหายใจ
จะผิดก็รับ จะบาปก็พร้อม แต่ฉันไม่ยอมให้ใคร
ถ้าหากจะแพ้ก็ขอแค่ตายอยู่ข้างเธอ

(จากเพลงฉันไม่ได้ใครก็ต้องไม่ได้, พ.ศ.2555)

1.2.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

ช่วงเวลาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อพ.ศ. 2475 เป็นต้นมานั้นพบคุณลักษณะที่ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุที่สนองความต้องการทางเพศของผู้ชายในลักษณะที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมโดยน่าจะเป็นอิทธิพลมาจากความรู้เรื่องเพศจากสาขาชีววิทยา (Biology) และจิตวิทยา (Psychology) ที่ได้แพร่หลายสู่บุคคลทั่วไปมากยิ่งขึ้นจากการผลักดันโดยสถาบันการศึกษาและสถาบันการแพทย์ โดยจะพบคุณลักษณะที่ต่อเนื่องประการหนึ่งจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นวัตถุทางเพศทางให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ชาย ขณะที่คุณลักษณะที่ได้ปรากฏในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรก 2 ประการนั้นคือ

- 1) การแสดงความสมัครใจในการมอบร่างกายตนเองเป็นวัตถุทางเพศแก่ชายซึ่งเป็นอิทธิพลค่านิยมหลักที่สนับสนุนให้ผู้หญิงมอบร่างกายตนเองให้แก่ชายที่ตนเองรักโดยสมัครใจเพียงคนเดียวซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมผัวเดียวเมียเดียวจากสถาบันครอบครัว และ
- 2) การแสดงความจำเป็นของการประกอบอาชีพซึ่งเป็นอิทธิพลของสถาบันเศรษฐกิจที่ผลักดันให้การประกอบอาชีพโสเภณีหรือเมียน้อยสามารถกระทำได้หากมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ผู้หญิงในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศนั้นได้ปรากฏคุณลักษณะแบบหนึ่งคือ การเปิดเผยความสุขทางเพศของตนเองซึ่งเป็นอิทธิพลของความคิดแบบเสรีนิยมและความรู้ทางชีววิทยาและจิตวิทยาที่สนับสนุนให้ผู้หญิงสามารถแสวงหาความสุขทางเพศเพื่อตัวเองได้อย่างอิสระในฐานะของความสุขตามธรรมชาติของมนุษย์ในทางร่างกายอีกรูปแบบหนึ่ง

1) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย

คุณลักษณะที่ถือว่าต่อเนื่องมาจากช่วงรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองและปรากฏให้เห็นในช่วงเวลาปัจจุบันนี้คือสถานะที่ผู้หญิงที่มีฐานะของวัตถุที่กระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชายโดยจะพบว่ากิริยาท่าทางของผู้หญิงในปัจจุบันนี้ยังคงถูกแสดงในสถานะของการกระตุ้นความต้องการทางเพศให้แก่ผู้ชายได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ ยกตัวอย่างเช่นเพลงเด็กมันยั่ว เมื่อพ.ศ.2519, เพลงรักสาวนุ่งสั้น เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงนม เมื่อพ.ศ.2555 ที่ร่างกายของผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชายซึ่งถูกแสดงผ่านความต้องการ ‘กิน’ เช่นเดียวกับที่เปรียบร่างกายของผู้หญิงเป็น ‘อาหารหรือเครื่องดื่ม’ นั่นเอง

อู๋ย...เธอดู สุขภาพดี อู๋ย...แม่ของลูกต้องแบบนี้
อู๋ย...เธอเอานมมาดื่มใน Party เต็มเบาๆ ระวังนมหกนะคนดี

(จากเพลงนม, พ.ศ.2555)

2) การแสดงความสมัครใจในการมอบร่างกายของตนเองเป็นวัตถุทางเพศแก่ชาย

เนื่องจากที่ผู้หญิงในปัจจุบันนี้มีอิสระมากยิ่งขึ้นในการมีเพศสัมพันธ์กับชายใดก็ได้ในฐานะที่ผู้หญิงมีอิสระตามแนวคิดสมัยใหม่จากตะวันตกได้ทำให้เกิดการสร้างความรู้เกี่ยวกับความสมัครใจในการมอบร่างกายของตนเองให้แก่ชายเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ปรากฏขึ้นผ่านการผลักดันจากสถาบันครอบครัว โดยคุณลักษณะเช่นนี้ถูกสร้างขึ้นเป็นความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ในฐานะของค่านิยมหลักเพื่อให้ควบคุมผู้หญิงปัจจุบันที่มีอิสระในการมีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสามีหรือคนรักในฐานะที่มีสิทธิเสรีภาพในการใช้ชีวิตให้มีความจำเป็นต้องจำกัดการมีเพศสัมพันธ์เฉพาะกับชายที่รักโดยสมัครใจกับชายที่ตนเองรักเท่านั้นโดยไม่ใช้การมีอิสระในการมีเพศสัมพันธ์กับชายคนใดก็ได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นค่านิยมที่ผู้หญิงจะมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยสมัครใจได้เฉพาะคนที่ตนเองรักซึ่งพบได้จากเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ เช่น เพลงให้ เมื่อพ.ศ.2503 และเพลงเพราะรัก เมื่อพ.ศ.2532 ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องเพศที่กำหนดว่าสำหรับผู้หญิงแล้วเรื่องรักกับเรื่องใคร่ทำงานร่วมกันอย่างไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้(ผู้หญิงต้องรักเท่านั้นจึงจะมีเพศสัมพันธ์กับชายได้)ซึ่งแตกต่างกับผู้ชายที่สามารถแยกความรักและความต้องการทางเพศ(ความใคร่)ออกจากกันได้ โดยสถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างและผลักดันค่านิยมเช่นนี้

เพื่อกำหนดไม่ให้ผู้หญิงมีคุณลักษณะของหญิงสำสอนที่ปรากฏขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะของแม่และเมียที่ไม่ดีในเรื่องเพศและจะนำไปสู่ครอบครัวที่ไม่เข้มแข็งต่อไป

3) การแสดงความจำเป็นของการประกอบอาชีพโสเภณีหรือเมียน้อยเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของชาย

ความจำเป็นจากผลของการปรับประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เข้มข้นมากยิ่งขึ้นหลังการช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่พ.ศ. 2504 ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจในการเลี้ยงชีพและเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการแสวงหาความสุขทางโลกผ่านการแสวงหาทรัพย์สิน โดยอิทธิพลของการขยายอำนาจมากขึ้นของสถาบันเศรษฐกิจในปัจจุบันได้สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้หญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณีหรือนางบำเรอแก่ชายมากยิ่งขึ้น โดยบทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งหรือลูกทุ่งสมัยนิยมได้แสดงความจำเป็นในทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้หญิงมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพเหล่านี้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ยกตัวอย่างเช่นเพลงนางโลม เมื่อพ.ศ. 2526 และเพลงน้ำตาหล่นเมื่อฝนมา เมื่อพ.ศ. 2541 ที่การประกอบอาชีพโสเภณี นางบำเรอหรือเมียน้อยเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวกลายเป็นความจำเป็นที่เริ่มยอมรับได้มากยิ่งขึ้นในสังคมไทย

แม่ป่วยมานาน แม่อาการเริ่มหนัก ขาดเงินมาพุ่มพุก ช่วยรักษาแก้ไข้แม่ซ้อย่า
ตัดใจเข้ากรง ตั้งใจมุ่งรักษา เป็นหญิงมีเบอร์ปรนเปรอภามา
หมควาสนาคืนมาคู่เคียง

(จากเพลงน้ำตาหล่นเมื่อฝนมา, พ.ศ. 2541)

4) การเปิดเผยความสุขทางเพศของผู้หญิงเอง

แนวคิดเสรีนิยมที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เริ่มทำให้ผู้หญิงพบอิสระในการแสดงความสุขทางเพศของตนเองได้ แม้ว่าการแสดงออกเกี่ยวกับความสุขทางเพศนั้นอาจไม่ถูกแสดงออกอย่างชัดเจนเนื่องจากขัดกับค่านิยมทางเพศในสังคมไทยที่กำหนดให้เรื่องเพศโดยเฉพาะการแสดงออกของความสุขทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัวและผู้หญิงไม่ควรแสดงออกในเรื่องของเพศเนื่องจากขัดกับความเป็นกุลสตรี แต่ในปัจจุบันนี้จะเริ่มพบได้จากเพลงไทย

สากลและเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนหนึ่งที่แฝงความหมายของการมีความสุขทางเพศสัมพันธ์ของผู้หญิง ยกตัวอย่างเช่นเพลงเสียงกระซิบจากเกลิยวคลีน เมื่อพ.ศ. 2501, เพลงหนูไม่ยอมเมื่อ พ.ศ. 2513 และเพลงผู้ชายในฝัน เมื่อพ.ศ. 2528 ที่ล้วนแล้วแต่แสดงความสุขทางเพศของผู้หญิงผ่านการเปรียบเทียบและการใช้จินตนาการรูปแบบต่างๆ แม้จะไม่เด่นชัดเท่าที่ผู้ชายแสดงออกในเรื่องของความสุขจากการเพศสัมพันธ์ก็ตาม

ฝันว่าคิดอยู่หว่ามๆ	ถ้าถูกลวนลามจะทำไม
ความคิดพอหยุดลงปั๊บ	หมุ่หมับ หนุ่หนับ เขาจับ เขาใจ
ตึกใจตื่นมาเสียนี่	แหมเสียดายจัง เฮ้อ เสียดายจัง

(จากเพลงผู้ชายในฝัน, พ.ศ. 2528)

1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง

สถานะทางครอบครัวของผู้หญิงที่ปรากฏตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้หญิงยังคงปรากฏสถานะในครอบครัวในรูปแบบเดิมเหมือนช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2 ประการคือ 1) ผู้หญิงในสถานะของแม่ และ 2) ผู้หญิงในสถานะของลูก ขณะที่ผู้หญิงในสถานะที่พี่น้องได้รับความสำคัญอีกครั้งในฐานะของผู้มีอำนาจในสถาบันครอบครัวซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลน้องและมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในพื้นที่ส่วนตัวหรือภายในครอบครัวนั่นเอง โดยสถานะพี่น้องเคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปในช่วงรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากช่วงเวลานั้นให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้เรื่องเพศจากสถาบันแบบใหม่จากตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความเป็นหญิงและความเป็นชายในพื้นที่สาธารณะมากกว่าในช่วงเวลาปัจจุบัน

1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่

สถานะของแม่ในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงบทบาทสำคัญ 2 ประการคือ 1) บทบาทที่เป็นผู้เลี้ยงดูลูก และ 2) บทบาทในการครอบครองลูกสาว แต่การครอบครองดังกล่าวเป็นไปในทางวัฒนธรรมแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ถูกควบคุมด้วยกฎหมายอีกต่อไปดังเช่นเคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ขณะที่ในช่วงเวลานี้ได้ปรากฏคุณลักษณะของแม่ในฐานะผู้มอบชีวิตในทางชีววิทยาขึ้นเป็นครั้งแรกอันเป็นผลมาจากความทางชีววิทยาเริ่มกลายเป็นความรู้เรื่องเพศที่แพร่หลายในสังคมไทยโดยทั่วไปในช่วงเวลานี้

1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก

บทบาทในการเลี้ยงดูแม่เป็นคุณลักษณะที่สามารถพบได้ทั่วไปจากบทเพลงไทยแทบทุกประเภทในช่วงเวลานี้ โดยบทบาทของแม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวที่สนับสนุนบทบาทของแม่ในการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกที่ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงที่มีสถานะแม่ด้วย ยกตัวอย่างเช่นเพลงค่าน้ำนม เมื่อพ.ศ.2492, เพลงไครหนอ เมื่อพ.ศ.2506 และเพลงผู้หญิงธรรมดา เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น

2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว

แม่ในช่วงเวลานี้ยังคงมีหน้าที่ในการครอบครองลูกสาวดังเช่นที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการปกครอง แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปภายในบทบาทของแม่ในการครอบครองลูกสาวคือ การเปลี่ยนแปลงจากการครอบครองทางกฎหมายและทางศีลธรรมมาสู่การครอบครองในทางวัฒนธรรมเท่านั้น โดยแม้ว่าในช่วงเวลานี้จะมีการกำหนดในกฎหมายให้แม่ต้องทำหน้าที่ในการดูแลลูก แต่บทบาทตามกฎหมายก็ระบุเพียงแต่การเลี้ยงดูเฉพาะวัยเด็กเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นเพลงรักแท้(แต่รอให้รวยก่อน) เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงสิทธิ์ของหนูอยู่ที่แม่ เมื่อ พ.ศ.2541 ที่ยังคงพบว่าแม่ยังคงครอบครองลูกสาวอยู่ เพียงแต่เป็นการครอบครองในรูปแบบของวัฒนธรรมไทยเท่านั้น

สิทธิ์หนูนั้นอยู่ที่แม่	ใครรักหนูแน่ไปถามแม่ฉันดู
ถ้าแม่ตกลงรับรู้	ส่วนตัวหนูไม่มีปัญหา
ถ้ารักก็ลองไปขอ	กับแม่กับพ่อลองไปต่อราคา
ถ้าแม่ตกลงตั้งว่าวันวิवाห์หนูไม่ว่าอะไร	

(จากเพลงสิทธิ์หนูอยู่ที่แม่, พ.ศ.2541)

3) แม่ในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยา

สถานะของแม่ที่มอบชีวิตนี้ได้ปรากฏขึ้นมาจากการเข้ามาของความรู้เรื่องการทำแท้งที่เป็นความรู้ในทางการแพทย์นั่นเอง โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น คนในสังคมไทยยังเชื่อในการกำเนิดของเด็กอันเนื่องมาจากการตลบันดาลโดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบุญกรรมอันเป็นอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นจากความรู้พุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ แต่เมื่อมีการเข้ามาของสถาบันการแพทย์แบบตะวันตก ความรู้ทางชีววิทยาเกี่ยวกับร่างกายและอวัยวะในการให้กำเนิดเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ความรู้เกี่ยวกับการให้กำเนิดบุตรและการคุมกำเนิดที่เกิดขึ้นด้วยฝีมือของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติเองทั้งจากฝ่ายผู้หญิงและผู้ชายจึงเริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้นด้วย ดังนั้นผู้หญิงจึงเริ่มมีบทบาทในฐานะของผู้มอบชีวิต โดยการกำเนิดของบุตรนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของแม่โดยอิสระโดยไม่เกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งเหนือธรรมชาติใดๆ ในทางตรงกันข้าม การคุมกำเนิดและการทำแท้งจึงเป็นการแสดงความเป็นอิสระของผู้หญิงในการปฏิเสธการมีชีวิตอยู่ของเด็กได้ด้วยอำนาจของตัวเองเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงเมฆาอาลัย เมื่อพ.ศ.2541 ที่แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในฐานะแม่มีอิสระจากบุคคลอื่นอย่างพ่อแม่หรือชายที่เป็นผู้ร่วมกันให้ชีวิตบุตรโดยสมบูรณ์ในการเลือกที่จะคุมกำเนิดหรือมีครรภ์ก็ได้ตามความต้องการของตนเอง

ฉันบอกว่าฉันตั้งครรภ์

เธอนั้นกลับให้ฉันทำลาย

ฉันเป็นแม่ ฉันฆ่าลูกไม่ได้ จำอำลาบ้านไป ตั้งใจไม่ย้อนคืนมา

(จากเพลงเมฆาอาลัย, พ.ศ.2541)

1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะลูก

สถานะลูกของผู้หญิงในช่วงเวลานี้ยังคงต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2 ประการนั้นคือ 1) บทบาทในการเชื่อฟังคำสั่งบุคคลที่เป็นบิดามารดา และ 2) บทบาทของการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดา แต่ผู้หญิงในฐานะลูกในช่วงเวลานี้ได้พบกับความอิสระในการใช้ชีวิตของตนเองมากยิ่งขึ้นและสามารถทำในสิ่งที่ตนเองต้องการโดยขัดกับบทบาทที่ต้องทำในฐานะลูกได้มากยิ่งขึ้นซึ่งรวมถึงฐานะของพ่อแม่และลูกเริ่มมีความเท่าเทียมกันในทางกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน

1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมายังคงพบผู้หญิงที่มีฐานะของลูกยังคงต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ โดยลูกสาวมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการก็ตาม การแสดงความเชื่อฟังต่อพ่อแม่เป็นค่านิยมสำคัญที่ยังคงได้รับการยกย่องอย่างมากในสังคมไทยและยังสามารถพบได้จากบทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ โดยทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น เพลงเดี่ยวแม่ตีตาย เมื่อพ.ศ.2551 ที่ลูกสาวต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ที่ต้องการให้ลูกมีความเป็นกุลสตรีผ่านการแต่งกายที่เรียบร้อยเป็นต้น

แม่มาบอกอย่าไปตามแฟชั่น ถ้าขึ้นทำอย่างนั้นละแม่ฮับได้

น้องไม่ยอมทำให้แม่ขัดใจ ต้องโบกมือบาย บาย โชคดีอายเด็กแว้น

(จากเพลงเดี่ยวแม่ตีตาย, พ.ศ.2551)

2) การตอบแทนบิดามารดา

การตอบแทนบิดามารดาของผู้หญิงในฐานะลูกนั้นยังคงเป็นบทบาทที่ผู้หญิงในฐานะลูกควรกระทำ แต่การตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ในช่วงเวลานี้ไม่ได้รับการระบุที่ชัดเจนมากนัก โดยเป็นการเรียกร้องให้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบกว้างๆ เท่านั้นโดยสามารถพบได้ในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ จำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น เพลงใครหนอ เมื่อพ.ศ.2506 และเพลงแม่จำ เมื่อพ.ศ.2545 เป็นต้น

1.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้หญิงในสถานะพี่น้อง

เนื่องจากมีความพยายามในการสร้างความรู้เรื่องเพศในพื้นที่ส่วนตัวอีกครั้งในยุคปัจจุบันของสถาบันครอบครัวนี้เองที่ทำให้เกิดการปรากฏขึ้นอีกครั้งของสถานะพี่น้องที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสถาบันครอบครัวในการแสดงความสำคัญของความเป็นพี่น้องซึ่งเป็นหนึ่งในความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แต่เมื่อนำความคิดเกี่ยวกับเรื่องของความเป็นพี่น้องต่างเพศมาใช้กับการพัฒนาความสัมพันธ์หญิงชายจึงทำให้สามารถปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง 2 รูปแบบคือ

- 1) ความสัมพันธ์หญิงชายที่พัฒนามาจากผู้ชายที่เป็นพี่และผู้หญิงที่เป็นน้องซึ่งจะสามารถพบได้

โดยทั่วไปตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นต่อเนื่องมาสู่ปัจจุบันที่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายที่อายุมากกว่าที่มีความสัมพันธ์ชายหญิงกับผู้หญิงซึ่งถือเป็นค่านิยมหลักในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น เพลงใครอยากเป็นน้อง เมื่อพ.ศ.2547 ที่น้องสาวเรียกร้องการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่คนรักกับพี่ชายเป็นต้น และ 2) ความสัมพันธ์หญิงชายที่พัฒนามาจากผู้หญิงที่เป็นพี่และผู้ชายที่เป็นน้องซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวถือว่าเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งถือว่าการได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่ให้อิสระกับผู้หญิงและผู้ชายในการตกลงความสัมพันธ์หญิงชายกันอย่างอิสระ(ยกเว้นการมีความสัมพันธ์หญิงชายกันกับคนสายเลือดเดียวกันซึ่งยังคงเป็นข้อห้ามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน) โดยจะพบบทเพลงต่างๆ ที่แสดงความสัมพันธ์แบบพี่สาวและน้องชายที่สามารถพัฒนาไปสู่คนรัก ยกตัวอย่างเช่น เพลงพี่สาวครับ เมื่อประมาณพ.ศ.2520-2524 ที่แสดงมุมมองของน้องชายที่เรียกร้องพี่สาวให้พัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิง และเพลงอย่างก็คืนัก เมื่อประมาณพ.ศ.2550-5 ซึ่งแสดงมุมมองของพี่สาวซึ่งเปิดโอกาสให้น้องชายสามารถพัฒนาความสัมพันธ์แบบพี่น้องไปสู่ความสัมพันธ์หญิงชายได้ในอนาคต

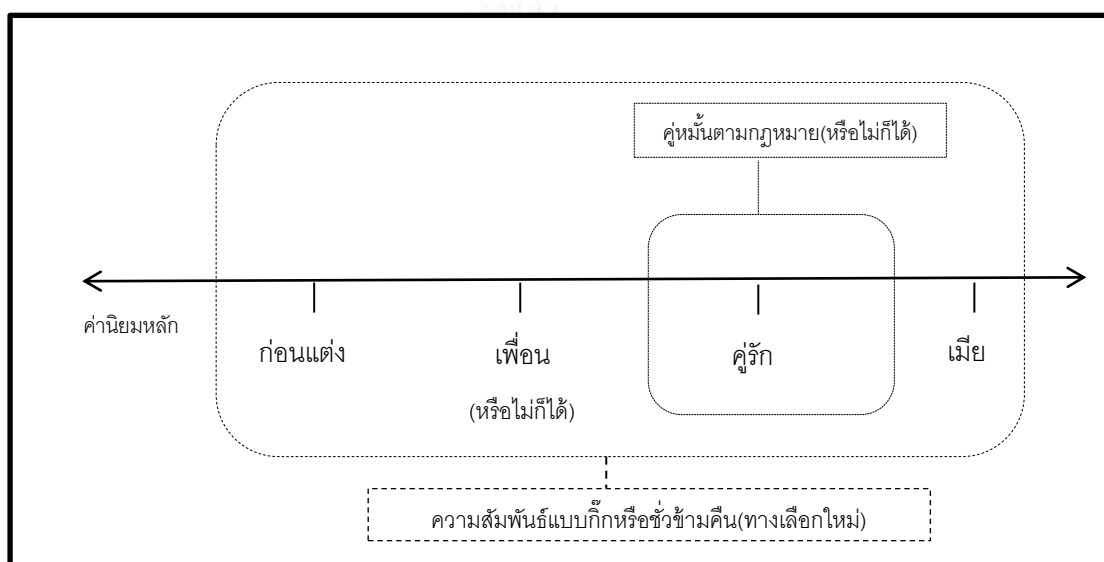
ไม่โกรธนะถ้าก็คิดการใหญ่ หากน้องมั่นใจว่าเหมาะกับพี่
ไม่แน่นอนแหมชักรี่ห้าปี เพื่อพี่จะมีอะไรอยู่สักๆ
(จากเพลงอย่างก็คืนัก, ประมาณพ.ศ.2550-5)

1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายที่หลากหลายมากขึ้น

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์หญิง-ชายที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติต่อผู้ชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันนั้นยังถือว่ามีความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายจากช่วงรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 3 ประการคือ 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงานโดยจะเริ่มพบว่าการมีเพศสัมพันธ์หรือการได้เสียกันไม่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นคู่รักหรือผัวเมียได้ในช่วงเวลานี้อีกต่อไป 2) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะคู่รักที่ถือว่ามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และ 3) ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมียที่ถือว่ามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

ขณะที่เมื่อช่วงเวลาไม่นานมานี้สังคมไทยได้พบกับความสัมพันธ์หญิง-ชายที่เป็นทางเลือกแบบใหม่ปรากฏขึ้นอีก 3 ประการซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายที่เป็นค่านิยมหลัก 3 ประการที่ได้กล่าวไปแล้วและความสัมพันธ์แบบเพื่อนระหว่างหญิงกับชายนั้นคือ

1) ความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะคู่หมั้น 2) ความสัมพันธ์หญิงชายที่เป็นความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราวข้ามคืน และ 3) ความสัมพันธ์หญิงชายแบบกิ๊ก โดยความสัมพันธ์หญิงชายที่เป็นทางเลือกแบบใหม่นี้แสดงให้เห็นถึงความคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันของหญิงชาย การให้อิสระในการใช้ชีวิตของมนุษย์ และการสนับสนุนให้มนุษย์สามารถหาความสุขในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงการหาความสุขจากความรักระหว่างเพศรูปแบบต่างๆ หรือแสวงหาความสุขในการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่กับคู่ของตนเพียงคนเดียว ความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีความซับซ้อนอย่างมากนี้สามารถแสดงผ่านแบบจำลองของความสัมพันธ์หญิงชายในปัจจุบันได้ดังนี้

รูปที่ 11 แบบจำลองความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

จากแบบจำลองความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เป็นค่านิยมหลักที่แสดงความสัมพันธ์แบบพัฒนาเป็นเส้นตรงตั้งแต่ความสัมพันธ์ที่เริ่มต้นจากที่หญิงและชายไม่รู้จักกันมาก่อน(ก่อนแต่ง)ที่อาจพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบเพื่อนต่างเพศก่อนจะไปสู่ความสัมพันธ์แบบคู่รักหรืออาจจะพัฒนาจากการไม่รู้จักกันมาก่อนไปสู่คู่รักโดยตรงเลยก็ได้ หลังจากนั้นสถานะของคู่รักก็จะสามารถพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบเมีย-ผัวต่อไปผ่านการแต่งงานหรือการจดทะเบียนสมรสก็ได้ ขณะเดียวกันยังพบความสัมพันธ์แบบทางเลือกต่างๆ คือ 1) ความสัมพันธ์แบบคู่หมั้นซึ่งอาจจะพบได้ก่อนที่ผู้หญิงและผู้ชายจะตกลงเป็นเมีย-ผัวกันซึ่งจะสามารถพบได้ทั้งก่อนการเป็นคู่รัก(ยกตัวอย่างเช่น การหมั้นหมายที่ผู้หญิงหรือ

ผู้ชายยินยอมตามความต้องการของพ่อแม่ทั้งที่ไม่ได้เป็นคู่รักกันมาก่อน)หรือหลังการเป็นคู่รักกันแล้ว ซึ่งการหมั้นนี้เป็นอิทธิพลของสถาบันกฎหมายที่ความสัมพันธ์หญิงชายอาจจะพัฒนาผ่านขั้นตอนนี้หรือไม่ก็ได้ 2) ความสัมพันธ์แบบกึ่ง และ 3) ความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราวมากขึ้น โดยคุณลักษณะประการที่สองและสามนั้นเป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่พึงปรากฏไม่นานมานี้ซึ่งแสดงถึงความมีอิสระในความสัมพันธ์หญิงชายที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันตามแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกซึ่งหญิงและชายสามารถมีความสัมพันธ์ดังกล่าวกับบุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากคู่ของตนเองในช่วงเวลาใดก็ได้ ขณะทำการพัฒนาความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบค่านิยมตามปกติ

1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนแต่งงาน

ความสัมพันธ์หญิง-ชายที่กำหนดให้ผู้หญิงแสดงออกในความสัมพันธ์ต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงานในช่วงเวลานี้ถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างซับซ้อนมากขึ้นกว่าช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอันเป็นผลมาจากแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกที่แพร่หลายในสังคมไทยมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งทำการผลักดันให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่สาธารณะและมีอำนาจในการกำหนดชีวิตและความสัมพันธ์หญิงชายก่อนการเป็นคู่รักตามแบบที่ตนเองต้องการได้มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันนี้ การได้เสียของหญิงชายก็ไม่ได้นำมาสู่ความสัมพันธ์แบบผิวเผินโดยทันทีดังเช่นช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกต่อไป แต่กลับพบการควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศของผู้หญิงผ่านการนำแนวคิดเรื่องพรหมจรรย์กลับมาใช้หลังจากที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปจากเนื้อร้องในเพลงไทยสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งกลายเป็นค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบันที่ทำหน้าที่ในการควบคุมให้ผู้หญิงรักษาร่างกายตนเองไม่ให้มีเพศสัมพันธ์กับชายจนกว่าจะแต่งงานนั่นเอง

ความสัมพันธ์หญิง-ชายในรูปแบบก่อนการเป็นคู่รักหรือแต่งงานถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนอย่างมากโดยสามารถจัดคุณลักษณะเหล่านี้ได้เป็น 4 รูปแบบคือ 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเผินผิวเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเผินผิวเดียว 3) การแสดงอิสระในการแสดงความต้องการมีคนที่รักได้อย่างเปิดเผยซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่มากยิ่งขึ้นของแนวคิดเสรีนิยมที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความต้องการจะมีคนรักได้ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และ 4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์หญิง-ชายซึ่งเป็นอิทธิพลของการควบคุมของสถาบันกฎหมาย สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาซึ่งมีอำนาจในช่วงเวลาปัจจุบัน

ขณะที่คุณลักษณะที่หายไปในช่วงเวลานี้คือ 1) การหายไปของการเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับชายในที่สาธารณะ 2) การหายไปของการหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว และ 3) การหายไปของการเอียงอายต่อผู้ชายซึ่งทั้งสามประการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนความมีอิสระในการใช้ชีวิตและการกำหนดความสัมพันธ์หญิงชายตามความต้องการของตนเองที่ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดี่ยวเมียเดียว

ก. การปรากฏขึ้นอีกครั้งของพรหมจรรย์ สถาบันครอบครัวและสถาบันการแพทย์ได้นำเอาความคิดแบบพรหมจรรย์กลับมาใช้อีกครั้งเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นเพลงนวลนางปรางหมอง เมื่อพ.ศ.2494, เพลงกาภิเหมือนดอกไม้ เมื่อพ.ศ.2496, เพลงสังไทร เมื่อพ.ศ.2503, เพลงที่มีแต่ได้ เมื่อพ.ศ.2540 และเพลงฮอโรมน เมื่อพ.ศ.2544 ที่แสดงให้เห็นถึงความคิดเรื่องพรหมจรรย์ที่ผู้หญิงต้องรักษาเอาไว้เนื่องเป็นสิ่งที่แสดงคุณค่าของผู้หญิงประการหนึ่ง

ความบริสุทธิ์นั้น (ต้อง) เก็บให้ดีๆ (Won't you baby) ก่อนที่จะมีให้ใคร
คิดเอาไว้ คิดถึงหน้าพ่อแม่ของเธอไว้ ถ้าพวกเขาได้เห็น คงชวยอย่างไม่ต้องสงสัย

(จากเพลงฮอโรมน, พ.ศ.2544)

ข. การปรากฏขึ้นของกุลสตรี คุณลักษณะของกุลสตรีของผู้หญิงนั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงมีความเหมาะสมสำหรับการครองเรือนในฐานะภรรยาในสถาบันครอบครัว โดยคุณลักษณะดังกล่าวกลายเป็นค่านิยมสำคัญที่ผู้หญิงควรเป็นเพื่อให้ได้รับความสนใจจากผู้ชายและนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์หญิงชายไปสู่การแต่งงานเป็นเมียผัวกันและยังคงต้องอาศัยการสร้างวินัยภายในความตระหนักด้วยตัวหญิงเองเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างความเป็นกุลสตรีด้วย ยกตัวอย่างเช่น เพลงสาวอัมพวา เมื่อพ.ศ.2503 และเพลงกุลสตรี เมื่อพ.ศ.2511 เป็นต้น

อันกุลสตรีเหมือนดวงมณีมีค่า สวยเอยสวยสง่าหอมเอยหอมกว่าดอกไม้
ฉันทรักบุปผาฉันทรักบุปผาร้อยมาลัย ให้ทุกสตรีหอมคุณความดีมีสุขเอย

(จากเพลงกุลสตรี, พ.ศ.2511)

ค. มีอิสระในการตกลงความสัมพันธ์กับชาย แม้จะพบว่าค่านิยมการเกี้ยวพาราสีควรเป็นของผู้ชายก่อน และผู้หญิงควรต้องสำรวมกิริยาเพื่อรอคอยฝ่ายชายให้เริ่มความสัมพันธ์ก่อน แต่ผู้หญิงเริ่มมีอิสระในการตกลงความสัมพันธ์กับชายได้มากขึ้นด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของพ่อแม่อีกต่อไปโดยสามารถเรียกร้องการศึกษาดูใจผู้ชายที่มาเกี้ยวพาราสีมากเท่าใดก็ได้หรืออาจปฏิเสธชายเหล่านั้นในทันทีก็ได้เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงเก็บรัก เมื่อพ.ศ.2510, เพลงมนต์ชะตา เมื่อพ.ศ.2519 และเพลงSorry เมื่อพ.ศ.2538

กลัวตัวเองจะรักได้ไม่ดี

ใจที่มีวันนี้ไม่ซัวร์

Sorry Sorry เสียใจ

วันนี้ร้านยังไม่เปิด

(จากเพลงSorry, พ.ศ.2538)

ง. สามารถเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับชายก่อนได้ โดยผู้หญิงในปัจจุบันนี้สามารถทำการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนได้อย่างอิสระมากขึ้นแม้จะไม่สอดคล้องกับค่านิยมที่ผู้หญิงควรสงวนท่าทีในความสัมพันธ์ต่อชายก็ตาม โดยสามารถพบได้จากการแสดงอวัจนภาษาด้วยกิริยาท่าทางซึ่งแสดงความหมายของความชื่นชอบหรือพึงพอใจโดยจะพบได้จากเพลงพรานล่อเนื้อเมื่อพ.ศ.2492 ขณะที่ในช่วงเวลานี้การแสดงออกผ่านคำพูดบอกรักของผู้หญิงโดยตรงยังไม่ได้รับการยอมรับและถูกมองว่าเป็นกระทำที่น่าอาย โดยจะพบได้จากเพลงไม่เคยรักใครเท่าเธอเมื่อพ.ศ.2502 เป็นต้น

ฉันยอมบังอาจล่วงล้ำ

ที่จะกล่าวคำรักเธอออกมา

อย่ามัวสงวนที่ท่า

เห็นในสายตารู้ว่าแกลั้งเฉย

(จากเพลงไม่เคยรักใครเท่าเธอ, พ.ศ.2502)

จ. สามารถชักชวนให้ผู้ชายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนได้ การชักชวนเช่นนี้เป็น การแสดงทางออกที่ประนีประนอมระหว่างการสร้างความสัมพันธ์หญิงชายในปัจจุบัน ยกตัวอย่างได้ จากเพลงกระแซะ...เข้ามาซิ เมื่อพ.ศ.2528 ที่ผู้หญิงเริ่มแสดงความสามารถในการชักชวนให้ผู้ชายเริ่มต้นความสัมพันธ์ชายหญิงก่อนได้แทนที่จะสงวนท่าทีรอให้ฝ่ายชายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนอย่างสมบูรณ์โดยไม่แสดงออกถึงความต้องการมีความสัมพันธ์กับชายนั้นเลย

หากว่าคุณรักปักดวงใจ

แต่คุณมัวนั่งมองฉันก็ขอติ

ใกล้เข้ามานิด ติดเข้ามาซิ ถ้าจะรักสาวต้องก้าวไว

ลูกกระท้อนหน้าถ้าจะให้หวาน ค่อยๆ ทุบรับประทาน หวานขึ้นมาได้
หากว่าชอบฉันทันหันมาเอาใจ จะไปไหนลูกไก่ในกำมือ

(จากเพลงกระแซะ...เข้ามาซิ, พ.ศ.2528)

ฉ. มีทางเลือกในการหยุดหรือพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีคนรักหรือภรรยาอยู่แล้ว โดยผู้หญิงในช่วงเวลานี้เริ่มปรากฏอิสระในการเลือกยุติหรือพัฒนาความสัมพันธ์กับชายที่มีคนรักหรือภรรยาอยู่แล้วซึ่งถือว่าผิดศีลธรรมตามหลักศาสนาได้ โดยในช่วงแรกจะยังคงพบว่าสถาบันพุทธศาสนามีบทบาทในการควบคุมให้ผู้หญิงยุติความสัมพันธ์กับชายทันทีเมื่อรู้ว่าผู้ชายมีคนรักหรือภรรยาอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น เพลงที่รักเรารักกันไม่ได้ เมื่อพ.ศ.2511 และเพลงรักต้องห้าม เมื่อพ.ศ.2513 เป็นต้น แต่เมื่อไม่นานมานี้พบว่าผู้หญิงเริ่มมีอิสระในการพัฒนาความสัมพันธ์กับชายที่มีคนรักหรือภรรยาอยู่แล้วได้ โดยอาจจะพบทั้งลักษณะแบบที่เล่นที่จริงหรือความสัมพันธ์แบบชั่วคราว ยกตัวอย่างเช่น เพลงหนูไม่เอา เมื่อพ.ศ.2527 เป็นต้น

หนูไม่เอาคนมีแฟน จะคงแขนก็กลับแฟนเธอ
หนูไม่เอากลัวแฟนเธอ แต่แฟนปลอมมาหน่อยก็ดี

(จากเพลงหนูไม่เอา, พ.ศ.2527)

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว

นอกจากการพบความสัมพันธ์แบบหญิงชายก่อนการเป็นคู่รักและก่อนแต่งงานในลักษณะที่สนับสนุนค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียวแล้ว ปัจจุบันนี้ยังพบคุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมเช่นนี้ด้วยเช่นกัน โดยจะพบการมีอิสระในการรักชายที่มีคนรักหรือมีภรรยาอยู่แล้วนั้นเป็นการแสดงอิสระของผู้หญิงที่จะแสวงหาความสุขที่หลากหลายตามความต้องการของตนเองและมีอิสระในการกำหนดความสัมพันธ์หญิงชายรูปแบบต่างๆ ตามความพึงพอใจของตนเองได้มากยิ่งขึ้นแม้ว่าจะเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์หญิงชายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหลักของสังคมก็ตาม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายแล้ว ผู้หญิงแสดงคุณลักษณะดังกล่าวอย่างเด่นชัดเมื่อไม่นานมานี้เอง โดยจะยกตัวอย่างการมีอิสระในการรักชายที่มีคนรักหรือมีภรรยาแล้วเช่นนี้ได้จากเพลงแฟนห่างห่าง เมื่อพ.ศ.2547 และเพลงรอเป็นคนถัดไป เมื่อประมาณพ.ศ.2550-5 เป็นต้น

ก็อยากจะขอ เป็นคนถัดไป ไม่มากใช้ไหม ฉันขอเพียงเท่านี้
 กว่าจะลืมเธอ คงใช้เวลาหลายปี หากฟ้ายินดี คงมีโอกาสแลกลใจ
 (จากเพลงรอเป็นคนถัดไป, ประมาณพ.ศ.2550-5)

3) การแสดงอิสระในการแสดงความต้องการมีคนที่รักได้อย่างเปิดเผย

การแสดงความต้องการมีคนที่รักนั้นปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น การแสดงความรักต่อชายหรือการแสดงความต้องการจะมีความสัมพันธ์ชายหญิงของผู้หญิงหรือที่เรียกว่า ‘ให้ทำ’ นั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ขัดกับค่านิยมของสังคมไทยช่วงนั้น แต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมานั้นเริ่มพบว่าผู้หญิงสามารถแสดงความต้องการอยากจะมีคนที่รักหรือต้องการจะเป็นคนรักของชายได้อย่างอิสระ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดหรือน่าอายแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเพลงที่แสดงอิสระของผู้หญิงที่ต้องการจะมีคนที่รักอย่างเปิดเผยนี้ได้จากเพลงอยากจะมีคนรัก เมื่อพ.ศ.2483, เพลงบัวกลางบึง เมื่อพ.ศ.2493, เพลงมันใจไม่รัก เมื่อพ.ศ.2502 และเพลงยังโสด เมื่อพ.ศ.2555 ที่ผู้หญิงสามารถแสดงความต้องการจะมีคนที่รักได้อย่างอิสระมากยิ่งขึ้นผ่านการประกาศในพื้นที่สาธารณะให้ผู้ชายทราบได้ด้วยตนเอง

หิวๆ เหมือนฉันบ้างไหมเธอ ทุกครั้งที่ได้เจอ อยากมีความรัก
 ก็โสดๆ อยู่ทางนี้ ยังโสดๆ อยากเอารักมาไหลดๆ
 เธอใช้ไหมที่ฟ้ามาโปรด ฟ้ามาโปรด

(จากเพลงยังโสด, พ.ศ.2555)

4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์หญิง-ชาย

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นเริ่มปรากฏว่าสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันกฎหมายได้ร่วมกันกำหนดขอบเขตเบื้องต้นที่อนุญาตให้ผู้หญิงสามารถเริ่มต้นความสัมพันธ์หญิงชายได้ โดยจะพบการควบคุมในทางกฎหมายจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวที่ได้ทำการกำหนดสถานะของผู้หญิงที่พร้อมให้เกิดการหมั้นและสมรสได้จากบุคคลที่มีอายุ 15 บริบูรณ์ขึ้นไป และหลังจากการปรับปรุงประมวลกฎหมายดังกล่าวนี้ใน

ปีพ.ศ.2517 ได้ทำการแก้ไขเรื่องอายุของผู้หญิงที่กฎหมายยอมให้หมั้นและสมรสได้ในอายุ 17 ปี เว้นแต่มีเหตุผลอันสมควรที่ศาลอาจทำการอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนครบ 17 ปีบริบูรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ไม่มีความจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ก็ได้(ประสพสุข บุญเดช, 2531, น.11-2) ทำให้ปัจจุบันนี้ผู้หญิงถือว่ามีความพร้อมจากเกณฑ์อายุในการมีความสัมพันธ์แบบหญิงชายที่ต่ำสุด หลังอายุสิบห้าปีซึ่งเป็นอิทธิพลของการควบคุมเรื่องเพศจากสถาบันกฎหมายที่คนในสังคมไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ โดยความรู้ดังกล่าวจะถือว่าผู้หญิงจะพร้อมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายได้อย่าง ปลอดภัยทางกฎหมายได้ ดังนั้นอายุ 15 ปีจึงหมายถึงความพร้อมทางกาย(ตามความรู้ทางชีววิทยา) และความพร้อมทางใจ(ตามแนวคิดมนุษยนิยมที่สนับสนุนการใช้เหตุผลของมนุษย์ที่กำหนดว่าอายุ 15 ปีถือว่าพร้อมสำหรับการใช้เหตุผลในการตัดสินใจของตนเองได้แล้ว)สำหรับผู้หญิงในการเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบหญิงชายที่ไม่ทำให้ผู้ชายต้องเสี่ยงกับการถูกลงโทษทางกฎหมายจากการมี เพศสัมพันธ์กับหญิงในความผิดฐานกระทำชำเราหญิง โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลง ด.ญ. หรือ น.ส. และเพลงทำบัตรประชาชนหรือยัง เมื่อพ.ศ.2541ที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจทางกฎหมายที่แสดงต่อ ร่างกายของผู้หญิงที่มีความพร้อมในการมีความสัมพันธ์หญิงชายจากเกณฑ์ของอายุซึ่งควบคุมคนใน สังคมอย่างไม่สามารถขัดขืนได้

ไม่เจอปีเดียวจริงๆ นะนี่	พบอีกที่เป็นสาวแล้วแก้มปลั่ง
เมื่อก่อนเห็นผมเผ้ารุงรัง	ไม่น่ารักน่าชังเลยไม่สนใจ
แต่ปีนี้น้องโตขึ้นมาก	พี่อยากจะทัก พี่ก็ยังสงสัย
ถามอีกที ปีนี้อายุเท่าไร	ถามนิดตอบนิดได้ไหม
พันชืดอันตรายหรือยัง	

(จากเพลงทำบัตรประชาชนหรือยัง, พ.ศ.2541)

*การหายไปของคุณลักษณะของความสัมพันธ์หญิงชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อน
แต่งงานในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง*

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาพบการหายไปของคุณลักษณะของคู่รักหรือ ก่อนการแต่งที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 3 ประการคือ 1) การเอียงอายในความสัมพันธ์กับชายในที่สาธารณะ 2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ ส่วนตัว และ 3) การหายไปของการเอียงอายต่อผู้ชาย โดยทั้งหมดได้หายไปหลังการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองที่ผู้หญิงสามารถมีอิสระในการใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะและใกล้ชิดกับเพศชายที่ไม่ใช่คนใน

ครอบครัวได้มากยิ่งขึ้นทั้งในการเรียนและการทำงาน นอกจากนี้ผู้หญิงก็มีอิสระในการกำหนดความสัมพันธ์หญิงชายตามความต้องการได้มากยิ่งขึ้นส่งผลให้การเอียงอายต่อผู้ชายในความสัมพันธ์กับชายในที่สาธารณะ การหลีกเลี่ยงการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว และการเอียงอายต่อผู้ชายได้หายไปในช่วงเวลาปัจจุบัน

1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะคู่รัก

สถานะของคู่รักนั้นปรากฏตัวขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยและยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะของคู่รักนั้นสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว และ 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว

1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว

ก) หญิง-ชายสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ โดยผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นคู่รักในช่วงเวลานี้สามารถอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือในที่ลับตาเพื่อแสดงความรักต่อกันได้ โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงริมฝั่งน้ำ เมื่อพ.ศ.2492 และเพลงพายเรือพลอดรัก เมื่อพ.ศ.2498 ที่พบว่าทั้งหญิงและชายสามารถอยู่ในพื้นที่ลับตาเพื่อแสดงความรักต่อกันได้ นอกจากนี้ยังพบตัวอย่างของการแสดงความอิสระในการแสดงออกทางกายของทั้งหญิงและชายในฐานะคู่รักได้จากเพลงคำหอม เมื่อพ.ศ.2492 และเพลงอย่าบอกใครนะ เมื่อพ.ศ.2502 เป็นต้น

อย่าซุบซิบบอกใคร ซุบซิบบอกใคร
สัญญาได้ไหมใจชาย แล้วนัดพรุ่งนี้ควรจำ
อย่าซ้าลืมน้ำใจ ฉันเจียมกายรอจวบคุณ

(จากเพลงอย่าบอกใครนะ, พ.ศ.2503)

ข) ความสัมพันธ์แบบรักเดียวใจเดียว ความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นค่านิยมหลักของคู่รักในช่วงเวลาปัจจุบันซึ่งจะพบว่าผู้หญิงที่เป็นคนรักที่รักเดียวใจเดียวจะเป็นที่ยกย่องอย่างมาก โดยจะพบค่านิยมของผู้หญิงคนรักแบบรักเดียวใจเดียวได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ อย่างเช่นเพลงชายเดียวในดวงใจ เมื่อพ.ศ.2497 เป็นต้น ขณะเดียวกันนี้ ผู้หญิงที่มีพฤติกรรมไม่

รักเดียวใจเดียวจะถูกตำหนิจากคนในสังคมแม้ว่าจะยังไม่มีเพศสัมพันธ์กับชายเหล่านั้นก็ตาม ยกตัวอย่างเช่นอย่างเช่น เพลงสามหัวใจ เมื่อพ.ศ.2497 และเพลงนิตนิง เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

เธอจะทำอะไร ไม่ว่าเธอจะทำอะไร จะยังงัยงัยง อยากรู้ให้คิดถึงฉันนิตนิง
โทรฯ ไปคุยกับใคร แอบไปนัดอะไรกับใคร ทำอะไรลงไป อยากรู้ให้เกรงใจฉันนิตนิง
เธอก็คิดว่าเราก็คงต้องคบกันอยู่ คนเป็นแฟนกันเขาไม่ทำอะไรกันแบบนี้
ถ้าไม่รักกันแล้วจบกัน ก็เออที่ว่ากันไปอย่าง แต่นี่เมื่อเข้าเข้าตี้นมา เธอก็ยังมาจูบฉัน
(จากเพลงนิตนิง, พ.ศ.2541)

ค) การรักษาพรหมจรรย์จนกระทั่งแต่งงาน แม้สถานะคู่รักจะเป็นสถานะที่แสดง ความอิสระในการใช้ชีวิตและการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่มีความอิสระตามแนวคิดเสรีนิยม จากตะวันตกก็ตาม แต่ก็ถือว่ายังคงถูกควบคุมจากสถาบันครอบครัวผ่านความคิดเรื่องพรหมจรรย์ที่ สร้างค่านิยมเรื่องเพศที่ต้องการให้ผู้หญิงรักษาพรหมจรรย์เอาไว้จนกระทั่งแต่งงานเพื่อให้ผู้หญิง เหล่านั้นเป็นหญิงที่ดีพร้อมสำหรับการสร้างครอบครัวในฐานะเมียและแม่ในอนาคต โดยจะพบ ตัวอย่างของการแสดงค่านิยมดังกล่าวนี้ได้จากเพลงรักแท้ เมื่อพ.ศ.2504, เพลงเศษเนื้อข้างเขียง เมื่อพ.ศ.2520 และเพลงอย่าขนะ เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

อย่าขนะจ๊ะพี่นะ อย่าขอ อย่าขนะจ๊ะ อย่าขอเขียวนะ ขอน้องเป็นของพี่นั้น
รอเถิดคนดี รอถึงวันที่สำคัญ หนีจากพี่นี้แต่งงาน แล้วแต่พี่นั้นจะขออะไร
(จากเพลงอย่าขนะ, พ.ศ.2541)

ง) ไม่ควรท้องก่อนแต่ง โดยปัญหาของการท้องก่อนแต่งกลายเป็นปัญหาแบบใหม่ที่ ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างและขยายตัวไปสู่ปัญหาสาธารณสุขนอกเหนือไปจากเรื่องส่วนตัวตั้งแต่ปัญหา เศรษฐกิจที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร มิติทางการศึกษาที่จะเป็นอุปสรรคต่อหญิงที่ตั้งครรภ์ ขณะศึกษาในสถานศึกษา มิติทางศีลธรรมผู้หญิงต้องถูกตำหนิจากการทำแท้งซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการฆ่ามนุษย์ และมิติทางสุขภาพที่ต้องอาศัยความรู้ทางการแพทย์ในการป้องกันการตั้งครรภ์ผ่านการคุมกำเนิดและความรู้ในการเลี้ยงเด็กเมื่อทำการคลอดแล้ว ดังนั้นปัญหาของการท้องก่อนแต่งจึง กลายเป็นปัญหาในปัจจุบันของคนไทยที่เพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องอิสระและส่วนตัวมากขึ้น เช่นเดียวกับที่การให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์เริ่มลดความสำคัญลงไป ปัญหาและทางออกของ การท้องก่อนแต่งได้เปิดโอกาสให้สถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในเรื่องเพศต้องเข้ามากำหนดหรือควบคุมให้ ผู้หญิงและผู้ชายผ่านความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ต้องปฏิบัติตามมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน โดยจะพบว่า

เพลงไทยสมัยนิยมหลายเพลงแสดงผู้หญิงโดยเฉพาะวัยรุ่นในฐานะต้นเหตุของปัญหาการท้องก่อนแต่ง อย่างเช่น เพลงเมษาอาลัย และเพลงของฝากจากก.ท.ม. เมื่อพ.ศ.2541, เพลงสาวคุมกำเนิด เมื่อพ.ศ.2542 และเพลงเสียดสาวอยู่.3 เมื่อพ.ศ.2551 เป็นต้น

มือจับสายเปเล ร้องโอะละเหล่าหึก กล่อมไปใจนิก ถึงความหลังแล้วนั่งร้องไห้
แม่บอกพ่อ สอบผ่านม.ให้ต่อมหาลัย ฉันทำน้าอายุ เสียดสาวแควอยู่.3
เรียนไม่จบถึงจุดจึงต้องหยุดกลางคัน ผิดที่ตัวฉันทำตัวแย่อ้อมแม่อ้ออายุ
อนาคตดับทราบเมื่อสลาย เต็มวันนี้ฉันกลายเป็นแม่คนต้องพัน รร.
(จากเพลงเสียดสาวอยู่ ม.3, พ.ศ.2551)

จ) สามารถเชื่อได้ว่าความสัมพันธ์แบบคู่รักกำหนดได้ด้วยตัวมนุษย์เองหรือถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติก็ได้ โดยแม้ว่าหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ความสัมพันธ์ของหญิงชายจะถูกอธิบายด้วยคุณลักษณะที่เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง แต่ก็ยังเปิดพื้นที่สำหรับความเชื่อจากสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ อันเป็นผลจากที่สถาบันพุทธศาสนาและสถาบันศาสนาพราหมณ์ได้ปรับตัวมาสู่การเป็นแนวทางหนึ่งของการแสวงหาความสุขของมนุษย์ในทางโลก (ชาตินี้)เช่นเดียวกับการแสวงหาความสุขในชาติหน้าหรือชีวิตหลังความตายแต่เพียงอย่างเดียว โดยจะพบตัวอย่างในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมที่แสดงให้เห็นความคิดบุญกรรม พรหมลิขิตและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติยังคงมีถูกกล่าวถึงในความสัมพันธ์หญิงชายแบบคนรักอย่างเพลงสั่งไทย เมื่อพ.ศ.2503 และเพลงถ้าวันนี้ยังมีเขาอยู่ เมื่อพ.ศ.2520 เป็นต้น

ถ้าวันนี้ยังมีเขาอยู่ เราคงยืนสูดโลกลงอย่างทรง
ปัญหาใดๆ ไม่เคย พะวัง พะวงเรื่องราวใหญ่ก็เล็กลง สองคนช่วยกันคลี่คลาย
บุญเราสร้างร่วมกันมาน้อยนัก เคราะห์และกรรมนำชักต้องจากกันชั่วชีวิต
ขอบูชาด้วยน้ำตาแห่งความภักดี คิดถึงอยู่ทุกนาที ราวฤดูที่เหลือนั้น
(จากเพลงถ้าวันนี้ยังมีเขาอยู่, พ.ศ.2520)

ฉ) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีหรือเป็นเพื่อนและรอเวลาเข้าสู่การขอแต่งงาน ในปัจจุบันยังคงพบว่าความสัมพันธ์แบบคู่รักเป็นการรอคอยการไปสู่การขอแต่งงานเพื่อเป็นผิวเมียกันเช่นเดียวกับสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งจะยังพบการเก็บสะสมเงินของชายเพื่อเป็นสินสอดในการสู่ขอหญิงจากพ่อแม่ของฝ่ายหญิง แต่จะสถานะคู่รักที่ชายกำลังเก็บสะสมเงินอาจไม่นำมาสู่การแต่งงานเสมอไป โดยจะพบได้จากเพลงลูกทุ่งยุคตัวอย่างเช่น เพลงผู้แพ่รัก

เมื่อพ.ศ.2508 ที่สังคมไทยเริ่มให้ความสำคัญกับสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ชายที่ส่งผลต่อผู้ชายที่มีสถานะเศรษฐกิจสูงมีโอกาสนในการพัฒนาความสัมพันธ์หญิงชายได้มากกว่าชายที่มีสถานะเศรษฐกิจต่ำกว่า

ข) สามารถยุติความสัมพันธ์ได้ โดยผู้หญิงในช่วงเวลาปัจจุบันเริ่มแสดงสิทธิเท่าเทียมกันผู้ชายในความสามารถที่จะยุติความสัมพันธ์แบบเดิมคนรักได้เช่นเดียวกับผู้ชายเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงถูกอยู่แล้ว เมื่อพ.ศ.2538 ที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชาย เนื่องจากพบชายคนใหม่ที่ดีกว่า และเพลงผู้หญิง...ไม่กล้า เมื่อพ.ศ.2545 ที่ผู้หญิงบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ชายเนื่องจากไม่สามารถอดทนต่อพฤติกรรมไม่รักเดียวใจเดียวของชายคนรักได้ เป็นต้น

อยากให้เราเลิกกัน ควรจบกันสักที	จากวันนี้ จะไม่มีวัน เหมือนเดิมอีกต่อไป
อยากให้เราเลิกกัน และฉันก็เสียใจ	โปรดจำไว้ ผู้หญิงคนหนึ่งก็กล้าพอ
เมื่อฉันรักใครสักคน	ก็รักไปจนหมดใจ
ประคับประคองรักจนอ่อนใจ	ก็ไม่ไหวทำไมต้องทน

(จากเพลงผู้หญิง...ไม่กล้า, พ.ศ.2545)

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบพัวเดียวเมีย

ก) หญิงที่มีคนรักแล้วมีอิสระในการรักชายอื่นได้ โดยการแสดงอิสระในการรักชายอื่นของผู้หญิงที่มีคนรักอยู่แล้วนี้สามารถยอมรับได้ในการมีความรู้สึกในจิตใจซึ่งสามารถปรากฏให้เห็นได้จากบทเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ ที่แสดงคุณลักษณะที่ผู้หญิงแสดงความคิดหรือความต้องการภายในจิตใจที่หญิงที่มีคนรักนั้นรักชายอื่นพร้อมกัน แต่การแสดงออกนั้นไม่สามารถถูกแสดงผ่านการกระทำในโลกแห่งความเป็นจริงผ่านการกระทำได้เนื่องจากเป็นการกระทำที่ขัดกับค่านิยมแบบพัวเดียวเมียเดียวในฐานะของหญิงที่เป็นคู่รักหรือยังไม่ได้เป็น 'เมีย' ซึ่งถือว่าไม่เหมาะสมในสังคมไทย ยกตัวอย่างเช่นเพลงโลกแห่งความเป็นจริง เมื่อพ.ศ.2503 ที่ผู้หญิงที่มีคนรักแล้วแสดงความรักที่มีต่อชายอื่นผ่านการจินตนาการภายในจิตใจ

ในโลกแห่งความเป็นจริง	ฉันเกิดเป็นหญิงหัวใจแสนวุ่น
ได้เพียงแอบมองหน้าคุณ	ลืมบาปลืมบุญเหงาคล้าย

คุณพบกับฉันในฝันวิเศษ
ลืมชีวิตเมื่อตื่นให้หาย

ฝันนั้นจะพาเกินเขตกฎหมาย
มารักไม่หน่ายในฝัน

(จากเพลงในโลกแห่งความเป็นจริง, พ.ศ.2503)

ข) มีทางเลือกในการเป็นคนที่เป็รรองหญิงอื่น โดยผู้หญิงสามารถแสดงความอิสระของตนเองในการเลือกที่จะเป็นคนที่เป็รรองหญิงอื่นได้ซึ่งในปัจจุบันไม่ถูกลงโทษทางกฎหมาย เพราะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวแม้จะยังคงถูกตำหนิจากสังคมก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น เพลงเขียนไว้ข้างเตียง เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงแฟนเก็บ เมื่อประมาณพ.ศ.2550-5 เป็นต้น

แฟนเก็บ อยู่แบบเจ็บๆ อย่างคนเป็นน้อย
มีหน้าที่คอย ช่วยเธอบรรเทา ยามเหงาอ้อมแขน
ไม่ใช่ตัวจริง เป็นไม่ได้แม้แต่ตัวแทน แค่นคนที่เธอหลบแฟน แอบมาหาเวลาใจเฉา
(จากเพลงแฟนเก็บ, ประมาณพ.ศ.2550-5)

ค) มีทางเลือกในการคบชายอื่นเป็นคนที่รักพร้อมกันหลายคน คุณลักษณะที่ผู้หญิงสามารถคบชายหลายคนเป็นคนที่รักพร้อมกันหลายคนนั้นปรากฏขึ้นมาก่อนตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว โดยจะพบคุณลักษณะแบบ‘ผู้หญิงหลายใจ’ปรากฏในลักษณะที่อ้างถึงผู้หญิงที่กระทำผิดศีลธรรมเรื่องเพศ เช่น นางวันทอง แต่ในปัจจุบันนี้จะเริ่มพบความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงมีอิสระในการคบคนที่หลายคนซึ่งผู้หญิงมีอิสระมากยิ่งขึ้นในการกำหนดความสัมพันธ์แบบหญิงชายในฐานะคนรักได้มากยิ่งขึ้นผ่านความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคลที่ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชายทั้งในเรื่องของการคบคนที่หลายคนซึ่งพบว่าฝ่ายชายได้กระทำเช่นนี้มาก่อนตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ยกตัวอย่างเช่น เพลงจะบอกเขาได้อย่างไร เมื่อพ.ศ.2527 และเพลงอยากเก็บเธอเอาไว้ทั้งสองคน เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

อย่าเลย อย่าบอกให้ฉันเลือกเลย เพราะฉันไม่เคยรู้เลย
ไม่รู้ว่าจะเลือกใคร
ขาดเธอก็เหงา ขาดเค้าก็คงเสียใจ ไม่อยากจะเลือกใคร
อยากเก็บเธอเอาไว้ทั้งสองคน

(จากเพลงอยากเก็บเธอเอาไว้ทั้งสองคน, พ.ศ.2546)

1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อชายในสถานะเมีย

คุณลักษณะผู้หญิงในสถานะเมียหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงมีลักษณะที่สัมพันธ์กับอิทธิพลของค่านิยมแบบผิวเดียวเมียเดียวและแนวคิดเสรีนิยมที่รับมาจากตะวันตกตั้งแต่มัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ขณะที่จะเริ่มปรากฏความสัมพันธ์แบบผิวเมียที่มีความซับซ้อนจากอิทธิพลของการใช้อำนาจทางกฎหมายผ่านการจดทะเบียนสมรส รวมทั้งผู้หญิงเริ่มมีอิสระมากยิ่งขึ้นในการเลือกความสัมพันธ์หญิงชายแบบผิวเมียที่ขัดกับค่านิยมผิวเดียวเมียเดียวได้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติชายในสถานะเมียนั้นสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบคือ 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว และ 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว

1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว

ก) สามารถเชื่อได้ว่าความสัมพันธ์แบบผิวเมียกำหนดได้ด้วยตัวมนุษย์เองหรือถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติก็ได้ คุณลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ปรากฏในความสัมพันธ์หญิงชายแบบคู่รักที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักผิวเดียวเมียเดียวโดยจะพบอิทธิพลของความเชื่อทั้งสองแบบที่มนุษย์สามารถกำหนดความสัมพันธ์แบบผิวเมียได้ด้วยตนเอง ยกตัวอย่างได้จากเพลงพันทองไข่มเมื่อพ.ศ. 2498 และเพลงรักเป็นดั่งต้นไม้ เมื่อพ.ศ. 2530 เป็นต้น และความเชื่อที่ว่าความสัมพันธ์แบบผิวเมียถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติเช่นบุญกรรม พรหมลิขิต หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เพลงบุษบาเสียงเทียน เมื่อพ.ศ. 2508 และเพลงวอนพ่อจตุคามรามเทพ เมื่อประมาณพ.ศ. 2550-1 เป็นต้น

วอนพ่อจตุคามรามเทพเทวณ	อิทธิฤทธิ์ลือลั่นคนรู้กันทั่วหล้า
องค์พ่อจตุคามมีรูปร่างสง่า	ก้มกราบไหว้บูชาท่องมนต์คาถาขอพร
หนาวใจจ้งเลยไม่เคยมี	คู่เคียงกอดหอมอนทั้งปี
ลูกขอพึ่งพาพระศรัทธาเหลือที่	ให้ลูกโชคดียิ่งที่ต้องการ

(จากเพลงวอนพ่อจตุคามรามเทพ, ประมาณพ.ศ. 2550-1)

ข) การเป็นเมียขึ้นอยู่กับความสมัครใจของหญิงเอง โดยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาได้พบว่าผู้หญิงมีอิสระมากยิ่งขึ้นในการเลือกที่จะตกลงเป็นเมียชายได้

โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการยินยอมจากพ่อแม่ตนเอง(ถ้าผู้หญิงนั้นไม่ได้รับอิทธิพลจากความรู้เรื่อง ความกตัญญูหรือการเชื่อฟังพ่อแม่ที่ถูกผลักดันจากสถาบันครอบครัวและสถาบันพุทธศาสนา) โดยจะ พบตัวอย่างที่ผู้หญิงมีอิสระในการเป็นเมียชายได้จากเพลงมีฝัวดิ(หรือไม่มีดีกว่า) เมื่อประมาณ พ.ศ.2550-1ที่ผู้หญิงทำการครุ่นคิดถึงข้อดีและข้อเสียในการมีสามีโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยินยอมจากพ่อแม่ตนปรากฏเลย

อยู่คนเดียวมันก็น่าเบื่อ	ชีวิตจิตใจน่าเบื่อจะตาย
แล้วมีฝัวดิ มันดีตรงไหน	โหย!เยอะแยะมากมายจะบรรยายให้ฟัง
มีฝัวดิแล้วไม่ต้องกลัวกลับตีก	เข้าซอยลึกๆ ฝัวดิอยู่ข้างๆ
ไหนบอกฉันว่าฝัวดิไม่ค่อยว่าง	กลับเองทุกคืนนั่งวินทุกคืน

(จากเพลงมีฝัวดิ(หรือไม่มีดีกว่า), ประมาณพ.ศ.2550-1)

ขณะเดียวกันนี้จะพบความรู้ใหม่ที่ผู้ชายจำเป็นต้องรู้ว่าเหตุผลใดบ้างที่จะทำให้ผู้หญิง สามารถยุติความเป็นเมียได้ เนื่องจากผู้หญิงในช่วงเวลานี้สามารถยุติความเป็นเมียได้ตาม ความต้องการของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมที่สนับสนุนอิสระของผู้หญิงทัดเทียมกับผู้ชาย ซึ่งได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้หญิงสามารถบอกเลิกความสัมพันธ์แบบเมีย-ฝัวดิได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะเหตุผลที่เกี่ยวข้องเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ผู้ชายไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้หญิงได้ซึ่ง ถือว่าเป็นความรู้แบบใหม่ที่ผู้ชายจำเป็นต้องรู้ซึ่งจะพบตัวอย่างได้จากเพลงเลิกแล้วค่ะ...! เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

มีแฟนกับเขาหนึ่งคน	พีกี่ขี้นจนหนูทนไม่ได้
เข้ามาที่บ้านแต่งงาน ดึกคืนถึงบ้านก็แทบคลานไม่ไหว	
เหมือนนกที่ใกล้หมดแรง	หนูต้องเหี่ยวแห้งเป็นแดงเถาตาย
เลิกแล้วค่ะ หนูเลิกกับเขาแล้วค่ะ	เลิกแล้วค่ะ หนูเลิกกับเขาแล้วค่ะ
อ้อยยังหอรอกค่ะ ไม่คิดมีใหม่หอรอกค่ะ	

(จากเพลงเลิกแล้วค่ะ...!, พ.ศ.2541)

ค) การจัดการความสัมพันธ์แบบฝัวดิผ่านหลักของกฎหมายผ่านการจดทะเบียน สมรสและความคิดเรื่องสาธารณะผ่านการแต่งงาน โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้พบการ ควบคุมทางกฎหมายในความสัมพันธ์แบบฝัวดิผ่านการจดทะเบียนสมรสตั้งแต่การประกาศใช้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว พ.ศ.2477 ซึ่งได้ทำให้มีเฉพาะหญิงและชายที่เป็นคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเท่านั้นจึงจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องการถือครองทรัพย์สินร่วมกัน การดูแลบุตร รวมทั้งการรับหรือมอบมรดก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสถานะเมียของผู้หญิงจึงถือว่าซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยจะพบคุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย/เมียลับ/ซู้ได้จากการแบ่งด้วยสถานะของผู้หญิงที่ชายไม่ปรากฏต่อสาธารณะผ่านการแต่งงานซึ่งถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญในการเป็นผัวเมียกันในสังคมไทย ขณะที่การจดทะเบียนสมรสนั้นมีความสำคัญในทางกฎหมายที่สถาบันกฎหมายและสถาบันเศรษฐกิจได้สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดระเบียบในการถือครองทรัพย์สินระหว่างผัวเมียอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรคล้ายกับการทำสัญญาทางธุรกิจนั่นเอง แม้ว่าจะไม่พบความชัดเจนระหว่างการแต่งงานและการจดทะเบียนสมรสปรากฏในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมในปัจจุบัน แต่การเป็นเมียหลวงที่ได้รับการสู้อต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงและการจัดการแต่งงานนั้นน่าจะเป็นไปได้ที่จะได้รับการจดทะเบียนสมรสไปพร้อมกันด้วยเช่นเดียวกัน การเรียกร้องให้มีการแต่งงานระหว่างหญิงชายจึงแฝงความหมายในการสร้างความมั่นคงของผู้หญิงที่จะได้รับความคุ้มครองทางเศรษฐกิจจากฝ่ายชายด้วย ยกตัวอย่างเช่นเพลงได้เสีย เมื่อ พ.ศ.2542 ที่ผู้หญิงเรียกร้องให้ฝ่ายชายเลิกกับภรรยาเก่าเพื่อมาแต่งงานกับตนเอง เพื่อที่ตนเองจะได้เข้าไปถือครองทรัพย์สินของฝ่ายชายร่วมกัน

เสียหายตายผู้ชายปากเสีย ปากสว่างจิ้งนะเฮีย คุยว่าได้เสียกับฉัน
 แคชวนเราไปกินข้าวสังสรรค์ กลับตึกหนอยเท่านั้น แล้วไปพูดกันให้ฉันเสีย
 เสียหายดูได้ไม่ได้ฉันเสีย รีบตบแต่งเร็ววะเฮียอย่าให้ฉันเสียคะแนน
 เลิกกับเมียเก่าให้ฉันไปเฝ้าบ้านแทน เสียทองเท่าแขนอย่าให้ฉันแค้นนะเฮีย

(จากเพลงได้เสีย, พ.ศ.2542)

ง) การเป็นแม่ศรีเรือน โดยสถาบันครอบครัวมีบทบาทในการสร้างความรู้เกี่ยวกับการเป็นเมียที่ดีผ่านคุณลักษณะของ ‘เมียแบบแม่ศรีเรือน’ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของเมียที่ดีจากการมีความสามารถทำงานภายในบ้านได้ทั้งหมดโดยครอบคลุมไปถึงการทำอาหาร การเย็บปักถักร้อย การทำความสะอาดบ้าน การปรนนิบัติสามี การเลี้ยงดูลูกและดูแลพ่อแม่ของตนและสามี นอกจากนี้ยังพบคุณลักษณะของการประหยัดซึ่งเป็นคุณลักษณะของเมียที่ดีในมิติทางเศรษฐกิจที่ปรากฏขึ้นในช่วงนี้เป็นครั้งแรกด้วย โดยจะพบตัวอย่างของหญิงแบบแม่ศรีเรือนเช่นนี้ได้จากเพลงแม่ศรีเรือน เมื่อ พ.ศ.2497, เพลงเมียจำ เมื่อพ.ศ.2505 และเพลงขาดคนหุงข้าว เมื่อพ.ศ.2524 นอกจากนี้ในปัจจุบันที่ผู้หญิงจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้นจะพบว่าผู้หญิงไม่สามารถทำงานบ้านเองได้ทั้งหมดเนื่องจากไม่มีเวลามากเท่ากับการเป็นแม่บ้าน ดังนั้นจึงจะเริ่มพบการซื้อขายหรือบริการบางอย่าง

เพื่อชดเชยกับการไม่สามารถทำงานบ้านทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ยกตัวอย่างเช่น การซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านค้าเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาทำอาหารเองจากเพลงแม่บ้านยุคใหม่ เมื่อประมาณพ.ศ.2550-1 เป็นต้น

น้องเป็นแม่บ้านยุคใหม่ ไม่ต้องแกลงให้เสียเวลา
กับข้าวที่จำบอกมาอยากกินอะไร
ผัดต้มแกงทอดมีตลอดของหวานทันใจ น้องพร้อมจัดให้ง่ายๆ ทุกอย่างพร้อมกิน
เก่งด้านเลือกร้าน เขียวหวานทอดมันรสเด็ด
แกงเปรี้ยวแกงเผ็ด น้องซื้อหาได้ทั้งสิ้น
รู้ด้านราคาแกงป่า ต้มยำลูกชิ้นและถั่วจุนจีนเข้าบ้านทานได้ทันที
(จากเพลงแม่บ้านยุคใหม่, ประมาณพ.ศ.2550-1)

จ) การปรากฏขึ้นของหญิงหม้ายที่มีมลทิน โดยปัจจุบันนี้หญิงหม้ายจะถูกลดคุณค่าลงจากค่านิยมแบบผิวเดียวเมียวเดียวซึ่งตัวของหญิงหม้ายเองจะถูกแสดงว่าเป็นหญิงที่ถูกลดคุณค่าลงเนื่องจากสูญเสียพรหมจรรย์ไปแล้วหลังจากการแต่งงานหรือมีผัวแล้ว โดยแม้จะปรากฏว่าหญิงหม้ายจะยังเป็นที่ต้องการจากชายอยู่บ้างในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ แต่ก็จะพบคุณลักษณะของการยอมรับว่าหญิงหม้ายนั้นมีมลทินปรากฏอยู่ด้วยเสมอ ยกตัวอย่างเช่น เพลงรักแม่หม้าย เมื่อพ.ศ.2523 เป็นต้น

หม้ายชีวิเศษนัก เรื่องรักตามตำรา ขอรักสมัครใจ แม่หม้ายจงเมตตา
ใครประณามตำซ้ำ ก็ยังศรัทธาแม่หม้าย
(จากเพลงรักแม่หม้าย, พ.ศ.2523)

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว

ก) หญิงมีผัวแล้วมีอิสระในการรักชายอื่นได้ โดยจะพบว่าแม่หญิงที่มีผัวแล้วจะยังไม่สามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศที่นำไปสู่การเป็นชู้กับชายอื่นได้เนื่องจากขัดกับบรรทัดฐานทางสังคมแบบผิวเดียวเมียวเดียว แต่จะเริ่มพบได้ว่าผู้หญิงที่มีผัวแล้วยังสามารถแสดงความรักซึ่งเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของตนเองได้อย่างอิสระแม้ว่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมก็ตาม ยกตัวอย่างได้จากเพลงนานเกินรอ เมื่อพ.ศ.2520 และเพลงรักที่เลือกไม่ได้ เมื่อพ.ศ.2524 ที่ผู้หญิงแสดงความรู้สึกรัก

ชายอื่นที่ไม่ใช่ตัวของตนเองภายในจิตใจและต้องอดกลั้นไม่ได้แสดงความรู้สึกนั้นออกมาเนื่องจากเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ ทั้งนี้คุณลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความรู้ใหม่เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ทำการแยก “รัก” กับ “ใคร่” ออกจากกันซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงยอมรับการแสดงออกทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น

โอรักที่เลือกไม่ได้	เจ็บปวดดวงใจแสนทรมาน
ด้วยมีรักที่ได้ไม่ปรารถนา	รักที่ศรัทธามีได้ตั้งใจ
หวังแต่เธอนั้นที่ฉันใฝ่ฝัน...เคียงคู่	ได้โปรดจงรู้ฉันตรมหัวใจ
เขาอาจพรากรฉันเพียงกาย มีอาจพรากรรักไปได้ แม้ชีพสลายจะรักแต่เธอ	

(จากเพลงรักที่เลือกไม่ได้, พ.ศ.2524)

ข) มีทางเลือกแบบเมียหลายผัวหรือมีคนรักอื่น โดยเมื่อเวลาไม่นานมานี้ได้พบว่าผู้หญิงสามารถแสดงคามอิสระของตนเองในการเป็นเมียหลายผัวได้หากมีเหตุผลจำเป็น เช่น ผัวของตนเองทอดทิ้งไปมีเมียใหม่ก่อน ผัวไม่ยอมเลี้ยงดูทางเศรษฐกิจหรือไม่สามารถให้ความสุขทางจิตใจได้ โดยจะพบตัวอย่างได้ที่ผู้หญิงมีผัวแล้วให้เหตุผลทั้งทางเศรษฐกิจ(ไม่เลี้ยงดู)และทางจิตวิทยา(ไม่แสดงความรักหรือห่วงใย)ของการมีหลายผัวหรือมีคนรักอื่นจากเพลงรักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง เมื่อ พ.ศ.2541 เป็นต้น

รักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง	ชวนเดินควงไปไหนก็ไป
ผัวน้อยมีเงินให้เรา	แล้วเขาคอยเอาอกเอาใจ
กินข้าวก็แทบจะป้อน	ยามนอนก็พัดวีให้
ยามตื่นเข้ามาอดอ้อน	เว้าวอนเอาอกเอาใจ
คบกันมีแต่พุดดี	แล้วอย่างนี้จะไม่ให้รักยังไง

(จากเพลงรักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง, พ.ศ.2541)

1.3.4 ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว

ก) ความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะคู่หมั้น โดยความสัมพันธ์ในฐานะคู่หมั้นนี้ถือว่าสอดคล้องกับค่านิยมผัวเดียวเมียเดียวแต่ปรากฏในรูปแบบของทางเลือกที่หญิงชายจะมีฐานะคู่หมั้น

หรือไม่ก็ได้ โดยความสัมพันธ์เช่นนี้ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นครั้งแรกในฐานะของการทำสัญญาตามกฎหมายที่พัฒนามาจากประเพณีการหมั้นซึ่งปรากฏในสังคมไทยมาตั้งแต่โบราณแล้ว(ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2556, น.14-6) โดยความสัมพันธ์แบบคู่หมั้นปรากฏในรูปแบบของการทำสัญญาในความสัมพันธ์ที่หญิงชายตกลงล่วงหน้าที่จะเป็นเมียผัวกันในเวลาต่อไปผ่านการควบคุมของสถาบันกฎหมายที่ทำให้การหมั้นปรากฏในมิติทางกฎหมายซึ่งมากกว่าแค่การตกลงในทางวัฒนธรรม แต่เพียงอย่างเดียวที่เคยปรากฏขึ้นมาก่อนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยพบตัวอย่างที่ปรากฏในเพลงของจ้องไว้ก่อน เมื่อพ.ศ.2509 เป็นต้น

จับตัวกลัวมือดี คว่าหนีพาแทรกแผ่นดิน ขอหมั้นก่อนยุพิน ไม่เล่นลิ้นให้เธอร้องให้
หมายหมั้นไว้ก่อนใครๆ ถ้ารวยเมื่อไหร่ค่อยแต่งงานทันที
แหวนหมั้นรับไปก่อนซิน้อง ถึงเป็นแหวนทองมันก็แหวนของพี่
สวมมันไว้ให้ดี ยามเงินไม่มีจะจำนาก็เชิญ

(จากเพลงจ้องไว้ก่อน, พ.ศ.2509)

ข) ความสัมพันธ์หญิงชายที่เป็นความสัมพันธ์แบบชั่วข้ามคืนและความสัมพันธ์แบบกิ๊ก ความสัมพันธ์แบบใหม่ทั้งสองแบบแสดงความคิดเบื้องหลังคือ แนวคิดเรื่อง ‘ชั่วคราว’ ของความสัมพันธ์ชายหญิงซึ่งตรงข้ามกับความสัมพันธ์แบบคู่รักหรือผัวเมียทั่วไปซึ่งเป็นเรื่อง ‘ถาวร’ โดย สำหรับความสัมพันธ์หญิงชายแบบชั่วข้ามคืนนั้นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่ทำให้ความสัมพันธ์ไปที่การแสวงหาความสุขทางการจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่จำกัดในคู่ของตน โดยสามารถพบตัวอย่างของความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืนเช่นนี้จากเพลงผู้ชายแฉฉ่าไม่ได้มีไว้แก้เหงา เมื่อประมาณ พ.ศ.2550-5 และเพลงนางฟ้าคืนเดียว เมื่อพ.ศ.2551 ขณะที่ความสัมพันธ์หญิงชายแบบกิ๊กนั้นถือว่าเป็นความสัมพันธ์หญิงชายแบบใหม่ที่ถูกแสดงผ่านการตอบสนองความต้องการทางจิตใจมากกว่า การตอบสนองความต้องการทางกายแบบความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืน โดยจะพบตัวอย่างของความสัมพันธ์แบบกิ๊กนี้ได้จากเพลงกับคนนั้นถึงขั้นไหน เมื่อประมาณพ.ศ.2550-5 และเพลงลึกลับตั้งแต่ไม่ถึงแฟน เมื่อพ.ศ.2552 เป็นต้น

ลึกลับตั้งแต่ไม่ถึงแฟน ไม่มีทางคบกัน บอกใจอย่างนั้น ถึงจะรักเธอแค่ไหน
เธอเห็นฉันเป็นเพียงสิ่งทดแทน เป็นแฟนคงไม่ได้ต้องเข้าใจ
แม้จะสบตาเธอก็ครั้ง ดูหนังกันก็หน แม้เธอดูเหมือนคน ที่สนใจตัวฉัน
อาจปล่อยใจรักเธอ อาจปล่อยใจให้ฝัน มันสำคัญ เมื่อเธอมีเจ้าของหัวใจ

(จากเพลงลึกลับตั้งแต่ไม่ถึงแฟน, พ.ศ.2552)

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่มีปฏิบัติต่อหญิงหรือชายในฐานะสหาย

ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบสหายในปัจจุบันกลายเป็นรูปแบบใหม่คือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่แยกขาดจากคู่รักในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ความสัมพันธ์จากเพื่อนมาสู่คนรักซึ่งปรากฏในลักษณะของพัฒนาการของความสัมพันธ์ชายหญิงในยุคปัจจุบันซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้

ก) **ผูกพันด้วยความชอบ** โดยความสัมพันธ์นี้แสดงถึงสถานะที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะผ่านความพึงพอใจระหว่างบุคคลที่สามารถเลือกเป็นเพื่อนกับใครก็ได้อย่างอิสระตามแนวคิดเสรีนิยม โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงสบายดีหรือเปล่า เมื่อพ.ศ.2530 และเพลงเพื่อนไม่ทิ้งกัน เป็นต้น

ข) **สหาย/เพื่อนสามารถแย่งชิงคนรักกันได้** โดยผู้หญิงสามารถแสดงความสนิทสนมกับคนรักของเพื่อนตนเองได้มากยิ่งขึ้นโดยนำไปสู่การแย่งชิงคนรักระหว่างผู้หญิงซึ่งเป็นเพื่อนกันได้ โดยจะพบได้จากเพลงผู้ชายคนนั้นฉันให้เธอ เมื่อพ.ศ.2543 และเพลงรักแท้แพ้ใกล้ชิด เมื่อพ.ศ.2545 เป็นต้น

เพื่อนหนึ่งคน ที่รู้จักกันเรื่อยมา	และเขาที่คบกันมาก็เนิ่นนาน
อยู่ใกล้เกินไป ก็เลยไหวหวั่น	จนแอบรักกันหมดใจ
เจ็บตรงนี้ได้แต่ชื่อเกินไป	ปวดตรงนี้ได้แต่โง่งมมาย
วางน้ำมันให้อยู่ใกล้ๆ กองไฟ	ไว้วางใจ แต่ไม่นึกเลย

(จากเพลงรักแท้แพ้ใกล้ชิด, พ.ศ.2545)

ค) **ความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงระหว่างเพื่อนกับคนรัก** คุณลักษณะเช่นนี้จะปรากฏได้จากสถานะของเพื่อนต่างเพศเป็นหลัก การเพิ่มหรือลดความสัมพันธ์นี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของทั้งคู่เสมอ โดยจะพบตัวอย่างของการไตร่ตรองในการเพิ่มความสัมพันธ์จากเพื่อนสู่คนรักได้จากเพลงเพื่อนเท่านั้น เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงระหว่างเพื่อนกับแฟน เมื่อพ.ศ.2552 ขณะเดียวกันนี้ก็สามารพบการลดลงของความสัมพันธ์ระหว่างคนรักไปสู่เพื่อนได้เช่นเดียวกันได้จากเพลงอย่างเพื่อน เมื่อพ.ศ.2536 และเพลงสายน้ำไม่ไหลกลับ เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

1.5 ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง

ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงเป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏในฐานะความสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยในช่วงเวลานี้ผู้หญิงมีอิสระในตนเองที่จะมีความรักระหว่างเพศเดียวกันได้ซึ่งแสดงให้เห็นอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมและแนวคิดบริโภคนิยมที่ผู้หญิงมีอิสระและมีทางเลือกนอกเหนือจากค่านิยมความสัมพันธ์หญิงชายแบบผัวเดียวเมียเดียวแม้ว่าจะยังไม่เป็นที่ยอมรับมากนักก็ตาม โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงเธอรักเธอ เมื่อพ.ศ.2538 ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงปรากฏขึ้นผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยม

เขาก็ดีเขาสนใจ แต่เธอไม่มองไม่เห็นใจ เธอรู้ดีเธอต้องมีเธอ เขารักเธอแต่เจอทุกที
เธอก็ยังมีแค่เธอ เขาต้องไปก็ใจของเธอมีเธอ

(จากเพลงเธอรักเธอ, พ.ศ.2538)

2. การปรากฏขึ้นของผู้ชายในแบบต่างๆ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันนี้ยังมีคุณลักษณะที่ต่อเนื่องจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 4 ประการคือ 1) การปรากฏขึ้นในฐานะวัตถุ 2) การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย 3) การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายหรือหญิงในฐานะสหาย ขณะที่คุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในเวลานี้คือ ความสัมพันธ์แบบชายรักชาย

การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่าง ๆ	
1.การปรากฏขึ้นของผู้หญิงแบบต่าง ๆ	2.การปรากฏขึ้นของผู้ชายแบบต่าง ๆ
<p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุ</p> <p>1.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>1) สิ่งที่ถูกแย่งชิง</p> <p>2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานได้</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของพ่อแม่</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์</p> <p>- การหายไปของของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง</p> <p>1.1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <p>1) หญิงงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม</p> <p>1.2) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p> <p>- การหายไปของผู้หญิงร่างกายสะอาด</p> <p>2) หญิงใจงาม</p> <p>2.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) หญิงที่มีอิสระ</p> <p>2.3) หญิงที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) หญิงที่ให้อภิภัย</p> <p>2.5) หญิงที่มีความอดทน</p>	<p>2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ</p> <p>- การหายไปของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม</p> <p>1) ชายงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p> <p>1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด</p> <p>1.3) ผู้ชายรูปร่างแบบกำยำสมชายและงดงาม</p> <p>2) ชายใจงาม</p> <p>2.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) ชายที่มีอิสระ</p> <p>2.3) ชายที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) ชายที่ให้อภิภัย</p> <p>2.5) ชายที่มีความอดทน</p>

<p>2.6) หญิงที่มีความเมตตากรุณา</p> <p>2.7) หญิงที่รักตัวเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของหญิงที่มีความสามัคคี - การหายไปของหญิงที่มีความเสียสละ - การหายไปของหญิงที่มีความกล้าหาญ <p>3) หญิงร่ำรวย</p> <p>4) หญิงกิริยามารยาทงดงาม (กุลสตรี)</p> <p>5) หญิงขยันทำงาน</p> <p>6) หญิงมีความสุข</p> <p>7) หญิงน่ารัก</p> <p>8) หญิงมีชื่อเสียง</p> <p>9) หญิงอ่อนวัย</p> <p>10) หญิงมีการศึกษา</p> <p>11) หญิงแข็งแกร่ง</p> <p>1.1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้หญิงกระตุ้นความต้องการทางเพศของชาย 2) การแสดงความสนใจในการมอบร่างกายของตนเองเป็นวัตถุทางเพศแก่ชาย 3) การแสดงความจำเป็นของการประกอบอาชีพโสเภณีหรือเมียน้อยเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของชาย 	<p>2.6) ชายที่มีความเสียสละ</p> <p>2.7) ชายที่รักตัวเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของชายที่มีความกรุณาปราณี - การหายไปของชายที่มีความสามัคคี - การหายไปของชายที่มีความกล้าหาญ <p>3) ชายร่ำรวย</p> <p>4) ชายชาติทหารหรือเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ</p> <p>5) ชายมีความรู้</p> <p>6) ชายมีความสุข</p> <p>7) ชายขยันทำงาน</p> <p>8) ชายมีชื่อเสียง</p> <p>9) ชายวัยหนุ่ม</p> <p>10) ชายเอาใจหญิง</p> <p>11) ชายแข็งแกร่ง</p> <p>12) ชายน่ารัก</p>
---	--

<p>4) การแสดงความสุขทางเพศของ ผู้หญิงเอง</p>	
<p>1.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้หญิง</p> <p>1.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะของแม่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) แม่ในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว 3) แม่ในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยา <p>1.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา 2) การตอบแทนบิดามารดา <p>1.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้หญิงในฐานะพี่น้อง</p>	<p>2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย</p> <p>2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูกสาว 3) พ่อในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยา <p>2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การตอบแทนบิดามารดา 2) การปรากฏขึ้นอีกครั้งของการเชื่อฟังบิดามารดา <p>2.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้ชายในฐานะพี่น้อง</p>
<p>1.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชายที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>1.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 3) การแสดงอิสระในการแสดงความต้องการมีคนรักได้อย่างเปิดเผย 4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์ 	<p>2.3. การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคนรักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 3) สามารถนำเสนอตนเองเพื่อเป็น คนรักหรือผัวแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้ 4) การปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ในการมีความสัมพันธ์

<p>เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์ หญิง-ชาย</p> <p>- การหายไปของคุณลักษณะของ ความสัมพันธ์หญิงชายก่อนการเป็น คู่รักหรือก่อนการแต่งงานในสมัย รัชกาลที่4 จนถึงก่อนการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง</p> <p>1.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับ ผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยม หลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก แบบผิวเดียวเมียว</p> <p>1.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อ ผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยม หลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก แบบผิวเดียวเมียว</p> <p>1.3.4 ความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบ ทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยม แบบผิวเดียวเมียวเดียว</p>	<p>ชาย-หญิง</p> <p>- การหายไปของการเป็นผู้รักการ เรียน</p> <p>2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิง ในสถานะคู่รัก</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยม หลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก แบบผิวเดียวเมียว</p> <p>2.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงใน สถานะผิว</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยม หลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลัก แบบผิวเดียวเมียว</p> <p>2.3.4 ความสัมพันธ์ชาย-หญิงแบบทางเลือก หรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผิวเดียวเมียว เดียว</p>
<p>1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงที่ปฏิบัติต่อหญิง หรือชายในฐานะสหาย/เพื่อน</p>	<p>2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชาย หรือหญิงในฐานะสหาย/เพื่อน</p>
<p>1.5 ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง</p>	<p>2.5 ความสัมพันธ์แบบชายรักชาย</p>

ผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชาย
1) สถาบันชาติ
2) สถาบันเศรษฐกิจ
3) สถาบันกฎหมาย
4) สถาบันครอบครัว
5) สถาบันการศึกษา
6) สถาบันการแพทย์
7) สถาบันสื่อมวลชน
8) สถาบันพุทธศาสนา
9) สถาบันทหาร
10) สถาบันกษัตริย์
11) สถาบันการเมือง
12) สถาบันศาสนาพราหมณ์

ตาราง 6 การปรากฏขึ้นครั้งแรกของผู้หญิงและผู้ชายแบบต่างๆ และผู้มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตความเป็นหญิงและความเป็นชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน

2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ

การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะวัตถุ(objects) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันนั้นพบคุณลักษณะที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงแค่ประการเดียวนั้นคือ การปรากฏขึ้นของผู้ในฐานะที่เป็นชายงาม ขณะที่ผู้ชายในฐานะทรัพย์สินนั้นได้หายไปในช่วงเวลานี้เนื่องจากการลดอธิปไตยของของอำนาจจากสถาบันกษัตริย์ที่เคยสร้างความรู้ว่ากษัตริย์เป็นเจ้าของผู้ชายในฐานะทรัพย์สินในราชอาณาจักรซึ่งหายไปหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งแสดงความเท่าเทียมกันระหว่างกษัตริย์และสามัญชนในฐานะมนุษย์เช่นเดียวกัน

2.1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในฐานะชายงาม

เมื่อเข้าสู่ช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ความงามของผู้ชายยังคงคุณลักษณะต่างๆ ที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 4 ประการคือ 1) ชายที่มีร่างกายงดงาม 2) ชายใจงาม 3) ชายร่ารวย และ 4) ชายมีความรู้ ขณะที่ชายชาติทหารนั้นได้ถูกผนวกรวมไปกับสถานะของข้าราชการอื่นๆ ของผู้ชายในฐานะของเจ้าหน้าที่รัฐจากอิทธิพลของสถาบันทหารและสถาบันการเมืองที่มีความสำคัญร่วมกันในสังคมไทย ปัจจุบัน ขณะเดียวกันคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นใหม่ในช่วงเวลานี้มี 8 ประการนั่นคือ 1) ชายมีความสุข 2) ชายบวชพระ 3) ชายขยันทำงาน 4) ชายที่มีชื่อเสียง 5) ชายวัยหนุ่ม 6) ชายเอาใจหญิง 7) ชายแข็งกร้าว และ 8) ชายน่ารัก

1) ชายงามทางร่างกาย

ความงามในทางร่างกายของผู้ชายนั้นมีความสอดคล้องกับร่างกายของหญิงในช่วงเวลาปัจจุบันนี้เช่นเดียวกัน โดยจะสามารถพบคุณลักษณะที่ต่อเนื่องจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ 2 ประการคือ 1) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย และ 2) ผู้ชายร่างกายสะอาด ขณะที่ความงามจากผู้ชายรูปร่างแบบกำยำสมชายนั้นได้เพิ่มเติมความมีร่างกายที่มีความงดงามแบบชายร่วมกันด้วยในช่วงเวลานี้โดยเป็นผลจากความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์และสถาบันเศรษฐกิจที่มีอำนาจมากขึ้นในปัจจุบันด้วย

1.1) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย

ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายของชายในปัจจุบันถูกแสดงผ่านการให้ความสำคัญกับความทันสมัยเช่นเดียวกับผู้หญิง โดยผู้ชายจะมีความงามผ่านการแต่งกายที่แสดงถึงความทันสมัยแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งแตกต่างจากการประดับตกแต่งทางกายที่แสดงถึงความทันสมัย, ความมีฐานะเศรษฐกิจที่ดี และการแสดงรูปร่างเซ็กซี่ สำหรับผู้ชายแล้วจะพบการแต่งกายที่เฝื่องามในรูปแบบที่เรียกว่า 'เซย์' ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการแต่งกายที่ตรงข้ามกับความทันสมัย การแต่งกายแบบเซย์จะแสดงให้เห็นถึงความหมายโดยนัยของบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีรายได้มากพอที่จะซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ทันสมัยซึ่งน่าจะเป็นสินค้าที่มีราคาสูง

ยกตัวอย่างเช่นเพลงไถ่เอาตาฟาง เมื่อพ.ศ.2516 ขณะที่ไม่นานมานี้สิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกคือการประดับตกแต่งร่างกายที่แสดงให้เห็นถึงความอิสระในการใช้ชีวิตของตนเองแม้จะขัดกับค่านิยมการแต่งกายในปัจจุบันก็ตาม ยกตัวอย่างเช่นเพลงง่าย ๆ เมื่อพ.ศ.2532 ที่การแต่งกายง่าย ๆ แสดงถึงความอิสระในการใช้ชีวิต หรือเพลงไอ้หนุ่มผมยาว เมื่อพ.ศ.2539 และเพลงผมมันสั้น เมื่อพ.ศ.2541 ที่ผู้ชายที่ไว้ผมยาวซึ่งแสดงความอิสระแบบศิลปินซึ่งได้รับความสนใจจากผู้หญิงด้วยเช่นเดียวกัน

เจ็บดวงใจจริงๆ
ผมมันสั้นเลยหง่าว

ไอ้แม่ยอดหญิงไปกับหนุ่มผมยาว
ไอ้หนุ่มผมยาวมาแย่งแฟนเราไป

(จากเพลงผมมันสั้น, พ.ศ.2541)

1.2) ผู้ชายร่างกายสะอาด

ความสะอาดทางร่างกายของชายกลายเป็นบรรทัดฐานแบบใหม่ซึ่งเกิดจากการผลักดันของสถาบันการแพทย์ในทางสุขอนามัย โดยจะพบว่าผู้ชายที่ไม่สะอาดนั้นกลายเป็นสิ่งที่ไม่งดงามและถูกแสดงในลักษณะที่น่ารังเกียจต่อผู้ใกล้ชิด การผลักดันให้ต้องรักษาความสะอาดทางกายนี้จะปรากฏผ่านการตำหนิผู้ชายที่ไม่สะอาดมากกว่าผู้หญิง การปรากฏของผู้ชายที่ไม่สะอาดที่เป็นที่น่ารังเกียจนี้แสดงให้เห็นว่าการรักษาความสะอาดแบบบรรทัดฐานทางสุขภาพที่ผู้หญิงปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดมากกว่าผู้ชาย โดยตัวอย่างของการตำหนิความไม่สะอาดทางกายของผู้ชายซึ่งมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงได้แก่เพลงคนบุรี-ปากท่อ เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

อะไรไปตายข้างในปาก
เธอแปร่งฟันด้วยอะไร
ส้วมคว่ำข้างในปาก
ไม่ไหวอะนะไม่ทันดม

อ๊อ...เกินจะบรรยาย
คงซื้อคล้ำได้ดม
บอกเลยจะเป็นลม
บอกเลยต้องขอตัว

(จากเพลงคนบุรี-ปากท่อ, พ.ศ.2546)

1.3) ผู้ชายรูปร่างงดงามแบบกำยำสมชายแฉะงดงาม

ความงามจากร่างกายที่กำยำสมชายนั้นปรากฏในเนื้อร้องเพลงไทยสากลในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองน้อยมาก โดยความงามของผู้ชายมักถูกกล่าวถึงในรูปแบบอื่นๆ เช่น ชายร่ำรวยหรือชายที่มีการศึกษาสูง แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงครึ่งหลังของการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว จึงจะเริ่มพบการปรากฏขึ้นของความงามทางร่างกายของผู้ชาย โดยจะเริ่มพบการให้ความสำคัญที่ความงามทางพหุหน้าที่ของผู้ชายที่เรียกว่า ‘ผู้ชายรูปหล่อ’ เกิดขึ้นเป็นอย่างแรกและยังคงปรากฏต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงนัดพบหน้าอำเภอ เมื่อพ.ศ.2526, เพลงแฟนฉันไม่ต้องหล่อ พ.ศ.2536 และเพลงหล่อซี้แตกซี้แตน(หล่อได้หล่อดี) เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น นอกจากนี้ความงามของผู้ชายที่มีความกำยำในปัจจุบันนั้นมีความหมายไปถึงคุณลักษณะของร่างกายที่แข็งแรงที่มีไว้เพื่อปกป้องดูแลผู้หญิงและแสดงความงามทางกายที่มีเฉพาะร่างกายของผู้ชายเท่านั้นมากกว่าเป็นความกำยำเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คุณลักษณะดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความงามที่เป็นมาตรฐานทางร่างกายของชนชั้นกลางซึ่งถือว่าเป็นชนชั้นใหม่ที่มีอำนาจมากขึ้นในสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา โดยจะพบตัวอย่างของความงามทางกายของชายที่กำยำสมชายที่ใช้เพื่อการปกป้องผู้หญิงและเป็นความสวยงามเฉพาะผู้ชายตามความรู้ชีวิตวิทยาได้จากเพลงอ้ออ้อ หล่อจัง เมื่อพ.ศ.2528, เพลงแค้มี่ เมื่อพ.ศ.2530 และเพลงปลอดภัย เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

เพราะเธอนะตัวโตและกล้ำมใหญ่ ถ้าหากได้เธอเดินควง ก็คงจะมั่นใจ
ว่าฉันนะจะปลอดภัย ไม่ว่าจะฉันจะไปทีใด

(จากเพลงปลอดภัย, พ.ศ.2543)

นอกจากนี้ยังปรากฏคุณลักษณะความงามทางกายแบบสูงและขาวขึ้นในช่วงเวลาไม่นานมานี้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของความงามแบบชายชาวตะวันตก โดยจะพบความงามดังกล่าวที่สัมพันธ์กับการยกย่องผู้ชายที่มีลักษณะแบบลูกครึ่งไทย-ตะวันตกที่มีรูปแบบของความงามทางกายแบบสูงและขาวซึ่งเป็นอิทธิพลของสถาบันสื่อมวลชนและสถาบันเศรษฐกิจที่ทำการผลักดันความงามดังกล่าวนี้มาสู่สังคมไทยเป็นครั้งแรกด้วย ยกตัวอย่างความงามของชายที่มีร่างกายขาวและสูงแบบตะวันตกและทำให้คุณลักษณะของชายไทยที่มีรูปร่างเตี้ยและดำได้รับการรังเกียจไปด้วยได้จากเพลงไทยแลนด์ สแตนดาร์ด และเพลงคนตัวดำ เมื่อพ.ศ.2545 เป็นต้น โดยเมื่อเปรียบเทียบกับ

ความงามของสีผิวระหว่างชายกับหญิงแล้วจะพบว่าความงามจากสีผิวของผู้ชายนั้นเป็นค่านิยมที่ปรากฏขึ้นช้ากว่าและได้รับความสนใจน้อยกว่าความงามของสีผิวที่ขาวของผู้หญิงด้วย ขณะที่ค่านิยมความงามที่เกี่ยวกับความสูงนั้นปรากฏขึ้นเป็นความงามเฉพาะกับผู้ชายเท่านั้น

ไม่ได้เป็นผู้ร้าย ไม่ได้ทำอะไรไม่ดี	ไม่มีเรื่องผิดใจใคร
เจอคนก็ยิ้มให้เป็นประจำ	แต่ก็ผิดที่เนื้อตัวมันคล้ำ ไม่มีคนสนใจ
มองใครมาก็ครึ่ง ถูกใจใครมาตั้งกัณฑ์	ทุกๆ คนต่างก็หลีกไกล
แค่อยากมีรักกะเค้าสักที	แต่เป็นคนทีผิวพรรณไม่ดี จะให้ทำเช่นไร

(จากเพลงคนตัวดำ, พ.ศ.2545)

2) ชายใจงาม

คุณลักษณะของชายใจงามหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นพบคุณลักษณะที่ต่อเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ยังคงต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 5 ประการคือ 1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์ 2) ชายที่ให้อภัย 3) ชายที่มีความเสียสละ 4) ชายที่มีความอดทน และ 5) ชายที่มีระเบียบวินัย ขณะที่คุณลักษณะของชายงามที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันเป็นครั้งแรกมี 3 ประการคือ 1) ชายที่มีอิสระ 2) ชายที่มีความกตัญญู และ 3) ชายที่รักตัวเอง นอกจากนี้ยังพบคุณลักษณะของชายใจงามในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่หายไปในปัจจุบัน 3 ประการคือ 1) ชายที่มีความกรุณาปราณี 2) ชายที่มีความสามัคคี และ 3) ชายที่มีความกล้าหาญ

2.1) ชายผู้มีความซื่อสัตย์

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ความซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ในลักษณะของความจงรักภักดีได้ลดความสำคัญลงไปเนื่องจากอำนาจที่ลดลงของสถาบันกษัตริย์เมื่อเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ แม้ว่าในช่วงเวลาต่อสถาบันกษัตริย์มีอำนาจมากขึ้นอีกครั้งและเรียกร้องความจงรักภักดีให้กลับมาอีกครั้งแต่ก็ไม่ได้ผูกความซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์เอาไว้กับคุณลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงอีกต่อไป แต่ความซื่อสัตย์นั้นยังคงถือว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญที่เป็นความงามทางจิตใจของชายโดยเฉพาะในมิติของครอบครัวที่มีค่านิยมหลักแบบหัวเดียวเมียเดียว โดยจะพบตัวอย่างของผู้ชายที่มีความซื่อสัตย์ที่

เป็นที่ชื่นชมและผู้ชายไม่ซื่อสัตย์ที่ได้รับการรังเกียจได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนมากอย่างเช่น เพลงผู้ชายรักไม่จริง เมื่อพ.ศ.2498, เพลงรักจากดวงใจ เมื่อพ.ศ.2501 และ เพลงปล่อยตัวปล่อยใจ เมื่อพ.ศ.2552 เป็นต้น

ตัดอกตัดใจซะดีไหม ลืมเรื่องราวไป จบตั้งแต่ไปวันนี้
ต้องรับผิดชอบความจริงที่มี ยังมีคนอีกสองคนต้องทนปวดใจ

(จากเพลงปล่อยตัวปล่อยใจ, พ.ศ.2552)

แต่เมื่อเวลาไม่นานมานี้พบว่าสถาบันการแพทย์เริ่มมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เรื่องเพศแบบใหม่เพื่อควบคุมให้ชายมีความซื่อสัตย์ต่อคนรักอีกรูปแบบหนึ่งด้วยการสร้างความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่างโรคเอดส์ที่ระบาดในฐานะของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่มีอันตรายถึงชีวิต โดยให้เหตุผลว่าความซื่อสัตย์ต่อคนรักของชายจะสามารถป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อเอดส์นี้ได้ โดยจะเริ่มพบการให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศและการป้องกันโรคที่ถูกผลิตจากสถาบันการแพทย์นี้ได้จากเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมซึ่งเน้นไปที่กลุ่มชนชั้นล่าง โดยตัวอย่างของการให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่เป็นผลจากการไม่ซื่อสัตย์ต่อเมียของผู้ชายนี้ได้จากเพลงหนุ่ม H.I.V. และเพลงสงสารหนุ่ม H.I.V. เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

อยู่มาไม่นาน ได้ข่าวการเจ็บป่วย เพราะชอบคนสวย เพราะว่ารวยแฟนล้น
ฟังจากหลายคน น้องอีกคนเศร้าใจ มหาวิทยาลัย
สงสารเหลือที่ข่าวพี่เป็นเอดส์ คนมั่วเรื่องเพศให้ระวังระไว
ขอเตือนเอาไว้อย่าหลายใจพี่น้อง

(จากเพลงสงสารหนุ่ม H.I.V., พ.ศ.2541)

2.2) ชายที่มีอิสระ

ความงามทางจิตใจของชายที่มีอิสระนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ โดยจะเริ่มพบว่าผู้ชายก็เรียกร้องความอิสระเนื่องจากถูกควบคุมจากสังคมที่ทำให้ไม่มีอิสระในการใช้ชีวิตเช่นเดียวผู้หญิงเช่นกัน โดยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เริ่มปรากฏความคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในการใช้ชีวิตของคนไทยได้ทำให้ความอิสระกลายเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการสนับสนุนผ่านสถาบันการเมือง สถาบันกฎหมาย และสถาบันเศรษฐกิจซึ่งผลักดันให้คนในสังคมมีอิสระในการใช้ชีวิตและ

การกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น โดยความอิสระของผู้ชายนี้จะปรากฏชัดเจนอย่างมากในเพลงไทยสมัยนิยมที่กลุ่มผู้ฟังเป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเรียกร้องความอิสระในการใช้ชีวิต และทำการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงได้ด้วยตนเองเหนือการควบคุมของสถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน หรือสถาบันเศรษฐกิจ โดยจะพบตัวอย่างการเรียกร้องอิสระของผู้ชายในการใช้ชีวิตได้จากเพลงผีเสื้อ เมื่อพ.ศ.2525 ที่ต้องการอิสระในชีวิตเช่นเดียวกับผีเสื้อ, เพลงคนหูเหล็ก เมื่อพ.ศ.2532 ที่เรียกร้องสิทธิส่วนบุคคลผ่านการเลือกฟังเพลงแนวที่ชอบ, เพลงผมไม่ใช่วัว เมื่อพ.ศ.2541 ที่เรียกร้องอิสระที่ไม่ถูกบังคับจากผู้มีอำนาจ และเพลงBlack Hole เมื่อพ.ศ.2554 ที่เรียกร้องอิสระในการใช้ชีวิตโดยไม่ให้ความสำคัญกับอำนาจ เงิน หรือความรัก นอกจากนี้ยังพบความอิสระของผู้ชายในการปฏิเสธความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่นเพลงไม่ใช่...ไม่ชอบ เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงสิ่งที่ฉันเป็น เมื่อพ.ศ.2548 ที่ผู้ชายยุติความสัมพันธ์กับหญิงเนื่องจากรู้สึกอึดอัดและไม่อิสระในชีวิตที่เกิดจากความสัมพันธ์ชายหญิงนั้น

ขอบคุณที่ครั้งหนึ่งเคยผูกพัน ได้ร่วมทางกัน จนสุดหนทาง
จากกันวันนี้ ถึงคงผิดหวัง แต่ดีกว่าต้องทรมาน กับสิ่งที่ฉันเป็น
(จากเพลงสิ่งที่ฉันเป็น, พ.ศ.2548)

2.3) ชายที่มีระเบียบวินัย

ช่วงเวลาต่อมาการมีระเบียบวินัยของชายได้ถูกสร้างขึ้นผ่านการปลูกฝังภายในสถาบันการศึกษาแทนการปลูกฝังโดยสถาบันการเมืองอย่างเช่นในช่วงแรกสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2481-2487) โดยสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างระเบียบวินัยในฐานะของการปลูกฝังความเป็นชายอย่างเช่นการแต่งกายของนักเรียนนักศึกษาที่แสดงความเป็นชายและการปลูกฝังกิริยามารยาทแบบผู้ชายด้วย โดยจะพบตัวอย่างของการอบรมระเบียบวินัยผ่านการเข้าคิวซึ่งสามารถถูกนำมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีค่านิยมแบบผู้เดียวเมียเดียวได้ในเช่นเดียวกันคือเพลงเข้าคิว เมื่อพ.ศ.2538 ที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงเป็นไปในลักษณะของการพัฒนาเป็นคู่หญิงชายเพียงคู่เดียวเท่านั้น ขณะที่ผู้ที่ต้องการจะพัฒนาความสัมพันธ์หญิงชายกับคนที่มีความคู่แล้วต้องรอจนคู่ชายหญิงนั้นเลิกความสัมพันธ์กันก่อนจึงจะพัฒนาความสัมพันธ์หญิงชายของตนเองหลังจากนั้นได้ซึ่งคล้ายกับการรอคิวที่ให้ผู้ที่มาถึงก่อนมีสิทธิในการครอบครองก่อนนั่นเอง

2.4) ชายที่ให้อภัย

การให้อภัยยังคงเป็นความงามทางจิตใจของผู้ชายที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ความแตกต่างที่พบในการให้อภัยในปัจจุบันคือ การให้อภัยกลายเป็นความสัมพันธ์ทางโลกที่ผู้ชายและผู้หญิงกระทำต่อกัน เนื่องจากแก้ไขความขัดแย้งจากการมีอิสระของตนเองซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมจากสิ่งเหนือธรรมชาติใดๆ ต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่การให้อภัยนั้นจะปรากฏในรูปแบบของการอโหสิกรรมที่เป็นการยกโทษเพื่อไม่ให้ทั้งคู่มีเวรกรรมติดตัวกันไปสู่อุบัติหน้าหรือชีวิตหลังความตายต่อไป โดยจะพบตัวอย่างของการให้อภัยของทั้งชายและหญิงในการรักษาความสัมพันธ์ชายหญิงเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้จากเพลงเล็กๆ น้อยๆ เมื่อพ.ศ.2534 เป็นต้น

2.5) ชายที่มีความอดทน

ความอดทนนั้นเป็นความงามทางจิตใจในปัจจุบันที่ถือว่ามีความแตกต่างจากความอดทนในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยจะพบว่าความอดทนในช่วงเวลานี้แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในชีวิตประจำวัน ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ชายหญิงและความอดทนในการประกอบอาชีพเพื่อตนเองและคนที่ตนเองรัก แต่ไม่ใช่การอดทนเพื่อชาติดังที่เคยปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงแล้วความอดทนจะเป็นความงามทางจิตใจที่ผู้ชายถูกคาดหวังให้มีมากกว่า ยกตัวอย่างเช่นเพลงเกิดเป็นผู้ชายเมื่อ พ.ศ.2531 และเพลงผู้ชายร้องไห้ เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

ขอให้รู้ว่าผู้ชาย ส่วนใหญ่ ไม่ต้องการให้ใคร
เห็นเขามีน้ำตา ฉันทก็เหมือน เหมือนผู้ชายทั่วไป
แต่คราวนี้หมดความอดทนจะฝืน มันไม่ไหว

(จากเพลงผู้ชายร้องไห้, พ.ศ.2543)

2.6) ชายที่มีความเสียสละ

แม้ว่าความเสียสละต่อชาติจะหายไปจากการผูกติดกับความเป็นชายในปัจจุบัน แต่คุณลักษณะของความเสียสละนั้นยังปรากฏอยู่ในความสัมพันธ์ชายหญิงด้วย โดยเมื่อเกิด

ความขัดแย้งในความสัมพันธ์ชายหญิงหรือความสัมพันธ์แบบหนึ่งหญิงสองชายที่ชายคนหนึ่งคนใดจำเป็นต้องหยุดความสัมพันธ์ลงเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว ความเสียสละนั้นจึงต้องถูกแสดงในรูปแบบของความงามทางจิตใจที่ปรากฏขึ้นให้แก่ชายคนหนึ่งถอนตัวออกมาจากความสัมพันธ์ชายหญิงที่ซ้ำซ้อนและมีความขัดแย้งกันนั้น โดยสามารถพบตัวอย่างได้จากเพลงผู้เสียสละ เมื่อ พ.ศ.2500 และเพลงเพื่อนรัก เมื่อพ.ศ.2536 ที่ผู้ชายแสดงการเสียสละผู้หญิงที่ตนเองรักให้กับเพื่อนชายที่ตนเองรัก

ความทรงจำที่ดีก่อนนั้น มันยังคอยตอกย้ำให้ฉันนอภัย
 ไม่โกรธเพื่อนหรือโทษใคร เพื่อนต้องการ ให้ได้เสมอ
 ยอมหลีกทางให้เพื่อนนะ ไอ้เพื่อนเกลอ จะยอมเสียสละเอง

(จากเพลงเพื่อนรัก, พ.ศ.2536)

2.7) ชายที่รักตัวเอง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้พบคุณลักษณะของความรักตัวเองของผู้ชายปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก โดยคุณลักษณะเช่นนี้ถูกแสดงออกมาเพื่อให้ผู้ชายได้ทำการใคร่ครวญในการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงผ่านการคำนวณความคุ้มค่าในการตกลงหรือการยกเลิกในรูปแบบเดียวกับการจัดการความคุ้มค่าในการผลิตและบริโภคสินค้าหรือบริการในทางเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากว่าการตกลงหรือยกเลิกความสัมพันธ์ชายหญิงจะต้องแลกเปลี่ยนบางสิ่งที่คุณชายเคยมีอยู่แล้วเช่น ความอิสระ (ถ้ายังไม่ตกลงความสัมพันธ์หรือความไม่เหงา/ความอบอุ่นทางจิตใจ(ก่อนการยกเลิกความสัมพันธ์) และอาจจะสร้างความทุกข์หรือความไม่สบายใจให้แก่ผู้ชายภายหลังการตกลงหรือยกเลิกความสัมพันธ์ได้ ดังนั้นการรักตัวเองจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียกร้องให้ชายไตร่ตรองความสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกับการไตร่ตรองความคุ้มค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า โดยเน้นไปที่ความต้องการและความสุขของตนเองก่อนนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่นเพลงตายเปล่า เมื่อพ.ศ. 2538 เป็นต้น

ก็เพราะชีวิตมันมีชีวิตเดียว ให้กว้างทั้งคงทำไม่ได้
 ฉันรักเธอปัญหาก็คือเธอรักฉันแค่นั้นกัน

ตายเพื่อคนที่เรารักและรักเรา
แต่ให้ตายเพื่อคนที่ไม่รักกัน

ตายได้เลยไม่เคยหวั่น
ยังงั้นมันจะมีความหมายอะไร

(จากเพลงตายเปล่า, พ.ศ.2538)

การหายไปของผู้ชายที่มีความกรุณาปรานี, ผู้ชายที่มีความกล้าหาญ และผู้ชายที่มีความสามัคคี

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบคุณลักษณะที่เป็นความงามทางจิตใจที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้หายไป 3 ประการนั่นคือ 1) ผู้ชายที่มีความกรุณาปรานี 2) ผู้ชายที่มีความกล้าหาญ และ 3) ผู้ชายที่มีความสามัคคี

การหายไปของผู้ชายที่มีความกรุณาปรานีนั้นในปัจจุบันนี้เป็นผลมาจากที่คุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในฐานะคุณธรรมของพระมหากษัตริย์ที่มีความกรุณาปรานีเมื่อเกิดความขัดแย้งในทางธุรกิจหรือกฎหมายซึ่งปรากฏอยู่ในบทละครเรื่องเวนิสวานิช ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สถาบันกษัตริย์มีอำนาจน้อยลงและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ ความงามทางจิตใจของผู้ชายที่มีความกรุณาปรานีก็ได้หายไปด้วย นอกจากนี้การหายไปของผู้ชายที่มีความกล้าหาญและผู้ชายที่มีความสามัคคีนั้นได้หายไปเนื่องจากสถาบันชาติได้สถาปนาตัวเองหลังสงครามโลกครั้งที่สองอย่างเข้มแข็งแล้ว ดังนั้นการผูกพันระหว่างความกล้าหาญและความสามัคคีกับความเป็นชายหรือความเป็นหญิงนั้นมีความสำคัญน้อยลงในปัจจุบัน โดยคุณลักษณะดังกล่าวจะถูกแสดงผ่านสถานะของพลเมืองของชาติที่มีความเท่าเทียมกันของผู้ชายและผู้หญิง

3) ชายร่ำรวย

ชายร่ำรวยเป็นความงามที่ต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงปัจจุบันซึ่งถือว่ามีความโดดเด่นมากขึ้นกว่าเดิม โดยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา สังคมไทยได้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันความร่ำรวยของผู้ชายก็ได้ได้ถูกเพิ่มความสำคัญเป็นความงามที่สำคัญที่สุดที่สร้างให้ผู้ชายเป็นที่ดึงดูดในความสัมพันธ์ชายหญิงได้มากกว่าความงามอื่นๆ แม้แต่ความงามทางร่างกายของผู้ชายเองด้วย โดยหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาได้ปรากฏความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เองที่ทำให้ความร่ำรวยกลายเป็นคุณลักษณะที่ได้รับความตระหนักว่าเป็นความงามที่ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วย ความร่ำรวยของชายซึ่งปรากฏในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมนั้นสามารถพบได้ทั่วไป แต่ก็จะพบได้อย่างชัดเจนที่สุดได้จากเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่เน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มชนชั้นล่างที่มีอุปสรรคสำคัญคือ ความยากจนและมักจะประสบความล้มเหลวในความสัมพันธ์กับผู้หญิงเนื่องจากจากสถานะทางเศรษฐกิจที่ยากจนนี้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น เพลงอายจันทร์ เมื่อพ.ศ.2497, เพลงขาดเงินขาดรัก เมื่อพ.ศ.2523 และเพลงคนจนเหมือนคนเลว เมื่อพ.ศ.2551 เป็นต้น

จนไม่อยากจะบอกรักใคร พุดไปก็ไม่มีใครเขาฟัง
 ยิ่งจนยังมีดมนหนทาง สิ้นหวังแม้สตางค์ไม่มี
 ทำดีก็ยังไม่มีการเห็น

(จากเพลงคนจนเหมือนคนเลว, พ.ศ.2551)

4) ชายมีความรู้

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาจะพบว่าการมีความรู้ในการประกอบอาชีพ และใช้ความรู้นั้นในการแสวงหาทรัพย์สินยังคงเป็นความงามอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้กลายเป็นมาเป็นค่านิยมเกี่ยวกับความงามของชายที่สำคัญรองลงมาจากความร่ำรวย โดยความรู้สูงสามารถนำไปสู่การหารายได้ที่มากขึ้นตามไปด้วย ชายที่มีความรู้สูงนั้นจะได้รับการยกย่องและกลายเป็นความงามรูปแบบหนึ่งที่สามารถดึงดูดให้ได้รับความสนใจจากผู้ชายหญิงได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ ความงามจากชายที่มีความรู้เช่นนี้จะสามารถพบได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมทั้งหมดในปัจจุบัน โดยจะพบว่าการมีการศึกษาต่ำของผู้ชายนั้นจะเป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงซึ่งจะเห็นได้ชัดในเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมที่ส่วนมากสะท้อนปัญหาของการมีการศึกษาต่ำของชนชั้นล่างที่เป็นผู้ฟังหลักของเพลงประเภทนี้ ยกตัวอย่างเช่น เพลงปุ๋ยไก่หลง เมื่อพ.ศ. 2515, เพลงป.6 ออกหัก เมื่อพ.ศ.2540 และเพลงหนุ่มราม เมื่อพ.ศ.2541 ที่การเรียนน้อยหรือการอยู่ในสถาบันการศึกษาที่ไม่ได้รับความนิยมนั้นเป็นอุปสรรคในการสร้างหรือรักษาความสัมพันธ์ชายหญิง นอกจากนี้บทเพลงไทยสมัยนิยมก็แสดงความสำคัญในการศึกษาอย่างมากเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งยังมีสถานะเป็นนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษา บทเพลงไทยสมัยนิยมนั้นได้รับอิทธิพลจากการควบคุมของสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาในการให้การสนับสนุนให้

กลุ่มผู้ฟังวัยรุ่นสนใจในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ยกตัวอย่างเช่นเพลง จากไปลอนดอน เมื่อพ.ศ.2518, เพลงสูตรรักนักเรียน เมื่อพ.ศ.2530 เป็นต้น

เส้นตรงอย่างฉัน จะขยันศึกษา ไม่ทำเชื่องช้าหรือทำซีเกียจเหมือนเส้นนอน
 ไม่ให้ใครติฉิน ไม่ปิ่นเส้นเธอก่อน ไว้เรียนจบเมื่อไหร่ จุด จุด จุด จุด
 ขอเพียงแคเธอ ก็อย่าไปหลงเส้นใหญ่ ที่เรียกกันทั่วไป เส้นใหญ่คือเส้นก้วยจับ
 เร่งเรียนเข้าไป เอาเกียรตินิยมมาประดับ ไว้เรียนจบเสร็จสรรพ จุด จุด จุด จุด
 (จากเพลงสูตรรักนักเรียน, พ.ศ.2530)

5) ชายชาติทหารหรือเจ้าหน้าที่รัฐ

ขณะที่ชายชาติทหารในปัจจุบันนี้ไม่ได้ถือว่าเป็นความงามที่ได้รับความชื่นชมอย่างสูง โดยจะพบว่า ผู้ชายที่เป็นทหารจะได้รับการยกย่องก็ต่อเมื่อเป็นทหารที่มียศสูงเท่านั้น ขณะที่ผู้ชายที่เป็นทหารยศต่ำจะไม่ได้ได้รับการยกย่องซึ่งคล้ายกับกับบุคคลที่มีเงินน้อยหรือมีการศึกษาต่ำเพราะว่า รายได้จากการประกอบอาชีพของทหารยศต่ำก็เท่ากับชายที่ประกอบอาชีพด้วยวุฒิการศึกษาต่ำใน แนวทางเดียวกันนั่นเอง โดยจะยกตัวอย่างของสถานะของทหารยศต่ำที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้หญิงอย่างเพลง อ.ส.รอรัก เมื่อพ.ศ.2518 และเพลงเจอแต่จำ เมื่อพ.ศ.2542 เป็นต้น นอกจากนี้ยังคงพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ เช่น ตำรวจหรือปลัดอำเภอนั้นก็ได้รับการชื่นชมด้วยซึ่งแสดง ให้เห็นถึงอำนาจของสถาบันการเมือง สถาบันกฎหมายที่เริ่มมีอำนาจมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันและได้สร้าง ค่านิยมเกี่ยวกับความงามผ่านการประกอบอาชีพต่างๆ แต่ทั้งนี้ต้องมียศสูงประกอบกันด้วยจึงจะถือว่าเป็นชายที่ได้รับความชื่นชมและใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงได้ ยกตัวอย่างเช่น เพลงลูกสาวผู้ การ เมื่อพ.ศ.2518, เพลงหลานกำนันฟันค้ำ เมื่อพ.ศ.2540 และเพลงชอบคนมีสี เมื่อพ.ศ.2542 เป็นต้น

บางวันชอบสีเทา ลูกทัพฟ้าเราใช่เลย
 บางวันชอบสีขี้ม้า ทักพบกสง่าผ่าเผย
 บางวันชอบสีกา ผู้ร้ายไม่มีกล้าเกย
 โอนอ โอนอ สีไหนก็หล่อใช่เลย

(จากเพลงชอบคนมีสี, พ.ศ.2542)

6) ชายมีความสุข

รูปแบบของชายมีความสุขในปัจจุบันนั้นเป็นความงามรูปแบบใหม่ที่ปรากฏหลากหลาย นอกเหนือไปจากการแสวงหาความสุขในธรรมซึ่งเป็นความสุขในชีวิตหลังความตายแบบเหนือ ธรรมชาติในทางพุทธศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวเช่นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบ คุณลักษณะของชายมีความสุข 3 ประการคือ 1) ความสุขจากความอิสระหรือการอยู่อย่างสงบกับ ธรรมชาติ 2) ความสุขทางกายผ่านความสนุกสนานผ่านการดื่มสุราและการเดินรำ และ 3) ความสุข จากการคิดในเชิงบวก

ความสุขของชายที่มีความอิสระหรือการอยู่อย่างสงบกับธรรมชาติหรือทำการประกอบ อาชีพการเกษตรในชนบทซึ่งปรากฏในรูปแบบที่ขัดแย้งกับการเข้ามาในเมืองหลวงที่มีชีวิตที่วุ่นวาย อย่างมีความสุข โดยสถาบันที่สนับสนุนความสุขในรูปแบบนี้คือสถาบันครอบครัวที่สนับสนุนให้คนใน ชนบทมีความสุขในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นของตนเองและปฏิเสธการย้ายถิ่นเข้าสู่ เมืองหลวงแม้ว่าจะทำให้มีรายได้ทางเศรษฐกิจมากกว่าก็ตาม โดยจะยกตัวอย่างของความสุขเช่นนี้ได้ จากเพลงเขมรไล่ควาย เมื่อพ.ศ.2500 และเพลงชาวดง เมื่อพ.ศ.2503 เป็นต้น

กลางดงพงป่าเขาลำเนาไพรไกลสังคม มีแดนรื่นรมย์แสนชื่นชมมีเสรี
ไร้ทุกข์สนุกสนานสำราญกันได้เต็มที พวกเราชาวถิ่นนี้ ล้วนมีไมตรีต่อกัน

(จากเพลงชาวดง, พ.ศ.2503)

นอกจากนี้ชายที่มีความสุขยังถูกแสดงผ่านการแสดงอิสระในการแสวงหาความสุขทาง ร่างกายด้วยความสนุกสนานและการดื่มสุราด้วยเช่นเดียวกัน โดยความสุขจากการดื่มสุราของผู้ชายนี้ พบได้มากกว่าผู้หญิง สาเหตุของการดื่มสุรานี้เพื่อความต้องการปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจาก ความทุกข์ทั้งจากความสัมพันธ์ชายหญิงและความยากตนในช่วงขณะ โดยจะพบตัวอย่างของการ แสวงหาความสุขของผู้ชายผ่านการดื่มสุราได้จากเพลงเหล่าจำ เมื่อพ.ศ.2512, เพลงเมาให้ลืมแพน และเพลงดื่มเหล้าเผาจน เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น นอกจากนี้การปลดปล่อยตนเองผ่านการเดินและเล่น ดนตรีก็แสดงให้เห็นถึงความสุขในรูปแบบนี้ด้วยเช่นกัน โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงมาสนุกสนาน เมื่อพ.ศ.2525 ที่สนับสนุนให้แสวงหาความสุขในลักษณะของความสนุกสนานทางร่างกายผ่านการ เดินรำ เป็นต้น

มาสนุกสนาน ขึ้นบานในอารมณ์
มาเต้นรำกันดินน้ำมันสุดครื้นเครง

มาสนุกสุขสม รื่นรมย์กับเสียงเพลง
ฟังซีเพลงบรรเลงเร้าใจอยู่ทุกครา

(จากเพลงมาสนุกสนาน, พ.ศ.2525)

ความสุขรูปแบบที่สามที่พบว่าเป็นชุดความรู้เกี่ยวกับความงามรูปแบบใหม่ในปัจจุบันคือ ความสุขจากการคิดเชิงบวกหรือการเลือกคิดที่จะทำให้ตนเองมีความสุขและปฏิเสธการคิดที่ทำให้ตนเองมีความทุกข์ โดยจะพบเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนหนึ่งเช่น เพลงมองโลกให้เป็น เมื่อพ.ศ.2529 และเพลงกีตาร์ผ่อน เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

เก็บเอาความทุกข์ใจโยนใส่กระเป่า
อย่าไปคิดเอาอย่างใครเขา

ก๊ยกเอาเอาไปเก็บไว้ให้ไกล
อย่างน้อยเราก็จะสุขหัวใจ

(จากเพลงกีตาร์ผ่อน, พ.ศ.2546)

7) ชายขยันทำงาน

การขยันทำงานได้กลายมาเป็นความงามที่ปรากฏขึ้นในกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นกลาง เพื่อให้คนกลุ่มเหล่านี้มีความพยายามในการแสวงหาทรัพย์สินให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้กลายเป็นชาวยุโรปซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของชนชั้นสูงแบบใหม่ที่วัดกันด้วยฐานะทางเศรษฐกิจนั่นเอง ความงามจากการขยันทำงานนี้จะเริ่มปรากฏเด่นชัดขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองที่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงขวัญใจเจ้าทวย เมื่อพ.ศ. 2501, เพลงไม่เกิดบนกองเงิน เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงเอ็นทรานซ์เข้างานจ้าง เมื่อประมาณพ.ศ.2550-1 เป็นต้น

สอบไม่ได้ มหา' ลัย ในฝัน
พรสวรรค์ คือความขยันนำทาง
ใช้วุฒิ ม.6 รับจ้าง สร้างโชคชะตา

เลยต้องเอ็นทรานซ์ เข้างานลูกจ้าง
ลงทะเบียน เรียนภาคค่ำไปพลาจๆ

(จากเพลงเอ็นทรานซ์เข้างานจ้าง, ประมาณพ.ศ.2550-1)

8) ชายมีชื่อเสียง

ชายมีชื่อเสียงนั้นปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากการมีอำนาจมากของสถาบันสื่อมวลชนที่เป็นสถาบันที่รับมาจากตะวันตก โดยชายที่มีชื่อเสียงนั้นปรากฏขึ้นจากชายที่ได้รับความชื่นชอบจากกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังสื่อประเภทต่างๆ ยกตัวอย่างเช่นนักจัดรายการวิทยุและนักร้องนักแสดง นอกจากนี้ชายที่มีชื่อเสียงยังเป็นที่ชื่นชอบของผู้หญิงและถือเป็นคุณลักษณะที่ได้เปรียบในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงเช่นเดียวกันกับความงามในแบบอื่นๆ ด้วย โดยจะพบตัวอย่างที่ผู้ชายที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นที่ชื่นชมจากคนในสังคมและมีชื่อได้เปรียบในการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงได้มากกว่าผู้ชายทั่วไปจากเพลงคนดัง เมื่อพ.ศ.2511, เพลงคนดัง เมื่อพ.ศ.2523 และ เพลงไอ้หนุ่มผมยาว เมื่อพ.ศ.2539 เป็นต้น

เคยชมว่าพี่มาดแมน ขอเป็นแฟนไว้ดวงคู่ใจ บัดนี้กลับมองว่าพี่ไม่เอาไหน(มองว่าพี่ไม่เอาไหน) ชื่นใจเมื่อยามได้เซย ครั้งยังเคยร้องเพลงให้น้องฟัง บัดนี้กลับเมินว่าพี่ไม่ดัง (เมินว่าพี่ไม่ได้) ไม่อยากฟังไม่อยากได้ยิน

(จากเพลงไอ้หนุ่มผมยาว, พ.ศ.2539)

9) ชายวัยหนุ่ม

โดยปกติแล้วชายวัยหนุ่มจะเป็นความงามที่ไม่ถูกแสดงชัดเจนมากเท่ากับความงามในรูปแบบอื่นๆ ของผู้ชาย แต่ความงามของชายวัยหนุ่มจะปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อทำการเปรียบเทียบกับชายสูงอายุ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าชายวัยหนุ่มนั้นเป็นบรรทัดฐานของสังคมของชายที่เหมาะสมที่จะสร้างความสัมพันธ์ชายหญิง ขณะที่ชายสูงอายุนั้นปรากฏขึ้นในรูปแบบที่เบี่ยงเบินออกจากบรรทัดฐานของการมีความสัมพันธ์ชายหญิงที่เหมาะสม แม้ว่าจะพบความอิสระในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงของคนแก่ที่เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่ชายวัยหนุ่มก็ยังเป็นค่านิยมหลักสำหรับการมีความสัมพันธ์ชายหญิงในปัจจุบันโดยสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างความรู้ดังกล่าวคือ สถาบันครอบครัวที่ต้องการให้ผู้ชายที่สูงอายุมีความสนใจเรื่องความสัมพันธ์ชายหญิงน้อยลงและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามค่านิยมหลักของความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผิวเผินเพียงเดียว และสถาบันพุทธศาสนาที่มีบทบาทในการนำความคิดเรื่องกิเลสในการอธิบายเรื่องเพศมาผสมผสานกับความรู้ทางชีววิทยาเพื่อสร้างคำอธิบายให้ผู้ชายที่สูงอายุไม่ควรมีความสัมพันธ์ชายหญิงทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ชายสูงอายุแสวงหาความสุขทางด้านอื่นโดยเฉพาะในทางธรรมนอกเหนือจาก

การมีความสัมพันธ์ทางเพศในทางร่างกายหรือที่เรียกว่า ‘เดมาหัวงู’ นั้นเอง ตัวอย่างของการแสดง คุณลักษณะที่มีความงามของชายวัยหนุ่มและความไม่งามของชายแก่นั่นได้แก่เพลงหนูไม่เอา เมื่อ พ.ศ.2527, เพลงโก้แก่ เมื่อพ.ศ.2543 และเพลงSugar Daddy เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น

รุ่นเก่า 60 อายุไม่สำคัญ	หญ้าอ่อนเคี้ยวมัน ถึงไม่มีฟันก็อยากลอง
เดินเดี่ยวโฉบเฉี่ยว เดี่ยวก็ได้ลิ้มลอง	สาวเดี่ยวมองๆ เดี่ยวจะโดนรัดเอา
รุ่นนี้อ่อนดึก ก็ดันมาคึกก็ตอนแก่	เงินมีแน่ๆ แต่ที่มันแยไม่มีพลัง
ขอร้องอย่าเรียกป่า เดี่ยวอำมาเข้าฝัน	หมาแก่ไม่มีฟัน มาเต้นด้วยกันก็ยังมี

(จากเพลงSugar Daddy, น.2547)

10) ชายเอาใจหญิง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นมา ผู้หญิงมีอิสระในการตกลงความสัมพันธ์กับ ผู้ชายที่จะเป็นคนรักหรือสามีภรรยาได้อย่างอิสระและสามารถพบกับผู้ชายจำนวนมากขึ้นในพื้นที่ สาธารณะซึ่งทำให้มีโอกาสที่จะถูกชายหลายคนเกี่ยวพาราสิจึงมีจำนวนมากยิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นผู้ชายจึง มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่หญิงมากกว่าชายคนอื่นๆ เพื่อให้ผู้หญิงตกลง ความสัมพันธ์เป็นคนรักหรือสามีภรรยาด้วยคนนั้น ด้วยเหตุนี้เองที่ความสามารถในการเอาใจหญิง กลายมาเป็นความรูปร่างใหม่ของชายที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้ โดยอาจจะพบการเรียกร้อง ให้ผู้ชายเอาใจหญิงในรูปแบบนี้ได้จากบทเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ซึ่งถือว่ามีบทบาทสำคัญใน การเรียกร้องให้ผู้ชายควรเอาใจผู้หญิงเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเกี่ยวพาราสิอย่างเช่นเพลงผู้ชาย ในฝัน เมื่อพ.ศ.2528 ที่จะพบรูปแบบที่ผู้หญิงเรียกร้องให้ผู้ชายเอาใจนี้ได้จากบทเพลงไทยสมัยนิยมใน เวลาต่อมาอย่างเช่น เพลงจ๊ะจ๋าหนอยนะจ๊ะ เมื่อพ.ศ.2541 และเพลงเพื่อเธอโดยเฉพาะ เมื่อพ.ศ.2550-1 เป็นต้น

กุหลาบแดงจากฮอลแลนด์ทุกวัน	ส่งให้เธอถึงบ้านดอกเท่าจานเลยนะ
กำไลข้อมือซื้อจากเหลนเล่าปี	เป็นหยกชั้นดีสีไม่กะเทาะ
เค้กวันเกิดของเธอปีก่อน	อบจากลอนดอนเขียนอายุพรไฟเราะ
กางเกงยีนส์ที่ฉันให้ปีใหม่	เควิน ไคลน์ ออกแบบให้โดยเฉพาะ

(จากเพลงเพื่อเธอโดยเฉพาะ, ประมาณพ.ศ.2550-1)

11) ชายแข็งกร้าว

การแสดงความแข็งกร้าวของผู้ชายได้กลายมาเป็นความงามอีกรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏขึ้น เพื่อต่อต้านการควบคุมจากสถาบันต่างๆ ในสังคม ความงามจากความก้าวร้าวของผู้ชายนี้ถูกผลักดันจากสถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันกฎหมายปัจจุบันที่สนับสนุนความมีอิสระเสรีของแต่ละบุคคลโดยยินยอมให้ผู้ชายแสดงความแข็งกร้าวได้หากถูกทำร้ายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของตนเองก่อน ชายแข็งกร้าวกลายเป็นความงามรูปแบบใหม่ที่ปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยม โดยเฉพาะกลุ่มศิลปินชายที่ถูกนิยามว่าเป็นศิลปินแนวร็อคซึ่งจะแสดงคุณลักษณะของผู้ชายแข็งกร้าวเช่นนี้มากกว่าศิลปินในแนวอื่น ยกตัวอย่างเช่นการแสดงคุณลักษณะของชายก้าวร้าวเช่นนี้ได้จากเพลงมดคันไฟ เมื่อพ.ศ.2532 ที่แสดงคุณลักษณะของการแสดงสัญชาตญาณแบบสัตว์ของผู้ชายที่ไม่ยอมให้ใครรังแก นอกจากนี้ผู้ชายยังสามารถแสดงความก้าวร้าวต่อผู้ชายที่เข้ามาเกี่ยวพาราสีผู้หญิงที่เป็นคนรักของตนเองได้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น เพลงไม่ใช่คนใจร้อน เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

เรื่องไหนๆ ก็ทนได้ เรื่องรุนแรงก็เคลียร์ได้ ยังรวมหอมคุยกันได้
เรื่องเดียวที่ไม่ยอม มีใครเข้ามาวุ่นวายกับเธอ ไม่ชอบเลย
ออกไป ออกไป ออกไปไต่ยินแล้วรีบออกไป

(จากเพลงไม่ใช่คนใจร้อน, พ.ศ.2546)

12) ชายน่ารัก

คุณลักษณะของชายน่ารักนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถมีอิสระอย่างสมบูรณ์ในการตัดสินใจตัดสินใจของตัวเอง โดยแม้ว่าชายผู้นั้นจะไม่มี ความงามใดๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมเกี่ยวกับความงามของผู้ชายที่สังคมให้การยอมรับก็ตาม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีอิสระในการตัดสินใจสัมพันธ์หญิงชายและเลือกชายคนรักหรือสามีได้ตามความต้องการของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับค่านิยมหลักในเรื่องความงามของชายที่ถูกผลิตจากสถาบันต่างๆ โดยจะพบตัวอย่างของชายน่ารักรูปแบบนี้ได้จากเพลงอ้วน เมื่อพ.ศ.2543 ที่แสดง ความงามแบบผู้ชายน่ารักซึ่งแสดงความพึงพอใจของผู้หญิงเองในการตัดสินใจของตัวเอง แม้ว่าจะมีรูปร่างอ้วนซึ่งไม่สอดคล้องกับค่านิยมหลักเกี่ยวกับความงามทางร่างกายที่ให้ความสำคัญที่ร่างกายที่กำยำสมชายและมีความงามผ่านรูปร่างแบบชายก็ตาม

อ้วนๆๆๆ ใครๆ ก็หาว่าเธอนั้นอ้วน หน้าอกหน้าใจหน้าท้อง
 จับไปมีแต่ไขมันล้วนๆ คนโน้นคนนี้ชอบบอก
 ให้ตัวเธอนั้นไปลดความอ้วน แต่ฉันดูว่าน่ารักดีแล้วดังนั้นไม่ควร ไม่ควร
 (จากเพลงอ้วน, พ.ศ.2543)

การหายไปของผู้ชายในฐานะทรัพย์สิน

ผู้ชายในฐานะทรัพย์สินนั้นได้หายไปหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากการลดอำนาจของสถาบันกษัตริย์ โดยสถานะที่เป็นทรัพย์สินของมหากษัตริย์ของผู้ชายนั้นได้หายไปขณะเดียวกับที่กษัตริย์ถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ที่มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในทางร่างกายและการใช้ชีวิตอย่างอิสระผ่านความรู้ที่ถูกสร้างจากสถาบันกฎหมายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 เป็นต้นมา โดยกษัตริย์ไม่สามารถเข้าครอบครองชีวิตของผู้ชายสามัญชนได้อีกต่อไปยกเว้นแต่ชายผู้นั้นจะมีความซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์หรือความจงรักภักดีเป็นความงามทางจิตใจซึ่งจะทำให้ชายผู้สมัครใจจะทำตามคำสั่งหรือความต้องการของกษัตริย์ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันนี้ข้าราชการซึ่งแสดงความหมายถึงอาชีพแบบหนึ่งที่แสดงความ เป็นเข้ารับใช้ของกษัตริย์ในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้เปลี่ยนแปลงความหมายไปเป็นอาชีพแบบหนึ่งที่เป็นพนักงานของรัฐซึ่งตัวแทนของสถาบันชาติและสถาบันอื่นๆ ที่ตนเองได้สังกัดมากกว่าอาชีพที่เป็นเข้ารับใช้กษัตริย์ซึ่งไม่อาจทำการครอบครองกันได้อีกต่อไป

2.2 การปรากฏขึ้นของสถานะในครอบครัวของผู้ชาย

สถานะของผู้ชายที่ปรากฏในครอบครัวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นสามารถแบ่งตามสถานะต่างๆของผู้ชายในครอบครัวที่ต่อเนื่องจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ 1) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ และ 2) การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก ขณะที่ผู้ชายในสถานะพี่น้องนั้นได้ปรากฏขึ้นอีกครั้งหลังจากที่เคยปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปในช่วงสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งเป็นอิทธิพลจากสถาบันครอบครัวที่มีอำนาจในการให้ความรู้เรื่องเพศในพื้นที่ส่วนตัวของคนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้นอีกครั้งหลังจากที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมเรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะผ่านสถาบันใหม่จากตะวันตกอย่างสถาบันชาติ สถาบันกฎหมายแบบตะวันตก สถาบันการศึกษา และสถาบันการทหารมากกว่าการให้ความรู้เรื่องเพศในพื้นที่ส่วนตัว

2.2.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะพ่อ

ผู้ชายในสถานะพ่อนั้นยังพบบทบาท 2 ประการที่ยังคงต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ 4 มาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ 1) พ่อในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูก และ 2) พ่อในฐานะของผู้ครอบครองลูกสาว ขณะที่พบคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงเวลานี้คือพ่อในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยาซึ่งเป็นผลมาจากที่สังคมได้รับเอาความรู้วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับร่างกายจากสาขาชีววิทยามาใช้อย่างแพร่หลายแล้ว

1) พ่อในฐานะผู้เลี้ยงดูลูก

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้พบว่าสถานะของพ่อที่เลี้ยงดูลูกนั้นเป็นบทบาทที่รองจากแม่ซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่พ่อบมีบทบาทสูงในการเลี้ยงดูลูกผ่านอำนาจของศักดิ์นาที่ลูกต้องถือตามพ่อและต้องถูกเลี้ยงดูโดยพ่อยกเว้นกรณีที่แม่ซึ่งหย่าขาดจากพ่อนั้นมีศักดิ์นาสูงกว่า โดยพ่อในปัจจุบันจะปรากฏในฐานะที่เป็นตัวแทนของแม่ในการเลี้ยงดูลูกเมื่อพบว่าแม่ได้หนีไปจากครอบครัวและไม่สามารถทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกได้ บทบาทของการเลี้ยงดูลูกของแม่ที่เหนือกว่าพ่อนี้แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกบทบาทระหว่างพ่อซึ่งมีหน้าที่หลักในการทำงานนอกบ้านหรือพื้นที่สาธารณะและแม่ซึ่งมีบทบาทในการทำงานในบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัว ยกตัวอย่างเช่น เพลงพ่อลูกอ่อน และเพลงน้ำตาจำโท เมื่อพ.ศ.2507 ที่พ่อจำเป็นต้องเลี้ยงดูลูกแทนแม่ซึ่งหนีไปเป็นต้น แต่เมื่อเวลาไม่นานมานี้ในช่วงครึ่งหลังของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเริ่มปรากฏบทบาทของพ่อในการเลี้ยงดูลูกที่เท่าเทียมกับแม่พบได้จากเพลงพ่อ เมื่อพ.ศ.2538, เพลงดาวดวงน้อยเมื่อพ.ศ.2541 และเพลงฝันของพ่อคนหนึ่ง เมื่อประมาณพ.ศ.2550-1 ซึ่งไม่ปรากฏว่าพ่อบมีสถานะในการเลี้ยงดูลูกแทนแม่อีกต่อไป

หยาดเหงื่อทุกหยดทำเพื่ออนาคตลูก
ด้วยความรักและพันผูก ให้ลูกดูจงตั้งใจ
พ่อยอมทุกอย่างแม้ร่างกายก็พลีได้
ให้ลูกอยู่อย่างสุขสบายทุกข์ทนเท่าไรก็ไม่หวั่นกลัว

(จากเพลงฝันของพ่อคนหนึ่ง, ประมาณพ.ศ.2550-1)

2) พ่อในฐานะผู้ครอบครองลูกสาว

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา พ่อยังคงมีฐานะเป็นผู้ครอบครองลูกสาวเช่นเดิม แต่ความแตกต่างในสถานะของผู้ครอบครองลูกสาวทั้งสองช่วงเวลา คือ การครอบครองลูกสาวในปัจจุบันคือการครอบครองในทางวัฒนธรรมซึ่งไม่มีผลควบคุมทางกฎหมายและขึ้นอยู่กับความสมัครใจของลูกสาวที่จะทำตามความต้องการของพ่อหรือไม่ก็ได้เช่นกัน โดยลูกสาวจะถูกควบคุมด้วยค่านิยมหลักในการกตัญญูต่อพ่อแม่ที่ถูกผลักดันสถาบันครอบครัวที่มีอำนาจในการควบคุมให้ลูกปฏิบัติตามความต้องการของพ่อแม่ วัฒนธรรมไทยที่ชายต้องการสืบทอดจากผู้หญิงจากพ่อของฝ่ายหญิงจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าพ่อยังคงครอบครองลูกสาวอยู่แม้ว่าจะเป็นการครอบครองในทางวัฒนธรรมก็ตาม ยกตัวอย่างได้จากเพลงสืบทอด เมื่อพ.ศ.2513 เป็นต้น

มาสู่ขอเพราะเงินก็มี ทำงานทั้งปีหวังมีคู่เขย แต่อกเอ๋ยต้องกลับเข้าตม
หวังไว้ไม่สม ผมมีเงินไม่พอ
พ่อตาใจร้ายชายตั้งหลายหมื่น แม่ยายยิ้มชื่น ผมสะอื้นซ้ำทรวง
(จากเพลงสืบทอด, พ.ศ.2513)

3) พ่อในฐานะผู้มอบชีวิตในทางชีววิทยา

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองครองได้ปรากฏพ่อในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยาเช่นเดียวกับสถานะของแม่ โดยการปรากฏขึ้นของชีวิตมนุษย์นั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้จากฝ่ายหญิงแต่ฝ่ายเดียวได้ ความรู้ทางชีววิทยาแสดงให้เห็นว่าพ่อมีบทบาทในการสร้างชีวิตร่วมกับแม่ผ่านเชื้อสูกิจของพ่อกับไข่ของแม่แล้วนำไปสู่การปฏิสนธิ แม้ว่าบทบาทของพ่อในฐานะผู้มอบชีวิตทางชีววิทยานั้นไม่สามารถพบได้ชัดเจนในบทเพลงไทยมากนักก็ตาม โดยจะพบตัวอย่างความรู้ทางชีววิทยาที่อธิบายการกำเนิดบุตรที่ต้องเกิดจากทั้งผู้หญิงที่เป็นพ่อและผู้ชายที่เป็นพ่อร่วมกันเท่านั้นได้จากเพลงธรณีสายเลือด เมื่อพ.ศ.2511 เป็นต้น

พ่อจำพ่อของลูก
ด้วยพ่อสูงค่าอนันต์
แม่จำลูกบูชา

พ่อสร้างพ่อปลุกลูกมีชีวัน
จึงเกิดจากกรรมมารดา
พ่อแม่เปรียบดังธรณี

(จากเพลงธรณีสายเลือด, พ.ศ.2511)

2.2.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชายในสถานะลูก

ผู้ชายในสถานะลูกนั้นพบบทบาทของการตอบแทนบิดามารดาซึ่งต่อเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ขณะที่การเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดาได้ปรากฏอีกครั้งในปัจจุบันหลังจากที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปในช่วงสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากสถาบันครอบครัวกลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างความรู้เรื่องเพศให้แก่คนในสังคมไทยในฐานะความรู้เรื่องเพศเพศในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งแตกต่างจากสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มุ่งทำการสร้างความรู้เรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะผ่านการควบคุมทางกฎหมายและสถาบันชาติมากกว่า

1) การตอบแทนบิดามารดา

การตอบแทนบิดามารดานั้นยังคงเป็นค่านิยมหลักที่ลูกควรปฏิบัติซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันครอบครัวในปัจจุบัน ขณะที่การตอบแทนของลูกต่อพ่อแม่ในเชิงวัฒนธรรมนั้นพบความหลากหลายของการตอบแทนมากกว่าการเลี้ยงดูพ่อแม่แต่เพียงอย่างเดียว โดยจะพบการตอบแทนบุญคุณได้ในหลายรูปแบบนอกเหนือจากการเลี้ยงดู เช่น การตอบแทนพ่อแม่ผ่านการบวชจากตัวอย่างในเพลงชั่วดีก็ลูกแม่ เมื่อพ.ศ.2492 และการแสวงหาทรัพย์มาให้ได้อย่างเช่นเพลงขายควายช่วยแม่ เมื่อพ.ศ.2538 และเพลงเด็กบ้านนอก เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น

ส่งเงินให้ใช้ได้รับใช้ใหม่ ใช้ไม่พอบอกนะ จะซื้อกับข้าวซื้อเสื้อผ้าเอาที่ตามใจแม่
 ฝันเป็นจริงเมื่อไหร่ คงได้กลับไปดูแล เหนื่อยยังงี้ก็ตามแต่ จะทำให้แม่ภูมิใจ
 (จากเพลงเด็กบ้านนอก, พ.ศ.2547)

2) การปรากฏขึ้นอีกครั้งของการเชื่อฟังบิดามารดา

การเชื่อฟังบิดามารดาของผู้ชายได้ปรากฏอีกครั้งในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลังจากที่เคยปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปในช่วงสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การปรากฏขึ้นอีกครั้งของการเชื่อฟังบิดามารดาแสดงให้เห็นถึงการกลับมาใช้อำนาจอีกครั้งของสถาบันครอบครัวในการสร้างความรู้ในพื้นที่ส่วนตัวหรือในพื้นที่บ้านที่กำหนดลูกผู้ชายควรเชื่อฟังบิดามารดา แต่การเชื่อฟังบิดามารดาของลูกผู้ชายนี้กลับพบว่าปรากฏใน

ช่วงเวลาไม่นานมานี้ผ่านเพลงไทยสมัยนิยมที่มีกลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ยกตัวอย่างการให้ความรู้ ว่าผู้ชายที่เป็นลูกควรเชื่อฟังบิดามารดานั้นปรากฏในเพลงเปือกก็ทนเอา เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงพ่อ เมื่อพ.ศ.2536 เป็นต้น

ไม่ว่าพ่ออยู่ที่ใดก็ตาม	จะทำตามที่พ่อนำไว้
จะเป็นคนที่พ่อภูมิใจ	จะเป็นลูกผู้ชายที่รักดี
ที่เคยเกือบเสียคน จนได้มาเรียนรู้	ก็ยังสำนึกอยู่ ว่าเพราะใคร
ที่ดูเป็นคน ที่พ่อเอาดีไหว	อยากบอกกว่าลูกดีใจ ที่เชื่อฟัง

(จากเพลงพ่อ, พ.ศ.2536)

2.2.3 การปรากฏขึ้นอีกครั้งของผู้ชายในสถานะพี่น้อง

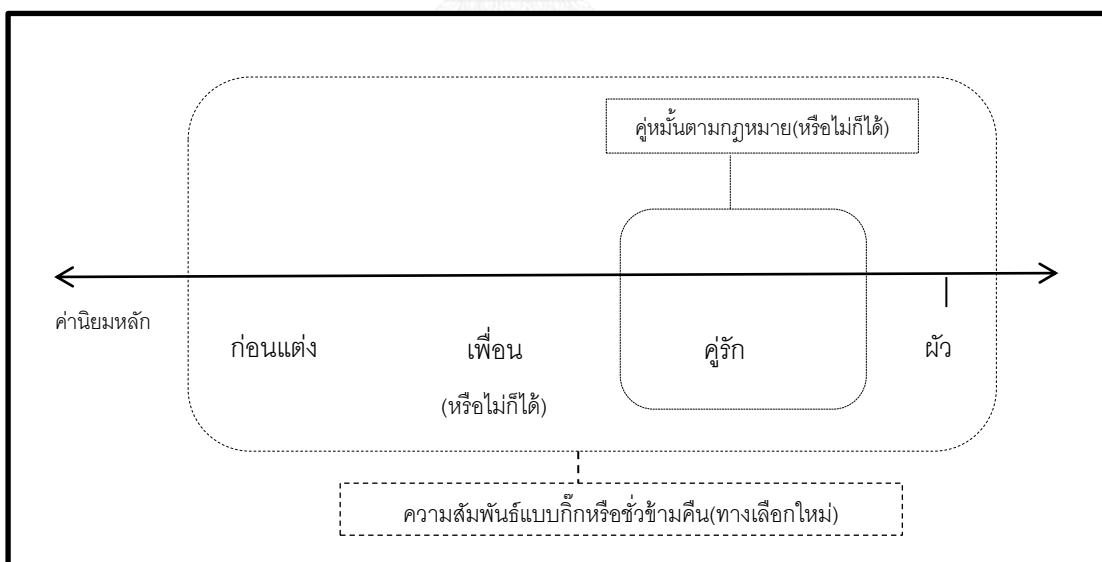
หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาได้ปรากฏกลับมาของผู้ชายในสถานะพี่น้อง หลังจากที่เคยปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและหายไปในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเนื่องจากอิทธิพลของสถาบันครอบครัวในการกำหนดความรู้ที่มีบทบาทในการสร้างค่านิยมในสถานะพี่น้องในครอบครัวของคนในสังคมไทย โดยปัจจุบันนี้จะเริ่มพบบทบาทของผู้ชายโดยเฉพาะพี่ชายที่ต้องทำหน้าที่ในการดูแลน้องสาวในสถานะพี่น้องในครอบครัวที่มีความจำเป็นต้องเชื่อฟังและดูแลกันนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการสร้างความรู้ในพื้นที่บ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวที่เรียกร้องให้พี่ต้องดูแลน้องนอกเหนือจากที่พ่อแม่ต้องดูแลลูก ขณะที่น้องก็ควรเชื่อฟังพี่เช่นเดียวกับที่ลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เพลงพี่ชายที่แสนดี เมื่อพ.ศ.2529 เป็นต้น

2.3 การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง

การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติต่อผู้ชายในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันนั้นยังถือว่ามีมาต่อเนื่องของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง จากช่วงรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 3 ประการคือ 1) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงานโดยจะเริ่มพบว่าการมีเพศสัมพันธ์หรือการได้เสียกันไม่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นคู่รักหรือผัวเมียได้ในช่วงเวลานี้อีกต่อไป 2) ความสัมพันธ์

ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะคู่รักที่ถือว่ามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และ 3) ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัวที่ถือว่ามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกันด้วย

ขณะที่เมื่อช่วงเวลาไม่นานมานี้สังคมไทยได้พบกับความสัมพันธ์ชาย-หญิงที่เป็นทางเลือกแบบใหม่ปรากฏขึ้นอีก 3 ประการซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงที่เป็นค่านิยมหลัก 3 ประการที่ได้กล่าวไปแล้วและความสัมพันธ์แบบเพื่อนระหว่างชายกับหญิงนั้นคือ 1) ความสัมพันธ์ชายหญิงในฐานะคู่หมั้น 2) ความสัมพันธ์ชายหญิงที่เป็นความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราวข้ามคืน และ 3) ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบกิ๊ก โดยความสัมพันธ์ชายหญิงที่เป็นทางเลือกแบบใหม่นี้มีสอดคล้องกับความสัมพันธ์หญิงชายแบบทางเลือกในรูปแบบเดียวกันซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันของหญิงชาย การให้อิสระในการใช้ชีวิตของมนุษย์และการสนับสนุนให้มนุษย์สามารถหาความสุขในรูปแบบที่หลากหลายซึ่งรวมถึงการหาความสุขจากความรักระหว่างเพศรูปแบบต่างๆ หรือแสวงหาความสุขในการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่กับคู่ของตนเพียงคนเดียว ความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีความซับซ้อนอย่างมากนี้สามารถแสดงผ่านแบบจำลองของความสัมพันธ์ชายหญิงในปัจจุบันที่สอดคล้องกับแบบจำลองของความสัมพันธ์หญิงชายในปัจจุบันที่ได้กล่าวไปแล้วดังนี้

รูปที่ 12 แบบจำลองความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

จากแบบจำลองความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เป็นค่านิยมหลักที่แสดงความสัมพันธ์แบบพัฒนาเป็น

เส้นตรงที่แสดงคุณลักษณะที่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง โดยสถานะของชายหญิงนั้นจะปรากฏขึ้น ตั้งแต่ความสัมพันธ์ที่ชายและหญิงไม่รู้จักกันมาก่อน(ก่อนแต่ง)ที่อาจพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบ เพื่อนต่างเพศก่อนจะไปสู่ความสัมพันธ์แบบคู่รักหรืออาจจะพัฒนาจากการไม่รู้จักกันมาก่อนไปสู่คู่รัก โดยตรงเลยก็ได้ หลังจากนั้นสถานะของคู่รักจึงจะสามารถพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบผัว-เมียต่อไป ผ่านการแต่งงานหรือการจดทะเบียนสมรสก็ได้ ขณะเดียวกันยังพบความสัมพันธ์แบบทางเลือกต่างๆ คือ 1) ความสัมพันธ์แบบคู่หมั้นซึ่งอาจจะพบได้ก่อนที่ผู้ชายและผู้หญิงจะตกลงเป็นผัว-เมียกันซึ่งจะสามารถพบได้ทั้งก่อนการเป็นคู่รัก(ยกตัวอย่างเช่น การหมั้นหมายที่ผู้ชายหรือผู้หญิงยินยอมตามความต้องการของพ่อแม่ทั้งที่ไม่ได้เป็นคู่รักกันมาก่อน)หรือหลังการเป็นคู่รักกันแล้วซึ่งการหมั้นนี้เป็น อิทธิพลของสถาบันกฎหมายที่ความสัมพันธ์ชายหญิงอาจจะพัฒนาผ่านขั้นตอนนี้หรือไม่ก็ได้ 2) ความสัมพันธ์แบบกิ๊ก และ 3) ความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราว โดยคุณลักษณะประการที่สอง และสามนั้นเป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่เพิ่งปรากฏไม่นานมานี้ซึ่งแสดงถึงความมีอิสระใน ความสัมพันธ์ชายหญิงที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันตามแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตกซึ่งชายและหญิง สามารถมีความสัมพันธ์ดังกล่าวกับบุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากคู่ของตนเองในในเวลาใดก็ได้ขณะทำ การพัฒนาความสัมพันธ์หญิง-ชายแบบค่านิยมตามปกติ

2.3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนแต่งงาน

ความสัมพันธ์ชาย-หญิงในรูปแบบก่อนการเป็นคู่รักหรือแต่งงานถือว่ามี ความซับซ้อนอย่างมากโดยสามารถจัดคุณลักษณะเหล่านี้ได้เป็น 4 รูปแบบคือ 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับ ค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว 3) การนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนรักหรือผัวแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องเพศแบบ ใหม่จากสาขาชีววิทยาและจิตวิทยาที่แสดงความต้องการภายในตนเองในการต้องการมีความสัมพันธ์ ชายหญิงซึ่งมีความแตกต่างจากความรู้เรื่องเพศแบบเดิมทางศาสนาที่แสดงอิทธิพลของสิ่งเหนือ ธรรมชาติที่ควบคุมความต้องการมีความสัมพันธ์ชายหญิง และ 4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของ ความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์ชาย-หญิงซึ่งเป็นอิทธิพลของการ ควบคุมของสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาซึ่งมีอำนาจในช่วงเวลาปัจจุบัน ขณะที่ คุณลักษณะที่หายไปในช่วงเวลานี้คือ การหายไปของการเป็นผู้รักการเรียนซึ่งมีอิทธิพลมาจากการที่ สถาบันการศึกษาได้กำหนดให้การเรียนกลายเป็นสิ่งจำเป็นและบังคับให้ทุกคนต้องเข้าศึกษาใน สถานศึกษาอย่างเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การสร้างค่านิยมของการเป็นผู้รักการเรียนเพื่อใช้สร้างความสัมพันธ์

ชายหญิงลดความสำคัญลงไป ขณะเดียวกันก็ได้สนับสนุนความงามของชายมีความรู้ที่ได้กล่าวไปแล้ว ให้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นการทดแทน

1) *คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว*

ก) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง โดยค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียนั้นยังคงสนับสนุนให้ผู้ชายทำหน้าที่เป็นผู้ริเริ่มความสัมพันธ์ชายหญิงก่อนเช่นเดิม โดยจะพบการเริ่มต้นของผู้ชายในความสัมพันธ์ชายหญิงได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ จำนวนมากยกตัวอย่างเช่น เพลงวันเพ็ญ เมื่อพ.ศ.2481, เพลงไอ้หนุ่มตู้เพลง เมื่อพ.ศ.2526 และเพลงถ้าปล่อยให้เธอเดินผ่าน เมื่อพ.ศ.2548 เป็นต้น

โอ...ดีไหม หากเราลองรู้จักกัน	พูดและคุยเพียงชั่วเวลาสั้นๆ
ไม่ต้องผูกมัดอะไร	แค่รู้จักกันเท่านั้น
โอ...ฟังแล้ว อาจดูเจ้าชู้หลอกหลวง	อยากจะรับรองว่าเธอไม่ต้องเป็นห่วง
ฉันไม่ได้หวังอะไร	อยากบอกให้เธอมั่นใจ

(จากเพลงถ้าปล่อยให้เธอเดินผ่าน, พ.ศ.2548)

ข) มีทางเลือกในการหยุดหรือพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่มีคนรักหรือสามีอยู่แล้ว ขณะที่ผู้ชายมีอิสระภายในจิตใจจากการแสดงความรักต่อผู้หญิงที่มีคนรักหรือสามีอยู่แล้ว แต่การแสดงออกผ่านการกระทำนั้นมีทางเลือกสองประการคือ การหยุดความสัมพันธ์ และการพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไปซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะพบการหยุดความสัมพันธ์กับหญิงที่มีคนรักหรือสามีอยู่แล้ว โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ เช่น เพลงผิดทางรัก เมื่อ พ.ศ.2505, เพลงใส่กลอนหรือเปล่า เมื่อพ.ศ.2522, เพลงใจจำยอม เมื่อพ.ศ.2536 และเพลงมีผิวแล้วไม่บอก เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น ขณะที่ไม่นานมานี้พบคุณลักษณะของการเลือกพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงของผู้ชายที่กระทำต่อผู้หญิงที่มีคนรักหรือสามีแล้วปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาความสัมพันธ์นี้อาจจะปรากฏในรูปแบบขอสร้างความสัมพันธ์แบบเพื่อนไปก่อนเพื่อรอคอยโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าแทนที่ชายคนรักหรือสามีของหญิงนั้น หรืออาจแสดงตนเองเป็นตัวเลือกหนึ่งให้แก่หญิงเพื่อรอคอยโอกาสที่จะถูกเลือกในอนาคตซึ่งจะพบตัวอย่างได้จากเพลงนิตินิ่งพอ เมื่อพ.ศ.2531 และเพลงอยากมีอีกมัย เมื่อพ.ศ.2543 เป็นต้น

อยากมีอีกมัย มีอีกมัย อีกคนนึงมัย ถึงเธอจะมีแฟนแล้ว มีแฟนแล้ว ไม่เป็นไร
มาคบกันฉัน คบกับฉัน คบกันเอาไว้ ถึงเธอจะมีใครแล้ว แต่ว่าเธอยังมีได้อีก!!

(จากเพลงอยากมีอีกมัย, พ.ศ.2543)

ค) ไม่รังเกียจผู้หญิงที่มีสามีแล้วหรือเป็นแม่หม้าย โดยการปรากฏขึ้นของคุณลักษณะ
เช่นนี้สอดคล้องกับคุณลักษณะของหญิงหม้ายที่มีมลทินซึ่งทั้งสองคุณลักษณะทำงานร่วมกันผ่าน
ความคิดเรื่องพรหมจรรย์ที่ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งในปัจจุบัน โดยแม่หม้ายนั้นยังคงถูกมองในฐานะที่
ถูกลดคุณค่าอยู่นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น เพลงนางใจ เมื่อพ.ศ.2509, เพลงรักแม่หม้าย เมื่อพ.ศ.2523
และเพลงหลงแม่หม้าย เมื่อพ.ศ.2540 โดยมีข้อสังเกตว่าเพลงเหล่านี้จะกล่าวถึงผู้ชายที่แสดงความรัก
ต่อหญิงหม้ายพร้อมๆกับยอมรับว่าหญิงหม้ายนั้นมีคุณค่าลดน้อยลงตามค่านิยมหลักของสังคมพร้อมกัน
ไปด้วย

อย่าทำเมินหนีแม่ทูนหัวไม่ต้องกลัวใครว่า ถึงจะเป็นหม้ายแต่ไม่ไร้ราคา
โปรดพิจารณาพี่ขออาสาเลี้ยงดู

(จากเพลงหลงแม่หม้าย, พ.ศ.2540)

ง) มีทางเลือกในการรอให้หญิงเริ่มต้นความสัมพันธ์ชาย-หญิงก่อน โดยเมื่อไม่นาน
มานี้พบว่าผู้ชายสามารถทำการเรียกร้องให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิง
ก่อนได้ โดยจะพบผู้หญิงที่เป็นฝ่ายรุกในการสร้างความสัมพันธ์หญิงชายขณะที่ผู้ชายกลายเป็นฝ่ายรับ
เช่นนี้ได้จากเพลงชอบกี้จิบ เมื่อพ.ศ.2553 ที่ผู้ชายเป็นฝ่ายเรียกร้องให้ผู้หญิงทำการเกี่ยวพาราสีก่อน
ซึ่งไม่เคยปรากฏขึ้นในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

มองเธอได้แต่มอง ไม่รู้จ้อง...ทำไม
หลายครั้งที่นัยน์ตาไปกระทบคนดี
อยากรู้...ใจจริงเธอ
หากรัก...หักทายเป็นได้ไหม

มันไม่เข้าใจเลยซักที
ผู้ชายชื้อายเฝ้าสงสัย
ว่าเธอ...คิดยังไง
อย่าทำฉันเงินแบบนี้

(จากเพลงชอบกี้จิบ, พ.ศ.2553)

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นได้พบคุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียวปรากฏขึ้นเช่นเดียวกันด้วย โดยจะพบการมีอิสระในการรักหญิงที่มีคนรักหรือสามีอยู่ก่อนแล้วของผู้ชายที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้เรื่องแรงจูงใจทั้งแรงจูงใจทางเพศ (Sex Motive) ซึ่งเป็นแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ (Primary Motives) และอารมณ์รัก (Affection) ซึ่งแนวคิดทั้งสองนี้เป็นแนวคิดจากสาขาจิตวิทยา โดยความรู้เรื่องแบบใหม่ที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยในการให้คำอธิบายความต้องการและอารมณ์ภายในจิตใจของบุคคลให้เป็นเรื่องธรรมชาติ การให้เหตุผลจากแรงจูงใจและอารมณ์เช่นนี้ได้ถูกใช้เป็นความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ทำการสนับสนุนการกระทำของผู้ชายที่สามารถแสดงความรักหรือความต้องการทางเพศต่อหญิงที่มีคนรักหรือมีสามีอยู่แล้วได้ซึ่งถือว่าสามารถปรากฏได้เมื่อผู้ชายพบกับเพศตรงข้ามที่กระตุ้นให้ตนเองมีความต้องการทางเพศหรืออารมณ์รักเกิดขึ้นขณะเดียวกับที่ศีลธรรมซึ่งเป็นความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในทางพุทธศาสนาจะมีบทบาทเฉพาะการควบคุมการกระทำหรือการแสดงออกของผู้ชายให้เป็นไปตามค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียวและไม่แสดงความต้องการหรืออารมณ์นั้นผ่านการแสดงออกถึงสร้างความสัมพันธ์กับหญิงที่มีคนรักอยู่แล้ว ซึ่งยังคงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยจะพบตัวอย่างจากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนหนึ่งซึ่งแสดงความรู้ที่จะประนีประนอมระหว่างอารมณ์กับบรรทัดฐานของสังคมของผู้ชายเช่น เพลงผมรู้ดี เมื่อพ.ศ.2500, เพลงซู้ทางใจ เมื่อพ.ศ.2524 และเพลงซู้ทางใจ เมื่อ พ.ศ.2545 เป็นต้น

คนนั้นมาก่อนฉัน ฉันรู้ดี แต่ฉันวันนี้ก็รักเธอเกินใครก็คงต้องเต็มใจเป็น
ซู้ทางใจ ผิดก็ต้องยอม ก็คนมันรักไปแล้ว ไม่พร้อมจะหักใจไหว
รู้ว่าไม่ดี แต่ก็สายไป มาทีหลัง ก็เป็นได้แค่นี้

(จากเพลงซู้ทางใจ, พ.ศ.2545)

3) สามารถนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนรักหรือสามีแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้

คุณลักษณะที่ผู้ชายสามารถนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนรักหรือสามีแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้นี้ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นใหม่ในปัจจุบันโดยแสดงให้เห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงของชายนั้นเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการภายในของผู้ชายเองโดยสมบูรณ์ตามความรู้สาขาจิตวิทยาซึ่งแตกต่างจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ผู้ชายจะต้องการเริ่มความสัมพันธ์ชายหญิงได้หลังจากที่ได้พบผู้หญิง

คนใดคนหนึ่งและปรากฏความรักหรือพึงพอใจแก่หญิงคนนั้นขึ้นมา โดยอาจปรากฏขึ้นจากการดลบันดาลของเทพเทวดา บุญกรรมหรือความพึงพอใจของตนเองก็ได้ แต่ความพยายามจะเริ่มต้นความสัมพันธ์ชายหญิงของผู้ชายแบบเดิมนี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่พบผู้หญิงคนหนึ่งคนใดที่เป็นวัตถุแห่งความต้องการนั้นก่อน โดยจะพบตัวอย่างการแสดงความต้องการนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนที่รักหรือสามีแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้เช่นนี้ของผู้ชายได้จากเพลงหัวใจเดาะ และเพลงหนาว เมื่อพ.ศ. 2508, เพลงฝันและไฟ เมื่อ พ.ศ. 2529 และเพลงใคร เมื่อพ.ศ. 2546 ที่เพลงทั้งหมดแสดงผู้ชายในการเรียกร้องการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงคนใดก็ได้เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการทางร่างกาย (ยกตัวอย่างเช่น ต้องการมีคนกอดแก้หนาว) และตอบสนองความต้องการทางจิตใจ (ยกตัวอย่างเช่น ต้องการคนที่แก้เหงาหรือโศกเศร้า) ซึ่งเป็นอิทธิพลของแนวคิดเรื่องแรงจูงใจซึ่งเป็นความรู้แบบใหม่ทางจิตวิทยาทั้งสิ้น

ใคร... สักคนที่เกิดมาเพื่อผูกพัน	ใครที่เกิดมาคู่กับฉัน
ใครคือคนนั้น ช่วยมาบอกฉันที	
ให้ใจ ที่หวั่นไหวได้ฟังพิงค์ที่	ให้รู้ว่าสักวันฉันจะเจอคนๆ นี้
และใครที่รอคนนี้มีจริงใจไหม	(และใครที่รอตอนนี้เค้าอยู่ที่ไหน)
วันที่แสนว่างเปล่า	ทุกคราวพยายามเข้าใจ
แต่ว่าในวันนี้	ข้างในกลับทนไม่ไหว
	(จากเพลงใคร, พ.ศ. 2546)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) การปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ในการมีความสัมพันธ์ชาย-หญิง

สถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวพยายามที่จะกำหนดให้ผู้ชายที่ยังอยู่ในสถาบันการศึกษาพยายามหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ชายหญิงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้ยังได้เสนอไม่ให้ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงในช่วงเวลาที่ยังเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาซึ่งอย่างน้อยควรจะรอให้ตนเองจบระดับมัธยมเสียก่อนซึ่งถือว่าเป็นการสิ้นสุดของระยะเวลาที่กำหนดไว้ในการศึกษาภาคบังคับด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่นเพลงสุตรรักนักเรียน เมื่อพ.ศ. 2530 ที่ผู้ชายต้องรอให้เรียนจบจึงจะสร้างความสัมพันธ์กับหญิงในฐานะคนรักหรือผัวเมียได้ เป็นต้น

เส้นตรงอย่างฉัน จะขยันศึกษา
ไม่ทำเรื่องซ้ำหรือทำซ้ำก็เงยเส้นนอน
ไม่ให้ใครติฉิน ไม่ปิ่นเส้นเธอก่อน
ไว้เรียนจบเมื่อไหร่ จุด จุด จุด จุด
(จากเพลงสูตรรักนักเรียน, พ.ศ.2530)

การหายไปของการเป็นผู้รักเรียน

การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่กำหนดให้ชายหญิงทุกคนต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ(ระดับประถมศึกษา)ในสมัยรัชกาลที่ 6 และต่อเนื่องมาสู่การประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้เด็กและเยาวชนไทยได้รับการศึกษาภาคบังคับจำนวนสิบสองปี(ระดับมัธยมศึกษา)ทั้งชายและหญิงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายได้ทำให้การเป็นผู้รักเรียนได้ลดความสำคัญลงไปในการสร้างให้ผู้ชายมีคุณลักษณะที่ดึงดูดแก่ผู้หญิงในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิง เนื่องจากทุกคนต้องเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานกันทั้งหมดจำนวนสิบสองปี(ระดับมัธยมศึกษา)อยู่แล้ว ขณะเดียวกันนี้ ผู้ชายที่มีความรู้สูง(ระดับอุดมศึกษา)ยังคงเป็นความงามรูปแบบหนึ่งในช่วงเวลาปัจจุบันเนื่องจากการมีความรู้สูงหมายถึงโอกาสที่จะได้เข้าทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนสูงคล้ายกับความงามของผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวยนั่นเอง นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าการรักการเรียนนั้นเป็นคุณลักษณะทางจิตใจ ขณะที่การมีความรู้สูงนั้นสามารถวัดได้อย่างชัดเจนจากใบปริญญาซึ่งเป็นผลที่ได้รับหลังการจบการศึกษาในระดับศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแสดงว่าคุณคนนั้นมีการศึกษาสูงหรือไม่ซึ่งเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับมากกว่าการรักการเรียน

2.3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะคู่รัก

1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดี่ยวเมียเดียว

ก) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้ คุณลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีค่าต่อเนื่องจากสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยความสามารถอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดตามลำพังและการแสดงความรักต่อกันผ่านการสัมผัสร่างกายระหว่างชายหญิงที่เป็นคนรักนั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น เพลงคำหอม เมื่อพ.ศ.2492, เพลงน้ำมันแพง เมื่อพ.ศ.2522 และเพลงคืนนี้ขอ...หอม เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

แล้วใครเลยจะรู้ คின்றนี้เราได้อยู่ด้วยกัน ฉันทึ่งขอเธอนัด มาพูดคุยกันที่บ้านฉัน
 อยากจะเจอกับเธอเฝ้ารอมาหลายที มั่นนานไปแล้ว ที่เราไม่เจอกันซักที
 ทรมาณจนฉันรู้ดี ต้องขอหอมเธอสักครั้ง คอยลูบหลังให้เธอก่อนนอน
 คின்றนี้ฉันมีคนรัก อยู่ข้างกาย และเธอกำลังพักผ่อน

(จากเพลงคின்றนี้ขอ...หอม, พ.ศ.2541)

ข) ความสัมพันธ์แบบรักเดียวใจเดียว ค่านิยมหลักแบบรักเดียวใจเดียวได้ผลักดันให้ผู้ชายควรแสดงความรักเดียวใจเดียวต่อผู้หญิงที่เป็นคนรัก โดยเมื่อเปรียบระหว่างชายกับหญิงแล้วพบว่า การแสดงออกของผู้ชายรักเดียวใจเดียวโดยเฉพาะกับคนรักนั้นเป็นคุณลักษณะของผู้ชายที่พบได้ยากกว่าการรักเดียวใจเดียวของผู้หญิงในฐานะคนรัก ยกตัวอย่างเช่น เพลงแก๊งคอย เมื่อพ.ศ.2502 และเพลงรักเดียวใจเดียว เมื่อพ.ศ.2529 เป็นต้น

ฉันยังเฝ้ารัก ฉันยังเฝ้าหวัง ด้วยจิตยึดมั่นและศรัทธา
 ขอมอบรักนี้ไว้จนวันหน้า トラบชั่วดินฟ้าอำลาจากไกล
 ฉันเป็นคนรักเดียวใจเดียว มีแต่เธอในหัวใจ

(จากเพลงรักเดียวใจเดียว, พ.ศ.2529)

ค) สามารถเชื่อได้ว่าความสัมพันธ์แบบคู่รักกำหนดได้ด้วยตัวมนุษย์เองหรือถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติก็ได้ โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงพบความเชื่อที่ว่าความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคนรักนั้นถูกกำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างบุญกรรม พรหมลิขิต หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่นเดียวกับช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นอกจากนี้ยังพบสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ที่ทำหน้าที่เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่นการใช้เชียมซีในการอธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคู่รักในเพลงเชียมซีเสีงรัก เมื่อพ.ศ.2496 นอกจากนี้ยังพบความคิดที่ว่าความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคนรักนั้นเกิดจากความพยายามของมนุษย์เองซึ่งได้รับอิทธิพลจากความรู้แบบใหม่ทางวิทยาศาสตร์และกลายเป็นความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่มีอำนาจเหนือกว่าการอธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงที่ถูกกำหนดด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติแบบเดิมในทางศาสนาที่เริ่มลดอำนาจลงมาสู่ความเชื่อแบบหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลเท่านั้น

ง) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีหรือเป็นเพื่อนกันและรอเวลาเข้าสู่การขอแต่งงาน โดยคุณลักษณะเช่นนี้ปรากฏขึ้นต่อเนื่องและยังคงพบได้จนถึงปัจจุบัน โดยจะพบ

ตัวอย่างความสัมพันธ์แบบคนรักหรือเป็นเพื่อนกันที่รอคอยการแต่งงานเช่นนี้ได้จากเพลงผืนนี้ เมื่อพ.ศ.2499 และเพลงอรชรพ.ศ.2541 เป็นต้น

เกือบมีแล้วฉันขอเวลาไม่นาน ฉันขอเวลาให้ฉันสร้างตัว
เกือบดีแล้ว ฉันรับประกันได้เลยว่าชั่ววีร เกือบมีแล้วฉันขอเวลาไม่นาน
ฉันคงไม่ให้เธอเป็นสายบัว เกือบดีแล้ว รักแล้วก็คงต้องรอใช้ไหม

(จากเพลงอรชรพ.ศ.2541)

จ) สามารถยุติความสัมพันธ์ได้ โดยคุณลักษณะเช่นนี้ถือว่าต่อเนื่องมาจากจนถึงปัจจุบันที่ยังคงพบว่าผู้ชายสามารถบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่เป็นคู่รักได้ตามความต้องการของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น เพลงจบเกมส์ เมื่อพ.ศ.2526 และเพลงGoodbye เมื่อพ.ศ.2546

ทำดีกับเธอตั้งเท่าไร ทำใจมากกับเธอก็มาก ก็เห็นเธอยังคงหลายใจ
ทำใจเธอก็ไม่รู้สึกกลัว ทำตัวให้มันชินก็ คนนั้นไป คนนี้มา รุ่ยวาย
ความเข้มแข็งไม่พอ ต้องขอ Goodbye...Goodbye...

(จากเพลงGoodbye, พ.ศ.2546)

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบพัวเดียวเมียเดียว

ก) มีทางเลือกในการเป็นคนที่เป็นรองชายอื่นหรือเป็นคนที่รักรู้ชั้วครว หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาได้ปรากฏคุณลักษณะผู้ชายสามารถเลือกที่จะเป็นรองชายอื่นหรือเป็นคนรักเพียงชั้วครวของหญิงซึ่งแสดงให้เห็นความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นของความสัมพันธ์แบบคู่รักที่ขัดแย้งกับค่านิยมหลักแบบพัวเดียวเมียเดียวในสถานะก่อนการแต่งงานงานหรือก่อนการเป็นสามี โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงไทยสมัยนิยมจากเพลงอะไรก็ได้ เมื่อพ.ศ.2538, เพลงชู้ เมื่อพ.ศ.2543 และเพลงตัวสำรอง เมื่อประมาณพ.ศ.2551-2 เป็นต้น

อย่างไรก็รักเธอ จะเป็นตายก็รักเธอ จะเจ็บอย่างไรก็รักเธอ แม้เป็นตัวสำรอง
จากเขาไม่สำคัญ อย่างไรตัวฉันจะขอลอง
ตำแหน่งตัวจริงให้เขาครอง แค่ตัวสำรองเท่านั้นฉันพอใจ

(จากเพลงตัวสำรอง, ประมาณพ.ศ.2551-2)

ข) มีทางเลือกในการคบหญิงอื่นเป็นคนที่รักพร้อมกัน คุณลักษณะที่ผู้ชายเลือกคบ ผู้หญิงพร้อมกันหลายคนนี้สามารถพบได้จากบทเพลงไทยสมัยนิยมจำนวนหนึ่งในช่วงเวลาไม่นานมานี้ นอกจากนี้อาจจะสังเกตได้ว่าความรู้สึกผิดในใจชายที่ไม่รักเดียวใจเดียวถูกแสดงออกผ่านเพลงเหล่านี้ น้อยลงเนื่องจากความตระหนักเรื่องค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียวในสถานะก่อนการแต่งงานเป็น ผัวเมียกันลดน้อยลง ตัวอย่างเช่น เพลงปล่อยนกปล่อยปลา เมื่อพ.ศ.2543 และเพลงสี่ห้องหัวใจ เมื่อพ.ศ.2546 เป็นต้น

ห้องใจของฉันทั่งสี่ สี่คนพีนัยกย่อง อยู่กันอย่างปรองดอง

รักกันเหมือนญาติพี่น้อง

เจ้าของทุกห้องนารักทุกคน

เจ้าของทุกห้องนารักทุกคน

เจ้าของทุกห้องที่รักทุกคน

(จากเพลงสี่ห้องหัวใจ, พ.ศ.2546)

2.3.3 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว

1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว

ก) ผัวเดียวเมียเดียว โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจะพบว่าค่านิยมแบบผัวเดียวเมียได้กลายมาเป็นค่านิยมหลักในความสัมพันธ์แบบผัวเมียที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง แม้ว่าผู้ชายในช่วงเวลานี้อยู่ยังมีเมียน้อยอยู่แต่ก็จะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ให้การยอมรับ ยกตัวอย่างเช่น เพลงแม่พี่นี้จะขึ้นมา เมื่อ พ.ศ.2498 และเพลงน้ำตาผัว เมื่อพ.ศ.2505 เป็นต้น

เมียจำ หันหลังฟังผัวสักนิด

ที่ผัวหลงเดินทางผิด คิดชั่วปลื๊กตัวเหินห่าง

ผัวช่างเลวร้ายทำลายรักไปนอกทาง

หลงควงเมียน้อยแนบข้าง

ผัวไม่ควรสร้างให้หมางใจเมีย

(จากเพลงน้ำตาผัว, พ.ศ.2505)

ข) ดูแลเมีย โดยผู้ชายที่มีสถานะผัวจะยังคงมีหน้าที่ในการดูแลเมียที่ทำการดูแลในการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพในทางเศรษฐกิจของครอบครัวและการอยู่กินร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเมีย โดยจะพบตัวอย่างจากเพลงแม่พี่นี้จะขึ้นมา เมื่อพ.ศ.2498 และเพลงน้ำตาเมียซาอู เมื่อพ.ศ.2528 เป็นต้น

คิดมาอูราข้าหนัก ผัวรักไม่เคยส่งเงิน
 รู้ข่าวปวดร้าวเหลือเกิน เมื่อรู้ว่าเงินไม่มาถึงเมีย
 พ่อแม่ผู้รับเต็มที เพราะเงินจากพี่ที่ซาอุดีอาระเบีย
 ส่งมาให้ใช้กันนิ้วเนี่ย ส่วนลูกเมียนั่งเสียน้ำตา

(จากเพลงน้ำตาเมียซาอู, พ.ศ.2528)

ค) **รับฟังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิง** โดยคุณลักษณะเช่นนี้ถือว่ามี ความ ต่อจนถึงปัจจุบันที่ผู้ชายที่เป็นผัวมีความจำเป็นที่จะต้องรับฟังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิงที่ เป็นเมียเพื่อรักษาความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเมียให้คงอยู่ต่อไปได้ โดยจะพบตัวอย่างของการรับฟัง ความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิงที่เป็นเมียจากเพลงน้ำตาผัว เมื่อพ.ศ.2505 เป็นต้น

2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว

ก) **มีทางเลือกแบบผัวหลายเมียหรือมีคนรักอื่น** โดยเมื่อมานานานี่พบว่าคุณลักษณะ ของผู้ชายที่เป็นผัวแบบใหม่ที่มีทางเลือกในมีหลายเมียหรือมีคนรักอื่นได้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชายแสดง ความอิสระของตนเองในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเมียที่ขัดกับค่านิยมหลักแบบผัว เดียวเมียเดียวได้มากยิ่งขึ้น โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงไม่ลืมเมียหลวง เมื่อพ.ศ.2541 ที่ผู้ชายมีเมีย น้อยเนื่องจากความต้องการภายในจิตใจของผู้ชายเองซึ่งเป็นผลจากความรู้นิยมจากสาขาจิตวิทยา

เมียน้อยดีกว่าเมียหลวง พาควงก็ไม่อายเขา
 เมียหลวงนั้นมีลูกเต้า ไปไหนตามเราระจงอแง
 เมียน้อยเธอสวยไม่เบา แก้มขาวยังสาวยังแสบ
 เมียหลวงยิ่งมองยิ่งแก่ อยู่บ้านดูแลลูกเถอะเมียจำ

(จากเพลงไม่ลืมเมียหลวง, พ.ศ.2541)

ข) **ชายมีเมียแล้วมีอิสระในการรักหญิงอื่นได้** โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นต้นมาพบว่าผู้ชายที่มีเมียแล้วมีอิสระในการแสดงความรักต่อหญิงอื่นภายในใจของตนเอง ยกตัวอย่างเช่นเพลงสุดห่ามใจ เมื่อพ.ศ.2516 แต่เมื่อไม่นานมานี้พบว่าผู้ชายที่มีเมียแล้วเริ่มสามารถที่ จะแสดงความอิสระของตนเองในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเมียที่ขัดแย้งกับค่านิยม

หลักแบบผิวเดียวเมียเดียวได้ด้วยการทำการเกี้ยวพาราสีหญิงอื่นทั้งที่ตนเองมีเมียอยู่แล้วได้ โดยจะพบตัวอย่างได้จากเพลงคินนี้ไม่กลับ เมื่อพ.ศ.2551 เป็นต้น

คินนี้ไม่กลับขอนอนหลับด้วยคน	หลบมาให้พ้น เบื่อฟังเสียงคนที่บ้าน
อยากให้เห็นนี้ เธอคอยปลอบใจให้กัน	ลืมนคนที่บ้านสักรวันไม่ยอมเอ่ยถึง

(จากเพลงคินนี้ไม่กลับ, พ.ศ.2551)

2.3.4 ความสัมพันธ์ชาย-หญิงแบบทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผิวเดียวเมียเดียว

นอกเหนือไปจากความสัมพันธ์ชายหญิงที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องกับค่านิยมแบบผิวเดียวเมียเดียวแล้วจะพบความสัมพันธ์ชายหญิงแบบใหม่ใน 2 รูปแบบคือ ความสัมพันธ์ชายหญิงที่สามารถกระทำหรือไม่ก็ได้โดยไม่ถือว่าขัดแย้งกับค่านิยมผิวเดียวเมียเดียวคือ ความสัมพันธ์ชายหญิงในฐานะคู่หมั้น และความสัมพันธ์ชายหญิงที่ขัดแย้งกับค่านิยมแบบผิวเดียวเมียเดียวที่ปรากฏขึ้นเมื่อเวลาไม่นานมานี้เองคือ ความสัมพันธ์ชายหญิงในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืน และความสัมพันธ์ชายหญิงแบบกิ๊ก

ก) **ความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะคู่หมั้น** โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏขึ้นผ่านการกำหนดด้วยสถาบันกฎหมายเป็นครั้งแรกในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา โดยสถานะของคู่หมั้นนั้นถูกผลักดันผ่านสถาบันกฎหมายในรูปแบบของการทำสัญญาเพื่อให้การคุ้มครองความสัมพันธ์ชายหญิงก่อนการแต่งงาน โดยจะพบคุณลักษณะของชายหญิงในฐานะคู่หมั้นได้จากเพลงจองไว้ก่อน เมื่อพ.ศ.2509 เป็นต้น

ข) **ความสัมพันธ์หญิงชายที่เป็นความสัมพันธ์แบบชั่วข้ามคืนและความสัมพันธ์แบบกิ๊ก** ความสัมพันธ์ทั้งสองแบบแสดงถึงความรู้ระหว่างความคิดแบบ ‘ชั่วคราว’ ในความสัมพันธ์ชายหญิงและความสัมพันธ์แบบคู่รักหรือผิวเมียซึ่งแสดงความคิดแบบ ‘ถาวร’ ในความสัมพันธ์ โดยความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืนนี้เป็นความความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดจากความพึงพอใจจากทั้งสองฝ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของร่างกายและความเหงาทางจิตใจที่เกิดขึ้นของทั้งสองฝ่ายโดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ศึกษากันมาก่อนดังเช่นความสัมพันธ์แบบคู่รักหรือแม้แต่ทำความรู้จักกันมาก่อนเลย ยกตัวอย่างเช่นรักแท้ในคืนหลอกลวง เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น ขณะที่ความสัมพันธ์ชาย

หญิงแบบกึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการพัฒนาที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางของเพื่อนไปสู่คนรักโดยไม่ได้ทำการชี้เฉพาะความสัมพันธ์ของตนเองว่าเป็นเพื่อนหรือเป็นคนรัก โดยจะพบตัวอย่างของเพลงไทยสมัยนิยมที่แสดงความสัมพันธ์แบบกึ่งจากเพลงทั้งกึ่ง ทั้งกึ่ง เมื่อพ.ศ.2547 เป็นต้น

แทบจะเวียนหัวมีดมีจวนตัวตาย	ทำไมมีรักมากมายอย่างนี้
เธอเล่นสับรางเป็นพัลวัน คนโน้นคนนี่ที	ถามจริงๆ ไม่เหนื่อยหรือไง
ตั้งแต่เช้าสายบ่าย หน้าไม่ซ้ำกัน	ไม่รู้เอาแรงมาจากไหน
บอกกับฉันไม่ใช่แฟน แต่ที่ทำไม	มันมากกว่าเพื่อนเห็นๆ

(จากเพลงทั้งกึ่ง ทั้งกึ่ง, พ.ศ.2547)

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชายที่ปฏิบัติต่อชายหรือหญิงในฐานะสหาย

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันยังคงพบความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้ชายหรือผู้หญิงในฐานะสหายหรือเพื่อนที่ต่อเนื่องจากก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2 ประการ นั่นคือ 1) ผูกพันด้วยความชอบ และ 2) สหาย/เพื่อนสามารถแย่งชิงคนรักกันได้ ขณะที่พบคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงระหว่างเพื่อนกับคนรักซึ่งถือว่าเป็นความรู้แบบใหม่ที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันที่ทำให้ความสัมพันธ์แบบสหายหรือเพื่อนนี้มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน

ก) ผูกพันกันด้วยความชอบ โดย ความสัมพันธ์ของชายที่ปฏิบัติต่อชายหรือหญิงในฐานะสหายหรือเพื่อนที่จะพบได้จากเพลงไทยสมัยนิยมที่เน้นไปที่กลุ่มวัยรุ่นซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์แบบเพื่อน ยกตัวอย่างความสัมพันธ์แบบสหายหรือเพื่อนระหว่างชายกับชายหรือหญิงที่ผูกพันกันด้วยความชอบได้จากเพลงถึงเพื่อนเรา เมื่อพ.ศ.2532 และเพลงเพื่อน 100% เมื่อพ.ศ.2541 เป็นต้น

ข) สหาย/เพื่อนสามารถแย่งชิงคนรักกันได้ โดยคุณลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีมาอย่างต่อเนื่องจากก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนมากขึ้นในปัจจุบันคือการแย่งชิงคนรักของเพื่อนในรูปแบบของการแย่งชิงคนรักของเพื่อนซึ่งคล้ายกับการขโมยทรัพย์สินที่ถูกครอบครองโดยเพื่อนของตนซึ่งแตกต่างจากการแข่งขันพัฒนาความสัมพันธ์กับหญิงซึ่งมีการตกลง

กันมาก่อนแล้ว โดยจะพบตัวอย่างของการแย่งชิงคนรักของเพื่อนได้จากเพลงอีกนาน เมื่อพ.ศ.2531 และเพลงสัญญาลูกผู้ชาย เมื่อพ.ศ.2538 เป็นต้น

เมื่อนายได้เธอไป ได้ไปจากเรา	ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร
เสียเธอให้กับนาย	ที่เราถือเป็นคนตาย
ก็ดีกว่าเสียให้คนอื่น	แต่อยากให้นายรับปากเรา
ขอเราเรื่องหนึ่ง	อยากให้นายถือเป็นคน

สัญญาลูกผู้ชาย	ให้ช่วยอยู่กับเธอ
ด้วยความรักและเข้าใจ	ช่วยดูแลหัวใจเธอให้มากกว่าเรา

(จากเพลงสัญญาลูกผู้ชาย, พ.ศ.2538)

ค) ความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงระหว่างเพื่อนกับคนรัก โดยปัจจุบันจะพบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะปรากฏระหว่างเพื่อนต่างเพศเป็นหลัก แต่การตกลงเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ผ่าน ความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายเสมอ ยกตัวอย่างเช่น เพลงช่างไม่รู้เลย เมื่อพ.ศ.2534 และเพลงรู้สึกดีดี เมื่อพ.ศ.2544 เป็นต้น

ปากก็พูดว่าเป็นเพื่อนกัน	ถูกใจคุยกันเข้าใจ
แต่หัวใจมีมากกว่านั้น	
อยากจะทำตัวฉันรักเธอ	อยากเพื่อให้เธอรู้ใจ
แต่ฉันกลัวเสียความรู้สึกนี้ไป	

(จากรู้สึกดีดี, พ.ศ.2534)

2.5 ความสัมพันธ์แบบชายรักชาย

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันได้พบคุณลักษณะแบบชายรักชายในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์แบบที่เริ่มยอมรับได้จากสังคมไทยแม้ว่าจะขัดแย้งกับค่านิยมหลักของ ความสัมพันธ์แบบชายจริงหญิงแท้ที่ยึดถือมา โดยจะสามารถพบความสัมพันธ์ดังกล่าวจากเพลงไทย สมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมในช่วงเวลาไม่นานมานี้เอง โดยความสัมพันธ์แบบชายรักชายที่ ปรากฏในเพลงไทยสมัยนิยมจะได้รับการยอมรับมากกว่าเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมซึ่งน่าจะแสดงให้เห็น

อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกนั้นได้ถูกยอมรับจากกลุ่มชนชั้นกลางมากกว่า ยกตัวอย่างเช่นเพลงประเทือง เมื่อพ.ศ.2541 ที่ชายที่เป็นกระเทยนั้นไม่ได้ถูกแสดงด้วยท่าทีที่รังเกียจมากเท่ากับเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมอย่างเพลงดอกไม้พลาสติก และเพลงชายใจหญิง เมื่อพ.ศ.2542 เป็นต้น

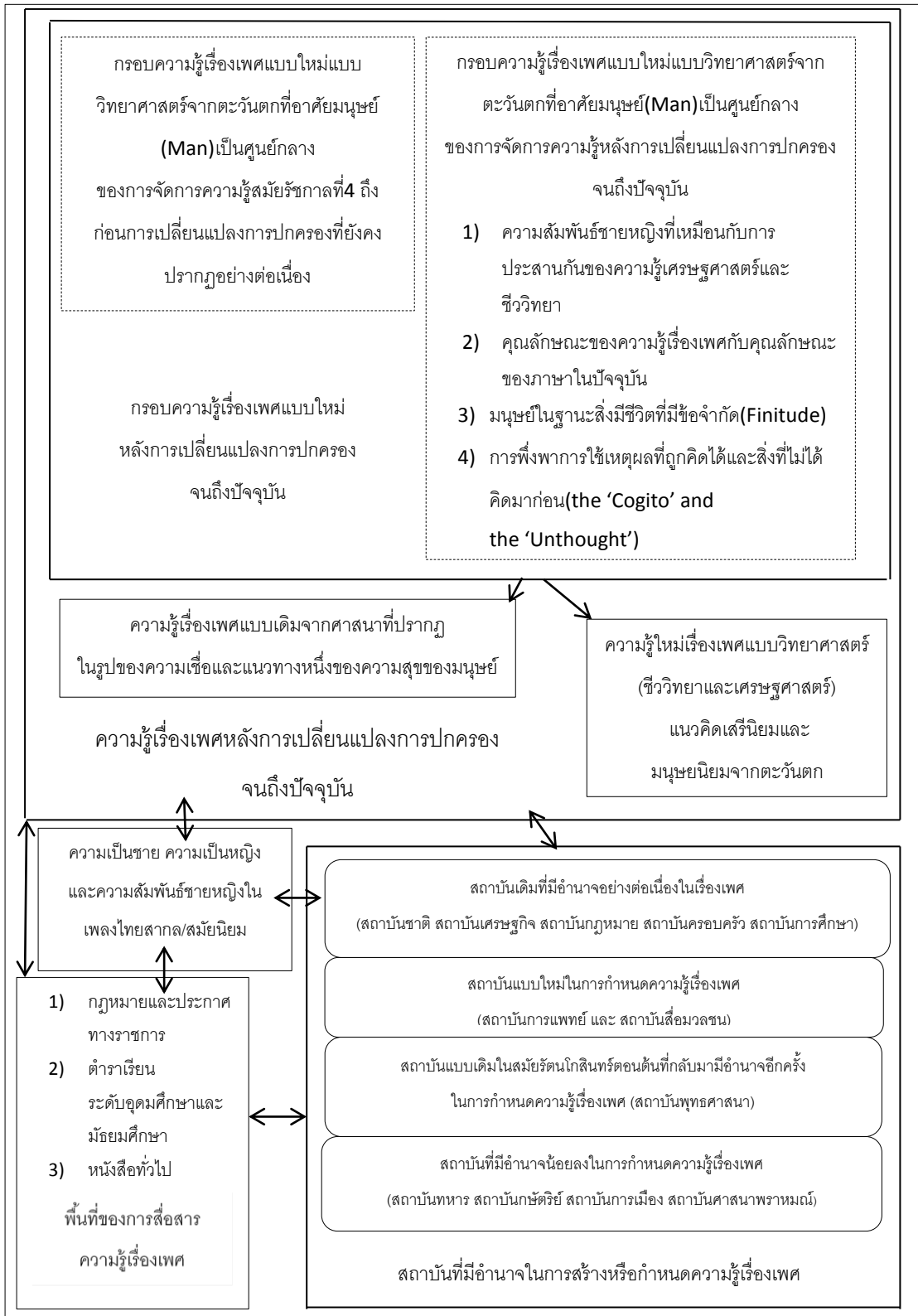
ได้ดอกไม้หอมของปลอมเขาทิ้ง
เขาเลือกผู้หญิงของจริงโถเรามันชาย

ผู้ชายใจผู้หญิงได้แต่นอนร้องไห้
เธอไม่เสียดายดอกไม้ปลอมในแจกัน

(จากเพลงชายใจหญิง, พ.ศ.2542)

3. การวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียด

เมื่อนำเอาการวิเคราะห์ตระแกรงของรายละเอียดหรือที่เรียกได้ว่าเป็นกลยุทธ์ของความรู้เรื่องเพศในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475จนถึงปัจจุบันมาอธิบายร่วมกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงไทย สถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศ และพื้นที่ของการสื่อสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกันจะทำให้สามารถแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 13 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์ตะแกรงของรายละเอียดนั้นอาศัยการศึกษาจากตำราหรืองานเขียนต่างๆ ที่ปรากฏหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน(พ.ศ. 2556) เพื่อให้เห็นถึงคุณลักษณะร่วมกันของความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานี้และสามารถนำมาสร้างเป็นตะแกรงของรายละเอียดที่ใช้ในการอธิบายการปรากฏขึ้นของกรอบความรู้เพศในช่วงเวลาเดียวกัน โดยได้ทำการศึกษาตำราความรู้และงานเขียนร่วมสมัยตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

กลุ่มของกฎหมายและประกาศทางราชการ

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475
- 2) ประกาศคณะราษฎร ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2475)
- 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
- 4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
- 5) คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5 ครอบครั้ว(พ.ศ.2531)
- 6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2539
- 7) คำอธิบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542(พ.ศ.2543)
- 8) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ1 ถึงบรรพ6 แก้ไขเพิ่มเติมถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5 ว่าด้วยครอบครั้ว(พ.ศ.2553)
- 9) คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5 ครอบครั้ว(พ.ศ.2556)

ตำราเรียนในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา

- 1) คู่มือเพศศึกษา(พ.ศ.2537) ของ พิสุทธิพร ฉ่ำใจ (2543)
- 2) ชีวิตวิทยาเบื้องต้น(พ.ศ.2541) ของ ภรณ์ อุทัยภาค (2541)
- 3) เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น(พ.ศ.2544) ของ จริญญา โกสีย์ไกรนิรมล (2544)
- 4) เพศศึกษา(พ.ศ.2555) ของ สุมาลี สวยสะอาด (2555)
- 5) จิตวิทยาทั่วไป(พ.ศ.2556) ของ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2556) และ จิราภา เต็งไตรรัตน์, นพมาศ อึ้งพระ(ธีรเวคิน) และคณะ(2556)

หนังสือสำหรับบุคคลทั่วไป

- 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา(พ.ศ. 2546) ของวันทนีย์ วาสิกะสิน, นงลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์ และคณะ(2546)

- 2) เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น: เศรษฐศาสตร์สำหรับบุคคลทั่วไป(พ.ศ.2553) ของ
วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2553)

ตระแกรงของรายละเอียดที่กลายมาเป็นกรอบความรู้เรื่องเพศหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันนั้นยังคงพบคุณลักษณะของตระแกรงของรายละเอียดที่กลายมาเป็นกรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัชกาลที่4 ถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย 4 ประการนั้นคือ 1) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์(History) 2) ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของมาตรวัดแรงงาน(Unit of labour) 3) ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย(Organic structure) และ 4) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุ(Subject-Object) โดยคุณลักษณะทั้งสี่ประการนี้ปรากฏผ่านในรูปแบบของกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่สามารถในปัจจุบันอย่างชัดเจนมากขึ้นทั้งในบทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมประเภทต่างๆ

ขณะเดียวกันนี้ กรอบความรู้แบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งแพร่หลายสู่บุคคลทั่วไปในสังคมไทยได้ทำให้เกิดการปรากฏขึ้นของคุณลักษณะที่เกิดขึ้นใหม่อีก 4 ประการซึ่งได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะของตระแกรงรายละเอียดจากช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ 1) รูปแบบของความสัมพันธ์ชายหญิงที่เปรียบเสมือนกับความสัมพันธ์ที่ประสานกันของความรู้เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา 2) การปรากฏของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในปัจจุบัน 3) ความรู้เรื่องเพศที่อธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude) และ 4) ความรู้เรื่องเพศที่พึงพาการใช้เหตุผลที่ถูกคิดได้และสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน(the 'cogitio' and the 'Unthought')

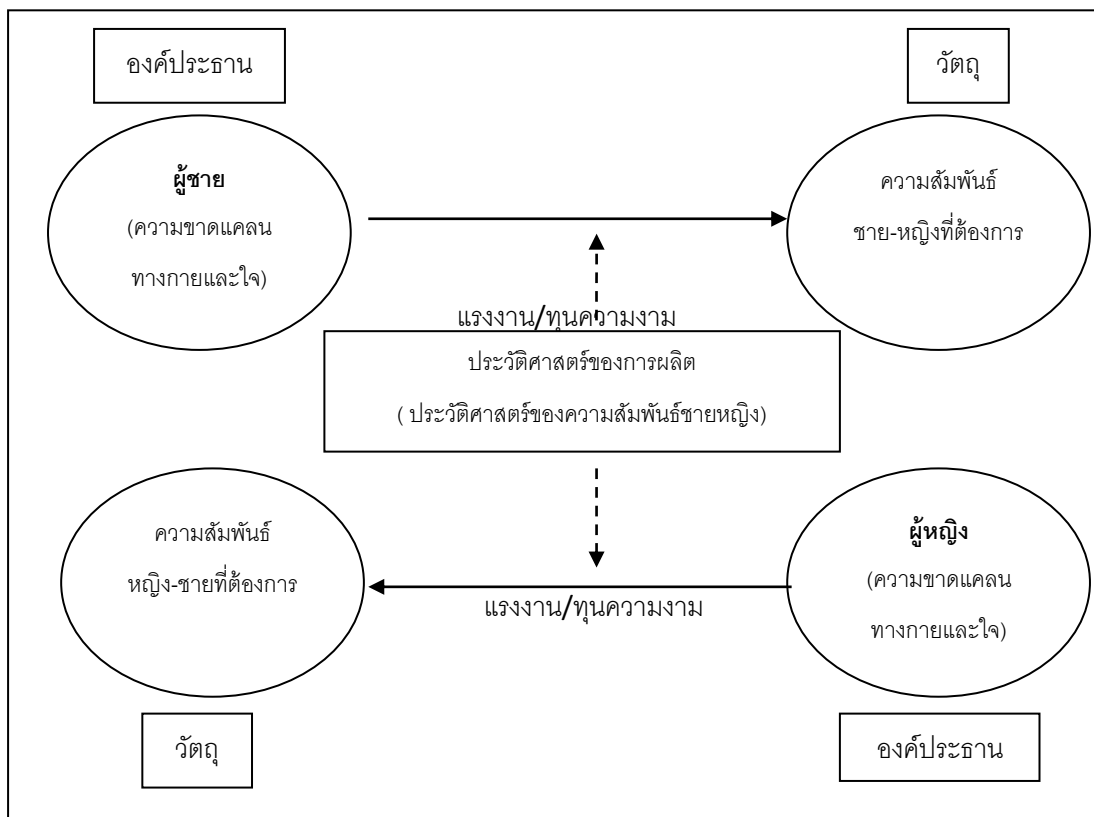
1. รูปแบบของความสัมพันธ์ชายหญิงที่เปรียบเสมือนกับความสัมพันธ์ที่ประสานกันของ
ความรู้เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา

ตั้งแต่ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกทั้งความรู้จากสาขาชีววิทยาที่ศึกษาร่างกายของมนุษย์และสาขาเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากิจกรรมทางการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เริ่มได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในสังคมไทยในฐานะของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่มีอำนาจในการอธิบายเรื่องเพศแทนความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งแสดงความเป็นชาย ความเป็นหญิง และ

ความสัมพันธ์ชายหญิงในลักษณะที่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากมนุษย์เองที่มีอำนาจเหนือกว่า การกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติจากความรู้เรื่องศาสนาแบบเดิมไม่ว่าจะเป็นเทพเทวดา บุญกรรม จากชาติก่อน หรือเคราะห์กรรมที่เกิดจากฤกษ์ยามจากตำราพรหมชาติ นอกจากนี้ความรู้ชีววิทยา และเศรษฐศาสตร์ยังทำหน้าที่ร่วมกันในการให้คำอธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงของคนในสังคมไทย ปัจจุบันที่มีที่มาจากความต้องการทางร่างกายและจิตใจซึ่งถูกอธิบายด้วยความรู้ชีววิทยาและจิตวิทยา ขณะที่การตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจนั้นจะถูกกระทำผ่านการใช้แรงงานของ มนุษย์ร่วมกับทุนต่างๆ ที่อาจเรียกได้ว่าทุนความงามเพื่อใช้ในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิง การแสวงหาทรัพย์สินเพื่อแลกเปลี่ยนกับความสัมพันธ์ชายหญิง รวมถึงการสร้างความพึงพอใจให้แก่ ฝ่ายตรงข้ามในฐานะของผู้บริโภคสินค้าหรือบริการด้วยหลักการจากความรู้เศรษฐศาสตร์นั่นเอง โดยการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงในปัจจุบันไม่อาจประสบผลสำเร็จหากปราศจากแรงงานของบุคคล ในฐานะมนุษย์ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ชายหญิงแบบอัมสมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเป็น ความสัมพันธ์ชายหญิงในอุดมคติเวลานั้นซึ่งถูกควบคุมด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติโดยสมบูรณ(เทพเทวดา ดลบันดาล)และไม่พึ่งพาพลังแรงงานของมนุษย์ในการสร้างความสัมพันธ์เลย โดยเพลงไทยสากลและ เพลงไทยสมัยนิยมปัจจุบันจะแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยแรงงานของมนุษย์ เองคล้ายกับความสัมพันธ์แบบการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์มากกว่าการถูกกำหนดด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติ จากความรู้ศาสนาโดยปราศจากความพยายามใดๆ ของมนุษย์ในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิง

เสียแรงรักใคร่ เสียแรงปักใจจริง หวังได้พักพิงกลับทั้งกันไป
 เสียแรงฉันทชื่อและถือจริงใจ เห็นห่างเล็กร้างแรมไกลฝากไว้แรมรา
 เสียแรงสมสู่เสียแรงชื่นชู..ชม เสียสิ้นภิรมย์สู่สมเราเคย
 เสียแรงเป็นคู่ร่วมชูชูเซย เสียสิ้นความรักราเลย ข้าจริงอกเอ๋ยตัวเรา
 (จากเพลงเสียแรงรักใคร่, พ.ศ.2503)

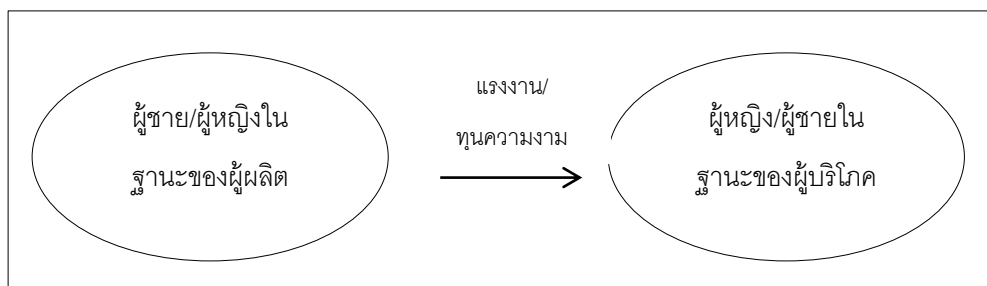
ความสัมพันธ์ที่ผสมผสานกันของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกทั้งชีววิทยาและ เศรษฐศาสตร์นั้นสามารถแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 14 ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน
ที่แสดงความสัมพันธ์กันของความรู้ชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์

จากแบบจำลองได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในปัจจุบันที่ปรากฏผ่านความต้องการทางร่างกายและจิตใจที่ปรากฏในลักษณะของความขาดแคลนที่ต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเหล่านั้นซึ่งได้รับอิทธิพลจากความรู้สาขาชีววิทยาและจิตวิทยาซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของชีววิทยา ขณะเดียวกันความรู้สาขาเศรษฐศาสตร์ก็ทำหน้าที่ในการอธิบายกระบวนการของการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้นของตนเองผ่านการกระบวนการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยการใช้แรงงานของตนเองหรือทุนต่างๆ ที่สังคมได้กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันกับบุคคลอื่นที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงด้วย (เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันมีค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียวกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงจึงทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างเพศเดียวกันในการมีความสัมพันธ์ชายหญิงอย่างเข้มข้นมากยิ่งขึ้นในลักษณะของการแข่งขันกันผลิตสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้ได้เพียงชิ้นเดียวในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น) ขณะเดียวกันก็แสดงกระบวนการบริโภคที่ต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของอีกฝ่ายในฐานะของบริโภค

ความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นด้วย โดยทุนต่างๆ ที่สังคมไทยได้กำหนดขึ้นนั้นจะสร้างความพึงพอใจระหว่างผู้ผลิตความสัมพันธ์ที่แข่งขันอย่างไม่เท่ากันด้วย

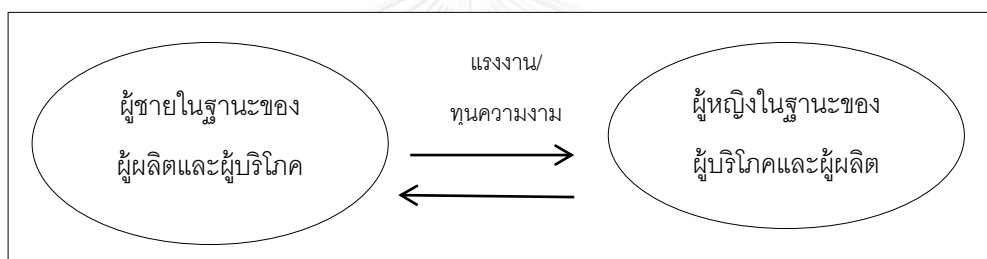

**รูปที่ 15 ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน
ที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคตามแบบความรู้ทางเศรษฐศาสตร์**

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของการผลิตและบริโภคแบบเศรษฐศาสตร์นี้ไม่ได้เป็นไปเพียงด้านเดียวจากฝ่ายชายที่กระทำต่อฝ่ายหญิงเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์เช่นนี้ต้องถูกการกระทำจากทั้งสองเพศที่ต้องเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคความสัมพันธ์ชาย-หญิงนั้น เนื่องจากแต่ละบุคคลล้วนมีฐานะของมนุษย์ที่มีความต้องการทางร่างกายและจิตใจซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกันตามความรู้เรื่องจิตวิทยา(ยกตัวอย่างเช่น ความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ความต้องการความรักหรือความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น หรือความต้องการอาหารเพื่อตอบสนองต่อความหิว ความต้องการเครื่องดื่มเพื่อตอบสนองความกระหาย ความต้องการที่พักอาศัยและเสื้อผ้าเพื่อตอบสนองความหนาวทางกายซึ่งการมีความสัมพันธ์ชายหญิงสามารถช่วยในการตอบสนองความต้องการต่างๆ เหล่านี้ได้เช่นเดียวกัน)

โดยสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองอาจยังพบว่าผู้ชายทำหน้าที่ในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงเพียงฝ่ายเดียวผ่านการใช้แรงงานหรือทุนความงามต่างๆ ขณะที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายบริโภคหรือเป็นฝ่ายตั้งรับในความสัมพันธ์นั้นแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากความรู้ทางจิตวิทยาที่อธิบายความต้องการทางกายและทางจิตใจของมนุษย์แต่ละบุคคลนั้นยังไม่แพร่หลายมากนัก แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ความรู้เรื่องความต้องการทางกายและใจจากสาขาจิตวิทยาและจิตวิทยาได้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นในสังคมไทยสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกที่ได้รับความนิยมมากขึ้นได้สนับสนุนให้ผู้หญิงมีอิสระในการแสวงหาความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะความสุขทางโลกอีกทางหนึ่งของมนุษย์ ส่งผลให้ผู้หญิงปรากฏตัวขึ้นใน

ฐานะขององค์ประธานผู้มีอำนาจในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงชายด้วยการใช้แรงงานหรือทุนของตัวเองในการสร้างสัมพันธ์เพื่อตอบสนองความต้องการทางกายและใจของตนเองได้ด้วยเช่นเดียวกัน ทำให้ปัจจุบันการผลิตและการบริโภคของความสัมพันธ์ชายหญิงต้องเป็นไปในลักษณะสองทางจึงทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้ซึ่งหมายความว่าทั้งสองฝ่ายต้องมีความต้องการบางอย่างเกิดขึ้นจากร่างกายหรือจิตใจของตนเองและต้องทำการตอบสนองความต้องการของตนเองนั้นต่ออีกฝ่ายหนึ่งผ่านการสร้างความพึงพอใจให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับความสัมพันธ์นั้นด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากชายมีความต้องการทางเพศซึ่งเกิดจากแรงจูงใจทางเพศ(Sex drive) ความต้องการนั้นจะเป็นสาเหตุที่ผลักดันผู้ชายไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงผ่านการเกี่ยวพาราสีรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้หญิงมีพึงพอใจในฐานะผู้บริโภค แต่ความสัมพันธ์ชายหญิงไม่อาจประสบผลสำเร็จหากฝ่ายหญิงไม่มีความต้องการทางร่างกายหรือจิตใจใดๆ(เช่น ความต้องการทางเพศ หรือความต้องการความรัก)ที่จะส่งผลให้ผู้หญิงต้องการมีความสัมพันธ์กับชายคนนั้นด้วย โดยสามารถแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

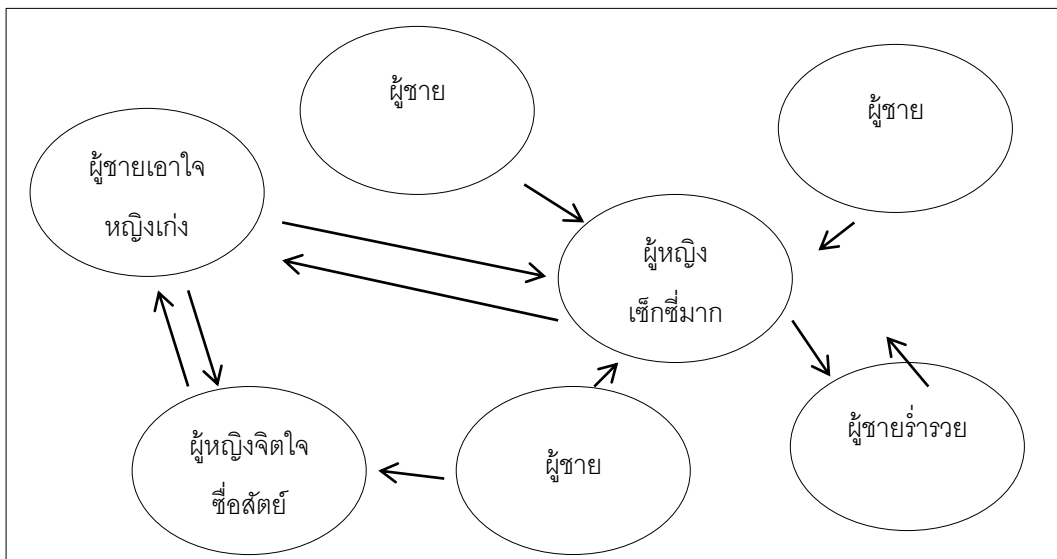

รูปที่ 16 ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งสองฝ่าย

เนื่องจากค่านิยมหลักของความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวที่ทำให้ทั้งหญิงและชายสามารถมีคู่ได้เพียงคนเดียวเท่านั้นได้ทำให้เกิดการแข่งขันในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงจากบุคคลจำนวนมากคล้ายกับการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตสินค้าและบริการที่ต้องแข่งขันกันสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคซึ่งเลือกใช้สินค้าหรือบริการนั้นได้หนึ่งชิ้นในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้นและไม่สามารถใช้พร้อมกันได้เนื่องจากขัดกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว ดังนั้นความสัมพันธ์ของการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงต่อเพศตรงข้ามซึ่งเป็นผู้บริโภคจึงมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันด้วย โดยเฉพาะการแข่งขันเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามของบุคคลบางคนที่มีความสามารถสูงกว่าบุคคลอื่นในการกระตุ้นความต้องการบางอย่างของเพศตรงข้ามได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงเซ็กซี่มากก็จะมีความสามารถมากกว่าผู้หญิงที่เซ็กซี่น้อยในการกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชายและสามารถกระตุ้นให้ผู้ชายเป็นฝ่ายเริ่มความสัมพันธ์ชายหญิงเพื่อนำไปสู่

การตอบสนองความต้องการทางเพศของชายเหล่านั้นเองได้มากกว่า ขณะที่ผู้ชายเอาใจหญิงเก่งก็สามารถกระตุ้นความต้องการความรักหรือการเอาใจใส่ของผู้หญิงได้มากกว่าผู้ชายที่เอาใจหญิงไม่เก่ง ซึ่งกระตุ้นให้ผู้หญิงจำเป็นต้องใช้แรงงานหรือทุนความงามของตนเองเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ชายนั้นเพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการความรักและการเอาใจใส่ของตนเองนั้นด้วย (แม้ผู้หญิงอาจจะใช้แรงงานของตนเองในการสร้างความสัมพันธ์หญิงชายไม่มากเท่ากับผู้ชายเนื่องจากขัดกับค่านิยมที่ผู้หญิงควรสงวนท่าที แต่ผู้หญิงจะสามารถใช้ทุนความงามด้านอื่นในการสร้างความสัมพันธ์หญิงชายได้มากกว่าผู้ชายเป็นการทดแทนด้วย)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความพยายามสร้างความสัมพันธ์จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ประสบผลสำเร็จหากไม่ใช้แรงงานหรือทุนความงามเพื่อการสร้างความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย เนื่องจากบุคคลที่สามารถกระตุ้นความต้องการทางร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น อย่างเช่น ผู้หญิงเซ็กซี่ ผู้หญิงน่ารัก หรือผู้ชายเอาใจหญิงเก่งอาจนำไปสู่การกระตุ้นความต้องการของเพศตรงข้ามได้เป็นจำนวนมากและทำให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นคู่แข่งที่ต้องใช้แรงงานหรือมีทุนความงามในการสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลที่กระตุ้นความต้องการเหล่านั้น ความสัมพันธ์สองทางระหว่างการผลิตและบริโภคแบบเศรษฐศาสตร์จึงปรากฏในความสัมพันธ์ชายหญิงสมัยใหม่ที่ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต่างต้องผลิตและบริโภคความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นในลักษณะเดียวกันด้วย โดยผู้ชายก็ต้องมีความต้องการบางอย่างทางกายหรือใจที่ผู้หญิงนั้นสามารถตอบสนองได้ ขณะเดียวกัน หญิงคนเดียวกันนั้นก็มีความต้องการทางกายหรือใจบางอย่างที่ชายคนเดียวกันนั้นสามารถตอบสนองได้เช่นเดียวกันซึ่งในกรณีสอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียว ขณะที่ชายคนหนึ่งอาจมองหาการตอบสนองความต้องการบางอย่างของตนเองจากหญิงคนหนึ่ง (เช่น การเป็นผิวเมียวเพื่อตอบสนองความต้องการความรักและการเอาใจใส่จากคนรัก) แต่กลับมองหาการตอบสนองความต้องการอีกอย่างหนึ่งจากหญิงคนอื่น (เช่น การมีความสัมพันธ์ชายหญิงแบบชั่วข้ามคืนเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศ) เป็นต้น โดยการแข่งขันกันเพื่อผลิตและบริโภคความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงจำนวนมากนี้สามารถถูกแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 17 ความสัมพันธ์ชายหญิงในหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันที่แสดงการแข่งขันในการความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งชายและหญิงจำนวนมาก

จากแบบจำลองจะพบว่า การตอบสนองความต้องการระหว่างผู้ชายและผู้หญิงนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อนอย่างมากในปัจจุบัน โดยความต้องการทั้งจากทางร่างกายนั้นมีความหลากหลาย เช่น ความต้องการทางเพศ ความต้องการความรักและความเอาใจใส่ หรือความต้องการการแก้ไขความหิวหรือความกระหาย (ในกรณีที่ชายหญิงมีความสัมพันธ์แบบผัวเมีย เนื่องจากการแก้ไขปัญหาความยากจนของตนเองและครอบครัว) เป็นต้น โดยความต้องการที่หลากหลายเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองจากเพศตรงข้ามเพียงคนเดียวแม้ว่าอาจขัดกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวในปัจจุบันที่สนับสนุนให้ชายหญิงมีคู่เพียงคนเดียวเท่านั้น (ผู้ชายอาจต้องการความรักจากหญิงคนหนึ่ง แต่ต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอีกคนหนึ่งได้เช่นกัน) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ชายหญิงในปัจจุบันมีความซับซ้อนจากความต้องการที่หลากหลาย จากความรู้สาขาชีววิทยาและจิตวิทยาซึ่งส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในการแสวงหาผู้ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายนั้นโดยไม่จำเป็นต้องจำกัดเพียงแค่เพียงคู่ของตนเองเพียงคนเดียวตามค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว นอกจากนี้บุคคลที่มีความสามารถในการกระตุ้นความต้องการบางอย่างของเพศตรงข้ามได้มาก (เช่น ผู้หญิงเซ็กซี่มากก็มีความสามารถในการกระตุ้นความต้องการทางเพศแก่ผู้ชายจำนวนมาก) จะกลายเป็นผู้มีฐานะของผู้บริโภคที่สามารถเลือกความสัมพันธ์ชายหญิงที่ถูกผลิตจากเพศตรงข้ามจำนวนมากที่ต้องแข่งขันกันสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ของผู้ผลิตสินค้าหลายรายที่มีต่อผู้บริโภค (การแข่งขันกันเกี่ยวพาราสีของผู้ชายที่กระทำต่อผู้หญิงเซ็กซี่ เป็นต้น) ขณะเดียวกันผู้บริโภคนั้นก็จะมีบทบาทในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นได้

อย่างหลากหลายได้อย่างต่อเนื่องด้วยเช่นเดียวกัน(ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงเซ็กส์ที่มีความสัมพันธ์หญิงชายกับชายคนหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของตนเอง แต่มีความสัมพันธ์หญิงชายกับชายอีกคนหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ(ความขาดแคลนจากความหิว ภัย และ ความหนาวทางกาย)เนื่องจากตนเองมีฐานะยากจน เป็นต้น) โดยจะสามารถพบความต้องการที่หลากหลายในการมีความสัมพันธ์ชายหญิงได้จากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่นความต้องการทางเพศ จากเพลงเด็กมันยั่ว เมื่อพ.ศ.2519 และความต้องการความรักหรือความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น จากเพลงเพราะเธอเหงา หรือเขาใช่ เมื่อพ.ศ.2555 เป็นต้น

เด็กมันยั่วเลยหลวมตัวไปหน่อย	เข้าชั้นเด็กคอยมาทำเป็นยุ่งหงุดหงิด
แล้วแม่คุณหนูก็น่าเอ็นดูจริงจัง	ถ้าผมทำนี่โลกจะดึงชายชาดู
ผู้หมวดครับหมวดจะทำไฉน	เมื่อหมวดหิวข้าวตาลาย แต่ไม่มีข้าวสักทะนาน
มีคนใจบุญเอาไข่มาตุ๋นใส่จาน	ยกให้ถึงบ้านหมวดคงไม่ขวางงานเสีย

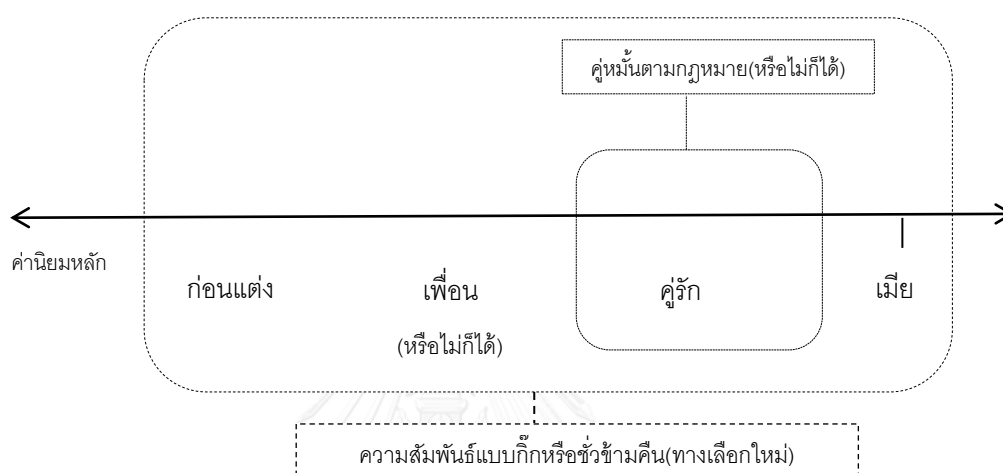
(จากเพลงเด็กมันยั่ว, พ.ศ.2519)

ก็ยอมรับ ว่าฉันทำพลาดผิดไป	ไม่ค่อยให้เวลา รักเราเท่าไร
มองฉันแล้วช่วยพูดที	
เพราะว่าเธอน่ะเหงา	หรือเพราะว่าเขาคือคนที่ใช่
เธอรักเขาแล้วทั้งใจ	หรือฉันดูแลเธอได้ไม่ดี

(จากเพลงเพราะเธอเหงา หรือเขาใช่, พ.ศ.2555)

นอกจากนี้แรงงานและความงามต่างๆ ที่สถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในสังคมไทยได้ทำการกำหนดขึ้นนั้นได้ทำหน้าที่เสมือนกับทุนในการใช้พัฒนาความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย แรงงานและทุนความงามเหล่านี้จะถูกใช้ในความสัมพันธ์ชายหญิงที่คล้ายกับความสัมพันธ์ทางการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์ โดยความสัมพันธ์ชายหญิงที่ซับซ้อนสามารถแบ่งได้ 2 แบบคือความสัมพันธ์ชายหญิงที่เป็นค่านิยมหลักทางสังคมไทยนั้นมีลักษณะที่เคลื่อนที่ไปจากความสัมพันธ์ของชายหญิงก่อนการแต่งงานที่ไม่รู้จักกันมาก่อน-เพื่อน-คนรัก-ผัวเมีย หรือความสัมพันธ์ของชายหญิงก่อนการแต่งงานที่ไม่รู้จักกันมาก่อน-คนรัก-ผัวเมียซึ่งการได้รับสถานะของความสัมพันธ์ต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นการได้รับสิ่งตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจบางอย่างตามความรู้สาขาชีววิทยาและจิตวิทยาด้วย(ยกตัวอย่างเช่น การได้รับสถานะเป็นเพื่อนนั้นอาจตอบสนองแรงจูงใจที่ต้องการความรักและเอาใจใส่จากบุคคลอื่น หรือการได้รับสถานะผัวเมียอาจหมายถึงการได้รับการตอบสนองแรงจูงใจที่ต้องการความรักและเอาใจใส่จากคนรักและได้รับการตอบสนองแรงขับทางเพศ

จากการมีโอกาสมิเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามตามค่านิยมหลักของสังคมด้วย) โดยจะพบความสัมพันธ์อื่นๆ ที่ขัดกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียวเดียวเช่น ความสัมพันธ์แบบกิ๊ก(ตอบสนองความต้องการทางใจ)และความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืน(ตอบสนองความต้องการทางกาย) และความสัมพันธ์ชายหญิงแบบหมั้นซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งจะตอบสนองความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมผ่านการหมั้นในรูปแบบกฎหมายหรือวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นความต้องการภายในจิตใจอีกอย่างหนึ่งด้วย

รูปที่ 18 แบบจำลองความสัมพันธ์แบบชาย-หญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การพัฒนาความสัมพันธ์ชาย-หญิงรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นค่านิยมหลักหรือขัดกับค่านิยมหลักล้วนต้องอาศัยแรงงานหรือทุนความงามในการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเพื่อสร้างควมพึงพอใจในการตกลงความสัมพันธ์ชายหญิง ขณะเดียวกันนี้ บุคคลที่ทำการผลิตความสัมพันธ์นั้นก็ยังมีโอกาสที่จะตอบรับแรงงานและทุนความงามจากบุคคลอื่นๆ ในฐานะของผู้บริโภคได้ในขณะเดียวกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ชายที่ทำการเกี่ยวพาราสิหญิงคนหนึ่งโดยใช้แรงงานหรือทุนความงามบางอย่างของตนในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงอยู่ก็มีโอกาสถูกเกี่ยวพาราสิจากหญิงคนอื่นได้ด้วย เนื่องจากทุนความงามที่ถูกกำหนดจากสังคมนั้นก็สามารถกระตุ้นความต้องการบางอย่างของผู้หญิงคนอื่นๆ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นทุนความงามจึงมีความสำคัญอย่างมากนอกเหนือไปจากแรงงานของบุคคลที่ใช้ในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงหรือที่เรียกว่าการเกี่ยวพาราสิแต่เพียงอย่างเดียว ทุนความงามจะช่วยให้การผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงมีประสิทธิภาพมากขึ้นการใช้แรงงานเพียงอย่างเดียวผลิตความสัมพันธ์นั้น โดยทุนความงามของผู้ชายในปัจจุบันนั้นได้แก่ ความงามทางร่างกาย (แต่งกายงดงาม, ร่างกายสะอาด หรือร่างกายกำยำสมชายและสวยงาม), จิตใจงดงาม(ซื่อสัตย์, ให้อภัย, เสียสละ, อดทน, มีวินัย, มีความอิสระ, รักตัวเอง), ร่ำรวย, มีสถานะเป็นทหารหรือ

เจ้าหน้าที่รัฐที่มีตำแหน่งสูง, มีความรู้สูง, มีความสุขในชีวิต, ขยันทำงาน, มีชื่อเสียง, วยหนุ่ม, เอาใจหญิงเก่ง, มีบุคลิกแข็งกร้าว หรือมีความน่ารัก ขณะที่ทุนความงามของผู้หญิงนั้นได้แก่ ความงามทางร่างกาย(รูปร่างงดงามหรือมีการตกแต่งร่างกายสวยงาม), จิตใจงดงาม(มีความอิสระ, มีระเบียบ, ให้อภัย, อดทน, มีเมตตากรุณา หรือรักตัวเอง), ร่ำรวย, มีความเป็นกุลสตรี, ขยันทำงาน, มีความสุขในชีวิต, มีความน่ารัก, มีชื่อเสียง, มีความอ่อนวัย, มีการศึกษาสูง หรือมีความแข็งแกร่งเป็นต้น ความงามของผู้ชายและผู้หญิงเหล่านี้จะทำหน้าที่เสมือนกับเป็นทุนที่ใช้ในการผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงอย่างมีประสิทธิภาพนอกเหนือจากการใช้แรงงานของตนเองแต่เพียงอย่างเดียว โดยเพศตรงข้ามในฐานะผู้บริโภคสามารถเลือกบุคคลที่มีทุนความงามหรือใช้แรงงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงได้ตามที่ตนเองต้องการหรือพึงพอใจ ขณะเดียวกันผู้บริโภคก็มีความจำเป็นต้องผลิตความสัมพันธ์ชายหญิงให้กับอีกฝ่ายในลักษณะเดียวกันด้วยจึงจะทำให้ความสัมพันธ์แบบชายหญิงปัจจุบันนี้ประสบผลสำเร็จได้

ข้อแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ชายหญิงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับความสัมพันธ์ชายหญิงสมัยรัตนโกสินทร์จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ คุณลักษณะของความสัมพันธ์ชายหญิงหลังการปกครองเป็นต้นมานั้นคล้ายกับความสัมพันธ์ทางการผลิตและบริโภคแบบเศรษฐศาสตร์ตะวันตกที่ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคร่วมกันทั้งสองฝ่าย ขณะที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนที่ผู้ชายนำทรัพย์สินของตัวเองไปแลกผู้หญิงจากพ่อแม่ฝ่ายหญิงเพื่อนำหญิงนั้นมาครอบครองเป็นเมียหรือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ขณะเดียวกันผู้ชายก็สามารถนำหญิงนั้นไปขายเป็นทาสเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินหรือในทางกลับกันก็สามารถซื้อหญิงที่เป็นทาสมาเป็นเมียได้เช่นเดียวกันด้วย ความงามของหญิงในช่วงเวลานี้มีค่าเท่ากับทรัพย์สินที่ชายต้องหามาแลกเปลี่ยนกับพ่อแม่หญิง โดยความงามของชายก็จะสามารถทำให้ชายสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินเพื่อใช้แลกกับตัวหญิงมาเป็นเมียได้ในรูปแบบเดียวกัน ขณะที่ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มพบความจำเป็นในการใช้แรงงานในการสร้างความพึงพอใจแก่หญิงให้มาเป็นเมียแทนการซื้อขายจากพ่อแม่ฝ่ายหญิงโดยตรงซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่ทำให้ผู้หญิงมีอิสระและมีโอกาสได้ใช้เหตุผลของตนเองในการเลือกชายที่เกี่ยวข้องพาราสนั้นเป็นผิวได้ตามสมควรใจร่วมกับการตัดสินใจของพ่อแม่ตนเอง ดังนั้นในช่วงเวลานี้จึงพบว่าผู้ชายต้องแสวงหาทรัพย์สินเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนหญิงจากพ่อแม่ แต่ก็ต้องใช้แรงงานของตนเองในการเกี่ยวพาราสนั้นให้ยินยอมเป็นเมียด้วย แต่ความสัมพันธ์ชายหญิงนี้ยังปรากฏในลักษณะที่ชายเป็นฝ่ายสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงก่อนเพียงด้านเดียวโดยไม่พบฝ่ายหญิงเป็นผู้เริ่มผลิตความสัมพันธ์ก่อนดังเช่นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาที่ทั้งชายและหญิงต่างมีอิสระในฐานะของผู้ผลิตและผู้บริโภคในความสัมพันธ์ชายหญิงทั้งสองฝ่าย

แบบเดียวกับความสัมพันธ์การผลิตและบริโภคจากสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับความต้องการทางร่างกายและจิตใจที่มีความหลากหลายและซับซ้อนของผู้หญิงตามความรู้ชีววิทยาและจิตวิทยาในฐานะที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์หญิงชายอย่างเท่าเทียมกับความต้องการของผู้ชาย (โดยเฉพาะความต้องการทางเพศ) มากเท่ากับในปัจจุบันด้วย

2. การปรากฏของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในปัจจุบัน

หลังการเปลี่ยนแปลงของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติจากศาสนาที่มีบทบาทในการควบคุมการพูดในลักษณะที่สะท้อนความคิดในตัวของมันเองนั้นเริ่มปิดตัวลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจากการเข้ามาของความรู้สมัยใหม่แบบวิทยาศาสตร์ที่ได้แยกคุณลักษณะของการควบคุมจากสิ่งเหนือธรรมชาติออกจากการสื่อสารของมนุษย์ (สังเกตได้จากการยกเลิกการพิสูจนส์ด้วยวิธีการดำนํ้าลุยไฟ ในกฎหมายสมัยใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา) หลังจากนั้นเป็นต้นมา ภาษาเริ่มที่จะได้รับคุณลักษณะเฉพาะตัวแบบใหม่ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของภาษาในปัจจุบันนี้

การรู้ภาษาในสมัยปัจจุบันนี้ไม่ใช่การนำมาสู่การใกล้ชิดกับความรู้เท่าที่เป็นไปได้ในตัวของมันเองเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกต่อไป (ยกตัวอย่างเช่น การฟังเทศมหาชาติเป็นภาษาบาลีจะได้รับอานิสงค์ส่งผลให้คนฟังไปเกิดในยุคพระศรีอาริย์มากกว่าอานิสงค์จากการเข้าใจความหมายของคำเทศน์นั่นเอง) โดยภาษาในปัจจุบันนี้ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของความรู้ต่างๆ ซึ่งบุคคลได้สร้างขึ้นและเผยแพร่ต่อกันผ่านกระบวนการสื่อสารมากกว่าที่จะให้ความสำคัญในคำในภาษาต่างๆ ในฐานะของความรู้เสียเองด้วยการสร้างคำขึ้นมาใหม่เพื่ออธิบายความรู้แบบใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนโดยตรง ขณะที่ปรากฏการณ์ใดที่เคยถูกระบุผ่านคำและภาษาที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้วก็ให้ใช้สิ่งนั้นในการอธิบายต่อไปโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลง (ยกตัวอย่างเช่น คำตัดสินคดีความจากพระมหากษัตริย์องค์ก่อนๆ ที่ตัดสินคดีความรูปแบบเดียวกันมาก่อนให้ยึดคำตัดสินนั้น แต่หากไม่พบกรณีที่สอดคล้องกันให้ยึดเอาคำพิพากษาของกษัตริย์องค์ปัจจุบันเป็นหลัก และให้ใช้เป็นกฎหมายในการตัดสินคดีความในกรณีเดียวกันนี้ต่อไปในอนาคต)

ดังนั้นการให้ความสำคัญกับคำหรือภาษาในฐานะของสื่อที่บรรจุความหมายในยุคปัจจุบันจึงได้ทำให้คุณลักษณะของการใช้คำภาษาที่แสดงความรู้จากอดีตและถูกสร้างขึ้นต่อๆ กันใน

ลักษณะของสารานุกรมของความรู้ขนาดใหญ่ผ่านภาษาเพื่อใช้อธิบายสังคมไทยแบบสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นได้ปิดตัวลงโดยสมบูรณ์ ความรู้คือสิ่งที่ปรากฏในฐานะที่ถูกบรรจุในภาษาในรูปของความหมายไม่ใช่ความรู้ที่สะท้อนในภาษาเอง(ยกตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับการแปลความหมายของความรู้ทางพุทธศาสนาแทนการให้ความสำคัญกับตัวของภาษาบาลีในรูปของคำเทศน์เองแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น) นอกจากนี้การพูดก็ไม่ได้แสดงถึงความรู้หรือความจริงในตัวของมันเองอีกต่อไปเนื่องจากการแยกขาดของคำพูดกับสิ่งเหนือธรรมชาติ(พูดโกหกก็อาจจะไม่ถูกลงโทษจากเทพเทวดาหรือเป็นบาปติดตัวอีกต่อไป) โดยจะเริ่มพบว่าการให้คำสัญญาหรือสาบานด้วยปากเปล่าในปัจจุบันลดความสำคัญลงเป็นอย่างมาก รวมทั้งความรู้เรื่องลักษณะพิสูจน์ดำนํ้าลุยไฟที่อาศัยคำสาบานเป็นตัวกำหนดร่วมกับการดลบันดาลของเทพเทวดาว่าจะให้จมนํ้าหรือถูกเผาด้วยไฟหรือไม่นั้นกลายเป็นสิ่งที่เหลวไหลในปัจจุบัน โดยการสาบานหรือสัญญาในปัจจุบันกลายเป็นการพูดที่ไม่อาจยืนยันความจริงหรือความคิดของบุคคลนั้นได้อีกต่อไปเนื่องจากการขาดหายไปของการควบคุมด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งเทพเทวดาหรือบุญกรรมซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้จากการสังเกตหรือการทดลองแบบวิทยาศาสตร์

3. ความรู้เรื่องเพศที่อธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)

หลังการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่แบบตะวันตกซึ่งเป็นความรู้แบบวิทยาศาสตร์ทั้งความรู้จากสาขาชีววิทยาและสาขาเศรษฐศาสตร์ที่เข้ามามีอำนาจในสังคมไทยแทนที่ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ปรากฏคุณลักษณะแบบใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมานั้นคือ ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ตะวันตกได้ปรากฏ ‘มนุษย์’(Man)ตามธรรมชาติที่ปรากฏแยกขาดจากสิ่งเหนือธรรมชาติจากอิทธิพลของศาสนาแบบเดิม และยังแยกขาดออกจากสิ่งมีชีวิตประเภทอื่นๆ ตามธรรมชาติ รวมทั้งยังทำให้มนุษย์กลายเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติที่อยู่ตำแหน่งสูงสุดเหนือสัตว์หรือพืชซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มอินทรีย์สารและอยู่เหนือกว่าสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรืออนินทรีย์สารอื่นๆ อีกด้วย

แม้ว่ามนุษย์ในความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จะแสดงตัวของมนุษย์เองในฐานะองค์ประธานของความรู้(subject of knowledge)ที่มีอำนาจสูงสุดในการคิดหรือแสวงหาความรู้เรื่องเพศแทนการถูกกำหนดสิ่งเหนือธรรมชาติไม่ว่าจากเทพเทวดา บุญกรรมจากชาติปางก่อน หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ จากความรู้ทางศาสนาแบบเดิม แต่ด้วยข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์เองที่กำหนดให้

การแสวงหาความรู้จำเป็นต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์เองในการทำการสังเกตหรือทดลองแบบวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความรู้ที่น่าเชื่อถือและมีความน่าจะเป็นที่สุดในการอธิบายความจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศ ขณะเดียวกันก็อาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์นั้นเพื่อทำการตัดสินสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัสเหล่านั้นว่าเป็นความรู้เรื่องเพศในรูปแบบของความเชื่อและบางอย่างกลายเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ความรู้หรือไม่สามารถคิดได้ด้วยเช่นเดียวกัน

ขณะเดียวกันนี้ การมุ่งศึกษามนุษย์ในฐานะวัตถุของความรู้(Object of knowledge)ในเรื่องเพศที่แบบวิทยาศาสตร์ที่มุ่งศึกษามนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติทั้งสาขาชีววิทยา(ศึกษาร่างกายของมนุษย์)และสาขาเศรษฐศาสตร์(ศึกษากิจกรรมในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์)ได้ปรากฏข้อจำกัดของความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาตินั้นคือความคิดเรื่องชีวิต(the notion of life)ซึ่งถูกแสดงผ่านความต้องการทางร่างกายและจิตใจในรูปแบบของแรงจูงใจต่างๆ และการใช้แรงงาน(labour)ของตนในการผลิตเพื่อเลี้ยงชีวิตของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความตายที่กำลังจะใกล้เข้ามา ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของชีวิตของมนุษย์ในโลกปัจจุบันที่มีความสำคัญมากกว่าการมองมนุษย์เป็นเพียงแค่สิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัดที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ไม่จำกัดในชีวิตหลังความตาย(การไปเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตเหนือธรรมชาติหรือการนิพพาน)จากความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ส่งผลให้การแสวงหาความสุขของมนุษย์ในโลกนี้สำคัญน้อยกว่าการแสวงหาความสุขในโลกหน้าซึ่งเป็นชีวิตหลังความตาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเข้ามาของความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกได้ส่งผลให้มนุษย์ทั้งในฐานะองค์ประธานและวัตถุของความรู้เรื่องเพศถูกแสดงด้วยคุณลักษณะของความเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)โดยแตกต่างจากการมองมนุษย์แบบเดิมในทางศาสนาที่สนใจมนุษย์ในฐานะของสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัดที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ไม่มีการเวียนไหว้ตายเกิดในภพภูมิต่างๆ หรือนิพพาน)ในชีวิตหลังความตายเท่านั้น โดยการให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะของความเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)นี้ปรากฏผ่านการรับเอาความรู้แบบวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องเพศ(ชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์)และแนวคิดแบบตะวันตกอย่างแนวคิดเสรีนิยมและแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยความรู้และแนวคิดสมัยใหม่จากตะวันตกเหล่านี้ได้จัดวางมนุษย์(Man)เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ต่างๆ ในเรื่องเพศรวมทั้งทำการตัดสินถูกผิดด้วยการใช้ความเป็นมนุษย์นี้เป็นหลักสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น การยกเลิกระบบศักดินาที่แสดงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์

แบบเดิม, การยกเลิกสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมายของผู้ชายและผู้หญิง, การยกเลิกสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันของพ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือลูกในทางกฎหมาย และการยกเลิกความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกษัตริย์ในฐานะสมมติเทพและสามัญชนในฐานะมนุษย์ธรรมดาเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงโดยใช้การแสวงหาความสุขของมนุษย์โลกปัจจุบันที่สำคัญกว่าการแสวงหาความสุขในโลกหน้า และการให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีสถานะสูงสุดตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์เองถือว่ามีความเท่าเทียมกันนี้ได้กลายเป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ในสังคมไทยที่สอดคล้องกับสังคมตะวันตกในปัจจุบันโดยจะสามารถเห็นการปรับเปลี่ยนในรูปแบบนี้ได้ชัดเจนที่สุดจากการประกาศความคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคลในฐานะมนุษย์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประกาศคณะราษฎร ฉบับที่ 1 พ.ศ.2475 เป็นต้นมา(ประกาศคณะราษฎร ฉบับที่ 1, พ.ศ.2475)

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ‘มนุษย์’ เริ่มปรากฏตัวเป็นศูนย์กลางของความรู้เรื่องเพศและมีอำนาจสูงขึ้นในปัจจุบัน โดยมนุษย์ได้ปรากฏตัวอยู่ท่ามกลางสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองจากความรู้ชีววิทยา นอกจากนี้มนุษย์ได้ยังปรากฏอยู่เหนือการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยแรงงานของเขาเอง (ปฏิเสธการกำหนดคุณค่าผ่านมาตรฐานวัดศักดิ์ดินนาและคุณค่าที่ติดตัวมาแต่กำเนิด รวมทั้งลดความรู้เรื่องเพศที่เคยเป็นสัจธรรมอย่างอำนาจในการควบคุมความสัมพันธ์ชายหญิงจากสิ่งเหนือธรรมชาติ อย่างเช่น บุญกรรมหรือการดลบันดาลของเทพเทวดาให้ปรากฏเพียงแค่ว่าความรู้เรื่องเพศตามความเชื่อเท่านั้น) นอกจากนี้ยังพบว่ามนุษย์ได้ปรากฏอยู่ในฐานะขององค์ประธานของการพูดหรือเขียนเนื้อหาและภาษาในฐานะของผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการสื่อสารความรู้เรื่องเพศต่างๆ โดยไม่ถูกควบคุมด้วยอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติอีกต่อไป(มนุษย์มีอิสระเสรีในการสื่อสารด้วยภาษาในการพูดหรือเขียน การให้สัญญา/สาบานหรือการโกหกในความสัมพันธ์ชายหญิง รวมทั้งสามารถพูดคำหยาบเกี่ยวกับเรื่องเพศได้โดยไม่ถูกควบคุมผ่านเทพเทวดาหรือบุญกรรมจากการพูดโกหกและการพูดคำหยาบคายเรื่องเพศอีกต่อไป)

แต่แม้ว่ามนุษย์(Man)จะกลายเป็นสิ่งที่มีอภิสิทธิ์สูงสุดในความรู้เรื่องเพศในปัจจุบันทั้งการเป็นองค์ประธานในการแสวงหาความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์และการนำมนุษย์เองมาศึกษาในฐานะที่เป็นวัตถุของความรู้เรื่องเพศโดยตรงจากสาขาชีววิทยาและเศรษฐศาสตร์ แต่ด้วยคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)ทั้งการพึ่งพาข้อจำกัดในฐานะองค์ประธานในการแสวงหาความรู้และในฐานะวัตถุแห่งความรู้ที่ชีวิตของมนุษย์ได้ทำให้เกิดความต้องการต่างๆ และเรียกร้องการใช้แรงงานในการผลิตเพื่อรักษาให้คงอยู่ต่อไปและหลีกเลี่ยงความ

ตายที่กำลังใกล้เข้ามาได้ทำให้เกิดความคลุมเครือบางอย่างที่เลี่ยงไม่ได้ของมนุษย์ตามมาด้วย นั่นคือความต้องการภายในร่างกายและจิตใจของมนุษย์ซึ่งเรียกร้องให้มนุษย์ในแรงงานของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นผ่านการมีความสัมพันธ์ชายหญิง

ขณะเดียวกันการมีข้อจำกัดของมนุษย์นี้ก็ได้นำมนุษย์ไปสู่ความพยายามในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงและการปลดปล่อยตัวเองจากความสัมพันธ์ชายหญิงที่ไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการอย่างเพียงพอซึ่งได้รับการสะสมของเวลาและความเหน็ดเหนื่อยของการใช้แรงงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นด้วยเช่นเดียวกัน โดยความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ได้อธิบายความพยายามพัฒนาความสัมพันธ์และยุติความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยตัวมนุษย์เองซึ่งแตกต่างจากความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งสิ่งเหนือธรรมชาติ(เทพเทวดา บุญกรรม หรือฤกษ์ยาม)เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์เหล่านี้ทั้งหมด

ให้มานักต่อนักจนมากมาย	ฉันอุตส่าห์ปรับใจเข้าหา
เธอยิ่งห่าง ห่างเหินฉันไปทุกครา	พาให้ใจหวาดระแวง
ยังมั่นคงซื่อตรงและเหมือนเดิม	ทุกๆ อย่างเพิ่มเติมเสมอ
และที่สุจริตนั้นต้องมาเสียเธอ	ที่ใจไม่เคยจริง
คงหมดหวัง แต่ทำดีสู้ไป	ซ้ำข้างในช่างน่าสงสาร
ต้องสละสิทธิ์รักนี้ไปเหมือนทาน	ยิ่งนานก็ยิ่งบานปลาย
พอแล้วพอ ซ้ำใจแค่เพียงนี้ก่อน	วอนขอวอน ขอไปรักษาแผลใจ
อาจจะยาว นานวันก็คงจะหาย	ตกลงถอนใจ ยอมยกธง

(จากเพลงยอมยกธง, พ.ศ.2533)

นอกจากนี้ความเป็นสิ่งจำกัดของมนุษย์ได้ทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาและถูกอธิบายด้วยลักษณะของความรู้เรื่องเพศที่เป็นสัจธรรมได้เข้าสู่การตั้งคำถามเนื่องจากความไม่สามารถรับรู้สิ่งเหนือธรรมชาติได้ด้วยประสาทสัมผัสอันจำกัดของมนุษย์ ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมของศาสนาได้กลายมาเป็นความรู้เรื่องเพศที่มีลักษณะของความเชื่อที่มีความน่าจะเป็นจริงน้อยกว่าความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ แต่เนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่สนับสนุนความสุขที่หลากหลายของมนุษย์ในทางโลกจึงได้ทำให้มนุษย์มีอิสระในการเลือกความรู้เรื่องเพศที่มีลักษณะของความเชื่อได้ตามความต้องการเนื่องจากถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความสุขของมนุษย์ที่สามารถยอมรับได้ ดังนั้นความรู้เรื่องเพศที่ถูกกำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติจึงยังปรากฏอยู่ใน

สังคมไทยยุคปัจจุบันและสามารถปรากฏควบคู่กันกับความพยายามสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยตัวของมนุษย์เอง ยกตัวอย่างเช่น ความคิดเรื่องพรหมลิขิตที่เกิดจากการดลบันดาลของเทพเทวดาที่ยังคงปรากฏในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยความคิดเรื่องพรหมลิขิตนี้ได้เปลี่ยนแปลงจากความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่เป็นสัจธรรมมาสู่ความรู้เรื่องเพศที่เป็นความเชื่อซึ่งปัจเจกบุคคลสามารถมีอิสระในการเลือกอธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยความรู้ดังกล่าวได้อย่างอิสระในฐานะที่การอธิบายความสัมพันธ์ชายหญิงด้วยความรู้ทางศาสนาซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งของการแสวงหาความสุขทางโลกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการแสวงหาความสุขในชีวิตหลังความตายจากความรู้ทางศาสนาแบบเดิมด้วย

พรหมลิขิตบันดาลชักพา ดลให้มาพบกันทันใด
 ก่อนนี้อยู่กันแสนไกล พรหมลิขิตดลจิตใจ ฉันจึงได้มาใกล้กับเธอ
 เออชะรอยเธอเป็นเนื้อคู่ ควรอุ้มชูเลี้ยงดูบำเรอ
 แต่ครั้งแรกเมื่อพบเธอ ใจนึกเชื่อเมื่อแรกเจอ ฉันและเธอคือคู่สร้างมาก
 คนบางคนต้องเป็นเนื้อคู่ เพียงแต่คู่รู้ชื่อโดยพลัน
 ก็รู้สึกนึกรักกัน จนฝันใฝ่ใจผูกพัน แม้ไม่ทันจะเห็นรูปร่าง
 ฉัน...เชื่อเพราะเมื่อพบเธอ ฉันเพ้อมากมาย
 ฝ่าหลงพะวงไม่วายไม่หน่ายกมล

(จากเพลงพรหมลิขิต, พ.ศ.2496)

จากการที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)นี้เองที่ทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจากอิทธิพลของสถาบันพุทธศาสนาและสถาบันศาสนาพราหมณ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในส่วนที่สามารถทดแทนความมีข้อจำกัดในฐานะมนุษย์นี้ได้ เนื่องจากมนุษย์มีข้อจำกัดในการสร้างและการทำความเข้าใจความรู้เรื่องเพศที่นอกเหนือไปจากประสาทสัมผัสของตนเองตามหลักของการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่ได้สร้างเส้นแบ่งระหว่างคุณลักษณะที่สามารถรับรู้ได้ในเชิงประจักษ์และสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ในเชิงประจักษ์ที่ยังคงปรากฏอยู่ในฐานะของความเชื่อ ความรู้เรื่องเพศจากศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงสามารถปรากฏอยู่ในฐานะของความเชื่อที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถทำการอธิบายเรื่องเพศเหล่านั้นได้ (ขณะที่ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นบางอย่างได้หายไปแล้วในปัจจุบันเนื่องจากขัดกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน เช่น คุณลักษณะของมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่แตกต่างกันของมนุษย์ทั้ง 4 ทวีปในจักรวาลทิปนี เป็นต้น) โดยจะพบตัวอย่างของการอ้างความรู้เรื่องเพศจากศาสนาเป็นทางเลือกที่อยู่นอกเหนือจาก

การอ้างความสามารถของมนุษย์เองในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงแบบวิทยาศาสตร์ แต่เพียงอย่างเดียวด้วยเช่นเดียวกัน

ชาติก่อนเราเพียงคู่เคียงเก็บดอกไม้ร่วมต้น
 แต่ที่เราสองคนไม่สนใจใส่บาตรร่วมขัน
 ชาตินี้เราสอง เราสองจึงต้องโศกศัลย์
 รักกันชอบกันไม่ได้กันบุญเรานั้นไม่มี

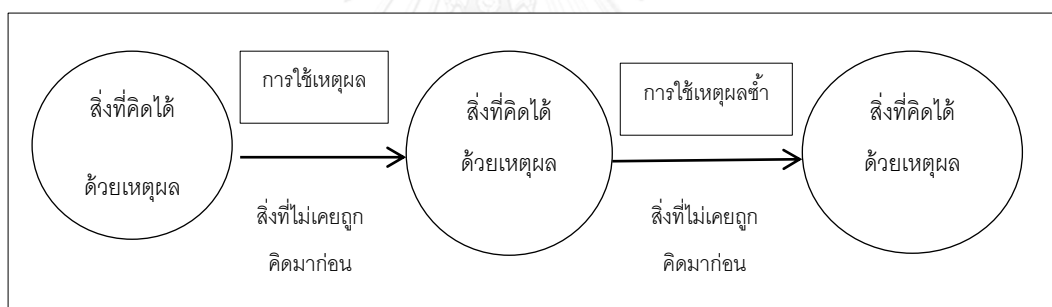
พี่จะทำบุญต่อทุนไว้ตามน้องชาติหน้า
 ชาตินี้พี่จะลาก่อนหนาน้องจำคนดี
 ก่อนลาน้องจำ น้องจำจงได้ปรานี
 ขอหอมสั้กที่เถิดคนดีก่อนพี่จะจากไป

(จากเพลงทำบุญร่วมชาติ, พ.ศ.2508)

4. ความรู้เรื่องเพศที่พึงพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'cogitio' and the 'Unthought')

การเข้ามาความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกที่ใช้หลักของการแสวงหาความรู้ที่อาศัยการให้คำอธิบายเรื่องเพศผ่านความสัมพันธ์แบบเหตุผลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลอง รวมทั้งการเข้ามาของการให้ความสำคัญกับมนุษย์เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ต่างๆ ตามแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบันได้ทำให้เกิดการปฏิเสธความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีที่มาของความรู้จากการเปิดเผยของสิ่งเหนือธรรมชาติ (Revelation), ผู้มีอำนาจ (Authority) ในการสร้างความรู้แบบเดิมทั้งนักบวชพุทธศาสนาหรือพราหมณ์ รวมทั้งกษัตริย์ และตั้งคำถามกับความรู้ที่ได้มาจากการหยั่งรู้ (Intuition) และเรียกร้องให้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่ได้ปรากฏขึ้นพร้อมกับความจำกัดของมนุษย์ในการเข้าถึงความรู้ที่อาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์เองที่สร้างความรู้แบบวิทยาศาสตร์ผ่านการอ้างอิงกับความจริงที่ไม่ใช่สัจธรรมอีกต่อไป แต่เป็นความรู้ที่มีลักษณะของความน่าจะเป็นอย่างมาก (very probable) แทน

เนื่องจากความเป็นสิ่งจำกัดของมนุษย์ (man's finitude) ของมนุษย์เองในการแสวงหาความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ได้ทำให้ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่เหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้โดยทันทีเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ความรู้เรื่องเพศมีลักษณะเป็นสังขธรรมหรือกฎของจักรวาล แต่ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่กลับปรากฏในลักษณะของความพยายามที่จะเข้าถึงความจริงเหล่านั้นผ่านกระบวนการใช้เหตุผลหรือการคิดทบทวนซ้ำๆ ของมนุษย์เพื่อเข้าถึงความรู้เรื่องเพศที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นหรือดีขึ้นเรื่อยๆ อย่างไม่หยุดนิ่งผ่านเวลาที่ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ข้อจำกัดของการได้มาของความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่นี้ได้สร้างให้มนุษย์สมัยใหม่นี้มีลักษณะที่เป็นการพึ่งพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'cogitio' and the 'Unthought') โดยคนในสังคมปัจจุบันที่พึ่งพาการใช้เหตุผลแบบใหม่นี้จะมีลักษณะที่เปิดต่อความรู้เรื่องเพศแบบใหม่อย่างต่อเนื่องและไม่สิ้นสุดซึ่งแตกต่างจากความรู้เรื่องเพศที่มีลักษณะแบบสังขธรรมแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยจะพบความสัมพันธ์ของสิ่งที่ถูกคิดออกมาได้ (the cogitio) และสิ่งที่ไม่เคยถูกคิดมาก่อน (the unthought) ปรากฏขึ้นในความสัมพันธ์ชายหญิงอย่างกลับปกลับไปกลับมาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถอธิบายได้ผ่านแบบจำลองดังนี้

รูปที่ 19 แบบจำลองความรู้เรื่องเพศที่พึ่งพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'cogitio' and the 'Unthought')

จากคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่อาศัยการใช้เหตุผลผ่านการครุ่นคิดซ้ำๆ ในแต่ละช่วงเวลาเพื่อใช้อธิบายความจริงนี้เองที่สร้างการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงปรากฏผ่านการทบทวนความสัมพันธ์ซ้ำไปซ้ำมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอผ่านสิ่งที่ได้มาจากการใช้เหตุผลและสิ่งที่ไม่เคยถูกคิดมาก่อน ยกตัวอย่างเช่นเพลงเธอมีอยู่จริงที่แสดงคุณลักษณะของการใช้เหตุผลของผู้ชายที่ค้นพบผู้หญิงที่ตนเองไม่เคยตระหนักถึงความสำคัญมาก่อนที่คล้ายกับสิ่งที่ไม่เคยถูกคิดมาก่อน และค้นพบความสำคัญเช่นเดียวกับสิ่งที่ถูกคิดได้ด้วยเหตุผล

มีนางฟ้าที่อยู่แสนไกล	เหมือนคล้ายๆ ฉันทน์เผ่ารอ นาน น้าน นาน
ได้แต่มองขึ้นไปบนฟ้า	ขอให้ได้เห็นสักครา นางฟ้าเอ๋ย
แล้วถึงวันฉันทน์เล็กมองฟ้า เวลาที่มากไป	ถึงได้รู้ว่ามิอะไร บนพื้น
หากไม่มองฟ้า อาจจะไม่พอรู้	คนบางคนบนพื้นที่เขาคอยอยู่ ไม่เคยรู้ว่ามิ
จากในวันนี้ หยุคที่เคยหา	จะไม่มองบนฟ้า จะมองแต่เธอ
ไม่ต้องปลั่งเปลอ	เพราะเธอมีอยู่จริง
คนดีๆ คนนิ่งยืนอยู่ข้างกาย	มัวไปมองคนที่ไปไม่ได้
ฉันทน์พึ่งรู้ว่ารักที่เธอเก็บไว้	เพื่อให้กับฉันทน์ มันจริงยิ่งกว่า
ไขว่คว้ามานานกับฝันลอยๆ	เปลืองเวลารอคอยคนบนฟ้าไกล ไม่มีจริง

(จากเพลงเธอมีจริง, พ.ศ.2545)

การปรากฏของมนุษย์ในฐานะในสิ่งจำกัด (Finitude) ที่ปรากฏในความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์นั้นไม่ได้นำไปสู่คำถามที่ว่ามนุษย์จะทำความเข้าใจความรู้เรื่องเพศที่มีลักษณะเป็นสัจธรรมจากตำราศาสนาหรือกฎหมายซึ่งเป็นกฎแห่งโลกหรือจักรวาลได้อย่างไรเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่นำมาสู่การตั้งคำถามที่ว่ามนุษย์ (Man) จะสามารถคิดสิ่งที่เขาไม่ได้คิดมาก่อนได้อย่างไรเนื่องจากความรู้เรื่องเพศจากวิทยาศาสตร์อาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ที่มีความจำกัดในการอธิบายความจริงในรูปแบบของความน่าจะเป็นอย่างมากนั่นเอง คุณลักษณะของการคิดในสิ่งที่ไม่สามารถคิดได้มาก่อนนี้เองที่ส่งผลให้ความรู้เรื่องเพศสมัยใหม่และมนุษย์ในยุคปัจจุบันที่พึ่งพาการใช้เหตุผลมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงผ่านการคิดซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เนื่องจากความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นในปัจจุบันไม่ใช่ความพยายามจะเรียนรู้สัจธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิง (ยกตัวอย่างเช่น คู่ที่ถูกกำหนดจากสิ่งเหนือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้) สัจธรรมของความเป็นชายหรือความเป็นหญิง (ยกตัวอย่างเช่น ความคิดเรื่องความงามทางกายที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการกำหนดด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติ) หรือความสัมพันธ์อื่นๆ ที่ถูกกำหนดอย่างคงที่หรือเปลี่ยนแปลงได้ยากอีกต่อไป แต่เป็นการตั้งคำถามว่ามีส่วนประกอบใดๆ เกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศที่หลบหนีไปจากการครุ่นคิดก่อนหน้านี้บ้างหรือไม่ โดยจะพบตัวอย่างได้จากการเปรียบเทียบระหว่างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่จะมุ่งหาคำอธิบายเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างชายหญิงที่ถูกกำหนดให้เป็นผิวเมียในกันรูปแบบของสัจธรรมไม่ว่าจะกำหนดผ่านเทพเทวดา บุญกรรม หรือโชคชะตาก็ตาม กับความรู้เรื่องเพศแบบสมัยใหม่ในปัจจุบันที่อาศัยการครุ่นคิดผ่านการใช้เหตุผลซ้ำไปซ้ำมาถึงความสัมพันธ์ชายหญิงของตนเองในช่วงเวลานั้น (ขณะที่เวลาได้ทำการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ รักษาความสัมพันธ์ หรือยุติความสัมพันธ์นั้นดีหรือไม่

แต่ก่อนนั้นฉันคิดว่ารัก คือความเข้าใจ
 และตอนนี้ฉันรู้ว่ารัก คือความห่วงใยต่อกัน
 แต่จากนี้ฉันคิดว่ารักคือความเสียใจ
 ที่จะต้องเผชิญกับรักที่มีแต่ทุกข์
 ความซ้ำและรัก (เท่านั้น)

(จากเพลงรักคือ, พ.ศ.2543)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่สามารถคิดได้ผ่านการใช้เหตุผลและสิ่งที่ไม่สามารถคิดได้ (the Cogitio and the Unthought) มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ (Man) ที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด (Finitude) และความคิดเช่นนี้ปรากฏขึ้นภายในกระบวนการใช้ความคิดที่พึ่งพาการใช้เหตุผลของมนุษย์ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากการพึ่งพาความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ที่นำมาจากตะวันตกที่เริ่มมีอิทธิพลต่อสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 มาใช้ในสังคมไทยนั่นเอง โดยคุณลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ในปัจจุบันไม่สามารถทำการอธิบายตัวเองในฐานะที่เป็นโครงสร้างหนึ่งของกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ในยุคปัจจุบันได้เลย ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่สังคมไทยยอมรับมาใช้นี้ได้ทำให้เกิดกระบวนการของการเรียกร้องเกี่ยวกับเรื่องเพศในรูปแบบใหม่ต่างๆ เกิดขึ้นเรื่อยๆ เสมอ เพราะว่าไม่มีสิ่งใดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่จะมีคุณลักษณะคงที่หรือเป็นสัจธรรมอย่างแท้จริงอีกต่อไปแล้ว แต่ความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ได้ทำการอธิบายความจริงแบบความน่าจะเป็นซึ่งส่งผลให้มนุษย์ต้องครุ่นคิดผ่านการให้เหตุผลซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องในการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงให้เหมาะสมที่สุดในลักษณะเดียวกันอย่างไม่รู้ตัวด้วย เนื่องจากความบกพร่องและการมีข้อจำกัดของมนุษย์นี้จะทำการเรียกร้องให้มนุษย์สร้างหรือนำความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่จะได้รับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวของมันเองผ่านการครุ่นคิดซ้ำๆ และได้พบสิ่งใหม่จากสิ่งที่ไม่เคยคิดได้มาก่อนเสมอซึ่งแตกต่างจากการคิดของมนุษย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มองความสัมพันธ์ชายหญิงอย่างหยุดนิ่งและมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าเนื่องจากคนในสังคมไทยช่วงเวลานั้นเชื่อว่าความรู้เรื่องเพศที่ตนเองได้ยึดถืออยู่นั้นมีลักษณะแบบสัจธรรมซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่านั่นเอง

บทที่ 7

บทสรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง“กรอบความรู้เรื่องเพศตามทัศนะของฟูโกต์ในเพลงไทย”เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการศึกษาเนื้อเพลงไทยประเภทต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์สืบทอดจนถึงปัจจุบัน(พ.ศ.2555)เป็นตัวบทร่วมกันกับตำราเรียนหรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องเพศด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบโบราณคดี(Archaeology)เพื่อแสดงให้เห็นกรอบความรู้ที่กำหนดความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยเป็นอย่างไร

โดยงานวิจัยชิ้นนี้วางอยู่บนวัตถุประสงค์สามข้อคือ (1) ศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทย (2) ศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย และ (3) ศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทย

งานวิจัยชิ้นนี้อาศัยกรอบการศึกษาตามแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ที่สนใจสิ่งที่กำหนดความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยที่มีความแตกต่างกันโดยไม่รู้ตัวซึ่งสัมพันธ์กับมิติเชิงอำนาจที่ถูกสร้างขึ้นจากสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศเพื่อสร้างความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงในช่วงเวลาเหล่านั้นโดยจะถ่ายทอดความรู้เพศรูปแบบต่างๆ ผ่านการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนที่ปรากฏในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมไทยซึ่งรวมถึงในบทเพลงที่ถูกขับร้องในแต่ละยุคสมัยด้วยเช่นเดียวกันจากแนวคิดเรื่องกรอบความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในสังคมไทยได้นำไปสู่การเชื่อมโยงกับแนวคิดอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันอีกสองประการคือ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน และแนวคิดเรื่องมนุษยนิยม(Humanism)

แนวคิดแรกคือ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวให้ความสนใจตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะต่างๆ ของเพลง

ไทยประเภทต่างๆ ตลอดช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์นั้นคือ บริบททางประวัติศาสตร์ ชนชั้น ประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะทางดนตรี กลุ่มของผู้ฟัง และชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ โดยตัวแปรต่างๆ เหล่านี้ได้ทำให้เกิดการแบ่งเพลงไทยในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างน้อย 5 ประเภทคือ เพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง และเพลงไทยสมัยนิยม(เพลงไทยสมัยนิยม/เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม)ที่เส้นแบ่งระหว่างชนชั้นของกลุ่มผู้ฟังเพลงทั้งสองประเภทมีความคลุมเครือมากยิ่งขึ้นด้วย

แนวคิดสุดท้ายคือ แนวคิดมนุษยนิยม(Humanism)ที่เป็นปรัชญาแขนงหนึ่งซึ่งสังคมไทยได้รับอิทธิพลมาจากสังคมตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่มาจากความรู้ทางศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าสู่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่มาจากความรู้วิทยาศาสตร์ที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แนวคิดมนุษยนิยมจะแสดงการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของความรู้เรื่องเพศแบบเดิมที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order)จากความรู้ทางศาสนาที่ถูกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่อาศัยมนุษย์(Man)เป็นศูนย์กลางของการจัดการความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน

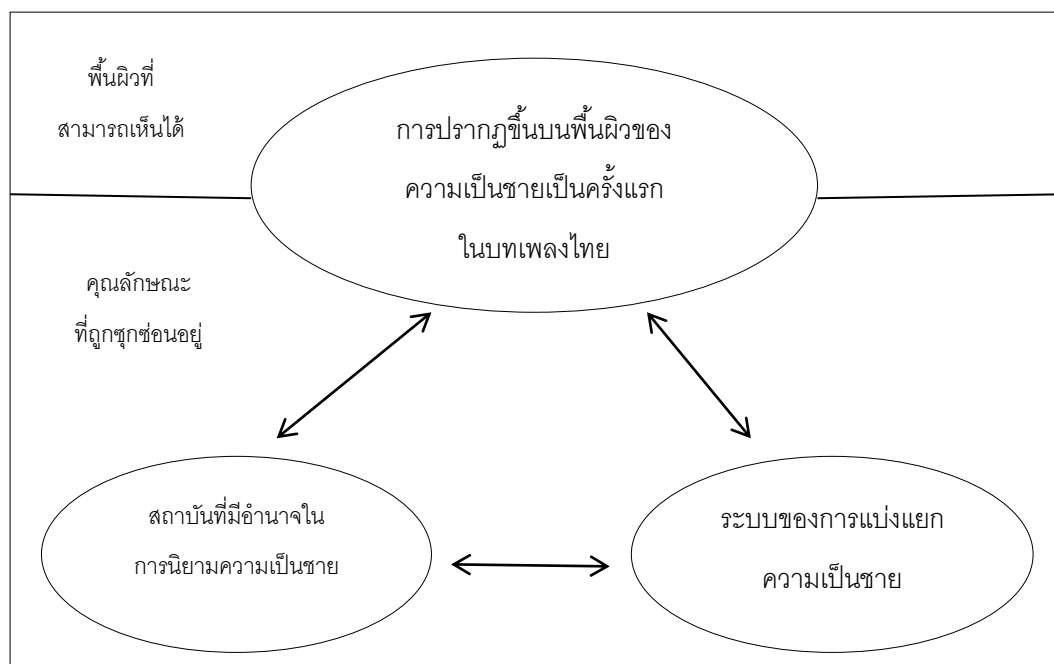
เพื่อเผยให้เห็นถึงคำตอบดังกล่าว การใช้ระเบียบวิธีแบบโบราณคดีวิทยา (Archaeology)ตามแนวทางของฟูโกต์(Foucault) โดยเฉพาะการศึกษาารูปแบบของวัตถุ (the Formation of objects)ที่แสดงความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงผ่านการวิเคราะห์บทเพลงไทยประเภทต่างๆ ร่วมกับเอกสารอื่นๆ ที่อ้างอิงเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาจะช่วยแสดงให้เห็นอิทธิพลของกรอบความรู้ในการกำหนดความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสถาบันที่มีบทบาทในการสร้างความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะต่างๆ ของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง ที่ถูกสร้างและกำหนดอย่างแตกต่างกันในสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลา

จากแนวคิดดังกล่าวจะนำมาสู่ผลการศึกษาในหัวข้อที่ 1-3 ซึ่งตอบคำถามจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย หลังจากนั้นจะนำไปสู่การอภิปรายผลในหัวข้อที่ 4 และ 5 ต่อไป

โดยหัวข้อที่ 4 จะแสดงความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง – สถาบันที่มีอำนาจในการสร้างและกำหนดเรื่องเพศ – กรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยแต่ละช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกัน และหัวข้อที่ 5 จะแสดงความสัมพันธ์ของเพลงไทยประเภทต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันที่เป็นพื้นที่ของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทย จากนั้นจะนำเสนอข้อจำกัดของงานวิจัยในหัวข้อที่ 6 และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปในหัวข้อที่ 7 ดังรายละเอียดตามลำดับ

1. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทย

กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทยนั้นถูกอธิบายได้ผ่านระเบียบวิธีการวิเคราะห์หว่าทกรรมแบบโบราณคดี(Archaeology)ของมิเชล ฟูโกต์ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the Formation of objects)ที่กำหนดความเป็นชายในฐานะของวัตถุของความรู้หรือวัตถุของวาทกรรมซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความเป็นชายแบบต่างๆ (the first surface of their emergence)ซึ่งในที่นี้จะใช้บทเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ เป็นพื้นที่ซึ่งอ้างอิงการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของความเป็นชายแบบต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา โดยพื้นที่ของการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความเป็นชายรูปแบบต่างๆ นี้จะทำงานสัมพันธ์ร่วมกับสถาบันที่มีอำนาจในการนิยามวัตถุ(the authorities of delimitation)ซึ่งในที่นี้หมายถึงสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นชาย และระบบการแบ่งแยกของวัตถุ(the grids of specification) ซึ่งทำหน้าที่ในการอธิบายคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละยุคสมัยของความรู้ที่ถูกยอมรับว่ามีเหตุผลหรือทำการอธิบายระบบวัตถุที่มีความแตกต่างกันนั้นว่าถูกแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, มีการจัดกลุ่มกันอย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ จนกลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรมนั้นได้อย่างไร โดยในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะตะแกรงของรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศที่ทำหน้าที่ในการแบ่งแยกความเป็นชายออกเป็นระบบซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลาซึ่งทั้งสามส่วนนี้จะนำไปสู่การให้คำอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในบทเพลงไทยในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

รูปที่ 20 แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในเพลงไทย
ที่เกิดจากความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสามองค์ประกอบ

ผลของการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในเพลงไทยตั้งแต่
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันสามารถแสดงผ่านตารางของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของความ
เป็นชายที่แบ่งออกเป็นสามยุคได้ดังนี้

ผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น	ผู้ชายในสมัยรัชกาลที่4 จนถึง ก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองพ.ศ.2475	ผู้ชายในสมัยหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบัน
<p>การปรากฏขึ้นของผู้ชาย</p> <p>1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ฐานะวัตถุ</p> <p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>1) ทรัพย์สินของ พระมหากษัตริย์</p> <p>2) ของขวัญที่แสดงมิตร ไมตรีของกษัตริย์</p> <p>1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ในฐานะชายงาม</p> <p>1) ชายงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้ชายรูปร่าง งดงาม</p> <p>1.2) ผู้ชายร่างกาย สะอาด</p> <p>1.3) ความงามจากการ ประดับตกแต่ง ร่างกาย</p> <p>2) ชายที่มีความงามที่ เกี่ยวข้องกับชนชั้น ของชาติกำเนิด</p>	<p>การปรากฏขึ้นของผู้ชาย</p> <p>1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ฐานะวัตถุ</p> <p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ในฐานะทรัพย์สิน</p> <p>1) ทรัพย์สินของ พระมหากษัตริย์</p> <p>- การขาดหายไปของชาย ในฐานะวัตถุที่เป็น ของขวัญที่แสดงมิตร ไมตรีของกษัตริย์</p> <p>1.2 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ในฐานะชายงาม</p> <p>1) ชายงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้ชายรูปร่างกำยำ สมชาย</p> <p>1.2) ผู้ชายร่างกาย สะอาด</p> <p>1.3) ความงามจากการ ประดับตกแต่ง ร่างกาย</p> <p>2) ชายที่มีความงามที่<u>ไม่</u> เกี่ยวข้องกับชนชั้น ของชาติกำเนิด</p>	<p>การปรากฏขึ้นของผู้ชาย</p> <p>1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ฐานะวัตถุ</p> <p>- การหายไปของผู้ชายใน ฐานะทรัพย์สิน</p> <p>1.1 การปรากฏขึ้นของผู้ชาย ในฐานะชายงาม</p> <p>1) ชายงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ความงามจากการ ประดับตกแต่ง ร่างกาย</p> <p>1.2) ผู้ชายร่างกาย สะอาด</p> <p>1.3) ผู้ชายรูปร่างแบบ กำยำสมชายและ งดงาม</p>

<p>3) ชายใจงาม</p> <p>3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>3.2) ชายที่ให้อภัย</p>	<p>3) ชายใจงาม</p> <p>3.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>3.2) ชายที่ให้อภัย</p> <p>3.3) ชายที่มีความกล้าหาญ</p> <p>3.4) ชายที่มีความสามัคคี</p> <p>3.5) ชายที่มีความอดทน</p> <p>3.6) ชายที่มีความเสียสละ</p> <p>3.7) ชายที่มีวินัย</p> <p>3.8) ชายที่มีความกรุณาปราณี</p> <p>4) ชายชาติทหาร</p> <p>5) ชายร่ำรวย</p>	<p>2) ชายใจงาม</p> <p>2.1) ชายที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) ชายที่มีอิสระ</p> <p>2.3) ชายที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) ชายที่ให้อภัย</p> <p>2.5) ชายที่มีความอดทน</p> <p>2.6) ชายที่มีความเสียสละ</p> <p>2.7) ชายที่รักตัวเอง</p> <p>- การหายไปชายที่มีความกรุณาปราณี</p> <p>- การหายไปของชายที่มีความสามัคคี</p> <p>- การหายไปของชายที่มีความกล้าหาญ</p> <p>3) ชายร่ำรวย</p> <p>4) ชายชาติทหารหรือเจ้าหน้าที่รัฐ</p> <p>5) ชายมีความรู้</p> <p>6) ชายมีความสุข</p> <p>7) ชายขยันทำงาน</p> <p>8) ชายมีชื่อเสียง</p> <p>9) ชายวัยหนุ่ม</p> <p>10) ชายเอาใจหญิง</p> <p>11) ชายแข็งแกร่ง</p> <p>12) ชายน่ารัก</p>
---	---	--

<p>สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันกฎหมาย 3) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันพุทธศาสนา 	<p>สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 4) สถาบันกฎหมาย 5) สถาบันทหาร 6) สถาบันครอบครัว 7) สถาบันการศึกษา 8) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 9) การหายไปของ สถาบันพุทธศาสนา 	<p>สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันเศรษฐกิจ 3) สถาบันกฎหมาย 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันการศึกษา 6) สถาบันการแพทย์ 7) สถาบันสื่อมวลชน 8) สถาบันพุทธศาสนา 9) สถาบันทหาร 10) สถาบันกษัตริย์ 11) สถาบันการเมือง 12) สถาบันศาสนา พราหมณ์
<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเทศาศัยการ จัดระเบียบ (Order) 2) ความรู้เรื่องเทศาศัยการ สร้างภาพตัวแทน ของสัญญาณ (The representation of signs) 3) ความรู้เรื่องเทศาศัย จินตนาการในความเหมือน (The imagination of resemblance) 4) ความสัมพันธ์ของความรู้ เรื่องเทศาศัยกับคุณ ลักษณะเฉพาะของภาษาใน 	<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเทศาศัย ประวัติศาสตร์(History) 2) ความรู้เรื่องเทศาศัยกับ ปรากฏการณ์ของมาตรวัด แรงงาน(Unit of labour) 3) ความรู้เรื่องเทศาศัยกับ ปรากฏการณ์ของโครงสร้าง ร่างกาย (Organic structure) 4) ความรู้เรื่องเทศาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ ประธาน-วัตถุ (Subject-Object) 	<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบของ ความสัมพันธ์ชายหญิงที่ เปรียบเสมือนกับ ความสัมพันธ์ที่ ประสานกันของความรู้ เศรษฐศาสตร์และ ชีววิทยา 2) การปรากฏของความรู้ เรื่องเทศาศัยกับคุณ ลักษณะเฉพาะของภาษา ในปัจจุบัน 3) ความรู้เรื่องเทศาศัย อธิบายมนุษย์ในฐานะ สิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	<ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ (The representation of sign) - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(order) และการจินตนาการในความเหมือน(The imagination of resemblance) 	(Finitude) 4) ความรู้เรื่องเพศที่พึงพาการใช้เหตุผลที่ถูกคิดได้และสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน(the 'cogitio' and the 'Unthought') - กลยุทธ์ของการสร้างความรู้สมัยรัชกาลที่4 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง
------------------------	---	---

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นชายทั้งสามยุค

CHULALONGKORN UNIVERSITY

เมื่อทำใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ทางกรรมแบบโบราณคดี(Archaeology)ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the formation of objects)ในการศึกษาความเป็นชายนั้นการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของความเป็นชายที่สัมพันธ์กรอบความรู้เรื่องเพศสองแบบคือ 1) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาซึ่งอาศัยหลักของการจัดระเบียบ(Order)โดยปรากฏเด่นชัดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเริ่มลดความสำคัญลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา และ 2) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกซึ่งอาศัยมนุษย์(Man)ในการจัดการความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับความเป็นชายที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่4 และเริ่มมีอำนาจอย่างสูงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยความเป็นชายที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจนถึงยุคปัจจุบันสามารถแบ่งตามเกณฑ์ในการจัดการความเป็นชายในรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

1) เกณฑ์ของความเป็นชายที่ถูกสลับคุณค่า

เกณฑ์ของความเป็นชายที่ถูกสลับคุณค่านั้นหมายถึง กฎเกณฑ์บางอย่างที่ทำให้คุณค่าของความเป็นชายบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามไม่ว่าจากการเปลี่ยนแปลงการเกณฑ์เชิงบวกมาเป็นเกณฑ์ในเชิงลบ หรือเกณฑ์ในเชิงลบมาเป็นเชิงบวกก็ตาม ได้แก่

ก) เกณฑ์ของการแสวงหาความสุขทางโลก โดยการแสวงหาความสุขทางโลกนั้นได้เปลี่ยนแปลงจากการให้คุณค่าเชิงลบจากอิทธิพลของความรู้จากพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาเข้าสู่การให้คุณค่าเชิงลบหลังการเข้ามาของแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งส่งผลให้การแสวงหาความสุขทางเพศ การแสวงหาความพึงพอใจทางอารมณ์ หรือความสุขในการแสวงหาทรัพย์สินของผู้ชายกลายเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนยิ่งขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน

ข) เกณฑ์ของการให้ความสำคัญกับการพูด โดยอิทธิพลของกลยุทธ์ของความรู้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่แสดงการพูดว่าเป็นตัวแทนของการคิดของมนุษย์ได้แสดงคุณค่าของการให้ความสำคัญกับการพูดเท่ากับการแสดงสิ่งที่ผู้ชายคิดหรือกระทำหรือตั้งใจว่าจะกระทำซึ่งอิทธิพลของการควบคุมของสิ่งเหนือธรรมชาติตามหลักศาสนาก็มีผลให้การพูดมีความสำคัญอย่างสูงเท่ากับการกระทำสิ่งต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน แต่หลังการปิดตัวลงของกลยุทธ์ในการสร้างความรู้ดังกล่าวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การให้ความสำคัญกับการพูดได้เปลี่ยนแปลงกลายเป็นสิ่งที่เปิดเชิงลบแยกขาดกับการคิดหรือการกระทำต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การไม่ให้ความสำคัญกับคำสัญญาหรือสาบานแต่เริ่มให้ความสำคัญกับการทำสัญญาผ่านการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการแสดงความซื่อสัตย์ของชายผ่านการพูดเริ่มไม่สำคัญเท่ากับการซื่อสัตย์ทางการกระทำ เป็นต้น

2) เกณฑ์ที่ถูกสร้างความหมายใหม่

เกณฑ์ที่ถูกสร้างความหมายใหม่หมายถึง กฎเกณฑ์ของคุณลักษณะของความเป็นชายบางอย่างที่ปรากฏอยู่ตลอดทั้งสามยุคที่ใช้ในการศึกษา แต่มีการสร้างความหมายใหม่ขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของกลยุทธ์ของการสร้างความรู้เรื่องเพศและสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

ก) เกณฑ์ของการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย โดยการอาบน้ำเพื่อการชำระร่างกายของผู้ชายนั้นปรากฏอยู่ในทั้งสามยุคของการศึกษา แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอิทธิพลของพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ ขณะที่การอาบน้ำตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มเป็นอิทธิพลของสถาบันการแพทย์ผ่านเรื่องของสุขอนามัย (Hygienic) ทางร่างกายซึ่งถูกผลักดันให้กลายเป็นมาตรฐานทางสุขภาพของผู้ชายในปัจจุบัน

ข) เกณฑ์ของการทำงานราชการ โดยการทำงานราชการของชายถือเป็นความงามแบบหนึ่งของชายที่มีความต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นผ่านความงามทางจิตใจผ่านการแสดงความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ด้วยการเข้าทำงานรับใช้เป็นบ่าวของกษัตริย์โดยตรง รวมถึงสามารถถูกรับรองหรือส่งมอบให้แก่กันเพื่อแสดงความเป็นมิตรไมตรีได้เพื่อที่จะได้รับศักดิ์นาซึ่งเป็นความงามแบบหนึ่งในช่วงเวลานั้นซึ่งสัมพันธ์กับกลยุทธ์การสร้างความรู้ผ่านการวัด (Measurement) ขณะที่หลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มพบการทำงานราชการในรูปแบบของการสมัครใจและการประกอบอาชีพในลักษณะของการทำสัญญา (contract) ที่แต่ละบุคคลจะต้องใช้แรงงานของตนเพื่อการรับใช้กษัตริย์และมีลักษณะชั่วคราวเท่านั้นไม่ใช่การรับใช้กษัตริย์ตลอดชีวิตเช่นเดิม

ค) เกณฑ์ของความงามผ่านการประดับตกแต่งร่างกาย โดยการประดับตกแต่งร่างกายถือเป็นความงามทางกายแบบหนึ่งของชายที่ปรากฏในทุกยุคสมัยที่ได้ทำการศึกษา แต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นความงามทางร่างกายแสดงการอ้างอิงกับความงามที่เป็นชนชั้นจากชาติกำเนิดซึ่งจะพบว่า การแต่งกายที่งดงามสัมพันธ์กับชาติกำเนิดของชนชั้นสูงเท่านั้น

การประดับตกแต่งร่างกายแบบชนชั้นล่างนั้นไม่ถือว่าเป็นความงามในขณะนั้น แต่หลังจากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายเริ่มพบการเปลี่ยนแปลงจากการแต่งกายเพื่อแสดงระดับของชนชั้นชาติกำเนิดไปสู่การแสดงสถานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวย และเมื่อเข้าสู่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การแต่งกายของชายก็แสดงให้เห็นถึงความอิสระและความทันสมัยซึ่งถือว่าเป็นความงามรูปแบบใหม่นอกจากการแสดงสถานะทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้นด้วย

ง) **เกณฑ์ของความซื่อสัตย์** โดยความซื่อสัตย์นั้นถือว่าเป็นความงามทางจิตใจแบบหนึ่งของผู้ชายที่ปรากฏในทุกยุคสมัยในสังคมไทย แต่ความซื่อสัตย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเป็นอิทธิพลของความรู้เรื่องศาสนาทั้งจากพุทธศาสนาที่แสดงความซื่อสัตย์ในรูปแบบของการทำบุญและรักษาศีล ขณะที่การซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ก็เป็นอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ด้วยเช่นกัน แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความซื่อสัตย์แบบศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาได้ลดความสำคัญลงไปและถูกแทนที่ด้วยความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพโดยสถาบันเศรษฐกิจ ความซื่อสัตย์ต่อแม่และเมียโดยสถาบันกษัตริย์ในสมัยรัชกาลที่ 6 และได้รับการสนับสนุนต่อมาโดยสถาบันครอบครัว และความซื่อสัตย์ต่อเมียเพื่อป้องกันการระบาดของโรคผ่านการควบคุมของสถาบันการแพทย์

3) เกณฑ์ของความเป็นชายใหม่แบบใหม่

เกณฑ์ของความเป็นชายแบบใหม่หมายถึง กฎเกณฑ์ของความเป็นชายแบบใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นใหม่ที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาตลอดทั้งสามยุคที่ได้ทำการศึกษาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสถาบันและกลยุทธ์ของการสร้างความรู้แบบใหม่ที่รับมาจากตะวันตกได้แก่

ก) **กฎเกณฑ์ของความเท่าเทียมกันและความอิสระในฐานะมนุษย์** โดยการยกย่องความเท่าเทียมกันและความอิสระของมนุษย์เป็นเกณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังการรับเอาแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกมาสู่สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อ

การเปลี่ยนแปลงความคิดเรื่องความงามทางชนชั้นตามศักดิ์นา และการเป็นทรัพย์สินของภักษตรีย์ของ
ผู้ชาย

ข) กฎเกณฑ์เรื่องแรงงาน โดยการนำแรงงานมาเป็นมาตรวัดพื้นฐานของการผลิตได้ทำให้การให้คุณค่าของมนุษย์แต่ละบุคคลเป็นแปลงไปสู่พลังของการผลิตของแต่ละบุคคลมากกว่าศักดิ์นาที่แต่ละคนมีจากชาติกำเนิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การสร้างควมงามต่างๆ ของผู้ชายตั้งแต่รัชกาลที่4 เป็นต้นมาเริ่มไม่ติดอยู่กับคุณค่าที่มีมาแต่ชาติกำเนิดซึ่งมีลักษณะที่ค่อนข้างหยุดนิ่ง แต่ขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานในการสะสมคุณค่าซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าทั้งสิ้น เช่น ชายชาติทหาร, ชายร่ำรวย ชายขยันทำงาน ชายเอาใจหญิง หรือชายมีการศึกษา เป็นต้น

ค) เกณฑ์ความสมัครใจ โดยความสมัครใจนั้นปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจากแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกซึ่งมีผลต่อการเป็นทรัพย์สินของภักษตรีย์ที่มีลักษณะแบบข้าทาสตลอดชีวิตในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่การตกลงทำงานในรูปแบบของการทำสัญญาแบบชั่วคราวโดยผู้ชายสามารถยกเลิกได้หากไม่สมัครใจจะทำงานกับภักษตรีย์ได้ตามความต้องการ

ง) เกณฑ์เรื่องพื้นที่สาธารณะ/ส่วนตัว โดยความคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวนี้ส่งผลต่อการจัดการความเป็นชายในรูปแบบสมัยใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมาค่อนข้างมาก โดยการปรากฏเรื่องพื้นที่สาธารณะและส่วนตัวส่งผลต่อทั้งเรื่องของร่างกายของผู้ชาย(การแต่งกายแบบอนาจารในพื้นที่สาธารณะ), การจัดการความสัมพันธ์ของการทำงานในรูปแบบใหม่(การยกเลิกระบบไพร่ทาสเพื่อให้ผู้ชายได้ใช้แรงงานของตนเองเพื่อชาติที่เป็นสาธารณะมากกว่าที่จะถูกใช้เพื่อประโยชน์แก่ขุนนางซึ่งมีลักษณะเป็นส่วนตัว) และการปรากฏของความงามเพื่อสาธารณะเช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ และความสามัคคีซึ่งเป็นคุณธรรมแบบใหม่สำหรับชาติซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในรูปแบบของสถาบันใหม่จากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา

จ) เกณฑ์เรื่องความมีวินัย แม้ว่าความมีวินัยอาจปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว แต่มีเพียงบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันบางสถาบันเช่น สงฆ์เท่านั้นที่ใช้ความมีวินัยในรูปแบบของกลยุทธ์ของการใช้อำนาจในการควบคุมร่างกายตนเองในช่วงเวลานี้โดยเฉพาะ แต่หลังจากการเข้ามาของสถาบันทหารและสถาบันการศึกษาแบบตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ผู้ชายเริ่มถูกใช้อำนาจผ่านกลยุทธ์การความมีวินัยทั้งจากการเกณฑ์ทหารและการเข้าเรียนในสถานศึกษา โดยความมีวินัยได้กลายมาเป็นความงามทางจิตใจของผู้ชายรูปแบบใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่4 เป็นต้นมาด้วย

4) เกณฑ์ของความเป็นชายที่แยกขาดและไม่ขาด

เกณฑ์ของความเป็นชายที่แยกขาดนั้นหมายถึงเกณฑ์ที่กำหนดคุณลักษณะของความเป็นชายที่ไม่ปรากฏอย่างต่อเนื่องหรือขาดตอนจากทั้งสามยุค ขณะที่เกณฑ์ของความเป็นชายที่ไม่แยกขาดนั้นหมายถึงเกณฑ์ที่กำหนดคุณลักษณะของความเป็นชายที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องทั้งสามยุคของการศึกษา

4.1) เกณฑ์ของความเป็นชายที่แยกขาด

ก) **เกณฑ์ของการแยกแยะความเป็นชายหญิงผ่านการแต่งกายแทนเรื่องร่างกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศ** โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นการแยกแยะความงามทางร่างกายของชายหญิงนั้นไม่สามารถแยกแยะได้จากรูปร่างเนื่องจากให้ความสำคัญกับรูปร่างที่บอบบางแบบชนชั้นสูงทั้งชายและหญิง แต่ทำการแยกแยะผ่านการแต่งกายที่แสดงความเป็นชายและหญิงที่แตกต่างกันอย่างชัด การแยกแยะความเป็นชายหญิงผ่านการแต่งกายแทนความแตกต่างทางร่างกายนี้ได้หายไปหลังการเข้ามาของความรู้เรื่องร่างกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิงซึ่งมีลักษณะที่สมจริงมากกว่าการจำแนกผ่านเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศ

ข) **เกณฑ์ของการผูกติดความงามกับชาติกำเนิด** โดยความงามของผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผูกติดกับสถานะของชาติกำเนิดหรือศักดิ์นาแต่กำเนิดทำให้บุคคลที่มีชาติกำเนิดสูงเท่านั้นที่ถือว่ามีความงาม โดยความงามทางกายและทางจิตใจทั้งหมดในช่วงเวลานั้นผูกติดกับชาติกำเนิด ทำให้ชนชั้นสูงผูกติดกับความงามทุกรูปแบบที่สังคมให้การยอมรับ แต่เกณฑ์ดังกล่าวได้ถูกทำลายลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาด้วยแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่รับมาจากตะวันตกที่เริ่มทำลายการจัดระเบียบให้คุณค่าของมนุษย์ผ่านศักดิ์นาและการให้คุณค่าของความงามต่างๆ ที่ผูกติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของชนชั้นสูงทั้งหมด

ค) **เกณฑ์ของการแบ่งแยกหน้าที่ของชายกับหญิงอย่างเด็ดขาด** โดยกลยุทธ์ของการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ทำการแบ่งแยกหน้าที่ของชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งที่กำหนดในการแบ่งหน้าที่ตามศักดิ์นาที่ต่างกันระหว่างชายหญิง หรือตำราความรู้เรื่องเพศทางศาสนาต่างๆ โดยผู้ชายนั้นต้องทำหน้าที่ในพื้นที่สาธารณะเป็นหลักและผู้หญิงต้องทำหน้าที่เฉพาะในพื้นที่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวเท่านั้น ดังนั้นจึงจะพบคุณลักษณะของชายที่สังคมไทยขณะนั้นยกย่องล้วนเกี่ยวข้องกับการรับใช้กษัตริย์ในงานราชการเพื่อโอกาสในการเลื่อน

สถานะทางสังคมผ่านระบบศักดินา แต่เกณฑ์ของการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจนระหว่างชายหญิงนี้ได้หายไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาผ่านการเข้ามาของความรู้ตะวันตกที่สนับสนุนความเท่าเทียมกับของชายและหญิงทั้งในการสนับสนุนในการทำงานในที่สาธารณะผ่านการประกอบอาชีพของหญิงทัดเทียมกับชาย และการสนับสนุนความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ระหว่างชายหญิงด้วย

4.2) เกณฑ์ของความเป็นชายที่ไม่แยกขาด

ก) **เกณฑ์ของความงามทางกาย-ใจ** โดยการให้ความสำคัญกับความงามทางร่างกายและจิตใจของผู้ชายนี้ยังถือว่ามีความต่อเนื่องทั้งสามยุค แม้ว่าในช่วงเวลาหลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจะพบการให้ความสำคัญกับความงามรูปแบบต่างๆ ของผู้ชายหลากหลายมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับสถาบันที่มีอำนาจที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นในสังคมไทยก็ตาม

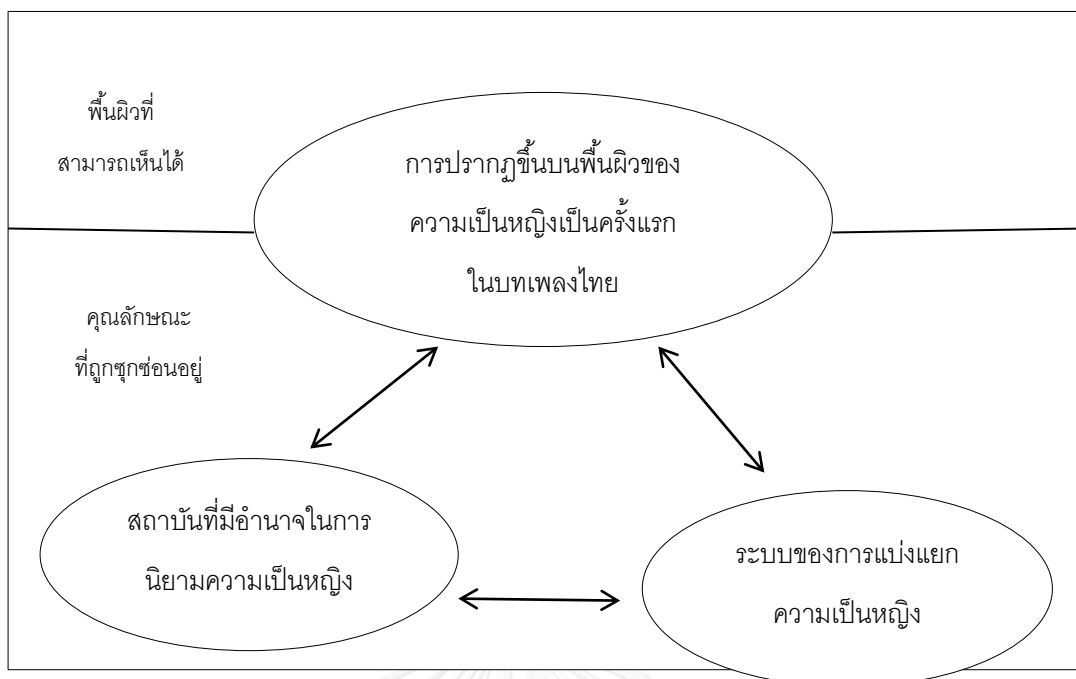
ข) **เกณฑ์เรื่องความกตัญญู** โดยจะพบการให้ความสำคัญการให้ความกตัญญูต่อบุคคลหรือสถาบันต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งสามยุค เช่น การกตัญญูต่อพ่อแม่ การกตัญญูต่อกษัตริย์ (ความจงรักภักดี) และการให้ความกตัญญูต่อชาติที่ปรากฏผ่านความงามต่างใจ (ความกล้าหาญ ความสามัคคี และความเสียสละ) ซึ่งปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยความกตัญญูเป็นคุณลักษณะที่ต่อเนื่องในของคุณลักษณะของความเป็นชายสังคมไทย

ค) **เกณฑ์การให้อภัย** โดยจะพบว่า การให้อภัยนั้นปรากฏเป็นความงามทางจิตใจของชายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันพุทธศาสนายังคงมีอำนาจในการสร้างความงามทางจิตใจดังกล่าวให้ปรากฏอย่างต่อเนื่องแม้ว่าหลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การให้อภัยจะให้ความสำคัญไปที่การแก้ไขข้อขัดแย้งในชีวิตปัจจุบันของมนุษย์มากกว่าการแก้ไขความขัดแย้งในชีวิตหลังความตายผ่านการอโหสิกรรมมากกว่าก็ตาม

2. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย

เช่นเดียวกับการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายที่ปรากฏในเพลงไทย กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยนั้นสามารถใช้ระเบียบวิธีการ

วิเคราะห์ว่าทฤษฎีแบบโบราณคดี(Archaeology)ของมิเชล ฟูก็อดต์ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the Formation of objects)ที่กำหนดความเป็นหญิงในฐานะของวัตถุของความรู้หรือวัตถุของวาทกรรม ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความเป็นหญิงแบบต่างๆ(the first surface of their emergence)ซึ่งในที่นี่จะใช้บทเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ เป็นพื้นที่ซึ่งอ้างอิงการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของความเป็นหญิงแบบต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา โดยพื้นที่ของการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความเป็นหญิงรูปแบบต่างๆ นี้จะทำงานสัมพันธ์รวมกันกับสถาบันที่มีอำนาจในการนิยามวัตถุ(the authorities of delimitation)ซึ่งในที่นี่หมายถึงสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความเป็นหญิง และระบบการแบ่งแยกของวัตถุ(the grids of specification) ซึ่งทำหน้าที่ในการอธิบายคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละยุคสมัยของความรู้ที่ถูกยอมรับว่ามีเหตุผลหรือทำการอธิบายระบบวัตถุที่มีความแตกต่างกันนั้นว่าถูกแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, มีการจัดกลุ่มกันอย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ จนกลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรมนั้นได้อย่างไร โดยในที่นี่จะทำการศึกษาเฉพาะตะแกรงของรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศที่ทำหน้าที่ในการแบ่งแยกความเป็นหญิงออกเป็นระบบซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลาซึ่งทั้งสามส่วนนี้จะนำไปสู่การให้คำอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงในบทเพลงไทยในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

รูปที่ 21 แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นหญิงในเพลงไทย
ที่เกิดจากความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสามองค์ประกอบ

ผลของการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในเพลงไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันสามารถแสดงผ่านตารางของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นหญิงที่แบ่งออกเป็นสามยุคได้ดังนี้

ผู้หญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น	ผู้หญิงในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลง การปกครองพ.ศ.2475	ผู้หญิงในสมัยหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึง ปัจจุบัน
การปรากฏขึ้นของผู้หญิง 1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงใน ฐานะวัตฤ 1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิง ในฐานะทรัพย์สิน 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของ พ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของ	การปรากฏขึ้นของผู้หญิง 1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงใน ฐานะวัตฤ 1.1 การปรากฏขึ้นของ ผู้หญิงในฐานะทรัพย์สิน 1) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของ พ่อแม่ 2) ทรัพย์สินของ	การปรากฏขึ้นของผู้หญิง 1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงใน ฐานะวัตฤ 1.1 การปรากฏขึ้นของผู้หญิง ในฐานะทรัพย์สิน 1) สิ่งที่ถูกแย่งชิง 2) สิ่งที่ซื้อขายแรงงานได้ - การหายไปของทรัพย์สินที่

<p>พระมหากษัตริย์</p> <p>3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ</p> <p>4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้หรือซื้อขายได้</p>	<p>พระมหากษัตริย์</p> <p>3) ของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ</p> <p>4) สิ่งที่ถูกแย่งชิงได้และซื้อขายได้</p> <p>5) ทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง</p>	<p>มีคุณค่าของพ่อแม่</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์</p> <p>- การหายไปของของขวัญที่แสดงมิตรไมตรีหรือแสดงความขอบคุณ</p> <p>- การหายไปของทรัพย์สินที่มีคุณค่าของตนเอง</p>
<p>1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <p>1) หญิงงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม</p> <p>1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด</p> <p>1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p>	<p>1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <p>1) หญิงงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม</p> <p>1.2) ผู้หญิงร่างกายสะอาด</p> <p>1.3) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p>	<p>1.2 การปรากฏขึ้นของผู้หญิงในฐานะหญิงงาม</p> <p>1) หญิงงามทางร่างกาย</p> <p>1.1) ผู้หญิงรูปร่างงดงาม</p> <p>1.2) ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกาย</p> <p>- การหายไปของผู้หญิงร่างกายสะอาด</p>
<p>2) หญิงที่มีความงามที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นของชาติกำเนิด</p>	<p>2) หญิงที่มีความงามที่ไม่เกี่ยวข้องกัชนชั้นของชาติกำเนิด</p>	
<p>3) หญิงใจงาม</p> <p>3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์ต่อสามี</p> <p>3.2) หญิงที่ให้อภัย</p>	<p>3) หญิงใจงาม</p> <p>3.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>3.2) หญิงที่สามัคคี</p> <p>3.3) หญิงที่มีความกล้าหาญ</p> <p>3.4) หญิงที่มีความเสียสละ</p>	<p>2) หญิงใจงาม</p> <p>2.1) หญิงที่มีจิตใจซื่อสัตย์</p> <p>2.2) หญิงที่มีอิสระ</p> <p>2.3) หญิงที่มีระเบียบวินัย</p> <p>2.4) หญิงที่ให้อภัย</p> <p>2.5) หญิงที่มีความอดทน</p> <p>2.6) หญิงที่มีความเมตตากรุณา</p> <p>2.7) หญิงที่รักตัวเอง</p>

	<p>4) หญิงร่ำรวย</p> <p>1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิง ในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การปรากฏขึ้นของ อวัยวะเพศหญิงหรือ 'ของสงวน' 2) การปรากฏขึ้นของ อาชีพนางบำเรอหรือ หญิงนครโสเภณี 3) ผู้หญิงกระตุ้นความ ต้องการทางเพศของ ผู้ชาย 	<ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของหญิงที่มี ความสามัคคี - การหายไปของหญิงที่มี ความเสียสละ - การหายไปของหญิงที่มี ความกล้าหาญ <ol style="list-style-type: none"> 3) หญิงร่ำรวย 4) หญิงกิริยามารยาทงดงาม (กุลสตรี) 5) หญิงขยันทำงาน 6) หญิงมีความสุข 7) หญิงน่ารัก 8) หญิงมีชื่อเสียง 9) หญิงอ่อนวัย 10) หญิงมีการศึกษา 11) หญิงแข็งแกร่ง <p>1.3 การปรากฏขึ้นของผู้หญิง ในฐานะวัตถุทางเพศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้หญิงกระตุ้นความ ต้องการทางเพศของชาย 2) การแสดงความสมัครใจ ในการมอบร่างกายของ ตนเองเป็นวัตถุทางเพศ แก่ชาย 3) การแสดงความจำเป็น ของการประกอบอาชีพ โสเภณีหรือเมียน้อยเพื่อ ตอบสนองความต้องการ ทางเพศของชาย
--	--	--

		4) การแสดงความสุขทาง เพศของผู้หญิงเอง
สถาบันที่มีอำนาจใน การกำหนดความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันกฎหมาย 3) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันพุทธศาสนา 	สถาบันที่มีอำนาจในการ กำหนดความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 4) สถาบันกฎหมาย 5) สถาบันทหาร 6) สถาบันครอบครัว 7) สถาบันการศึกษา 8) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 9) การหายไปของ สถาบันพุทธศาสนา 	สถาบันที่มีอำนาจในการ กำหนดความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันเศรษฐกิจ 3) สถาบันกฎหมาย 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันการศึกษา 6) สถาบันการแพทย์ 7) สถาบันสื่อมวลชน 8) สถาบันพุทธศาสนา 9) สถาบันทหาร 10) สถาบันกษัตริย์ 11) สถาบันการเมือง 12) สถาบันศาสนาพราหมณ์
กลยุทธ์ของการสร้างความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเพศอาศัย การจัดระเบียบ (Order) 2) ความรู้เรื่องเพศอาศัย การสร้างภาพตัวแทน ของสัญญาณ (The representation of signs) 3) ความรู้เรื่องเพศอาศัย จินตนาการในความ เหมือน (The imagination of 	กลยุทธ์ของการสร้างความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัย ประวัติศาสตร์(History) 2) ความรู้เรื่องเพศกับการ ปรากฏขึ้นของมาตรวัด แรงงาน(Unit of labour) 3) ความรู้เรื่องเพศกับการ ปรากฏขึ้นของโครงสร้าง ร่างกาย (Organic structure) 4) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ 	กลยุทธ์ของการสร้างความรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบของความสัมพันธ์ ชายหญิงที่เปรียบเสมือน กับความสัมพันธ์ที่ ประสานกันของความรู้ เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา 2) การปรากฏของความรู้ เรื่องเพศกับคุณ ลักษณะเฉพาะของภาษาใน ปัจจุบัน 3) ความรู้เรื่องเพศที่อธิบาย มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มี

<p>resemblance)</p> <p>4) ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</p>	<p>ประธาน-วัตถุ (Subject-Object)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญญาณ (The representation of sign) - การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(order) และการจินตนาการในความเหมือน (The imagination of resemblance) 	<p>ข้อจำกัด(Finitude)</p> <p>4) ความรู้เรื่องเพศที่พึ่งพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องได้และสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'cogitio' and the 'Unthought')</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ของการสร้างความรู้สมัยรัชกาลที่4 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง
---	---	---

ตาราง 8 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นหญิงทั้งสามยุค

เมื่อทำใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์หว่าทกรรมแบบโบราณคดี(Archaeology)ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the formation of objects)ในการศึกษาความเป็นหญิงนั้นการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของความเป็นหญิงที่สัมพันธ์กับความรู้เรื่องเพศสองแบบคือ 1) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาซึ่งอาศัยหลักของการจัดระเบียบ(Order)โดยปรากฏเด่นชัดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเริ่มลดความสำคัญลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา และ 2) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกซึ่งอาศัยมนุษย์(Man)ในการจัดการความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับความเป็นหญิงที่

ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 และเริ่มมีอำนาจอย่างสูงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยความเป็นหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจนถึงยุคปัจจุบันสามารถแบ่งตามเกณฑ์ในการจัดการความเป็นหญิงในรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

1) เกณฑ์ของความเป็นหญิงที่ถูกสลัِّบคุณค่า

ก) เกณฑ์ของการแสวงหาความสุขทางโลก โดยการแสวงหาความสุขทางโลกนั้นได้เปลี่ยนแปลงจากการให้คุณค่าเชิงลบจากอิทธิพลของความรู้จากพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาเข้าสู่การให้คุณค่าเชิงลบหลังการเข้ามาของแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งส่งผลให้การแสวงหาความสุขทางเพศ การแสวงหาความพึงพอใจทางอารมณ์ หรือความสุขในการแสวงหาทรัพย์สินของผู้หญิงกลายเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนยิ่งขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหญิงและชายแล้วจะพบว่าผู้หญิงแสดงความสุขทางเพศโลกโดยเฉพาะในเรื่องการแสวงหาทางเพศที่เด่นชัดน้อยกว่าเพศชาย

ข) เกณฑ์ของการให้ความสำคัญกับการพูด โดยอิทธิพลของกลยุทธ์ของความรู้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่แสดงการพูดว่าเป็นตัวแทนของการคิดของมนุษย์ได้แสดงคุณค่าของการให้ความสำคัญกับการพูดเท่ากับการแสดงสิ่งที่ผู้หญิงคิดหรือกระทำหรือตั้งใจว่าจะกระทำซึ่งอิทธิพลของการควบคุมของสิ่งเหนือธรรมชาติตามหลักศาสนาก็มีผลให้การพูดมีความสำคัญอย่างสูงเท่ากับการกระทำสิ่งต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน แต่หลังการปิดตัวลงของกลยุทธ์ในการสร้างความรู้ดังกล่าวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การให้ความสำคัญกับการพูดได้เปลี่ยนแปลงกลายเป็นสิ่งที่เปิดเชิงลบแยกขาดกับการคิดหรือการกระทำต่างๆ

ค) เกณฑ์เรื่องการปลอมตัว โดยการปลอมตัวในของผู้หญิงไปเป็นชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นถือว่าสามารถเกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้หญิงในช่วงเวลานั้นขาดโอกาสในการยอมรับในการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะเช่น การออกรบ หรือการเดินป่า การปลอมตัวเป็นชายของผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในช่วงเวลานั้น แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้น ความคิดเกี่ยวกับการ

ปลอมตัวได้ปรากฏในเชิงลบด้วยอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ทำการแบ่งแยก การแต่งกายระหว่างเพศที่แยกขาดจากกันอย่างชัดเจน การปลอมตัวของผู้หญิงให้เป็นชายในช่วงเวลานั้นจึงปรากฏในรูปแบบของสิ่งที่น่าอาย

2) เกณฑ์ที่ถูกสร้างความหมายใหม่

ก) **เกณฑ์ของการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย** โดยการอาบน้ำเพื่อการชำระร่างกายของผู้หญิงนั้นปรากฏอยู่ในทั้งสามยุคของการศึกษา แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอิทธิพลของพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ ขณะที่การอาบน้ำตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มเป็นอิทธิพลของสถาบันการแพทย์ผ่านเรื่องของสุขอนามัย (Hygienic) ทางร่างกายซึ่งถูกผลักดันให้กลายเป็นมาตรฐานทางสุขภาพของผู้หญิงในปัจจุบัน เมื่อเทียบระหว่างผู้หญิงและผู้ชายแล้ว การทำความสะอาดร่างกายของผู้หญิงถือเป็นบรรทัดฐานที่ได้รับการยอมรับมากกว่าผู้ชาย

ข) **เกณฑ์ของการครอบครอง** โดยครอบครองของผู้หญิงนั้นถือว่าปรากฏอยู่ในทุกยุคที่ทำการศึกษา แต่การครอบครองผู้หญิงนั้นถือว่ามีความแตกต่างกันตามอิทธิพลของกลยุทธ์ในการสร้างความรู้เรื่องเพศและสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะพบว่าสถาบันกษัตริย์ และสถาบันครอบครัวมีบทบาทผ่านกลยุทธ์การจัดระเบียบให้ผู้หญิงมีฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีวิญญูณซึ่งสามารถซื้อขายและแย่งชิงได้ผ่านกฎหมายตราสามดวง ขณะที่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพบว่าผู้หญิงในช่วงก่อนการเลิกไพร่หรือทาสยังสามารถถูกครอบครองได้โดยกษัตริย์ พ่อแม่หรือผู้ แต่ทั้งนี้ผู้หญิงก็เป็นเจ้าของตัวเองด้วยส่วนหนึ่งผ่านการใช้ความสมัครใจในการถูกครอบครองได้ และปรากฏผ่านรูปแบบของการทำสัญญา(contract) ที่ผู้หญิงใช้แรงงานในการประกอบอาชีพแบบชั่วคราว แทนการถูกครอบครองโดยถาวรด้วยอิทธิพลของสถาบันเศรษฐกิจและสถาบันกฎหมายแบบตะวันตก เมื่อเข้าสู่ยุคปัจจุบันการครอบครองผู้หญิงนั้นปรากฏในรูปแบบของวัฒนธรรมที่พ่อแม่ สามีนี หรือคนรัก ทำการครอบครองซึ่งเป็นอิทธิพลของสถาบันครอบครัวในช่วงเวลานี้

ค) เกณฑ์ของความงามผ่านการประดับตกแต่งร่างกาย โดยการประดับตกแต่งร่างกายถือเป็นความงามทางกายแบบหนึ่งของหญิงที่ปรากฏในทุกยุคสมัยที่ได้ทำการศึกษา แต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นความงามทางร่างกายแสดงการอ้างอิงกับความงามที่เป็นชนชั้นจากชาติกำเนิดซึ่งจะพบว่าการแต่งกายที่งดงามสัมพันธ์กับชาติกำเนิดของชนชั้นสูงเท่านั้น การประดับตกแต่งร่างกายแบบชนชั้นล่างนั้นไม่ถือว่าเป็นความงามในขณะนั้น แต่หลังจากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความงามจากการประดับตกแต่งร่างกายเริ่มพบการเปลี่ยนแปลงจากการแต่งกายเพื่อแสดงระดับของชนชั้นชาติกำเนิดไปสู่การแสดงสถานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวย และเมื่อเข้าสู่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การแต่งกายของผู้หญิงก็แสดงให้เห็นถึงความอิสระและความทันสมัยซึ่งถือว่าเป็นความงามรูปแบบใหม่ นอกเหนือจากการแสดงสถานะทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้นด้วย

ง) เกณฑ์ของความซื่อสัตย์ โดยความซื่อสัตย์นั้นถือว่าเป็นความงามทางจิตใจแบบหนึ่งของผู้หญิงที่ปรากฏในทุกยุคสมัยในสังคมไทย แต่ความซื่อสัตย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเป็นอิทธิพลของความรู้เรื่องศาสนาทั้งจากพุทธศาสนาที่แสดงความซื่อสัตย์ต่อชายที่เป็นสามีเป็นหลัก ขณะที่การซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ก็เป็นอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ด้วยเช่นกัน แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ความซื่อสัตย์แบบศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาได้ลดความสำคัญลงไปและถูกแทนที่ด้วยความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพโดยสถาบันเศรษฐกิจ และความซื่อสัตย์ต่อผัวหรือคนรักโดยสถาบันครอบครัว

จ) เกณฑ์เรื่องพรหมจรรย์ โดยหลักเกณฑ์เรื่องพรหมจรรย์นั้นถูกใช้เพื่อกำหนดความเป็นหญิงตลอดทั้งสามยุคที่ได้ทำการศึกษา แต่ความหมายของพรหมจรรย์ของผู้หญิงนั้นถูกกำหนดผ่านกลยุทธ์ของการสร้างความรู้และสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดและสร้างความรู้ที่แตกต่างกันนั้นคือ พรหมจรรย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นกำหนดผ่านความรู้เรื่องความบริสุทธิ์ทางร่างกายทั้งหมดไม่จำกัดเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้นซึ่งรวมถึงการสัมผัสร่างกายระหว่างหญิงชาย การอาบน้ำ หรือการมีเพศสัมพันธ์ด้วย แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ความคิดเรื่องพรหมจรรย์นั้นปรากฏผ่านความรู้เรื่องเพศแบบชีววิทยาในสถาบันการแพทย์ที่อธิบายพรหมจรรย์เฉพาะลงไปที่ยื่อพรหมจรรย์ที่เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายผู้หญิงเท่านั้น โดยคุณค่า

ของพรหมจรรย์จึงถูกให้ความสำคัญในรูปแบบที่จำกัดที่เรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายซึ่งส่งผลให้เยื่อพรหมจรรย์ฉีกขาดเท่านั้น

3) เกณฑ์ของความเป็นชายใหม่แบบใหม่

ก) **กฎเกณฑ์ของความเท่าเทียมกันและความอิสระในฐานะมนุษย์** โดยการยกย่องความเท่าเทียมกันและความอิสระของมนุษย์เป็นเกณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังการรับเอาแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกมาสู่สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเรื่องความงามทางชนชั้นตามศักดิ์นา และการเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ พ่อแม่ และตัวของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมีอิสระมากยิ่งขึ้นในทุกบริบทไม่ว่าจะเป็นครอบครัว การประกอบอาชีพ การศึกษา หรือความเป็นพลเมืองของชาติ

ข) **กฎเกณฑ์เรื่องแรงงาน** โดยการนำแรงงานมาเป็นมาตรฐานของการผลิตได้ทำให้การให้คุณค่าของมนุษย์แต่ละบุคคลเปลี่ยนแปลงไปสู่พลังของการผลิตของแต่ละบุคคลมากกว่าศักดิ์นาที่แต่ละคนมีจากชาติกำเนิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เกณฑ์เรื่องแรงงานได้สร้างให้ผู้หญิงสามารถปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะผ่านการประกอบอาชีพหรือเล่าเรียนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้สร้างความงามต่างๆของผู้หญิงรูปแบบใหม่ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาเริ่มไม่ติดอยู่กับคุณค่าที่มีมาแต่ชาติกำเนิดซึ่งมีลักษณะที่ค่อนข้างหยุดนิ่ง แต่ขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานในการสะสมคุณค่าซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าทั้งสิ้น เช่น หญิงร่ำรวย หญิงขยันทำงาน หรือหญิงมีการศึกษา เป็นต้น

ค) **เกณฑ์ความสมัครใจ** โดยความสมัครใจนั้นปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจากแนวคิดเสรีนิยมจากตะวันตกซึ่งมีผลต่อการเป็นทรัพย์สินของกษัตริย์ พ่อแม่ และผู้ที่มีลักษณะแบบข้าทาสตลอดชีวิตในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่การตกลงทำงานในรูปแบบของการทำสัญญาแบบชั่วคราว โดยผู้หญิงสามารถยกเลิกได้หากไม่สมัครใจจะทำงานหรือสามารถเลือกใช้ชีวิตได้ตามความต้องการมากยิ่งขึ้นโดยถูกควบคุมจากคนในครอบครัว

ง) **เกณฑ์เรื่องพื้นที่สาธารณะ/ส่วนตัว** โดยความคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวนี้ส่งผลต่อการจัดการความเป็นหญิงในรูปแบบสมัยใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาค่อนข้างมาก โดยการปรากฏเรื่องพื้นที่สาธารณะและส่วนตัวส่งผลต่อทั้งเรื่องของร่างกายของผู้หญิง (การแต่งกายแบบอนาจารในพื้นที่สาธารณะ), การจัดการความสัมพันธ์ของการทำงานในรูปแบบใหม่ (การยกเลิกระบบไพร่ทาสเพื่อให้ผู้หญิงสามารถออกนอกพื้นที่บ้านเพื่อใช้แรงงานของตนเองเพื่อชาติที่เป็นสาธารณะมากกว่าที่จะถูกใช้เฉพาะงานในบ้านหรือถูกเกณฑ์เพื่อให้ใช้แรงงานในฐานะไพร่เพื่อประโยชน์แก่ขุนนางซึ่งมีลักษณะเป็นส่วนตัวมากกว่า) และการปรากฏของความงามเพื่อสาธารณะเช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ และความสามัคคีซึ่งเป็นคุณธรรมแบบใหม่สำหรับชาติซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในรูปแบบของสถาบันใหม่จากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา

จ) **เกณฑ์เรื่องความมีวินัย** แม้ว่าความมีวินัยอาจปรากฏกับเพศชายตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้วอย่างเช่น พระสงฆ์ แต่หลังจากการเข้ามาของสถาบันการศึกษาแบบตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาและการใช้วินัยในการกำหนดความเป็นหญิงในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้หญิงเริ่มถูกใช้อำนาจผ่านกลยุทธการความมีวินัยทั้งการเข้าเรียนในสถานศึกษา การควบคุมโดยรัฐและสถาบันครอบครัวมากยิ่งขึ้น โดยความมีวินัยได้กลายมาเป็นความงามทางจิตใจของผู้หญิงรูปแบบใหม่ตั้งแต่สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันด้วยเช่นเดียวกัน

ฉ) **เกณฑ์เรื่องกุลสตรี** โดยความเป็นกุลสตรีนี้ถือเป็นเกณฑ์ใหม่ที่ใช้ในการกำหนดความเป็นหญิงในยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันเท่านั้น กุลสตรีนั้นเป็นคุณค่าแบบใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามด้วยความต้องการที่ไม่ต้องการให้ผู้หญิงไทยเวลานั้นเป็นเมียทหารญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ในดินแดนไทยช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ภายหลังจากเรื่องกุลสตรีได้รับการถ่ายทอดและควบคุมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเพื่อควบคุมให้ผู้หญิงเป็นแม่และเมียที่ดีซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความแข็งแรง โดยความเป็นกุลสตรีนั้นปรากฏในรูปแบบของการควบคุมด้วยกิริยามารยาทเป็นสำคัญ

4) เกณฑ์ของความเป็นหญิงที่แยกขาดและไม่ขาด

4.1) เกณฑ์ของความเป็นหญิงที่แยกขาด

ก) **เกณฑ์ของการแยกแยะความเป็นหญิงชายผ่านการแต่งกายแทนเรื่องร่างกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศ** โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นการแยกแยะความงามทางร่างกายของหญิงชายนั้นไม่สามารถแยกแยะได้จากรูปร่างเนื่องจากให้ความสำคัญกับรูปร่างที่บอบบางแบบชนชั้นสูงทั้งหญิงและชาย แต่ทำการแยกแยะผ่านการแต่งกายที่แสดงความเป็นหญิงและชายที่แตกต่างกันอย่างชัด การแยกแยะความเป็นหญิงชายผ่านการแต่งกายแทนความแตกต่างทางร่างกายนี้ได้หายไปหลังการเข้ามาของความรู้เรื่องร่างกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายซึ่งมีลักษณะที่สมจริงมากกว่าการจำแนกผ่านเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันระหว่างเพศ

ข) **เกณฑ์ของการผูกติดความงามกับชาติกำเนิด** โดยความงามของผู้หญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผูกติดกับสถานะของชาติกำเนิดหรือศักดินาแต่กำเนิดทำให้บุคคลที่มีชาติกำเนิดสูงเท่านั้นที่ถือว่ามีความงาม โดยความงามทางกายและทางจิตใจทั้งหมดในช่วงเวลานั้นผูกติดกับชาติกำเนิด ทำให้ชนชั้นสูงผูกติดกับความงามทุกรูปแบบที่สังคมให้การยอมรับ แต่เกณฑ์ดังกล่าวได้ถูกทำลายลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาด้วยแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมที่รับมาจากตะวันตกที่เริ่มทำลายการจัดระเบียบให้คุณค่าของมนุษย์ผ่านศักดินาและการให้คุณค่าของความงามต่างๆ ที่ผูกติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของชนชั้นสูงทั้งหมด

ค) **เกณฑ์ของการแบ่งแยกหน้าที่ของหญิงกับชายอย่างเด็ดขาด** โดยกลยุทธ์ของการสร้างความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ทำการแบ่งแยกหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชายออกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งที่กำหนดในการแบ่งหน้าที่ตามศักดินาที่ต่างกันระหว่างหญิงชาย หรือตำราความรู้เรื่องเพศทางศาสนาต่างๆ โดยผู้หญิงต้องทำหน้าที่เฉพาะในพื้นที่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวเท่านั้น ขณะที่ผู้ชายนั้นสามารถออกสู่พื้นที่สาธารณะนอกบ้านได้ ดังนั้นจึงจะพบคุณลักษณะของผู้หญิงที่ยกย่องความสามารถในการทำงานบ้านแบบต่างๆ โดยไม่ให้ความสำคัญกับความรู้ในการประกอบอาชีพ แต่เกณฑ์ของการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจนระหว่างหญิงชายนี้ได้หายไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาผ่านการเข้ามาของความรู้ตะวันตกที่สนับสนุนความเท่าเทียมกับของหญิงและชายทั้งในการสนับสนุนในการทำงานในที่สาธารณะผ่านการประกอบอาชีพของหญิงทัดเทียมกับชายและการสนับสนุนความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ระหว่างชายหญิงด้วย

4.2) เกณฑ์ของความเป็นหญิงที่ไม่แยกขาด

ก) **เกณฑ์ของความงามทางกาย-ใจ** โดยการให้ความสำคัญกับความงามทางร่างกาย และจิตใจของผู้หญิงนี้ยังถือว่ามีมาต่อเนื่องทั้งสามยุค แม้ว่าในช่วงเวลาหลังรัชกาลที่4 เป็นต้นมาจะพบการให้ความสำคัญกับความงามรูปแบบต่างๆ ของผู้หญิงที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับสถาบันที่มีอำนาจที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นในสังคมไทยก็ตาม

ข) **เกณฑ์เรื่องความกตัญญู** โดยจะพบการให้ความสำคัญการให้ความกตัญญูต่อบุคคลหรือสถาบันต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งสามยุค เช่น การกตัญญูต่อพ่อแม่ การกตัญญูต่อกษัตริย์(ความจงรักภักดี) และการให้ความกตัญญูต่อชาติที่ปรากฏผ่านความงามต่างใจ(ความกล้าหาญ ความสามัคคี และความเสียสละ)ซึ่งปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา โดยความกตัญญูเป็นคุณลักษณะที่ต่อเนื่องในของคุณลักษณะของความเป็นหญิงในสังคมไทยซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับชายแล้วพบว่าผู้หญิงถูกกำหนดด้วยเรื่องความกตัญญูโดยเฉพาะกับครอบครัวมากกว่าผู้ชาย

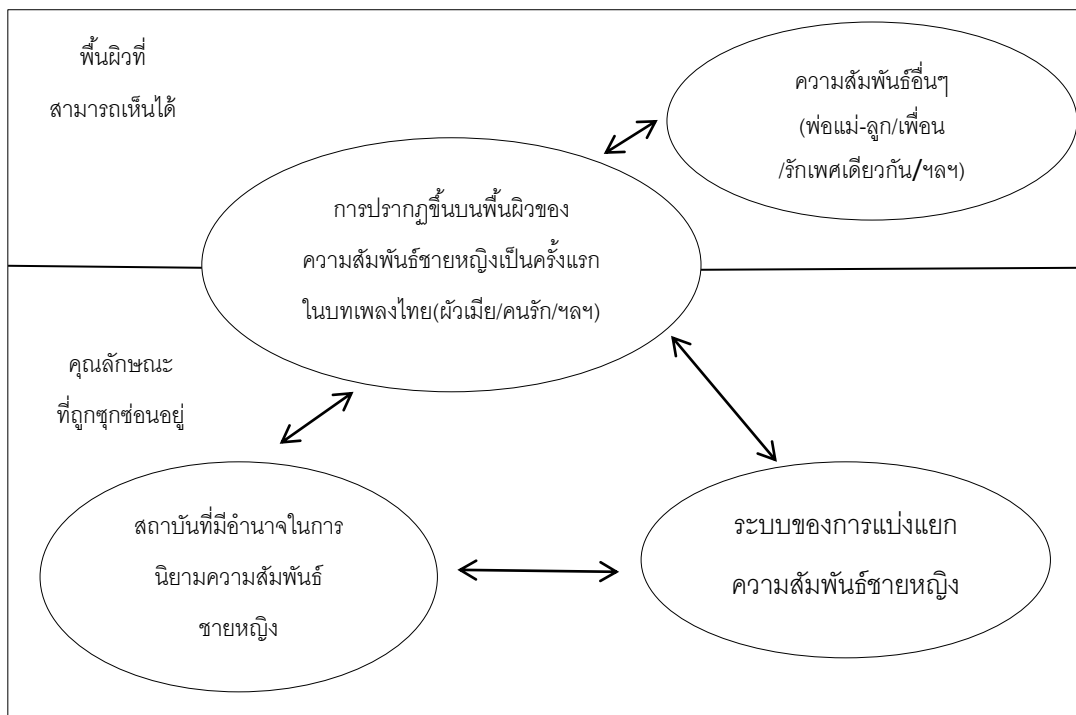
ค) **เกณฑ์การให้อภัย** โดยจะพบว่าการให้อภัยนั้นปรากฏเป็นความงามทางจิตใจของผู้หญิงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันพุทธศาสนายังคงมีอำนาจในการสร้างความงามทางจิตใจดังกล่าวให้ปรากฏอย่างต่อเนื่องแม้ว่าหลังรัชกาลที่4 เป็นมา การให้อภัยจะให้ความสำคัญไปที่การแก้ไขข้อขัดแย้งในชีวิตปัจจุบันของมนุษย์มากกว่าการแก้ไขความขัดแย้งในชีวิตหลังความตายผ่านการอโหสิกรรมมากกว่าก็ตาม

ง) **เกณฑ์ของการตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย** โดยจะพบว่าบทบาทของการตอบสนองความต้องการของผู้ชายของผู้หญิงนั้นเป็นคุณลักษณะที่พบได้จากทุกยุคในการศึกษา โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจะพบบทบาทของข้าทาสหญิงที่ต้องตอบสนองความต้องการทางเพศของเจ้านายชายในฐานะที่เป็นหน้าที่ซึ่งน่าจะเป็นหน้าที่ประกาศหนึ่งของทาสหญิงในสังคมไทยขณะนั้นซึ่งกฎหมายตราสามดวงก็ไม่ได้ห้ามการกระทำเช่นนั้นแต่จะมีบทลงโทษในลักษณะที่ต้องรับเป็นเมียหรือต้องให้หญิงนั้นเป็นไทซึ่งหมายถึงการเสียทรัพย์สินที่ซื้อหญิงในฐานะทาสนั้นมานั่นเอง แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา สถานะการตอบสนองความต้องการทางเพศของทาสหญิงหายไปจากการประกาศเลิกทาส แต่คุณลักษณะที่หญิงต้องตอบสนองความต้องการเพศของชายนั้นปรากฏในรูปแบบของอาชีพอย่างเช่น ‘หญิงนครโสเภณี’ และฐานะวัตถุทางเพศซึ่งได้รับ

อิทธิพลจากความรู้อื่นๆ จากตะวันตกนั่นเอง โดยสถานะของการตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้ชายยังคงปรากฏอยู่ในบทเพลงไทยสมัยนิยมทุกประเภท

3. กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในเพลงไทย

กรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในเพลงไทยนั้นสามารถอธิบายได้ผ่านระเบียบวิธีการวิเคราะห์วาทกรรมแบบโบราณคดี(Archaeology)ของมิเชล ฟูโกต์ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the Formation of objects)เช่นเดียวกับความเป็นชายและความเป็นหญิง โดยการการศึกษาความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบต่างๆ ในฐานะของวัตถุของความรู้หรือวัตถุของวาทกรรมและทำการเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ชายหญิงเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความสัมพันธ์ชายหญิงแบบต่างๆ(the first surface of their emergence)ซึ่งในที่นี้จะใช้บทเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ เป็นพื้นที่ซึ่งอ้างอิงการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของความสัมพันธ์ชายหญิงแบบต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา โดยพื้นที่ของการปรากฏขึ้นครั้งแรกของความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบต่างๆ นี้จะทำงานสัมพันธ์ร่วมกับสถาบันที่มีอำนาจในการนิยามวัตถุ(the authorities of delimitation)ซึ่งในที่นี้หมายถึงสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบต่างๆ และระบบการแบ่งแยกของวัตถุ(the grids of specification)ซึ่งทำหน้าที่ในการอธิบายคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละยุคสมัยของความรู้ที่ถูกยอมรับว่ามีเหตุผลหรือทำการอธิบายระบบวัตถุที่มีความแตกต่างกันนั้นว่าถูกแบ่งแยกอย่างไร, มีความขัดแย้งกันอย่างไร, มีความสัมพันธ์กันอย่างไร, มีการจัดกลุ่มกันอย่างไร, ถูกจัดจำแนกอย่างไร, ถูกสืบสายมาจากวัตถุอื่นๆ จนกลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรมนั้นได้อย่างไร โดยในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะตะแกรงของรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศที่ทำหน้าที่ในการแบ่งแยกความสัมพันธ์ชายหญิงออกเป็นระบบซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลาซึ่งทั้งสามส่วนนี้และการเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ชายหญิงจะนำไปสู่การให้คำอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในบทเพลงไทยในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

รูปที่ 22 แบบจำลองแสดงกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงไทยที่เกิดจากความสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งสี่องค์ประกอบ

ผลของการศึกษารอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในเพลงไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันสามารถแสดงผ่านตารางของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของความสัมพันธ์ชายหญิงที่แบ่งออกเป็นสามยุคได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ชายหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ความสัมพันธ์ชายหญิงในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475	ความสัมพันธ์ชายหญิงในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน
<p>การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชายหญิง</p> <p>1. <u>ความสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรือได้เสียกัน</u></p> <p>1.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) ความเอียงอายผู้ชาย 3) ความเอียงอายในการแสดงออกขณะอยู่ที่สาธารณะ 4) ความเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายต่อหน้าสาธารณะ 5) เก่งการบ้านการเรือน 	<p>การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชายหญิง</p> <p>1. <u>ความสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรือได้เสียกัน</u></p> <p>1.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเอียงอายในการแสดงความสัมพันธ์กับผู้ชายในที่สาธารณะ 2) การหลีกเลี่ยงในการอยู่กับผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัว 3) เอียงอายต่อผู้ชายน้อยลง 4) เก่งการบ้านการเรือนซึ่งเพิ่มเติมการรักการเรียน 5) มีความเรียบร้อย <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของความเอียงอายในที่สาธารณะ - การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์ 	<p>การปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ชายหญิง</p> <p>1. <u>ความสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรือได้เสียกัน</u></p> <p>1.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดี๋ยวมียเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดี๋ยวมียเดียว 3) การแสดงอิสระในการแสดงความต้องการมีคนที่รักได้อย่างเปิดเผย 4) คุณลักษณะของการปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ด้วยเกณฑ์เรื่องอายุในการมีความสัมพันธ์หญิง-ชาย <ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของคุณลักษณะของความสัมพันธ์หญิงชายก่อนการเป็นคู่รักหรือก่อนการแต่งงานในสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

<p>1.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประพฤติพรหมจรรย์ 2) การเป็นผู้รักเรียน 3) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง 	<p>1.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคนรัก ก่อนการแต่งงานหรือก่อนการได้เสียกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเป็นผู้รักเรียน 2) การเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง - การหายไปของการประพฤติพรหมจรรย์ <p><u>2.ความสัมพันธ์แบบคู่รัก</u></p> <p>2.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน 2) หญิง-ชายสามารถอยู่กันตามลำพังได้ 3) ความหมายใหม่ของ 	<p>1.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงก่อนการเป็นคนรักหรือก่อนการแต่งงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 3) สามารถนำเสนอตนเองเพื่อเป็นคนรักหรือผัวแก่ผู้หญิงคนใดก็ได้ 4) การปรากฏขึ้นของความพร้อมแบบใหม่ในการมีความสัมพันธ์ชาย-หญิง - การหายไปของการเป็นผู้รักการเรียน <p><u>2.ความสัมพันธ์แบบคู่รัก</u></p> <p>2.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติกับผู้ชายในสถานะคู่รัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว 2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียดเดียว
---	---	---

<p>2. <u>ความสัมพันธ์แบบผิวเมีย</u></p> <p>2.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) เมีย-ผิวเกิดจากเทพเวทดาเป็นผู้ดลบันดาล</p> <p>2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘ซู้’</p> <p>3) ประเภทของเมีย</p> <p>3.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี</p> <p>3.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย</p>	<p>คำว่าซู้</p> <p>2.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิงในสถานะคู่รัก</p> <p>1) ความสัมพันธ์ที่เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์หลังการเกี่ยวพาราสีและรอเวลาเข้าสู่การสู่ขอแต่งงานหรือได้เสียกัน</p> <p>2) ชาย-หญิงสามารถอยู่ร่วมกันตามลำพังได้</p> <p>3) ความหมายใหม่ของคำว่าซู้</p> <p>4) สามารถเลิกความสัมพันธ์แบบคู่รักได้</p> <p>3. <u>ความสัมพันธ์แบบผิวเมีย</u></p> <p>3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) ตั้งคำถามในการมีอยู่ของเทพเวทดาในการดลบันดาลการเป็นเมีย-ผิว</p> <p>2) ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่าง ‘เมีย’ และ ‘มิตร’</p> <p>3) การปรากฏขึ้นของความสมัครใจเป็นเมีย</p> <p>4) การแบ่งประเภทของเมียโดยอาศัย</p>	<p>2.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติกับผู้หญิงในสถานะคู่รัก</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมีย</p> <p>3. <u>ความสัมพันธ์แบบผิวเมีย</u></p> <p>3.1 ความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายในสถานะเมีย</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผิวเดียวเมียเดียว</p>
---	---	--

<p>3.3) คุณลักษณะของเมียดั่งและเมียชู</p> <p>3.4) เมียในทางกฎหมาย: เมียกลางเมือง, เมียกลางนอก และ เมียกลางทาศี</p> <p>3.5) ‘เมียสองต้องห้าม’: ความสัมพันธ์เกี่ยวกับ ปริมาณเมียของผู้ชาย</p>	<p>ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเป็นหลัก</p> <p>4.1) คุณลักษณะของเมียดี/เมียไม่ดี</p> <p>4.2) คุณลักษณะของเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>4.3) คุณลักษณะของเมียดั่งและเมียชูที่สัมพันธ์กับความเป็นเมียหลวงและเมียน้อย</p> <p>4.4) ‘เมียเดียวเท่านั้น’: ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับ ปริมาณเมียของผู้ชาย</p>	
<p>2.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <p>1) ผัวมีเมียมากแสดงถึงอำนาจ</p> <p>2) เลี้ยงดูและสั่งสอนเมีย</p> <p>3) คุณลักษณะของผัวและชายชู</p>	<p>3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <p>1) ผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) รับฟังความสมัครใจหรือความเห็นของผู้หญิง</p> <p>3) ดูแลเมีย</p> <p>- การหายไปของชายชู</p>	<p>3.2 ความสัมพันธ์ที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงในสถานะผัว</p> <p>1) คุณลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียว</p> <p>2) คุณลักษณะที่ต่อต้านค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมีย</p> <p>4. <u>ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบทางเลือก</u></p> <p>- ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบทางเลือกหรือต่อต้านกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว</p>

<p>3. ความสัมพันธ์ชายหญิง ที่สังคมไม่ยอมรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ‘หญิงชั่ว’: ความสัมพันธ์ที่ ผู้หญิงปฏิบัติต่อผู้ชายใน สถานะของการเป็นเมียที่ ผิดธรรมเนียมประเพณี - การไม่ปรากฏของ ‘ชายชั่ว’ 	<ul style="list-style-type: none"> - การหายไปของ ความหมายของหญิงชั่ว แบบเดิม 	
<p>สถาบันที่มีอำนาจใน การกำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันกฎหมาย 3) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันพุทธศาสนา 	<p>สถาบันที่มีอำนาจในการ กำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันกษัตริย์ 2) สถาบันชาติ 3) สถาบันเศรษฐกิจ 4) สถาบันกฎหมาย 5) สถาบันทหาร 6) สถาบันครอบครัว 7) สถาบันการศึกษา 8) สถาบันศาสนา พราหมณ์ 9) การหายไปของ สถาบันพุทธศาสนา 	<p>สถาบันที่มีอำนาจในการ กำหนดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันเศรษฐกิจ 3) สถาบันกฎหมาย 4) สถาบันครอบครัว 5) สถาบันการศึกษา 6) สถาบันการแพทย์ 7) สถาบันสื่อมวลชน 8) สถาบันพุทธศาสนา 9) สถาบันทหาร 10) สถาบันกษัตริย์ 11) สถาบันการเมือง 12) สถาบันศาสนาพราหมณ์
<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเทศาศัย การจัดระเบียบ (Order) 2) ความรู้เรื่องเทศาศัย การสร้างภาพตัวแทน ของสัญญาณ 	<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้เรื่องเทศที่อาศัย ประวัติศาสตร์(History) 2) ความรู้เรื่องเทศกับการ ปรากฏขึ้นของมาตรวัด แรงงาน(Unit of labour) 	<p>กลยุทธ์ของการสร้างความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบของความสัมพันธ์ ชายหญิงที่เปรียบเสมือน กับความสัมพันธ์ที่ ประสานกันของความรู้ เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา

<p>(The representation of signs)</p> <p>3) ความรู้เรื่องเพศอาศัยจินตนาการในความเหมือน (The imagination of resemblance)</p> <p>4) ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</p>	<p>3) ความรู้เรื่องเพศกับการปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย (Organic structure)</p> <p>4) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุ (Subject-Object)</p> <p>- การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น</p> <p>- การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ (The representation of sign)</p> <p>- การหายไปของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ(order) และการจินตนาการในความเหมือน</p> <p>(The imagination of resemblance)</p>	<p>2) การปรากฏของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในปัจจุบัน</p> <p>3) ความรู้เรื่องเพศที่อธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัด(Finitude)</p> <p>4) ความรู้เรื่องเพศที่พึ่งพาการใช้เหตุผลที่ถูกต้องได้และสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'cogitio' and the 'Unthought')</p> <p>- กลยุทธ์ของการสร้างความรู้สมัยรัชกาลที่4 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง</p>
--	---	--

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความสัมพันธ์ชายหญิงทั้งสามยุค

จากการใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์หว่าทกรรมแบบโบราณคดี(Archaeology)ในระดับของรูปแบบของวัตถุ(the formation of objects)ในการศึกษาความสัมพันธ์ชายหญิงนั้นสามารถพบกรอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงได้สองแบบคือ 1) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบศาสนาซึ่งอาศัยหลักของการจัดระเบียบ(Order)โดยปรากฏเด่นชัดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเริ่มลดความสำคัญลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา และ 2) กรอบความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์จากตะวันตกซึ่งอาศัยมนุษย์(Man)ในการจัดการความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่4 และเริ่มมีอำนาจอย่างสูงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยความสัมพันธ์ชายหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจนถึงยุคปัจจุบันสามารถแบ่งตามเกณฑ์ในการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงในรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

1) เกณฑ์ของความความสัมพันธ์ชายหญิงที่ถูกสลับคุณค่า

ก) เกณฑ์ของการแสวงหาความสุขทางโลก โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้รับอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศจากศาสนาที่ไม่สนับสนุนในเรื่องของการแสวงหาความสุขทางโลก โดยเฉพาะการแสวงหาความสุขทางเพศแต่มุ่งให้แสวงหาความสุขทางธรรมในฐานะของแนวทางการแสวงหาความสุขในชีวิตหลังความตาย การมีความสัมพันธ์ชายหญิงในช่วงเวลานี้ปรากฏในเรื่องของกิเลสซึ่งควรละหรือลดมากเท่าที่เป็นไปได้ แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่4 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนั้นความคิดแบบมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนการแสวงหาความสุขทางโลกที่หลากหลายได้ทำให้เกิดการสนับสนุนความสัมพันธ์ชายหญิงโดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์กันที่ถือเป็นการสร้างความสุขทางโลกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีฐานะของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติโดยไม่ได้ถูกปฏิเสธหรือควรละตามความรู้เรื่องทางศาสนาอีกต่อไป

ข) เกณฑ์ของปริมาณเมีย โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นผู้หญิงที่มีฐานะเมียมีฐานะแบบเดียวกับทรัพย์สินที่ผู้ชายที่เป็นผู้ทำการครอบครอง ดังนั้นการมีเมียมากแสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจหรือการถือครองทรัพย์สินจำนวนมากตามไปด้วย แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่4 เป็นต้นมา แนวคิดเรื่องเสรีนิยมได้ทำการสนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงซึ่งรวมถึงบริบทของ

ครอบครัวยุคด้วย ดังนั้นเกณฑ์ของปริมาณที่มากเริ่มปรากฏในเชิงลบเนื่องจากการแสดงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายที่มีฐานะผิวและหญิงที่มีฐานะเมีย หลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันจึงพบว่าการมีผิวเดียวเมียเดียวกลายเป็นบรรทัดฐานใหม่ของความสัมพันธ์แบบผิวเมียที่เข้ามาแทนความสัมพันธ์แบบผิวหลายเมียที่เป็นที่นิยมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2) เกณฑ์ที่ถูกสร้างความหมายใหม่

ก) เกณฑ์เรื่องความเป็นผิวเมีย โดยความเป็นผิวเมียเป็นรูปแบบแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ชายหญิงปรากฏขึ้นทั้งสามยุค แต่ความสัมพันธ์แบบผัวเมียนั้นไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันทั้งหมด แต่สัมพันธ์กับกลยุทธ์ของการสร้างความรู้เรื่องเพศและสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบว่าความสัมพันธ์แบบผิวเมียเป็นความสัมพันธ์แบบการครอบครองทรัพย์สินที่ผู้ชายที่เป็นผิวถือครองผู้หญิงที่เป็นเมียโดยจะพบว่าสถาบันกฎหมายในขณะนั้นอธิบายว่าผู้หญิงเป็นทรัพย์สินของชายโดยทั้งนี้อาศัยการจัดระเบียบเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความรู้ดังกล่าวด้วย แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเลิกทาส ความสัมพันธ์ผิวเมียแสดงคุณลักษณะที่ผู้หญิงเริ่มมีความสนใจในการถูกครอบครองโดยชายที่เป็นผิวได้มากขึ้นผ่านการเลือกจะถูกขายเป็นทาสหรือเป็นเมียชายนั้นได้ตามสมควรซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิดเสรีนิยมที่เริ่มได้รับมาจากตะวันตกในช่วงเวลานั้น ขณะที่เมื่อเข้าสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์แบบผิวเมียเริ่มกลายปรากฏในรูปแบบของการตกลงใจทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันและสามารถยุติความสัมพันธ์ได้ตามความต้องการได้ทั้งสองฝ่ายด้วยเช่นเดียวกันซึ่งเป็นผลจากแนวคิดเสรีนิยมที่ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ข) เกณฑ์เรื่องการแต่งงาน โดยการแต่งงานนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นผ่านการศึกษาร่องเพศทั้งสามยุค แต่การแต่งงานก็ปรากฏภายใต้การสร้างความหมายใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น การแต่งงานมีความหมายถึงการแลกเปลี่ยนระหว่างทรัพย์สินของฝ่ายชายที่เป็นสินสอดซึ่งมีราคาเท่ากับผู้หญิง ผู้ชายนำสินสอดนั้นมาแลกกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงเพื่อนำหญิงนั้นมาเป็นเมีย ขณะเดียวกันเมื่อชายนั้นเกิดปัญหาที่ต้องการทรัพย์สินก็สามารถนำหญิงที่เป็นเมียนั้นไปขายแลกกับทรัพย์สินได้เช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวคล้ายกับระบบการแลกเปลี่ยนสินค้า(Barter system)นั่นเอง แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเริ่มพบว่าการแต่งงานเริ่มกลายเป็นการประกาศความสัมพันธ์ผิวเมียต่อสาธารณะ โดยผู้ชายซึ่งอยู่ในพื้นที่สาธารณะผ่านการทำงานนอกบ้านได้ทำการประกาศ

ความเป็นัวเมียกับหญิงให้คนในสังคมทั่วไปได้ทราบ โดยการแต่งงานแสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องพื้นที่สาธารณะ/พื้นที่ส่วนตัวที่นำมาจากตะวันตกนั่นเอง

ค) เกณฑ์เรื่องชู้ โดยชู้นั้นปรากฏในทุกยุคสมัยที่ได้ทำการศึกษา แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นชู้มีความหมายที่ค่อนข้างเป็นเชิงลบมากกว่าในช่วงเวลาอื่น ทั้งชู้ที่ได้เสียก่อนการส่ขจากพ่อแม่ฝ่ายหญิงและชู้ที่เกิดจากการผิดเมีย โดยการทำชู้ทั้งสองแบบนี้ล้วนแล้วแต่มีบทลงโทษในทางกฎหมาย แม้การผิดเมียจะมีการลงโทษที่รุนแรงกว่าก็ตาม ความคิดเรื่องชู้ในช่วงเวลานี้ถือว่าเป็นการกระทำที่ส่งผลเสียต่อส่วนรวมและมีความจำเป็นต้องลงโทษเนื่องจากเป็นการกระทำที่ผิดหลักศีลธรรมทางศาสนาซึ่งขณะนั้นมีฐานะเป็นกฎหมายด้วย แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ความคิดเรื่องเพศเริ่มกลายเป็นสิ่งที่อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวและมีลักษณะเป็นสิทธิส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้นจากการนำเอากฎหมายแบบตะวันตกที่สนับสนุนเสรีภาพในการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคลมาใช้มากยิ่งขึ้นดังนั้นชู้ซึ่งอาจหมายถึงคนรักหรือชู้ที่เกิดจากการผิดเมียจึงถือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลและไม่ถูกลงโทษตามกฎหมาย แม้ว่าการเป็นชู้จากการผิดเมียจะได้รับการดำเนินจากคนในสังคมเนื่องจากเป็นสิ่งผิดศีลธรรมอยู่ก็ตาม

ง) เกณฑ์เรื่องสหาย โดยความสัมพันธ์แบบสหายนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นสาธารณะที่ปรากฏอยู่ทั้งสามยุค แต่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายแตกต่างกันไปแต่ละยุคอย่างชัดเจน โดยความสัมพันธ์แบบสหายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ปรากฏในบทเพลงหรือบทละครต่างๆ นั้นปรากฏขึ้นเฉพาะกับเพศชายเนื่องจากมีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่สามารถปรากฏในพื้นที่สาธารณะเท่านั้น ขณะที่ในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพบว่าผู้ชายและผู้หญิงต่างเป็นเพื่อนหรือสหายกันได้ผ่านการเปิดโอกาสในการทำความรู้จักกันในพื้นที่สาธารณะทั้งสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวในช่วงเวลานี้ไม่ได้ปรากฏในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่พัฒนาจากเพื่อนไปสู่คนรักหรือัวเมียได้ โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาจึงเริ่มพบคุณลักษณะของเพื่อนต่างเพศที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่คนรักหรือัวเมีย หรือขณะเดียวกันก็ลดความสัมพันธ์จากคนรักหรือัวเมียมาสู่เพื่อนได้ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่พัฒนาหรือลดลงได้นี้มาจากอิทธิพลของความรู้เรื่องความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเศรษฐศาสตร์ที่รับมาจากตะวันตกนั่นเอง

จ) เกณฑ์เรื่องพรหมจรรย์ นอกจากพรหมจรรย์จะเป็นเกณฑ์ที่ปรากฏในความเป็นหญิงช่วงเวลาต่างๆ แล้ว พรหมจรรย์ยังเป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงในแต่ละยุคสมัยด้วยเช่นเดียวกัน โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพรหมจรรย์ถูกกำหนดผ่านความคิด

แบบพรหมณ์ที่ให้ความสำคัญกับความสะอาดทางกายและการหลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายระหว่างชายหญิง โดยหากชายสัมผัสร่างกายหญิงแล้วให้ถือว่าหญิงนั้นเป็นเมียชายและหากเป็นการสัมผัสร่างกายก่อนการสู่ขอแต่งงานก็จะสร้างความอับอายให้แก่หญิงและครอบครัวด้วย ดังนั้นพรหมจรรย์ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงกำหนดให้ผู้หญิงควรอยู่แต่ในพื้นที่บ้านหรือห้องนอนของตนเองเท่านั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายจากชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัว ขณะเดียวกันก็จะพบบทลงโทษของชายที่สัมผัสร่างกายหญิงหรือขึ้นเรือนหรือห้องนอนของหญิงเพื่อกำหนดไม่ให้เกิดการละเมิดพรหมจรรย์เกิดขึ้นด้วย แต่หลังจากการเข้ามาของความรู้เรื่องเพศจากชีววิทยาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน พรหมจรรย์ได้ถูกเปลี่ยนแปลงความหมายจากความสะอาดของร่างกายไปสู่ ‘เยื่อพรหมจรรย์’ ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของอวัยวะเพศหญิงเท่านั้น ดังนั้นพรหมจรรย์จึงกลายเป็นเรื่องของการรักษาเยื่อพรหมจรรย์ของหญิงเพื่อไม่ให้ถูกละเมิดผ่านการมีเพศสัมพันธ์กับชายเท่านั้น ขณะที่การสัมผัสร่างกายเริ่มไม่กลายเป็นข้อห้ามเนื่องจากไม่สามารถหลีกเลี่ยงการถูกตัวกันระหว่างชายหญิงในพื้นที่สาธารณะได้อีกต่อไปหลังการเปิดโอกาสให้หญิงสามารถทำงานหรือเรียนในพื้นที่สาธารณะได้

จ) เกณฑ์เรื่องเมียหลวง/เมียน้อย การเป็นเมียหลวงหรือเมียน้อยเป็นคุณลักษณะของผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเมียที่ปรากฏตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นต่อเนื่องมาจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่การกำหนดความใคร่เป็นเมียหลวง/เมียน้อยหรือการให้คุณค่ามีความแตกต่างกันไปตามกลยุทธ์ของการสร้างความรู้เรื่องเพศและสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา โดยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น การนับว่าหญิงใดเป็นเมียหลวงหรือเมียน้อยนั้นอยู่ที่เกณฑ์ของลำดับการได้เสียกับผู้ชาย ผู้หญิงที่ได้เสียกับชายแรกสุดถือว่าเป็นเมียหลวง ผู้หญิงที่ได้เสียกับชายคนเดียวกันหลังจากนั้นจึงนับว่าเป็นเมียน้อยตามลำดับ นอกจากนี้ในช่วงเวลานั้นการเป็นเมียยังแบ่งเป็นสามประเภทคือ เมียกลางหลวงซึ่งหมายถึงเมียที่พ่อแม่เป็นคนไปสู่ขอ, เมียกลางนอกคือเมียที่ผู้ชายหามาเอง และเมียทาสซึ่งเป็นเมียที่มีสถานะเป็นทาส โดยสถานะเมียน้อยไม่ถือว่าน่ารังเกียจในสังคมไทยเพราะแสดงความมั่งคั่งและมีอำนาจของผู้ชายในขณะนั้น

แต่เมื่อมาถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นความเป็นเมียหลวง/เมียน้อยได้รับอิทธิพลจากเกณฑ์สาธารณะ/ส่วนตัวที่รับมาจากตะวันตกและอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในครอบครัวหรือสนับสนุนความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว ดังนั้นเมียหลวง/เมียน้อยจึงแสดงความสัมพันธ์แบบสาธารณะและส่วนตัว โดยผู้หญิงที่ชายประกาศต่อสาธารณะถือเป็นเมียหลวง ขณะที่เมียใดที่เก็บซ่อนเอาไว้แต่ไม่ปรากฏให้คน

ในสังคมทราบผ่านการแต่งงานถือว่าเป็นเมียน้อยหรือเมียลับ นอกจากนี้การเป็นเมียน้อยก็เริ่มมีลักษณะที่น่ารังเกียจจากค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวด้วย

เมื่อเข้าสู่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน สถานะของเมียหลวง/เมียน้อยยังคงได้รับอิทธิพลของเกณฑ์สาธารณะ/ส่วนตัวและเกณฑ์เรื่องความเท่าเทียมแบบผัวเดียวเมียเดียว แต่ในช่วงเวลานี้เริ่มพบเกณฑ์ของการทำสัญญาทางกฎหมายด้วยการจดทะเบียนสมรสอีกรูปแบบหนึ่งด้วย แม้ว่าเมียหลวงหรือเมียน้อยจะไม่ได้วัดที่การจดทะเบียนสมรสเป็นหลัก แต่ผู้หญิงที่ได้รับการจดทะเบียนสมรสซึ่งจะถูกระบุว่ามีเพียงคนเดียวตามกฎหมายมีความน่าจะเป็นที่จะเป็นเมียหลวงมากที่สุดเนื่องจากได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายเพียงผู้เดียว ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ได้รับการจดทะเบียนมีความน่าจะเป็นที่จะเป็นเมียน้อยมากกว่า

3) เกณฑ์ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

ก) เกณฑ์ถาวร/ชั่วคราว โดยเกณฑ์เรื่องถาวร/ชั่วคราวนี้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในเรื่องของความสัมพันธ์ผัวเมียแบบใหม่ โดยจะพบคุณลักษณะของความสัมพันธ์ผัวเมียแบบชั่วคราว เช่น ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบกิ๊กและความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วข้ามคืน (One night stand) ซึ่งถือว่าตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับความสัมพันธ์ชายหญิงแบบผัวเมียหรือความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคู่รักซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ชายหญิงแบบถาวร

ข) เกณฑ์สาธารณะ/ส่วนตัว โดยเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้รับมาจากตะวันตกและส่งผลถึงการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงผ่านการแยกความสัมพันธ์ที่ผู้ชายที่เป็นผัวควรทำหน้าที่ในพื้นที่สาธารณะ (ประกอบอาชีพ) ขณะที่ผู้หญิงที่เป็นเมียควรทำหน้าที่ในพื้นที่ส่วนตัว (ทำงานบ้าน) เป็นหลักแม้ว่าจะเริ่มสนับสนุนให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากยิ่งขึ้นก็ตาม นอกจากการเกณฑ์สาธารณะ/ส่วนตัวยังทำการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงของผู้หญิงที่เป็นเมียหลวง (ประกาศต่อสาธารณะผ่านการแต่งงาน) และเมียน้อย (ไม่ประกาศผ่านการแต่งงาน) เช่นเดียวกันด้วย

ค) เกณฑ์แรงงาน/ทุนความงาม โดยเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏขึ้นหลังการเข้ามาของความรู้เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยแรงงานและทุนความงามได้กลายมาเป็นเกณฑ์ในการวัดคุณค่าของผู้ชายและผู้หญิงเพื่อใช้ในการสร้างความสัมพันธ์

ชายหญิงซึ่งเริ่มปรากฏในรูปแบบเดียวกับความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเดียวกับการผลิตสินค้าและบริการตามความรู้ทางเศรษฐศาสตร์นั่นเอง

ง) **เกณฑ์เรื่องการเรียนรู้/พัฒนา** โดยเกณฑ์ดังกล่าวถือว่าปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การเข้ามาของแนวคิดเหตุผลนิยมและเสรีนิยมแบบตะวันตกได้นำมาซึ่งการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบต่างๆ โดยความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคู่รักนั้นปรากฏผ่านเกณฑ์ของการเรียนรู้/พัฒนาดังกล่าวนี้ที่เปิดให้ผู้หญิงและผู้ชายได้เรียนรู้และพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่การเป็นพ่อแม่ในอนาคตซึ่งเข้ามาแทนที่การเป็นพ่อแม่ผ่านการสืบทอดและการยกให้ของพ่อแม่ฝ่ายหญิง นอกจากนี้เมื่อเข้าสู่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา การเรียนรู้/พัฒนานี้ได้ขยายไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนไปสู่คนรักหรือพ่อแม่ได้อีกทางหนึ่งด้วย

จ) **เกณฑ์เรื่องการขึ้นทะเบียนทางกฎหมาย** โดยเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏขึ้นผ่านการให้อำนาจของการจดทะเบียนที่กลายเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านการสนับสนุนของสถาบันกฎหมายที่มีอำนาจสูงขึ้นแยกขาดจากสถาบันกษัตริย์อย่างเด่นชัดตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา โดยการขึ้นทะเบียนทางกฎหมายมีบทบาทในการควบคุมความสัมพันธ์ชายหญิงในรูปแบบต่างๆ คือ การจดทะเบียนสมรส การหมั้นในทางกฎหมาย และการกำหนดอายุของหญิงหรือชายที่พร้อมสำหรับการแต่งงานที่อายุเกิน 15 ปีขึ้นไปหรือต้องบรรลุนิติภาวะนั่นเอง

ฉ) **เกณฑ์ความสมัครใจ** เกณฑ์ดังกล่าวปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาซึ่งมีความสำคัญในการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงทุกรูปแบบที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยความสมัครใจระหว่างชายหญิงในการตกลงความสัมพันธ์ต่างๆ กลายเป็นหัวใจสำคัญของความสัมพันธ์ชายหญิงทั้งหมดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน โดยทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะต้องตกลงในความสัมพันธ์ชายหญิงกันโดยสมัครใจและสามารถทำการยกเลิกได้หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจในการมีความสัมพันธ์เหล่านั้นแล้วเช่นเดียวกัน โดยเกณฑ์ความสมัครใจนี้ได้ทำให้การจัดการความสัมพันธ์ที่พ่อแม่เป็นฝ่ายตัดสินใจโดยไม่ผ่านความสมัครใจของชายหญิงที่เป็นเจ้าของความสัมพันธ์นั้นหรือที่เรียกว่า ‘การคลุมถุงชน’ กลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ช) **เกณฑ์ความเท่าเทียม** โดยเกณฑ์ดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของบุคคลในฐานะมนุษย์ที่เข้าสู่สังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาซึ่งทำให้เกิดการเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างชาย

หญิงในทุกบริบทสังคมไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ผัวเมีย พ่อแม่และลูก การทำงาน การศึกษา หรือ การเป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

ข) เกณฑ์เรื่องวินัย โดยเกณฑ์เรื่องของการใช้วินัยเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยไม่จำกัดเพียงแค่การใช้วินัยผ่านร่างกายแบบการฝึกทหาร แบบตะวันตกเท่านั้น แต่การมีวินัยได้ปรากฏผ่านการเตือนสติตนเองให้นึกถึงแม่และเมียเพื่อให้ผู้ชายมี พฤติกรรมที่เหมาะสมที่สอดคล้องกับค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวซึ่งจะพบได้ผ่านโคลงสุภาพชนกรบ โบราณในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งการมีวินัยโดยการเตือนสติตนเองให้มั่นคงกับความสัมพันธ์ชายหญิงแบบ ผัวเดียวเมียเดียวยังปรากฏในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมปัจจุบันด้วยเช่นเดียวกัน

ฅ) เกณฑ์การพิสูจน์เชิงประจักษ์ โดยการเข้ามาของความรู้แบบวิทยาศาสตร์ได้สร้าง ให้ความสามารถในการรับรู้เชิงประจักษ์ของมนุษย์กลายเป็นเกณฑ์การจัดการความรู้เรื่องเพศที่สำคัญ ประการหนึ่งด้วย โดยอิทธิพลของความคิดเรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงผ่านการดลบันดาล ของเทพเทวดา บุญกรรมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้กลายเป็นความเชื่อรูปแบบ หนึ่งเท่านั้น โดยไม่ใช่สิ่งทีถือว่เป็นความรู้เรื่องเพศที่เป็นสัจธรรมในสังคมไทยอีกต่อไป

ฉ) เกณฑ์ความพึงพอใจ จากอิทธิพลของความรู้เรื่องเพศจากจิตวิทยาที่ให้ความสำคัญ กับเรื่องความพึงพอใจหรืออารมณ์ได้ทำให้เกิดการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงในรูปแบบที่ ให้ ความสำคัญกับความต้องการทางจิตใจของมนุษย์เองในการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิง โดยเกณฑ์ ความพึงพอใจได้ปรากฏขึ้นตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันซึ่งส่งผลทำให้ ความสัมพันธ์ชายหญิงในช่วงเวลานี้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นและบางส่วนก็มีลักษณะ ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหลักแบบผัวเดียวเมียเดียวด้วยเช่นเดียวกัน

ฎ) เกณฑ์เรื่องกุลสตรี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาการสร้างเกณฑ์เรื่อง กุลสตรีได้ปรากฏผ่านรูปแบบของการใช้วินัยที่เข้มงวดในการควบคุมผู้หญิงให้มีความสัมพันธ์กับชายที่ เหมาะสม การสร้างเกณฑ์เรื่องกุลสตรีตั้งแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามมีลักษณะที่ชัดเจนกว่า ช่วงเวลาก่อนหน้านั้นที่กำหนดคุณลักษณะที่ดีของผู้หญิงในกรอบคร่าวๆ เท่านั้น เกณฑ์ดังกล่าวได้ กลายมาเป็นหลักในการกำหนดคุณลักษณะของผู้หญิงที่ดีซึ่งเหมาะสมกับการสร้างความสัมพันธ์ชาย หญิงอย่างเหมาะสมในสังคมไทยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4) เกณฑ์ของความสัมพันธ์ชายหญิงที่แยกขาดและไม่ขาด

4.1) เกณฑ์ของความสัมพันธ์ชายหญิงที่แยกขาด

ก) **เกณฑ์การแลกเปลี่ยนระหว่างทรัพย์สินที่มีค่าเท่าเทียมกัน** โดยคุณลักษณะดังกล่าวปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งทำให้การแต่งงานคือความสัมพันธ์ชายหญิงที่ผู้ชายนำทรัพย์สินของตนเองที่มีค่าเท่ากับผู้หญิงไปแลกเปลี่ยนกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ขณะเดียวกันนี้ผู้ชายสามารถนำผู้หญิงที่เป็นเมียนี้แลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินที่มีค่าเท่ากันจากการขายหญิงนั้นเป็นทาสได้เช่นเดียวกัน เกณฑ์การแลกเปลี่ยนระหว่างทรัพย์สินที่เท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ชายหญิงนี้หายไปหลังการเข้าความของความคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตกที่เข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ที่ปฏิเสธสถานะของผู้หญิงในฐานะวัตถุที่ซื้อขายได้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ข) **เกณฑ์การเป็นพี่น้องกันระหว่างเมียหลวงและเมียน้อย** โดยคุณลักษณะของผู้หญิงที่เป็นเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ต้องเคารพกันในฐานะพี่น้องเนื่องจากเป็นเมียของชายคนเดียวกันได้หายไปหลังจากการเข้ามาของค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียวจากตะวันตกที่ทำให้สถานะของเมียหลวงและเมียน้อยเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเนื่องจากสถานะของเมียน้อยเป็นสิ่งที่สังคมไม่ให้การยอมรับตั้งแต่ยุครัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองและต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน

4.2) เกณฑ์ของความสัมพันธ์ชายหญิงที่ไม่แยกขาด

ก) **เกณฑ์ลำดับชั้นและการแบ่งหน้าที่กันภายในครอบครัว** โดยคุณลักษณะของการแบ่งระดับและหน้าที่ของคนในครอบครัวนั้นยังคงเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในทุกยุคสมัยที่ทำการศึกษา โดยผู้ชายที่เป็นผัวหรือพ่อมีหน้าที่สำคัญในการดูแลเมียและเลี้ยงดูลูกผ่านการทำงานนอกบ้าน ขณะที่ผู้หญิงที่เป็นเมียยังคงมีหน้าที่สำคัญในการทำงานบ้าน เลี้ยงดูลูกเป็นหลักแม้ว่าจะสามารถทำงานนอกบ้านได้ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาแล้วก็ตาม ขณะเดียวกันยังคงพบหน้าที่ของลูกในการเชื่อฟังและตอบแทนพ่อแม่ นอกจากนี้พี่น้องยังต้องทำการเคารพความอาวุโสที่น้องต้องให้ความเคารพพี่ ขณะที่พี่ก็ต้องดูแลน้องด้วยเช่นเดียวกัน แม้ว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นบทบาทในครอบครัวจะถูกควบคุมผ่านกฎหมายตราสามดวงและเริ่มมีอิสระมากขึ้นในทางกฎหมายหลังรับเอากฎหมายตะวันตกมาปรับใช้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ข) เกณฑ์เรื่องชายเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ชายหญิงก่อน โดยผู้ชายมีหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงก่อนเสมอ แม้ว่าในยุคปัจจุบันนี้จะเริ่มเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ได้บ้าง แต่การเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนของผู้ชายถือเป็นค่านิยมหลักสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยการให้ค่านิยมที่ชายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนในทุกยุคสมัยนั้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับผู้ชายในฐานะของผู้นำ และสถานะของผู้หญิงที่ควรเป็นผู้ตามมากกว่าในการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงในทุกยุคสมัยที่ได้ทำการศึกษา

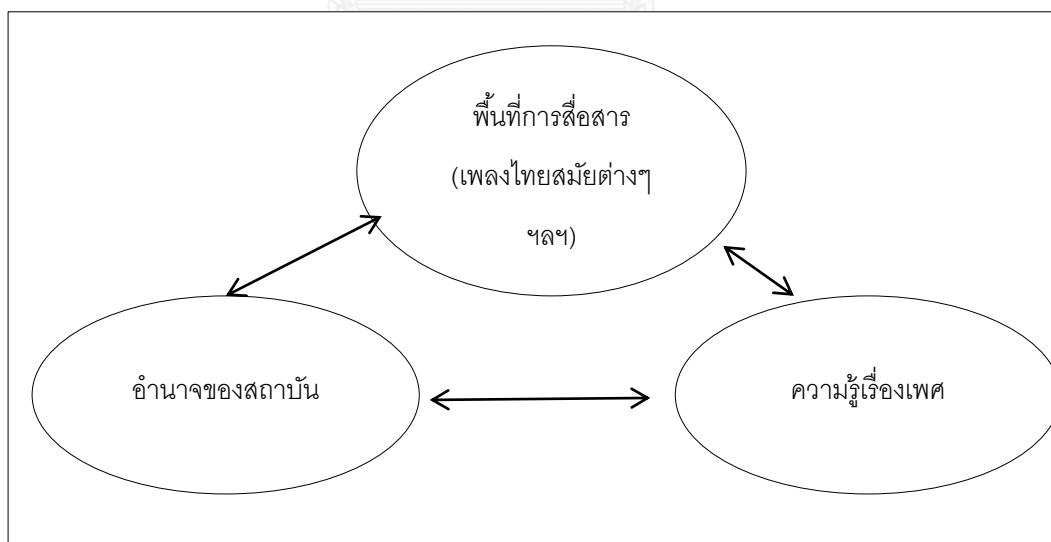
ค) เกณฑ์เรื่องการลดคุณค่าของผู้หญิงหลังมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชาย ผู้หญิงได้รับอิทธิพลจากเกณฑ์เรื่องพรหมจรรย์ที่เปลี่ยนแปลงจากเรื่องการรักษาความบริสุทธิ์ทางร่างกายจากความรู้ศาสนาพราหมณ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่การรักษา ‘เชื้อพรหมจรรย์’ จากความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ทางชีววิทยา โดยผู้หญิงที่สูญเสียพรหมจรรย์ไม่ว่าในยุคใดก็ตามจะยังคงถือว่าถูกลดคุณค่าลงเสมอ โดยการสัมผัสร่างกาย(เฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น)และการมีเพศสัมพันธ์กับชาย(ทุกยุคสมัยที่ได้ทำการศึกษา)จะทำให้ผู้หญิงถูกลดคุณค่าของตนเองเสมอไม่ว่าหญิงนั้นจะมีความสัมพันธ์ก่อนหรือหลังการแต่งงานก็ตาม

4. ความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง – สถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดเรื่องเพศ – กรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยในสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกัน

กรอบความรู้เรื่องเพศนั้นไม่ใช่เพียงแคกรอบของความรู้ในแต่ละยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละช่วงเวลาเท่านั้น แต่กรอบความรู้เรื่องเพศนั้นเมื่อปรากฏตัวขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปจะแสดงการเปลี่ยนแปลงไปของความสัมพันธ์ร่วมกันของคุณลักษณะของความรู้-สถาบันที่จะมีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้เหล่านั้น-พื้นที่ของการสื่อสารซึ่งความรู้เหล่านั้นจะสามารถปรากฏขึ้นได้ด้วย ดังนั้นกรอบความรู้เรื่องเพศนั้นสามารถถูกอธิบายผ่านความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3 ประการที่ทำงานร่วมกันอย่างแยกกันไม่ออกซึ่งมีแตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา นั่นคือ 1) พื้นที่ของการสื่อสารซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการระบุอย่างเฉพาะเจาะจงไปที่บทเพลงไทยสมัยต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการ

ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในรูปแบบหนึ่งในชีวิตประจำของคนในสังคมไทย นอกจากนี้ยังได้ทำการอ้างอิงกับพื้นที่การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศอื่นๆ เช่น ตำราความรู้เรื่องเพศ กฎหมาย หรือเอกสารราชการอื่นๆ ด้วย 2) อำนาจที่มาจากสถาบันต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานั้น และ 3) ความรู้เรื่องเพศรูปแบบต่างๆ ที่ไม่สามารถถูกสร้างขึ้นจากสถาบันที่มีอำนาจได้อย่างอิสระ แต่ต้องปรากฏอยู่ภายใต้กรอบร่วมกันบางอย่างที่ทำให้ความรู้เรื่องเพศเหล่านี้มีเหตุผล สามารถถูกยอมรับได้ว่าเป็นความรู้ รวมทั้งสามารถนำไปใช้อธิบายความจริงในปรากฏการณ์เรื่องเพศในโลกแห่งความจริงได้อย่างน่าเชื่อถือโดยคนในสังคมในขณะนั้นสามารถยอมรับได้ด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการศึกษารอบความรู้เรื่องเพศที่กำหนดความเป็นชายในเพลงไทยนั้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกันระหว่างพื้นที่ของการสื่อสาร, อำนาจของสถาบัน และความรู้เรื่องเพศจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะร่วมกันบางอย่างซึ่งเป็นที่ยอมรับในช่วงเวลานั้นว่าเป็นความรู้ มีเหตุผล รวมถึงสามารถใช้ในการอธิบายความเป็นจริงจากปรากฏการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศในชีวิตประจำวันได้ตามแบบจำลองดังนี้

รูปที่ 23 แบบจำลองของความรู้เรื่องเพศที่แสดงความสัมพันธ์ที่ประสานกันระหว่างพื้นที่ของการสื่อสารความรู้-อำนาจของสถาบันที่สร้างหรือกำหนดความรู้-ความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลา

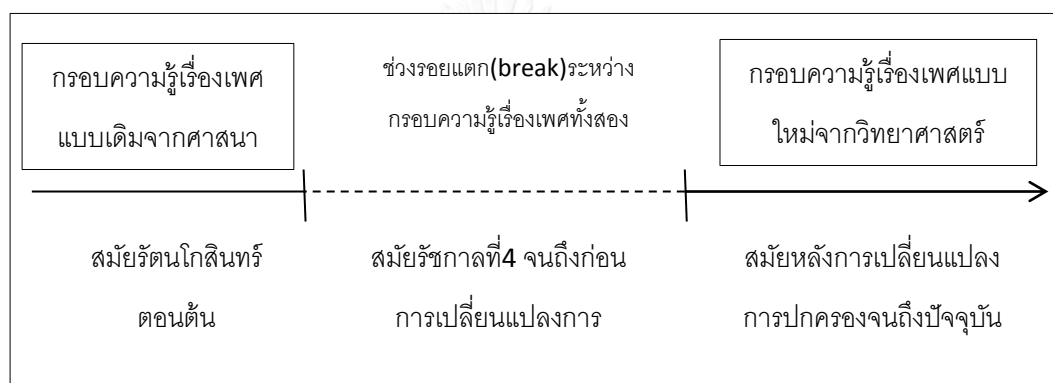
กรอบความรู้เรื่องเพศนั้นสามารถถูกอธิบายเช่นเดียวกันกับกรอบความรู้ (Episteme) ของมิเชล ฟูโกต์ที่หมายถึง ตระแกรงหรือเครือข่าย “ใต้ชั้นดิน” ซึ่งส่งผลให้ความคิดมีการจำกัดในตัวของมันเองในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ และทำหน้าที่ในการจำกัดประสบการณ์, ความรู้ และความจริง รวมทั้งทำการจัดการแต่ละศาสตร์วิชาในช่วงเวลาหนึ่ง (Horrocks & Jevtic, 2004, p.65) โดยกรอบความรู้เรื่องเพศนั้นมีความหมายไปถึง เครือข่ายหรือตระแกรงที่ส่งผลต่อความคิดในเรื่องเพศที่จำกัดในตัวเองในแต่ละช่วงเวลา และทำหน้าที่ในการจำกัดประสบการณ์, ความรู้เรื่องเพศ และการอธิบายความจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ปรากฏขึ้น รวมทั้งทำการจำกัดให้ศาสตร์แต่ละวิชามีความสำคัญในการให้คำอธิบายเรื่องเพศมากน้อยไม่เท่ากัน หรือทำการกำหนดว่าสิ่งใดเป็นความรู้เรื่องเพศและสิ่งใดไม่ใช่ความรู้เรื่องเพศผ่านการให้เหตุผลและที่มาของการแสวงหาของความรู้เรื่องเพศมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

ความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยที่ปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ยุคคือ 1) ความรู้เรื่องเพศแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มาจากศาสนาซึ่งอาศัยหลักของการจัดระเบียบ (Order) ภายในความรู้นั้น และ 2) ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์แบบตะวันตกซึ่งอาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้โดยได้รับมาจากตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นและแพร่หลายอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การอธิบายกรอบความรู้เรื่องเพศนั้นไม่สามารถอธิบายเพียงแค่กรอบของความรู้เรื่องเพศเป็นการเฉพาะในแต่ละช่วงเวลาได้โดยปราศจากการอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างความรู้และสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างและนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในสังคมขณะนั้นได้ ขณะเดียวกันสถาบันเหล่านั้นก็ไม่สามารถใช้อำนาจผ่านความรู้ที่ถูกสร้างหรือนำไปใช้ในการให้คำอธิบายต่อปรากฏการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศต่างๆ ในสังคมไทยแต่ละช่วงเวลาได้อย่างอิสระ แต่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาพื้นที่ของการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการเรียนรู้เรื่องเพศเหล่านั้นซึ่งอาจหมายถึงตำราเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาโดยตรง เช่น ตำราพรหมชาติ ตำราจักรวาลทิปนี หรือกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หรือตำราเพศศึกษา ตำราชีววิทยา และกฎหมายสมัยใหม่ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศในช่วงหลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกันพื้นที่ของการสื่อสารเรื่องเพศยังคงครอบคลุมไปถึง

พื้นที่อื่นที่ไม่ใช่การตำราที่ให้ความรู้เรื่องเพศโดยตรง อย่างเช่น เพลงประเภทต่างๆ หรือวรรณกรรมต่างๆ ได้เช่นเดียวกันด้วย

ผลของการศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดี (Archaeology) ของความรู้ที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงระหว่างกรอบความรู้เรื่องเพศจากศาสนาแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและกรอบความรู้แบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ตะวันตกได้ผ่านแบบจำลองดังนี้

รูปที่ 24 แบบจำลองของการเปลี่ยนแปลงระหว่างกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมและกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน

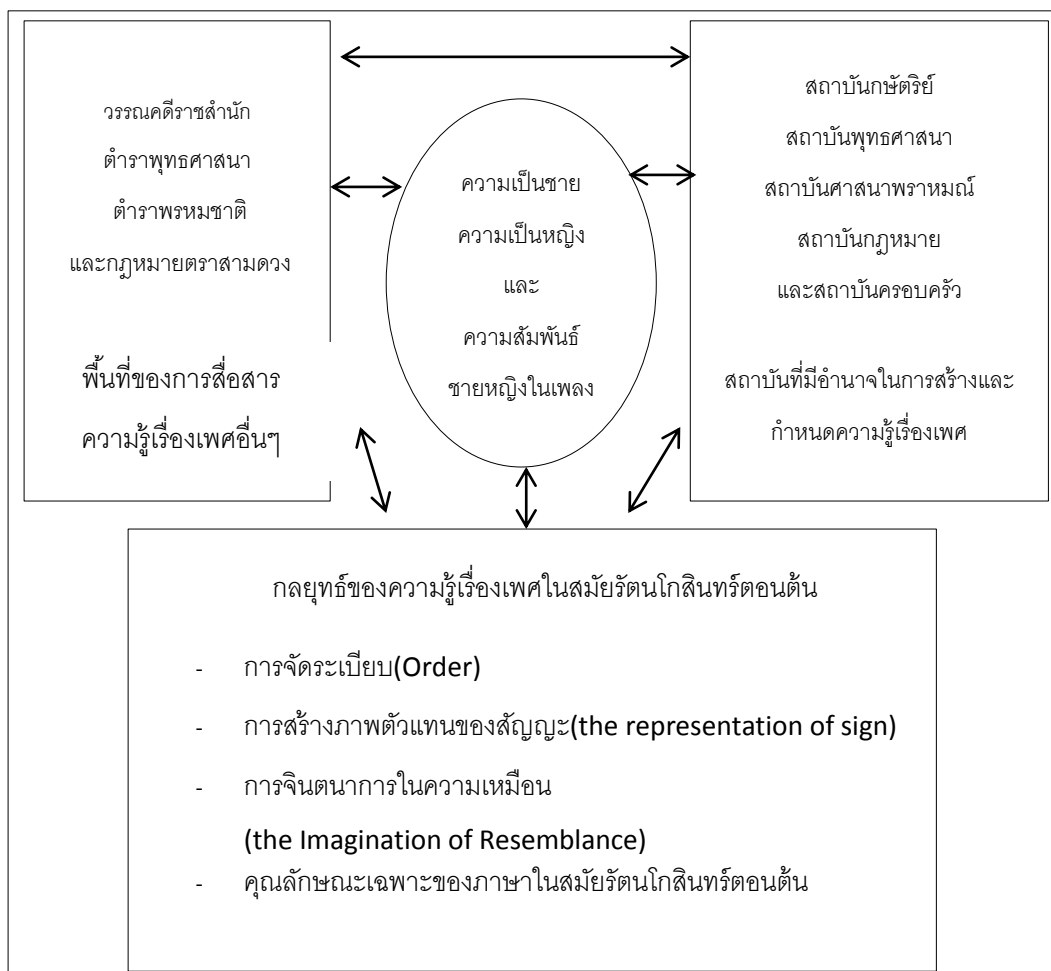
เพื่อให้เห็นกรอบความรู้เรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องเพศ-อำนาจของสถาบันที่กำหนดความรู้เรื่องเพศ-พื้นที่ของการสื่อสารความรู้เรื่องเพศซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่แตกต่างกันในสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลาสามารถแบ่งเป็น 3 ยุคคือ 1) สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่พบกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาที่อาศัยหลักของการจัดระเบียบ(Order) 2) สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาเริ่มปะทะกับกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์(Man)เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้ และ 3) สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันที่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์(Man)เป็น

ศูนย์กลางการจัดการของความรู้ได้กลายเป็นกรอบความรู้เรื่องเพศเพียงหนึ่งเดียวอย่างแท้จริงในช่วงเวลานี้

4.1 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่พบกรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาที่อาศัยหลักของการจัดระเบียบ (Order)

ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความรู้จากศาสนาที่อาศัยหลักของการจัดระเบียบ (Order) ภายในตัวความรู้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้สร้างความสัมพันธ์ร่วมกับการให้อำนาจแก่ตัวแทนสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจในช่วงเวลานั้นที่ล้วนแล้วแต่เป็นสถานะของผู้ชายทั้งสิ้น (กษัตริย์ในสถาบันกษัตริย์ ผู้ชายที่มีสถานะทางกฎหมายเหนือกว่าหญิงสถาบันกฎหมาย พระในสถาบันพุทธศาสนา พราหมณ์และผู้ชายที่มีโอกาสศึกษาความรู้เรื่องเพศในสถาบันศาสนาพราหมณ์ และพ่อและผิวในสถาบันครอบครัว) ขณะเดียวกันก็ให้สถานะที่เป็นรองแก่หญิงในฐานะตัวแทนของสถาบันเหล่านั้นที่ด้อยกว่าชายเสมอ (หญิงทั้งชั้นชั้นสูงและสามัญชนในสถาบันกษัตริย์ หญิงที่ไม่สามารถเข้าถึงธรรมได้เท่าชายในสถาบันพุทธศาสนา หญิงถูกจำกัดในการเข้าถึงความรู้ของศาสนาพราหมณ์อย่างตำราพรหมชาติ หญิงในฐานะแม่ เมีย หรือลูกสาวในสถาบันครอบครัว และหญิงที่มีสถานะต่ำกว่าชายในทางกฎหมายจากสถาบันกฎหมาย) ผ่านตระแกรงของความรู้เรื่องเพศที่อาศัยหลักการแบบการจัดระเบียบ (Order) ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจัดระเบียบ (Order) ทั้งการเปรียบเทียบโดยการวัด (the comparison of measurement) และการเปรียบเทียบโดยการจัดระเบียบ (the comparison of order) 2) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการสร้างภาพตัวแทนสัญลักษณ์ (the representation of the sign) ที่มีคุณลักษณะของการกำหนดความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่ชัดเจน, การมีชนิดของความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งอย่างง่ายและซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ และต้นกำเนิดของสัญลักษณ์ที่มาจากการคิดขึ้นเองของมนุษย์ 3) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยการจินตนาการ (the Imagination of Resemblance) และ 4) ความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะเฉพาะของภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือ ภาษาสะท้อนความคิดเหมือนกับที่ความคิดสะท้อนตัวมันเอง, ภาษาและความรู้เรื่องเพศถักทอประสานกันอย่างเข้มงวด และภาษาและเวลาที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบเฉพาะภายในความรู้เรื่องเพศเอง โดยพื้นที่ของการสื่อสารเรื่องเพศนั้นถูกผลิตจากสถาบันกษัตริย์ร่วมกับความรู้ทางศาสนาจากทั้งสถาบันพุทธศาสนาและสถาบันศาสนา

พราหมณ์ได้แก่ เพลงไทยเดิม วรรณคดีในราชสำนัก ตำราศาสนา ตำราพรหมชาติ และกฎหมายตราสามดวงซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ทั้งสามได้ดังนี้

รูปที่ 25 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกรอบความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับกรอบความรู้ตะวันตกจากการศึกษาของฟูโกต์แล้วพบว่า กรอบความรู้เรื่องเพศของไทยในช่วงเวลานี้มีความคล้ายคลึงกับกรอบความรู้ยุคคลาสสิก(The Classical Episteme)ที่อาศัยการจัดระเบียบ(Order)หรือการแบ่งแยก(discrimination)เพื่อทำการติดตั้งอัตลักษณ์(Identities)และความแตกต่าง(differences) แต่ความแตกต่างที่สำคัญคือ กรอบความรู้ในยุคคลาสสิกในสังคมตะวันตกช่วงเวลานั้นให้คำอธิบายความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่กำลังก่อตัวขึ้นเป็นครั้งแรกหลังจากการลดความสำคัญของ

ความรู้จากคริสตศาสนา ขณะที่กรอบความรู้เรื่องเพศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้ให้คำอธิบาย ในความรู้ที่มีที่มาจากศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์

4.2 สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่กรอบความรู้เรื่อง เพศแบบเดิมจากศาสนาเริ่มปะทะกับกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จาก วิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการ ความรู้

การเข้าเปิดเข้าสู่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้นั้นได้ปรากฏตัวขึ้นอย่างเด่นชัดหลังการตกลงสนธิสัญญา เบาวริง เมื่อพ.ศ.2398 ในรัชกาลที่4 เป็นต้นมา แต่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกนี้ไม่ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยขณะนั้นโดยทันที แต่การเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับกรอบความรู้เรื่องเพศนั้นใช้เวลานานจากการเริ่มต้นปรากฏของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ มาถึงจุดที่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่นั้นได้เข้าครอบครองความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของคนใน สังคมไทยอย่างสมบูรณ์ซึ่งเห็นได้ชัดเจนที่สุดหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบ ประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแรกตั้งแต่พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าสมัยรัชกาลที่4 จนถึงช่วงการ เปลี่ยนแปลงการปกครองจึงมีลักษณะของรอยแตก(Break)ที่ใช้เวลาได้การเปลี่ยนแปลงกรอบความรู้ เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาเข้าสู่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์ซึ่งน่าจะใช้เวลา ประมาณเจ็ดสิบถึงแปดสิบปีโดยประมาณ

ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ได้จากการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์และแนวคิดต่างๆ จากสังคมตะวันตกอย่างแนวคิดเสรีนิยมและแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งได้มาจากการศึกษาผ่านพื้นที่ของ การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศประเภทต่างๆ ทั้งจากเพลงไทยสากลประเภทละครร้องหรือบทละคร ประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่5 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตำราที่มุ่งถ่ายทอด ความรู้เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตกโดยตรงอย่างตำราทรัพย์ศาสตร์ และงานเขียนอื่นๆ ที่นำความรู้ หรือแนวคิดจากตะวันตกมาใช้ ทั้งที่เป็นพื้นที่การสื่อสารของรัฐอย่างเช่น กฎหมายต่างๆ ที่ถูก

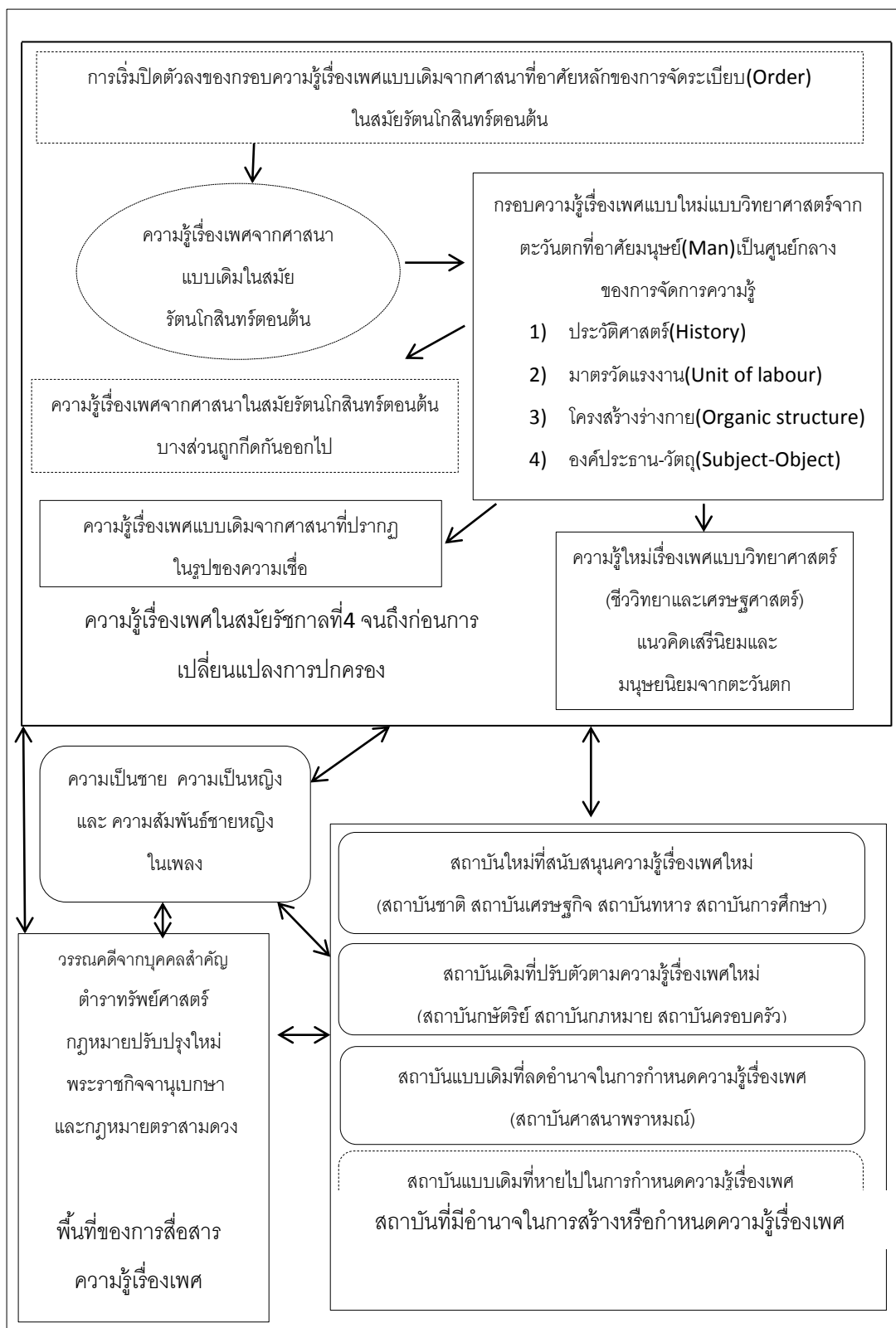
ปรับเปลี่ยนให้ใกล้เคียงกับกฎหมายแบบตะวันตก และพระราชกิจจานุเบกษา หรือสื่อที่มาจากผลงานของบุคคลสำคัญต่างๆ ที่เป็นงานเขียนส่วนตัวอย่างเช่น งานเขียนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว งานเขียนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรืองานเขียนของเทียนวรรณได้รับเอาตระแกรงของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกที่ใช้นุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้มาสู่สังคมไทยคือ 1) ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยประวัติศาสตร์ (History) ทั้งการอธิบายความรู้เรื่องเพศในรูปแบบของการวิวัฒนาการทางสังคมและการให้เหตุ-ผลแบบวิทยาศาสตร์ในการใช้เพื่ออธิบายเรื่องเพศ 2) การปรากฏขึ้นของมาตรวัดแรงงาน (Unit of labour) 3) การปรากฏขึ้นของโครงสร้างร่างกาย (Organic structure) และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธาน-วัตถุแบบใหม่จากตะวันตกซึ่งส่งผลให้กรอบความรู้เรื่องเพศแบบเดิมจากศาสนาซึ่งอาศัยการจัดระเบียบ (Order) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเริ่มปิดตัวลง ขณะที่ความรู้เรื่องเพศจากศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นด้วยกรอบความรู้แบบเดิมนั้นเริ่มถูกตั้งคำถามและถูกจัดระเบียบในรูปแบบใหม่ตามหลักของกรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่อาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้ โดยความรู้เรื่องเพศทางศาสนาบางส่วนถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นความรู้เรื่องเพศในลักษณะของความเชื่อหรือวัฒนธรรม ขณะที่ความรู้เรื่องเพศบางส่วนซึ่งขัดกับความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ทางวิทยาศาสตร์เช่น คุณลักษณะของมนุษย์ทั้ง 4 ทวีป และความรู้เกี่ยวกับการรักษาพรหมจรรย์ของหญิงจากการไม่สัมผัสร่างกายกับชายซึ่งอาจทำให้เกิดโอกาสตั้งครรภ์ของหญิงนั้นได้หายไปจากการเข้ามาของความรู้เรื่องการกำเนิดของมนุษย์จากความรู้เรื่องเพศจากชีววิทยาและความรู้เรื่องพื้นที่โลกจากสาขาภูมิศาสตร์ด้วย

นอกจากนี้กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากวิทยาศาสตร์ซึ่งสนับสนุนความรู้เรื่องเพศจากชีววิทยา เศรษฐศาสตร์ และสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบใหม่จากตะวันตกก็ถูกสนับสนุนจากสถาบันที่มีอำนาจของสังคมไทยในช่วงรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วย โดยสามารถจัดกลุ่มของสถาบันที่มีอำนาจในเรื่องเพศช่วงเวลานี้ได้ 3 กลุ่มคือ 1) สถาบันแบบใหม่ที่สนับสนุนความรู้เรื่องเพศแบบใหม่โดยตรงคือ สถาบันชาติ สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทหาร และสถาบันการศึกษา และ 2) สถาบันแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ยังมีอำนาจสูงในช่วงเวลานี้ที่ปรับตัวเข้าสู่ความรู้เรื่องเพศแบบใหม่มากขึ้นคือ สถาบันกษัตริย์ สถาบันกฎหมาย และสถาบันครอบครัว และ 3) สถาบันแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีอำนาจใน

การกำหนดเรื่องเพศน้อยลงคือ สถาบันศาสนาพราหมณ์ที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศเพื่อสนับสนุนการคงอยู่สถาบันกษัตริย์เท่านั้น(ยกตัวอย่างเช่น ความงามทางจิตใจของหญิงที่ซื่อสัตย์ หรือสถานะทางวัตถุของชายหญิงที่เป็นทรัพย์สินของกษัตริย์) ขณะที่สถาบันพุทธศาสนาลดความสำคัญลงในฐานะของการกำหนดความรู้เรื่องเพศซึ่งแยกความรู้พุทธศาสนาออกในฐานะที่เป็นความรู้ทางธรรมที่แยกจากเรื่องเพศที่เป็นทางโลก

การเปลี่ยนแปลงของกรอบความรู้แบบเดิมมาสู่กรอบความรู้สมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองสามารถถูกแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 26 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องเพศสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

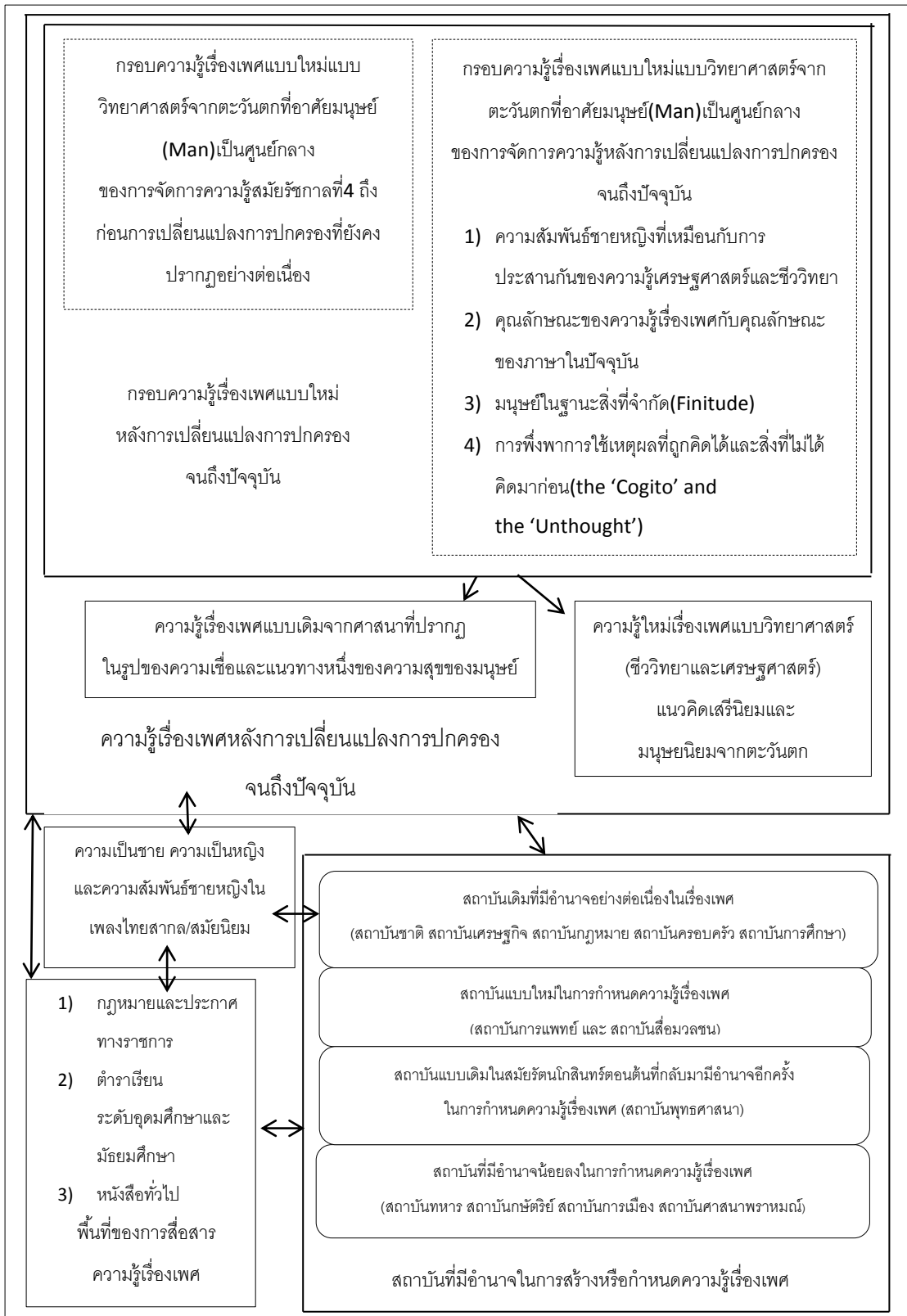
4.3 สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันที่กรอบความรู้เรื่องเพศ แบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของ การจัดการของความรู้อย่างแท้จริง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากความรู้
วิทยาศาสตร์ตะวันตกที่อาศัยมนุษย์ (Man) เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้ได้กลายเป็นกรอบ
ความรู้ในสังคมไทยโดยสมบูรณ์พร้อมกับการปิดตัวลงอย่างแท้จริงของกรอบความรู้แบบเดิมในสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เป็นความรู้จากศาสนาที่อาศัยการจัดระเบียบ (Order) ไปพร้อมกันด้วย ในช่วง
เวลานี้ยังคงพบตะแกรงของรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่ปรากฏตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 4
ทั้งหมด ขณะที่ยังได้เพิ่มคุณลักษณะของตะแกรงรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ขึ้นอีก
4 ประการคือ 1) ความสัมพันธ์ชายหญิงที่เสมือนกับความสัมพันธ์ที่ประสานกันของความรู้
เศรษฐศาสตร์และชีววิทยา 2) การปรากฏของความรู้เรื่องเพศกับคุณลักษณะของภาษาในปัจจุบัน
3) ความรู้เรื่องเพศที่อธิบายมนุษย์ในฐานะสิ่งที่จำกัด (Finitude) และ 4) ความรู้เรื่องเพศที่พึ่งพาการ
ใช้เหตุผลที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ได้คิดมาก่อน (the 'Cogitio' and the 'Unthought') โดย
คุณลักษณะของตะแกรงรายละเอียดของความรู้เรื่องเพศแบบใหม่จากตะวันตกนี้ได้ปรากฏอยู่ใน
ความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ทั้งชีววิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นในสังคม
เช่นเดียวกับแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกที่สนับสนุนให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีอิสระใน
ชีวิตและสามารถแสวงหาความสุขที่หลากหลายในทางโลกมากยิ่งขึ้นด้วย ขณะเดียวกันความรู้เรื่อง
เพศแบบใหม่และแนวคิดจากตะวันตกที่ปรากฏขึ้นตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ยังได้ปรากฏอย่าง
ชัดเจนมากยิ่งขึ้นผ่านบทเพลงไทยประเภทต่างๆ ทั้งเพลงไทยสากล (เพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่ง) และ
เพลงไทยสมัยนิยม (เพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยม) รวมทั้งยังปรากฏผ่านตำราต่างๆ ทั้ง
ชีววิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ หรือกฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกตั้งแต่เมื่อ
พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว พ.ศ. 2477 และ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้น

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของความรู้เรื่องเพศและพื้นที่ของการสื่อสารความรู้เรื่องเพศ
ยังมีความสัมพันธ์กับสถาบันอำนาจเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศที่ได้เปลี่ยนแปลงจากสมัยรัชกาลที่ 4

จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วย โดยจะพบว่าสามารถทำการแบ่งสถาบันที่มีบทบาทในการกำหนดความรู้เรื่องเพศได้เป็น 4 กลุ่มคือ 1) สถาบันเดิมที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีอำนาจอย่างมากในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทยเวลานี้อย่างต่อเนื่องคือ สถาบันชาติ สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันกฎหมาย สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา 2) สถาบันแบบใหม่จากตะวันตกที่ปรากฏขึ้นใหม่ในฐานะสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศคือ สถาบันการแพทย์และสถาบันสื่อมวลชน 3) สถาบันแบบเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่กลับมาใช้อำนาจอีกครั้งหลังจากหายไปสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ สถาบันพุทธศาสนา และ 4) สถาบันที่มีอำนาจน้อยลงในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศคือ สถาบันทหาร สถาบันกษัตริย์ สถาบันการเมือง และสถาบันศาสนาพราหมณ์ โดยสถาบันการเมืองนั้นเป็นสถาบันที่ปรากฏขึ้นใหม่ในเวลาและมามีบทบาทในการควบคุมเรื่องเพศผ่านนโยบายรัฐบาลในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม

กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่แบบวิทยาศาสตร์ที่อาศัยมนุษย์(Man)เป็นศูนย์กลางของการจัดการความรู้ได้ปรากฏขึ้นโดยสมบูรณ์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันสามารถถูกแสดงผ่านแบบจำลองได้ดังนี้

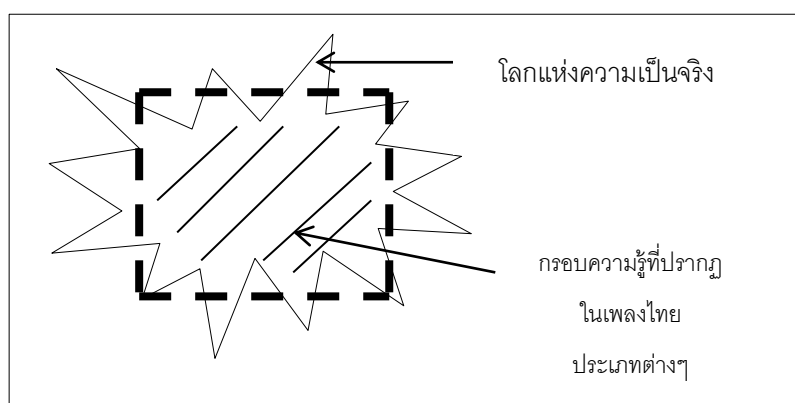
รูปที่ 27 แบบจำลองของกรอบความรู้เรื่องหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน

5. เพลงไทยประเภทต่างๆ ที่เป็นพื้นที่ของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในสังคมไทย

เมื่อทำการศึกษาบทเพลงไทยประเภทต่างๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน(พ.ศ.2555)จากระเบียบวิธีแบบโบราณคดี(Archaeology)ของความรู้โดยใช้เนื้อเพลงไทยเหล่านั้นในการศึกษาการปรากฏขึ้นบนพื้นผิวของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง ผลที่ได้คือ เพลงไทยในแต่ละประเภทรุ่นนั้นล้วนแล้วแต่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในฐานะที่เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเองในฐานะผู้ชายและผู้หญิง รวมทั้งเป็นแหล่งอ้างอิงต่อการปฏิบัติต่อกันระหว่างเพศ โดยบทเพลงนั้นมีฐานะเป็นที่บรรจุของข้อเขียนที่แสดงความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของคนในสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลาและทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นให้แก่ผู้ฟังได้โดยไม่รู้สีกตัว ขณะเดียวกันนี้ บทเพลงไทยในแต่ละช่วงเวลาและแต่ละประเภทยังบรรจุวาทกรรมเกี่ยวกับเพศที่ถูกสร้างจากสถาบันที่มีอำนาจในแต่ละช่วงเวลาทั้งสถาบันศาสนา, สถาบันชาติ, สถาบันกษัตริย์, สถาบันเศรษฐกิจ หรือสถาบันการแพทย์ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงไทยนั้นมีความสำคัญในการปลูกฝังความรู้เรื่องเพศให้แก่คนในสังคมในแต่ละยุคสมัยด้วย

เมื่อทำการอ้างอิงกับแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)ของมิเชล ฟูโกต์แล้วจะพบว่า บทเพลงไทยประเภทต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันนั้นได้ทำหน้าที่ที่เสมือนกับกรอบความรู้ที่ทำหน้าที่ในการกำกับความรู้ ความเชื่อ วิธีคิดและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยอย่างแตกต่างกันออกไป โดยบทเพลงต่างๆ ที่ถูกขับร้องจะปรากฏผ่านถ้อยคำหรือข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกไหลวนอยู่ในสังคมขณะนั้นผ่านการขับร้องร่วมกับการบรรเลงดนตรีในฐานะของวาทกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัเรื่องเพศ นอกจากนี้วาทกรรมเรื่องเพศในบทเพลงเหล่านั้นยังทำหน้าที่เป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศของผู้คนในยุคอื่นๆ ไปพร้อมกันด้วย โดยความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงแบบต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาล้วนเป็นผลมาจากวาทกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องเพศซึ่งถูกไหลเวียนในสังคมไทยช่วงเวลาต่างๆ โดยมีกรอบความรู้เรื่องเพศที่มีคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละยุคทำการกำกับเอาไว้นั่นเอง

กรอบความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงไทยประเภทต่างๆ นั้นจะทำหน้าที่เป็นกรอบหรือเป็นขอบฟ้าในทางความคิดและการรับรู้/ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศในช่วงเวลาต่างๆ แม้ว่าเรื่องเพศในโลกแห่งความเป็นจริงจะความซับซ้อนและมีแง่มุมที่หลากหลายมากกว่าที่ปรากฏในบทเพลงไทยเหล่านั้นก็ตาม โดยความสัมพันธ์ระหว่างโลกของความเป็นจริงและกรอบความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้นสามารถทำการอ้างอิงได้จากแบบจำลองดังนี้(กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551, น.498)

รูปที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบความรู้(Episteme)และโลกของความเป็นจริง

เมื่อศึกษาบทบาทของเพลงที่มีต่อความรู้เรื่องเพศแล้วจะพบบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) บทบาทในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศให้แก่ผู้ฟัง 2) บทบาทถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศซึ่งนำมาจากแหล่งที่มาของความรู้ที่หลากหลาย และ 3) บทบาทในการเป็นแหล่งอ้างอิงความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับการปฏิบัติของปัจเจกบุคคล

1) บทบาทในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศให้แก่ผู้ฟัง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสื่อเพลงกับรูปแบบของสื่อสารอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศโดยตรงอย่างเช่น สื่อสิ่งพิมพ์อย่างกฎหมาย ตำราทางศาสนาต่างๆ ตำราทางวิชาการแขนงต่างๆ หรือแม้แต่บทละครต่างๆ แล้ว พบว่าคุณลักษณะของบทเพลงที่มีการใช้เนื้อร้องที่มีค่อนข้างสั้นและมีการขับร้องที่สอดประสานกับท่วงทำนองที่มีความไพเราะได้ทำให้การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศผ่านสื่อเพลงมีความง่ายในการสร้างความเข้าใจต่อผู้ฟังมากกว่าการเรียนรู้เรื่องเพศผ่านสื่ออื่นๆ ที่มีเนื้อหาที่มียาวมาก ซับซ้อนด้วยภาษาเฉพาะทางทั้งทางศาสนาหรือทางวิชาการ

รวมทั้งขาดความน่าสนใจในการใช้ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศเนื่องจากขาดท่วงทำนองที่สร้างความไพเราะประกอบกับเนื้อหาเรื่องเพศเหล่านั้นด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าบทเพลงไทยประเภทต่างๆ นั้นมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศให้แก่ผู้ฟังในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสมมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศโดยตรง

นอกจากนี้จะพบว่าแก่นหรือความคิดในเรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงประเภทต่างๆ ในแต่ละยุคสมัยนั้นล้วนแล้วแต่ทำหน้าที่สำคัญในการแสดงทัศนคติ มุมมอง หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลาซึ่งคนในสังคมไทยในช่วงเวลานั้นสามารถทำการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นทั้งการคิดและปฏิบัติต่อตนเองในฐานะของผู้ชายหรือผู้หญิง รวมทั้งสามารถส่งผลไปสู่การแสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงต่อเพศตรงข้ามในสังคมได้ โดยความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้นไม่ได้ถูกประพันธ์ขึ้นอย่างอิสระโดยผู้แต่งบทเพลงเหล่านั้น แต่ความคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้น ล้วนแล้วแต่ถูกอ้างอิงมาจากตำราความรู้เรื่องเพศต่างๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยช่วงเวลาต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การนำที่บทเพลงไทยเดิมนำเอาบทหรือจากบทละครหรือบทเสภาในช่วงเวลาเดียวกันมาใช้ โดยบทละครหรือบทเสภาเหล่านั้นก็นำความรู้เรื่องเพศมาจากตำราทางศาสนา ตำราพรหมชาติ หรือกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏอยู่ในสังคมช่วงเวลาเดียวกันนั่นเอง บทบาทของเพลงไทยในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศจึงมีความสอดคล้องกับการศึกษาของพัลพงค์ สุวรรณาทิน(2536) เรื่อง ‘ตรรกะการบริโภคกับการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล: กรณีศึกษา มิวสิควิดีโอของบริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด’ และการศึกษาของจตุรงค์ ดวงมณี(2539) เรื่อง ‘การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลเพลงไทยสากล ของบริษัทแกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด(มหาชน)’ ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า แก่นหรือความคิดสำคัญของเพลงประกอบมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลจะทำหน้าที่ในการแสดงทัศนคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรักหรือความต้องการความรักของหนุ่มสาวเป็นหลักซึ่งผู้ฟังเพลงไทยสากลและผู้รับชมมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลจะสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองต่างๆ ต่อโลกและต่อตนเอง รวมถึงการแสดงออกเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมได้

2) บทบาทถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศซึ่งนำมาจากแหล่งที่มาของความรู้ที่หลากหลาย

เมื่อทำการศึกษาที่มาของความรู้เรื่องเพศทั้งหมดที่ถูกใช้ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นจนถึงปัจจุบันนั้นจะพบว่าสื่อเพลงสามารถอ้างอิงกับแหล่งที่มาของความรู้เรื่องเพศที่หลากหลายอย่างมาก โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นพบความเชื่อมโยงระหว่างบทเพลงไทยเดิมกับ

บทละครหรือบทเสภาต่างๆ ที่ถูกแต่งขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน และเมื่อศึกษาถึงที่มาของความรู้เรื่องเทศที่ปรากฏในบทละครหรือบทเสภาเหล่านั้นจะพบความเชื่อมโยงกับเรื่องเทศที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ ตำราพุทธศาสนาต่างๆ อย่างเช่น จักรวาลทีปนี โลกที่ปกสาร และโลกบัญญัติ รวมทั้งกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นกฎหมายที่นำมาจากความรู้ทางศาสนาซึ่งถูกใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างสอดคล้องกันด้วย ขณะที่เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็เริ่มพบกับการอ้างอิงบทร้องเพลงไทยสากลกับวรรณกรรมที่แปลจากต่างประเทศซึ่งนำเอาความคิดเรื่องเทศแบบตะวันตกมาสู่สังคมไทยในช่วงเวลานั้น และเมื่อเข้าสู่ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันก็พบว่าบทเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยสมัยนิยมต่างๆ มีความสอดคล้องกับตำราเศรษฐศาสตร์ ตำราชีววิทยา หรือตำราจิตวิทยา นอกจากนี้ยังพบว่าบทเพลงเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องเทศตั้งแต่รัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวดที่ว่าด้วยครอบครัวด้วยเช่นเดียวกัน

ผลของการวิเคราะห์ที่มาของความรู้เรื่องเทศที่ปรากฏในเพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ ทำให้สามารถอ้างอิงถึงความหลากหลายของที่มาของความรู้เรื่องเทศต่างๆ ที่ไม่จำกัดเพียงแค่ความรู้ประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น เหตุผลที่บทเพลงมีที่มาจากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายอย่างมากนั้นน่าจะมาจากคุณลักษณะที่สื่อเพลงสามารถถูกถ่ายทอดได้จากบุคคลในสังคมที่มีความหลากหลายเนื่องจากเป็นสื่อที่อาศัยต้นทุนในการผลิตต่ำ และคนในสังคมทุกกลุ่มสามารถทำการประพันธ์หรือถ่ายทอดผ่านการขับร้องบทเพลงเหล่านั้นได้ง่ายกว่าสื่อประเภทอื่นๆ อย่างเช่น สื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่ใช้ต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูงซึ่งบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้นจึงจะมีอำนาจในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเทศผ่านสื่อเหล่านั้นได้ ขณะที่สื่อเพลงนั้น บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนจากสถาบันทางสังคมต่างๆ สามารถทำการผลิตบทเพลงเหล่านั้นได้ โดยจะพบว่าเมื่อทำการแบ่งประเภทของบุคคลตามสถานะทางเศรษฐกิจแล้วจะพบว่าคนทุกชนชั้นไม่ว่าจะเป็นชนชั้นสูง (เพลงไทยเดิมหรือเพลงไทยสากลในช่วงรัชกาลที่6จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง) ชนชั้นกลาง (เพลงไทยสากลหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือเพลงไทยสมัยนิยม) หรือชนชั้นล่าง (เพลงพื้นบ้านหรือเพลงลูกทุ่ง) ก็สามารถทำการผลิตบทเพลงที่แสดงความรู้เรื่องเทศตามรูปแบบของชนชั้นตัวเองได้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงถือว่าสื่อเพลงจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเทศที่นำมาจากแหล่งที่มาของความรู้เรื่องเทศที่มีความหลากหลายได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ที่ใช้ต้นทุนการผลิตสื่อสูงกว่า

3) บทบาทในการเป็นแหล่งอ้างอิงความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับการปฏิบัติของปัจเจกบุคคล

บทเพลงไทยประเภทต่างๆ ได้ทำหน้าที่ในการสอดแทรกความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา รวมทั้งเมื่อศึกษาเนื้อร้องของ เพลงเหล่านี้ด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีจะทำให้สามารถพบความเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคม ในช่วงเวลาต่างๆ ได้ด้วยเช่นเดียวกัน จากผลการศึกษาเนื้อร้องประเภทต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิง ในเพลงไทยประเภทต่างๆ นั้นมีความสัมพันธ์ร่วมกันกับสถาบันที่มีอำนาจต่างๆ และกลยุทธ์ในการ สร้างความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาเสมออย่างไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ ดังนั้นบทเพลงจึง ทำหน้าที่เป็นแหล่งอ้างอิงความรู้เรื่องเพศเกี่ยวกับการปฏิบัติของปัจเจกบุคคลที่สอดคล้องกับค่านิยม เรื่องเพศที่สถาบันที่มีอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้ในช่วงเวลานั้นต้องการเสมอ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกรอบความรู้เรื่องเพศระหว่างกรอบความรู้แบบเดิมจากศาสนาที่อาศัยการจัด ระเบียบในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นมาสู่กรอบความรู้เรื่องเพศแบบใหม่ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ในยุคปัจจุบันที่วางมนุษย์เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ได้ปรากฏรอยแตก (break) ระหว่างกรอบความรู้ขนาดใหญ่ที่ใช้เวลาหลายสิบปีในการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของการสร้างความรู้ เรื่องเพศ รวมทั้งการประสานกันของเครือข่ายของสถาบันอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่อง เพศที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลานั้นใช้เวลาสำหรับการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างยาวนาน ทำให้การสังเกตความแตกต่างของความรู้เรื่องเพศที่ปัจเจกบุคคลใช้ในการอ้างอิงสู่การปฏิบัติในชีวิต นั้นไม่สามารถเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนซึ่งส่งผลให้คนในสังคมแทบไม่สามารถสังเกตถึงความ เปลี่ยนแปลงของความรู้เหล่านั้นได้มากนัก

เนื่องจากบทเพลงประเภทต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันและมี เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้ชาย ผู้หญิง และความสัมพันธ์ประเภทต่างๆ ที่หลากหลายตั้งแต่ความสัมพันธ์ ชายหญิงก่อนแต่งงาน คนรัก หรือผัวเมีย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ แบบทางเลือกที่สังคมไม่ให้การยอมรับในฐานะค่านิยมหลัก เช่น ความสัมพันธ์แบบชายรักชาย ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง ความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราวข้ามคืน หรือความสัมพันธ์แบบกึ่ง บทเพลงจึงทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศในฐานะการสร้างความจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศในฐานะ ที่เป็นประสบการณ์โดยอ้อมให้ปัจเจกบุคคลได้ทำการเรียนรู้เรื่องเพศโดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ ในความสัมพันธ์หรือการได้รับคุณค่าของความเป็นชายหรือความเป็นหญิงเหล่านั้นโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น เพลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ชายหญิงของผู้ใหญ่นั้นสามารถทำให้ผู้ชายและ

ผู้หญิงในวัยเด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงของตนเองในอนาคต รวมทั้งทำการใช้เป็นแนวทางในการจัดการตนเองให้เห็นไปตามค่านิยมของความเป็นชายและความเป็นหญิงในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม โดยผลของการศึกษาเกี่ยวกับความงามรูปแบบต่างๆ ทั้งของผู้ชายและผู้หญิงได้แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลาตามความสัมพันธ์กับสถาบันที่มีอำนาจในช่วงเวลานั้นซึ่งสร้างคุณค่าให้เหมาะสมกับการธำรงรักษาอำนาจของสถาบันตนเองอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้นเมื่อบทเพลงที่ให้ความรู้เรื่องเพศเหล่านี้ถูกบรรเลงให้คนในสังคมรับฟังหรือถูกขับร้องโดยแต่ละบุคคล กรอบความรู้เรื่องเพศที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยจะเริ่มถูกติดตั้งให้แก่คนในสังคมซึ่งทำการกำกับความคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมได้อย่างที่ปัจเจกบุคคลเหล่านั้นไม่สามารถรู้สึกตัวได้เลย

ความแตกต่างกันของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยประเภทต่างๆ ในทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้บทบาทของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศของเพลงไทยในเพลงไทยประเภทต่างๆ นั้นไม่ได้มีอำนาจในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศอย่างสอดคล้องกันทั้งหมดเนื่องจากบทเพลงไทยประเภทต่างๆ นั้นถูกประพันธ์ขึ้นด้วยข้อจำกัดที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และช่วงเวลา โดยรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศของเพลงไทยประเภทต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันนั้นจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ 5 ประการคือ 1) บริบททางประวัติศาสตร์ 2) ชนชั้น 3) ประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะดนตรี 4) กลุ่มของผู้ฟัง และ 5) ชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ

1. บริบททางประวัติศาสตร์

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ยุคของเพลงไทยสามารถแบ่งออกเป็นช่วงใหญ่ๆ 3 ช่วงคือ ยุคเพลงไทยเดิม/เพลงพื้นบ้าน ยุคเพลงไทยสากล และยุคเพลงไทยสมัยนิยม(อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2545, น. 247-429) แต่บริบททางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศนั้นถือว่ามีควมซับซ้อนมากกว่าอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงบริบทประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมซึ่งมีผลต่อการแบ่งประเภทของเพลงไทยและการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศใน

สังคมไทยซึ่งสัมพันธ์กับสถาบันที่กำลังมีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศผ่านบทเพลงต่างๆ
ขณะนั้น

บริบททางประวัติศาสตร์นั้นได้ทำให้บทเพลงไทยสมัยต่างๆ มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศที่สอดคล้องกับสถาบันที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่จะพบว่าบทเพลงไทยเดิมนั้นได้ถูกนำมาจากบทละครหรือบทเสภาจากราชสำนักซึ่งแต่งจากพระมหากษัตริย์เอง หรืออาจแต่งโดยขุนนางที่มีความสามารถในการแต่งวรรณกรรมซึ่งอาศัยความรู้เรื่องเพศจากพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ซึ่งมีอำนาจในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนชั้นสูงขณะนั้นเป็นหลัก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าบทเพลงไทยเดิมที่ถูกขับร้องในขณะนั้นและหลงเหลือมาสู่สังคมไทยยุคปัจจุบันจึงน่าจะถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศแบบชนชั้นสูงที่อาศัยความรู้เรื่องเพศจากศาสนาเป็นหลักในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ขณะเดียวกันเพลงพื้นบ้านที่ถูกขับร้องในช่วงเวลาเดียวกันที่น่าจะถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศแบบชนชั้นล่างซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ที่จะมีความรู้เรื่องเพศที่อาศัยหลักของความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการนับถือผีนั้นไม่มีสถาบันที่มีอำนาจใดในขณะนั้นทำการจัดบันทึกความรู้เรื่องเพศที่ถูกถ่ายทอดจากเพลงพื้นบ้านขณะนั้นสืบทอดมาสู่สังคมไทยปัจจุบัน

เมื่อเข้าสู่สังคมไทยสมัยรัชกาลที่4 จนถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นยังคงพบว่าบทเพลงที่ถูกใช้ในการขับร้องประเภทเพลงละครร้องและบทละครซึ่งเป็นเพลงไทยสากลที่ได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีตะวันตกขณะนั้นโดยเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับโลกตะวันตกที่ถือว่ามีความทันสมัยและมีอำนาจมากกว่า ขณะที่สถาบันที่ยังคงมีอำนาจในการผลิตบทเพลงที่ทันสมัยในยุคนั้นส่วนมากแล้วเป็นชนชั้นสูงทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และขุนนางในราชสำนัก เช่นเดียวกับที่บทเพลงไทยเดิมบางบทเพลงได้นำเนื้อร้องมาจากบทละครที่กษัตริย์เป็นผู้แต่ง เช่น บทละครเรื่องเงาะป่าของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ขณะเดียวกันนี้ยังคงพบสามัญชนอย่างพรานบุรณที่เริ่มมีอำนาจในการแต่งเพลงละครร้องในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและสถาบันบันการเมืองแบบประชาธิปไตยเริ่มมีอำนาจมากขึ้นในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศผ่านบทเพลงไทยในช่วงเวลานี้นอกจากที่เคยถูกกำหนดผ่านสถาบันกษัตริย์แต่เพียงสถาบันเดียวเท่านั้น ขณะเดียวกันเพลงไทยสากลนี้ก็ได้นำเนื้อร้องเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศรูปแบบใหม่ที่สนับสนุน

แนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมจากตะวันตก และความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ให้ปรากฏขึ้น เช่นเดียวกับที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลจากตะวันตกในช่วงเวลาเดียวกันด้วย

เมื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา สถาบันกษัตริย์ซึ่งเคยเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศลงไปบทเพลงไทยสากล เริ่มลดความสำคัญลงไป บทเพลงไทยสากลในสังคมไทยช่วงเวลานี้เริ่มให้อำนาจกับบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันเศรษฐกิจในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังคงพบสถาบันการเมืองปรากฏตัวขึ้นในฐานะสถาบันที่เข้ามาควบคุมการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศโดยตรงในช่วงเวลานั้นนั่นคือ การควบคุมทางวัฒนธรรมสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามที่เข้ามาควบคุมวัฒนธรรมของผู้หญิงให้มีลักษณะแบบกุลสตรีผ่านการแต่งเพลงเกี่ยวกับเรื่องเพศที่แสดงความทัดเทียมกับตะวันตกในเพลงราวงซึ่งนำมาจากเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการนำเพลงไทยเดิมหรือเพลงละครร้องซึ่งเป็นบทเพลงที่ถูกผลิตจากสถาบันกษัตริย์มาก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงการมีอิทธิพลของสถาบันกษัตริย์ในการกำหนดทางวัฒนธรรมของสังคมไทยขณะนั้นนั่นเอง

หลังการลดบทบาทของสถาบันการเมืองในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นต้นมา บทเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมได้เข้าสู่การควบคุมของสถาบันเศรษฐกิจผ่านอุตสาหกรรมที่เริ่มเติบโตขึ้นเรื่อยๆ การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศจากเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยมจึงมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมและมนุษยนิยมแบบตะวันตกจากการสนับสนุนของสถาบันเศรษฐกิจเสรีนิยมแบบตะวันตกในทิศทางเดียวกันด้วย แต่ทั้งนี้ต้องไม่เข้าใจว่าสถาบันเศรษฐกิจเป็นเพียงสถาบันเดียวที่มีอำนาจในการกำหนดความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยสากลและเพลงไทยสมัยนิยม แต่สถาบันอื่นๆ อย่างสถาบันการแพทย์ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันสื่อมวลชนก็ถือว่ามีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้เรื่องเพศร่วมกับสถาบันเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเพลงไทยสมัยนิยมที่เน้นกลุ่มผู้ฟังไปที่วัยรุ่นเป็นหลักซึ่งทำให้สถาบันต่างๆ ซึ่งอ้างความชอบธรรมในการควบคุมหรือปลูกฝังความรู้เรื่องเพศของวัยรุ่นผ่านการควบคุมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศในบทเพลงไทยสมัยนิยมเหล่านี้อย่างมากด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของความรู้เรื่องเพศในบทเพลงไทยประเภทต่างๆ ในระยะเวลาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางประวัติศาสตร์ด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทางประวัติศาสตร์ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมนั้นจะส่งผลไปสู่การมีอำนาจของสถาบันต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาที่จะมีอำนาจในการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศที่ใช้ในการกำหนดความเป็นชายเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงภายในบทเพลงไทยที่แตกต่างกันไปด้วยอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

2. ชนชั้น

ตัวแปรที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยที่มีความสำคัญประการต่อมาคือชนชั้น โดยกล่าวได้ว่าระดับของชนชั้นของสังคมมีผลสำคัญต่อการถ่ายทอดบทเพลงซึ่งถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับคนเฉพาะกลุ่มชนชั้น นอกจากนี้สถานะทางชนชั้นมีบทบาทสำคัญในการมีอำนาจในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศผ่านบทเพลงประเภทที่สนับสนุนชนชั้นนั้นๆ อย่างกว้างขวางในสังคมไทยได้อย่างไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ยังรวมถึงอำนาจในการจัดบันทึกบทเพลงเหล่านั้นซึ่งชนชั้นที่มีอำนาจในสังคมเท่านั้นที่มีอำนาจในการจัดบันทึกบทเพลงเหล่านั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น ชนชั้นสูงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นสามารถบันทึกบทเพลงไทยเดิมและเพลงไทยสากลที่สนับสนุนความรู้เรื่องเพศแบบชนชั้นตนเองได้ ขณะที่ความรู้เรื่องเพศที่สนับสนุนชนชั้นล่างซึ่งน่าจะปรากฏในเพลงพื้นบ้านนั้นไม่ได้รับอำนาจในการจัดบันทึกและหลงเหลือมาสู่สังคมไทยในปัจจุบัน(ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงเพลงพื้นบ้านที่เป็นประเภทของเพลง แต่หมายถึงความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์มากกว่า)

ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงก่อนการเกิดระบบการผลิตแบบสมัยนิยมใน พ.ศ.2528 นั้น ความรู้เรื่องเพศซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นชนชั้นถือว่าปรากฏได้อย่างชัดเจน โดยเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากลในสมัยรัชกาลที่6 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นมุ่งไปที่การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศแบบชนชั้นสูงเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น ความรู้เรื่องเพศที่อาศัยความรู้แบบพราหมณ์ที่สนับสนุนสถาบันกษัตริย์อย่างเพลงที่สนับสนุนความซื่อสัตย์ของหญิงที่เป็นเมียของกษัตริย์ ขณะที่เพลงผู้ดีและเพลงลูกกรุงในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมานั้นผลิต

ความรู้เรื่องเพลงที่แบบชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในเมืองซึ่งอาจพบว่าให้ความสำคัญเกี่ยวกับความงาม จากความร่ำรวยของบุคคลน้อยกว่าเพลงตลาดหรือเพลงลูกทุ่งที่สนับสนุนชนชั้นล่างที่อยู่ในชนบท เป็นหลัก แต่ในเวลาต่อมาหลังการเกิดระบบการผลิตแบบเพลงสมัยนิยมพ.ศ.2528 เริ่มพบการแบ่ง ประเภทตามชนชั้นเริ่มมีความสำคัญน้อยลงเช่นเดียวกับที่พบว่าความรู้เรื่องเพลงที่แบ่งแยก ตามชนชั้นนั้นไม่ชัดเจนตามไปด้วยเช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มพบความรู้เรื่องเพลงในรูปแบบ ที่คล้ายคลึงกันในเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมซึ่งในช่วงเวลานี้การถ่ายทอดความรู้ เรื่องเพลงน่าจะสัมพันธ์กับการแบ่งประเภทของเพลงไทยด้วยเช่นเดียวกัน

3. ประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะทางดนตรี

การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงนั้นมีความสัมพันธ์กับประเภทของเพลงไทยตาม คุณลักษณะทางดนตรีเช่นกัน โดยตัวแปรนี้จะปรากฏชัดเจนในยุคเพลงไทยสมัยนิยมที่กลุ่มผู้ฟังเริ่ม แบ่งแยกตามประเภทของแนวเพลงมากยิ่งขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมเพลง โดยจะสามารถ พบคุณลักษณะเกี่ยวกับเรื่องเพลงบางประการที่แตกต่างจากเพลงประเภทอื่นๆ เช่น เพลงร็อก (Rock music) ที่เป็นบทเพลงที่ถูกแบ่งแยกจากดนตรีแขนงหนึ่งในเพลงไทยสมัยนิยมจะพบ คุณลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงแบบแข็งกร้าวปรากฏอย่างเด่นชัดเหนือกว่าเพลงไทยสมัยนิยมและ เพลงลูกทุ่งสมัยนิยมแบบอื่นๆ ซึ่งน่าจะแสดงให้เห็นว่าประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะ ทางดนตรีนั้นมีความสอดคล้องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมแบบไทยกับแบบตะวันตกด้วยเช่นกัน เพลงไทยประเภทที่มีความทันสมัยซึ่งรับอิทธิพลมาจากตะวันตกจึงน่าจะถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลง ที่สอดคล้องกับตะวันตกอย่างมากด้วยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรุตฯ แจ้งสว่าง (2550) เรื่อง ‘เพลงฮิปฮอปกับความเป็นหญิง’ ที่กล่าวถึงเพลงไทยแนวฮิปฮอปที่แสดงคุณลักษณะของผู้หญิง แบบตะวันตกมากกว่าเพลงไทยแนวอื่น และสอดคล้องกับการศึกษาภาพของหญิงในช่วงระหว่าง พ.ศ.2525-2540 ของนันดา วีรวิทยานุกุล(2541) เรื่อง ‘การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏใน เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ.2525-2540’ ที่พบภาพของผู้หญิงแบบหัวเก่าแบบไทยซึ่งเมื่อ เปรียบเทียบกับการศึกษาของศรุตฯ แจ้งสว่าง(2550)แล้วถือเพลงลูกทุ่งมีความเป็นผู้หญิงแบบไทยที่ เป็นแบบหัวเก่ามากกว่าผู้หญิงในเพลงฮิปฮอปที่แสดงความเป็นผู้หญิงแบบหัวสมัยใหม่มากกว่า

ดังนั้นจึงน่าจะกล่าวได้ว่าประเภทของเพลงไทยตามคุณลักษณะทางดนตรีที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศที่มีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน

4. กลุ่มของผู้ฟัง

กลุ่มของผู้ฟังเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลถึงการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยประเภทต่างๆ ในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ โดยกลุ่มของผู้ฟังนั้นมีความสัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์ ชนชั้น และประเภทของเพลงที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศมีความแตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มของผู้ฟังเป็นตัวแปรสำคัญที่กำกับเพลงต่างๆ ทำหน้าที่ของวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่าน 'กฎและกระบวนการของการจัดสรร' (the rules and process of appropriation) (Foucault, 1972) ที่จะทำหน้าที่ในการกำหนดว่าจะให้คนกลุ่มไหนในสังคมเข้าถึงครองได้บ้าง คุณลักษณะดังกล่าวจึงทำหน้าที่กำหนดกลุ่มผู้ฟังในแต่ละช่วงเวลาในการฟังเพลงที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศแบบต่างๆ ที่สถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศขณะนั้นได้ควบคุมเอาไว้ โดยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นเพลงไทยเดิมที่บรรจุความรู้เรื่องเพศแบบชนชั้นสูงจะถูกควบคุมให้ผู้ฟังเป็นกลุ่มชนชั้นสูงโดยเฉพาะ ขณะที่เมื่อสถาบันเศรษฐกิจมีอำนาจมากยิ่งขึ้นในอุตสาหกรรมเพลงไทยทำให้มีการเปิดโอกาสให้คนทุกคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเพียงพอสำหรับการบริโภคผลงานเพลงต่างๆ สามารถหาบทเพลงได้อย่างอิสระ ความรู้เรื่องเพศในปัจจุบันจึงถูกถ่ายทอดต่อคนในสังคมไทยอย่างแพร่หลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากกลุ่มผู้ฟังที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเพียงพอมีโอกาสในการแสวงหาบทเพลงประเภทต่างๆ ที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศที่ซับซ้อนและหลากหลายมากยิ่งขึ้นได้อย่างอิสระเช่นเดียวกัน กลุ่มของผู้ฟังที่ได้รับอิทธิพลจากการกำหนดด้วยสถาบันเศรษฐกิจผ่านการซื้อผลงานเพลงไทยประเภทต่างๆ ถูกแสดงให้เห็นในช่วงหลังการเติบโตของระบบอุตสาหกรรมเพลงที่เติบโตหลังพ.ศ. 2528 เป็นต้นมาที่กลุ่มผู้ฟังเพลงไทยสมัยนิยมและลูกทุ่งสมัยนิยมไม่จำกัดด้วยกลุ่มชนชั้นอีกต่อไปเช่นเดียวกับที่ความรู้เรื่องเพศจากเพลงไทยทั้งสองประเภทก็เริ่มมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

5. ชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยประเภทต่างๆ

ตัวแปรเรื่องชนชั้นของผู้ฟังเพลงนั้นมีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศในช่วงหลังการเกิดขึ้นของดนตรีสมัยนิยมพ.ศ.2528 เป็นต้นมาที่มีการผลิตที่เน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังจำนวนมากและมีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมเพลงไทย การถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศและชนชั้นของผู้ฟังเพลงไทยได้มีความสำคัญว่าการแบ่งชนชั้นไปที่ชนชั้นสูงและชนชั้นล่างแบบเดิมเท่านั้น เพราะช่วงเวลาหลังพ.ศ.2528เป็นต้นมานั้นการเข้าถึงเพลงประเภทต่างๆ เป็นไปได้อย่างอิสระมากยิ่งขึ้น ชนชั้นใดๆ ก็สามารถหาเพลงประเภทต่างๆ มาฟังได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพศซึ่งเคยจำกัดคุณลักษณะของชนชั้นต่างๆ ลงไปบทเพลงแต่ละประเภทที่แตกต่างกันจึงเปลี่ยนแปลงไปในมิติที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยจะสามารถพบตัวอย่างของความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่สอดคล้องกันระหว่างเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมมากขึ้นกว่ายุคของเพลงลูกกรุงเพลงลูกทุ่งก่อนพ.ศ. 2528 ขณะเดียวกันก็พบความสัมพันธ์ชายหญิงที่ทั้งสอดคล้องกับค่านิยมผิวเดียวเมียวเดียวและขัดแย้งกับค่านิยมผิวเดียวเมียวได้จากทั้งเพลงไทยสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมในลักษณะเดียวกันด้วย

6. ข้อจำกัดการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อจำกัดสำคัญคือ ข้อจำกัดด้านข้อมูลเอกสารที่มีความแตกต่างกันโดยเกี่ยวกับข้องกับช่วงเวลาในทางประวัติศาสตร์ และข้อจำกัดของการปรากฏและไม่ปรากฏของกรอบความรู้เรื่องเพศที่จำกัดเฉพาะสื่อประเภทเพลงเท่านั้น

ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัชกาลที่4 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475นั้นถือว่าคุณค่ามีจำนวนน้อยมากไม่ว่าจะเป็นบทเพลงไทยในช่วงเวลานั้นหรือตำราที่สามารถอ้างอิงกับความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงไทยในช่วงเวลาเดียวกัน โดยจะพบว่าการค้นคว้าตำราที่อ้างอิงความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลาเหล่านี้มีจำนวนน้อยและยากที่จะเข้าถึงได้ ยกตัวอย่างเช่น ตำราพรหมชาติที่ถูกจำกัดเฉพาะในหอสมุดแห่งชาติ ขณะที่พบหนังสือดังกล่าวในฐานข้อมูลในหอสมุดบางแห่งแต่ไม่พบตัวเล่มจริงในชั้นหนังสือ

นอกจากนี้เนื่องจากเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่เก่ามากทำให้มีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการทำสำเนาจากต้นฉบับจริงผ่านการสแกนเท่านั้นซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและไม่สามารถศึกษาได้อย่างครอบคลุมได้ทั้งหมด นอกจากนี้บทเพลงไทยในบางช่วงเวลานั้นถือว่ามีจำนวนน้อยมากซึ่งทำให้ยากลำบากต่อการศึกษา เช่น เพลงละครร้องซึ่งได้รับการรวบรวมจากราชบัณฑิตจำนวนไม่มากนัก ทำให้ต้องศึกษาร่วมกับบทละครอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกันเพื่อใช้อ้างอิงการปรากฏขึ้นของความรู้เรื่องเพศในช่วงเวลานั้นด้วย

ขณะที่เมื่อทำการหาข้อมูลเอกสารหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2575 พบข้อจำกัดในรูปแบบที่ตรงกันข้าม เนื่องจากเอกสารที่เป็นเพลงไทยประเภทต่างๆ และเอกสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศมีจำนวนมาก ทำให้ผู้วิจัยต้องทำการเลือกเพลงที่เป็นที่นิยมแทนการเลือกเพลงทั้งหมดซึ่งมีจำนวนมาก เช่นเดียวกับมีความจำเป็นต้องทำการคัดเลือกเอกสารที่อ้างอิงกับความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงไทยเหล่านั้นในจำนวนที่เหมาะสมสำหรับการค้นคว้าที่มีเวลาจำกัด ดังนั้นการศึกษาบทเพลงและเอกสารที่อ้างอิงความรู้เรื่องเพศจำนวนมากซึ่งผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการเลือกค้นคว้านี้อาจเป็นช่องว่างที่นักวิจัยท่านอื่นที่สนใจเรื่องกรอบความรู้เรื่องเพศสามารถนำมาใช้ศึกษาเพิ่มเติมได้อีกในอนาคต

นอกจากนี้ข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการวิจัยคือ การมุ่งศึกษาเฉพาะความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรากฏในสื่อเพลงเท่านั้น ทำให้ผลของการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของกรอบความรู้เรื่องเพศนั้นแสดงสิ่งที่ปรากฏและไม่ปรากฏเฉพาะในสื่อประเภทเพลงเท่านั้นซึ่งไม่ได้ครอบคลุมไปถึงการปรากฏหรือไม่ปรากฏในเรื่องเพศของสื่อประเภทอื่นๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ด้วย ขณะเดียวกันนี้กรอบความรู้เรื่องเพศก็ไม่ได้มุ่งทำการอธิบายในรูปแบบของภาพสะท้อนของความเป็นจริงในเรื่องเพศในโลกแห่งความเป็นจริงทั้งหมดในสังคมไทยแต่ละช่วงเวลา แต่มีข้อจำกัดของแนวคิดในการให้คำอธิบายเฉพาะสิ่งที่ถูกแสดงผ่านบทเพลงทั้งหมดที่นำมาศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้หากมีบทเพลงอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในกระแสหลักหรือถูกบันทึกลงในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร ยกตัวอย่างเช่น เพลงพื้นบ้านของชนชั้นล่างที่ขับร้องกันเองในพิธีการต่างๆ ในชุมชน หรือเพลงไทยสมัยนิยมประเภทเพลงใต้ดินหรือเพลงที่ไม่ใช่กระแสหลักที่ไม่ถูกบันทึกลงในหนังสือรวมเพลงที่ใช้ในการศึกษาด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น

การใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องเพศที่หยาบคายขัดค่านิยมของสังคม หรือมีผู้ฟังกลุ่มเล็กเกินกว่าจะทำกำไร ผ่านการรวบรวมบทเพลงเหล่านั้นในหนังสือรวมเพลงได้ก็จะทำให้เกิดข้อจำกัดซึ่งไม่สามารถนำไปสู่ การให้คำอธิบายที่ครอบคลุมไปถึงความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏในเพลงต่างๆ เหล่านั้นได้เช่นเดียวกันด้วย

7. ข้อเสนอแนะในอนาคต

ข้อเสนอแนะในอนาคตสามารถแยกได้เป็นสองประการคือ ข้อเสนอแนะในการวิจัยและ ข้อเสนอในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏใน ความรู้เรื่องเพศ

ในด้านแรก ข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยการศึกษาเรื่องกรอบความรู้เรื่องเพศ ในเพลงไทยนั้นเป็นการวิจัยที่ได้นำแนวคิดเรื่องกรอบความรู้(Episteme)และการศึกษาด้วยระเบียบวิธี แบบโบราณคดีของความรู้(the Archaeology of Knowledge)ของมิเชล ฟูโกต์มาใช้ในการศึกษา ความรู้เรื่องเพศที่ปรากฏอยู่เพลงไทยในช่วงเวลาต่างๆ ในทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากแนวคิดและ ระเบียบวิธีที่ใช้นั้นถือว่ายังไม่แพร่หลายในการศึกษาปัจจุบัน ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้พบข้อจำกัดหลาย ประการที่ผู้วิจัยท่านอื่นๆ ที่มีความสนใจในประเด็นใกล้เคียงกันสามารถนำไปพัฒนาขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาพื้นที่การสื่อสารซึ่งปรากฏในลักษณะของการปรากฏพื้นผิวของความรู้เรื่อง เพศนั้นสามารถถูกนำไปใช้กับพื้นที่การสื่อสารรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากเนื้อร้องในบทเพลงไทยสมัย ต่างๆ ได้ เช่น เอกสารราชการต่างๆ ตำราเรียนในชั้นเรียน เนื้อหาในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ หรือข้อความในพื้นที่สื่อใหม่ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเช่น กระตุ้ในเว็บไซต์หรือโพสต์และ คอมเมนต์ในเฟซบุ๊ก เป็นต้น โดยผู้วิจัยสามารถทำการศึกษาพื้นที่ของการปรากฏตัวของวัตถุ แห่งวาทกรรมหรือวัตถุแห่งความรู้ในพื้นที่การสื่อสารเหล่านั้นนอกเหนือไปจากการศึกษาจากเนื้อหาใน บทเพลงไทยได้ด้วยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้การศึกษากรอบความรู้เรื่องเพศนั้นเป็นการนำเอาแนวคิดเรื่องกรอบความรู้ (Episteme) ซึ่งเป็นการศึกษาหลักการของความรู้ขนาดใหญ่ที่หมุนเวียนในสังคมแต่ละช่วงเวลามาใช้ อธิบายเฉพาะกับความรู้ในเรื่องเพศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้นแนวคิดกรอบความรู้สามารถขยาย

ขอบเขตของการศึกษาไปได้มากยิ่งขึ้นผ่านการให้ความสำคัญกับความรู้เรื่องอื่น เช่น การเมือง การแพทย์ การศึกษา หรือความรู้ทางศาสนาได้เช่นเดียวกันด้วย

ขณะเดียวกันนี้ การใช้ระเบียบวิธีการศึกษาแบบโบราณคดีนี้ยังถือว่าเป็นระเบียบวิธีที่ไม่ถูกนำมาใช้มากนัก ผู้วิจัยพบว่าระเบียบวิธีนี้ยังสามารถปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นได้อีก โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะส่วนหนึ่งของระเบียบวิธีแบบโบราณคดีคือ การศึกษารูปแบบของวัตถุของวาทกรรมหรือความรู้(the Formation of Objects) ซึ่งผู้วิจัยพบข้อจำกัดของกรอบระยะเวลาที่จำเป็นต้องจบการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิตทำให้ไม่สามารถนำส่วนประกอบอีกสามส่วนในระเบียบวิธีโบราณคดีมาใช้ในการศึกษาได้นั้นคือ รูปแบบของแบบแผนการพูดและเขียน(the Formation of Enunciative Modalities), รูปแบบของแนวคิด(the Formation of Concepts) และรูปแบบของกลยุทธ์(the formation of Strategies) โดยเฉพาะรูปแบบของแบบแผนการพูดและการเขียนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับการศึกษาในทางนิเทศศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญกับรูปแบบของการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันและบุคคลที่เป็นตัวแทนสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือถ่ายทอดความรู้เหล่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นส่วนที่มุ่งศึกษาสถานะที่บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนนั้นทำการสื่อสารต่อวัตถุของวาทกรรมหรือความรู้(สถานะที่องค์ประธานกระทำต่อวัตถุของวาทกรรมหรือความรู้)ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาในความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประธานที่กระทำต่อวัตถุเหล่านั้นด้วย โดยรูปแบบของการศึกษาดังกล่าวสามารถถูกนำมาศึกษาต่อร่วมกับรูปแบบของวัตถุ(the Formation of Objects)ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษากับความรู้เรื่องเพศในเพลงไทยแล้วหรือสามารถนำไปศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เป็นการเฉพาะหรือน่าจะสามารถทำการศึกษาคบทั้งสี่ส่วนของระเบียบวิธีแบบโบราณคดีของความรู้ทั้งหมดที่ฟูโกต์ได้นำเสนอเอาไว้ก็ได้เช่นเดียวกัน

ด้านที่สอง การพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏในความรู้เรื่องเพศ จากการศึกษาด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีของฟูโกต์นั้นได้รับข้อยืนยันจากผลการศึกษาว่าความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลานั้นไม่อาจแยกขาดออกจากสถาบันที่มีอำนาจในการสร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลานั้นได้ ดังนั้นความรู้เรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละช่วงเวลาจึงไม่อาจมีสถานะที่มีความเป็นกลางดังที่วิทยาศาสตร์สามารถกล่าวอ้าง หรือไม่มีความเป็นสังขธรรมดังที่ศาสนาได้กล่าวอ้างไว้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเช่นกัน

เนื่องจากอิทธิพลของควมมีเหตุผลหรือความน่าเชื่อถือของความรู้เรื่องเพศเหล่านี้มีอิทธิพลจากกรอบความรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงเวลาซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมทั้งถูกผลักดันจากสถาบันที่มีอำนาจผ่านการสร้างและกำหนดความรู้เรื่องเพศเหล่านั้นเพื่อสนับสนุนการคงอยู่ของสถาบันเหล่านั้นเองอย่างแยกกันไม่ออก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการผลักดันเพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากสถาบันที่สร้างหรือกำหนดความรู้เรื่องเพศเหล่านั้นเพื่อให้บุคคลในสังคมไทยโดยทั่วไปเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องเพศกับอำนาจของสถาบันที่สร้างหรือกำหนดความรู้เหล่านั้นซึ่งเกี่ยวพันกันเสมอ การสนับสนุนดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การรู้เท่าทันในเรื่องของการปลูกฝังคุณค่าเกี่ยวกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง และการจัดการความสัมพันธ์ทางเพศรูปแบบต่างๆ ทั้งความสัมพันธ์ชายหญิง ความสัมพันธ์ในบริบทครอบครัว และความสัมพันธ์ทางเพศแบบอื่นๆ ทำให้บุคคลในสังคมมีความเข้าใจในความรู้เรื่องเพศเหล่านี้ไม่มีความเป็นกลางอย่างแท้จริงอีกทั้งยังถูกผลักดันผ่านสถาบันที่มีอำนาจเพื่อควบคุมบุคคลในสังคมไทยอีกด้วย การให้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปดังกล่าวจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาการให้คุณค่าของความเป็นชาย ความเป็นหญิง รวมทั้งจัดการความสัมพันธ์ชายหญิงและความสัมพันธ์แบบอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน (2551). สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง กับการ สื่อสาร. กรุงเทพฯ, ภาพพิมพ์.

กำจร หลุยยะพงศ์ (2553). การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุชฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะอนุกรรมการการศึกษาอาชีพ และวัฒนธรรม, ค. ส. (2538). การประเมินหนังสือเรียน และ หนังสืออ่านประกอบการเรียน เซึ่งถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย : รายงาน การวิจัย กรุงเทพฯ, ม.ป.พ.

จตุรงค์ ดวงมณี (2539). การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลของ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จรรยา โกสีย์ไกรนิรมล (2544). เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ, แม็ค.

จินตนา ดำรงค์เลิศ (2533). วรรณกรรม เพลงลูกทุ่ง : ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของ ชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทย ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2556). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2553). เงาะป่า. กรุงเทพฯ, บรรณกิจ.

- ฉกาจ ราชบุรี (2537). ประวัติศาสตร์ธุรกิจเพลงลูกทุ่งไทย พ.ศ.2507-2535. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช, บ. (2524). เทียนวรรณ และ ก.ศ.ร.กุหลาบ. กรุงเทพฯ, บรรณกิจ.
- ชาติรี ลีศิริวิทย์ (2551). ภาพเสนอของผู้ชายในนิตยสารปลุกใจเสือป่าในช่วงปี พ.ศ.2517-พ.ศ.2527:
กรณีศึกษา นิตยสารแมนและนิตยสารหนุ่มสาว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาลิน นุกูล (2552). อิตถีภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยุคนิยม. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เชคสเปียร์, ว. (2544). เวนิสวานิช. กรุงเทพฯ, อักษรเจริญทัศน์.
- ดวงทอง แก้ววัชรระรังษี (2549). กรอบกรองสารของวัยรุ่นกับการวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล วัตถุและ
เหตุการณ์ในนิตยสารที่สะท้อนวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภาพ โลหิตกุล (2551). ปฐมบทเพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิตในเมืองไทย (พ.ศ. 2480-2500).
กรุงเทพฯ, โสมสาร.
- ธีระพล อรุณะกสิกร, และคณะ. (2539). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 :
แก้ไขเพิ่มเติม 2539. กรุงเทพฯ, วิญญูชน.
- นริศรานุกัฏติวงศ์, ส. เ. (2528). ประชุมบทละครดีคำบรรพ์ ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ, กรมศิลปากร.
- นันทา วีรวิทยานุกูล (2541). การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งระหว่างปี
พ.ศ.2525-2540. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิภา จีร์ภัทร์ (2539). การควบคุมเรื่องเพศในผู้หญิงไทยปัจจุบัน: กรณีศึกษาการควบคุมเรื่องเพศในวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประสพชัย ยามาดี และ วัฒนา รัตนวิจิตร (2514). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6. พระนคร, โอเดียนสโตร์.

ประสพสุข บุญเดช (2531). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครั้ว. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

ประสพสุข บุญเดช (2553). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครั้ว. กรุงเทพฯ, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

พระสังฆราชเมธี (2549). โลกที่ปกสสาร. กรุงเทพฯ, กรมศิลปากร.

พระสัทธรรมโฆษเถระ (2528). โลกบัญญัติ. กรุงเทพฯ, หอสมุดแห่งชาติ.

พระสิริมงคลอาจารย์ (2548). จกกวาฬที่ปี่. กรุงเทพฯ, กรมศิลปากร.

พัลพงค์ สุวรรณวาทีน (2536). ตรรกวิทยาการบริโภคกับการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล : กรณีศึกษามิวสิควิดีโอของบริษัท แกรมมี เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสุทธิพร ฉ่ำใจ, บ. (2543). คู่มือเพศศึกษา. กรุงเทพฯ, ต้นธรรม.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พ. (2544). อิเหนา. กรุงเทพฯ, เพชรกะรัต.

ไพโรจน์ กัมพูสิริ (2556). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครั้ว. กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภรณ์ อุทัยภาค (2541). ชีวิวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2501). ศกุนตลา มัทนะพาธา ท้าวแสนปม ประมวลสุภาจิต พระนคร, ศิลปาบรรณาการ.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2506). บทละครเรื่อง หมิ่นประมาทศาล, ตบตาฉวยอำนาจ, และ หนามยอกเอาหนามบ่ง. กรุงเทพฯ, ครูสภา.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2509). บทละครพูดสลับลำเรื่องวิวาทพระสมุทร. พระนคร, กรมศิลปากร.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2512). บทละครร้อยเรื่องศกุนตลา พระนคร, โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2515). บทกลอนละครเรื่องขอมดำดิน บทละครเรื่องเรื่อง พระร่วง บทละครเรื่องเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ชุดแต่งงานพระไวย นครหลวงฯ, องค์การค้าของครูสภา.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ. (2516). บทละครรำเรื่องพระเกียรติรถ บทละครเบิกโรงเรื่องตึกดำบรรพ์ บทเสภาเรื่อง พญาราชวังสันกับสามัคคีเสวก กรุงเทพฯ, องค์การค้าของครูสภา.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พ., ผู้แปล, (2509). ศกุนตลา, บทละครตึกดำบรรพ์เรื่องศกุนตลา, บทความเรียงและบทละครร้อยเรื่องสาวิตรี. พระนคร, องค์การค้าของครูสภา.

มิแชล ฟุโกต์ (2547). ร่างภายใต้บังการ. กรุงเทพฯ, คบไฟ.

มิตรารมณ์ อยู่สุภาพร (2539). การสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยม ระหว่างปี พ.ศ.2527-2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (2439). หนังสือเรื่อง กฎหมายเมืองไทย. พระนคร, โรงพิมพ์брัดเล.

ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (2544). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ, ราชบัณฑิตยสถาน.

ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (2550). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติศาสตร์และบทร้องเพลงตับ ประวัติหน้าพาทย์ และเพลงโหมโรง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ, ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.

ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (2555). เสภาเรื่องขุนช้าง-ขุนแผน. กรุงเทพฯ, ไทยควอลิตี้บุ๊กส์(2006).

โยธิน สวัสดิ์โยธิน (2550). การสร้างภาพความเป็นชายแบบ "เมโทรเซ็กซ์ชวล" ในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วรรณช จรุงรัตนพงศ์ (2551). การวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณภรณ์ สุขมาก (2547). นิตยสารผู้ชายกับกระบวนการสร้างความเป็นชายแบบ "เมโทรเซ็กซ์ชวล". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2553). เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น: เศรษฐศาสตร์สำหรับบุคคลทั่วไป. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิชา สันทนาประสิทธิ์ (2543). การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทยระหว่างปีพ.ศ.2541-2542. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย ต้นศิริ (2542). คำอธิบาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ, สายธาร.

วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ (2549). การวิเคราะห์ลักษณะบุคคลของผู้เป็นแบบปกนิตยสาร GM ในช่วงปี 2528-2548. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรุตา แจ้งสว่าง (2550). เพลงฮิปฮอปกับความเป็นผู้หญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร กรอบทอง (2547). วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย. กรุงเทพฯ, พันธกิจ.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และ เผ่าพันธุ์ ชอบน้ำตาล (2552). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ถึงบรรพ 6 แก้ไขเพิ่มเติมถึงพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 ; พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ; พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ, เจริญรัฐการพิมพ์.

สมยศ สิงห์คำ (2534). ความเป็นมาของ "กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย". กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2. กรุงเทพฯ, อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป: 30-65.

สำเนียง มณีกาญจน์ และ สมบัติ จำปาเงิน (2539). ประชุมเพลงเถาของไทย (ประวัติและบทร้อง). กรุงเทพฯ, บริษัท ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

สุมาลี สวยสอาด (2555). เพศศึกษา. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หริต เรืองฤทธิ์ (2500). ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ และ ตำรานรลักษณ์ ฉบับรัชกาลที่ 1 เรียนและดูได้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ (2545). มิวสิควิดีโอ: เต็มใจที่จะเจ็บ ไม่เคยเช็ดในรัก. สื่อบันเทิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ. กรุงเทพฯ, ออล อีบีที พรีน: 408-483.

อมรรัตน์ รัตนภาสุร (2534). การนำเสนอภาพความเป็นชายในเพลงไทยสมัยนิยม : วิเคราะห์นักร้องชายยอดนิยม ระหว่างปี พ.ศ.2531-2533. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2552). คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ : จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2550). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอนก นาวิกมูล (2523). เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ, การเวก.

ภาษาอังกฤษ

Barker, P. (1993). Michel Foucault : subversions of the subject. New York, Harvester Wheatsheaf.

Danaher, G., et al. (2000). Understanding Foucault. London, Thousand Oaks : SAGE, 2000.

Foucault, M. (1972). The Archaeology of Knowledge. London, Tavistock Publications.

Foucault, M. (1994). The order of things : An archaeology of the human sciences. New York, N.Y., Vintage Books.

Gutting, G. (2005). Foucault : a very short introduction Oxford, Oxford University Press.

Horrocks, C. and Z. Jevtic (2004). Introducing Foucault. Cambridge, Icon Books.

Lamont, C. (1949). Humanism as a philosophy. New York, Philosophical Library.

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายจิรวุฑฒิ รักชาติ เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2524 ที่ จังหวัดเชียงใหม่ จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.2545 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 และเข้า ศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี การศึกษา 2552

